L'ULTIMA LEGIONE
Valerio Massimo Manfredi
Copyright © Valerio Massimo Manfredi
First published by Arnoldo Mondadori Editore S.P.a., Milano 2002.

ULTIMA LEGIUNE
Valerio Massimo Manfredi
Copyright © 2003, Editura ALFA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale
MANFREDI, VALERIO MASSIMO
ULTIMA LEGIUNE/Valerio Massimo Manfredi; trad. Radu Gâdei
Bucureşti, **ALFA**, 2003
ISBN 973-8457-45-9
528 p., 18 cm.
I. Gâdei, Radu (trad.)

Toate drepturile rezervate Editurii **ALFA**.
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără permisiunea scrisă a Editurii **ALFA**.
Drepturile de distribuţie în străinătate aparţin în exclusivitate editurii.
All rights reserved. The distribution of this book outside Romania, without the written permission of ALLFA, is strictly prohibited.
Copyright © 2003 by ALLFA.

Editura ALLFA: Bd. Timişoara nr. 58, sector 6, cod 061317 – Bucureşti
Tel.: 402 26 00 Fax: 402 26 10
Departamentul distribuţie: Tel.: 402 26 34

Comenzi la: comenzi@all.ro www.all.ro

Redactor: Olimpia Novicov
Ilustraţia copertei: Luca Tarlazzi © Edizioni 3ntini&C.

Valerio Massimo Manfredi

ULTIMA LEGIUNE

Traducere de Radu Gâdei

EDITURA ALFA

Mulţumiri

În momentul în care *Ultima Legiune* intră la tipar, doresc să le mulţumesc lui Carlo Carlei şi Peter Rader împreună cu care am dezvoltat această idee narativă în perspectiva unui scenariu de film: preţioasele lor contribuţii au îmbogăţit în mod semnificativ această povestire.

lui Dino

Fecisti patriam diversis gentibus unam.

Rutilius Namatianus, *De reditu suo,* 63

Prolog

Acestea sunt amintirile lui Myrdin Emreis, druid din pădurea sacră Gleva, cel pe care romanii l-au numit Meridius Ambrosinus, scrise pentru ca urmaşii să nu uite întâmplările al căror ultim martor sunt.

Am trecut de mult timp pragul adâncii bătrâneţi şi nu-mi pot explica de ce viaţa mea continuă să se lungească dincolo de limitele pe care natura le acordă, de obicei, fiinţelor umane. Poate că îngerul morţii a uitat de mine sau poate că vrea să-mi mai lase un ultim răgaz ca să fiu pedepsit pentru păcatele mele, multe şi grele. Mai ales pentru acela al trufiei. Pentru că m-am împăunat mult cu inteligenţa pe care mi-a dat-o Dumnezeu şi, din vanitate, am lăsat să se înfiripe printre oameni legende despre însuşirile mele de clarvăzător sau chiar despre puteri care nu pot fi decât ale Supremului Creator, exercitate prin Sfinţi. Oh, da, m-am ocupat şi de lucruri interzise, de acelea care au fost scrise de vechii preoţi păgâni de pe acest pământ pe scoarţă de copac, fără să consider că am făcut ceva rău. Într-adevăr, nu poate fi deloc rău să asculţi vocile Străvechii noastre Mame, ale naturii suverane, zvonul vântului printre

frunze, al izvoarelor de primăvară şi al şoaptelor de frunze toamna, când dealurile şi câmpiile se înveşmântează în culori ruginii la ceasul liniştitelor amurguri prevestitoare ale iernii.

Ninge. Fulgi mari, albi, dansează prin văzduh şi o mantie imaculată acoperă dealurile care încununează valea aceasta cufundată în tăcere, turnul acesta singuratic. Aşa ar putea fi în ţara Păcii Eterne? Aceasta este imaginea pe care o vom avea întotdeauna în faţa ochilor sufletului! Dacă ar fi aşa, moartea ar fi blândă şi priveliştea lumii de dincolo ar fi o mângâiere.

Câtă vreme a trecut! Cât timp a trecut de la zilele vijelioase de sânge şi ură, de la înfruntări, de la convulsiile unei lumi pe moarte pe care am văzut-o prăbuşindu-se şi pe care, cândva, o credeam nemuritoare şi veşnică. Şi acum, când sunt pe cale să fac pasul cel de pe urmă, mă simt dator să împărtăşesc cuiva povestea acelei lumi muribunde şi a felului în care ultima floare a acelui copac vlăguit era purtată de soartă pe aceste pământuri îndepărtate, ca să prindă rădăcini aici şi să dea naştere unei noi ere.

Nu ştiu dacă îngerul morţii îmi va da răgaz şi nu ştiu dacă această inimă bătrână va rezista să retrăiască sentimente atât de puternice care aproape că o striveau când era mult mai tânără. Dar nu mă voi lăsa descurajat de o asemenea uriaşă încercare. Simt că valul amintirilor se ridică aşa cum se înalţă talazurile izbindu-se de stâncile de la Carvetia, simt cum prind viaţă imagini de departe pe care le credeam dispărute, ca o frescă străveche ofilită de trecerea timpului.

Credeam că dacă iau pana în mână şi încep să aştern semne pe pielea aceasta de viţel tăbăcită va fi suficient ca să recreez povestea, s-o fac să curgă aşa cum se strecoară pârâul printre pajişti, primăvara, când se topeşte zăpada, dar greşeam. Prea se îmbulzesc amintirile, prea chinuitor este nodul pe care îl simt în gât, şi mâna cade neputincioasă fără să poată scrie nimic. Va trebui, mai întâi, să dau viaţă acelor imagini, să dau din nou prospeţime acelor culori, vieţii şi vocilor firave acum, din cauza anilor şi a depărtărilor. Să însufleţesc ceea ce eu, personal, nu am văzut, aşa cum face dramaturgul când ne prezintă în piesele sale scene pe care nu le-a văzut niciodată.

Ninge pe dealurile de la Carvetia. Totul este alb şi mut şi ultimele raze de lumină ale zilei se sting încetul cu încetul.

Partea Întâi

I

Dertona, tabăra Legiunii Nova Invicta, Anno Domini 476, ab Urbe condita 1229

Lumina începu să pătrundă prin pâcla care acoperea valea, şi chiparoşii se înălţară dintr-o dată, ca nişte santinele pe culmea dealurilor. O umbră încovoiată pe sub un pâlc de mărăcini apăru în marginea unei mirişti şi se topi de îndată ca un vis. Cântecul unui cocoş se auzi în clipa aceea dintr-o gospodărie de departe, prevestind o zi cenuşie şi searbădă, apoi se stinse ca şi cum s-ar fi mistuit în ceaţă. Doar vocile unor oameni se auziră din neguri.

— E tare frig.

— Şi umezeala asta care te pătrunde până la oase.

— Ceaţa este de vină. N-am mai văzut în viaţa mea o ceaţă aşa de deasă.

— Aşa-i. Şi nici n-au adus, încă, masa.

— Poate că n-o mai fi rămas nimic de mâncare.

— Nici măcar un strop de vin ca să ne mai încălzim.

— Nici de plătit nu ne-au mai plătit de trei luni.

— Eu nu mai pot, nu mai suport situaţia asta. Împăraţi care se schimbă în fiecare an, barbari care ne comandă şi, acum, cea mai mare neghiobie: un mucos pe tronul Cezarilor, Romulus Augustus! Un puştan de treisprezece ani care n-are putere nici să ţină sceptrul în mână ar trebui să aibă în grijă soarta lumii sau, cel puţin, a Apusului. Nu, dacă-i aşa, eu mă las păgubaş, îmi iau tălpăşiţa. Cu prima ocazie, las încolo armata şi mă duc în vreo insulă să pasc caprele sau să lucrez o palmă de pământ. Nu ştiu ce-aveţi voi de gând, dar eu m-am hotărât.

O suflare de vânt, o briză abia simţită mai risipi întrucâtva ceaţa şi se văzură câţiva soldaţi strânşi în jurul unui foc care abia pâlpâia. Aşteptau să se termine ultimul schimb de gardă. Rufius Vatrenus, spaniol din Sagunto, veteran cu multe bătălii în spate, comandant al gărzii, se întoarse către un camarad de-al său, singurul care nu scosese nicio vorbă:

— Tu ce spui, Aurelius? Am dreptate sau nu?

Aurelius scormoni cu vârful sabiei în jarul din foc, înteţind

flăcările care se înălţară trosnind lăsând să se ridice un nor de scântei în ceaţa lăptoasă.

— Eu am fost întotdeauna soldat, am luptat întotdeauna în legiune. Ce aş putea face altceva?

Se lăsă o lungă tăcere: oamenii se uitau unii în ochii altora, cuprinşi de un sentiment de rătăcire şi de nelămurită îngrijorare.

— Lasă-l în pace, spuse Antoninus, un subofiţer mai bătrân, n-o să plece niciodată din armată, a fost dintotdeauna aici. Nici nu-şi mai aduce aminte ce-a făcut înainte de a se înrola, ba chiar nu-şi aduce aminte să mai fi fost altundeva. Nu-i aşa, Aurelius?

Cel întrebat nu răspunse, dar lumina slabă care venea dinspre jarul acum aproape stins lăsă să se zărească, timp de o clipă, în privirile lui, o umbră de melancolie.

— Aurelius se gândeşte la ce-o să ne aştepte, murmură Vatrenus. Lucrurile au luat-o din nou razna. Din câte ştiu, trupele barbarilor lui Odoacru s-au răsculat şi au atacat Pavia apărată de Oreste, tatăl împăratului. Acum, Oreste s-a îndreptat spre Piacenza şi se bazează pe noi ca să-i potolim pe barbari şi să asigurăm tronul şubred al fiului său Romulus Augustus. Dar nu ştiu dacă o să fie de-ajuns. Ba chiar, dacă vreţi să ştiţi ce părere am eu, nu cred deloc că o să se poată aşa ceva. Ăia sunt de trei ori mai mulţi decât noi şi...

— Aţi auzit şi voi? îl întrerupse unul dintre soldaţii aflaţi lângă gardul de pari care împrejmuia tabăra.

— De pe câmp se aude, îi răspunse Vatrenus întorcându-şi privirile către tabăra pe jumătate pustie, cu corturile acoperite de brumă. Schimbul de gardă s-a terminat: trebuie să fie patrula care face de serviciu ziua.

— Nu! spuse Aurelius. Se aude de dincolo de gard. Parcă-i galop de cai.

— Călăreţi, adăugă Canidius, un legionar din Arelate.

— Barbari, trase concluzia Antoninus. Nu-mi place deloc.

În clipa aceea, călăreţii ţâşneau din ceaţă de-a lungul îngustului drum alb care, de pe dealuri, ajungea în tabără şi erau impunători pe uriaşii lor cai sarmatici acoperiţi de apărători din zale de metal. Purtau coifuri conice, întărite cu plăci de fier şi cu panaşe înalte, săbiile lungi le atârnau la şold, iar pletele lungi, blonde, le fluturau în aerul înceţoşat. Erau îmbrăcaţi cu mantii negre şi pantaloni din lână groasă de culoare închisă. Pâcla şi depărtarea îi făceau să pară nişte demoni

scăpaţi din iad.

Aurelius se aplecă peste palisadă ca să privească mai atent ceata de călăreţi care se apropia din ce în ce mai mult.

— Sunt trupe auxiliare, heruli şi sciri din armata imperială, spuse el, oameni de-ai lui Odoacru, fir-ar să fie. Nu-mi miroase deloc a bine. Ce fac aici la vremea asta fără să ne fi anunţat cineva? Mă duc să-i spun comandantului.

Coborî în grabă scara şi o porni în goană prin tabără către pretoriu. Comandantul Manilius Claudianus, un veteran de aproape şaizeci de ani care, în tinereţe, luptase sub comanda lui Aetius împotriva lui Attila, era deja în picioare şi, când Aurelius intră în cortul său, tocmai îşi agăţa teaca sabiei la cingătoare.

— Generale, o ceată de auxiliari heruli şi sciri vine înspre noi. Nu ne-a anunţat nimeni de sosirea lor şi asta mă cam îngrijorează.

— Şi pe mine, îi răspunse ofiţerul. Adună-i pe oamenii din pază şi pune să se deschidă poarta ca să vedem ce vor.

Aurelius alergă înapoi la palisadă şi-i ordonă lui Vatrenus să scoată un detaşament de arcaşi, apoi coborî la postul de gardă, îi adună în formaţie pe toţi cei care se aflau acolo, puse să fie deschisă poarta pretoriului şi ieşi împreună cu comandantul. Între timp, acelaşi Vatrenus îi trezea pe ceilalţi soldaţi, dându-le alarma, de la un om la altul, cu voce scăzută, fără zgomote şi sunete de trâmbiţă. Comandantul ieşise complet înarmat şi cu coiful pe cap, semn clar că se considera în stare de război. La dreapta şi la stânga sa, se aliniase garda, din rândul căreia ieşeau în evidenţă, capul şi umerii lui Cornelius Batiatus, un etiopian uriaş, negru ca tăciunele, care nu lipsea niciodată din preajma comandantului. Ţinea într-o mână un scut oval construit special de armurieri ca să-i acopere corpul enorm. De pe umeri îi atârnau, în stânga, sabia romană, iar în dreapta, o secure ca a barbarilor, cu două tăişuri.

Ceata de călăreţi barbari ajunsese de-acum la doar câteva zeci de metri şi căpetenia lor ridică braţul în semn de oprire. Avea o claie de păr roşu care-i cobora în plete, de-o parte şi de alta a capului, împletite în cozi lungi, purta pe umeri o mantie garnisită cu blană de vulpe, iar coiful îi era împodobit cu o coroană din mici cranii de argint. Se vedea că era un personaj cu un rang ceva mai înalt. Se îndreptă către comandantul Claudianus şi, fără a descăleca, îi spuse, într-o latină stâlcită şi guturală:

— Măritul Odoacru, comandant al armatei imperiale, îţi porunceşte să-mi predai comanda. Începând de astăzi, acest detaşament se află sub ordinele mele.

Aruncă la picioarele romanului un sul de pergament legat cu o cureluşă de piele şi adăugă:

— Ai aici ordinul de demitere şi ţi se spune unde trebuie să te duci.

Aurelius dădu să se aplece ca să ia pergamentul de pe jos, dar comandantul îl opri cu un gest rapid. Claudianus se trăgea dintr-o familie de aristocraţi care avea printre strămoşi un erou din epoca republicană şi gestul barbarului avea pentru el semnificaţia unei ofense teribile. Răspunse fără să-şi piardă cumpătul:

— Nu ştiu cine eşti şi nu mă interesează. Primesc ordine numai de la nobilul Flavius Oreste, comandantul suprem al armatei imperiale.

Barbarul se întoarse către oamenii săi şi le strigă:

— Arestaţi-l!

Aceştia se supuseră, dădură pinteni cailor şi porniră înainte cu săbiile trase din teacă: era clar că ordinul era să fie ucişi cu toţii. Garda fu şi ea gata de luptă, iar dintre corturi ieşi, în aceeaşi clipă, un detaşament de arcaşi cu arcurile gata pregătite; la un semn al lui Vatrenus, traseră cu toţii şi săgeţile loviră cu o precizie ucigătoare. Călăreţii din primul rând fură aproape toţi atinşi, dar aceasta nu-i opri pe ceilalţi care descălecară ca să nu mai fie o ţintă atât de sigură şi se aruncară furioşi asupra gărzii lui Claudianus. Batiatus intră şi el în luptă, atacând ca un taur întărâtat şi împărţind în jur lovituri nimicitoare. Mulţi dintre barbarii aceia nu văzuseră niciodată un negru şi se retrăgeau îngroziţi când se trezeau în faţa lui. Uriaşul etiopian făcea ţăndări săbiile, spinteca scuturi, făcea să zboare căpăţâni şi braţe, rotind securea şi urlând:

— Eu sunt Omul Negru! Îi urăsc pe porcii ăştia pistruiaţi!

Dar, purtat de furia atacurilor sale, înaintase prea mult şi Claudianus rămăsese fără apărare dinspre latura stângă. Aurelius, care văzuse cu coada ochiului ce avea de gând să facă un războinic duşman, scăpă de cel cu care se lupta şi veni în ajutorul comandantului, dar scutul său nu reuşi să-l protejeze la timp şi lancea barbarului se înfipse în umărul lui Claudianus. Aurelius strigă:

— Comandantul este rănit, comandantul este rănit!

Dar, în vremea aceasta, porţile taberei se deschiseseră larg şi

infanteria grea porni la atac în formaţie compactă de luptă. Barbarii fură respinşi şi puţinii dintre ei care scăpaseră cu viaţă se aruncară pe cai şi porniră într-un galop nebunesc. La scurt timp după aceasta, după ce trecuseră de dealuri, se aflau în faţa comandantului lor, un scir pe nume Mledo care privi la ei cu o scârbă plină de dispreţ. Arătau jalnic: armele rupte, hainele zdrenţuite, pline de sânge şi de noroi. Cel care-i comanda spuse cu capul plecat:

— Au refuzat. Au spus că nu.

Mledo scoase un blestem, apoi îl chemă pe aghiotantul său şi-i dădu ordin să dea semnalul de adunare: la puţin timp după aceea, sunetele de corn se înălţară prin pătura de ceaţă care încă mai acoperea totul în jur, ca un giulgiu alb.

Comandantul Claudianus fu întins cu grijă pe masa din infirmerie şi un chirurg se pregătea să scoată vârful lăncii care i se înfipsese rănitului în umăr. Coada armei fusese deja retezată ca să nu incomodeze prin oscilaţiile ei, dar fierul se înfipsese chiar sub claviculă şi exista pericolul ca vârful să fi străpuns plămânul. Alături de chirurg, un ajutor înroşea un fier pe cărbuni, pregătindu-se să ardă rana.

Între timp, dinspre palisadă se auzeau strigăte şi semnalele de alarmă ale trâmbiţelor. Aurelius ieşi din infirmerie şi se urcă şi el pe treptele împrejmuirii, ajungând lângă Vatrenus care privea nemişcat în zare. În faţa lor, până acolo unde privirile reuşeau să străbată, se vedeau o mulţime de luptători.

— Pe toţi zeii, şopti Aurelius, vin cu miile.

— Întoarce-te la comandant şi spune-i ce se întâmplă. Nu cred că avem de ales, dar spune-i, oricum, că aşteptăm ordine.

Aurelius se întoarse în infirmerie chiar în clipa în care chirurgul reuşea să scoată vârful lăncii din rana comandantului şi văzu chipul de bătrân patrician al acestuia strâmbându-se de durere. Se apropie de el.

— Generale, barbarii ne atacă: sunt mii şi se pregătesc să încercuiască tabăra noastră. Care sunt ordinele?

Din rana bravului oştean sângele ţâşnea pe mâinile şi pe faţa chirurgului şi a ajutoarelor sale care se repeziseră cu tampoane ca să-l oprească, în timp ce un altul se apropia cu fierul înroşit în mână. Chirurgul îl vârî în rană şi comandantul Claudianus gemu strângând din dinţi ca să-şi înăbuşe strigătul de durere. Un miros înţepător de carne arsă umplu mica încăpere şi un fum des se ridică dinspre fierul

încins care continua să sfârâie în rană.

Aurelius începu din nou:

— Comandante...

Claudianus întinse spre el mâna care-i rămăsese teafără.

— Ascultă-mă... Odoacru vrea să ne ucidă pe toţi pentru că noi suntem o piedică pe care el trebuie s-o înlăture cu orice preţ. Legiunea noastră este doar o rămăşiţă a trecutului, dar încă mai inspiră teamă: este compusă doar din romani, din peninsulă sau din provincii, şi el ştie că nu i se va supune niciodată. De aceea, vrea să ne ştie morţi pe toţi. Pleacă, du-te la Oreste, anunţă-l că suntem înconjuraţi, că avem nevoie disperată de ajutor...

— Trimite, te rog, pe altcineva, îi răspunse Aurelius. Eu aş vrea să rămân aici: aici sunt toţi prietenii mei.

— Nu, fă aşa cum spun eu. Doar tu poţi să reuşeşti. Du-te, aleargă, cât timp mai suntem stăpâni pe podul de peste Olubrium: cu siguranţă că aceea este ţinta lor, ca să nu ne lase să mai ajungem la drumul către Piacenza. Du-te, înainte să ne încercuiască, şi nu te opri pentru nimic în lume. Oreste se află la *villa* lui din afara oraşului, împreună cu împăratul, fiul său. Noi o să încercăm să rezistăm.

— O să mă întorc, răspunse Aurelius. Rezistaţi din toate puterile.

Se răsuci pe călcâie. În spatele său, Batiatus stătea tăcut, cu privirile aţintite asupra comandantului rănit şi palid ca un mort, întins pe măsuţa aceea plină de sânge. Nu avu curajul să-i spună nimic. Alergă afară şi ajunse lângă Vatrenus:

— Mi-a ordonat să plec după ajutor: mă întorc cât de repede pot. Rezistaţi, rezistaţi cât puteţi de mult, o să ieşim din încurcătură.

Vatrenus dădu din cap aprobator fără să scoată niciun cuvânt. Se vedea bine din privirea lui că nu mai avea nicio speranţă şi că era gata să moară ca un adevărat soldat.

Aurelius nu mai fu în stare să mai spună nimic. Duse două degete la gură şi scoase un fluierat scurt. Îi răspunse un nechezat şi, imediat după aceea, un cal murg cu şaua pe el alergă în trap către metereze. Aurelius sări în şa, îndemnându-l din călcâie spre poarta din spatele taberei. Vatrenus dădu ordin să se deschidă poarta doar cât să-l lase să iasă pe călăreţul deja pornit în galop, după care aceasta se închise din nou. Vatrenus îl urmări cu privirea pe când se pierdea în depărtare, în direcţia podului de peste Olubrium. Barbarii din

detaşamentul care păzea trecerea îşi dădură seama de ceea ce se întâmpla, aceasta şi pentru că o ceată numeroasă de călăreţi inamici se desprinsese de grosul armatei şi gonea din toate puterile către ei.

— O să reuşească? întrebă Canidius privind de pe palisadă.

— Să se întoarcă? Da, poate că da, îi răspunse Vatrenus. Aurelius este cel mai bun pe care-l avem.

Dar tonul vocii şi expresia feţei nu erau câtuşi de puţin optimiste.

Privi din nou într-acolo ca să-l privească pe Aurelius care străbătea în plină viteză porţiunea de drum rămasă încă liberă, dintre tabără şi pod, şi văzu că o altă ceată de călăreţi barbari venea acum dinspre stânga, orientându-şi deplasarea după cei care veneau din dreapta ca să-i taie calea fugarului. Dar Aurelius era iute ca vântul şi calul său parcă zbura pe terenul plat dintre câmpie şi râu. Călăreţul stătea aproape culcat în şa pentru a nu fi prea expus săgeţilor care nu întârziară să se abată ca o grindină asupra sa.

— Fugi, fugi, scrâşnea Vatrenus printre dinţi. Aleargă, drăguţule, aşa, aşa...

Dar, în aceeaşi clipă, îşi dădu seama că urmăritorii erau prea numeroşi şi că vor ajunge imediat la capul podului. Trebuia să dea camaradului său un oarecare avantaj. Strigă:

— Catapulte! şi armurierii, care deja înţeleseseră despre ce era vorba, îndreptară armele către călăreţii barbari care veneau din dreapta şi din stânga, înaintând către pod.

— Trageţi! mai strigă Vatrenus şi şaisprezece catapulte îşi aruncară lăncile către partea din faţă a celor două escadroane, lovind în plin. Primii dintre urmăritori se prăvăliră la pământ şi caii celor care veneau în urma lor se încurcară printre cei căzuţi pe jos. Alţii fură striviţi sub greutatea cailor iar unii, de pe margini, căzură sub loviturile celor care apărau podul. Mai întâi se abătu asupra lor un nor de săgeţi lansate orizontal, la înălţimea unui stat de om şi, după aceea, veniră lăncile, aruncate pe o traiectorie curbă. Mulţi barbari căzură străpunşi de ele, în timp ce caii se poticneau şi se rostogoleau târând şi strivind sub ei călăreţii, dar camarazii lor se răspândiră pentru a nu mai fi loviţi în plin şi îşi continuară cursa alergând furioşi din cauza umilinţei la care fuseseră supuşi.

Aurelius ajunsese de-acum la o aruncătură de băţ de camarazii săi înşiraţi pe pod. Îl recunoscu pe Vibius Quadratus, cu care dormise

cândva în acelaşi cort, şi strigă:

— Acoperiţi-mă! Merg să cer ajutor, mă voi întoarce!

— Ştiu asta! strigă Quadratus şi ridică braţul pentru a ordona să i se facă loc de trecere lui Aurelius. Călăreţul trecu ca fulgerul printre soldaţii romani şi podul bubui sub copitele puternicului bidiviu care-şi continua galopul vijelios. Formaţia se închise imediat în urma lui, scuturile se strânseră unele lângă altele cu scurt scrâşnet metalic. Primii soldaţi în genunchi, următorii în picioare, lăsau în exterior doar vârfurile lăncilor, iar cozile acestora erau înfipte în pământ. Călăreţii barbari se aruncară asupra curajosului pluton, furia lor se abătu ca o adevărată vijelie asupra acestei ultime dovezi a disciplinei romane: obligaţi să se înghesuie unul în altul din cauza îngustimii podului, unii dintre atacatori se izbiră violent în zidul uman şi se rostogoliră pe jos, alţii atacară în centru lovind cu o forţă înspăimântătoare micul grup de apărători care se retrase în urma loviturii, dar nu se destrămă. Mulţi cai fură răniţi de vârful lăncilor, alţii, speriaţi de obstacolul din faţa lor se poticniră aruncându-şi în faţă călăreţii, la rândul lor străpunşi de suliţe. Apoi, lupta deveni o încleştare feroce, corp la corp, sabie contra sabie. Apărătorii ştiau că fiecare clipă câştigată pentru călăreţul care se îndepărta în spatele lor ar fi putut însemna salvarea tuturor şi mai ştiau şi ce torturi îngrozitoare îi aşteptau dacă erau făcuţi prizonieri. Se băteau, aşadar, din toate puterile îmbărbătându-se unul pe altul cu strigăte furioase.

Între timp, Aurelius, ajuns la capătul câmpiei, întoarse capul ca să mai privească o dată înapoi, înainte de a se afunda în desişul unei păduri de stejar care se înălţa în faţa lui şi ultimul lucru pe care-l văzu fură camarazii săi copleşiţi acum de iureşul năucitor al duşmanilor.

— A reuşit! se bucură Antoninus de pe palisada taberei. Este deja în pădure, nu-l mai pot prinde din urmă. Mai avem o speranţă!

— Aşa este, răspunse Vatrenus. Camarazii noştri de la pod s-au lăsat măcelăriţi pentru ca el să poată scăpa.

În clipa aceea, veni Batiatus de la infirmerie.

— Cum se simte comandantul? îl întrebă Vatrenus.

— Chirurgul i-a cauterizat rana, dar spune că lancea i-a străpuns plămânul. Scuipă sânge şi îi creşte temperatura. Strânse din pumnii uriaşi şi scrâşni din dinţi. Pe primul pe care pun mâna jur că-l distrug, îl fac bucăţi, îi mănânc ficaţii...

Camarazii săi îl priviră cu un fel de admiraţie amestecată cu

uimire: ştiau foarte bine că nu erau doar nişte vorbe goale.

Vatrenus schimbă vorba:

— Ce zi este astăzi?

— Nonele din noiembrie, îi răspunse Canidius. Are vreo importanţă?

— Acum trei luni, cam pe timpul ăsta, Oreste se pregătea să-l aducă pe fiul său în faţa Senatului şi acum trebuie să-l apere de Odoacru. Dacă Aurelius are noroc, ar putea ajunge în miez de noapte. Întăririle ar putea pleca în zori şi să ajungă aici în două zile. Dacă Odoacru nu a reuşit să ocupe toate trecătorile şi podurile, dacă Oreste mai are încă pe lângă el trupe credincioase pe care să le trimită imediat în marş, dacă...

Fu întrerupt de semnalele de alarmă care se auzeau din turnurile de pază şi de strigătele santinelelor:

— Atacă!

Vatrenus tresări ca şi cum ar fi fost atins cu o cravaşă. Îl chemă pe stegar:

— Scoateţi drapelele de luptă! Toţi oamenii în formaţie de luptă! Catapultele în poziţie de tragere! Arcaşii să treacă pe palisadă! Legionari din Nova Invicta, tabăra aceasta este o părticică a Romei, pământul sacru al strămoşilor. Să-l apărăm cu orice preţ! Arătaţi-le jivinelor ăstora că onoarea romană n-a murit!

Puse mâna pe o suliţă şi-şi luă locul pe palisadă. În aceeaşi clipă, de pe dealuri se auzi urletul năvalei barbare şi mii şi mii de călăreţi făcură să tresalte pământul cu şarja lor furibundă. Trăgeau după ei care şi afeturi pe roţi cu pari ascuţiţi pentru a-i arunca asupra împrejmuirii taberei romane. Apărătorii se lipiră de palisadă pregătindu-şi arcurile, strângând cu putere lăncile în mâini. Palizi de încordare, cu frunţile scăldate de umezeala din atmosferă şi de o sudoare rece.

II

Oreste îi primi el însuşi pe oaspeţi la intrarea *villei* sale de pe deal: notabilităţi ale oraşului, senatori, ofiţeri superiori din armată, toţi cu familiile. Lămpile erau aprinse, în curând urma să fie servită cina: totul era pregătit pentru a sărbători cea de-a treisprezecea aniversare a fiului său şi cele trei luni de când urcase pe tronul imperial. Mult timp se gândise dacă nu era cazul să amâne acest banchet, dată fiind situaţia dramatică apărută în urma rebeliunii lui Odoacru şi a trupelor

sale auxiliare formate din heruli şi sciri, dar, în cele din urmă, se hotărâse să nu schimbe nimic ca să nu se creeze panică. Cea mai puternică dintre unităţile sale militare, Nova Invicta, instruită în stilul vechilor legiuni, trebuia să sosească în marş forţat; fratele său, Paulus, înainta către Ravenna în fruntea altor trupe de elită şi rebeliunea ar fi fost înăbuşită în scurt timp.

Soţia sa, Flavia Serena, era, însă, foarte îngrijorată şi avea presimţiri sumbre. Oreste încercase până atunci să-i ascundă veştile despre dezastrul de la căderea Paviei, dar începuse să se teamă că ea ştia, de fapt, mult mai multe decât lăsa să se vadă.

Încruntată şi tristă, stătea mai retrasă, lângă uşa sălii de primire, şi atitudinea sa părea să fie un reproş aspru la adresa lui Oreste: Flavia fusese întotdeauna împotriva urcării pe tron a lui Romulus şi această festivitate o indispunea peste măsură. Oreste se apropie de ea, încercând să-şi ascundă propria sa dramă interioară şi stânjeneala.

— De ce stai aşa izolată? Tu eşti stăpâna casei şi mama împăratului, aşa că ar trebui să te afli în centrul atenţiei şi să fii sufletul sărbătorii.

Flavia Serena îşi privi soţul ca şi cum acesta ar fi vorbit fără nicio noimă şi-i răspunse cu asprime:

— Ai vrut să-ţi satisfaci ambiţiile şi ai expus un copil nevinovat unui pericol de moarte.

— Nu mai este un copil: este aproape un flăcău care a fost crescut şi educat foarte bine pentru a deveni un mare suveran. Am mai vorbit de atâtea ori despre asta şi speram că, măcar azi, ai fi putut să mă scuteşti de proasta ta dispoziţie. Uite, fiul nostru este cât se poate de fericit. Chiar şi preceptorul lui, Ambrosinus, este mulţumit: este un om înţelept în care şi tu ai avut întotdeauna încredere.

— Baţi câmpii, Oreste: tot edificiul acesta pe care l-ai creat este acum făcut bucăţele. Trupele de barbari ale lui Odoacru, care ar fi trebuit să te susţină, s-au răsculat şi seamănă peste tot moartea şi prăpădul.

— O să-l oblig pe Odoacru să trateze şi să încheie un nou acord. Nu este pentru prima oară că se întâmplă asemenea lucruri. Nici lor nu le convine să provoace prăbuşirea imperiului de la care primesc pământuri şi o groază de bani.

Flavia Serena oftă şi-şi plecă privirea preţ de câteva clipe, după

care continuă, privindu-şi ţintă în ochi soţul:

— Este adevărat ce spune Odoacru peste tot? Este adevărat că i-ai promis ca răsplată o treime din Italia şi că, după aceea, nu ţi-ai ţinut cuvântul?

— Este o minciună. El... el a înţeles greşit ce am spus eu odată...

— Asta nu schimbă prea mult situaţia: dacă el va deveni cel mai puternic, cum crezi că o să-l mai protejezi pe fiul nostru?

Oreste îi prinse mâinile într-ale sale. Freamătul petrecerii părea acum să fi scăzut, ca şi cum totul s-ar fi petrecut în depărtări, înăbuşit de îngrijorarea prezentă printre ei ca un coşmar.

Se auzi de undeva lătratul unui câine şi Oreste simţi că mâinile soţiei sale tremurau.

— Fii liniştită, îi spuse. Nu avem de ce să ne temem şi, ca să vezi că poţi avea toată încrederea în mine, am să-ţi spun ceva ce nu ţi-am spus până acum: în toţi anii aceştia am format în mare secret o forţă specială, o unitate militară credincioasă şi unită, care cuprinde numai luptători din peninsulă şi din provincii, instruită la fel ca legiunile de altădată. Am pus-o sub comanda lui Manilius Claudianus, un ofiţer din vechea aristocraţie, un bărbat care preferă să moară decât să nu-şi ţină cuvântul. Soldaţii aceştia au dat dovadă de o bravură de nedescris în mai multe puncte de frontieră ale imperiului şi, din ordinul meu, ea vine încoace în marş forţat. Ar putea fi aici în două sau trei zile. Fratele meu Paulus este şi el pe drum, venind de la Ravenna, în fruntea altor trupe. Acum, vino, te rog, să mergem la musafirii noştri.

Flavia Serena păru convinsă pe moment că spusele lui erau adevărate pentru că, în adâncul sufletului, ea însăşi dorea să creadă că era adevărat, dar, în timp ce căuta să-şi recapete puterea de a surâde şi de a se duce în mijlocul invitaţilor, lătratul câinelui răsună mai puternic şi-i răspunse un adevărat cor al altor lătraturi. Cei prezenţi se priviră unii pe alţii şi tăcerea de o clipă fu sfâşiată de un strigăt de alarmă care venea dinspre curte şi, după aceea, sunetul prelung de corn fu semnalul pentru ca garda să se adune. Imediat după aceea, un ofiţer năvăli în sala mare şi alergă spre Oreste.

— Suntem atacaţi, Excelenţă! Sunt sute, îi comandă Wulfila, locotenentul lui Odoacru!

Oreste desprinse o sabie din panoplia atârnată pe perete şi strigă:

— Repede, înarmaţi-vă cu toţii, suntem atacaţi! *Ambrosine,* ia

băiatul şi pe mama lui şi ascundeţi-vă în magazia de lemne. Nu ieşiţi de acolo sub niciun motiv până când nu vin eu să vă iau. Repede, hai, repede!

Se auzeau deja bătăi puternice în uşa mare de la intrare, bubuituri repetate de berbece care făceau să se cutremure toate zidurile casei. Apărătorii ieşiră pe meterezele de pe acoperiş ca să respingă asaltul, dar zeci de scări se rezemau deja de ziduri şi sute de războinici intrau în clădire îmbulzindu-se peste tot, scoţând urlete sălbatice. Uşa masivă de jos se prăbuşi sub loviturile de berbece şi un călăreţ uriaş se năpusti înăuntru printr-o săritură acrobatică a calului. Oreste îl recunoscu şi se aruncă asupra lui cu sabia în mână, strigând:

— Wulfila, nenorocit blestemat!

Între timp, Ambrosinus ajunsese în ascunzătoare târându-l după el pe băiatul năucit şi înspăimântat, dar, în zăpăceala aceea, nu-şi dăduse seama că Flavia Serena nu venise împreună cu ei. Printr-o crăpătură a uşii, Romulus asistă la drama care se petrecea, îi văzu pe musafiri căzând seceraţi unul după altul în bălţile propriului lor sânge, îl văzu pe tatăl său luptându-se, cu forţa disperării, împotriva acelui uriaş fioros, îl văzu rănit, căzând în genunchi, ridicându-se, ţinând încă sabia în mână, luptând cu disperare până la ultima picătură de energie şi, în cele din urmă, prăbuşindu-se cu trupul străpuns dintr-o parte în alta de sabia adversarului său. Zbaterea convulsivă a pleoapelor sale parcă urmărea fiecare moment al acelei tragedii, îl descompuneau în mii de fărâme ascuţite care i se înfigeau în memorie. O auzi pe mama sa strigând:

— Blestemaţilor! Blestemaţi să fiţi!

Îl văzu pe Ambrosinus repezindu-se afară din ascunzătoare ca s-o apere, dar ea striga mereu de groază, smulgându-şi părul şi zgâriindu-şi faţa, îngenuncheată la căpătâiul soţului său care trăgea să moară. Băiatul ieşi şi el, hotărât să moară alături de părinţii săi, decât să rămână singur în acea lume a cruzimii. Îl văzu pe războinicul cel uriaş muindu-şi mâna în sângele tatălui său şi trăgându-şi pe frunte o dâră roşie şi o luă la fugă către locul în care căzuse sabia lui Oreste ca să lupte, plin de curaj, împotriva duşmanului. Ambrosinus îi tăie calea, păşind uşor, abia perceptibil prin ploaia de suliţe, printre luptătorii încleştaţi într-o luptă înverşunată corp la corp, ajungând tocmai la timp ca să-l ferească de sabia unui barbar care-l atacase. Lama sabiei i-ar fi străpuns pe amândoi, dacă Wulfila nu ar fi parat el lovitura.

— Idiotule, se stropşi el către războinic, nu vezi cine-i ăsta?

Celălalt lăsă sabia în jos, nedumerit.

— Ia-i pe toţi trei, îi porunci Wulfila. Îi ducem de aici. La Ravenna.

Bătălia se sfârşise, apărătorii fuseseră ucişi, trecuţi prin ascuţişul sabiei până la ultimul. Dintre oaspeţi, unii se salvaseră sărind pe ferestre şi pierzându-se în bezna de afară, alţii se ascunseseră prin sălaşurile servitorilor, pe sub paturi sau prin cămările cu provizii. În iureşul primelor clipe ale atacului, mulţi fuseseră seceraţi fără milă. Chiar şi muzicanţii, care înveseliseră atmosfera cu cântecele lor, erau morţi şi zăceau cu ochii holbaţi, ţinându-şi încă instrumentele în mâini. Femeile erau violate cu sălbăticie şi supuse celor mai inimaginabile orori; bărbaţii erau siliţi să asiste la siluirea repetată a soţiilor sau fiicelor lor, înainte de a fi, la rândul lor, trântiţi la pământ şi castraţi ca nişte berbeci.

În grădina din curtea interioară, statuile erau doborâte de pe piedestale, tufişurile şi arbuştii ciopârţiţi, fântânile erau pline de sânge şi sânge era şi pe pardoseli şi pe pereţii împodobiţi cu fresce. Acum, barbarii îşi încheiau isprava jefuind tot ce era mai de preţ în somptuoasa locuinţă: candelabre, ornamente, vase preţioase. Alţii, care nu apucaseră să ia niciun obiect de valoare, ca să se răzbune, mutilau şi despuiau cadavrele sau urinau şi se uşurau pe pardoselile împodobite cu splendide mozaicuri. Din toate părţile se auzea, pe lângă zbieretele animalice ale acelor sălbatici setoşi de sânge, trosniturile focului care începea să mistuie clădirea.

Cei trei prizonieri fură duşi târâş de acolo şi urcaţi într-un cotigă trasă de doi catâri. Wulfila strigă:

— Gata, să plecăm, am spus, avem drum lung de făcut!

Oamenii săi părăseau fără prea mare tragere de inimă vila, transformată acum într-o ruină şi se înşiruiră unul după altul, pornind la trap în urma micului vehicul. În car, Romulus plângea tăcut, în bezna nopţii, în îmbrăţişarea mamei sale. În mai puţin de un ceas, trecuse de la fastul împărătesc la cea mai mizerabilă situaţie posibilă. Tatăl său fusese măcelărit sub privirile sale şi el era prizonierul acelor fiare, cu totul în puterea lor. Ambrosinus, aşezat în spatele lor, rămăsese cufundat în muţenie şi năucit de durere, întorcând, din când în când capul ca să privească la măreaţa *villa* care cădea pradă flăcărilor, la trâmbele de fum şi de scântei care se înălţau spre cer împrăştiind în

jur o lumină sinistră. Nu-şi salvase decât desaga pe care o avea când ajunsese în urmă cu mulţi ani în Italia şi doar una dintre miile de cărţi din biblioteca pârjolită acum: *Eneida,* cu ilustraţii minunate, pe care senatorii i-o dăruiseră lui Romulus. Din când în când îşi trecea palma peste copertele de piele ale cărţii şi parcă avea impresia că soarta nu fusese chiar atât de crudă din moment ce-i lăsase tovărăşia, poate profetică, a versurilor lui Vergiliu.

În cavalcada sa nocturnă, Aurelius întâlni multe obstacole. Odoacru poruncise să se pună pichete de pază la poduri şi la trecători iar cete de soldaţi barbari din armata imperială patrulau pe şoselele principale, astfel încât călăreţul fu nevoit să se abată de mai multe ori de la ţinta sa, apucând-o prin vaduri învolburate de ploile toamnei sau pe poteci abrupte de munte. Când începu să coboare din nou spre şes, îşi dădu seama că bietul său cal nu putea merge mai departe, că dacă l-ar mai fi îndemnat la galop şi-ar fi dat sufletul. Animalul era acoperit de sudoare şi de spumă, respiraţia îi era întretăiată şi ochii sticloşi de efortul pe care-l făcuse. Soarta îi fu prielnică, pentru că zări în depărtare nişte luminiţe şi ajunse în faţa unei clădiri cu un aspect oarecum familiar: era o staţie de poştă de pe via Postumia, ca prin minune rămasă neatinsă şi, în aparenţă, încă în funcţiune. Când se apropie şi mai mult, auzi scârţâitul firmei care atârna de o bară de fier prinsă în zidul din faţă. Era pe jumătate ruginită dar se mai distingea un desen care întruchipa o sanda şi câteva cuvinte cu un scris îngrijit *„Mansio ad sandalum Herculis".* În faţa casei, pe o bornă din piatră stătea scris *m.p. XXII*: douăzeci şi două de mile până la următoarea staţie, dacă ea mai exista încă. Aurelius descălecă şi intră cu respiraţia întretăiată: înăuntru se afla un slujbaş din serviciul poştal care moţăia pe un scaun, iar câţiva călători, înfăşuraţi în mantiile lor dormeau duşi pe podea. Aurelius îl zgâlţâi pe funcţionar ca să-l trezească.

— Misiune imperială, spuse el, urgenţă maximă şi prioritate absolută: chestiune de viaţă şi de moarte pentru mai mulţi oameni. Calul meu este afară, cade din picioare de oboseală: am nevoie de un cal odihnit, dar imediat.

Omul tresări, deschise ochii şi, privindu-l pe bărbatul din faţa sa, îşi dădu seama imediat că spusele lui trebuiau să fie adevărate. Pe chipul lui Aurelius se vedea bine oboseala, iar trăsăturile feţei erau schimonosite de încordare şi de efort.

— Vino cu mine, îi spuse şi, luând-o înainte, luă de pe un dulap o bucată de pâine şi o butelcă de vin şi i le întinse ca să bage ceva în gură şi să ia o înghiţitură în timp ce treceau printr-un coridor şi coborau scările către grajduri: era clar că trimisul imperial nu s-ar fi oprit nici măcar o clipă ca să se odihnească. Locurile din grajd erau în mare parte goale, dar, mai în margine, acolo unde lumina nu ajungea, se zăreau trei sau patru cai. Slujbaşul poştal ridică felinarul pentru ca drumeţul să-i vadă mai bine.

— Ia-l pe acela, spuse el, arătând spre un armăsar negru, zdravăn şi cu părul neted şi lucios, este un animal grozav. Juba îl cheamă. A fost al unui ofiţer de rang înalt, dar n-a mai venit să şi-l ia.

Aurelius mai muşcă o dată din pâine, mai sorbi şi o înghiţitură de vin, după care sări în şa şi îndemnă calul să urce spre drum strigându-i:

— Dii, Juba, dii!

Ieşind în drum ca un suflet osândit care scapă din iad, se lansă într-un galop nebunesc. Părăsi aşa-numita şosea consulară şi o luă pe un drumeag care se vedea alburiu printre câmpuri, în lumina slabă a lunii. Slujbaşul de la staţia poştală ieşise pe urmele lui, cu un registru şi cu un condei într-o mână şi cu felinarul în cealaltă, strigând:

— Hei, chitanţa!

Dar Aurelius era deja departe şi tropotul lui Juba se pierdea peste câmpie.

Omul repetă, vorbind de unul singur:

— Trebuie să-mi semnezi de luare în primire.

Se dezmetici la auzul unui nechezat supus şi-şi dădu seama că era murgul lui Aurelius, aburind de sudoare. Îl luă de hăţuri şi-l duse spre grajd:

— Hai, drăguţule, să nu te îmbolnăveşti. Eşti asudat tot, ţi-o fi şi foame, că n-ai mâncat nimic, pot să pun pariu, ca şi stăpânul tău.

Lumina palidă a zorilor abia începuse să se arate la orizont când Aurelius zări *villa* lui Flavius Oreste. Îşi dădu seama imediat că ajunsese prea târziu: o coloană groasă de fum negru se ridica deasupra clădirii pe jumătate năruite şi, peste tot, se vedeau semnele unei distrugeri sălbatice. Îşi legă calul de un copac şi se apropie cu precauţie, la adăpostul unui zid scund de incintă, de intrarea principală. Văzu prăbuşite la pământ canaturile uşii, sfărâmate şi arse,

iar în curtea din faţă zeci de cadavre acoperite de sânge închegat. Multe erau ale soldaţilor din garda imperială, dar nu puţine erau şi acelea ale războinicilor căzuţi în luptele sălbatice corp la corp. Lupta părea să fi fost de o violenţă înspăimântătoare şi fiecare zăcea acolo unde moartea îl surprinsese, având încă pe chip expresia lăsată de groază şi de ultima zvâcnire a agoniei.

Nu se auzea niciun sunet, doar trosnetul flăcărilor şi, din când în când, zgomotul surd al unei bârne care se prăbuşea la pământ şi al ţiglelor care cădeau de pe acoperişul mistuit de flăcări şi se zdrobeau de pământ. Aurelius înaintă printre toate acele urme ale distrugerii privind împrejur rătăcit, de parcă nu-i venea să creadă ceea ce vedea şi, pe măsură ce tragedia i se dezvăluia în toată această îngrozitoare realitate, îngrijorarea îi invada sufletul şi îl sufoca în strânsoarea unei insuportabile apăsări. Duhoarea morţii şi a excrementelor plutea prin toate încăperile care încă nu fuseseră mistuite de foc; cadavrele femeilor despuiate şi violate, ale fetiţelor de vârstă încă fragedă, zăceau cu picioarele desfăcute impudic alături de corpurile părinţilor sau soţilor înjunghiaţi. Sângele era împrăştiat peste tot: pe pardoselile de marmură intarsiată, pe pereţii cu fresce minunate, în atriumuri, în băi, în triclinium, în sufragerii şi pe resturile de mâncare, păta perdelele şi draperiile, covoarele, feţele de masă.

Aurelius căzu în genunchi, lăsând să-i scape un strigăt de furie neputincioasă şi de disperare. Rămase mult timp aşa, cu fruntea aproape atingându-i genunchii, până când, deodată, tresări la auzul unui geamăt. Era posibil? Putea să mai fi rămas cineva în viaţă după un asemenea măcel? Sări în picioare, îşi şterse în grabă lacrimile care-i brăzdau obrajii şi porni în direcţia dinspre care se auzise acel sunet. Venea din curte, de la un bărbat întins cu faţa în jos într-o baltă mare de sânge. Îngenunche lângă el şi-l întoarse cu grijă ca să-l poată vedea la faţă. Bărbatul, deşi pe moarte, recunoscu însemnele şi uniforma. Şopti:

— Legionar...

Aurelius se apropie mai mult.

— Cine eşti? îl întrebă.

Omul gâfâia cu greutate şi fiecare respiraţie probabil că îi cauza suferinţe groaznice. Răspunse:

— Sunt Flavius... Oreste.

Aurelius tresări:

— Comandante, spuse el. Pe toţi zeii... Comandante, fac parte din Nova Invicta. În acele clipe, un asemenea nume îi părea o ironie a sorţii.

Oreste tremura, clănţănind din dinţi, cuprins de frigurile morţii care-l cuprindeau. Aurelius îşi scoase mantia, îl acoperi şi gestul acela de milă păru să-i mai dea muribundului o fărâmă de energie.

— Soţia mea, fiul meu... spuse el. L-au luat cu ei pe împărat. Te rog, anunţă legiunea. Trebuie... să-i eliberaţi.

— Legiunea a fost atacată de forţe mult superioare, îi răspunse Aurelius. Eu venisem ca să cer întăriri.

Pe faţa lui Oreste apăru o expresie de spaimă profundă şi, totuşi, în timp ce-l privea ţintă, cu ochii plini de lacrimi, în vocea sa pâlpâia o firavă flacără de speranţă.

— Salvează-i, spuse, te implor.

Aurelius nu reuşi să mai privească în ochii aceia care exprimau o dorinţă atât de arzătoare şi-şi plecă fruntea spunând:

— Eu... eu am rămas singur, comandante.

Oreste părea să nu fi luat în seamă cuvintele sale. Cu ultimele puteri care-i mai rămăseseră încercă să se ridice, se agăţă cu mâinile de platoşa soldatului.

— Te rog din tot sufletul, legionarule, horcăi el, salvează-l pe fiul meu, salvează-l pe împărat. Dacă el moare, piere şi Roma. Dacă Roma piere, totul este pierdut.

Mâna îi alunecă fără viaţă pe pământ şi ochii pierdură orice urmă de expresie, în înţepeneala îngheţată a morţii.

Aurelius îi trecu degetele peste pleoape ca să-i închidă ochii, apoi, îşi luă mantia şi ieşi, pe când soarele, acum ridicat destul de mult deasupra orizontului, scălda în lumină îngrozitoarea scenă a masacrului. Ajunse la Juba care păştea liniştit pe pajişte, îl dezlegă, urcă în şa şi-l îndemnă către miazănoapte, pe urmele duşmanilor.

III

Coloana condusă de Wulfila merse trei zile pe un drum anevoios, prin trecătorile Apeninilor acoperiţi de zăpadă şi, după aceea, prin câmpia învăluită în ceaţă. Prizonierii, greu încercaţi de

oboseală şi de lipsa somnului, erau la capătul puterilor. Niciunul dintre ei nu avusese parte de vreo noapte de odihnă: doar câteva ceasuri de moţăială, întreruptă de coşmarurile măcelului. Flavia Serena încerca să reziste, atât datorită educaţiei severe pe care o primise de mică în familia sa de origine, cât şi pentru a-l îmbărbăta prin purtarea sa pe fiul său Romulus. Din când în când, băiatul îşi punea capul în poala ei şi închidea ochii, dar, îndată ce îl cuprindea somnul, imaginile acelea îngrozitoare reveneau în mintea sa tulburată şi mama simţea cum mâinile şi picioarele băiatului se crispau dureros şi parcă putea vedea spaima de imaginile care i se perindau pe sub pleoape. Apoi, dintr-odată, el se trezea scoţând un strigăt speriat, cu fruntea îmbrobonată de sudoare rece, cu privirile înspăimântate.

Ambrosinus îi punea mâna pe umăr şi încerca să-i transmită puţină căldură.

— Curaj, îi spunea, curaj, băiete, soarta ţi-a rezervat cea mai grea şi mai crudă soartă, dar eu ştiu că o s-o scoţi la capăt.

Odată, pe când Romulus se lăsase furat de somn, se apropie de el şi-i murmură ceva la ureche; imediat, respiraţia băiatului deveni mai regulată şi mai adâncă, iar expresia feţei mai destinsă.

— Ce i-ai spus? îl întrebă Flavia Serena.

— I-am vorbit cu vocea tatălui său, răspunse enigmatic Ambrosinus. Era tot ceea ce voia să audă şi avea nevoie de aşa ceva.

Flavia nu mai spuse nimic şi continuă să privească la drumul care îi purta acum pe lângă lagunele din apropierea ţărmului mării, apele cu unde tivite de spumă cenuşie, parcă strivite de un cer plumburiu. În a cincea zi, pe când se lăsa seara, ajunseră în apropiere de Ravenna. Coloana trecea acum peste unul dintre numeroasele diguri care traversau laguna până la insulele pe care fusese construit vechiul oraş, acum unite printr-o lungă dună de nisip. La vremea aceea, ceaţa se ridica şi se târa la suprafaţa apei până ce ajungea la mal, ca să se întindă, apoi, deasupra uscatului, învăluind copacii scheletici, colibele răzleţe ale pescarilor şi ale ţăranilor. Se auzea din când în când chemarea vreunui animal de noapte sau lătratul singuratic al unui câine dinspre o cocioabă din depărtare. Frigul şi umezeala pătrundeau până la oase, iar oboseala se simţea şi mai tare, devenea de neîndurat, adăugată la celelalte.

Turnurile Ravennei se iviră pe neaşteptate în faţa lor, ca nişte uriaşi păşind prin ceaţă. Wulfila strigă ceva în limba sa guturală:

poarta se deschise şi călăreţii intrară la pas în oraşul pustiu şi cufundat în ceaţă. Locuitorii păreau să fi dispărut, toate uşile erau ferecate, toate ferestrele aveau obloanele închise. Se auzea doar plescăitul apei pe canale dacă trecea vreo barcă prin apropiere, ca o fantomă, purtată în drumul ei de lopeţi leneşe. Se opriră la intrarea palatului imperial, din cărămizi roşii şi cu faţada împodobită cu coloane din piatră de Istria. Wulfila porunci ca mama să fie despărţită de fiu şi băiatul să fie condus în camera sa.

— Lasă-mă să merg şi eu cu el, se rugă imediat Ambrosinus. Este speriat şi istovit, are nevoie de cineva care să-i ţină tovărăşie. Eu sunt preceptorul său şi ştiu cum aş putea să-l ajut. Te rog, mărite stăpâne.

Wulfila, măgulit de un asemenea respect cu care nu era obişnuit, acceptă scoţând nişte sunete nearticulate şi Ambrosinus putu să-l urmeze pe elevul său. Romulus întoarse capul şi strigă:

— Mamă! Mamă!

Flavia Serena îl privi cu blândeţe tristă, dar plină de demnitate, îndemnându-l fără cuvinte să nu se lase pradă deznădejdii, apoi se îndepărtă între cei doi paznici, de-a lungul unui coridor, cu pas sigur şi cu spatele drept, ţinându-şi braţele încrucişate ca să acopere ceea ce lăsau să se vadă veşmintele sale sfâşiate.

Odoacru fusese deja anunţat şi o aştepta şezând pe tronul din fildeş al ultimilor Cezari; la un semn al lui Wulfila şi gărzile pricepură că voia să rămână singur cu femeia. Un scăunel era pregătit la picioarele tronului şi Odoacru o invită să se aşeze, dar Flavia Serena rămase în picioare, cu spatele drept şi cu privirea aţintită în gol. Deşi hainele îi erau zdrenţuite, părul năclăit şi pete de sânge se închegaseră pe tunică, deşi fruntea îi era încă înnegrită de funingine şi obrajii brăzdaţi de zgârieturi, reuşea să exprime fascinaţia unei feminităţi neîmblânzite şi orgolioase, să-şi arate o frumuseţe jignită şi rănită, dar încă intactă prin trăsăturile mândre şi delicate cândva, prin albeaţa gâtului, prin perfecţiunea sculpturală a umerilor şi a sânilor pe care mâinile încrucişate la piept nu reuşeau să-i ascundă cu totul. Simţea privirea barbarului aţintită asupra sa chiar dacă nu se uita înspre el şi i se părea că ia foc de dispreţ şi de furie neputincioasă. Doar paloarea oboselii, a lipsei de hrană şi de somn îi ascundea ca un văl emoţiile.

— Ştiu că mă dispreţuieşti, spuse Odoacru. Ne spuneţi barbari, ca şi cum voi aţi fi mai buni, dar nu sunteţi decât o seminţie vlăguită

după secole de viciu, de putere şi de corupţie. Am pus să fie ucis soţul tău pentru că asta merita, un trădător care nu şi-a respectat cuvântul dat. Trebuia să dau un exemplu pentru ca toţi să priceapă că nimeni nu-l poate înşela pe Odoacru fără a fi pedepsit, şi exemplul trebuia să fie atât de înspăimântător încât să dea fiori oricui. Să nu te bazezi pe cumnatul tău Paulus: a fost încercuit de trupele mele care l-au nimicit. Dar gata, acum, cu sângele: nu vreau să aduc nenorociri asupra acestei ţări. Vreau ca ea să renască, să înflorească din nou arta, munca la ţară şi în ateliere. Pământul acesta merită ceva mai bun decât i-ar putea oferi Flavius Oreste şi împăratul său copil. Ţara asta merită un suveran adevărat care s-o cârmuiască şi s-o apere, la fel cum un soţ îşi îndrumă şi îşi protejează nevasta. Suveranul acela voi fi eu şi vreau ca tu să fii regina mea.

Flavia, care rămăsese nemişcată şi mută până în momentul acela, nu mai răbdă şi vocea sa fu tăioasă ca briciul.

— Habar n-ai ce vorbeşti. Eu mă trag din aceia care, secole întregi, au luptat împotriva voastră şi v-au gonit înapoi în păduri ca să trăiţi ca animalele cu care semănaţi întru totul. Mi-e scârbă de duhoarea voastră, de ignoranţa voastră, de sălbăticia voastră, mi-e scârbă de limba voastră şi de felul în care sună vocea voastră, mai aproape de lătratul unor câini decât de o manifestare omenească, mi-e scârbă de pielea voastră care nu suportă lumina soarelui, de părul vostru precum cârlţii şi de mustăţile voastre mereu murdare de resturi de mâncare. Aceasta este legătura conjugală pe care o doreşti? Aşa se pot împărtăşi nişte sentimente? Poţi să mă omori chiar acum, nu-mi pasă. N-o să fiu niciodată soţia ta.

Odoacru scrâşni din dinţi: cuvintele şfichiuitoare ale Flaviei îl răniseră şi-l umiliseră. Ştia că nu exista nicio forţă în stare să învingă acel dispreţ, dar, în adâncul sufletului, simţea puternicul sentiment care-l încercase încă de când era tânăr, de pe vremea când intrase în armata imperială: admiraţia pentru acele oraşe străvechi, pentru foruri şi bazilici, coloane şi monumente, şosele, porturi şi apeducte, însemne şi arcuri de triumf, pentru inscripţiile solemne din bronz, băi şi terme, case, *ville,* atât de frumoase încât păreau mai degrabă locuinţe ale zeilor decât ale oamenilor. Imperiul era singura lume pentru care, ca să trăiască în ea, o fiinţă omenească ar fi meritat să facă orice. O privi şi o găsi mai atrăgătoare decât oricând, ca atunci când el, un tânăr care abia împlinise douăzeci de ani, o văzuse pentru prima oară,

căsătorindu-se cu Flavius Oreste. Atunci, i se păruse ca fiind undeva, departe, strălucitoare şi imposibil de atins, ca steaua la care privea în copilărie, tolănit în carul de nomazi al părinţilor săi, sub cerul nopţii, în mijlocul câmpiei nesfârşite. Acum, ea se afla la dispoziţia lui şi ar fi putut profita oricând de ea, chiar şi în clipa aceea. Dar nu aşa ceva dorea el, cel puţin nu încă. Spuse:

— Şi totuşi, vei face exact ceea ce îţi voi spune eu dacă vrei să-l salvezi pe fiul tău, dacă nu vrei să-l vezi murind sub ochii tăi. Şi acum, pleacă.

Gărzile intrară şi o luară, ducând-o către aripa de apus a palatului. Ambrosinus privi prin gaura cheii, când îi auzi vorbind între ei pe paznicii care o aduceau, şi-l chemă lângă el pe Romulus.

— Uită-te, spuse el, mama ta.

Totodată, îi făcu semn să nu scoată niciun sunet, ducând degetul arătător la buze, în timp ce se dădea la o parte ca să poată privi şi el.

Micul cortegiu ieşi repede din câmpul vizual îngust, dar Ambrosinus îşi lipi urechea de uşă şi numără paşii până când auzi clănţănitul broaştei şi zgomotul uşii care se închidea.

— Douăzeci şi patru. Camera mamei tale se află la douăzeci şi patru de paşi de a noastră şi ar trebui să fie pe partea cealaltă a coridorului. Probabil că ne aflăm în gineceul imperial. Am fost aici o dată, cu mulţi ani în urmă, şi mama ta cunoaşte şi ea destul de bine locurile acestea. Asta ar putea fi un avantaj.

Romulus dădu din cap în semn de aprobare, obişnuit fiind să urmărească toate raţionamentele dascălului său, chiar şi atunci când nu înţelegea prea bine despre ce era vorba, dar nu se arătă prea interesat de acea ultimă afirmaţie. Uşa camerei lor era zăvorâtă pe dinafară şi de pază stătea un războinic înarmat cu secure şi cu sabie: ar mai fi putut exista, oare, vreo posibilitate să stabilească vreun contact cu mama sa? Se prăvăli pe pat, sfârşit de prea multe emoţii şi de oboseală; natura îşi spuse ultimul cuvânt şi el căzu într-un somn profund. Ambrosinus îl înveli cu o pătură, îl mângâie pe cap şi se întinse şi el pe celălalt pat, încercând să se odihnească. Nu vru să stingă felinarul pentru că simţea că întunericul l-ar fi făcut să revadă imagini de care ar fi fost greu să se apere şi pentru că prefera să fie câtuşi de puţin vigilent în noaptea aceea bântuită de umbre sângeroase.

N-ar fi putut spune cât timp trecuse, când îi ajunse la urechi un zgomot, urmat de o bufnitură surdă. Romulus încă dormea dus şi nu

auzise nimic: atât de adânc îi era somnul, încât băiatul se afla exact în aceeaşi poziţie în care adormise. Ambrosinus se ridică şi mai auzi încă un zgomot, de data aceasta unul sec şi metalic al unei izbituri în uşa camerei în care se aflau ei. Se apropie de băiat şi-l scutură energic:

— Scoală-te, repede, vine cineva.

Romulus deschise ochii, mai întâi fără să-şi dea seama unde se afla, dar înţelese imediat dureroasa realitate a condiţiei sale după ce îşi roti privirea pe pereţii încăperii în care era închis. Între timp, uşa se deschisese scârţâind şi în prag apăruse o siluetă învăluită într-o mantie neagră şi cu capul acoperit de o glugă largă. Privirea lui Ambrosinus căzu de îndată asupra vârfului sabiei pe care necunoscutul o ţinea în mână şi, instinctiv, se strecură între el şi băiat. Dar omul îşi descoperi faţa:

— Repede, spuse el, sunt un soldat roman din Nova Invicta şi am venit să-l salvez pe băiat. Repede, n-avem timp.

— Dar eu cum fac să..., începu Ambrosinus.

— Nu mă interesează. Am promis să-l salvez pe el, nu pe tine.

— Dar nu te cunosc, nu ştiu cine eşti şi...

— Mă numesc Aurelius şi, cu puţin timp înainte, l-am omorât pe paznic, spuse, arătând înspre cadavrul din spatele lui. Apoi, îl apucă pe barbarul mort şi-l târî în cameră.

— Eu nu merg nicăieri fără mama, spuse grăbit Romulus.

— Atunci, pe toţi zeii, să plecăm de aici. Unde este?

— Acolo, răspunse Ambrosinus şi adăugă, făcând dovada că prezenţa lui era neapărat necesară într-o asemenea situaţie. Şi ştiu şi pe unde am putea merge.

Se îndreptară către camera în care trebuia să se afle închisă Flavia Serena şi Aurelius strecură vârful sabiei între uşă şi toc, desfăcând zăvorul. Dar, chiar în clipa aceea, veni paznicul de schimb şi începu să urle alergând înspre ei cu sabia scoasă din teacă. Aurelius îl aşteptă pe barbar şi, dezechilibrându-l cu o mişcare înşelătoare, îl lovi între coaste străpungându-l dintr-o parte în alta. Omul se prăvăli fără viaţă şi legionarul intră în camera Flaviei, spunând:

— Repede, doamna mea, am venit să vă eliberez, repede, nu avem nicio clipă de pierdut.

Flavia îşi văzu fiul şi pe Ambrosinus şi simţi că inima îi bătea cu putere: soarta îi dădea o mână de ajutor nesperată.

— Pe acolo, spuse Ambrosinus, putem trece prin coridorul

matroanelor: nu cred că barbarii ştiu de existenţa lui.

Porni în grabă într-acolo, dar strigătele paznicului atrăseseră alţi oameni de la capătul coridorului. Aurelius văzu un grilaj de fier şi-l închise tocmai la timp, apoi alergă din nou înainte, împreună cu tovarăşii săi de evadare. Se auzeau, de-acum, în spatele lor strigăte sălbatice din toate părţile, se vedeau oameni cu torţe alergând de colo-colo în bezna din curte şi din spatele ferestrelor se desluşeau zăngănitul armelor şi, de peste tot, strigăte nervoase. Apoi, deodată, când Ambrosinus era gata să deschidă uşiţa secretă care dădea în coridorul matroanelor, ţâşni de pe o scară laterală, însoţit de doi camarazi, un războinic uriaş: Wulfila. Ambrosinus se trezi despărţit de tovarăşii săi. Îngrijorat la culme, se ascunse în spatele arcadei care ascundea uşiţa secretă, asistând neputincios la luptă. Cei trei se aruncară asupra lui Aurelius care se puse ca pavăză în faţa Flaviei şi a lui Romulus. Ambrosinus închise ochii, strânse în mâna stângă bijuteria pe care o avea atârnată la gât, o ramură de vâsc din argint, şi-şi concentră toată puterea spiritului asupra braţului lui Aurelius care lovi fulgerător decapitând un adversar. Capul barbarului îi căzu acestuia între picioare şi, o clipă, corpul tresări în ultimele convulsii ale morţii, lăsând să iasă un torent de sânge din gâtul retezat, după care se prăbuşi pe spate. Aurelius pară cu pumnalul strâns în mâna stângă lovitura lui Wulfila şi se aruncă într-o parte, împiedicându-l cu piciorul pe cel de-al treilea războinic care pornise şi el la atac, se învârti pe călcâie şi, în aceeaşi clipă, lama cuţitului său se înfipse între omoplaţii duşmanului căzut, lăsându-l pe jos agonizând. După aceea, Aurelius îl înfruntă pe cel mai de temut atacator: săbiile se încrucişară cu un scrâşnet asurzitor într-un duel pe viaţă şi pe moarte, răspândind roiuri de scântei. Armele erau dintr-un oţel de cea mai bună calitate şi forţa înspăimântătoare a barbarului avea de-a face cu îndemânarea şi cu sprinteneala romanului.

Se auzeau deja, din ce în ce mai aproape, strigătele gărzilor şi Aurelius îşi dădu seama că trebuia să termine cumva cu adversarul său sau ar fi căzut în cel mai scurt timp în mâinile lor şi ar fi avut parte de un sfârşit îngrozitor.

Săbiile se ciocniră una de alta între piepturile celor doi luptători, fiecare încercând să taie beregata celuilalt, strângând cu mâna liberă încheietura mâinii duşmanului. Şi, în acel moment, aflându-se atât de aproape, se priviră ţintă în ochi şi cei ai lui Wulfila se holbară de o

surpriză cu totul neașteptată.

— Cine ești? strigă. Eu te-am mai văzut, romanule!

Barbarului i-ar fi fost suficient să-l mai țină imobilizat pe Aurelius, preț de numai câteva clipe și camarazii săi ar fi ajuns acolo, punând capăt luptei și răspunzând la acea întrebare, dar Aurelius se eliberă izbindu-și dușmanul cu o formidabilă lovitură de cap. Se retrase ca să-l străpungă cu sabia, dar alunecă în balta de sânge de la dușmanii uciși și căzu la pământ. Wulfila se năpusti asupra lui ca să-i dea lovitura de grație, dar Romulus, care, țeapăn de spaimă până atunci, rămăsese lipit de mama sa, îl recunoscu pe ucigașul tatălui său, se desprinse din strânsoarea mamei sale și apucă sabia unuia dintre războinicii căzuți ca să se arunce asupra lui Wulfila. Acesta simți pericolul dintr-o privire cu coada ochiului și pară cu pumnalul, dar Flavia făcuse deja un salt ca să-și apere fiul, primind lovitura de-a dreptul în piept. Romulus începu să strige de groază și Aurelius, profitând de un moment de derută a adversarului său, încercă să-l străpungă cu sabia: Wulfila se feri, dându-se înapoi ca să scape cu viață, dar se alese cu o tăietură lungă care-i brăzdă fața de la ochiul stâng până la obrazul drept. Scoase un urlet de furie și de durere, continuând să-l amenințe pe roman cu sabia, în timp ce acesta îl trăgea pe băiat de lângă cadavrul mamei sale și-l ducea în jos pe scara de unde veniseră atacatorii.

Ambrosinus vru să-i urmeze, dar văzu îmbulzindu-se înspre el o mulțime de soldați și se retrase din nou în umbra arcadei, făcându-se nevăzut prin ușiță secretă. Ajunse într-un balcon lung cu coloane de marmură care ducea către centrul bazilicii dominat de un mare mozaic de pe absidă, înfățișându-l pe Crist Pantocrator, abia vizibil în reflexele palide ale aurului din lucrătură. Coborî în fugă, traversă prezbiteriul și sacristiile, după care o luă pe un coridor strâmt, de fapt un spațiu lăsat liber în zidul dublu al clădirii: își imagina unde ar fi putut ajunge Aurelius, ce cale de scăpare ar fi putut găsi și tremura pentru soarta acelui băiat aflat într-un asemenea pericol.

Într-adevăr, lui Aurelius nu-i mai rămăsese decât o singură posibilitate de a fugi: cea care trecea prin băile palatului. Intră într-o sală largă cu acoperișul în formă de boltă, slab iluminată de câteva lămpi cu ulei. În pardoseală se afla un bazin mare plin cu apă, lăsată de noii stăpâni să se învechească, fiind acum acoperită de un strat de alge. Aurelius încercă să deschidă ușa care dădea spre stradă, dar aceasta

era blocată pe dinafară. Atunci, se întoarse către băiat şi-l întrebă:

— Ştii să înoţi?

Romulus dădu din cap afirmativ, în timp ce privea cu scârbă la apa aceea care începuse să miroasă urât.

— Atunci, vino după mine, trebuie să ajungem la conducta de alimentare cu apă care duce la canalul de afară. Acolo, undeva aproape, este calul meu. Apa o să fie tulbure şi rece, dar sunt sigur că o să te descurci. O să te ajut şi eu. Hai, ţine-ţi respiraţia şi vino după mine.

Intră în bazin şi-l ajută şi pe Romulus să coboare, apoi se scufundară amândoi şi Aurelius începu să urce prin conductă. Pipăind cu mâinile, găsi imediat oblonul care despărţea bazinul de canalul de alimentare. Era închis. Se simţi pierdut, gândindu-se că ar fi trebuit să facă acest lucru de unul singur. În numai câteva clipe, băiatul s-ar fi înecat: simţea deja, prin apa tulbure, că acesta deja se zbătea disperat. Reuşi să-şi strecoare degetele la baza oblonului şi se căzni să-l împingă în sus din toate puterile, până simţi că, puţin câte puţin, începe să se mişte. Atunci îl apucă orbeşte pe băiat şi-l împinse pe dedesubt, în partea cealaltă, apoi trecu şi el şi lăsă oblonul să cadă. La puţin timp după aceea, cu plămânii gata să explodeze, ieşi la suprafaţă, avându-l alături pe Romulus. Băiatului îi clănţăneau dinţii de frig şi poate că era gata să leşine dacă l-ar mai fi lăsat în apă, iar el s-ar fi dus să caute calul. Îl împinse pe mal, ud leoarcă şi tremurând, apoi ieşi şi el din apă, trăgându-l în fugă la adăpostul zidului de miazăzi al palatului.

— Ceaţa pare să se risipească, îi spuse, avem noroc. Curaj, o să reuşim. Acum, nu te mişca de aici.

În primul moment, băiatul nu avu nicio reacţie: părea să fi pierdut orice simţ al realităţii. Apoi, spuse cu o voce firavă:

— Trebuie să-l aşteptăm şi pe Ambrosinus.

— El este om mare, îi răspunse Aurelius, se poate descurca şi singur. Măcar să putem scăpa noi de aici. Barbarii ne caută deja prin jurul palatului.

Într-adevăr, se auzeau urmăritorii ieşind călare din grajdurile din aripa opusă a palatului, ca să patruleze pe străzi. Aurelius alergă pe o ulicioară până îl găsi pe Juba, legat într-un vechi depozit de peşte, acum pe jumătate ruinat.

Îl luă de hăţuri şi se întoarse pe acelaşi drum, încercând să nu facă prea mult zgomot, dar când aproape că ajunsese, auzi un strigăt în limba herulilor:

— Uite-l, e acolo. Stai! Stai pe loc!

Îndată după aceea, îl văzu pe Romulus ieşind din ascunzătoare şi luând-o la fugă pe lângă zidul de răsărit al palatului. Îl descoperiseră!

Încălecă dintr-o săritură şi porni în goană pe pajiştea largă din faţa palatului imperial, luminată de o mulţime de torţe aprinse, şi-l văzu pe Romulus alergând disperat şi, în urma lui, un grup de războinici heruli. Îşi îndemnă şi mai tare calul şi se năpusti printre urmăritori, secerând doi dintre ei, din dreapta în stânga, şi, înainte ca ei să-şi dea seama ce se întâmpla, trecu în faţa lor. Ajunse lângă Romulus şi-l prinse cu o mână de subsuori, ridicându-l de la pământ şi îndemnându-şi calul cu strigăte puternice:

— Hai Juba! Dii! Dii!

Dar, în timp ce-l aşeza pe băiat în faţa sa pe şa, unul dintre urmăritori îl ochi cu arcul, trase, şi o săgeată i se înfipse romanului în umăr.

Aurelius strânse din dinţi şi se strădui să reziste, dar încordarea muşchi lor îi provocă o durere sfâşietoare şi fu nevoit să slăbească strânsoarea. Romulus căzu de pe cal, dar Aurelius nu se dădu bătut: strânse cu pulpele coastele calului, făcându-l să se întoarcă, şi-l apucă din nou pe băiat cu braţul rămas teafăr. Dar, în acelaşi moment, Ambrosinus ieşi pe o uşă laterală şi se aruncă înspre Romulus, trântindu-l la pământ ca să-l apere cu corpul său. Aurelius înţelese că nu mai avea de ales şi se repezi cu ultimele puteri pe o ulicioară laterală, făcu un salt acrobatic peste un canal care-i tăia calea şi-şi continuă cursa nebunească înspre o porţiune a zidului înconjurător, unde, printr-o spărtură care nu fusese niciodată complet reparată, putu să ajungă sus şi să coboare, destul de greu, de cealaltă parte.

Un grup de războinici barbari călări, ţinând în mâini torţe aprinse, ieşi, însă, de pe una din porţi ca să-i închidă orice cale de scăpare. Aurelius reuşi să ajungă primul la digul care traversa laguna şi încercă să se distanţeze cât mai mult de urmăritori, astfel încât ceaţa să facă restul. Dar durerea sfâşietoare din umăr nu-i mai permitea să ţină bine frâiele calului şi pierdea încetul cu încetul din viteză. Zări prin întunericul din faţa lui un pâlc de arbori şi de tufişuri, trase de hăţuri, descălecă şi încercă să se ascundă coborând de pe dig către apă în speranţa că urmăritorii vor trece mai departe, dar barbarii pricepură ce se întâmplase şi, la rândul lor, se opriră. Erau cel puţin şase: urmau să-l descopere cât de curând şi n-ar mai fi avut nicio cale de scăpare.

Trase sabia din teacă şi se pregăti să moară ca un soldat adevărat, dar, în aceeaşi clipă, se auzi prin aer un şuierat şi unul dintre barbari se prăbuşi străpuns de o săgeată. Un al doilea căzu cu gâtul străpuns de o altă săgeată şi căzu vărsând sânge. Ceilalţi pricepură că, având torţele aprinse în mâini, erau ţinte sigure în bezna nopţii şi dădură să le arunce, dar o a treia săgeată se înfipse în burta altui călăreţ făcându-l să scoată un strigăt ascuţit de durere. Cei rămaşi o luară la fugă înspăimântaţi de acel inamic invizibil ascuns în ceţurile mlaştinilor.

Aurelius încercă să urce pe dig ca să ajungă la calul său, dar alunecă sleit de puteri. Durerea devenise insuportabilă, vederea i se împăienjeni şi i se păru că se cufundă în ceaţa din jur, ca într-o prăpastie fără fund. Într-o ultimă străfulgerare de luciditate crezu că întrezăreşte o figură omenească aplecată deasupra lui şi că aude clipocitul apei sub loviturile unor lopeţi. Apoi... nimic.

IV

Ambrosinus se ridică de pe jos şi-l ajută şi pe băiat: complet ud, cu hainele murdare de alge şi de noroi, cu părul năclăit, tremura de frig şi avea buzele vineţii. Bărbatul îşi scoase mantia şi i-o puse pe umeri, spunându-i:

— Vino, hai să ne întoarcem înăuntru.

Trecu printre gărzile lui Wulfila care îi ameninţau cu săbiile scoase din teacă, cu fruntea sus, susţinându-l pe băiat. Îi şoptea la ureche cuvinte de îmbărbătare în vreme ce treceau pe coridoare şi urcau scările către camera în care urmau să fie din nou închişi. Romulus nu spunea nimic, mergea înainte cu pas şovăitor, împiedicându-se mereu în hainele zdrenţuite sau în mantie, prea lungă pentru statura sa. Mâinile şi picioarele îi erau încă amorţite de frig, iar sufletul îi era chinuit de imaginea mamei sale străpunse de pumnalul celui care-l ucisese şi pe tatăl său. În sinea lui, îl ura pe acel bărbat care-i dăduse iluzia că va fi liber şi, în loc de aceasta, nu fusese decât cauza altor nenorociri şi mai cumplite, îl expusese unui viitor şi mai sumbru. La un moment dat, îşi ridică privirea către învăţătorul său, cu o expresie speriată şi-l întrebă:

— Mama mea... A murit, nu-i aşa?

Ambrosinus nu-i răspunse imediat.

— A murit? insistă băiatul.

— Mă tem... mă tem că da, răspunse bărbatul cuprinzându-i umerii şi trăgându-l înspre el.

Dar Romulus se depărtă, strigând:

— Lasă-mă, lasă-mă! O vreau pe mama! Vreau s-o văd! Unde aţi dus-o? Vreau s-o văd!

Şi se arunca înspre războinicii barbari, lovind furios cu pumnii lui fragezi în scuturile lor. Ei râneau, bătându-şi joc de el şi împingându-l de la unul la altul. Ambrosinus încercă să-l apuce de mână, să-l oprească, dar băiatul era parcă ieşit din minţi. În viaţa lui nu mai exista nicio rază de speranţă, nicio posibilitate de a ieşi din lumea aceea de grozăvii. Era atât de disperat, încât părea gata să-şi ia zilele.

— Lăsaţi-l să-şi vadă mama, se rugă Ambrosinus de gărzi, poate că o să se mai liniştească după aceea. Vă rog, dacă ştiţi unde au dus-o, lăsaţi-l s-o vadă. Nu-i decât un copil înspăimântat, fie-vă milă.

Barbarii începură să râdă şi Ambrosinus îi privi ţintă, pe fiecare în parte: din ochii săi albaştri iradia o asemenea forţă, o asemenea putere venea dinspre pupilele sale larg deschise, încât unii plecară privirile, parcă învinşi de o energie misterioasă. Apoi, cel care părea să fie mai-marele grupului răspunse:

— Acum nu se poate. Trebuie să vă întoarceţi în camera voastră, acestea sunt ordinele. Dar o să-i transmit comandantului dorinţele tale şi am să-ţi spun ce s-a hotărât.

În cele din urmă, Romulus păru să se mai liniştească, epuizat de atâta zbucium, şi cei doi fură duşi în camera lor. Ambrosinus nu mai spuse nimic, pentru că, orice ar fi spus, n-ar fi făcut decât să le înrăutăţească situaţia. Romulus se aşezase pe jos, în colţul cel mai îndepărtat al încăperii, cu capul dat pe spate şi rezemat de zid şi privind în gol. Din când în când lăsa să-i scape câte un suspin plin de suferinţă şi atunci preceptorul său se ridica şi venea să-l privească, încercând să-şi dea seama cât din spiritul lui era treaz şi cât căzuse pradă unui adevărat delir. Într-un târziu, cuprins de o toropeală agitată şi intermitentă, petrecu restul nopţii aceleia. Când lumina lăptoasă a zorilor pătrunse în cameră prin cele două ferestruici de sub tavan, se auzi un zgomot la uşă, după care aceasta se deschise, lăsând să intre două slujnice.

Aduceau un lighean cu apă, haine curate, un vas mic cu alifie şi o

tavă cu mâncare. Se apropiară de Romulus, puseră totul pe o masă, apoi făcură o plecăciune adâncă şi-i sărutară mâna cu mare respect. Romulus se lăsă să fie spălat şi îmbrăcat, dar nu vru să mănânce cu toate insistenţele lui Ambrosinus. Una dintre servitoare, o fată cam de optsprezece ani, foarte delicată şi plină de graţie, îi turnă într-o cupă lapte cald cu miere şi-i spuse:

— Te rog, stăpâne, bea măcar asta, o să prinzi puteri.

— Te rog, interveni şi cealaltă, ceva mai mare şi având în priviri o îngrijorare adâncă şi sinceră.

Atunci, Romulus luă cupa şi o bău cu înghiţituri mari. Apoi, o puse pe tavă şi spuse:

— Mulţumesc.

Ambrosinus se gândi că, în alte condiţii, Romulus n-ar fi mulţumit niciodată unui servitor: poate că situaţia aceea atât de dureroasă şi singurătatea îl făcea să aprecieze căldura umană, de oriunde ar fi venit ea. Când fetele se îndreptară spre uşă, merse după ele şi le întrebă dacă observaseră mişcări neobişnuite prin palat după ce se întorseseră ei. Fetele îi spuseră că nu.

— Avem nevoie de ajutorul vostru, spuse Ambrosinus. Orice informaţie aţi putea să-mi daţi ar fi foarte preţioasă, dacă nu chiar crucială. Este vorba despre însăşi viaţa împăratului.

— O să facem tot ce putem, răspunse fata, dar nu le înţelegem limba şi nu putem şti ce spun.

— Aţi putea să duceţi nişte mesaje?

— Ne percheziţionează, mărturisi fata roşind uşor, dar putem să transmitem prin viu grai dacă vreţi să ne spuneţi ceva. Doar dacă nu pun pe cineva să ne urmărească. În palat este o atmosferă de mare neîncredere şi dușmănie faţă de oricine este de neam latin.

— Îmi dau seama. Ceea ce aş vrea să ştiu este dacă astă-noapte a fost prins vreun soldat roman, un bărbat cam de patruzeci şi cinci de ani, bine făcut, păr negru, puţin încărunţit la tâmple, ochi ca tăciunele. Este rănit la umărul stâng.

Fetele se priviră una pe alta şi răspunseră că nu, nu văzuseră pe nimeni care să corespundă acestei descrieri.

— Dacă se întâmplă să-l vedeţi, viu sau mort, vă rog să-mi spuneţi cât de repede posibil. Ar mai fi ceva: cine v-a trimis aici?

— Administratorul palatului, răspunse cea mai mare dintre fete. Nobilul Anthemius.

Ambrosinus dădu din cap: era un vechi funcţionar şi îi fusese întotdeauna credincios împăratului, oricare ar fi fost acesta, fără a-şi mai dori altceva. I se părea, desigur, normal să-l servească şi pe Romulus, atât timp cât nu exista un succesor al acestuia.

Fetele ieşiră şi foşnetul paşilor uşori se pierdu, acoperit de mersul greoi al gardienilor care le escortau. Romulus se cuibări într-un ungher al camerei şi se feri într-o muţenie încăpăţânată refuzând să accepte orice încercare de a discuta cu el a învăţătorului său. Nu reuşea să găsească puterea de a ieşi din impasul în care intrase şi, judecând după expresia fixă şi absentă a privirii, continua să se afunde fără încetare. Din când în când, în ochii săi nemişcaţi sclipea câte o emoţie numai de el ştiută şi lacrimile începeau să i se prelingă încet pe obraji, ajungând până pe haine.

Mai trecu ceva timp. Era aproape de amiază când uşa se deschise din nou şi bărbatul cu care vorbise Ambrosinus noaptea trecută apăru în prag şi-i spuse lui Romulus:

— Dacă doreşti, acum poţi s-o vezi.

Băiatul se trezi imediat din toropeala sa şi-l urmă fără să-l mai aştepte pe învăţătorul său, acesta venind fără a scoate nicio vorbă în urma micului grup. Nu spusese nimic până atunci, ştiind că nu existau cuvinte care să poată aduce o rază de lumină în acel abis de tenebre şi pentru că era convins că toţi copiii erau, de fapt, protejaţi de natură, singura în stare să vindece răni atât de dureroase.

Porniră către aripa de miazăzi a palatului, până la cazarma, acum pustie, a fostelor gărzi ale palatului. Aici, începură să coboare scările şi Ambrosinus îşi dădu seama că se îndreptau spre bazilica imperială, pe acolo pe unde trecuse cu puţin timp înainte de a intra pe coridorul matroanelor. Traversară naosul şi coborâră într-o criptă parţial ocupată de apa sărată a lagunei. Altarul central şi micul prezbiteriu păreau o mică insulă legată de pardoseala exterioară printr-o punte din cărămizi. Cine trecea pe ea, traversa oglinda de apă sub care sclipea un vechi mozaic care înfăţişa dansul anotimpurilor. Corpul Flaviei Serena era depus pe masa din marmură a altarului. Albă ca varul, acoperită de un giulgiu de lână albă care se răsfrângea pe cele două laturi, avea părul pieptănat şi faţa machiată discret. Probabil că vreo slujnică din palat avusese grijă de rămăşiţele pământeşti ale defunctei şi se străduise să facă acest lucru cât mai bine.

Romulus se apropie cu pas şovăitor, o privi stăruitor ca şi cum

acel corp încremenit în moarte s-ar fi putut reînsufleți, ca printr-o minune, sub căldura privirii sale, apoi ochii i se umplură de lacrimi și izbucni într-un plâns deznădăjduit, rezemându-și fruntea de marmura înghețată. Ambrosinus, care se apropiase și el, dar nu îndrăznise să-l atingă, așteptă ca băiatul să-și descarce suferința. În cele din urmă, îl văzu ștergându-și lacrimile și șoptind câteva cuvinte pe care nu le putu înțelege. Apoi, Romulus își ridică fruntea și se întoarse către cei de față, soldați barbari de sub comanda lui Wulfila, iar preceptorul său rămase surprins de fermitatea privirii sale când spuse:

— Veți plăti pentru asta. O să plătiți cu toții. Să vă bată Dumnezeu, câini râioși ce sunteți.

Niciunul dintre ei nu înțelesese vorbele băiatului, într-o latină clasică, străveche, la fel ca blestemul pe care îl adresase dușmanilor săi și preceptorul simți o mare ușurare, dar, de sus, dintr-o mică lojă a absidei care dădea înspre coridorul matroanelor, Odoacru asistase la această scenă, însoțit de gărzile sale și de unul dintre servitori.

— Ce-a spus? îl întrebă el pe acesta din urmă.

— V-a blestemat pe voi toți, răspunse laconic servitorul.

Odoacru mormăi oarecum compătimitor, dar, în spatele lui, Wulfila, pe jumătate ascuns în umbră, părea expresia fizică a acelei anateme. Crestătura adâncă pe care i-o lăsase sabia lui Aurelius îi schimonosea fața și cusătura făcută de chirurgul palatului făcea și mai hidoasă acea figură tumefiată, cu buzele rânjite ca într-o mască grotescă.

Odoacru se întoarse către gărzile de lângă el și le porunci:

— Duceți-l pe băiat înapoi, în camera lui, și aduceți-l la mine pe bătrân: el trebuie să știe o groază de lucruri despre ce s-a întâmplat astă-noapte.

Mai privi încă o dată la corpul Flaviei Serena și nimeni nu putu vedea prin semiobscuritatea aceea adânca părere de rău care, timp de o clipă, se întipărise în privirea sa. Apoi le întoarse spatele și plecă, însoțit de Wulfila, îndreptându-se către apartamentele imperiale. Unul dintre oamenii din gardă coborî în criptă și șopti ceva căpeteniei paznicilor: îndată după aceea, Romulus fu despărțit de învățătorul său, acesta fiind luat de noul venit. Strigă în urma lui:

— *Magister*!

Apoi, când Ambrosinus întoarse capul înspre el, adăugă:

— Nu mă părăsi!

— Nu te teme. O să ne vedem cât se poate de repede. Curaj, nimeni nu trebuie să te mai vadă plângând, nimeni, pentru nimic în lume. Am fost de faţă când au fost ucişi amândoi părinţii tăi, nu poate exista în viaţa unui om o suferinţă mai mare ca aceasta. Acum nu mai poţi decât să ieşi din starea în care te afli şi eu am să te ajut să faci asta.

Şi plecă, însoţit de paznici.

Odoacru îl aştepta în apartamentul imperial, acolo unde fusese biroul fostului împărat, Iulius Nepos, şi, după aceea, chiar al lui Flavius Oreste.

— Cine era omul care a încercat să-i elibereze pe prizonieri astă-noapte? întrebă el fără niciun fel de introducere.

Ambrosinus îşi petrecu privirile peste dulapurile lungi pline până la refuz cu suluri de pergament şi cărţi, amintindu-şi că el însuşi citise multe dintre ele în puţinele luni în care fusese ca un membru al familiei imperiale, locuind în acel măreţ palat, şi aceasta îl înfurie peste măsură pe interlocutorul său care strigă:

— Uită-te la mine când vorbesc cu tine! Şi răspunde la întrebarea mea!

— Nu ştiu cine putea să fie, sună liniştit răspunsul. Nu l-am mai văzut niciodată.

— Nu-ţi bate joc de mine: nimeni nu s-ar încumeta la aşa ceva dacă n-ar fi fost vreo înţelegere cu vreunul dintre voi. Tu ştiai că el va acţiona şi probabil că ştii unde se află acum. Ar fi bine să-mi spui: dacă vreau, te pot face să vorbeşti.

— Nu mă îndoiesc de asta, îi răspunse Ambrosinus, dar nici măcar tu nu mă poţi face să spun ceea ce nu ştiu. Ţi-ar fi îndeajuns să-i întrebi pe oamenii care te păzesc: din momentul în care am plecat din locuinţa lui Oreste, nimeni în afară de ai tăi nu a mai avut vreo legătură cu noi. În ceata pe care ai trimis-o ca să-i ucidă pe toţi cei de acolo nu se afla niciun roman şi niciunul dintre oamenii lui Oreste nu a scăpat cu viaţă şi tu ştii bine aceasta. De altfel, eu însumi l-am împiedicat pe omul acela să ducă la bun sfârşit ultima încercare de a-l lua cu el pe băiat.

— Pentru că nu voiai să-l expui altor primejdii.

— Aşa este. Dar şi pentru că nu puteam fi niciodată de acord cu un asemenea mod de a acţiona! O încercare disperată, o luptă pierdută încă dinainte de a începe. Şi preţul a fost înspăimântător. Sigur, nu aşa ceva avea el de gând, dar, din păcate, acesta a fost rezultatul. Stăpâna

mea, împărăteasa-mamă, ar fi fost acum încă în viaţă dacă el nu ar fi procedat astfel. Eu nu aş fi fost de acord niciodată cu o asemenea nebunie şi asta dintr-un motiv foarte simplu...

— Şi care ar putea fi acest motiv?

— Nu-mi plac nereuşitele. Este, desigur, un bărbat foarte curajos şi câinele ăla de pază al tău n-o să-l uite prea curând: i-a tăiat faţa dintr-o parte în alta. Îl înţeleg că vrea să se răzbune, dar eu nu pot să vă fiu de folos şi, chiar dacă mă tai în bucăţele, nu o să capeţi nimic altceva în plus faţă de ce ţi-am spus.

Vorbea atât de calm şi de sigur pe el încât Odoacru rămase impresionat: un asemenea om i-ar fi fost util, un om atât de deştept şi de înţelept care să-l sfătuiască în întorsăturile politicii şi ale intrigilor de la curte cu care, în cel mai scurt timp, ar fi avut de-a face. Dar tonul pe care pronunţase acele cuvinte, „stăpâna mea, împărăteasa mamă", nu lăsa nicio îndoială asupra convingerilor şi asupra celui care se bucura de fidelitatea sa.

— Ce-ai de gând să faci cu băiatul? îl întrebă, la un moment dat, Ambrosinus.

— Asta nu te priveşte, îi răspunse Odoacru.

— Cruţă-i viaţa. Nu-ţi poate face niciun rău. Nu ştiu de ce omul acela a încercat să ne elibereze, dar asta nu poate fi un motiv de îngrijorare pentru tine. Era singur: dacă ar fi fost vorba despre un complot, alegerea locului şi a momentului ar fi fost alta, nu crezi? Mai mulţi oameni, ajutoare pe tot parcursul, calea de scăpare pregătită şi totuşi, a trebuit să-i arăt eu pe unde puteam să fugim.

Odoacru fu uluit să audă o asemenea mărturisire şi, în acelaşi timp, de logica perfectă a acelor cuvinte.

— Dar cum a făcut ca să ajungă la camera în care vă aflaţi voi?

— Nu ştiu, dar pot să-mi închipui.

— Spune.

— Omul acela cunoaşte limba voastră.

— De unde ştii aşa ceva?

— Pentru că l-am auzit vorbind cu războinicii tăi, răspunse Ambrosinus.

— Dar pe unde au ieşit? insistă Odoacru.

Într-adevăr, niciunul dintre oamenii săi nu-şi putuse explica felul în care Romulus şi Aurelius fuseseră descoperiţi în afara palatului, când toate posibilităţile de a fugi erau excluse.

— Asta n-o mai ştiu, pentru că am fost despărţiţi prin venirea gărzilor tale. Dar băiatul era ud tot şi mirosea îngrozitor. Eu aş zice că printr-un canal. Dar ce rost mai are să cauţi o explicaţie? Doar nu te temi de un băiat care abia a împlinit treisprezece ani! În plus, omul acela era singur, ţi-am mai spus, şi a fost grav rănit. În clipa asta ar putea fi deja mort. Cruţă-l pe băiat, te implor. E ceva mai mult decât un copil, ce rău ţi-ar putea face?

Odoacru îl privi ţintă şi, pe neaşteptate, se simţi cuprins de nelinişte, ca şi cum ar fi încercat un sentiment nelămurit de nesiguranţă. Îşi coborî privirile, ca şi cum s-ar fi gândit la ceva, apoi spuse:

— Pleacă, acum. O să iau cât de curând o hotărâre. Să nu crezi că s-ar mai putea repeta cele petrecute astă-noapte.

— Cum s-ar mai putea întâmpla? răspunse Ambrosinus. Un om în vârstă şi un băiat, păziţi zi şi noapte de zeci de războinici... Dar aş putea să-ţi dau un sfat...

Odoacru nu voia să se umilească acceptând un sfat din partea lui, dar, în sinea lui, era curios să afle ce ar fi avut de spus acest om în stare să-l tulbure doar cu o privire. Ambrosinus înţelese şi continuă să vorbească:

— Dacă îl ucizi pe băiat, este o samavolnicie şi puterea ta nu va fi niciodată recunoscută de împăratul din Răsărit care se bucură de mulţi susţinători şi în Italia, de multe iscoade şi chiar şi de mulţi soldaţi. Un roman poate lua puterea de la un alt roman, dar nu... şi ezită o clipă înainte de a pronunţa cuvântul,... şi un barbar. Până şi marele Ricimer, înaintaşul tău, pentru a guverna, s-a servit întotdeauna de figuri mai şterse de membri ai familiei imperiale. Aşadar, cruţă-i viaţa băiatului şi vei apărea ca un personaj măreţ şi generos: te vei bucura de simpatia clerului creştin care este foarte puternic, iar împăratul din Răsărit se va preface că nu ştie nimic. Pe el nu-l interesează cine comandă în Apus pentru că, oricum, tot nu poate schimba nimic, dar important i se pare să fie salvate aparenţele. Ţine minte ce-ţi spun eu: salvează aparenţele şi vei putea păstra puterea în această ţară cât vei trăi.

— Aparenţele? repetă Odoacru.

— Ascultă-mă. Acum douăzeci şi cinci de ani, Attila l-a obligat la plata unui tribut pe împăratul Valentinian al III-lea care nu a avut altă soluţie decât să plătească. Dar ştii cum? L-a numit pe Attila general al

imperiului şi i-a plătit tributul sub formă de salariu. În realitate, împăratul romanilor plătea tribut unei căpetenii barbare, dar aparenţele erau salvate şi, totodată, şi onoarea. Uciderea lui Romulus ar fi un act inutil de cruzime şi, din punct de vedere politic, o greşeală enormă. Eşti un om care reprezintă acum puterea. E timpul să înveţi cum trebuie s-o exerciţi.

Făcu un semn abia perceptibil din cap şi se întoarse, plecând fără ca Odoacru să-l mai poată reţine.

Ambrosinus ieşea din încăpere şi, aproape în aceeaşi clipă, o altă uşă se deschise şi intră Wulfila.

— Trebuie să-l ucizi, imediat, şuieră el printre dinţi, sau întâmplări ca aceea de astă-noapte vor continua să se repete.

Odoacru îl privi şi bărbatul acela care, totuşi, făcuse în trecut, din ordinul său, tot feluri de lucruri necurate i se păru dintr-o dată foarte depărtat şi aproape străin, un barbar cu care simţea că nu are prea multe lucruri în comun.

— Tu nu ştii decât de sânge şi de măceluri, îi răspunse. Dar eu vreau să guvernez, înţelegi? Vreau ca supuşii mei să-şi vadă de treburile şi de ocupaţiile lor, nu de comploturi şi de alte uneltiri. Aşa că o să iau acea decizie care mi se va părea cea mai corectă dintre toate celelalte.

— Te-ai lăsat înduioşat de văicărelile ţâncului ăluia şi ameţit de palavrele bătrânului şarlatan. Dacă nu te simţi în stare, o să mă ocup eu de asta.

Odoacru ridică mâna ca şi cum ar fi vrut să-l lovească, dar renunţă văzând din nou faţa schimonosită a lui Wulfila.

— Să nu îndrăzneşti să mă sfidezi, spuse el cu asprime. Tu nu poţi decât să te supui, fără să discuţi. Pleacă, acum, vreau să mă gândesc la ce voi face. Când o să mă hotărăsc, am să te chem.

Wulfila ieşi trântind uşa. Odoacru rămase singur în biroul său, măsurându-l cu pasul de la un capăt la altul, cântărind în sinea sa cuvintele lui Ambrosinus. Apoi, deodată, chemă un servitor şi-i porunci să-l cheme la el pe Anthemius, administratorul palatului. Bătrânul veni într-un suflet şi Odoacru îi făcu semn să se aşeze.

— M-am hotărât în ce priveşte soarta tânărului numit Romulus Augustus, începu el.

Anthemius îşi aţinti asupra lui ochii apoşi şi, aparent, fără nicio expresie. Ţinea pe genunchi un teanc de foi de pergament şi o pană în

mâna dreaptă ca să-şi noteze tot ce i se spunea. Odoacru continuă:

— Mi-e milă de sărmanul băiat care nu are nicio vină pentru mârşăvia tatălui său şi m-am hotărât să-l las în viaţă.

Anthemius lăsă să-i scape un suspin de uşurare, dar, îndată după aceea, Odoacru continuă:

— Totuşi, tot ce s-a întâmplat de astă-noapte este dovada clară că viaţa sa este în pericol sau că s-ar putea să existe cineva care să se folosească de el ca să semene zâzanie şi chiar să provoace un război în ţara aceasta care, acum, nu are nevoie decât de pace şi de bună înţelegere. Îl voi trimite, aşadar, într-un loc sigur, sub paza unor oameni de încredere şi va avea parte de un venit demn de rangul său. Însemnele imperiale vor fi trimise la Constantinopol împăratului Basiliskos în schimbul numirii mele ca *magister militum* din Apus. Un singur împărat este mai mult decât suficient pentru întreaga lume.

— Este o hotărâre înţeleaptă, cugetă Anthemius. Lucrul cel mai important este, într-adevăr,...

— ... să salvăm aparenţele, încheie ca pentru sine Odoacru.

Anthemius îl privi uluit: soldăţoiul acela grosolan învăţa repede regulile politicii.

— Preceptorul lui său îl va putea însoţi? întrebă bătrânul.

— N-am nimic împotrivă. Băiatul îşi va putea continua studiile şi aceasta n-ar putea să fie decât un lucru folositor.

— Când trebuie să plece? mai întrebă Anthemius.

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine: nu vreau să mai am şi alte bătăi de cap.

— Aţi putea să-mi spuneţi unde va merge?

— Nu. Doar comandantul escortei va afla acest lucru.

— Dar trebuie să-l pregătesc pentru o călătorie lungă sau pentru una mai scurtă?

Odoacru răspunse după câteva clipe de ezitare:

— O călătorie destul de lungă.

Anthemius dădu din cap în semn că înţelesese totul şi, cu o plecăciune respectuoasă, se retrase către camerele sale. După puţină vreme, la Odoacru veni un grup de ofiţeri în care avea cea mai mare încredere, ei fiind sfetnicii săi apropiaţi, şi, printre ei, Wulfila care era încă posomorât după ultima discuţie între patru ochi avută de curând cu stăpânul său. Odoacru porunci să li se aducă prânzul şi, când toţi erau aşezaţi şi cu hălcile de carne friptă în faţă, le ceru părerea asupra

locului în care putea fi trimis băiatul. Unul propuse Istria, altul Sardinia. În cele din urmă, unul dintre cei de faţă spuse:

— După mine, sunt locuri prea îndepărtate şi greu de ţinut sub control. În Marea Tireniană există o insulă, sălbatică şi neospitalieră, aridă şi săracă în vegetaţie, dar destul de aproape şi, în acelaşi timp, departe de ţărm. Pe o stâncă, aproape atârnând deasupra prăpăstiei şi absolut inaccesibilă, se află o *villa* veche, în parte în ruină, dar în care se mai poate locui.

Se ridică şi se îndreptă către peretele pe care era pictată o hartă a imperiului, oprindu-se cu vârful degetului arătător într-un punct din golful Napoli. Capri.

Odoacru nu răspunse imediat. Se vedea că medita asupra diferitelor propuneri. Apoi spuse:

— Mi se pare destinaţia cea mai potrivită, un loc destul de izolat, dar, în orice caz, nu prea greu de ajuns la el. Băiatul va fi escortat de o sută de războinici, dintre cei mai buni. Nu vreau să aud de surprize sau de lucruri neprevăzute: aşa că pregătiţi-vă cu grijă, iar eu am să vă comunic când va fi plecarea.

Hotărârea fusese luată, aşa încât schimbară subiectul discuţiilor. Erau cu toţii bine dispuşi: ştiind că se aflau în jurul conducătorului suprem, având în faţă perspectiva unei vieţi îndestulate, ca stăpâni peste pământuri, servitori, femei, cirezi de vite, *ville* şi palate, toate acestea îi făceau să fie nespus de veseli şi dornici să bea peste măsură. Când Odoacru îi anunţă că sfatul luase sfârşit, cei mai mulţi erau beţi şi fură ajutaţi de servitori să ajungă în camerele lor pentru odihna de după-amiază, un obicei tipic pentru acele locuri care începea să devină o obişnuinţă şi pentru ei.

Wulfila care, în schimb, ţinând mai bine la băutură, rămăsese mai treaz, fu oprit să mai rămână.

— Ascultă-mă, îi spuse Odoacru, am hotărât să ţi-l dau în grijă pe băiat pentru că eşti singurul în care pot avea încredere pentru această misiune. Mi-ai spus deja ce părere ai în această privinţă şi îţi voi spune acum ce gândesc şi eu: dacă s-ar întâmpla ceva rău, orice, tu o să fii cel răspunzător şi capul tău nu va mai valora nici cât mâncarea pe care o dau câinilor mei. M-ai înţeles cum trebuie?

— Te-am înţeles foarte bine, răspunse Wulfila, cred că o să-ţi pară rău că l-ai lăsat în viaţă pe băiat, dar tu eşti cel care comanzi.

Spuse aceste ultime cuvinte pe tonul unuia care ar fi vrut să

spună în încheiere: „deocamdată”. Odoacru înţelese, dar nu mai vru să adauge nimic.

Când veni ziua plecării, două slujnice intrară în camera lui Romulus, înainte de revărsatul zorilor, pentru a-l trezi şi a-l pregăti de drum.

— Unde ne duc? întrebă băiatul.

Fetele schimbară între ele o privire de înţelegere, apoi, îndreptându-se către Ambrosinus care se sculase primul, spuseră:

— Încă nu ştim, dar Anthemius este sigur că veţi merge spre sud şi, din cantitatea de provizii pregătită, consideră că este vorba despre cel puţin o săptămână de drum, dacă nu chiar mai mult. Ar putea fi Gaeta sau Napoli, sau chiar Brindisi, dar această direcţie din urmă o consideră mai puţin probabilă.

— Şi, după aceea? întrebă Ambrosinus.

— Nu va exista un după aceea, răspunse slujnica. Locul acesta, oricare ar fi el, va fi definitiv.

Ambrosinus întoarse capul, încercând să-şi ascundă tulburarea. Fetele îi sărutară mâinile lui Romulus, şoptind:

— Adio, Cezar, Dumnezeu să te apere.

La puţin timp după aceea, sub escorta oamenilor lui Wulfila, Romulus şi cu Ambrosinus fură scoşi din palat prin dreptul bazilicii. Uşa cea mare de la intrare era deschisă şi se vedea, în capătul pronaosului, un sicriu înconjurat de lămpi aprinse: se pregăteau funeraliile solemne ale Flaviei Serena. Anthemius, supravegheat îndeaproape de un om de-al lui Odoacru, se apropie, îl salută cu mare respect pe Romulus şi-i spuse:

— Din păcate, nu-ţi este îngăduit să iei parte la funeraliile mamei tale pe care eu însumi le-am pregătit cu cea mai mare grijă, dar poate că este mai bine aşa. Drum bun, stăpâne, să te ajute Dumnezeu.

— Mulţumim, îi răspunse Ambrosinus lui Anthemius, salutându-l cu o plecăciune. Urcă în trăsură şi ţinu deschisă portiera ca să urce şi Romulus, dar băiatul făcu câţiva paşi către pragul bazilicii. Privi îndelung la corpul Flaviei Serena şi şopti:

— Adio, mamă scumpă.

V

Imaginea începu treptat să prindă formă şi, mai întâi, era o sclipire ca prin ceaţă, cu reflexe verzui, apoi prinse un contur mai limpede şi mai precis sub razele palide ale soarelui de dimineaţă: un bazin mare, plin cu apă, o mască din piatră, înfăţişând un satir din a cărui gură larg căscată curgea în permanenţă un şuvoi de apă. Deasupra ei se înălţa o boltă din care atârnau vrejuri dese de mâna maicii-Domnului şi care filtra lumina prin crăpăturile largi, producând efecte luminoase ciudate pe pereţi şi pe suprafaţa apei. În jurul bazinului se aflau piedestale cu resturi mutilate de statui, într-o latură se vedea un mic templu ruinat.

Aurelius încercă să se ridice în capul oaselor şi mişcarea sa bruscă îi smulse un strigăt de durere. Câteva broaşte speriate se aruncară în apa stătută.

— Stai cuminte, se auzi o voce din spatele lui, ai în umăr o gaură cât toate zilele şi s-ar putea deschide iarăşi.

Aurelius se întoarse şi, dintr-o dată, îi reveniră în minte scene din fuga lui prin lagună, imaginea băiatului înspăimântat, figura acelei femei minunate pe care se înstăpânea paloarea morţii şi durerea din suflet fu mai ascuţită şi mai dureroasă decât aceea a corpului. În faţa lui se afla un bărbat cam de şaizeci de ani, cu pielea tăbăcită de sarea apei din lagună, îmbrăcat cu o tunică groasă de lână, lungă până la genunchi şi acoperindu-şi ţeasta cheală cu o beretă tot din lână.

— Cine eşti? îl întrebă romanul.

— Cel care te-a... reparat. Mă numesc Giustino şi, cândva, eram un medic respectat. Ţi-am cusut rana cum am putut mai bine, cu aţă obişnuită şi ţi-am spălat-o cu oţet, dar erai tare mototolit, plin tot de sânge. Cred că ai pierdut destul de mult în lagună, pe când te aduceau cu barca.

— Îţi mulţumesc..., începu să spună Aurelius, dar, în clipa aceea, auzi paşi uşori venind din interiorul impozantei clădiri. Se întoarse şi văzu o fată îmbrăcată bărbăteşte, cu pantaloni şi bluză din piele de căprioară şi părul tuns scurt. Purta pe umăr un arc şi la cingătoare avea o tolbă cu săgeţi.

— Ei trebuie să-i mulţumeşti, apuse bărbatul arătând înspre fată. Ea este cea care ţi-a salvat viaţa.

Apoi, îşi luă desaga şi căldăruşa de cositor cu ajutorul căreia îi spălase rana şi plecă, salutând cu o uşoară înclinare a capului.

Aurelius îşi privi umărul înroşit, umflat până pe piept şi înspre cot. Îl durea şi capul, iar tâmplele îi zvâcneau. Se lăsă să cadă din nou pe salteaua de paie pe care zăcuse în timp ce fata se apropiase, aşezându-se pe pământ alături de el.

— Cine eşti? o întrebă Aurelius. Cât timp a trecut?

— Două zile.

— Am dormit două zile şi două nopţi?

— Să zicem că n-ai mai ştiut de tine timp de două zile şi două nopţi. Giustino mi-a spus că aveai temperatură mare şi delirai. Spuneai tot felul de lucruri ciudate...

— Mi-ai salvat viaţa. Îţi mulţumesc.

— Erau cinci contra unuia singur. Mi s-a părut că era drept să echilibrez forţele.

— Da' ştii să ţinteşti, nu glumă, noaptea, prin ceaţă...

— Arcul este arma cea mai potrivită în situaţiile astea atât de complicate.

— Şi calul meu...?

— Cred că l-au luat ei. Sau l-au mâncat. Vremurile sunt grele.

Aurelius încercă s-o privească în ochi, dar ea îşi întoarse capul.

— Ai un pic de apă? Mi-e tare sete.

Fata îi dădu să bea dintr-un ulcior de lut.

— Aici trăieşti?

— Acesta este unul dintre locurile în care mă adăpostesc: e frumos pe aici, nu crezi? Mare, spaţiu mult, bine adăpostit. Dar mai am şi altele.

— Am vrut să te întreb dacă locuieşti în lagună.

— Da, de când eram mică.

— Cum te cheamă?

— Livia. Livia Prisca. Dar tu cine eşti?

— Aurelianus Ambrosius Ventidius, dar prietenii îmi spun Aurelius şi poţi să-mi spui şi tu aşa.

— Ai familie?

— Nu am pe nimeni. Şi nici nu-mi aduc aminte să fi avut vreodată.

— Asta nu se poate. Ai un nume şi inelul acela pe care-l porţi pe deget poate că este un inel de familie.

— Nu ştiu. S-ar putea să mi-l fi dăruit cineva sau poate că l-am furat, de unde să mai ştiu? Singura mea familie a fost dintotdeauna

armata, camarazii mei. Înainte de asta nu-mi mai amintesc de nimic.

Fata păru să nu dea prea mare importanţă acestor ultime cuvinte ale lui. Cine ştie, poate că febra şi durerile îi cam tulburaseră minţile bărbatului din faţa ei. Sau poate că, pur şi simplu, nu-şi mai amintea. Îl mai întrebă:

— Dar camarazii tăi unde sunt acum?

Aurelius oftă:

— Nu ştiu, dar probabil că sunt morţi cu toţii. Erau nişte luptători extraordinari, cei mai buni: legionarii din Nova Invicta.

— Nova Invicta ai spus? Nu credeam că există cu adevărat. Legiunile fac parte din trecut, din vremurile în care oamenii se luptau în câmp deschis şi în formaţii strânse: pedeştrii cu pedeştrii, călăreţii cu călăreţii... În orice caz, tu ai scăpat cu viaţă. E ciudat... Prin oraş umblă vorba că un tâlhar dezertor a încercat, pur şi simplu, să-l răpească pe împărat. Se oferă şi o recompensă grasă pentru cine ajută la prinderea lui.

— Şi ai vrea s-o câştigi tu, nu-i aşa?

— Nu crezi că dacă aş fi vrut aşa ceva, aş fi şi făcut-o deja? Acum, te-ai fi trezit în vreo temniţă sau pe un eşafod sau poate că ai fi murit în timp ce te duceau în oraş. N-am mai fi avut ocazia să ne cunoaştem.

Vorbise pe un ton uşor ironic. Începuse să-şi facă de lucru cu o plasă de pescuit şi părea că se fereşte să-l privească în ochi pe oaspetele său: era, poate, o comportare de fată cam sălbatică sau din cauza sfielii. Aurelius tăcu o vreme ca şi cum ar fi ascultat ţipetele păsărilor de baltă care se pregăteau să migreze sau susurul apei care se scurgea în bazinul cu apă verzuie. Îşi aduse aminte de camarazii săi pe care nu reuşise să-i salveze şi nici să-i ajute, copleşiţi de năvala duşmanilor: parcă le vedea trupurile rămase neîngropate, pline de răni, pradă câinilor hoinari şi animalelor sălbatice. Vatrenus, Batiatus, Antoninus, comandantul Claudianus. Simţi o dureroasă strângere de inimă şi-i podidiră lacrimile.

— Nu te mai gândi la asta, îi spuse fata ca şi cum i-ar fi ghicit suferinţa. Cei care au scăpat dintr-un asemenea măcel se simt întotdeauna vinovaţi. Câteodată chiar pentru tot restul vieţii. Vinovaţi că mai trăiesc.

Aurelius nu spuse nimic şi, după o vreme, schimbă vorba:

— Dar cum poţi să trăieşti prin locurile astea? O fată singură prin mlaştinile astea?

— Suntem nevoiţi să trăim ca barbarii ca să putem continua să trăim ca romani, răspunse Livia cu voce scăzută, ca şi cum ar fi vorbit cu ea însăşi.

— Cunoşti scrierile lui Salvianus!

— Văd că şi tu le cunoşti.

— Aşa este... frânturi de cunoştinţe care vin din trecutul meu. Cuvinte... câteodată imagini...

Livia se ridică în picioare şi veni alături de el. Aurelius îşi ridică privirile ca s-o vadă mai bine: o rază de lumină care reuşise să pătrundă prin ceaţa dimineţii se strecura printr-o crăpătură a zidului şi poposea pe capul şi pe silueta zveltă a fetei, ca o aură diafană cu reflexe străvezii. Nu încăpea nicio îndoială, era atrăgătoare, poate chiar de-a dreptul frumoasă. Îndată după aceea, privirea îi alunecă înspre pieptul ei, acolo unde se vedea o medalie cu o acvilă de argint cu aripile larg desfăcute care îi atârna la gât. Ea îşi dădu imediat seama şi expresia feţei i se schimbă. Aţinti înspre el o privire întrebătoare, aproape scrutătoare. Ca într-o străfulgerare, Aurelius văzu imaginea nelămurită a unei cetăţi în flăcări. Pe deasupra mării de flăcări i se păru că zăreşte acea acvilă coborând lent, ca o frunză care se roteşte în drumul ei spre pământ. Vocea Liviei îl făcu să tresară:

— Îţi aminteşte de ceva?

Aurelius privi în lături:

— Ce anume?

— Asta, răspunse fata şi luă în mână medalionul aplecându-se în faţă şi aducându-l la înălţimea ochilor lui: un mic disc de bronz, puţin mai mare decât un solidus de aur, de pe care ieşea în relief mica acvilă de argint.

— Nu, răspunse repede Aurelius.

— Eşti sigur?

— De ce ar trebui să-mi amintească de ceva?

— Pentru că mi s-a părut că ai recunoscut-o.

Aurelius se răsuci pe salteaua de paie şi se întoarse cu spatele.

— Sunt obosit, spuse el.

Livia nu mai spuse nimic: se răsuci pe călcâie şi dispăru pe sub o arcadă care dădea probabil într-o încăpere de alături.

Îndată după aceea, se auziră behăituri, apoi fata reapăru cu o găleată de lapte şi-i umplu o cană.

— Bea, spuse ea, abia le-am muls şi tu n-ai mai mâncat nimic de

câteva zile.

Aurelius bău, şi căldura naturală a laptelui i se răspândi în tot corpul şi-i cuprinse şi mintea dându-i o senzaţie copleşitoare de sfârşeală. Se cuibări mai bine pe saltea şi aţipi. Livia se aşeză lângă el şi rămase o vreme privindu-l. Părea că vrea să descopere ceva în trăsăturile feţei lui, dar n-ar fi putut spune ce anume şi faptul că nu reuşea, aproape că o făcea să sufere: era senzaţia neplăcută pe care o ai atunci când te încearcă o speranţă neaşteptată şi, în acelaşi timp, îţi dai seama că speranţa aceea este nebunească şi că nu se poate adeveri. Scutură din cap, ca şi cum ar fi vrut să alunge un gând care nu-i dădea pace, se duse la barcă, o împinse în apă şi se îndepărtă înaintând prin desişul trestiilor până când casa nu se mai văzu. Se întinse cu faţa în sus pe plasele de pescuit de pe fundul bărcii şi-şi aţinti privirile spre cerul care începea să se întunece. Lungi cârduri de raţe şi de gâşte sălbatice treceau pe sus, pe fondul norilor înroşiţi de ultimele raze ale soarelui la asfinţit şi, din când în când, li se puteau auzi desluşit chemările. De departe, dinspre nenumăratele ochiuri de apă, orăcăitul monoton al broaştelor rupea tăcerea, iar peste toată acea întindere de ape şi stufăriş se rotea încet şi maiestuos un şoim cenuşiu.

Priveliştea toamnei care se apropia şi trecerea păsărilor gata de a migra îi dădeau o stare de melancolie, deşi o asemenea privelişte îi era familiară. În momentele acelea, şi-ar fi dorit să zboare şi ea undeva, departe, către o altă lume, dincolo de mări, să uite de acele mlaştini mohorâte, de silueta cunoscută, dar mereu neliniştitoare a zidurilor Ravennei, invadate de ceaţă multe luni din an, umezeala, ploaia sâcâitoare şi crivăţul dinspre răsărit care-i îngheţa mâinile şi picioarele, pătrunzându-i până în măduva oaselor. Dar, de fiecare dată, când venea iarăşi primăvara şi rândunelele se întorceau la cuiburile lor dintre ruine, când milioanele de peştişori jucăuşi sclipeau vesel în razele soarelui, simţea renăscând în ea speranţa că lumea putea s-o ia din nou de la capăt, să renască şi ea cumva.

Trăise întotdeauna ca un bărbat, se obişnuise să reziste în condiţii grele, deseori neprietenoase, să se apere şi să-şi călească neîncetat corpul şi sufletul, dar nu-şi uitase niciodată propriile rădăcini, puţinii ani pe care-i petrecuse în ambianţa senină a familiei sale, în oraşul său natal. Îşi amintea forfota străzilor, corăbiile din port, pieţele, zilele de sărbătoare, ritualurile atâtor religii care conviеţuiau acolo. Şi-i amintea pe judecătorii care administrau justiţia, aşezaţi în

forum în jilţurile lor, înveşmântaţi în alb, solemni ca nişte statui, pe preoţii creştini care oficiau slujbe în bisericile strălucind de mozaicuri, spectacolele din teatre şi lecţiile învăţătorilor din şcoli. Îşi amintea ce însemna civilizaţia. Până când, într-o zi, apăruse din Orient o hoardă de barbari, mici şi cruzi, cu ochii alungiţi, cu părul strâns în cozi asemănătoare cu cele ale cailor pe care călăreau. I se părea că încă mai aude semnalul tânguitor şi prelung al cornului care răsuna pe ziduri dând alarma, îi revedea pe soldaţii care alergau pe metereze şi se aşezau pe poziţii, gata pentru o lungă şi foarte grea rezistenţă. Comandantul garnizoanei era plecat departe, într-o misiune. Comanda îi fusese încredinţată unui ofiţer foarte tânăr, aproape un băieţandru. Era departe de a fi un erou.

Plescăitul unor vâsle o trezi din starea aceea de visare şi se ridică în capul oaselor trăgând cu urechea. Se apropia o barcă, acosta la mal şi din ea coborau doi oameni: unul mai în vârstă, bine îmbrăcat şi cu o ţinută mândră; celălalt avea cam cincizeci de ani, nu prea înalt, uscăţiv, cu trăsături delicate, pe care Livia îl mai văzuse şi în alte dăţi, un fel de gardă de corp a bărbatului mai în vârstă. Ieşi dintre trestii, se apropie şi ea de mal şi sări din barcă.

— Anthemius, îl salută ea, credeam că nu mai vii.

— Nu mi-a fost prea uşor să ies din oraş. Ăia stau cu ochii pe mine şi n-am vrut să le trezesc bănuieli. A trebuit să aştept o ocazie potrivită. Am veşti importante, dar şi tu ai să-mi dai veşti, dacă nu mă înşel.

Livia îl luă de braţ şi-l conduse mai departe, către o cocioabă părăsită care se afunda în apa stătută până aproape de ferestre. Prefera să nu audă nimeni ce avea să-i spună.

— Bărbatul pe care l-am salvat acum două nopţi este cel care a încercat să-l salveze pe împărat din palat.

— Eşti sigură de asta?

— Cum te văd şi cum mă vezi. Era urmărit de o ceată de barbari din trupele lui Odoacru. În plus, când i-am spus că în oraş era căutat un dezertor care încercase să-l răpească pe împărat, n-a încercat să nege că el era acela.

— Cine este? întrebă Anthemius.

— Spune că este legionar din Nova Invicta. Nu ştiu, poate vreun ofiţer.

— Unitatea pe care Oreste a instruit-o în secret ca să facă din ea

un sprijin de nădejde pentru noul imperiu. A fost nimicită.

Livia își aminti de privirea îngrijorată a lui Aurelius în timp ce își amintea de sacrificiul camarazilor săi.

— Este adevărat că nu a scăpat niciunul? întrebă ea.

— Nu știu. Poate câțiva, dacă aveau nevoie de sclavi. Mâine ar trebui să se întoarcă armata pe care Odoacru a trimis-o ca să-i măcelărească, sub comanda lui Mledo. O să aflăm dacă mai există vreun supraviețuitor. Acțiunea soldatului a fost un dezastru; sigur, a omorât cam zece barbari, ceea ce nu poate decât să-mi facă plăcere, dar, din păcate, a dus la moartea mamei împăratului, Flavia Serena, și a dat alarma în tot palatul. Barbarii se tem acum de orice și de oricine. La un moment dat, mi-a fost teamă că și viața împăratului ar putea fi în pericol, dar, din fericire, Odoacru s-a hotărât să nu-l ucidă.

— Foarte frumos din partea lui. Dar nu prea mă liniștește asta. După câte știu eu, Odoacru nu face nimic fără a avea vreun folos, iar băiețașul acela îi poate aduce numai necazuri.

— N-ai dreptate, îi spuse Anthemius. Odoacru a înțeles ce înseamnă politica. Dacă îl ucide pe împărat, va fi expus urii și disprețului populației romane, scandalului din partea clerului creștin care-l va asemui lui Irod, iar în Orient va apărea ca și cum el și-a dorit pentru sine purpura imperială. Dacă, însă, îl lasă în viață pe băiat, trece drept un bărbat mărinimos și îndurător, așa că nu mai este văzut cu atâta neîncredere la Constantinopol.

— Dar tu crezi că la Constantinopol îi pasă cuiva de Romulus Augustus? Zenon îl susținea pe bătrânul împărat din Apus, Iulius Nepos, și l-a adăpostit când acesta a fost exilat în proprietățile sale din Dalmația, după ce Flavius Oreste l-a demis. După câte știu, pe acolo îl cam luau în râs pe băiat. Îi spuneau *Momylos,* imitând pronunția stâlcită a unui copilaș care abia învață să vorbească.

— Dar Zenon a fost înlăturat de la tron și acum domnește Basiliskos care, în acest moment, se află la Split, la numai o zi de navigație de aici. I-am trimis o mică solie. Travestiți în pescari, oamenii mei vor ajunge la el în cel mult două zile și o să aflăm cât de repede răspunsul său.

— Ce i-ai cerut?

— Să-l adăpostească pe împărat.

— Și crezi că o să fie de acord cu așa ceva?

— S-ar putea să-l intereseze oferta mea. Eu cred că da.

Soarele asfinţea peste întinsa lagună mută şi un şir lung de războinici călare se văzu trecând prin dreptul uriaşului disc roşietic care se afunda la orizontul câmpiei netede şi aburinde.

— Avangarda lui Mledo, spuse Anthemius. Mâine o să aflu sigur dacă vreunul dintre camarazii soldatului tău a scăpat cu viaţă.

— De ce faci asta? îl întrebă Livia.

— Ce anume?

— Încercarea aceasta de a-l salva pe băiat. Am impresia că nu ai nimic de câştigat din asta.

— Nu în mod special. Dar am fost întotdeauna credincios faţă de familia Flaviei Serena. Fidelitatea este o calitate tipică a bătrânilor: suntem prea bătrâni ca să ne schimbăm comportarea şi idealurile... Oftă. L-am servit ani de zile pe tatăl său şi aş fi făcut orice ca s-o ajut dacă aş fi avut timp, dacă soldatul acela nu s-ar fi amestecat.

— Poate avea şi el motivele lui bine întemeiate.

— Aş vrea să cred asta şi mi-ar face plăcere să-l cunosc, dacă reuşeşti să-l faci să vorbească.

— Şi, dacă Basiliskos se arată interesat să-l adăpostească pe băiat, ce o să faci?

— O să-l eliberez.

Livia, care mergea cu un pas înaintea lui, se întoarse brusc către el:

— Ce vrei să faci?

— Ce ţi-am spus: să-l eliberez.

Livia scutură din cap şi îl privi strâmbându-se oarecum batjocoritor.

— Nu crezi că eşti cam bătrân pentru asemenea aventuri? Şi unde o să găseşti oameni pentru o asemenea ispravă? Ziceai că Odoacru o să-l lase în viaţă. E şi asta destul de mult, nu crezi? Poate că ar fi mai bine să laşi lucrurile aşa cum sunt acum.

— Ştiu că o să-mi dai o mână de ajutor, continuă Anthemius, ca şi cum nici n-ar fi auzit ce-i spusese fata.

— Eu? Nici nu-mi trece prin minte. Mi-am riscat destul pielea ca să-l salvez pe amărâtul ăla. N-am chef să mă amestec în ceva care nu poate să reuşească.

Anthemius o luă de braţ.

— Şi tu, Livia Prisca, ţi-ai pus ceva în minte şi eu te pot ajuta să-ţi îndeplineşti visul. Îţi dau bani mulţi: o să ai destui ca să plăteşti pe

oricine crezi că ţi-ar fi de folos pentru a duce la bun sfârşit o asemenea treabă şi-ţi vor mai rămâne ca să poţi spera la realizarea planurilor tale. Sigur, este prea devreme să vorbim acum despre asta: mai întâi trebuie să avem un răspuns de la Basiliskos. Acum, hai să ne întoarcem, s-ar putea ca acolo să se bage de seamă absenţa mea.

Se apropiară de barca lui Anthemius. Însoţitorul său îl aştepta aşezat pe mal.

— Stefanus este secretarul şi garda mea de corp, aş putea zice, umbra mea. Este la curent cu toate. Pe viitor, s-ar putea să ţinem legătura prin el.

— Cum vrei, răspunse Livia, dar cred că eşti prea încrezător: Basiliskos nu va da niciun ban pe viaţa lui Romulus.

Anthemius spuse doar:

— O să vedem.

Se urcă în barcă şi Stefanus luă vâslele în mână. Livia rămase nemişcată pe mal, privindu-i în timp ce se îndepărtau dispărând printre umbrele înserării.

VI

Coloana trecu peste un dig care traversa laguna de la nord la sud, de-a lungul unui şir de dune de pe ţărmul mării, îndreptându-se către uscat. Din acel punct începea o şosea de pământ bătătorit care dădea, după câteva mile, în şoseaua pavată denumită Romea pentru că, de mulţi ani, constituia drumul preferat de pelerinii care, din toată Europa, se duceau la Roma ca să se roage la mormintele apostolilor Petru şi Pavel. În frunte mergea Wulfila, în şaua calului său de luptă, înarmat cu secure şi sabie şi cu bustul acoperit de o cămaşă de zale întărită cu plăci de metal pe umeri şi pe piept. Călărea în tăcere, gânditor în aparenţă, dar, în realitate, nimic din ce mişca pe câmpuri şi pe drum nu scăpa privirii sale de uliu. În dreapta şi în stânga lui două gărzi îl protejau şi priveau scrutător fiecare punct de pe întinderea pustie care-i înconjura.

Două cete, cuprinzând fiecare câte doisprezece luptători, mergeau pe marginile drumului, cam cu o jumătate de milă în faţa coloanei principale pentru a preveni orice atac neaşteptat. În urmă se aflau vreo treizeci de călăreţi, apoi carul cu prizonieri. Ceva mai departe, în coada coloanei, mărşăluia ariergarda, formată din circa douăzeci de oameni.

În car, Ambrosinus era aşezat în faţa lui Romulus şi, din când în când, îi arăta câte ceva din peisajul înconjurător: sate, căsuţe sau vechi monumente ruinate. Încerca să lege o conversaţie dar fără rezultat: băiatul răspundea în doi peri sau se închidea într-o tăcere deplină. Atunci, preceptorul scotea din desagă *Eneida* şi începea să citească, întrerupându-se din când în când pentru a arunca o privire în jur. Alteori lua un petec de pergament, deschidea călimara de voiaj, întingea cu pana în ea şi scria mereu, în tăcere, uneori chiar ore întregi. Când carul trecea printr-o aşezare omenească, unul dintre paznici îi dădea ordin să lase perdelele: nimeni nu trebuia să vadă cine era în interior.

Călătoria fusese plănuită cu mare grijă şi, când convoiul s-a oprit în prima seară la mila a douăzeci şi cincea a drumului, vechea staţie de poştă, pe jumătate ruinată, părea oarecum refăcută: se vedea o lumină aprinsă semn că, înăuntru, cineva pregătea de mâncare pentru drumeţi. Gărzile îşi găsiră culcuş separat şi-şi pregătiră de mâncare: un terci de mei cu slănină şi carne sărată. Ambrosinus se aşează în faţa lui Romulus şi hangiul le servi puţină carne de porc cu linte fiartă, pâine uscată şi o cană de apă de la fântână.

— Nu-i o cină prea bogată, observă bătrânul dascăl, dar trebuie să mănânci. Te rog, drumul este lung şi eşti tare slab. Trebuie să te înzdrăveneşti neapărat.

— De ce? întrebă tânărul împărat, privind cu scârbă la mâncarea aburindă din farfurie.

— Pentru că viaţa este un dar de la Dumnezeu şi nu-l putem refuza.

— Este un dar pe care eu nu l-am cerut, răspunse Romulus. Şi mă aşteaptă o captivitate fără sfârşit, nu-i aşa?

— Nimeni nu poate gândi că poate exista ceva nesfârşit în această lume a noastră. Mereu se petrec tot felul de schimbări şi cotituri şi răsturnări de situaţii. Cine stă astăzi pe tron, mâine s-ar putea să muşte ţărâna, cine plânge, poate vedea foarte curând o rază de speranţă... Trebuie să sperăm, împărate, nu trebuie să ne lăsăm pradă deznădejdii. Mănâncă, te rog, fă-o pentru mine care ţin aşa de mult la tine.

Băiatul sorbi doar câteva înghiţituri de apă, apoi spuse cu o voce fără nicio intonaţie:

— Nu-mi mai spune *împărate.* Nu mai sunt nimic şi poate că n-

am fost niciodată.

— N-ai dreptate: tu ai fost ultimul dintr-un mare neam de stăpâni ai lumii. Tu ai fost aclamat în Senatul Romei şi eram şi eu de faţă, ai uitat oare?

— Acum cât timp? îl întrerupse băiatul. O săptămână? Un an? Nu-mi mai amintesc. Este ca şi cum aşa ceva n-ar fi fost niciodată.

Ambrosinus nu mai vru să continue discuţia pe acest subiect.

— Există ceva despre care nu ţi-am spus nimic niciodată... ceva foarte important.

— Ce anume? întrebă Romulus distrat.

— Cum te-am întâlnit prima oară. Aveai numai cinci ani şi erai în mare pericol, într-un cort, într-o pădure din munţii Apenini, într-o noapte grea de iarnă, dacă-mi aduc bine aminte.

Băiatul îşi ridică fruntea, arătându-se, fără să vrea, curios să ştie despre ce era vorba. Preceptorul avea un dar extraordinar de povestitor. Nu-i trebuiau decât câteva cuvinte ca să creeze atmosferă, să dea contur umbrelor şi viaţă fantomelor din trecut. Romulus luă o bucăţică de pâine şi întinse cu ea în lintea din farfurie sub privirile încântate ale lui Ambrosinus care începu şi el să mănânce.

— Ei, şi ce s-a întâmplat? întrebă băiatul.

— Erai intoxicat. Mâncaseşi ciuperci otrăvitoare. Cineva, din greşeală sau poate că intenţionat, le pusese în faţa ta împreună cu cele bune... Mai ia şi puţină carne.

— Dar cina asta nu s-ar putea să fie şi ea otrăvită?

— Nu cred. Dacă ar fi vrut să te omoare, până acum ar fi făcut-o deja, n-ai grijă de asta. Deci, eu treceam pe acolo din întâmplare: eram obosit, îmi era foame, sleit de puteri după o lungă călătorie, zgribulit de frig când am văzut cortul acela în mijlocul pădurii şi am simţit în mine ceva deosebit. O emoţie ciudată, de parcă făceam o descoperire nemaipomenită. Am intrat, fără să mă oprească nimeni, de parcă eram o fantomă invizibilă. Poate că însuşi Dumnezeu mi-a sărit în ajutor, a făcut să fiu ca mânjit de funingine pentru privirile paznicilor şi m-am trezit în mijlocul cortului. Tu zăceai în pătuţul tău. Erai aşa de mic... şi palid, şi cu buzele vinete. Părinţii tăi erau disperaţi. Am reuşit să te salvez dându-ţi un vomitiv şi, de atunci, am făcut parte din familia ta, până în clipa aceasta.

Ochii lui Romulus se umplură de lacrimi când îşi aduse aminte de părinţi, dar făcu un efort să nu plângă. Spuse doar:

— Era mai bine să mă laşi să mor.

Ambrosinus încercă să-i mai strecoare în gură o bucăţică de carne şi Romulus îl respinse.

— Cum de te aflai tocmai acolo? întrebă el.

— Cum? E o poveste lungă şi, dacă vrei, o să ţi-o spun mâine, pe drum. Dar termină acum de mâncat şi să mergem la culcare: mâine trebuie să ne sculăm în zori şi să călătorim toată ziua.

— *Ambrosine...*

— Spune, băiete.

— De ce vor să mă ţină prizonier toată viaţa? Pentru că tatăl meu a vrut să fiu împărat? Din cauza asta?

— Eu cred că da.

— Ascultă-mă, atunci, spuse Romulus, luminându-se dintr-o dată la faţă. Poate că vom reuşi să găsim o soluţie: eu sunt gata să renunţ la tot, la orice titlu şi avere, la orice însemn şi titlu. Vreau să fiu doar un băiat ca toţi ceilalţi: să plecăm undeva, departe, eu şi tu, să plecăm altundeva. O să muncim, o să facem pe cântăreţii prin pieţe, tu eşti foarte bun, *Ambrosine, o* să ne câştigăm traiul cumva şi n-o să supărăm pe nimeni. O să vedem locuri noi, o să călătorim dincolo de mări, până în ţara pigmeilor, până la munţii de pe lună. Ce zici? Ce zici? Du-te şi spune-i, te rog. Spune-i că... renunţ la tot, chiar şi la... Îşi plecă fruntea ca să nu i se vadă expresia de ruşine de pe faţă. Chiar şi la răzbunarea pentru moartea tatălui meu, spune-i că vreau să uit totul, totul. Şi că nu vor mai auzi vorbindu-se de mine. Doar să mă lase să plec. Hai, du-te să-i spui.

Ambrosinus îl privi cu duioşie.

— Nu este aşa de uşor, împărate.

— Eşti un ipocrit: îmi spui împărate, dar nu te supui ordinelor mele.

— Aş face-o dacă s-ar putea, dar nu se poate. Oamenii aceştia nu au puterea să-ţi ofere nimic. Doar Odoacru ar putea, dar Odoacru se află la Ravenna şi ordinele pe care le-a dat el nu pot fi discutate de nimeni, nici măcar în vis. Şi să nu mai îndrăzneşti vreodată să mă faci ipocrit. Sunt învăţătorul tău şi trebuie să mă respecţi. Acum, dacă nu te superi, termină de mâncat şi du-te imediat la culcare fără să mai scoţi vreo vorbă.

Romulus se supuse şi Ambrosinus îl privi cum mestecă în scârbă o ultimă bucăţică de carne, înainte de se duce în camera de alături ca

să se culce. Îşi scoase din desagă teancul de foi şi începu din nou să scrie la lumina pâlpâitoare a felinarului. De afară se auzeau strigătele şi chiuiturile barbarilor care începuseră să-şi revină după oboseala drumului şi cărora berea băută din belşug le înfierbânta minţile. Ambrosinus trase cu urechea. Era bine că băiatul dormea sau că, oricum, nu înţelegea limba lor: mulţi luaseră parte la masacrul de la *villa* lui Oreste şi se lăudau cu prada luată, cu violurile, cu violenţele şi cu pângărirea la care le supuseseră pe victime. Alţii erau din armata lui Mledo, cea care nimicise Nova Invicta, legiunea lui Aurelius. Aceştia din urmă povesteau despre atrocităţi, despre torturi, despre mutilări aplicate prizonierilor încă vii, un şir de grozăvii, de cruzimi care întreceau orice imaginaţie. Ambrosinus se gândea cu îngrijorare că ei urmau să devină stăpânii lumii pentru cine ştie cât timp de-acum încolo. În timp ce era cufundat în asemenea gânduri negre, apăru dintr-o dată Wulfila şi silueta sa uriaşă se profilă în dreptul corturilor. Mustăţile stufoase lăsate spre bărbie, favoriţii lungi, chica zbârlită şi pletele care îi ajungeau până pe piept îl făceau să semene cu una dintre zeităţile nordice venerate printre suevi sau scani şi Ambrosinus suflă repede şi stinse felinarul pentru a părea că nimeni nu mai era treaz în interiorul staţiei de poştă. Apoi, se apropie de perete şi trase cu urechea, continuând să arunce câte o privire furişă pe fereastra întredeschisă.

Wulfila strigă ceva, probabil o înjurătură, şi cu toţii amuţiră. Apoi continuă:

— V-am spus să nu faceţi gălăgie şi să nu atrageţi atenţia asupra voastră. Cu cât ne arătăm mai puţin, cu atât este mai bine.

— Haide, Wulfila! spuse unul dintre ai lui. De ce ţi-e frică? Chiar dacă ne aude cineva, ce-ar putea să ni se întâmple? Şi, întorcându-se către camarazii săi, continuă. Mie nu mi-e frică de nimeni, vouă vă este?

— Gura, i-o reteză cu asprime Wulfila, şi mai tăceţi şi voi. Puneţi santinele cu rândul, pe două linii şi la distanţă de o sută de paşi una de alta. Dacă vreunul dintre voi părăseşte postul de pază va fi ucis imediat. Iar ceilalţi, la culcare. Mâine o să mergem până la lăsarea nopţii ca să ajungem la baza noastră din Apenini. Oamenii se supuseră: unii se duseră la posturile lor de pază, iar ceilalţi îşi întindeau păturile pe jos şi se culcau pe ele. Ambrosinus apăru în pragul uşii şi se aşeză pe un scăunel, luat imediat sub supraveghere de una dintre santinele.

El nu-l învrednici cu privirea şi-şi ridică privirile către cer, scrutând constelaţiile: Casiopeea aproape că apusese şi Orion strălucea în înaltul bolţii cereşti. Căută din ochi steaua polară, steaua Ursei Mici, şi-şi aduse aminte de vremea copilăriei, când dascălul său, un bătrân înţelept, îl învăţa să se orienteze, să recunoască drumul prin beznă, pe întinsul câmpiei sau pe mare, să prevadă eclipsele de lună şi să desluşească în mişcarea neobosită a stelelor trecerea anotimpurilor de pe pământ. Se gândi la Romulus şi sufletul i se umplu de duioşie. Reuşise să-l facă să mănânce ceva şi-i strecurase în apă un praf ca să adoarmă cât mai repede şi să aibă un somn liniştit: va reuşi, oare, să-l facă să se întoarcă la viaţa normală? Şi dacă va reuşi, ce viitor i-ar mai fi putut oferi? Câte zile, luni şi ani vor mai trebui să petreacă în închisoarea care îi aştepta? O captivitate fără sfârşit? De câte ori vor fi nevoiţi să măsoare strâmtele încăperi cu pas şovăitor? Şi cât timp vor putea răbda să-i vadă mereu în preajmă pe odioşii lor paznici? Dintr-o dată îi veniră în minte, ca un ecou al unor vremuri demult apuse, versurile unei poezii:

Veniet adulescens a mari infern cum spatha pax et prosperitas cum illo, aquila et draco iterum volabunt
Britanniae in terra lata.

Avu impresia că era un semn care îi venea din trecut tocmai în clipa aceea de nesfârşită tristeţe şi de singurătate apăsătoare. Dar ce-i putea spune semnul acesta? Şi de la cine venea?

Recită din nou versurile, rar şi în şoaptă, aproape îngânându-le, şi pentru scurt timp îşi simţi inima mai uşoară, ca o pasăre gata să pornească în zbor. Intră în adăpostul dărăpănat care, pe vremuri, fusese o staţie de *cursus publicus,* de popas la drum, plină de agitaţia mulţimii de muşterii, acum rece şi pustie. Aprinse din nou felinarul de la jarul din vatră şi intră în camera de alături ca să se culce alături de Romulus. Aduse lumina mai aproape ca să-i vadă faţa. Dormea şi respiraţia îi era liniştită şi rară şi viaţa sa de adolescent se ghicea zvâcnind sub pielea aurie. Era foarte frumos şi în trăsăturile sale mândre şi delicate recunoscu figura mamei sale, ovalul ca de statuie al Flaviei Serena. Îşi aminti cum zăcea corpul ei întins pe marmura rece de sub arcada bazilicii imperiale şi, în adâncul sufletului său, jură să-i

ofere băiatului un viitor măreţ, cu orice preţ, chiar şi dacă el însuşi ar fi trebuit să moară pentru asta. Şi-ar fi dat viaţa cu plăcere din dragoste pentru femeia pe care o văzuse prima oară la căpătâiul copilului său bolnav, în acea rece, îndepărtată noapte de toamnă din pădurea de la poalele Apeninilor.

Nu îndrăzni nici măcar să-l atingă cu o mângâiere. Stinse lampa şi se întinse pe salteaua tare cu un suspin prelung. Sufletul său se cufundă într-o ciudată şi nebănuită seninătate, ca oglinda unui lac într-o noapte fără nicio adiere.

Aurelius se răsuci pe saltea pradă încă unei stări de toropeală: nu era sigur, în sinea sa, că zgomotul pe care-l auzise era aievea sau doar un vis. Cu siguranţă că visa şi nici nu deschise bine ochii când şopti parcă fără voce:

— Juba!

Nechezatul armăsarului deveni mai puternic şi mai limpede, însoţit de plescăitul copitelor prin apă. Strigă atunci cât putu:

— Juba!

Şi nechezatul care îi răspunse nu putea fi decât aievea şi exprima întreaga bucurie a celui care-şi regăsea un prieten bun pe care-l credea pierdut.

— Juba, frumosule, frumosul meu, hai, vino aici, continuă el să-l cheme când îşi văzu calul, plin de noroi, cenuşiu şi parcă fantomatic în ceaţa dimineţii, înaintând spre el prin apa până la genunchi. Alergă în întâmpinarea lui şi-i cuprinse grumazul cu drag. Cum de m-ai găsit? Cum ai făcut? Ia să te văd, uite ce rău arăţi, murdar tot şi plin de noroiul ăsta uscat... Ţi-o fi foame, sărăcuţule, ţi-o fi foame... Stai, aşteaptă. Merse în cămăruţa în care Livia avea un fel de bucătărie şi se întoarse ţinând în mână o găleată plină cu grăunţe de grâu în care calul îşi vârî lacom botul. Aurelius luă o cârpă, o înmuie în apă curată şi începu să-i frece pielea până când părul scurt al animalului reveni la luciul obişnuit. N-am aici ţesală, băiete, n-am, o să trebuiască să te mulţumeşti numai cu asta. Oricum, este mai bine decât nimic, nu-i aşa?

Când termină, se dădu câţiva paşi înapoi ca să-l privească în voie: era minunat, cu picioare lungi şi subţiri, genunchi delicaţi, piept musculos, cap plin de mândrie, nări fremătânde, gâtul arcuit împodobit cu o coamă superbă. Curăţă şi şaua şi-i potrivi scările, iar când văzu calul sătul şi adăpat, curăţat cu grijă din cap până la coadă, avu

impresia că era un semn trimis de necunoscuţii săi strămoşi din lumea de dincolo de moarte. Îşi luă centura cu sabia şi se încinse, se încălţă cu sandalele şi-şi legă pulparele, după care îl luă pe Juba de căpăstru îndreptându-se către locul unde apa era mai mică.

— N-ai uitat nimic? se auzi o voce în spatele său. Şi ecoul veni dinspre bolta largă repetând. Nimic?

Aurelius se răsuci surprins şi apoi încurcat: Livia era în picioare în faţa lui, cu o cange de pescuit în mână, cu un fel de brâu din piele tăbăcită în jurul mijlocului şi cu două bretele încrucişate în dreptul sânilor, abia ieşită din apa care îi şiroia încă pe corpul musculos. Aruncă pe jos în faţa sa plasa de pescuit pe care-o avea în cealaltă mână, plină cu chefali mari care încă se mai zbăteau şi cu o anghilă uriaşă care încerca să se încolăcească pe mânerul cängii.

Bărbatul îi răspunse:

— S-a întors calul meu.

— Văd şi eu asta, răspunse Livia. Şi mai văd că eşti gata să-ţi iei tălpăşiţa. Ai fi putut măcar să mă aştepţi şi, poate, să-mi mulţumeşti.

— Ţi-am lăsat armura, spuse el, arătând înspre platoşă, scut şi coif, aruncate într-un colţ al sălii. Poţi să scoţi ceva bani pe ea...

Livia scuipă pe jos cu năduf.

— Fierăraie din astea pot găsi când vreau şi unde vreau.

— M-aş fi întors, oricum, să-ţi mulţumesc, ţi-aş fi lăsat câteva cuvinte dacă aveam cu ce să scriu. Nu-mi place să-mi iau rămas-bun, nu suport despărţirile... N-aş fi ştiut ce să-ţi spun şi...

— Nu era nimic de spus. Pleci şi gata. Îţi iei catrafusele, o ştergi şi nu mai apari niciodată. Ce poate fi mai uşor?

— Nu este cum crezi. Zilele astea, eu... Ridică ochii din pământ privindu-i corpul ca şi cum n-ar fi îndrăznit să-i întâlnească privirea. Eu n-am mai avut niciodată pe cineva care să se ocupe astfel de mine, o fată cum eşti tu, aşa de tânără şi de curajoasă şi... tu nu eşti la fel ca altele pe care le-am mai întâlnit de-a lungul anilor... Mă temeam că, dacă mai stăteam cu tine, cu fiecare zi care trecea, ar fi devenit tot mai... mai greu. Mă tem că ar fi fost prea greu.

Livia nu-i răspunse.

Acum, privirea lui Aurelius urca spre faţa ei, dar, din nou, se opri o clipă asupra medalionului pe care-l purta fata la gât, mica acvilă de argint. Observă şi Livia acest lucru şi când, în cele din urmă, el o privi drept în ochi, ea nu mai era atât de încruntată cum se aşteptase. Ea îl

privi cu oarecare curiozitate, amestecată cu o afecţiune timidă şi spuse:

— Nu-i nevoie să-mi îndrugi toate prostiile astea. Dacă vrei să pleci, pleacă. Nu-mi datorezi nimic.

Aurelius nu izbuti să mai scoată nicio vorbă.

— Încotro vrei să pleci? vorbi din nou Livia.

— Habar n-am, răspunse Aurelius. Undeva. Departe de locurile astea, departe de duhoarea barbariei lor şi de corupţia noastră, de această decadenţă care nu se mai poate opri, departe de amintirile mele, departe de toate. Şi tu? O să rămâi pentru totdeauna în mlaştina asta?

Livia se apropie de el.

— Nu este cum crezi tu, spuse ea. În mlaştina asta este pe cale să renască o speranţă. Şi nici nu este o mlaştină, este o lagună, în ea se află viaţa şi suflul mării.

Juba sforăi încet şi scurmă pământul cu copita, de parcă nu înţelegea de ce atâta zăbavă. Livia apucă medalia care-i atârna la gât şi o strânse între degete. Aurelius clătină din cap.

— Nu mai sunt speranţe pe nicăieri. Doar distrugeri, jafuri, asuprire.

— Atunci, de ce ai încercat să-l răpeşti pe copilul acela?

— Nu voiam să-l răpesc. Voiam să-l eliberez.

— Şi vrei să te cred?

— Orice ai crede, tatăl său m-a rugat, pe când era pe moarte, să fac asta. Am ajuns la *villa* din Piacenza după ce se săvârşise masacrul. Veneam din tabăra legiunii mele care acum este înconjurată de o mulţime de duşmani, veneam să cer ajutoare... L-am găsit când abia mai sufla. M-a implorat cu ultimele puteri să-l salvez pe fiul său. Ce altceva puteam face?

— Nebun ce eşti. Mai bine că n-ai reuşit. Ce ai fi făcut după aceea?

— Nu ştiu. L-aş fi luat cu mine, am fi ajuns noi pe undeva. L-aş fi învăţat să muncească, să crească albine, să planteze măslini, să mulgă caprele. Ca un adevărat roman, cum erau cei de pe vremuri.

— Şi nu ţi-ar plăcea să mai încerci o dată? răsună o voce din spatele lui.

— Stefanus! Ce cauţi aici? îl întrebă Livia pe noul venit, înţelegerea noastră era clară: niciodată ziua şi niciodată aici.

— Aşa este. Dar am un motiv important. Au plecat.

— Încotro?

— Nu se ştie. Au luat-o pe Romea către Fano. După părerea mea, o s-o ia pe via Flaminia, îndreptându-se spre sud, cine ştie până unde. Îndată ce o să putem, o să căutăm să aflăm mai multe.

— Despre ce vorbiţi? îi întrebă Aurelius.

— Despre eliberarea unui băiat, răspunse Stefanus. Şi avem nevoie de ajutorul tău.

Aurelius îl privi uluit şi clătină din cap, de parcă nu-i venea să creadă, bolborosind:

— Un băiat... El?

Stefanus dădu din cap aprobator.

— Chiar el: Romulus Augustus Cesar, împăratul romanilor.

VII

Aurelius îl privi uluit pe cel care rostise aceste cuvinte, apoi se întoarse către calul său şi începu să strângă chingile şeii, ca şi cum s-ar fi pregătit de plecare.

— De ce? întrebă Stefanus. Ai făcut-o tu însuţi, printr-o acţiune disperată, şi acum, când îţi oferim sprijin pentru acelaşi fel de acţiune, cu mai multe şanse de reuşită, tu refuzi?

— Înainte era altceva. Am făcut-o pentru că aşa mi se părea corect şi pentru că, atunci, credeam că am o speranţă să reuşesc, acţionând prin surprindere, şi chiar eram pe punctul de a reuşi. Eu nu ştiu ce urmăriţi voi şi nu vă cunosc. Şi, în orice caz, după atacul meu, supravegherea va fi mult mai atentă. Nimeni nu poate reuşi să se apropie de băiatul acela, sunt sigur. Cred că Odoacru a pus o armată întreagă să-l păzească.

Stefanus se apropie:

— Eu reprezint un grup de senatori care continuă să aibă contacte directe şi importante cu imperiul din Orient. Suntem convinşi că este singura modalitate de a împiedica scufundarea completă în barbarie a Italiei şi a Occidentului. Câţiva dintre solii noştri au ajuns la Basiliskos, la Split, în Dalmaţia, şi s-au întors cu un mesaj important. Împăratul este dispus să ofere ospitalitate şi protecţie lui Romulus la Constantinopol şi să-i asigure o suită corespunzătoare rangului său.

— Şi lucrul acesta nu vă pune pe gânduri? întrebă Aurelius. Basiliskos, după câte ştiu eu, nu este decât un uzurpator. Cum puteţi

pune bază pe cuvântul său? Cine poate spune că nu-l va trata pe băiat mai rău decât l-ar trata barbarul acesta?

— Acest barbar a dat ordin să-i fie masacraţi părinţii, răspunse sec Stefanus.

Aurelius se întoarse către el şi-i înfruntă privirea fermă şi, în aparenţă, impasibilă. Avea un accent oriental care îi amintea de felul în care vorbeau unii dintre camarazii săi originari din Epir.

— În plus, continuă acesta, el este sortit unei veşnice captivităţi într-un loc izolat şi inaccesibil, condamnat să trăiască în groază şi pradă coşmarurilor pentru tot restul zilelor sale, aşteptând clipa în care vreo toană a paznicilor săi i-ar putea aduce sfârşitul. Ai idee la ce insulte, la ce brutalităţi şi la ce infamii poate fi supus un copilandru ca el aflat în mâinile unor asemenea brute?

Aurelius revăzu pentru o clipă privirea lui Romulus în momentul în care el, cu umărul străpuns de o săgeată, fusese nevoit să-l părăsească: o privire disperată, de furie neputincioasă, de nesfârşită amărăciune. Stefanus îşi dădu seama că exista ceva care începea să-şi facă loc în sufletul soldatului şi continuă:

— Avem prieteni şi la Constantinopol, unii dintre ei fiind chiar persoane influente, şi avem posibilitatea de a-l proteja cum trebuie.

— Şi Iulius Nepos? insistă Aurelius. El a fost întotdeauna candidatul susţinut de Orient la tronul imperiului din occident. De ce şi-ar schimba ei planurile şi ar renunţa la el?

Livia vru să spună şi ea ceva, dar Stefanus o opri cu o privire.

— Nepos nu mai prezintă interes pentru nimeni, astfel că va fi lăsat să-şi petreacă bătrâneţile în palatul său din Dalmaţia, izolat de restul lumii. Noi avem un plan destul de ambiţios pentru acest băiat, dar, pentru a-l realiza, trebuie ca el să se afle în afara oricărui pericol, să primească o educaţie şi o instruire corespunzătoare, să crească în casa imperială, liniştit şi în siguranţă, să nu ofere niciun motiv şi nicio bănuială cuiva, până când va sosi momentul prielnic pentru a-şi cere moştenirea.

În clipa aceea Livia se hotărî să intervină în felul ei:

— Las-o baltă, îi spuse ea lui Stefanus, frica e frică. A încercat o dată, şi-a riscat viaţa şi nu mai are de gând s-o facă din nou. E normal.

— Aşa este, confirmă Aurelius fără să clipească.

— Sigur că da, îi replică Livia. Putem să ne descurcăm foarte bine şi singuri. Eu l-am salvat pe el, nu el pe mine după tot ce s-a

întâmplat. Încotro a luat-o convoiul?

— Sud, răspunse Stefanus. Se află pe drumul spre Fano.

— Înseamnă că vor să treacă Apeninii.

— Poate, dar nu este sigur. Oricum, o să aflăm cât de curând.

Aurelius începu din nou să-şi facă de lucru cu chingile şeii ca şi cum discuţia aceea nu-l mai interesa. Livia se prefăcu că nu-l ia în seamă şi continuă să-l descoase pe Stefanus:

— Este adevărat că s-a întors şi Mledo?

— Da.

— Ai observat cumva dacă a adus cu el şi prizonieri?

Aurelius se întoarse brusc către ei şi în privirea lui era speranţă, tremur de emoţie, teamă. Fuseseră de ajuns câteva cuvinte pentru ca aparentul său echilibru să se năruie.

— Cam cincizeci, aş zice, maximum cincizeci. Dar s-ar putea să mă înşel, aproape că se întunecase.

Aurelius se apropie de ei şi întrebă cu glas ezitant:

— Ai recunoscut... pe vreunul?

— Cum puteam să recunosc pe cineva? răspunse Stefanus. Singurul soldat pe care l-am remarcat era un negru uriaş, un Hercule etiopian, un colos cam de şase picioare, în lanţuri, care...

— Batiatus! exclamă Aurelius luminându-se la faţă. Nu putea fi altul decât el! Se apropie de Stefanus şi-l apucă de o mânecă. Este un vechi prieten şi camarad de-al meu. Te rog mult, spune-mi unde l-au dus: poate că mai sunt şi alţi camarazi de-ai mei împreună cu el.

Stefanus îl privi cu o grimasă compătimitoare:

— Vrei să mai încerci o altă acţiune disperată?

— Vrei să mă ajuţi sau nu?

— O întrebare anapoda din partea unuia care a refuzat un pic mai devreme o cerere de ajutor.

Aurelius dădu din cap aprobator:

— Sunt gata să fac orice, numai spune-mi, dacă ştii, unde i-au dus.

— La Claxus. Dar asta nu înseamnă mare lucru. Este un port şi, de acolo, se poate ajunge în oricare parte a lumii.

Aurelius se simţi doborât: bucuria de a afla că un camarad de-al său, alături de care trecuse prin atâtea peripeţii, trăieşte, fusese înăbuşită imediat de senzaţia că nu mai putea face nimic pentru el. Livia observă disperarea şi tristeţea din privirea lui şi îi fu milă de el.

— S-ar putea să-i ducă la Miseno: acolo este o altă bază a flotei imperiale, aproape că este în curs de desfiinţare, dar mai au, câteodată, nevoie de vâslaşi. Şi tot acolo este şi cel mai important târg de sclavi din peninsulă. Ai putea să încerci să ajungi acolo şi să culegi informaţii. Cu un pic de timp şi de răbdare ai putea să afli mai multe. De altfel prietenul tău este destul de voinic, aşa că nu va trece mult timp până să fie observat. Ascultă, continuă fata, pe un ton mai calm şi mai împăciuitor, eu o să merg spre sud ca să urmăresc convoiul care-l transportă pe împărat. Poţi să vii cu mine dacă vrei. În caz că drumurile noastre se vor despărţi, tu o să mergi pe drumul tău, iar eu pe al meu.

— Şi o să încerci să-l eliberezi pe băiat... de una singură?

— Asta nu te mai priveşte pe tine, nu-i aşa?

— N-aş crede.

— Şi ce te-ar putea face să te răzgândeşti?

— Dacă eu îi găsesc pe camarazii mei, o să mă ajutaţi voi să-i eliberez?

Stefanus interveni şi el:

— Vă aşteaptă o mare recompensă, zece mii de solidus de aur, dacă îl aduceţi pe băiat la vechiul port Fano, pe coasta Adriaticii, unde vă va aştepta o corabie care vă va duce în Orient, în prima zi cu lună nouă, timp de două luni, începând din luna decembrie. Cu banii aceia i-ai putea răscumpăra pe prietenii săi, dacă vei reuşi să afli unde sunt. Corabia este uşor de recunoscut: va avea arborat la pupa un steag cu emblema lui Constantin.

— Dacă, însă, i-aş găsi mai repede, ei m-ar putea ajuta în această acţiune, spuse Aurelius, sunt cei mai buni luptători care pot exista şi, mai presus de orice, sunt soldaţi romani, credincioşi împăratului.

Stefanus aprobă satisfăcut şi-i spuse Liviei:

— Atunci, ce trebuie să-i spun lui Anthemius?

— Spune-i că plecăm chiar astăzi şi că o să-l ţin la curent cât de repede voi putea.

— O să-i spun, răspunse Stefanus. Ei, vă doresc mult noroc.

— Avem mare nevoie de aşa ceva, îi răspunse Livia. O să vin cu tine, vreau să fiu sigură că nu te-a văzut nimeni.

Ajunseră la barca lui Stefanus, un fel de plută cu fundul plat, foarte potrivită pentru navigaţia în lagună. În barcă aştepta un servitor care trebuia să vâslească. Livia se căţără, cu o agilitate impresionantă,

într-o salcie groasă care-şi întindea crengile pe deasupra apei şi privi atent de jur împrejur: nu se vedea nicio suflare pe nicăieri aşa încât îi făcu semn lui Stefanus că totul era în ordine. Bărbatul se urcă în barcă, dar Livia îl mai reţinu câteva clipe:

— Ce i-a oferit Anthemius lui Basiliskos pentru a-l convinge să accepte propunerea sa?

— Nu ştiu nimic despre aşa ceva. Anthemius nu-mi spune mie totul, dar la Constantinopol se ştie că nimic nu se petrece în Occident fără ca el să nu fie la curent: fie şi din acest motiv, el are acolo un prestigiu şi o influenţă enorme.

Livia se arătă de acord şi celălalt o întrebă la rândul său:

— Soldatul acela... Crezi cu adevărat că ne putem baza pe el?

— Numai el singur face cât o mică armată. Eu recunosc un luptător numai cât îl văd, recunosc o privire de leu, chiar şi când este rănit. În plus, privirea sa îmi aminteşte de ceva...

— De ce anume?

Livia îşi încreţi buzele într-un zâmbet acru.

— Dacă aş şti, aş fi dat deja un nume şi un chip singurei persoane care şi-a lăsat pecetea în viaţa şi în sufletul meu, lăsându-i la o parte pe mama şi pe tata care s-au dus de mult timp.

Stefanus vru să mai adauge ceva, dar Livia îi şi întorsese spatele şi se îndepărta cu pasul ei sprinten şi fără zgomot, ca al unui animal de pradă. Servitorul cufundă vâslele în apă, îşi arcui spinarea şi barca se îndepărtă încet de mal.

Coloana care escorta carul lui Romulus traversa câmpia pe un drumeag îngust şi plin de gropi, ocolind Fano şi un mare număr de curioşi care, cu siguranţă, ar fi asistat la trecerea ei şi ar fi împiedicat înaintarea. Ordinul de a păstra tăcerea şi secretul fusese, probabil, foarte sever şi Ambrosinus observă imediat această manevră înşelătoare a barbarilor.

— Cred, îi spuse el lui Romulus, că drumul nostru duce către o trecătoare peste Apenini. Peste puţin timp vom ajunge din nou de via Flaminia şi vom parcurge partea cea mai înaltă a drumului printr-un tunel săpat în munte. I se spune *forulus* şi este o lucrare inginerească extraordinară, plănuită din timpul domniei împăratului Augustus şi terminată de împăratul Vespasianus. Toată zona aceasta, aspră şi muntoasă, este de mult timp înţesată de tâlhari şi este periculos un

drum de unul singur înspre trecătoare. Autorităţile au încercat de multe ori să stârpească această plagă, formând chiar unităţi speciale de supraveghere, dar fără prea mari rezultate. Tâlharii apar din cauza sărăciei; ei sunt, de cele mai multe ori, ţărani ajunşi în sapă de lemn din cauza dărilor şi a foametei, aşa că nu le mai rămâne altceva decât să iasă la drumul mare.

Romulus părea să privească atent codrii deşi de stejari şi de frasini care se întindeau de-a lungul drumului sau păstorii care, din loc în loc, şedeau pe lângă vacile care păşteau. Totuşi, era atent la spusele dascălului său şi chiar îi replică pe un ton aspru:

— Impunerea unor taxe care duc la ruină oamenii nu numai că este o nedreptate: este de-a dreptul o prostie. Un om ruinat nu mai poate plăti nicio taxă şi, dacă ia calea codrului şi devine tâlhar, statul este obligat să plătească mult mai mult ca să asigure siguranţa drumurilor.

— Observaţia ta este perfectă, se bucură Ambrosinus, dar poate că este prea simplă pentru a fi pusă în aplicare. Guvernanţii sunt lacomi, iar birocraţii sunt, deseori, proşti şi aceste două lucruri au nişte urmări înspăimântătoare.

— Dar trebuie să existe, totuşi, o explicaţie pentru toate acestea. De ce un conducător trebuie să fie neapărat lacom, iar un funcţionar neapărat prost? Tu mi-ai spus de atâtea ori că Augustus, Tiberius, Marcus Aurelius au fost împăraţi înţelepţi şi cinstiţi care îi pedepseau pe guvernanţii incorecţi. Dar poate că nici măcar acest lucru nu este adevărat: poate că omul a fost întotdeauna prost, lacom şi rău.

În clipa aceea, Wulfila trecu pe lângă ei în goana calului şi urcă în galop un deal mai înalt, pentru a observa ţinutul din jur şi a vedea cum înaintează războinicii săi. Rana urâtă care-i străbătea faţa începea să se cicatrizeze, dar chipul său era încă umflat şi înroşit, iar din punctele în care tăietura fusese cusută se scurgea un lichid purulent şi poate că, din pricina aceasta, era mereu posomorât. Devenea furios din te miri ce şi Ambrosinus evitase întotdeauna să-i dea de bănuit ceva sau să-i trezească în vreun fel neîncrederea. Ba chiar încerca să ducă la îndeplinire un plan al său pentru a-i cuceri bunăvoinţa şi, poate, chiar să-i fie recunoscător.

— Te înţeleg că tu ai în momentele acestea o imagine atât de negativă despre lume, îi răspunse el lui Romulus. De mirare este cu totul altceva. În realitate, de multe ori, destinul uman şi, alături de el,

cel al popoarelor şi al imperiilor depinde de cauze şi întâmplări care scapă de sub controlul omului. Timp de secole, Imperiul roman s-a apărat de atacurile barbarilor: mulţi împăraţi au fost urcaţi pe tron de soldaţii lor aflaţi pe câmpul de luptă şi, pe câmpul de luptă, aceştia şi-au dat viaţa cu sabia în mână fără a fi văzut vreodată Roma sau să fi discutat ceva cu vreun membru al Senatului. Atacul a venit, deseori, din mai multe părţi, în valuri, din direcţii diferite şi din partea mai multor popoare în acelaşi timp. Din cauza aceasta a fost construit, cu un preţ imens, un mare val, lung de peste trei mii de mile, care se întindea de la munţii Britanniei până în deşerturile Siriei. Apoi, au fost înrolaţi sute de mii de soldaţi: aproape treizeci şi cinci de legiuni se aflau sub arme, aproape o jumătate de milion de oameni! Nicio cheltuială, niciun sacrificiu nu li s-a părut Cezarilor prea mare pentru salvarea imperiului şi, în acelaşi timp cu el, a civilizaţiei. Dar, făcând astfel, ei nu-şi dădeau seama că toate aceste cheltuieli enorme deveneau insuportabile, că dările îi sărăceau pe ţărani, pe crescătorii de vite, pe meşteşugari, distrugeau comerţul şi transportul de mărfuri, reduceau chiar şi natalitatea. De ce să mai aduci pe lume copii, se întrebau oamenii, dacă şi ei vor trăi în sărăcie şi în lipsuri de tot felul? Apoi, la un moment dat, n-a mai fost posibil să se respingă invaziile şi astfel a apărut ideea de a-i stabili pe barbari între graniţele noastre şi de a-i înrola în armată pentru a-i trimite la luptă împotriva altor barbari... A fost o greşeală fatală, dar poate că nu mai exista o altă soluţie: mizeria şi asuprirea înăbuşiseră în cetăţenii romani dragostea de patrie şi n-a mai fost decât un pas până la a recurge la nişte mercenari care, acum, sunt stăpânii noştri.

Ambrosinus tăcu, dându-şi seama că îi oferea elevului său nu numai o lecţie de istorie, ci îi amintea şi de evenimente destul de proaspete şi neînchipuit de dureroase. Copilul acela trist din faţa lui era ultimul împărat al Occidentului, la urma urmelor. Un actor fără voie şi nu un simplu spectator al acelei cumplite tragedii.

— Despre toate acestea scrii tu din când în când? Este istorie? îl întrebă Romulus.

— Nu am pretenţia să scriu istoria: alţii pot s-o facă mai bine şi mai cu pricepere decât mine. Vreau doar să las o amintire despre cele trăite de mine însumi şi despre evenimentele la care am fost martor direct.

— O să ai timp destul să faci asta, în toţi anii aceştia de

captivitate. De ce ai vrut să vii cu mine? Ai fi putut rămâne la Ravenna sau puteai să te întorci în patria ta, în Britannia. Este adevărat că acolo nopţile nu se termină niciodată?

— La prima întrebare cunoşti deja răspunsul. Ştii că ţin foarte mult la tine şi eram credincios familiei tale. Cât despre a doua, nu este chiar aşa... începu Ambrosinus să-i răspundă, dar Romulus îl întrerupse:

— Asta aş vrea să mi se întâmple şi mie: o noapte fără sfârşit, un somn fără vise.

Spunând acestea, băiatul privea în gol şi dascălul său nu mai ştiu ce să-i răspundă.

Călătoriră astfel toată ziua, Ambrosinus căuta să descopere orice schimbare în comportarea elevului său, încercând, totodată, să observe tot ceea ce se întâmpla în jur. Se opriră abia la asfinţit. Zilele se făcuseră mult mai scurte şi orele în care se putea mărşălui erau mai puţine. Soldaţii barbari aprinseră focurile, câţiva dintre ei se răspândiră prin preajmă şi se întoarseră după câtva timp cu câteva oi înjunghiate şi cu o mulţime de găini legate de picioare şi atârnate la şei. Probabil că jefuiseră vreo casă ţărănească izolată printre dealuri. În scurt timp, prada fu curăţată şi pusă la fript pe jăraticul încins. Wulfila se aşeză la oarecare depărtare, pe un bolovan, aşteptând să fie servit. Pe chipul posomorât, flăcările focurilor făceau ca trăsăturile sale schimonosite să fie şi mai respingătoare. Ambrosinus, care nu-l pierdea din ochi nicio clipă, se apropie de el cu paşi rari şi în plină lumină, pentru a nu da naştere nici unei bănuieli, şi când fu destul de aproape ca să se facă auzit spuse:

— Sunt medic şi mă pricep la o mulţime de leacuri, aş putea face ceva pentru rana aceea. Probabil că te doare rău.

Wulfila făcu un gest ca pentru a alunga o insectă care nu-i dădea pace, dar Ambrosinus nu se lăsă şi continuă ca şi cum nu ar fi observat reacţia lui:

— Îmi închipui ce crezi: ai fost de multe ori rănit şi, mai devreme sau mai târziu, rana s-a închis şi durerea a trecut. Dar în cazul acesta este altceva: faţa este partea care se vindecă întotdeauna cel mai greu pentru că sufletul se exprimă mai mult prin trăsăturile feţei decât prin oricare altă parte a corpului. Aşa că faţa este mult mai sensibilă şi mai vulnerabilă. Rana aceea s-a infectat şi, dacă infecţia se răspândeşte, o să-ţi distrugă faţa, o s-o facă de nerecunoscut.

Se întoarse şi porni către car, dar auzi glasul lui Wulfila:

— Aşteaptă.

Atunci, Ambrosinus îşi luă desaga, ceru puţin vin de la soldaţi şi spălă de mai multe ori rana, stoarse puroiul până când nu mai ieşi decât sânge curat, îndepărtă cojile şi pansă totul, după ce aplicase o fiertură de nalbă şi de tărâţe.

— Să nu te gândeşti nicio clipă că o să-ţi fiu îndatorat, spuse Wulfila când Ambrosinus termină.

— Fii sigur că n-am făcut-o pentru asta.

— Atunci, de ce?

— Tu eşti o fiară. Durerea nu poate decât să te facă şi mai crud. Am făcut aceasta în interesul meu, Wulfila, şi al băiatului.

Se întoarse la car ca să-şi lase acolo desaga. Un soldat veni îndată după aceea cu carnea friptă înşirată pe o nuia şi bătrânul mâncă împreună cu băiatul. Era frig, nu numai din cauza toamnei înaintate, ci şi din cauza altitudinii la care se aflau; cu toate acestea, Ambrosinus preferă să mai ceară încă o pătură decât să pregătească un culcuş în apropierea focului. De fapt, căldura făcea ca duhoarea pe care o răspândeau barbarii să fie insuportabilă. Romulus mâncă şi bău chiar, la insistenţele învăţătorului său, un pic de vin şi aceasta dădu corpului său mai multă energie, iar sufletului o mai mare dorinţă de a trăi. Se întinseră unul lângă celălalt sub cerul înstelat.

— Ai înţeles de ce am făcut-o? întrebă Ambrosinus.

— Să cureţi faţa unui asemenea măcelar? Da, îmi închipui: blana câinilor fioroşi trebuie curăţată în lungul firelor de păr ale blănii.

— Cam aşa ceva.

Rămaseră tăcuţi multă vreme, ascultând trosnetul focului pe care soldaţii îl alimentau mereu cu crengi uscate şi privind vârtejul de scântei care se înălţa spre cer.

— Te rogi înainte de a adormi? întrebă la un moment dat Ambrosinus.

— Da, răspunse băiatul. Mă rog la spiritele părinţilor mei.

VIII

Livia dădu pinteni calului şi o luă pe un drumeag strâmt care se căţăra şerpuind spre creasta muntelui, apoi se opri şi-l aşteptă pe Aurelius care o luase pe un alt drum, prin pădure. De sus se putea

vedea foarte bine ieşirea din tunelul şoselei Flaminia care traversa muntele dintr-o parte în alta şi cei doi descălecară adăpostindu-se în spatele unui pâlc de fagi. Nu trecu mult timp şi o ceată de călăreţi heruli se ivi din tunel, apoi apăru şi căpetenia lor cu vreo treizeci de soldaţi barbari şi, în urma lor, carul, coloana fiind încheiată de ariergardă.

Aurelius tresări recunoscându-l pe Wulfila şi, instinctiv, aruncă o privire spre arcul pe care Livia îl purta pe umăr.

— Nici să nu-ţi treacă prin cap, spuse fata ghicindu-i gândurile. Chiar dacă ai reuşi să-l dobori, ceilalţi nu ne-ar lăsa nicio posibilitatea de a scăpa şi poate că şi-ar vărsa focul pe băiat.

Aurelius îşi muşcă buzele de ciudă.

— O să vină şi clipa asta, îl consolă Livia. Acum, trebuie să avem răbdare.

Bărbatul privi o vreme silueta carului care se legăna înaintând pe drum, până când o văzu dispărând după o cotitură. Livia îi puse o mână pe umăr.

— Am impresia că între voi doi este o chestiune de viaţă sau de moarte, ba chiar numai de moarte, nu-i aşa?

— I-am ucis pe câţiva dintre cei mai credincioşi oameni ai lui, am încercat să-l iau cu mine pe prizonierul care-i fusese încredinţat şi, când a încercat să mă împiedice i-am schilodit faţa, făcând din el un monstru pentru tot restul zilelor: nu crezi că ar fi destul?

— Asta în ce te priveşte pe tine. Dar el ce-ar avea de spus?

Aurelius nu mai spuse nimic. Mesteca între dinţi un fir uscat de iarbă şi privea în jos, către vale.

— Să nu-mi spui că nu v-aţi mai întâlnit până acum.

— S-ar putea, dar nu-mi mai amintesc. Am avut de-a face cu o mulţime de barbari în atâţia ani de război. Şi-şi aminti, în clipa aceea, cum se aflase faţă în faţă cu Wulfila pe coridorul din palatul imperial, cu săbiile în mâini, şi parcă-i răsuna încă în auz vocea răguşită a adversarului său care urla: „Te cunosc, romanule, te-am mai văzut!”

Livia veni în faţa lui şi-l privi ţintă cu o insistenţă nemiloasă. Aurelius îi evită privirea.

— Ţi-e frică să priveşti în adâncul sufletului tău şi nu vrei nici măcar ca alţii s-o facă. De ce?

Aurelius se întoarse brusc înspre ea.

— Tu te-ai dezbrăca aici şi ai sta goală în faţa mea? îi zise el

privind-o drept în faţă cu flăcări în ochi.

Livia nici nu clipi sub privirile lui.

— Da, dacă te-aş iubi.

— Dar nu mă iubeşti. Nici eu nu te iubesc pe tine. Nu-i aşa?

— Aşa este, răspunse Livia cu aceeaşi hotărâre în glas.

Aurelius apucă hăţurile lui Juba şi aşteptă ca şi fata să-şi dezlege murgul, apoi îi spuse:

— Avem acelaşi scop şi o misiune de îndeplinit, aşa că trebuie să fim pentru o vreme alături unul de altul. Între noi trebuie să existe o înţelegere totală şi, pentru siguranţa noastră, este necesar să contăm întru totul unul pe celălalt. Fiecare dintre noi trebuie, prin urmare, să evite să-l pună în încurcătură sau să-l necăjească pe celălalt. Înţelegi ce vreau să spun?

— Perfect, răspunse Livia.

Aurelius începu să coboare coasta pe jos, ţinându-l de hăţuri pe Juba.

— Dacă vrem să încercăm ceva, spuse el schimbând vorba, trebuie s-o facem pe drum: când convoiul va ajunge la destinaţie, un atac ar fi imposibil.

— Doi contra şaptezeci? Nu mi se pare o idee prea bună. Şi nici rana ta nu este vindecată. Nu. Nu putem risca să dăm greş încă o dată.

— Atunci, ce propui? Poate că ai şi tu un plan. Sau mergem aşa, după cum s-o nimeri?

— În primul rând ar trebui să aflăm care este locul de destinaţie, apoi o să vedem cum am putea pătrunde acolo ca să-l luăm pe băiat. Altă posibilitate nu putea exista: la Ravenna nu se găseau oameni pe care să-i fi putut înrola şi chiar dacă s-ar mai fi găsit, iscoadele lui Odoacru sunt peste tot, aşa că întregul complot ar fi fost descoperit imediat. Chiar dacă ţi-ar putea părea ciudat, avantajul nostru stă tocmai în faptul că nimeni nu ştie de existenţa noastră, nimeni nu bănuieşte că doi drumeţi oarecare ar putea încerca o asemenea ispravă. Tu erai pe punctul de a reuşi tocmai pentru că nimeni nu se aştepta la aşa ceva. Dacă vom angaja oameni, o vom face mult mai departe de Ravenna, în locuri în care nu ne cunoaşte absolut nimeni.

— Şi cu ce bani o să-i angajăm?

— Ne aşteaptă bani în diferite locuri din Italia. Anthemius are depozite la multe bănci şi eu am la mine o scrisoare de credit din partea lui. Ştii ce este aceea, nu?

— Nu. Dar important este că tu poţi dispune de bani. Nu mi-am pierdut speranţa că mi-aş putea regăsi camarazii.

— Nici eu. Ştiu cât de important este acest lucru pentru tine.

Spusese aceasta pe un ton care trăda şi o implicare a sentimentelor sale, mai puternică de simpla camaraderie care-i ţinea alături de câteva zile.

Înaintară, astfel, parcurgând mai multe etape, cam douăzeci de mile pe zi, ţinându-se mereu la o distanţă respectabilă de convoi. Vigilenţa cu care barbarii supravegheau carul părea să fie ceva mai scăzută: siguranţa pe care le-o dădea escorta aceea numeroasă, prezenţa puternicului Wulfila, lipsa totală a vreunei ameninţări contribuiau la scăderea încordării şi, câteodată, chiar a disciplinei.

Traversară munţii Apenini şi coborâră în valea Tibrului.

— Dacă ar fi să-i găsim pe camarazii mei, spuse într-o zi Aurelius, mă vei ajuta să-i eliberez?

— Cred că da. Depinde câţi dintre ei vom găsi, dacă vom găsi. Să nu-ţi faci prea mari iluzii, îţi repet. Ar putea fi la Miseno, dar ar fi doar o posibilitate ca multe altele.

— Ciudat! Pe de o parte, aş vrea să-i găsesc, pe de altă parte, mi-e teamă... Teamă să aflu de la ei cum au murit ceilalţi.

— Ai făcut tot ceea ce ai putut, spuse Livia, nu te mai frământa. Ce-a fost a fost şi nu mai putem schimba nimic.

— Pentru tine este uşor să vorbeşti. Legiunea era viaţa mea. Tot ce aveam pe pământ.

— N-ai avut niciodată o familie?

Aurelius clătină din cap.

— O soţie... o iubită?

Aurelius îşi coborî privirile.

— Întâlniri ocazionale şi doar din când în când. Nicio legătură durabilă. Este greu să te legi de cineva când nu ai rădăcini.

Merseră o vreme la pas, fără a mai schimba nicio vorbă, apoi Livia rupse din nou tăcerea.

— O legiune, spuse ea din nou. Pare greu de crezut, dar legiunile au fost desfiinţate acum două sute de ani de Gallienus: erau prea greoaie şi încete pentru a face faţă năvălirilor barbare care veneau în hoarde imense pe cai extrem de iuţi. Ce rost avea să aduci din nou pe câmpul de luptă o legiune?

— Era, însă, un lucru extraordinar. În primul rând, pământul

Italiei nu este potrivit aproape niciodată pentru desfăşurarea unor unităţi mari de cavalerie şi, în plus, impactul ar fi fost formidabil: Oreste voia ca lumea să vadă iarăşi o acvilă de argint scânteind în bătaia razelor de soare, voia ca romanii să-şi redobândească mândria, să-şi vadă iarăşi pedestraşii mărşăluind cu vechile armuri şi cu scuturilor lor mari, centurii care să facă pământul să se zguduie sub pasul lor cadenţat. Voia disciplină împotriva barbariei, ordine împotriva haosului. Noi eram mândri cu toţii să facem parte din legiune, comandantul nostru era un bărbat care avea vechile virtuţi şi un curaj de necrezut, sever şi drept, dornic să apere onoarea sa şi a oamenilor săi.

Livia îl privi: ochii îi scânteiau şi vocea îi tremura de o puternică emoţie pe când pronunţa acele cuvinte. Ar fi vrut să înţeleagă mai bine sentimentele bărbatului, dar văzu că, în depărtare, convoiul îşi încetinise înaintarea şi-i făcu semn tovarăşului său să se oprească.

— Nu s-a întâmplat nimic important, spuse ea după câteva clipe. Le-a tăiat calea o turmă de oi.

Continuară să înainteze la pas rămânând pe marginea unei păduri care se prelungea, de-a lungul drumului, la trei, patru sute de picioare de acesta.

— Spune, te rog, mai departe, spuse fata.

— Oamenii au fost aleşi pe sprânceană de la alte unităţi, ofiţeri şi soldaţi, efectivele auxiliare şi tehnice, în mare parte italici şi din provincii. Au fost primiţi şi barbari, dar în număr foarte mic şi doar oameni de bună credinţă, originari din familii aflate în serviciul statului de mai multe generaţii. Au fost concentraţi într-o localitate secretă din Noricum şi instruiţi aproape un an, timp de câteva ore pe zi. Când legiunea a intrat prima oară într-o luptă în câmp deschis, efectul a fost nimicitor, a străpuns formaţiunile duşmane cu forţa unei maşini de război făcând prăpăd printre adversari. Păstram ceea ce era mai bun din tehnica veche şi adoptam ceea ce era mai bun din tehnica modernă.

— Şi tu? Unde te-ai înrolat?

Aurelius călări o vreme ca şi cum ar fi căzut pradă gândurilor, uitându-se drept înainte. Mergeau pe la jumătatea înălţimii muntelui şi tot prin pădure ca să nu fie observaţi de cercetaşii trimişi de Wulfila care cutreierau neîncetat pe marginile văii ca să prevină orice atac prin surprindere. Prin acele locuri atât de pustii şi de sălbatice se temeau

mai mult de tâlhari, decât de posibili supuşi ai tânărului împărat.

— Ţi-am mai spus asta, îi răspunse într-un târziu Aurelius, eu am făcut parte dintotdeauna din legiune. Nu-mi mai amintesc altceva.

Tonul vocii lui arăta fără putinţă de tăgadă că subiectul era închis.

Continuară să meargă în tăcere şi, din când în când, Livia se despărţea de el continuând drumul mai către munte sau către vale pentru că nu putea suporta mutismul tovarăşului său. Când revenea alături de el, singurele cuvinte pe care le schimbau erau despre direcţia de mers sau despre terenul accidentat, după care se îndepărta iarăşi. Se vedea limpede că Aurelius nu reuşea să scape de coşmarul masacrării camarazilor săi, al nimicirii unităţii sale, al neputinţei de a le veni în ajutor. Alături de el parcă simţea călărind fantome, umbre însângerate ale unor tineri măcelăriţi în floarea vârstei, ale unor bărbaţi torturaţi cu cruzime până la ultima suflare. Parcă auzea urletele lor sfâşietoare, chemările lor din hăurile infernului. Merseră mai multe ore la pas până când văzură că se întuneca şi convoiul se pregătea şi el de popasul de noapte. Livia observă o colibă în vârful unui deal, la distanţă cam de o milă de tabăra lui Wulfila şi i-o arătă tovarăşului său.

— Poate că acolo ne-am putea opri să înnoptăm şi să punem la adăpost şi caii.

Aurelius se arătă de acord printr-un semn şi-l îndemnă pe Juba către desişul pădurii în direcţia dealului cu pricina.

Intră primul şi se asigură că nu era nimeni înăuntru. Părea să fie un adăpost pentru păstorii care-şi duceau cirezile de vaci la păşunat: într-un colţ se vedea un morman de paie şi, în spatele colibei, sub un fel de şopron, se aflau câteva legături de fân şi de paie. Puţin mai departe, un firicel de apă se scurgea într-un mic bazin săpat într-o stâncă de gresie şi cobora mai departe, printre pietre mari acoperite cu muşchi verde, umplând o mică adâncitură naturală. Luase naştere astfel un mic lac cu apă cristalină în care se oglindeau cerul şi copacii din jur. În lumina asfinţitului, pădurea strălucea în culorile toamnei, viţe sălbatice se încolăceau pe trunchiurile stejarilor cu frunzele lor mari, acum înroşite, şi cu ciorchini mici de boabe purpurii.

Aurelius luă amândoi caii şi-i legă în spatele colibei, sub şopron, punându-le în faţă câte o grămadă de fân. Livia merse la micul lac, se dezbrăcă în grabă şi se cufundă în el tresărind din cauza apei aproape

îngheţate. Probabil că mai puternică decât frigul era dorinţa de a se spăla. Aurelius vru să coboare şi el dar zări trupul ei gol ieşind din apă şi se opri pentru câteva clipe, vrăjit de frumuseţea aceea sculpturală. Apoi îşi luă privirile de la ea, tulburat şi neştiind ce să facă. Ar fi putut să se apropie de ea şi să-i spună cât de mult o dorea, dar nu suporta gândul că ea putea să-l respingă. Se apropie de izvorul de lângă colibă şi se spălă şi el, mai întâi torsul şi braţele, după aceea şi restul corpului. Când Livia se întoarse, era înfăşurată în pătura ei de drum şi ţinea în mâna dreaptă un trident cu care străpunsese doi păstrăvi mari.

— Nu erau decât ăştia doi, spuse ea, şi probabil că erau pregătiţi să moară. Du-te tu şi ia-mi hainele, le-am atârnat pe o creangă lângă apă. Între timp, eu am să aprind focul.

— Eşti nebună. O să observe fumul şi o să trimită pe vreunul să vadă de unde vine.

— Nu pot ei să observe fiecare firicel de fum care se ridică prin locurile astea, îi răspunse ea. De altfel, de aici se poate observa totul: dacă îndrăzneşte cineva să se apropie, îl străpung ca pe păstrăvi şi-l târăsc în pădure. În câteva ceasuri, nu mai rămân din el nici măcar oasele. Le este foame şi sălbăticiunilor de pe aici.

Livia pregăti păstrăvii cât putu de bine şi mai puse pe foc crengi de pin care ardeau cu flăcări luminoase, dar nu scoteau fum. Când veni vremea să mănânce amândoi, Aurelius luă pentru el peştele mai mic, dar Livia i-l întinse pe cel mai mare.

— Trebuie să mănânci, spuse ea, eşti încă slăbit şi când va fi nevoie să te baţi, vreau să am lângă mine un leu, nu o biată oaie. Du-te să te culci. Fac eu primul schimb de pază.

Aurelius nu răspunse şi se îndepărtă către marginea luminişului, rezemându-se de trunchiul unui stejar secular. Livia îl privi cum stătea nemişcat, cu ochii deschişi larg şi cu privirea fixă, scrutând întunericul care cobora dinspre munte cu umbrele şi cu fantomele sale, şi ar fi vrut să meargă lângă el, doar s-o fi chemat.

Wulfila porunci să se instaleze tabăra în apropierea unui pod care traversa un afluent al Tibrului. Oamenii săi începură să frigă oile şi berbecii confiscaţi de la un cioban care, cu câteva ceasuri în urmă, le tăiase neştiutor calea. Ambrosinus se apropie de căpetenia barbarilor cu un aer îngrijorat şi-i spuse:

— Împăratului nu-i place carnea de oaie.

Barbarul izbucni în râs.

— Împăratului nu-i place carnea de oaie? Vai, ce păcat, ce mare nenorocire! Din nefericire, şeful bucătăriilor imperiale nu a vrut să plece din Ravenna, aşa că lista de bucate este cam redusă. Aşa că, ori mănâncă oaie, ori se culcă flămând.

Ambrosinus se apropie de el.

— Am văzut nişte castani în pădure: dacă îmi dai voie, aş putea să-i pregătesc o prăjitură foarte gustoasă şi hrănitoare.

Wulfila clătină violent din cap.

— Nu te mişti de aici.

— Unde crezi că m-aş putea duce? Ştii foarte bine că nu l-aş părăsi pe băiat pentru nimic în lume. Lasă-mă să mă duc în pădure: mă întorc repede şi am să-ţi dau şi ţie din prăjitură. Crede-mă, n-ai mâncat niciodată ceva aşa de gustos.

Wulfila îl lăsă să plece, iar Ambrosinus aprinse o lanternă şi se afundă în pădure. Pe pământul de sub marii copaci noduroşi se vedeau o mulţime de castane, multe dintre ele cu coaja crăpată, lăsând să se vadă în interior fructele de o culoare brun-roşcată, ca pielea tăbăcită. Culese destul de multe gândindu-se că acele locuri erau, probabil, complet pustii, dacă nişte fructe atât de preţioase erau lăsate pe seama urşilor şi a mistreţilor. Se întoarse în tabără cu felinarul stins şi se apropie cu pas furişat de locul în care Wulfila părea să ţină sfat cu ajutoarele sale.

— Când ar trebui să plec? întreba tocmai atunci unul dintre ei.

— Chiar mâine, îndată ce vom ajunge pe câmpie. Iei cu tine şase oameni şi ajungi înaintea noastră la Napoli. Acolo veţi lua legătura cu un bărbat pe nume Andrea din Nola care vă aşteaptă în cazarma gărzilor de la palat şi îi veţi spune să pregătească plecarea spre Capri. Va trebui să aibă grijă de escortă, plus băiatul, preceptorul său şi servitorii pentru noi şi pentru ei. Îi vei spune că vreau ca totul să fie gata la locul de destinaţie: locuinţe pentru oamenii noştri, hrană, vin, vase, pături. Tot. Servitorii ar putea fi şi sclavi, dar trebuie să te asiguri că nu au fost cumpăraţi de la Miseno. Acolo au fost duşi unii dintre cei pe care i-a capturat Mledo la Dertona şi nu vreau încurcături. M-ai înţeles? Dacă nu merge ceva, el o să fie răspunzător. Şi avertizează-l că nu sunt prea blând cu cei care nu ascultă ce le spun.

Ambrosinus se îndepărtă cu paşi uşori, considerând că aflase destule şi intră în tabără prin partea opusă, acolo unde oamenii din

escortă învârteau pe deasupra jarului frigările cu câte un sfert de berbec. Se duse şi el lângă foc şi coapse castanele, apoi le strivi într-un vas, adăugă puţin must dulce din proviziile barbarilor şi pregăti un fel de omletă pe care o mai lăsă pe foc până deveni crocantă. I-o servi stăpânului său cu multă mândrie. Romulus îl privi uluit.

— Prăjitura mea preferată. Dar cum de ai făcut-o?

— Wulfila începe să-mi acorde cât de puţină libertate: ştie deja că nu trebuie să se poarte prea rău cu mine, dacă mai ţine la faţa sa. M-am dus în pădure şi am cules castane, asta am făcut.

— Îţi mulţumesc, răspunse Romulus. Îmi aduce aminte de sărbătorile de acasă, când bucătarii noştri pregăteau aşa ceva pe lespedea de ardezie din grădină. Parcă simt şi acum aroma mustului care sfârâia pe foc. Nu există un parfum mai dulce şi mai puternic ca mustul care fierbe pe foc.

— Mănâncă, îi spuse Ambrosinus, nu lăsa prăjitura să se răcească.

Romulus muşcă din prăjitură şi dascălul său continuă:

— Am veşti. Am aflat unde ne duc. L-am auzit pe Wulfila vorbind la sfat cu ajutoarele lui, pe când ieşeam din pădure. Destinaţia noastră este Capri.

— Capri? Dar asta este o insulă.

— Da. Este o insulă nu prea departe de coastă. Şi mulţi o găsesc plăcută, în special vara, când clima este foarte blândă. Împăratul Tiberius a construit acolo *ville* foarte luxoase şi în ultimii săi ani de domnie a locuit în cea mai frumoasă dintre ele: *villa* Jovis. După moartea sa...

— Va fi, oricum, o închisoare, îl întrerupse Romulus, în care voi trăi tot restul vieţii, fără altă tovărăşie decât nemernicii ăştia. N-am să pot călători, n-am să mai cunosc şi alţi oameni, n-am să pot avea şi eu o familie a mea...

— Să luăm de bun ceea ce ne oferă zi de zi viaţa, fiule. Viitorul se află în mintea şi în mâinile lui Dumnezeu. Nu te da bătut, nu-ţi pierde curajul, nu te resemna. Aminteşte-ţi de pilda marilor oameni din trecut, aminteşte-ţi preceptele şi sfaturile marilor înţelepţi: ale lui Socrate, ale lui Caton, ale lui Seneca. Cunoaşterea nu înseamnă nimic dacă nu ne oferă mijloacele de a înfrunta problemele vieţii. Ascultă-mă, alaltăieri am avut o presimţire: ca prin minune, mi-a venit în minte o străveche profeţie din patria mea şi, de atunci, sentimentele mele s-au

schimbat. Eu simt că nu suntem singuri şi că în curând vom primi şi alte semne. Crede-mă, o simt.

Romulus zâmbi, mai mult de compătimire decât de uşurare.

— Visezi, îi spuse, dar ştii să faci plăcinte bune şi aceasta este o calitate incontestabilă.

Continuă să mănânce şi Ambrosinus îl privea atât de mulţumit, încât uită că aproape nici nu se atinsese de mâncare, dar preferă să-i ducă tot ce mai rămăsese lui Wulfila, ca să-şi ţină promisiunea şi să-i câştige, pe cât posibil, bunăvoinţa.

A doua zi, se treziră în zori şi văzură plecând micul grup de barbari spre sud. Apoi, convoiul se puse din nou în mişcare şi nu se mai opri decât pentru un prânz rapid pe la mijlocul zilei. Clima devenea tot mai blândă pe măsură ce se îndreptau spre sud, norii erau mari şi albi: brăzdau cerul, împinşi de vântul dinspre apus şi, câteodată, se adunau în nori groşi, negri, revărsându-se pe pământ în neaşteptate ploi torenţiale. Apoi, ieşea din nou soarele şi scălda în lumină câmpiile jilave şi încă pline de apă. Stejarii şi frasinii lăsaseră locul pinilor şi pâlcurilor de mirt, în locul merilor apăreau măslini şi viţă-de-vie.

— Roma a rămas acum în urma noastră, spuse Ambrosinus. Ne apropiem de ţintă.

— Roma..., şopti Romulus şi se gândi la momentul în care intrase în sala Senatului, îmbrăcat în veşminte împărăteşti, însoţit de părinţii săi. Parcă trecuse un veac şi nu doar câteva luni şi îşi trăia acum adolescenţa şi tinereţea, cele mai frumoase perioade din viaţa unui om, cu sufletul apăsat de suferinţa doliului şi de presimţiri negre.

IX

Wulfila o văzu pe vânzătoarea de apă încă pe când era destul de departe de ea. Stătea pe partea dreaptă a drumului: ţinea un burduf pe umăr şi o cană de lemn în mână, arătând ca unul dintre nenumăraţii vagabonzi şi cerşetori pe care-i puteai întâlni peste tot. Dar, de la o vreme, soarele se făcuse tot mai cald, căldura amiezii şi lipsa izvoarelor de pe marginea drumului făcuseră ca oamenilor şi cailor să le fie foarte sete.

— Ei, vino aici! îi spuse el pe limba sa atunci când se apropie mai mult. Mi-e sete!

Fata înţelese din gesturi şi din expresia feţei că omul voia să bea

şi-i întinse cana plină. Deşi era înfăşurată neîndemânatic într-o mantie jerpelită, frumuseţea sa era izbitoare şi stârnea comentariile deocheate ale războinicilor barbari.

— Ei, arată-ne mai mult!, îi strigă unul dintre ei, încercând să-i smulgă mantia de pe umeri, dar ea se feri cu o mişcare agilă şi rapidă a trunchiului. Încercă, totuşi, să zâmbească şi întinse palma ca să primească bănuţul cuvenit pentru apa din cană.

— De când se plăteşte şi apa? strigă un alt războinic. Dacă plătesc o femeie vreau să primesc mai mult. Şi se apropie apucând-o de umeri şi încercând s-o tragă înspre el. Îi simţi talia subţire şi curba lină a şoldurilor, muşchii încordaţi sub piele şi o privi ţintă cu o expresie de surpriză. Da' ce carne tare ai! Nu eşti una din alea care mănâncă prost şi pe sponci.

Dar în clipa aceea se auzi un glas care spunea:

— Mi-e sete.

Fata îşi dădu seama că vocea se auzea din carul oprit la numai câţiva paşi şi se apropie, dând la o parte perdeaua care acoperea ferestruica. Se află în faţa unui băiat cam de doisprezece-treisprezece ani, cu părul castaniu-deschis, îmbrăcat cu o tunică albă cu mânecile lungi brodate pe margini cu fir de argint. În faţa lui era aşezat un bărbat cam de şaizeci de ani, cu barba căruntă şi cu chelie în vârful capului, îmbrăcat într-o rasă simplă, din lână gri şi purtând atârnată la gât o mică bijuterie de argint.

Wulfila trase grăbit la loc perdeaua şi o îmbrânci fără milă pe fată strigându-i:

— Pleacă imediat de aici!

Dar bărbatul care se afla în car dădu din nou perdeaua la o parte şi spuse cu o voce fermă:

— Băiatului îi este sete.

În momentul acela, privirea sa se întâlni cu aceea a fetei şi-şi dădu seama imediat că ea nu era ceea ce părea: încerca să-i dea de înţeles ceva sau să-l prevină de ceva, aşa că-l strânse de braţ pe Romulus ca pentru a-l avertiza că s-ar putea întâmpla ceva neaşteptat. Vânzătoarea de apă se apropie din nou şi, profitând de faptul că Wulfila nu-i vedea faţa, îi întinse tânărului cana plină cu apă şi bărbatului un pahar din metal şi, în timp ce ei beau, şopti în greceşte:

— *„Chaire, Kaisar”,* „Te salut Cesar”.

Băiatul reuşi să-şi ascundă uimirea, în timp ce bărbatul din faţa

lui întreba în aceeaşi limbă:

— „*Tis eis*", „cine eşti?".

— „O prietenă", răspunse fata. Mă numesc Livia. Unde vă duc?

Dar, chiar în clipa aceea, Wulfila interveni din nou, trăgând-o înapoi şi întrerupând conversaţia celor doi.

În interiorul carului, Romulus îl privi nedumerit pe preceptorul său, neştiind ce să creadă despre această întâlnire ciudată:

— Cine putea fi, *Ambrosine*? De unde ştia cine sunt eu?

Dar atenţia bărbatului era atrasă în clipa aceea de paharul pe care-l avea în mână. Îl întoarse cu gura în jos, descoperind un simbol în formă de acvilă imprimat în metal şi inscripţia

LEG NOVA INV

— Legio Nova Invicta, citi el în şoaptă. Ştii ce înseamnă asta, Cesar? Că soldatul acela ne caută şi, de data aceasta, nu mai este singur. Nu ştiu dacă asta ar trebui să mă bucure sau să mă îngrijoreze, dar inima îmi spune că-i de bine şi că s-ar putea întâmpla ceva bun. Nu am fost lăsaţi în voia sorţii şi am impresia că presimţirea mea de acum câteva zile o să se adeverească...

Între timp, Wulfila o îmbrâncea pe fată către marginea drumului, dar ea îi spuse pe un ton rugător:

— Domnule, vă rog, daţi-mi cana. Mai am nevoie de ea.

— Bine, ia-o, dar şterge-o de aici.

Merse înapoi cu ea până la car şi după ce fata îşi luă cana o împinse din nou către marginea drumului fără s-o mai lase singură nici o clipă. Livia avu răgaz să mai schimbe doar o privire cu cei doi prizonieri, dar nu mai putu scoate nici o vorbă. Urmări cu privirile carul până când acesta dispăru după o colină şi nu se mişcă din loc decât atunci când tropotul copitelor şi al roţilor se pierdu cu totul în depărtare. Îndată după aceea, se întoarse către munţi şi văzu un călăreţ care stătea nemişcat pe coama unui deal observându-i toate mişcările: Aurelius. Atunci, porni la drum şi înaintă printre tufe pe un drumeag întortocheat care o duse în scurt timp la poalele dealului cu pricina. Aurelius îi ieşi în întâmpinare ţinând de căpăstru un alt cal. Livia încălecă dintr-o săritură.

— Ei? o întrebă el. Stăteam ca pe ghimpi aşteptându-te.

— N-am reuşit să aflu nimic. Era gata să-mi spună, când Wulfila

m-a tras înapoi. Dacă aş fi încercat să mai întreb ceva, barbarul ar fi intrat la bănuieli şi m-ar fi arestat. Dar, cel puţin, cred că ai noştri ştiu acum că suntem pe urmele lor. Bărbatul care este împreună cu împăratul are o privire neobişnuită, sfredelitoare; sunt sigură că este un om foarte inteligent.

— Este un încurcă-lume, îi răspunse Aurelius, dar este preceptorul băiatului şi trebuie să-l avem în vedere şi pe el, orice am avea de gând. Dar, spune-mi, pe el ai reuşit să-l vezi?

— Pe împărat? Sigur că da.

— Ce face? întrebă Aurelius fără să-şi ascundă îngrijorarea.

— Bine, cred că este sănătos, dar i se citeşte în priviri o tristeţe nesfârşită. Trebuie să-l apese îngrozitor faptul că şi-a pierdut părinţii.

Aurelius se gândi timp de câteva clipe, după care spuse:

— Acum să vedem dacă putem să mai intrăm în contact cu el. Escorta nu mai pare atât de vigilentă, poate pentru că îşi închipuie că nimeni nu se mai gândeşte acum la prizonieri.

— Oamenii din escortă, poate. Dar nu şi Wulfila: este neîncrezător, bănuitor, îşi roteşte mereu ochii împrejur, cu o privire ca de lup. El este obişnuit să aibă întotdeauna situaţia sub control şi, te asigur, nu-i scapă nimic.

— L-ai văzut la ochi?

— Cum te văd şi cum mă vezi. I-ai lăsat, n-am nici o îndoială, o amintire tare frumoasă, şi dacă s-a privit în oglindă, chiar şi o singură dată, n-aş vrea să fiu în pielea ta dacă s-ar întâmpla să cazi în mâinile lui.

— Nici nu se pune problema, răspunse Aurelius. Eu n-am să cad niciodată în mâinile lui... viu.

Merseră toată după-amiaza, până la asfinţit, când văzură coloana lui Wulfila poposind pentru noapte lângă Minturno. Pe vechea Via Appia nu se mai putea merge. Mlaştinile care fuseseră cândva drenate, cel puţin parţial, prin canalele de scurgere săpate pe vremea împăratului Claudius, se întinseseră din nou, din lipsa unei întreţineri regulate, cuprinzând mari suprafeţe de câmpie, iar şoseaua fusese inundată pe porţiuni foarte lungi. Luciul apelor stătute se înroşi în momentul în care discul soarelui se cufundă treptat în ele, apoi, încetul cu încetul, căpătă nuanţe plumburii, reflectând cerul care începea să se întunece. Pe mare, nori negri şi deşi se îngrămădeau adunându-se spre mijlocul bolţii cereşti, din depărtare se auzeau bubuind tunetele: era

semn că dinspre apus se apropia furtuna.

Aerul din acele ceasuri ale zilei, amestecat cu miasmele mlaştinii şi cu umiditatea, devenea sufocant: atât Aurelius cât şi Livia erau scăldaţi în sudoare, dar continuau să înainteze ca să nu piardă contactul cu caravana imperială care se grăbea să câştige cât mai mult teren înainte de lăsarea întunericului. La un moment dat, Aurelius se opri ca să-şi mai toarne apă din ploscă şi Livia îi întinse şi cana ei, pentru că îşi terminase rezerva cu oamenii lui Wulfila. Apoi o duse la gură şi bău cu lăcomie. Deodată, pe măsură ce bea apa şi deja vedea fundul cănii, Livia îşi aduse aminte de ceva şi faţa i se lumină.

— Capri, spuse ea. Merg la Capri.

— Ce? întrebă uimit Aurelius.

— Merg la Capri. Uite, ţi-am spus eu că bărbatul acela este inteligent. Întoarse cana înspre Aurelius, arătându-i ce era scris pe fundul ei cu vârful unui condei: CAPREAE.

— Capri, repetă Aurelius. Este o insulă din golful Napoli, pustie şi stâncoasă, neospitalieră şi sălbatică, locuită doar de capre; de aceea se numeşte aşa.

— Ai fost vreodată acolo?

— Nu, dar i-am auzit vorbind despre acele locuri pe nişte prieteni care se trăgeau de pe acolo.

— Eu nu cred că este chiar aşa, îi răspunse Livia. Dacă împăratul Tiberius a ales insula ca să-i servească drept reşedinţă, nu poate să fie aşa de rău. Clima cred că este blândă şi parcă simt în nări mireasma mării amestecată cu cea a pinilor şi a ginestrelor.

— S-ar putea să fie şi cum zici tu, răspunse Aurelius, dar tot o închisoare rămâne. Hai, să căutăm un adăpost pentru la noapte, mai sus, printre dealuri, căci altfel o să ne mănânce de vii ţânţarii.

Îşi găsiră un loc de popas într-o colibă de trestie, cu acoperişul de paie, ridicată de săteni ca să-şi păzească recoltele, dar de mai mult timp părăsită. Livia prăji puţină făină de grâu pe fundul unui vas de metal şi adăugă puţină apă şi, pe deasupra brânză rasă, şi aceea fu cina lor din acea seară. Aşezaţi lângă un foc din crengi uscate, mâncară în tăcere ascultând din depărtare orăcăitul neîntrerupt al broaştelor.

— Stau eu prima de pază, spuse Livia luându-şi arcul pe umăr.

— Eşti sigură?

— Da. Nu mi-e somn acum şi prefer să adorm mai târziu. Tu încearcă să te odihneşti.

Aurelius dădu din cap aprobator, îl legă pe Juba de trunchiul unui scoruş, intră în colibă şi se întinse pe mantia sa. Îşi privi o vreme calul care mânca din frumoasele fructe care acum erau coapte, apoi se întoarse pe o parte şi încercă să adoarmă, dar gândul la tovarăşa sa de drum îi dădea o stare din ce în ce mai puternică de nelinişte şi de încordare. Ar fi vrut să se lase în voia acelui gând, din ce în ce mai dominant, care-i umplea sufletul, dar se temea de clipa despărţirii, inevitabilă, când misiunea lor urma să se încheie.

Livia privea în depărtare luminile din tabăra duşmană, jos, în câmpie. Trecu ceva vreme, n-ar fi ştiut să spună cât şi, dintr-o dată observă o oarecare mişcare, văzu umbrele unor călăreţi barbari trecând pe potecile din mlaştină, cu torţe aprinse în mâini. Părea o simplă recunoaştere, dar imaginea aceea îi readuse în minte, din străfundurile memoriei, o altă scenă: o ceată de călăreţi barbari care goneau în galop către lagună, lăsând în urmă o mare de flăcări, înspre un bărbat care-i aştepta nemişcat. Se cutremură, ca şi cum s-ar fi aflat dintr-o dată în bătaia unui vânt îngheţat şi întoarse capul către colibă. Aurelius dormea, sfârşit de oboseala unei zile de marş istovitor şi slăbit de hrana neîndestulătoare. Ca şi cum i-ar fi venit o idee neaşteptată, Livia luă o creangă aprinsă din foc şi se apropie cu grijă, se ghemui lângă el şi întinse cealaltă mână ca să-i dezvelească pieptul. Aurelius sări fulgerător în picioare cu sabia în mână şi o îndreptă către gâtul fetei.

— Stai, eu sunt, îi spuse Livia dându-se speriată îndărăt.

— Ce faci aici? Nu-ţi dai seama că te puteam ucide?

— Nu credeam că o să te trezeşti aşa repede, voiam doar...

— Ce voiai?

— Erai dezvelit, voiam să te învelesc.

— Ştii bine că nu-i adevărat. Spune-mi adevărul imediat sau plec şi te las aici.

Livia se ridică în picioare şi merse să se aşeze lângă foc.

— Eu... am impresia că ştiu cine eşti.

Aurelius se apropie şi el de foc şi câteva clipe rămase nemişcat privind flăcăruile albăstrui care mai apăreau pe deasupra jarului, apoi o privi ţintă pe Livia. În ochii săi era o umbră de răceală, ca şi cum un val de amintiri îi năpădise sufletul şi o rană pe care o credea închisă începea să sângereze din nou. Se întoarse brusc cu spatele către ea.

— Nu vreau să mai aud nimic, spuse el cu o voce aspră.

— Noaptea este abia la început, răspunse Livia. E timp pentru o poveste lungă-lungă. Spuneai nu demult că vrei să ştii adevărul sau ai şi uitat?

Aurelius se întoarse încet către ea, lăsând capul în jos, într-o tăcere grea. Livia continuă să vorbească:

— Cu mulţi ani în urmă, într-o noapte, oraşul în care m-am născut şi am crescut, unde era casa mea şi trăiam împreună cu părinţii, a fost atacat pe neaşteptate, după ce rezistase mult timp. Barbarii au început să prade şi să omoare fără milă. Bărbaţii erau trecuţi prin ascuţişul sabiei, femeile erau siluite şi luate ca roabe, casele jefuite şi lăsate pradă flăcărilor. Tata a murit încercând să ne apere, a fost sfârtecat chiar sub ochii noştri, chiar în pragul casei. Mama a luat-o la fugă trăgându-mă de mână încotro vedea cu ochii. Alergam prin întuneric, pe o cărare folosită de cei care supravegheau apeductul, eram înspăimântate şi disperate. Drumul ne era luminat din când în când de reflexele focului, se auzeau strigăte, vaiete şi urlete furioase de după fiecare colţ, de după fiecare zid, de sus cădea parcă o grindină de foc. Oraşul era plin de corpuri fără viaţă, sângele şiroia peste tot. Eu eram istovită şi mama ajunsese să mă târască după ea. Am ajuns astfel pe malul lagunei, unde o barcă ticsită cu fugari era gata să se îndrepte spre larg. Era ultima: alte bărci erau deja departe, gata să se cufunde în beznă, acolo unde nu mai ajungeau sclipirile pârjolului din oraş. Fata se opri o clipă privindu-l sfredelitor pe bărbatul care-i asculta povestea, încercând parcă să-i pătrundă în suflet, cu ochii plini de lacrimi în care se oglindeau reflexele focului, dar nu descoperi nimic altceva decât o adâncă tulburare.

— Spune mai departe, o îndemnă Aurelius cu jumătate de voce.

Livia îşi acoperi faţa cu palmele, de parcă ar fi vrut să-şi apere ochii de acele imagini care-i torturau sufletul, de acele amintiri îndelung păstrate în adâncul cugetului. Apoi, îşi făcu din nou curaj şi continuă:

— Barca era pe cale să se îndepărteze de mal şi mama, alergând prin apa care-i ajungea până la genunchi, a început să strige, implorându-i pe cei dinăuntru să ne aştepte şi pe noi...

O expresie de dureroasă uimire trecu ca un fulger prin ochii lui Aurelius şi Livia se apropie mai mult, astfel încât el putea acum să simtă în nări mirosul sărat al corpului ei de sirenă. Un val de căldură îi cuprinse privirea şi obrajii i se colorară, i se păru că se cufundă într-un

vârtej de văpăi şi-şi dădu seama că un sentiment de panică îi apăsa sufletul ca o piatră de moară. Livia vorbi din nou, hotărâtă să-şi termine povestirea:

— În partea din spate a bărcii era aşezat un tânăr ofiţer roman cu armura năclăită de sânge închegat. Văzându-ne, s-a lăsat să alunece în apă, a ajutat-o pe mama să urce în barcă, iar pe mine m-a luat în braţe, în timp ce ea se aşeza pe singurul loc care mai rămăsese liber, m-a apucat de talie şi m-a ridicat către mâinile ei întinse ca să mă prindă. Înspăimântată de apa aceea neagră de sub mine, m-am prins cu braţele de gâtul ofiţerului şi, fără să vreau, în clipa aceea i-am smuls asta. Spunând aceasta, fata îi arătă micul medalion cu acvila de argint pe care îl purta la gât şi continuă să povestească. Mama m-a luat în braţe şi m-a strâns la piept, în timp ce barca se îndepărta încet de mal. Ultima imagine care mi-a rămas întipărită în minte a fost înfăţişarea acelui bărbat rămas nemişcat pe mal, silueta sa întunecată profilându-se pe infernul de flăcări care mistuia oraşul nostru şi o ceată de călăreţi barbari gonind în galop către el, ca nişte diavoli, agitând prin aer torţele aprinse pe care le purtau în mâini. Acel tânăr ofiţer erai tu. Sunt sigură.

Strânse mai cu putere între degete mica acvilă de argint.

— Din noaptea aceea, am purtat-o mereu la gât şi nu mi-am pierdut niciodată speranţa că-l voi întâlni cândva pe eroul care ne-a salvat viaţa, sacrificându-se pe el în locul nostru.

Tăcu şi rămase nemişcată în faţa tovarăşului său în aşteptarea unui răspuns, a unui semn care să confirme că imaginile din noaptea aceea de demult treziseră în el întâmplări din trecut, dar Aurelius nu rostea nici un cuvânt; strângea doar din pleoape ca să-şi stăpânească lacrimile, ca să alunge spaima amintirilor, senzaţia de gol, strânsoarea ca de menghină a frigului şi a întunericului.

— Aşa se face că privirea ta se opreşte asupra acestui medalion, instinctiv, pentru că ştii că este al tău, că îţi aparţinea şi că este semnul distinctiv al unităţii tale: a opta *vexillatio pannonica,* eroii care au apărat Aquileia!

La auzul acelor cuvinte, Aurelius scoase un suspin plin de durere, dar se stăpâni în continuare. Deschise larg ochii şi o privi fix pe fată, cu blândeţe, îşi puse mâinile pe umerii ei şi-i spuse:

— Tânărul acela a murit, Livia, a murit, înţelegi?

Livia clătina din cap, în timp ce lacrimile îi şiroiau pe obraji, dar

el continuă:

— A murit. La fel ca toţi ceilalţi camarazi ai săi. N-a mai scăpat nimeni din garnizoana aceea. Toţi ştiu asta. Ce mi-ai povestit tu nu este decât visul unei fetiţe. Gândeşte-te puţin: cum s-ar fi putut salva tânărul acela dacă lucrurile stăteau aşa cum le-ai descris tu? Şi cum s-ar fi putut întâmpla ca tu să-l întâlneşti tocmai pe el după atâţia ani?

În timp ce spunea aceste cuvinte, parcă revedea faţa lui Wulfila, schimonosită de furie şi vocea lui care îi striga:

— Te cunosc, romanule! Te-am mai văzut cândva!

Adăugă, parcă obosit:

— Asemenea lucruri nu se petrec decât în basme. Renunţă să mai crezi aşa ceva.

— Oare? Spune-mi, atunci, unde te aflai în noaptea în care a fost cucerită Aquileia?

— Crede-mă că nu ştiu. A trecut mult timp de atunci, prea mult ca să-mi mai pot aminti ceva.

— Dar dacă eu am să-ţi aduc o dovadă că aşa s-a întâmplat? Uite, când m-am apropiat de tine în timp ce dormeai, voiam să văd dacă...

— Ce?

— Dacă ai o cicatrice pe piept, chiar la baza gâtului. Eu... cred că-mi amintesc că soldatul avea chiar în locul acela de pe piept o rană care sângera.

— Mulţi soldaţi au cicatrice pe piept. Bineînţeles, cei curajoşi.

— Şi de ce privirea ta cade mereu pe medalionul acesta?

— Nu privesc medalionul. Îţi admir... sânii.

— Pleacă! Pleacă de aici! strigă Livia cuprinsă de furie şi de disperare. Lasă-mă singură! Lasă-mă singură, n-auzi?

— Livia, eu...

— Lasă-mă singură, repetă ea în şoaptă.

Aurelius se îndepărtă şi ea căzu în genunchi lângă focul aproape stins. Îşi acoperi faţa cu palmele şi plânse deznădăjduită.

Rămase aşa mult timp, până când simţi că frigul îi pătrunsese până la oase. Atunci, ridică privirile şi-l văzu pe Aurelius rezemat ca o stană de piatră de trunchiul unui stejar. Era ca o umbră printre fantasmele nopţii.

X

Aurelius se apropie de izvor, îşi scoase pieptarul şi tunica şi începu să se spele, zăbovind cu degetele pe cicatricea care-i încreţea pielea chiar între clavicule. Apa aproape îngheţată îl făcu la început să tresară, dar apoi îi dădu o senzaţie de forţă şi îl învioră după o noapte agitată şi aproape nedormită. Simţi dintr-o dată un junghi care-l făcu să strângă din ochi şi să scrâşnească din dinţi, cu o strâmbătură de durere. Dar durerea nu venea de la cicatricea aceea, ci de la un cucui pe care-l avea deasupra frunţii, rămas, probabil, în urma unei căzături sau de la o lovitură primită cine mai ştia când sau unde. De-a lungul anilor, durerea aceea ascuţită, prelungită, care parcă zvâcnea, se manifesta din ce în ce mai des şi mai puternic.

— O iau din loc! strigă Livia. Trebuie să plecăm şi noi!

Fără să se întoarcă, Aurelius se şterse, apoi îşi îmbrăcă pieptarul şi tunica, îşi atârnă sabia la centură şi urcă povârnişul abrupt până la Juba care păştea liniştit iarba încă umedă de rouă. Sări în şa şi îndemnă calul la galop, urmat de Livia. Când încetiniră, continuând drumul la pas, Aurelius spuse:

— O să se cam strice vremea, durerile mele din oase nu mă înşeală.

Livia zâmbi.

— Tot aşa spunea şi bunicul meu. Parcă-l văd şi acum: slab, uscăţiv şi aproape fără nici un dinte, dar era un veteran şi luptase cu Eugenius în bătălia din Frygia, scăpând cu viaţă ca prin minune. Simţea şi el nişte junghiuri, ca şi tine, când se schimba vremea, chiar dacă nu mai ştia pe unde le simţea, pentru că avea o mulţime de cicatrice şi de fracturi. Dar nu greşea niciodată: după şase sau şapte ceasuri ploua sau era şi mai rău.

La şes, lunga coloană a războinicilor heruli şi sciri care escortau carul micului împărat se înşira printre ultimele ochiuri ale mlaştinii. La trecerea lor, o mulţime de bivoli ieşeau din noroi, lucioşi şi cu apa şiroind pe ei, căutând să se îndepărteze cât mai repede. Alţii, tolăniţi în mijlocul drumului ca să se usuce la soarele dimineţii, se ridicau, cu înfăţişarea lor de uriaşi înnămoliţi, la apropierea cailor şi se îndepărtau către pajişti, printre ciulini violeţi şi petele galbene ale păpădiilor. Câmpia cea mai roditoare a Italiei se aşternea în faţa lor, cu parcele de mirişti galbene sau cu ogoare cafenii de la brazdele

răsturnate de curând de pluguri. Un mic sanctuar ruinat marca locul de unde începea teritoriul vreunui străvechi trib osc, iar acolo unde se încrucişau trei drumuri, un mic chioşc adăpostea imaginea creştină care o înlocuise de ceva vreme pe aceea a zeiţei Hecate Trivia: Fecioara Maria cu pruncul Iisus în braţe.

Merseră până la căderea serii, când convoiul barbarilor se opri nu departe de malul unui pârâu şi oamenii începură să ridice corturile pentru comandanţi şi să-şi pregătească şi pentru ei culcuşurile. Ţăranii care se întorceau la vremea aceea de la câmp, cu uneltele pe umăr şi avându-i în jur pe copiii care se jucau alergând sub lumina ultimelor raze de soare, se opreau şi-i priveau curioşi pe barbari, apoi îşi continuau drumul către satele lor, pe deasupra cărora începeau să se ridice dâre subţiri de fum. La lăsarea întunericului, Livia arătă înspre nişte lumini care se zăreau pe câmpie, nu departe de ei.

— Acolo este Minturnus, spuse ea, un oraş vestit cândva pentru vinurile sale...

Aurelius îi făcu semn că văzuse şi el aşezarea şi aproape automat recită două versuri:

Vina bibes iterum Tauro diffusa palustris inter Minturnas...

Livia îl privi cu uimire: era pentru prima dată când auzea un soldat recitând din versurile lui Horaţiu şi într-o limbă latină clasică, dar aceasta făcea parte dintr-un trecut al bărbatului despre care continua să nu ştie mai nimic.

— Ar trebui să mai stabilim un contact, spuse Aurelius. Mâine ar trebui s-o ia înspre miazăzi, către Napoli, sau înspre sud-est, către Capua, dar, şi într-un caz şi în altul, n-o să mai avem posibilitatea să-i urmărim la adăpostul dealurilor. Va trebui să coborâm la şes, în loc deschis, să trecem prin sate şi pe lângă case din ce în ce mai multe şi vom fi observaţi mai uşor. Foarte greu străinii pot trece neluaţi în seamă.

— Dar acolo ce este? îl întrerupse Livia, arătând spre o lumină care clipea în apropierea unui pâlc de sălcii de pe malul pârâului.

Aurelius privi cu atenţie şi, după o vreme, clipirile acelea repetate îl făcură să-şi amintească de lucruri pe care le cunoştea de mult timp: se părea că era vorba despre un sistem de comunicaţie cifrată, folosită de serviciul poştal care îl servea numai pe împărat!

Privi mai atent şi semnalele căpătară destul de repede un înţeles. Era o surpriză. Ele spuneau: *„Huc descende, miles gloriose”,* „vino aici, jos, soldat lăudăros”. Clătină din cap, de parcă nu-i venea să-şi creadă ochilor, apoi se întoarse către Livia şi-i spuse:

— Acoperă-mă şi ţine pregătiţi caii în caz că va trebui s-o luăm iute la goană. Eu mă duc acolo.

— Aşteaptă..., spuse Livia, dar nu reuşi să-şi termine fraza.

Aurelius se făcuse deja nevăzut printre tufişurile de la picioarele lor. Mai auzi câteva clipe foşnetul frunzele uscate sub paşii romanului, după aceea, nimic.

În acest timp, Aurelius încerca să nu piardă din ochi lumina aceea care lansase semnale atât de ciudate şi, după puţin timp, îşi dădu seama că era vorba despre un felinar ţinut în mână de un bărbat în vârstă. Lumina, ridicată sus ca să-şi ilumineze drumul, făcea să-i lucească în razele ei chelia. Era preceptorul împăratului! La mică distanţă în spatele lui mergea un războinic barbar. Bătrânul mai făcu câţiva paşi şi vocea lui se putu auzi.

— Stai mai în spate, ce naiba! Eu sunt obişnuit să fac unele lucruri de unul singur. Unde crezi că am să fug, dobitocule! Nu vezi ce beznă este şi, de fapt, n-o să-l părăsesc niciodată pe împărat.

Barbarul mormăi ceva şi se opri, rezemându-se de trunchiul unei sălcii. Preceptorul mai înaintă puţin, atârnă felinarul de o creangă şi, apoi, îşi aşeză mantia pe un tufiş, aranjând-o astfel încât să semene cu un om aşezat pe vine. După aceea, mai înaintă câţiva paşi şi dispăru ca şi cum tufişurile l-a fi înghiţit. Aurelius care se afla acum destul de aproape, rămase puţin descumpănit şi nu mai ştiu ce să facă. Nu putea să-l strige pentru că l-ar fi auzit barbarul şi nici să facă vreo mişcare nechibzuită. Porni în direcţia în care îl văzuse dispărând pe bătrân şi înaintă înspre malul pârâului, acolo unde vegetaţia era mai deasă şi nu se putea distinge nimic. Pe neaşteptate, auzi o voce şoptită aproape de el, la mai puţin de un pas.

— Cam multă lume pe aici.

Aurelius făcu o mişcare fulgerătoare şi sabia lui atinse gâtul preceptorului, dar acesta nu se sperie.

— Fii liniştit, spuse bătrânul. Totul este în regulă.

— Dar cum...

— Taci. Nu avem decât timpul pentru o uşurare cumsecade.

— Dar, pe Hercule...

— Sunt Ambrosinus, preceptorul împăratului.

— Mi-am dat seama.

— Nu mă întrerupe şi ascultă-mă. Suntem mai atent supravegheaţi pentru că ne apropiem de ţintă. Acum vin după mine peste tot, chiar şi când mă duc să-mi fac nevoile. Ai înţeles, cred, că ne duc la Capri. Câţi sunteţi?

— Doi. Eu şi o... femeie, dar...

— Aşa este, vânzătoarea de apă... Ei bine, nu încercaţi să faceţi nimic, ar fi curată sinucidere. Fără să mai vorbim că, dacă te prind ăia, te jupoaie de viu. Ai nevoie de cineva care să-ţi dea o mână zdravănă de ajutor.

— Avem bani şi ne gândim să angajăm mai mulţi oameni.

— Băgaţi de seamă, mercenarii sunt gata întotdeauna să-şi schimbe stăpânii, aşa că trebuie să găsiţi oameni de încredere. Noaptea trecută i-am auzit pe doi dintre ofiţerii lui Wulfila vorbind despre nişte prizonieri romani trimişi la Misenum ca să muncească pe corăbii. Cred că ar merita osteneala să ajungeţi pe acolo.

— Oh, da, sigur că da, răspunse Aurelius. Nu poţi afla mai multe?

— Eu fac tot ce pot. În orice caz, încearcă să stai pe aproape, căci, dacă reuşesc, o să las şi alte urme. Văd că ştii să descifrezi codul luminos.

— Cum să nu? Dar de unde ai ştiut că eram pe aici?

— Simplu. Am văzut paharul acela: era, în mod clar, un semnal şi am răspuns scriind ceva pe fundul căniipe care mi-a dat-o fata. Apoi, m-am gândit că, dacă nu erai un prost, ne vei urmări din spatele dealurilor şi că vei observa lumina lanternei, aşa cum am observat şi eu o dată focul vostru de la un popas. Acum, gata, te salut, trebuie să plec: am stat prea mult chiar şi pentru unul care suferă de constipaţie.

Ambrosinus schiţă un salut şi se îndepărtă. Îşi luă mantia şi lanterna şi se duse la paznicul său care-l conduse înapoi în tabără.

Romulus, rezemat de un copac, privea în direcţia mării, cu o expresie absentă.

— Trebuie să faci ceva, dragul meu, îi spuse Ambrosinus. N-o poţi duce tot mereu aşa, eşti abia la începutul vieţii şi trebuie să începi din nou să trăieşti.

Romulus nici măcar nu se întoarse.

— Să trăiesc? Pentru ce să mai trăiesc?

Şi se închise din nou în muţenia sa.

Ambrosinus oftă.

— Şi totuşi, mai avem o speranţă...

— O speranţă pe fundul unui pahar, nu-i aşa? Cândva era pe fundul unei cutii, dacă-mi aduc bine aminte. Cutia Pandorei.

— Sarcasmul tău nu-şi are rostul aici. Omul care a mai încercat o dată să te salveze este aici şi mai hotărât ca oricând să te elibereze.

Romulus clătină din cap fără a se arăta prea entuziasmat şi celălalt continuă:

— Omul acela te consideră împăratul lui şi este normal să aibă un motiv destul de puternic şi de important ca să continue într-o acţiune atât de disperată şi atât de periculoasă. Un asemenea om ar merita din partea ta mult mai mult decât un semn de indiferenţă.

Romulus nu răspunse la cuvintele bătrânului, dar, din privirea lui, Ambrosinus înţelese că mersese drept la ţintă.

— Nu vreau să mai înfrunte în zadar atâtea primejdii. Asta este. Cum îl cheamă?

— Dacă-mi aduc bine aminte, se numeşte Aurelius.

— Este un nume destul de obişnuit.

— Ai dreptate. Dar omul care poartă acest nume nu este unul obişnuit. Se comportă ca şi cum ar comanda o armată întreagă aflată la ordinele tale, dar este singur ca un câine. Pentru el, viaţa şi libertatea ta sunt mai preţioase decât orice pe lume. Îţi este atât de credincios încât este gata să înfrunte chiar un risc mortal deşi încă nu i s-a vindecat rana pe care a căpătat-o când a făcut ultima încercare de a te salva. Gândeşte-te la asta când simţi că-ţi lipseşte curajul de a-ţi lua din nou viaţa în serios, când te porţi de parcă viaţa ta nu merită osteneala de a fi trăită. Gândeşte-te la asta, micul meu Cezar.

Se întoarse şi o porni către cort ca să pregătească ceva pentru cina învăţăcelului său, dar, înainte de a intra, aruncă o privire spre dealurile acoperite de păduri şi cufundate în beznă şi murmură printre dinţi:

— Ţin-te bine, *miles gloriosus,* pe toţi dracii şi pe toţi zeii, ţin-te tare.

— M-a făcut *miles gloriosus,* îţi dai seama? spuse Aurelius gâfâind în timp ce urcau spre vârful dealului. Ca şi cum aş fi fost un personaj de comedie. La timpul potrivit o să-i tai beregata.

— Îmi închipui că bătrânului. El era?

— Da, sigur că da.

— L-a citit pe Plaut, asta-i tot. Văd că şi tu l-ai citit. Eşti un om cultivat, lucru cam rar pentru un soldat, în special în vremuri ca astea. Te-ai întrebat vreodată de ce eşti aşa?

— Am altele la care să mă gândesc, îi răspunse sec Aurelius.

— Ai putea să-mi spui şi mie ce s-a întâmplat sau îţi cer prea mult?

— Mi-a confirmat că merg la Capri. Şi mi-a mai spus şi altceva: a auzit vorbindu-se că nişte prizonieri romani au fost trimişi la Misenum ca să muncească pe galerele flotei barbare. Măcar de aş putea reuşi să-i găsesc...

— Asta nu-i greu. Cu ceva bani se pot obţine o mulţime de informaţii. Ce ai de gând să faci acum?

— M-am gândit la asta pe când veneam încoace. Acum suntem siguri de destinaţia lor şi nu cred că este cazul să riscăm mergând prin locurile descoperite de la câmpie. Trebuie să le-o luăm înainte şi să ne pregătim cât se poate de bine.

— Pe tine te interesează în primul rând să dai de urma camarazilor tăi.

— Este în interesul tuturor. Am nevoie de oameni în care să mă pot încrede orbeşte şi în unitatea mea nu era nici un om în care să nu fi avut o încredere totală. Îndată ce vom forma un grup de atac, ne vom gândi şi la un plan de acţiune.

— Şi dacă, în timp ce noi mergem mai departe, ei îşi schimbă destinaţia?

— Nu cred aşa ceva, dar trebuie să ne asumăm şi acest risc. Cu cât rămânem mai mult timp în contact, cu atât creşte posibilitatea unor întâlniri nedorite, în special aici, la câmpie şi la loc deschis. Eu propun să plecăm chiar mâine acolo unde avem interes. Putem face asta după ce vedem în ce direcţie o apucă şi mai mergem o vreme înaintea lor. Noi ne mişcăm mult mai repede decât ei.

— Cum vrei. Poate că ai dreptate. Doar că... nu ştiu cum să-şi explic, atât timp cât am fi rămas prin preajmă, mi se părea că el ar fi fost mai în siguranţă.

— Sub protecţie. Aşa este. Şi eu am avut aceeaşi senzaţie şi nu-mi face nici o plăcere să plec, dar mă linişteşte gândul că se află pe mâini bune. Nebunul ăla de bătrân ţine, cu siguranţă, mult la el şi este mai isteţ decât toţi barbarii aceia la un loc. Hai acum să încercăm să ne

odihnim. Am călărit toată ziua şi am mâncat doar pâine uscată şi o coajă de brânză.

— O să fie mai bine de acum încolo, dar bagă de seamă că pe aici se mănâncă mai mult peşte.

— Mi-ar pica mai bine carnea de vită.

— Eşti obişnuit să mănânci mai ales carne, prin urmare te tragi de la şes, din vreo fermă de la ţară.

Aurelius nu-i răspunse. Nu-i plăceau deloc întrebările pe care i le punea Livia cu privire la trecutul său. Dădu jos şaua de pe cal şi-i scoase şi zăbala, lăsându-l doar cu căpăstrul, ca să poată paşte liniştit, apoi îşi întinse pătura pe pământ.

— Eu, însă, nu mănânc altceva decât peşte, spuse Livia.

— Uitasem că tu eşti o creatură acvatică, răspunse Aurelius întinzându-se pe pătură. Livia se culcă alături de el şi, timp de câteva clipe, păstrară tăcerea, privind stelele care străluceau pe nesfârşita boltă întunecată de deasupra lor.

— Visezi vreodată noaptea? întrebă deodată Livia.

— Cea mai bună noapte este aceea în care nu visezi nimic.

— Răspunzi întotdeauna cu cuvintele altuia. De data aceasta este Platon.

— Oricine ar fi, sunt de acord cu el.

— Nu-mi vine să cred că nu visezi niciodată.

— Eu nu am vise. Doar coşmaruri.

— Şi ce vezi?

— Groază... sânge... urlete... peste tot foc, foc din toate părţile, un infern de flăcări şi totuşi o senzaţie de frig, ca şi cum sufletul mi se transformă într-un sloi de gheaţă. Dar tu? Tu ai, însă, un vis... mi-ai spus odată asta. Un oraş în mijlocul mării.

— Aşa este.

— Există, aşadar, cu adevărat, această mică Atlantida a ta.

— Oh, este doar un sat cu colibe amărâte: trăim din pescuit şi din vânzarea sării pe care o extragem, dar, pentru moment, ne ajunge. Suntem liberi şi nimeni nu are curajul să se aventureze prin apele noastre: limbi de nisip şi mlaştini, ochiuri de apă adâncă pe care mareea le face periculoase. Un ţinut de pe malul mării care se schimbă de la o zi la alta, aş putea spune chiar de la o oră la alta...

— Mai spune. Îmi place să te aud povestind.

— Satul a fost întemeiat de tovarăşii mei de suferinţă, fugarii

din Aquileia, şi, cu timpul, au mai venit şi alţii, din alte părţi. Din Grados, Altino, Concordia. Mama şi cu mine am ajuns acolo chiar în noaptea aceea. Eram frânţi de oboseală, disperaţi, sleiţi de puteri. Pescarii cunoşteau câteva insuliţe în mijlocul lagunei, despărţite de restul teritoriului printr-un canal larg, asemănător unui râu care se varsă în mare. Pe insula cea mai mare, se aflau ruinele unei *ville* străvechi şi ne-am căutat adăpost acolo. Bărbaţii au adunat ierburi uscate şi rămurele ca să pregătească nişte culcuşuri cât de cât odihnitoare. Femeile mai tinere s-au aşezat să-şi alăpteze sugarii, cineva a reuşit să aprindă un foc printre zidurile acelea năruite şi acoperite de tot felul de plante agăţătoare. A doua zi, cei care se pricepeau la dulgherie au început să taie copaci şi să construiască nişte colibe, iar pescarii au ieşit în larg ca să pescuiască. Se născuse noua noastră patrie. Eram cu toţii veneţi, cu excepţia unui sicilian şi a doi umbri care făcuseră parte din administraţia imperială. Am botezat aşezarea noastră Veneţia.

— Este un nume frumos, parcă te mângâie, spuse Aurelius. Şi câţi sunteţi?

— Aproape cinci sute de suflete. Creşte de-acum prima generaţie de copii născuţi în acest loc, primii veneţieni. A trecut atâta timp şi limba oamenilor de aici a căpătat un accent care începe să se deosebească de al celor rămaşi pe uscat. Nu este ceva minunat?

— Şi nu a venit nimeni peste voi?

— Ba au venit, de mai multe ori, dar ne-am apărat. Ţinutul nostru se întinde de la Altino până la Ravenna, iar oamenii noştri cunosc fiecare colţişor, fiecare ochi cu apă adâncă, fiecare plajă, fiecare insuliţă. Este o lume greu de imaginat şi schimbătoare: nici pământ, nici apă şi, câteodată, nici cer, atunci când norii coboară atât de jos încât parcă se unesc cu crestele înspumate ale valurilor, dar toate aceste trei elemente împreună rămân adesea invizibile în ceaţa iernii sau în pâcla verii, întinsă peste suprafaţa apei. Fiecare dintre insulele acelea este acoperită de codri deşi. Copiii noştri adorm legănaţi de cântul privighetorilor şi de ţipetele pescăruşilor.

— Ai şi tu un copil? o întrebă Aurelius pe neaşteptate.

— Nu. Dar copiii fiecăruia sunt copiii tuturor. Împărţim între noi tot ce avem şi ne ajutăm unul pe celălalt. Ne alegem conducătorii prin votul tuturor, am adoptat vechile legi republicane ale strămoşilor noştri, cele făurite de Brutus şi Scaevola, Cato şi Claudius.

— Vorbeşti de parcă ar fi vorba despre o adevărată patrie.

— Chiar este, răspunse Livia. Şi, la fel ca Roma de la începuturile ei, primeşte în sânul ei fugari şi exilaţi, pe cei persecutaţi şi dezmoşteniţi. Am construit bărci cu fundul plat care pot ajunge peste tot, ca aceea în care te-am luat pe tine atunci când fugeai din Ravenna, dar acum construim vase în stare să iasă şi în largul mării. Aproape în fiecare zi apar noi locuinţe şi va veni o vreme în care Veneţia va fi mândria acestor pământuri şi un mare oraş al mării. Uite, ăsta este visul meu. De aceea poate că nu am avut un soţ sau un copil. Iar când am pierdut-o pe mama, răpusă de boală, am rămas singură.

— Nu pot să cred că o fată atât de... atât de frumoasă nu a fost niciodată cu un bărbat...

— Un bărbat? Se mai întâmplă. Poate pentru că nu l-am întâlnit până acum pe cel pe care-l am în minte. Poate pentru că toţi se simt datori sau vor neapărat să aibă grijă de o fată care a rămas singură. Am vrut să le arăt tuturor că pot trăi pe picioarele mele şi aşa ceva nu-i mai atrage pe bărbaţi. Ba chiar îi alungă. Pe de altă parte, toţi cei care trăiesc în oraşul meu trebuie să fie gata mereu de luptă, astfel că eu am învăţat să mânuiesc arcul şi sabia înainte de a găti şi a coase. La noi, până şi femeile luptă atunci când este nevoie. Au învăţat să deosebească zgomotul valului purtat de vânt de cel al apei în care se cufundă o vâslă şi au mai învăţat ca, atunci când fac de pază, să-şi facă nevoia mică din picioare, la fel ca bărbaţii...

Aurelius zâmbi la adăpostul întunericului la auzul acelor cuvinte mai fără ocol, dar Livia continuă:

— Totuşi, avem nevoie de bărbaţi ca tine ca să ne făurim un viitor. După ce vom termina cu ceea ce avem de făcut acum, nu ţi-ar plăcea să vii să trăieşti împreună cu noi?

Aurelius tăcu neştiind ce să-i răspundă la o propunere atât de neaşteptată, apoi, după câteva clipe de tăcere, spuse:

— Aş vrea să-ţi pot spune ce simt în clipa aceasta, dar sunt ca unul care merge prin beznă şi pe un teren necunoscut, nu pot face decât un singur pas de fiecare dată. Oricum, să ne străduim să-l eliberăm pe băiatul acela, ar fi deja foarte mult.

Atinse buzele fetei cu un sărut uşor.

— Încearcă acum să te odihneşti, îi spuse. Am să fac eu primul de pază.

XI

Ajunseră în apropiere de Pozzuoli după două zile, în pragul serii. Zilele se scurtaseră mult acum şi soarele apunea destul de repede, într-un cerc de aburi roşietici. Cea mai frumoasă regiune din Italia mai părea încă să semene cu un ţinut fericit: aici nu se întâlneau semnele distrugerilor înspăimântătoare din nordul ţării, nici disperarea şi mizeria din regiunile centrale. Fertilitatea extraordinară a câmpiilor, permiţând câte două recolte pe an, făcea ca aici hrana să fie suficientă pentru toţi, iar ceea ce prisosea putea fi vândut pe un preţ bun în locurile unde era lipsă. În grădinile de zarzavaturi mai erau încă verdeţuri şi chiar şi flori prin celelalte grădini, iar prezenţa barbarilor era mai puţin vizibilă decât în regiunile din nord. Oamenii erau politicoşi şi îndatoritori, copiii gălăgioşi, uneori chiar peste măsură, şi se mai putea distinge încă puternicul accent grecesc al napoletanilor. Livia observă că, atunci când se refereau la ea, spuneau „chilla femina", în loc de „illa foemina". La Pozzuoli cumpărară de mâncare de la târgul care se ţinea în zilele cu soţ ale săptămânii, în interiorul amfiteatrului. Arena, în care, cândva, cursese sângele gladiatorilor, era acum plină de tarabe la care se vindeau ridichi şi linte, dovleci şi praz, ceapă şi fasole, napi şi toate felurile de fructe din acel anotimp, mai ales smochine, mere roşii, verzi şi galbene, precum şi rodii de un frumos roşu aprins. Unele dintre ele, despicate cu măiestrie în două, îşi arătau sâmburii din interior, ca nişte rubine. O adevărată încântare pentru ochi.

— Pare să renască, spuse Aurelius. Totul este atât de diferit aici.

— Ai mai fost prin locurile astea? îl întrebă Livia. Eu da. Acum doi ani, cu oamenii lui Anthemius ca să-l escortăm pe episcopul din Niceea până la Roma.

— Eu nu, răspunse Aurelius. N-am ajuns niciodată mai la sud de Palestrina. Unitatea noastră a fost întotdeauna cantonată în nord: în ţinutul Noricos sau în Rethia sau în Pannonia. Aici, clima este atât de blândă, aerul înmiresmat, iar oamenii sunt foarte cumsecade. Pare o altă lume.

— Acum înţelegi de ce oamenii care vin prin locurile astea nu mai vor să le părăsească?

— Aşa este, îi răspunse Aurelius. Şi dacă este să fiu cât se poate de sincer, în caz că aş putea alege, mi-ar plăcea mult mai mult să mă stabilesc aici decât în mlaştina aceea a ta.

— Lagună, îl corectă Livia.

— Lagună sau mlaştină, nu-i prea mare diferenţa. De unde crezi că vor pleca? întrebă el după aceea schimbând pe neaşteptate subiectul discuţiei.

— Din portul Napoli. Nu poate fi nici o îndoială. De acolo este cea mai scurtă rută către Capri. Şi acolo sunt depozite de tot felul ca să se poată aproviziona cu tot ce le este necesar pentru o şedere mai lungă pe insulă.

— Atunci, hai să plecăm. Nu avem prea mult timp şi locurile astea sunt foarte ispititoare. Chiar şi Hannibal cu armata lui s-au lăsat moleşiţi de huzurul şi de plăcerile vieţii de pe aceste meleaguri.

— Huzurul de la Capua..., îi dădu dreptate Livia. Îi cunoşti pe Titus Livius şi pe Cornelius Nepos. Ai avut parte, ca şi mine, de educaţia tipică pentru o familie bună de la nivelul mijlociu, dacă nu chiar de la vârful societăţii, pe de altă parte, dacă numele pe care îl porţi este cu adevărat al tău...

— Chiar al meu este! i-o reteză Aurelius.

Ajunseră în portul Napoli a doua zi către prânz şi se amestecară în mulţimea care forfotea printre tarabele din piaţă; voiau să tragă cu urechea şi eventual să pescuiască vreo informaţie. La tejgheaua unui vânzător ambulant mâncară pâine cu peşte fript şi admirară minunata privelişte a golfului, cu silueta impunătoare a Vezuviului din vârful căruia ieşea o şuviţă de fum abătută de vânt către răsărit. Pe înserat, văzură sosind convoiul imperial: armurile, scuturile şi coifurile războinicilor barbari păreau nişte unelte monstruoase ale morţii în atmosfera paşnică, sărbătorească şi plină de culoare a portului. Copiii aproape că se strecurau printre copitele cailor, alţii se apropiau de soldaţi încercând să le vândă dulciuri, seminţe prăjite şi stafide. Când Romulus coborî din carul său se îngrămădiră cu toţii în jurul lui, fermecaţi de înfăţişarea sa, de hainele brodate, de trăsăturile aristocratice ale chipului său şi de expresia melancolică din priviri. Nici Aurelius, nici Livia nu reuşiră să privească prea mult scena aceea. El îşi acoperi faţa cu o pălărie de paie cu boruri largi, iar fata îşi trase peste faţă o eşarfă, după care porniră de-a lungul cheiului şi, ajungând în umbra protectoare a porticului care se întindea până către mare, reuşiră să privească de la o distanţă nu prea mare cum împăratul cel tinerel înainta înconjurat de mai tinerii săi supuşi.

— Nu vrei să vii să te joci cu noi? îl întreba unul dintre copii.

— Hai, vino, avem o minge! îi spunea un altul.

Unul dintre copii îi întinse un fruct.

— Vrei un măr? Ia-l, e bun, să ştii!

Romulus zâmbea cam nedumerit, neştiind ce să le răspundă, dar Wulfila descălecă şi-i alungă pe toţi cu vocea sa poruncitoare şi cu înfăţişarea sa înspăimântătoare. Un grup de hamali termina de descărcat mărfurile pregătite pentru şederea pe insulă, ultima închisoare a împăratului din Apus. La scurt timp după aceea, de mal se apropiară două bărci mari şi începură să ia la bord oameni şi provizii. Ultimii care urcară fură băiatul, însoţit de preceptorul său.

Ambrosinus îşi ridică poalele hainei în momentul în care urca la bord, descoperindu-şi genunchii osoşi, şi privi de jur împrejur, ca şi cum ar fi căutat să descopere ceva sau pe cineva. Pentru o clipă, privirile i se întâlniră cu cele ale lui Aurelius, aflat în umbra porticului, cu faţa aproape acoperită de borurile pălăriei, şi expresia chipului său, mişcarea abia perceptibilă a capului arătau că bătrânul îl recunoscuse.

Marinarii desfăcură funiile care legau bărcile de mal şi începură să strige comenzile pentru începerea manevrelor de plecare, în timp ce alţii ridicau ancorele şi înălţau pânzele în bătaia vântului. Livia şi Aurelius ieşiră din umbra porticului şi merseră până în capătul cheiului urmărind mult timp cu privirea silueta lui Romulus care stătea ţeapăn la pupă, devenind din ce în ce mai mic pe măsură ce vasul se îndepărta. Vântul făcea să-i fluture părul blond şi-i umfla hainele şi poate că îi usca lacrimile de pe obraji în acel amurg trist şi puţin înceţoşat.

— Sărmanul băiat, suspină Livia.

Aurelius continua să-şi ţină ochii aţintiţi asupra bărcii care era de-acum departe şi i se păru că băiatul ridicase la un moment dat mâna, făcând parcă un semn de salut.

— Poate că ne-a văzut şi el, spuse bărbatul.

— Poate, încuviinţă Livia. Hai să mergem acum, să ne întoarcem. E mai bine să nu ne facem prea mult văzuţi.

Aurelius se opri în faţa hanului „Parthenope", după cum se putea citi pe firma pe care se vedea o figură greu de deslușit, vrând, în intenţia pictorului, să reprezinte o sirenă.

— Nu aveau decât o singură cameră liberă, spuse el în timp ce urcau scările spre catul de sus, va trebui să dormim împreună.

— Am dormit eu şi în condiţii mult mai grele şi parcă nu m-am plâns vreodată de ceva, îi răspunse Livia. Îl privi cu o expresie indiferentă şi adăugă: De fapt, între noi nu este altceva decât o înţelegere soldăţească, aşa că nu-i nici un pericol să dormim în aceeaşi cameră. Nu-i aşa?

— Chiar aşa, îi răspunse Aurelius, dar privirile sale şi tonul vocii spuneau altceva.

Livia luă un felinar şi intră. Camera era destul de mică şi modestă, dar avea tot ce trebuia. Mobilierul era constituit din două paturi de câte o persoană şi o laviţă. Într-un colţ se aflau un ulcior plin cu apă şi un lighean. Într-o firidă din perete, oala de noapte cu capacul ei de metal. Pe laviţă se afla o tavă cu o bucată de pâine, un calup mic de brânză şi două mere. Se spălară pe mâini şi mâncară în tăcere.

Pe când se pregăteau de culcare, se auzi o ciocănitură în uşă.

— Cine-i acolo? întrebă Aurelius şi se lipi de peretele de lângă uşă cu mâna pe mânerul sabiei.

Nu răspunse nimeni. Aurelius îi făcu semn Liviei să deschidă şi el trase încet sabia din teacă. Livia îşi pregăti pumnalul în mâna stângă, ridică încet zăvorul cu dreapta şi, apoi, cu o mişcare rapidă, deschise larg uşa. Coridorul era pustiu, iluminat pe jumătate de un felinar atârnat pe perete.

— Uite, spuse Aurelius, arătând ceva de pe pardoseală. Cineva ne-a lăsat un mesaj.

Pe jos era o foaie mică de pergament, împăturită în patru. Livia o ridică şi o despături. Erau câteva rânduri şi un minuscul *sphraghís,* un sigiliu de felul celor orientale, cu trei litere greceşti împletite între ele.

— Semnătura lui Anthemius, spus Livia, bucuroasă. Eram sigur că nu ne va lăsa de izbelişte.

— Ce scrie? o întrebă Aurelius.

— Stefanus a trimis banii care ne trebuie la un bancher din Pozzuoli. Putem să angajăm oameni şi chiar să-i trimitem veşti lui Anthemius prin curierii care duc scrisorile de credit. Este sistemul nostru secret de comunicare şi văd că a funcţionat foarte bine.

— Trebuie să-i caut pe oamenii mei, chiar dacă există doar o mică speranţă. Dacă a scăpat doar unul, eu vreau să-l găsesc.

— Stai liniştit. O să facem tot ce ne va sta în putinţă, dar nu cred să avem prea multe şanse.

— Ambrosinus mi-a spus că nişte prizonieri romani au fost duşi la Misenum.

— Şi chiar acolo o să mergem, dar nu te poţi aştepta la nimic sigur şi nici nu ne va fi uşor. Dacă acolo se află camarazi de-ai tăi, ei sunt acum sclavi, înţelegi? Sclavi. Probabil ţinuţi în lanţuri. Păziţi cu străşnicie. A-i elibera înseamnă să ne expunem unor riscuri foarte mari şi am putea compromite misiunea care este mai importantă decât orice.

— Nici o misiune nu poate fi mai importantă. Ai priceput ce-am zis?

— Dar mi-ai dat cuvântul de onoare.

— Şi tu.

Livia lăsă ochii în jos şi-şi muşcă buzele: nu exista o altă cale. Aurelius era de neînduplecat.

Porniră la drum a doua zi cu puţin înainte de revărsatul zorilor. Un vânt rece dinspre miază-noapte alungase ceaţa: pe cerul senin încă mai strălucea, pregătindu-se să se cufunde în mare, secera lunii. Insula Capri se vedea clar la orizont, sălbatică şi stâncoasă, iar în partea de sus se desluşea o pată deasă de verdeaţă. La sud, dâra de fum care ieşea din craterul Vezuviului devenea din ce în ce mai deasă şi lăsa pe cerul albastru o dungă lungă, neagră ca vălul unei bocitoare cernite.

La răsăritul soarelui, îl întâlniră pe bancherul lui Anthemius, un oarecare Eustatius, într-o bisericuţă izolată, undeva în afara zidurilor oraşului, un omagiu adus Sfântului Sebastian. Imaginea sfântului, legat de un stâlp şi străpuns de săgeţi, îl impresionă din cale-afară pe Aurelius. Memoria sa fu pusă la grea încercare, căutând cu disperare o legătură imposibilă, stârnind nelinişte în adâncurile sufletului său, dar se ţinu tare, încercând să-şi ascundă emoţiile.

— Avem nevoie de nişte informaţii, spuse Livia, prefăcându-se că nu observase starea sufletească a tovarăşului său.

— Vă puteţi baza pe mine, îi răspunse Eustatius. O să vă spun tot ce ştiu.

— Am auzit că au fost aduşi câţiva prizonieri romani la Misenum ca să muncească pe corăbii.

— Portul militar se află acum în curs de desfiinţare, răspunse Eustatius, şi puţinele nave care se află acolo în acest anotimp au fost urcate pe uscat pentru reparaţii. Vâslaşii sunt folosiţi la alte munci.

— Care ar fi acestea? întrebă îngrijorat Aurelius.

— Unii au fost duşi în minele de pucioasă şi în saline, alţii sunt puşi să lupte ca gladiatori în spectacole clandestine. Atracţia pariurilor îi ameţeşte pe toţi pe aici. Eu ştiu câte ceva despre asta.

— Şi dacă aceşti prizonieri au fost soldaţi? mai întrebă Aurelius.

— Dacă-i vorba despre soldaţi, îţi va fi mai uşor să-i găseşti acolo.

— Unde?

— În ceea ce se numeşte aici *piscina mirabilis.*

— Ce-i asta?

— Vechiul rezervor din care se aprovizionau cu apă de băut corăbiile flotei imperiale. Încearcă să-ţi imaginezi o uriaşă biserică subterană, cu cinci nave, o lucrare impresionantă. Acum, apeductul a fost deviat şi subterana aceea imensă este ascunzişul ideal pentru asemenea spectacole degradante. Şi pot să vă asigur că nu puţini sunt şi creştinii care asistă la ele, pariind sume enorme pe luptătorii cel mai bine cotaţi. O să aveţi nevoie de un permis de intrare, adăugă el. Şi le dădu o plăcuţă mică din os, lustruită şi având imprimată pe ea semnul tridentului, emblema amiralităţii.

Livia luă banii şi plăcuţa de os, semnă o chitanţă şi scrise câteva rânduri către Anthemius, într-un limbaj cifrat, apoi salută şi dădu să iasă.

— Ar mai fi ceva, îşi aminti bancherul. Dacă găsiţi loc, poposiţi la *Gallus Aesculapi,* din vecinătatea vechiului doc. Acolo este locul de întâlnire al pariorilor şi al celor care ţin pariurile... Dacă vreunul dintre aceştia v-ar întreba: „Vreţi să faceţi o baie în bazin?" să răspundeţi: „Ba bine că nu". Este parola celor care frecventează acele locuri. Ce ar mai fi... Ah, da: sunt condamnaţi la moarte cei care organizează şi, de asemenea, cei care asistă la luptele de gladiatori, ştiţi, nu-i aşa?

— Ştim, răspunse Aurelius. Este o lege mai veche, a lui Constantinus, dar o respectă doar cine are chef.

— Aşa este, dar, oricum, fiţi atenţi. Când cineva are vreun interes, legile se respectă şi vai de cel care ajunge sub ascuţişul securii. Succes! încheie Eustatius.

Îşi continuară drumul fără oprire şi merseră până seara. Trecură de lacul Lucrinos, apoi de lacul Avernus şi ajunseră la Misenum după asfinţitul soarelui. Găsiră destul de uşor taverna *Gallus Aesculapi,* aflată în faţa docului de la *Portus Iulius.* Marele bazin

hexagonal se afla parţial sub pământ şi o poartă de pe o latură permitea doar trecerea unei singure corăbii. Corăbiile de război erau în număr de cinci, două dintre ele fiind destul de avariate, astfel încât se putea ghici uşor că activitatea fusese aproape abandonată. Toate navele aparţineau unui *magister classis* al cărui steag zdrenţuit atârna nemişcat de catarge. Ceea ce fusese cândva baza navală a flotei imperiale, o radă capabilă să adăpostească două sute de nave de război, era acum un fel de baltă puturoasă pe suprafaţa căreia pluteau resturi deja putrezite.

Livia şi Aurelius intrară în tavernă după apusul soarelui şi cerură să mănânce o supă de pui cu verdeţuri. De peste tot se auzeau ţipetele pescăruşilor şi strigătele femeilor care-şi chemau la cină copiii răspândiţi la joacă prin toate ungherele. Localul era destul de aglomerat: un ospătar chel şi gras servea vin alb clienţilor de la mese, unii ocupaţi cu jocul de zaruri, alţii cu arşice şi alţii cu ghicitul în cărţi. Se vedea de la o poştă că locul acela era o adevărată împărăţie a jocurilor de noroc şi a pariurilor. Dar unde erau cei care organizau pariurile? Livia privi împrejur şi observă că unele mese erau aşezate aproape de singura fereastră şi în jurul lor se aflau nişte indivizi extrem de suspecţi, parcă abia scăpaţi de la ocnă, cu feţele brăzdate de cicatrice şi cu braţele tatuate după obiceiul barbarilor. Îl împunse cu cotul pe Aurelius.

— I-am văzut şi eu, spuse acesta.

Îl chemă pe ospătar şi-i spuse:

— Sunt nou prin locurile astea, dar îmi place la voi şi aş vrea să mă împrietenesc cu oamenii ăştia de ispravă. Aş vrea să le duci o carafă din cel mai bun vin pe care-l ai domnilor de acolo.

Omul făcu întocmai, ducând carafa care fu întâmpinată cu strigăte de bucurie.

— Ei, străinule! Vino aici să bei cu noi şi adu-o şi pe puicuţa aia. Prietenii îşi împart totul între ei, nu-i aşa?

— Dă-mi nişte bani, îi şopti Aurelius Liviei.

Apoi, se apropie de masa noilor săi prieteni zâmbind într-o doară şi le spuse:

— Mai bine lăsaţi-o baltă. Aia nu-i o puicuţă. E o adevărată lupoaică şi muşcă.

— Oh, hai încoace, spuse, ridicându-se de la masă, un altul cu o mutră de puşcăriaş evadat, rânjind cu gura plină de dinţi stricaţi, vino,

frumoaso, să petreci şi tu cu noi!

Se apropie de Livia care continua să stea aşezată la masă şi-i puse o mână pe umăr, împingându-şi degetele în jos către sâni, dar ea, cu o mişcare fulgerătoare, îl înhăţă cu mâna dreaptă de testicule şi i le strânse cu toată puterea între degetele ei de oţel, în timp ce cu dreapta îşi smulse pumnalul de la centură, şi îl duse la beregata namilei, după care sări în picioare. Nenorocitul urla ca din gură de şarpe, dar nu putea face nici o mişcare din cauza cuţitului care aproape că i se înfipsese în gât şi nici nu putea să se elibereze din strânsoare. Livia strânse şi mai tare, până când omul leşină de durere şi se prăvăli pe jos. Fata îşi aşează din nou pumnalul la centură şi se aşează, continuând să-şi mănânce supa ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

— V-am spus eu că muşcă, spuse Aurelius cu un aer plictisit. Pot să stau cu voi?

Impresionaţi de cele întâmplate, ceilalţi îi făcură imediat loc să se aşeze. Îşi turnă de băut şi puse ostentativ câteva monede de argint pe masă.

— Am auzit că pe aici se poate câştiga frumos din pariuri, dacă ai mână bună.

— După câte văd, ai vrea să joci pe bani buni, spuse cel care părea să fie un fel de şef.

— S-ar putea să merite.

— Dacă-i pe aşa, ai nimerit unde trebuia, dar ca să intri în joc trebuie să ai un sfânt protector. Înţelegi ce vreau să spun?

Aurelius scoase tăbliţa cu tridentul şi i-o arătă preţ de o clipă, după care o puse la loc.

— Aşa ceva?

— Văd că eşti bine pregătit. Îţi place să te culci seara devreme?

— Eu? Sunt un noctambul înrăit.

— Ai vrea să faci o baie în piscină pe la miezul nopţii?

— Cum să nu.

— Cam cât vrei să joci?

— Depinde. Este vreunul pentru care se poate risca un ban bun?

Omul se ridică în picioare, îl luă de braţ şi-l trase mai într-o parte, ca pentru a-i încredinţa un mare secret.

— Ascultă la mine, ar fi un etiopian uriaş, mare cât o casă, un adevărat Hercule care i-a terminat pe toţi adversarii.

Aurelius simţi că i se taie răsuflarea. Ar fi vrut să urle din

adâncul răr unchilor:

— Batiatus!

Dar îşi păstră strigătul în adâncul fiinţei şi-şi înăbuşi bucuria imensă care-i umplea sufletul.

— Toţi pariază pe el sume foarte mari. Dar văd că tu nu ai probleme cu banii aşa că-ţi propun o afacere. Pariem tot ce ai pe negrul ăla şi el pierde lupta. Eu îţi garantez că o să piardă şi după aceea împărţim câştigul, dar îmi trebuie cel puţin cinci solidus de aur, altfel nu merită osteneala.

Aurelius îşi scoase punga şi o cântări în mână.

— Am mai mult, dar nu mă lua de prost. De ce ar pierde tocmai acum ursul ăsta?

— Din două motive: primul este că în noaptea aceasta va trebui să lupte cu trei adversari în loc de unu. Al doilea este o surpriză şi o să-ţi dai seama atunci despre ce este vorba. Nu te cunosc, amice, şi nu pot risca să-ţi spun mai multe. Ba chiar ţi-am spus deja cam prea multe. Deci, facem cum am vorbit?

— Ţi-am mai spus: nu sunt prost. Îţi dau banii acolo, înainte ca spectacolul să înceapă.

— E bine şi aşa, spuse omul. La miezul nopţii, când o să auzi clopotul de la amiralitate.

— O să fiu acolo. Ah, mai este ceva: o vezi pe fata de acolo? Arătă înspre Livia. Nu-i decât un pui de găină prăpădit în comparaţie cu mine. Fără figuri, deci, ne-am înţeles? Sau îţi smulg cu totul ouăle şi ţi le bag pe gât. Adună-l acum pe porcul ăla care parcă ar vrea să se trezească, înainte să nu se răzgândească şi să-i crape capul ca pe un dovleac.

Omul mormăi în semn că înţelesese şi se duse să se ocupe de cumătrul său bine bumbăcit. Aurelius şi Livia se făcură nevăzuţi în întunericul de afară.

— Batiatus este, spuse Aurelius aproape în culmea fericirii. Îţi dai seama? Batiatus este aici!

— Linişteşte-te, am înţeles. Dar cine este Batiatus?

— Un camarad de-al meu. Era garda de corp a comandantului meu, un etiopian uriaş, înalt de aproape şase picioare, puternic ca un taur. Unul ca el face cât zece oameni, îţi jur. Dacă reuşim să-l eliberăm, sunt aproape sigur că o să izbutim. Şi, dacă este el, poate că mai sunt şi alţii. Oh, zei, parcă nici nu îndrăznesc să mă gândesc...

— Nu-ţi face prea multe iluzii. De fapt, cum speri să-l eliberezi?

Aurelius strânse în mână mânerul sabiei.

— Cu asta, cu ce altceva?

— Aha. Şi ţi-ar mai trebui şi un ajutor, îmi închipui.

— Mi-ar fi mai uşor.

— Ai un mod ciudat de a cere ceva.

— Nu ceream nimic. Încerc doar să te ajut ca să-ţi duci la bun sfârşit misiunea.

— Asta aşa-i. Atunci, hai să plecăm de aici, trebuie să ne pregătim şi să facem rost de tot ceea ce ne trebuie. Ce ţi-a spus porcul celălalt?

— Că toţi pariază pe negrul care iese mereu învingător şi mi-a cerut mulţi bani ca să parieze pe negru şi să facă apoi ceva ca acesta să piardă lupta.

— Poate că vor să-l otrăvească.

— Mă îndoiesc. Valorează prea mult.

— Să-l drogheze?

— Poate.

— Oricum, treaba asta nu-mi place. Trebuie să fim cu ochii în patru.

Se întoarseră la cârciumă şi se pregătiră cu grijă pentru ce avea să urmeze.

— În primul rând ne trebuie nişte cai, spuse Aurelius, trei sau chiar patru dacă putem, nu se ştie niciodată. O să încerc să mă ocup eu de asta: am văzut că încă mai există o staţie de poştă la intrarea în oraş şi insigna mea de militar ar trebui să-mi fie de ajutor, dar poate că-mi vor mai trebui şi alţi bani.

Livia vârî mâna în pungă şi Aurelius plecă. Bărbatul se întoarse noaptea târziu.

— S-a făcut, spuse el intrând în cameră. Şeful staţiei este un om cumsecade, un slujbaş din aceia de modă veche care ştiu să înţeleagă multe lucruri fără să pună prea multe întrebări. Mi-a spus că vom găsi caii pe la plantaţiile de măslini care se află pe deal, cam pe la a treia bornă de drum. I-am spus că trebuie să-mi sosească în noaptea asta nişte prieteni şi că trebuie să plecăm la drum mâine înainte de a se lumina de ziuă.

— Şi armele? întrebă Livia.

— Ne putem aştepta la percheziţionarea spectatorilor, aşa că ar

fi mai bine să le ai la tine, dar va trebui să arăţi ca o femeie, mă înţelegi?

— Te-am înţeles foarte bine, îi răspunse Livia fără a fi prea încântată. Acum, du-te puţin afară şi să baţi la uşă când te întorci.

Aurelius se întoarse după o vreme, atunci când crezu că fata terminase cu pregătirile, şi rămase uluit de felul în care se transformase tovarăşa sa de luptă. O privi în ochi, fermecat de strălucirea privirii ei, pusă discret în valoare de o urmă uşoară de funingine şi ar fi vrut să-i spună cât era de minunată, dar, în aceeaşi clipă, un dangăt de clopot vibră în aer venind dinspre mare.

— Clopotul amiralităţii, spuse Livia. Să mergem.

XII

Oamenii soseau unul câte unul, în tăcere, sau în grupuri mici, într-o beznă compactă, în cea mai mare parte bărbaţi, dar se puteau zări şi femei şi chiar şi copii. Ajunşi în faţa intrării, erau percheziţionaţi şi, dacă li se găsea vreo armă, erau obligaţi s-o lase în păstrare la supraveghetori. Singura lumină venea de la un felinar mic care servea la controlarea tăbliţelor necesare la intrare, asemănătoare cu aceea pe care o primise Aurelius la Pozzuoli de la bancherul Eustatius.

Aurelius şi Livia se aşezară la coadă aşteptând să le vină rândul. Livia îşi pieptănase cu grijă părul şi-şi pusese un văl care îi dădea o graţie feminină deosebită. La un moment dat, se auzi un murmur printre oameni şi, după aceea, un zgomot de paşi grei şi un zăngănit de lanţuri. Se dădură cu toţii în lături ca să permită trecerea grupului de luptători care urmau să se înfrunte în noaptea aceea. Dintre ei ieşea în evidenţă un uriaş care îi depăşea cu un cap pe ceilalţi: Batiatus! Aurelius se apropie, deşi Livia încerca să-l oprească şi, când ajunse în apropierea felinarului, îşi descoperi faţa şi strigă:

— Ei, măi, sac de cărbuni, am pariat pe tine o grămadă de bani, vezi să nu mă dezamăgeşti!

Auzind vocea, Batiatus se întoarse în direcţia de unde venea aceasta şi se află în faţa vechiului său camarad. Ochii îi străluciră de fericire în semiîntuneric şi puţin lipsi ca emoţia să-i trădeze pe amândoi, dar Aurelius îi făcu un semn rapid şi-şi acoperi din nou faţa. Antrenorul gladiatorilor smuci zdravăn lanţul care-i lega împreună pe luptători şi Batiatus se îndreptă spre treptele care duceau spre fundul uriaşului bazin. La puţin timp după aceea, Aurelius îl văzu şi pe

Vatrenus şi îl podidiră lacrimile. O bună bucată din viaţa sa îi revenea în minte în acel loc întunecos şi dezolant, camarazi pe care-i credea pierduţi îi apăreau în faţă vii şi la câţiva metri de el, făcându-l să simtă o bucurie imensă şi, în acelaşi timp, o teamă grozavă. Teamă că totul s-ar putut mistui în neant, teamă că nu va putea face faţă acestei misiuni, că tentativa lui ar fi putut da greş aşa cum se întâmplase cu cea pentru eliberarea lui Romulus, de la Ravenna. Livia intui ceea ce îi trecea prin minte, îl strânse tare de braţ şi-i şopti la ureche:

— O să reuşim, sunt sigur că o să reuşim. Curaj, acum, să intrăm.

Supraveghetorul era pe punctul de a o percheziţiona pe Livia, dar Aurelius veni în faţa ei.

— Ei, las-o în pace, asta-i logodnica mea, nu scroafa aia de maică-ta.

Omul mormăi ceva în barbă şi, după câteva clipe, spuse:

— Pe tine, însă, am să te controlez şi să-mi arăţi şi permisul de intrare, că altfel o să-ţi treacă tot cheful să mai faci glume.

Zicând acestea, puse mâna pe o măciucă pe care o purta atârnată la centură, dar Aurelius îi arătă imediat tăbliţa care servea drept permis şi-şi ridică mâinile pufnind de ciudă, pe când celălalt îl percheziţiona.

— Poţi să treci, îi spuse acesta după ce văzu că totul era în regulă. Se întoarse apoi către alţi spectatori care urcau în clipa aceea către intrare.

Între timp, Aurelius şi Livia începură să coboare pe scara lungă care ducea spre fundul bazinului şi, peste puţin timp, se aflară în faţa unui spectacol incredibil. La lumina a zeci de torţe, se vedea marea *piscina mirabilis,* un rezervor care putea asigura apa necesară pentru un oraş întreg. Era împărţit în cinci nave susţinute de arcade foarte înalte. Pereţii şi fundul erau netezite cu grijă, pardoseala era înclinată din două direcţii, terminându-se în centru printr-o gură de scurgere, închisă cu un capac care, cândva, era deschis din când în când pentru a se putea evacua în exterior stratul subţire de nămol care se lăsa la fund pe măsura trecerii timpului. Sus, pe peretele de răsărit, aproape de tavan, se vedea gura apeductului prin care, pe vremuri, curgea apa pentru umplerea cisternei, orificiu astupat acum şi el cu un oblon. O dâră lungă de culoare ruginie şi picăturile rare care se mai scurgeau, indicau că încă mai venea puţină apă de-a lungul apeductului, deşi acesta fusese astupat şi probabil deviat spre o altă destinaţie. Pe

peretele din față, spre apus, se deschidea vechea gură de scurgere din care se alimentau rezervoarele corăbiilor cu apa de la suprafață, cea mai limpede și mai curată. Acum, tot acel uriaș bazin care potolea setea marinarilor și a soldaților din cea mai puternică flotă a lumii era doar o gaură goală, izvor de violență oarbă și sângeroasă, loc de refugiu al celor mai josnice instincte.

Aurelius observă lângă unul dintre stâlpi câteva găleți cu apă, având alături perii ca ale măcelarilor, servind la spălarea sângelui de pe jos. Mai în fund, lipită de peretele dinspre miazăzi se vedea un fel de baracă din lemn care servea probabil drept vestiar pentru gladiatori.

Livia îi strecură pe furiș tovarășului său sabia și pumnalul și păstră asupra ei restul armelor.

— Unde trebuie să stau? îl întrebă ea pe Aurelius.

Bărbatul privi de jur împrejur.

— Cel mai bine ar fi să te întorci să stai prin apropierea intrării. De acolo vezi tot ce se întâmplă și-mi poți asigura o cale de ieșire. Te rog din suflet să fii cu ochii pe mine: îndată ce mă vezi pornind la atac, lovești pe oricine ar încerca să-mi stea în cale. Mă bazez pe tine.

— Voi fi îngerul tău păzitor.

— Ce-i acela?

— Un fel de duh înaripat al nostru, al creștinilor. Se pare că fiecare dintre noi avem unul care ne apără de toate necazurile.

— Orice îmi servește drept pavăză este binevenit. Uite-l acolo pe omul care încheie pariurile. Hai, du-te.

Livia urcă sprintenă scara lungă și se pierdu în umbra de lângă intrare, acum abia întredeschisă. Își scoase arcul de sub mantie și rezemă de perete tolba plină de săgeți bine ascuțite. Aurelius se apropie de omul lui care îi spuse:

— Ah, misteriosul nostru prieten doldora de bani. Ei, ce zici, ești gata să pariezi pe negrul care o să piardă?

— L-am văzut cu puțin timp în urmă: te sperie, este un adevărat Hercule. Dar, mă întreb, ce l-ar putea îmblânzi?

— Ăsta-i un secret pe care nu pot să ți-l spun.

— Tu îmi spui secretul, eu scot banii.

Și făcu să zornăie punga pe care o avea în mână.

Omul aruncă în direcția aceea o privire lacomă și spuse:

— Dacă îți spun că este ceva sigur, atunci așa este. Uite, asta-i partea mea din miză.

În apropiere, alţii ca el strigau încercând să-şi atragă clienţii:

— Haideţi, oameni buni, faceţi pariurile căci spectacolul este gata să înceapă: cine mai pariază pe Hercule cel negru?

Şi, în timp ce forfota şi încordarea creşteau tot mai mult, un grup de servitori începu să monteze un fel de grilaj de fier care delimita arena destinată luptei. În acelaşi timp, apărură şi o mulţime de oameni înarmaţi care se aşezau în fundul sălii. Aurelius observă aceasta şi încercă să-i atragă Liviei atenţia asupra lor, prin gesturi elocvente cu mâna. Fata îi făcu şi ea semn că da, îi observase.

Prima pereche de luptători intră în spaţiul îngrădit şi cei doi începură duelul fiind încurajaţi din ce în ce mai frenetic de mulţimea îngrămădită în jurul lor. Atmosfera începea să se încingă şi luptătorii aceia de la început trebuiau să pregătească evenimentul cel mai aşteptat al serii: lupta lui Hercule cel negru! De-acum nu mai era mult timp: la ce se referea oare individul cu pariurile prin cuvintele lui misterioase? Aurelius se gândi că trebuia, cu orice preţ, să-l facă să vorbească, poate chiar ameninţându-l cu pumnalul între coaste: în înghesuiala aceea, nu l-ar fi observat nimeni. Văzu că, pe masa din faţa lui, se adunase o grămadă mare de bani şi fu cuprins de îngrijorare: era, probabil, sigur că negrul va pierde. Privirile li se întâlniră pentru o clipă şi individul îi făcu un semn care parcă îl întreba: „Ei, nu te hotărăşti?”.

Văzu că gărzile urmăreau cu atenţie lupta care avea loc în acele momente şi care devenea din ce în ce mai înverşunată, dar, destul de curând, confruntarea păru să se îndrepte către un deznodământ rapid. Rănit în umăr, unul dintre luptători se clătină pe picioare şi adversarul său îi dădu lovitura de graţie. Urletul delirant al mulţimii se transmise în mii de ecouri printre stâlpi şi arcade.

Dar, în aceeaşi clipă, şi în ciuda vacarmului din jurul său, urechea lui Aurelius, antrenată să distingă separat zgomotele din timpul unei bătălii, prinse o oarecare agitaţie care se auzea dinspre stânga, de acolo unde erau vestiarele. Atunci, se strecură de-a lungul pereţilor şi se apropie suficient ca să vadă ce se întâmpla înăuntru. Patru oameni îl legaseră pe Vatrenus şi-i puneau un căluş în gură, în timp ce armura şi coiful său cu vizieră erau îmbrăcate de un alt gladiator de aceeaşi statură.

Aceasta era şmecheria! Îşi dăduseră seama că Batiatus nu ataca mortal un adversar care era echipat astfel şi invers, şi voiau să se

folosească de această înşelătorie: Batiatus urma să fie luat prin surprindere de o lovitură fatală primită de la duşman mascat ca prieten şi pariorii ar fi câştigat o sumă uriaşă. Mulţumi din toată inima zeilor care-i făcuseră acest minunat cadou, ajutându-l să dezlege această taină, şi se ascunse într-un colţ, aşteptând răbdător să vadă ce urma să se întâmple. Văzu cum îl scoteau pe Batiatus. Purtând doar o eşarfă în jurul brâului, cu musculatura impunătoare strălucind de sudoare, ţinea într-o mână un mic scut rotund, iar în cealaltă avea o sabie maură curbată. La apariţia sa, din mulţime se auzi un urlet general de admiraţie, în timp ce servitorii scoteau afară din arenă leşul gladiatorului învins. În spatele etiopianului, falsul Vatrenus se pregătea să intre şi el. Acesta era momentul prielnic. Aurelius intră ca fulgerul în vestiar, luându-i prin surprindere pe cei doi oameni care făceau de pază: primului îi reteză beregata dintr-o singură lovitură şi împlântă pumnalul până la plăsele în pieptul celui ce-al doilea. Şi unul şi celălalt se prăvăliră fără să scoată nici măcar un geamăt.

— Vatrenus, eu sunt! spuse el dezlegându-şi prietenul şi scoţându-i căluşul.

— Pe Hercule! De unde ai apărut? Repede, Batiatus este în primejdie.

— Ştiu, hai cu mine.

Se năpustiră afară şi Livia care, în ultimul timp, începuse să se îngrijoreze pentru că nu-l mai vedea pe Aurelius, simţi că-i vine inima la loc când îl zări din nou. Luă o săgeată şi încordă arcul, gata să tragă.

Vatrenus şi Aurelius îşi făcură loc prin mulţimea care făcea larmă şi încercară să ajungă în primele rânduri. Batiatus lupta cu cei trei adversari, dar se vedea limpede că loviturile sale se abăteau cu o violenţă mai mare asupra celor doi pe care-i avea de o parte şi de alta, decât asupra celui care se afla în faţa sa şi care semăna leit cu prietenul său.

Ajunseră în apropierea arenei exact în clipa în care falsul Vatrenus, după o serie de lovituri spectaculoase, dar fără efect, tipice pentru înşelarea adversarului, dădu pe neaşteptate o lovitură bine ţintită pe centru, îndreptată direct către baza gâtului. În acelaşi moment adevăratul Vatrenus urlă din răsputeri:

— Batiatus, fii atent!

Uriaşul pricepu imediat ce avea de făcut, se feri scăpând de lovitura mortală, dar nu putu evita o tăietură care-i crestă umărul

stâng. Aurelius dărâmase deja grilajul despărţitor şi-l străpunsese pe unul dintre cei doi adversari, iar Vatrenus îl doborî pe cel de-al doilea, în timp ce Batiatus, recunoscându-şi prietenul care se afla alături de el, cu capul descoperit, îşi recăpătă echilibrul şi se aruncă asupra sosiei acestuia secerându-l dintr-o singură lovitură cu sabia. Apoi, toţi trei se năpustiră înainte cu armele întinse către mulţimea care încă nu pricepea ce se întâmplase şi alergară către scară.

— Pe-aici! striga Aurelius. Pe aici! Haideţi, repede!

Se iscă o învălmăşeală îngrozitoare. Lumea, speriată, alerga urlând în toate direcţiile. Gărzile porniră în urmărirea fugarilor, dar Livia era pregătită. Primii doi dintre urmăritori fură străpunşi cu o precizie ucigătoare, unul în piept, altul în mijlocul frunţii; un al treilea se prăbuşi când mai avea doar câteva trepte până la capătul scării. Ceilalţi paznici, cam douăzeci, reuşiră să ajungă la baza scării, pornind şi ei în urmărire, urlând cât îi ţinea gura ca să dea alarma. Sus, supraveghetorul apăru în capătul scării, dar Livia, strecurându-se pe lângă zid, îl împinse din spate şi-l făcu să se prăbuşească în gol. Urletul său disperat se opri doar atunci când se izbi de pardoseală, o sută de metri mai jos. Se aflau aproape de ieşire, când uşa cea mare fu închisă pe dinafară cu un zgomot de zăvoare. Gărzile ajunseseră acum în capătul de sus al scării şi cei patru fură nevoiţi să se întoarcă şi să lupte cu ele. Batiatus îl înşfăcă pe primul duşman care-i căzuse în mână şi-l aruncă asupra celorlalţi ca pe o păpuşă, făcându-i pe toţi urmăritorii să se rostogolească pe scară. Apoi se întoarse către uşa de la ieşire şi strigă:

— Înapoi!

Prietenii săi se dădură în lături şi el se aruncă înainte ca un berbece. Smulsă din ţâţâni, uşa se prăbuşi şi cei patru ieşiră. Unul dintre oamenii de pază rămăsese strivit sub uşă, altul o rupse la fugă doar când dădu ochii cu demonul negru care-şi făcuse apariţia dintr-un nor de praf.

— Pe aici, veniţi după mine, repede! strigă Livia.

Dar Aurelius se îndreptă către oblonul care închidea conducta de alimentare strigând:

— Voiau să facă o baie şi o să le-o dau, pe Hercule!

— Nu avem timp, striga Livia. Haideţi! Haideţi mai repede!

Dar Aurelius ajunsese deja în dreptul capacului care închidea conducta şi Batiatus i se alătură imediat. Mecanismul de deschidere

era înţepenit de rugină, dar forţa uriaşului îl deblocă dintr-o singură sforţare. Oblonul se ridică şi apa năvăli în interior cu un zgomot ca de cascadă. Urletele disperate ale mulţimii se auzeau prin spaţiul destul de strâmt al uşii de sus, ca un cor de suflete osândite în hăurile iadului, dar cei doi prieteni se aflau deja în urma Liviei şi a lui Vatrenus care alergau în jos pe povârniş, către locul în care se aflau caii.

Din spatele lor se auzi un strigăt:

— Aşteptaţi-ne! Venim cu voi!

— Cine sunt? întrebă Aurelius întorcând capul în urmă.

— Doi tovarăşi de suferinţă, răspunse Batiatus, gâfâind. Mişcaţi-vă mai repede! Nu avem nici un moment de pierdut!

Aurelius şi Livia îşi găsiră caii şi-i duseră şi pe ceilalţi în marginea livezii de măslini, acolo unde îi aşteptau alţi trei cai.

— Nu mă aşteptam să fim atât de mulţi. Cei doi care sunt mai uşori să călărească pe acelaşi cal, ordonă Aurelius. Batiatus, tu ia-l pe acela! Şi arătă înspre un armăsar masiv de prin câmpia panonică, cu părul de culoare închisă.

— Cred şi eu că aşa-i mai bine! strigă Batiatus sărind în şa.

În acel moment, din urma lor se auzi o trâmbiţă dând semnale de alarmă.

— Plecăm! strigă Livia. Imediat! Peste câteva clipe o să fie aici!

Porniră în galop, traversând livada de măslini până când ajunseră la o peşteră săpată în stâncă, un adăpost pentru turmele de oi care păşteau noaptea pe mirişti. De acolo, fără a mai putea fi văzuţi, se putea zări câmpul plin de siluete de călăreţi, torţele aprinse care străbăteau bezna nopţii în toate direcţiile ca nişte licurici zăpăciţi; strigăte, ordine furioase, chemări ajungeau până la ei. Dar vechii camarazi nu le mai luau în seamă, nu mai vedeau şi nu mai auzeau nimic. Nebuni de fericire, nu le venea să-şi creadă ochilor, se îmbrăţişau cu putere şi lăcrimau de emoţie, se recunoşteau pe întuneric fără a avea nevoie să se mai vadă, după miros, după sunetul vocilor întretăiate de oboseală, după tăria corpurilor vânjoase, ca nişte bătrâni ogari după o vânătoare de noapte. Aurelianus Ambrosius Ventidius, Rufius Elias Vatrenus, Cornelius Batiatus, soldaţi ai Romei, cu toţii romani prin jurământul sfânt al romanilor.

PARTEA A DOUA

XIII

Porniră din nou în galop înspre Cumae, străvechea şi glorioasa colonie grecească, devenit acum doar un sat modest de pescari. Livia părea să cunoască destul de bine acele locuri şi se mişca prin semiobscuritatea nopţii cu mare iuţeală şi siguranţă. Fuga celor patru sclavi, uciderea a jumătate de duzină dintre oamenii de pază şi vânzoleala îngrozitoare de la *piscina mirabilis* stârniseră, desigur, o agitaţie incredibilă, aşa că era mai bine să găsească, în cel mai scurt timp, un loc sigur şi greu accesibil. Batiatus avea o statură atât de impunătoare încât ar fi atras atenţia pe oriunde ar fi apărut şi, prin urmare, era necesar să se găsească o modalitate pentru ca el să poată trece neobservat. În acest timp, cel mai bine era să fie evitate cârciumile, hanurile şi alte locuri publice. Livia îi instală pe camarazii săi în zona oraşului părăsit, într-un loc pe care-l cunoştea: vechea peşteră a Sibillei cumane, un loc posomorât despre care se spunea că ar fi fost bântuit de fiinţe demonice. Un demon negru în plus nu ar fi făcut decât să adeverească încă o dată credinţele populare.

Se opriră în interiorul cercului de ziduri ruinate şi Livia îşi conduse tovarăşii în peşteră: un fel de tunel săpat în stâncă de mâna omului, având profilul unui trapez. Reuşi să aprindă un foc mic, apoi se strădui să coasă rana lui Batiatus, i-o bandajă cum putu mai bine şi-i dădu o bucată de pânză ca să-şi poată acoperi, cât de cât, corpul. Între timp, ceilalţi încercau să se instaleze cât mai comod în adăpostul acela improvizat. Aurelius adună o grămadă de frunze uscate din care puse o parte pe foc, făcând mai mult fum decât flacără, iar restul îl împrăştie pe jos ca să alcătuiască un fel de culcuş. Livia scoase din desagă toate merindele pe care le adusese cu ea, ce-i drept, destul de puţine: o bucată de brânză, câteva măsline şi o pâine mică pe care le oferi drept cină acelor bărbaţi sleiţi de puteri.

— Nu-i mare lucru, dar măcar să vă mai înşelaţi foamea. Mâine o să vedem ce putem face. Acum, ar fi mai bine să vă odihniţi. Mai avem puţin şi se face ziuă.

— Să ne odihnim? spuse Batiatus. Glumeşti, fetiţo, avem atâtea să ne povestim. Ai idee cine suntem noi? Şi de câte lucruri bune şi rele am avut parte împreună? Pe toţi zeii din ceruri, nici nu-mi vine a crede. Ăsta mă strigă: „Ei, măi sac de cărbuni, am pariat o grămadă de bani pe tine, vezi să nu mă faci de ruşine." Mă întorc să-l scuip în faţă pe nemernic şi pe cine văd? Pe Aurelianus Ambrosius Ventidius în carne şi oase, tocmai acolo, în faţa mea. Pe Hercule, vă jur că mi s-au muiat

picioarele. Şi mi-am zis: ce face aici banditul ăsta, feciorul ăsta de căţea, să vezi că a venit să-l scoată din belea pe vechiul său prieten la cataramă? În timp ce vorbea, vocea îi tremura şi ochii îi străluceau scăldaţi în lacrimi ca ai unui copil. Să vezi, mi-am zis, că şi-a amintit de mine şi m-a găsit tocmai în văgăuna asta scârboasă şi, de fapt, îmi zic, cum naiba a făcut să afle că sunt chiar în fundul haznalei ăsteia, cine i-o fi spus că sunt aici... Pe toţi zeii din cer, nici acum nu-mi vine să cred. Daţi-mi una după ceafă şi treziţi-mă dacă visez.

Vatrenus nu zăbovi şi-i trase un pumn zdravăn în cap.

— Acu' vezi că eşti treaz? E bine, măi negrule! Am reuşit, am reuşit, în sfârşit! I-am aranjat ca la carte pe toţi ăia. Vă închipuiţi ce-o să fie când o să vină autorităţile, câte personaje de vază, câte cucoane respectabile o să găsească bălăcindu-se în apa aia, prinşi asupra faptului cu lupte de gladiatori clandestine? Aş fi vrut să fiu o broscuţă şi să mă bucur şi eu în voie de spectacolul ăla! Şi vă închipuiţi câtă lume o să fie răcită mâine în oraş?

Aurelius izbucni în râs şi o dată cu el toţi ceilalţi, un hohot zgomotos, în valuri şi cu sughiţuri, un râs eliberator ca plânsul unui copil fericit care s-a aflat mult timp în strânsoarea fricii.

Livia îi privea fără să scoată nici o vorbă. Camaraderia aceea a bărbaţilor era un comportament care, pur şi simplu, o fermeca, văzând în el cele mai frumoase calităţi ale omului: prietenia, solidaritatea, spiritul de sacrificiu, entuziasmul. Nici chiar limbajul acela mai deocheat, de cazarmă, cu care, desigur, nu era obişnuită, nu o deranja, în acele clipe.

Apoi, dintr-o dată, se aşternu tăcerea: acea tăcere a amintirilor şi a regretelor, tăcere care se aşternea peste memoria comună a unor bărbaţi care înfruntaseră aceleaşi primejdii şi îndураseră aceleaşi suferinţe şi aceleaşi privaţiuni, împreună timp de mulţi ani, cu singura consolare a prieteniei, a respectului şi a încrederii dintre ei. Era tăcerea emoţiei şi a bucuriei celor care parcă nu puteau crede că se reîntâlneau, contrar tuturor aşteptărilor, contrar celor mai cumplite lovituri ale unui destin potrivnic. Aproape că se puteau ghici gândurile pe care le exprimau privirile lor, ochii umezi, frunţile brăzdate de riduri; povestea lor se putea citi de pe palmele lor bătătorite, de pe braţele pline de cicatrice, de pe umerii pe care greutatea armelor lăsase urme vizibile. Se gândeau la camarazii care nu mai erau cu ei, pe care-i pierduseră pentru totdeauna, la comandantul Claudianus, rănit

şi apoi măcelărit de duşmanii furioşi, lipsit pentru totdeauna de onoarea patriciană de a-şi găsi odihna de veci în mausoleul strămoşilor săi.

Aurelius fu acela care rupse tăcerea aceea atât de puternic încărcată de emoţie, când îşi dădu seama că tovarăşii săi erau atraşi de înfăţişarea şi gesturile Liviei pe care nu o mai văzuseră până atunci. Cu siguranţă, se întrebau cine putea fi şi cum de se afla împreună cu ei prin locurile acelea.

— Fata aceasta se numeşte Livia Prisca, spuse el, şi vine dintr-un sat cu câteva colibe din laguna care se întinde între Ravenna şi Altino. Ea este şefa noastră, chiar dacă îmi dau seama că un asemenea lucru s-ar putea să nu vă fie pe plac.

— Glumeşti, îi răspunse Vatrenus, de parcă fusese trezit chiar atunci din somn. Şeful eşti tu, chiar dacă, teoretic, eu sunt mai mare în grad.

— Nu. Ea mi-a salvat viaţa şi mi-a oferit un ţel, ceva pentru care să lupt. Este femeie, dar este ca şi cum ar fi un bărbat... În unele privinţe chiar mai vitează. Ea este... este... cea care ne plăteşte pentru îndeplinirea unei anumite misiuni. Dar eu voi fi acela care va conduce această misiune, m-aţi înţeles?

Batiatus scutură, nedumerit, din căpăţâna lui mare. Livia interveni, arătând înspre cei doi bărbaţi care li se alăturaseră în timpul evadării.

— Cine sunt aceşti bărbaţi? Putem să ne încredem în ei?

— Vă suntem recunoscători pentru că ne-aţi dat voie să venim cu voi, spuse unul dintre ei. Ne-aţi salvat viaţa. Numele meu este Demetrios, sunt grec din Herakleea şi sunt un prizonier de război. Am fost capturat de goţi la Sirmium, în timp ce patrulam pe Dunăre cu barca mea şi, după aceea, vândut herulilor lui Odoacru care m-au trimis aici ca să servesc în flotă pentru că eram marinar. Vă asigur că ştiu să mânuiesc foarte bine sabia şi mă pricep mai ales la aruncarea cuţitelor. Acesta este prietenul şi camaradul meu de arme, Orosius. A luptat într-o mulţime de campanii militare şi duce la tăvăleală.

— Sunt oameni de ispravă, adeveri Vatrenus, şi, în tot timpul în care ne-am aflat împreună, s-au purtat ca nişte adevăraţi camarazi. Nici ei nu-i pot suferi pe barbari şi nu visează la altceva decât să-şi recapete libertatea.

— Aveţi familii? îi întrebă Aurelius.

— Eu aveam, răspunse Demetrios, soţie şi doi băieţi, de paisprezece şi şaisprezece ani, dar, de cinci ani, nu mai ştiu nimic de ei. Locuiau în satul de lângă tabăra noastră de iarnă. Pe când mă aflam într-o recunoaştere pe râu, alanii au instalat într-o noapte un pod de bărci, i-au luat prin surprindere pe ai noştri şi i-au măcelărit. Când m-am întors, n-am mai găsit decât cenuşă şi tăciuni prin noroi, sub o ploaie torenţială. Şi cadavre, peste tot numai cadavre. N-am să uit scena aceea nici dac-ar fi să mai trăiesc o sută de ani. Am întors cu faţa în sus fiecare mort, unul după altul, cu inima plină de nelinişte, aşteptându-mă ca în fiecare clipă să recunosc pe vreuna dintre fiinţele iubite...

Cu ochii în lacrimi, soldatul nu mai putu adăuga nimic.

— Eu aveam soţie şi o fiică, începu să povestească Orosius. Pe soţia mea o chema Asteria şi era frumoasă ca soarele. Într-o zi, venind acasă în concediu după o campanie în Moesia, mi-am găsit oraşul jefuit de rugi. Le luaseră pe amândouă cu ei. Am încercat în toate felurile să dau de urma acelui trib, comandantul meu a trimis nişte călăuze indigene cu o propunere de răscumpărare, dar sălbaticii aceia cereau un preţ exorbitant pe care nu-l puteam plăti orice aş fi făcut. Au dispărut în stepele lor aşa cum apăruseră... De atunci, nu visez altceva decât să le iau urma. Noaptea, înainte de a adormi, mă tot gândesc unde ar putea fi, prin ce ţinuturi... Mă întreb mereu cum o mai arăta fata mea...

Îşi aplecă fruntea şi tăcu.

Erau poveşti la fel ca multe altele în acele vremuri, dar Aurelius rămase profund mişcat. Nu fusese niciodată un resemnat, nu împărtăşise niciodată visul unei cetăţi a lui Dumnezeu, aşa cum îl proclamase Augustinus din Hippona şi nici nu-şi imaginase vreodată că ar exista vreo cetate în cer, printre nori: pentru el, singura cetate care exista era Urbea cu şapte coline, înconjurată de ziduri de pe vremea lui Aurelian, clădită pe malurile divinului Tibru, Urbea pângărită, dar nemuritoare, mamă a tuturor pământurilor şi a tuturor pământurilor fiică, păstrătoare a celor mai sfinte amintiri. Îi întrebă pe cei doi:

— Şi acum, unde aţi vrea să mergeţi?

— Nu avem unde să mergem, îi răspunse Orosius.

— Nu mai avem nimic. Şi nici pe nimeni, spuse şi Demetrios. Dacă voi aveţi un scop sau mergeţi într-un anume loc, vă rugăm să ne

luaţi cu voi.

Aurelius îndreptă spre Livia o privire întrebătoare şi ea făcu un semn aprobator din cap.

— Am impresia că sunt nişte soldaţi buni, spuse el. Şi avem nevoie de oameni de nădejde.

— Dar nu se ştie dacă vor mai dori să rămână după ce le vom spune ce vrem să facem.

La auzul celor spuse de fată, oamenii se priviră în ochi unul pe altul.

— Dacă nu ne spuneţi despre ce este vorba, n-o să vă putem da nici un răspuns, spuse în cele din urmă Batiatus.

— Ce înseamnă toate ocolişurile astea? Hai, scoate o dată porumbelul pe gură! îi îndemnă Vatrenus.

— Puteţi avea încredere în noi. Prietenii noştri ştiu asta. În luptele dintre noi am încercat întotdeauna să ne protejăm unul pe altul, mai spuseră Demetrios şi Orosius.

Aurelius îi mai aruncă o privire grăbită Liviei, care încuviinţă, dând din cap. Atunci, continuă:

— Vrem să-l eliberăm pe împăratul Romulus Augustus de pe insula Capri unde este ţinut în captivitate.

— Ce-ai spus? întrebă holbând ochii Vatrenus.

— Ce ai auzit.

— Pe Hercule, exclamă Batiatus. Asta-i bună!

— Bună? E o nebunie. Probabil că este păzit zi şi noapte de un milion de paznici, exclamă Vatrenus.

— Nenorociţii ăia pistruiaţi, bombăni Batiatus. Îi urăsc de moarte.

— Sunt şaptezeci cu toţii. I-am numărat noi, preciză Livia.

— Şi noi suntem cinci, spuse Vatrenus privindu-i ţintă pe rând pe fiecare dintre cei de faţă.

— Şase, adăugă Livia pe un ton iritat.

Vatrenus ridică din umeri.

— Nu te uita de sus la ea, îl preveni Aurelius. Aproape că i-a smuls ouăle unuia mai mare ca tine acolo, jos, în port şi, dacă nu interveneam eu, îl scopea ca pe un ţap.

— Măi să fie! spuse Orosius privind-o mai atent pe fată.

— Ei? întrebă Aurelius. La urma urmelor, sunteţi liberi. Puteţi pleca şi rămânem pe mai departe prieteni. O să daţi şi voi ceva de băut

când ne-om întâlni în vreo tavernă.

— Şi cum vrei să faci asta de unul singur? întrebă Batiatus.

Vatrenus oftă.

— E clar. Am căzut din lac în puţ, dar aici, cel puţin, se pare că este rost de distracţie. E cumva şi vreun ban de câştigat? Eu n-am nici un sfanţ şi...

— O mie de solidus de aur de căciulă, îi răspunse Livia, când misiunea va fi îndeplinită.

— Pe toţi zeii! exclamă Vatrenus. Pentru o mie de solidus vă aduc Cerberul din Avernus.

— Atunci, ce mai aşteptăm? întrebă Batiatus. Cred că suntem cu toţii de acord, nu?

Aurelius ridică o mână ca să se facă ascultat şi se făcu din nou tăcere.

— Este o misiune grea, spuse el, cea mai grea la care am participat vreodată fiecare dintre noi: să ajungem pe insulă, să-l eliberăm pe împărat şi să-l ducem de-a curmezişul Italiei până într-un loc de pe coasta Mării Adriatice, unde aşteaptă o corabie care-l va duce într-un loc sigur. Acolo, vom fi plătiţi de Livia şi de persoanele care i-au încredinţat această misiune.

— Şi, după aceea? întrebă Vatrenus.

— Ceri prea mult, îi răspunse Aurelius. Mie mi se pare deja foarte mult că v-am scos din infernul acela. Poate că vom pleca fiecare pe drumul său sau poate că împăratul ne va lua cu el sau, cine ştie... Ah! hai s-o lăsăm baltă. Sunt mort de oboseală şi vreau să dorm. Mâine, pe zi, o să fim cu mintea mai limpede. În orice caz, mai întâi va trebui să facem rost de o barcă şi să ne apropiem de insulă pentru a vedea cum stau lucrurile, apoi, mai vedem. Cine face primul de pază?

— Primul şi ultimul, dacă ne gândim că e trecut bine de miezul nopţii. Fac eu, se oferi Batiatus. Nu mi-e somn şi, de fapt, pe întuneric aproape că nu mă vede nimeni.

Erau epuizaţi, flămânzi, urmăriţi peste tot, pândiţi de pedepse înfiorătoare dacă ar fi fost prinşi, dar îşi luaseră din nou soarta în mâini şi pentru nimic în lume n-ar mai fi renunţat la libertate. Mai degrabă ar fi fost dispuşi să meargă la moarte.

Primele zile de şedere pe insula Capri i se păruseră lui Romulus aproape plăcute: culorile dimprejur, verdele viguros al pădurilor de

pini, al pâlcurilor de mirt şi de fistic, galbenul viu al ginestrelor şi argintiul măslinilor sălbatici, sub cerul albastru-verzui, totul în lumina aceea magică şi orbitoare, dădeau privitorului senzaţia că se află într-un fel de paradis terestru. Noaptea, luna făcea să scânteieze undele tremurătoare ale mării, lumina spuma dintre pietrele malului, acolo unde se spărgeau valurile sau în jurul coloanelor de stâncă ivite din apă ca nişte turnuri ciclopice. Adierile de vânt aduceau un iz sărat până pe terasele marii *villa,* amestecat cu o sumedenie de miresme ale acelui ţinut vrăjit: astfel îşi imaginase Romulus, în visele sale din anii primei copilării, că ar fi trebuit să arate insula frumoasei Calipso, unde Ulisse uitase timp de şapte ani buni de Itaca, de pământul acela arid şi stâncos.

Briza serii aducea miros de smochin, parfum de rozmarin şi de mentă, ca şi zgomote înăbuşite datorită depărtării: behăituri, chemări ale păstorilor, ţipete ale păsărilor care se roteau în cercuri largi pe cerul cărămiziu al amurgului. Bărcile cu pânze se întorceau către port ca nişte miei la stână, fumul se ridica în rotocoale subţiri deasupra caselor îngrămădite ceva mai departe, în jurul golfului peste care domnea o pace adâncă.

Ambrosinus începuse de îndată să culeagă ierburi şi roci, supravegheat mereu, de la distanţă, de paznici, câteodată însoţit de Romulus căruia încerca să-i explice la ce folosesc boabele, rădăcinile şi frunzele. Noaptea, însă, petrecea multe ore ţinând sub observaţie cerul şi mişcările constelaţiilor, arătându-i elevului său Ursa Mare şi Ursa Mică, precum şi Steaua Polară:

— Acela este astrul care domneşte deasupra ţării mele, spunea el, Britannia, o insulă foarte mare, mare cât toată Italia, plină de verdeaţa pădurilor şi a pajiştilor, străbătută de nenumărate turme, de cirezi de boi roşcaţi cu coarne mari, negre. La cele mai îndepărtate margini ale ei, soarele nu apune vara niciodată, şi lumina sa se revarsă pe cer până la miezul nopţii, iar iarna noaptea ţine şase luni.

— O insulă mare cât Italia, repeta Romulus. Cum se poate aşa ceva?

— Chiar aşa este, îl asigura Ambrosinus şi îi amintea de periplul amiralului Agricola care, în timpul domniei împăratului Traian, o înconjurase pe toată cu corabia sa.

— Şi dincolo... dincolo de nopţile acelea care nu se mai termină, ce mai este, *Ambrosine?*

— Dincolo de toate, se află pământul cel mai îndepărtat din direcţia aceea, Ultima Thule, având în jur ziduri de gheaţă înalte de două sute de coţi, bătută zi şi noapte de vânturi îngheţate, străjuită de şerpi de mare şi de monştri cu gheare ascuţite ca pumnalele. Nici unul dintre aceia care au îndrăznit să se avânte prin acele locuri nu s-a mai întors, în afară de un căpitan grec din Marsilia, pe care-l chema Pitheas. El a descris un vârtej înspăimântător care înghite apele oceanului timp de ore întregi, după care le dă afară cu un zgomot asurzitor, împreună cu resturi de corăbii şi schelete de marinari, împingându-le în depărtări, unde inundă ţărmurile şi plajele.

Romulus îi asculta cuvintele şi-şi aţintea asupra lui privirea plină de uimire, uitând de nenorocirile prin care trecea el însuşi.

Ziua se plimbau prin curţile largi sau pe meterezele aflate chiar deasupra valurilor mării. Dacă ajungea la un scaun aflat la umbra unui copac, Ambrosinus se aşeza ca să-l mai înveţe ceva pe elevul său care era numai ochi şi urechi. Dar, pe măsură ce zilele treceau, spaţiul care le era destinat devenea din ce în ce mai strâmt, cerul tot mai departe şi mai indiferent, totul apărea îngrozitor de egal şi de imobil: zborul pescăruşilor, santinelele înarmate care-şi făceau rondul pe metereze, ca nişte automate indiferente îmbrăcate în armuri, şopârlele care se încălzeau sub razele soarelui din acel sfârşit de toamnă şi fugeau să se ascundă prin crăpăturile zidurilor dacă auzeau zgomotul unor paşi care se apropiau.

Câteodată, băiatul era cuprins pe neaşteptate de o nelinişte chinuitoare, de o melancolie care-l dobora şi atunci privea ore întregi oglinda mării sau cădea pradă furiei şi disperării şi arunca neîncetat cu pietre în zid, cu zecile, cu sutele, sub privirile batjocoritoare ale războinicilor barbari, până când cădea istovit, gâfâind, cu trupul scăldat în sudoare. Învăţătorul său îl privea atunci cu duioşie, dar nu se lăsa copleşit de emoţie. Se apropia ca să-l ia de acolo, să-l dojenească, îl îndemna să ia exemplu de la demnitatea strămoşilor, îi amintea de austeritatea lui Cato, de înţelepciunea lui Seneca, de eroismul lui Marius, de măreţia de neegalat a lui Cezar.

Într-o zi în care îl văzuse plictisit şi epuizat peste măsură de jocul acela nebunesc şi zadarnic, umilit de râsetele şi vorbele batjocoritoare ale temnicerilor săi, se apropie de el şi, punându-i o mână pe umăr îi spuse:

— Nu, Cezar, nu. Cruţă-ţi forţele pentru clipa în care vei avea în

mână sabia dreptăţii.

Romulus clătină din cap.

— La ce bun să-mi mai fac iluzii? Ziua aceea nu va veni niciodată. Îi vezi pe oamenii aceia de acolo, de pe metereze? Şi ei sunt prizonieri în acest loc, vor îmbătrâni în plictiseală şi scârbă, până când vor trimite pe alţii în locul lor, apoi pe alţii şi eu voi fi tot aici, ei se vor schimba mereu, iar eu voi fi mereu acelaşi, la fel ca zidurile şi copacii, voi îmbătrâni fără să fi fost niciodată tânăr.

Un fulg căzut de la o pasăre care trecea pe deasupra lor cobora încet prin aer. Romulus o prinse, o strânse în pumn, după care desfăcu degetele şi-l privi fix pe bătrân:

— Sau poate că te gândeşti să-mi meştereşti două aripi din pene şi din ceară, cum a făcut Dedal pentru Icar, şi să-mi iau zborul de acolo, de sus?

Ambrosinus îşi plecă fruntea.

— Măcar de-aş putea, băiete, măcar de-aş putea... Dar poate că aş putea face ceva pentru tine, pot să te învăţ ceva: nu-i lăsa să-ţi întemniţeze şi sufletul, aşa cum au făcut cu corpul. Ridică apoi ochii spre cer. Priveşte la pescăruşul acela... îl vezi? Iată, lasă-ţi sufletul să zboare cu el, acolo sus, respiră adânc... aşa, încă... iarăşi. Îi puse mâinile pe tâmple, închizând ochii. Şi acum, zboară, fiule, închide ochii şi zboară... pe deasupra necazurilor, dincolo de zidurile acestei locuinţe dărăpănate, pe deasupra stâncilor de la malul mării şi pe deasupra pădurilor, zboară către soare şi scaldă-te în lumina sa nesfârşită. Vocea îi scăzu, în timp ce lacrimile i se prelingeau încet din ochii închişi. Zboară, spunea el cu vocea înăbuşită, nimeni nu poate ţine încătuşat sufletul unui om.

Respiraţia lui Romulus se acceleră mai întâi, ca la un căţel speriat, apoi, când se mai linişti, căpătă un ritm mai rar şi regulat, ca într-un somn liniştit.

Alteori, când totul era zadarnic, când nu găsea acele cuvinte care să aibă un sens pentru băiat, Ambrosinus mergea şi se aşeza într-un colţ al curţii şi se apuca să-şi scrie memoriile. Romulus stătea şi el separat, făcând semne pe nisip cu o nuia, dar, apoi, încet-încet, începea să se apropie de bătrân, trăgea cu ochiul, încercând să-şi imagineze ce scria el pe acele foi de pergament pe care aşternea un scris mărunt şi ordonat.

Într-o asemenea zi, se duse pe neaşteptate în faţa lui şi-l întrebă:

— Ce scrii?

— Îmi scriu memoriile. Ar trebui ca şi tu să te ocupi cu scrisul, sau măcar să citeşti. O asemenea ocupaţie te ajută să treci peste necazuri, îţi eliberează sufletul de neliniştea şi de plictisul de fiecare zi, te pune în legătură cu o altă lume. Am cerut cărţi pentru biblioteca ta şi mi le vor aduce: sosesc azi de la Napoli. Nu numai filosofie şi geometrie şi manuale de agricultură, ci şi nişte povestiri foarte frumoase: *Amorurile pastorale* ale lui Dafne şi Chloe, *Etiopica* lui Heliodor, aventurile lui Hercule şi ale lui Teseu, călătoriile lui Ulisse. O să vezi. Mă duc acum să văd dacă totul este în regulă. După aceea, am să-ţi pregătesc cina. Nu te îndepărta prea mult, ca să nu te strig prea tare când va fi cazul să vii la masă.

Ambrosinus îşi lăsă cartea pe băncuţa pe care stătuse, închise cu grijă călimara şi puse condeiul la locul lui, apoi se îndreptă către încăperea care adăpostea cândva biblioteca imperială, cu mii şi mii de volume provenind din toate colţurile imperiului, în latină şi în greacă, în ebraică şi în siriană, în egipteană sau în feniciană. Acum, nişele mari în care se aflau rafturile rămăseseră ca nişte orbite goale şi oarbe deschise către neant. Nu mai rămăsese decât un bust al lui Homer, orb şi el, alb ca o fantomă în marea sală cufundată în întuneric.

Romulus merse câtva timp de-a lungul zidurilor marii curţi şi, de fiecare dată când trecea pe lângă cartea lui Ambrosinus, arunca asupra ei o privire distrată. La un moment dat, se opri şi o privi cu atenţie. Poate că nu era frumos să citească fără permisiunea învăţătorului său, dar îşi închipui că dacă el lăsase cartea acolo, fără nici o indicaţie anume, putea chiar să arunce o privire asupra celor scrise. Se aşeză şi o deschise: în partea de sus a primei pagini era desenată o cruce având literele Alfa şi Omega la capetele braţelor şi, dedesubt, imaginea unei ramuri de vâsc la fel ca amuleta de argint care atârna la gâtul lui Ambrosinus.

Seara era caldă şi ultimele rândunele se adunau în mijlocul bolţii cereşti, chemându-se una pe alta, ca şi cum ar fi regretat că trebuiau să-şi abandoneze cuiburile acum goale ca să plece către zări mai calde. Romulus zâmbi şi spuse în şoaptă:

— Plecaţi, plecaţi, rândunele, voi care puteţi s-o faceţi, zburaţi unde vreţi. O să mă găsiţi şi anul viitor tot aici, eu rămân ca să vă păzesc de răufăcători cuiburile.

Apoi, dădu pagina şi începu să citească.

XIV

Eu încă nu mă născusem când ultimele oşti purtând acvila romană părăseau Britannia ca să nu se mai întoarcă niciodată. Împăratul avea nevoie în altă parte de toţi soldaţii săi, astfel încât pământul meu natal a fost lăsat în voia sorţii. O bună bucată de vreme nu s-a întâmplat nimic. Cei avuţi au continuat să conducă oraşele după regulile lăsate de strămoşi, după legile şi funcţiile stabilite de Imperiu şi au continuat să aibă contacte cu îndepărtata curte de la Ravenna, sperând că, mai devreme sau mai târziu, acvilele se vor întoarce. Dar, într-o zi, barbarii din Nord, care locuiau dincolo de Marele Zid, năvăliră pe pământurile noastre, semănând moarte, distrugere şi foame prin raidurile şi jafurile lor continue. Am cerut atunci ajutor de la împărat, sperând că nu uitase de noi, dar, desigur, el nu ne putea asculta: năvălirea barbară ameninţa graniţele de răsărit ale Imperiului, călăreţi cruzi şi neobosiţi cu pielea măslinie şi cu ochi oblici ajunseseră la întinsele câmpii sarmatice, apărând ca nişte strigoi din bezna nopţii şi înaintau distrugând totul în calea lor. Nu se odihneau niciodată şi nici nu dormeau: le era suficient să-şi pună capul pe gâtul cailor, iar hrana le era carnea frăgezită sub şa de sudoarea cailor.

Comandantul suprem al armatei imperiale, un erou pe nume Aetius, i-a respins pe barbarii cu ochi oblici, cu ajutorul altor barbari, într-o bătălie înspăimântătoare care a durat din zori şi până la asfinţit, dar nu a putut să ne trimită şi nouă câteva legiuni. Trimişii noştri l-au implorat, amintindu-i de legăturile de sânge, de legile şi de religia care ne uniseră timp de secole şi, în cele din urmă, impresionat de rugăminţi, s-a hotărât să facă totuşi ceva pentru noi. A trimis un om, cu numele de Germanos, despre care spuneau că este înzestrat cu puteri taumaturgice şi i-a încredinţat emblema legiunilor din Britannia: un dragon de argint cu coada de purpură care, atunci când bătea vântul, părea că prinde viaţă. Mai mult n-a putut face, totuşi, la vederea acelui simbol, sufletele care păreau învinse până atunci s-au redeşteptat şi a renăscut vechea mândrie a oamenilor de pe aici. Germanos era un luptător curajos şi carismatic. Privirea sa scânteietoare şi înflăcărată, strigătele sale ascuţite ca ale unui şoim, mâinile sale puternice cu care purta stindardul, credinţa sa de nezdruncinat în justiţie şi în civilizaţie au făcut adevărate minuni: el i-a condus pe oamenii săi în luptă cu strigătul de „alleluia!". Barbarii au fost respinşi şi mulţi locuitori înarmaţi au primit

misiunea de a apăra Marele Zid, de a repara porțiunile dărâmate, de a lua în grijă castelele părăsite. Ziua aceea a victoriei de pe câmpul de luptă a rămas cunoscută ca bătălia Alleluia!

Dar, pe măsură ce timpul se scurgea, oamenii se întorceau la vechile lor îndeletniciri și doar grupuri mici de oameni slab înarmați au fost lăsate ca să supravegheze Țara de Sus de la înălțimea Marelui Zid. Și barbarii s-au întors, au atacat prin surprindere, măcelărindu-i pe apărători. Îi trăgeau jos de pe ziduri cu sulițele lor cu cârlig, îi străpungeau ca pe niște bieți pești. Au năvălit după aceea către miazăzi, au luat cu asalt orașele fără apărare, jefuind, punând foc și distrugând totul. Înspăimântători la vedere, aveau fețele vopsite în negru și albastru și nu cruțau nici femeile, nici bătrânii, nici copiii.

A fost trimisă o nouă solie la Aetius, comandantul suprem al armatei imperiale, pentru a-i cere iarăși ajutor, dar nici de data aceasta el n-a putut face altceva decât să-l trimită tot pe Germanos care știuse cândva să insufle forță, vigoare și hotărâre în sufletele locuitorilor Britanniei. Germanos părăsise de câtăva vreme meseria armelor și devenise episcop într-un oraș din Galia, având faima unui adevărat sfânt. Cu toate acestea, nu se dădea în lături să acționeze atunci când i se cerea, astfel că s-a îmbarcat ca să ajungă pe insula noastră. I-a adunat din nou pe oameni, i-a convins pe orășeni să fabrice săbii și sulițe, să se instruiască din nou pentru luptă și, în cele din urmă, să pornească împotriva dușmanului.

De data aceasta, bătălia a avut un rezultat nedecis și însuși Germanos a fost grav rănit.

A fost dus în adâncul pădurii de la Gleva și așezat pe iarbă, la picioarele unui stejar secular, dar înainte de a-și da sufletul i-a pus să jure pe comandanții militari că nu se vor preda niciodată, că vor continua să se apere și că, pentru a asigura paza marelui Zid, vor forma o unitate permanentă și disciplinată, după modelul legiunilor romane. Emblema acestei unități urma să fie dragonul care îi condusese cândva la victorie.

Am fost de față la aceste evenimente: eram încă tânăr, dar fusesem inițiat în practicile medicale druide, ca și în cele ale prezicerii și ale studierii astrelor, călătorisem în mai multe țări, dobândind o serie de cunoștințe importante, așa că am fost chemat ca să-l îngrijesc pe eroul aflat pe patul morții. N-am putut face nimic pentru el, decât, poate, să-i mai ușurez durerile provocate de rană, dar n-am putut uita niciodată

cuvintele sale înălţătoare, fulgerul din privirile sale pe care nici moartea care stătea la pândă nu i-l putea înăbuşi. Când Germanos a murit, corpul său a fost transportat în Galia şi înmormântat în Lutetia Parisiorum, unde se află şi în zilele noastre. Mormântul său este venerat ca acela al unui sfânt şi vin în pelerinaj la el atât locuitorii din Galia, cât şi cei din Britannia.

Acea mică armată a noastră, cu luptători de elită, a fost formată prin străduania celor mai destoinici dintre bărbaţi, urmaşi ai străvechii nobilimi romane şi celtice din oraşele britanice, fiind încartiruită într-un fort din Marele Zid, în apropiere de Mons Badonicus *sau Mont Badon, cum se numeşte acel loc în dialectul nostru din Carvethia.*

Au mai trecut câţiva ani şi se părea că sacrificiul lui Germanos contribuise la consolidarea păcii în ţinuturile noastre, dar era o simplă amăgire: şirul de ierni foarte aspre şi de veri foarte secetoase a decimat hoardele de barbari din Nord, aducându-le foamete şi disperare. Atraşi de mirajul oraşelor bogate de la câmpie, au declanşat o serie de atacuri în mai multe puncte ale Marelui Zid, punând foarte serios la încercare rezistenţa apărătorilor. Mă aflam şi eu la fortul de la Mont Badon, în calitate de medic uman şi veterinar, şi am fost chemat de comandant, un om de mare valoare şi foarte curajos, pe nume său Cornelius Paullinus. Mâna sa dreaptă era locţiitorul său, Constantinus, Kustennin în limba din Carvethia, un om care dobândise o funcţie consulară. Paullinus m-a primit având pe chip o expresie foarte îngrijorată:

— Forţele noastre nu vor mai fi prea mult timp suficiente pentru a respinge atacurile inamice, dacă nu ne va veni cineva în ajutor. Pleacă imediat, împreună cu demnitarii pe care i-am ales pentru această misiune, şi du-te la Ravenna, la împărat. Roagă-l din suflet să ne trimită întăriri, aminteşte-i cât de credincioase sunt oraşele şi oamenii noştri faţă de simbolul romanităţii, spune-i că, dacă nu va trimite o armată, casele noastre vor fi pârjolite, femeile noastre vor fi pângărite, copiii noştri luaţi în captivitate. Aşezaţi-vă, dacă este necesar, la porţile palatului imperial, rămâneţi acolo zi şi noapte, refuzaţi să mâncaţi şi să beţi apă până când veţi fi primiţi la împărat. Tu eşti cel mai destoinic dintre toţi cei pe care îi cunosc, eşti singurul care a călătorit peste mări în Galia şi în Iberia. Vorbeşti, în afară de latină, şi alte limbi şi cunoşti secretele medicinii şi ale alchimiei, putând prin aceasta să-ţi atragi consideraţie şi preţuire din partea tuturor.

L-am ascultat fără a-l întrerupe, conştient de gravitatea

deosebită a situației și de marea încredere pe care o avea în mine, dar, în adâncul sufletului, mă gândeam că o asemenea misiune era extrem de riscantă și cu șanse minime de succes. Drumurile nesigure, provinciile Imperiului aflate în mare parte în mâna unor populații turbulente, dificultatea de a procura alimente pentru mine și pentru tovarășii mei îmi păreau tot atâtea obstacole destul de greu de depășit. Ca să nu mai vorbim de cea mai mare problemă: primirea la împărat și obținerea ajutorului de care țara mea avea atâta nevoie. Așa că i-am răspuns:

— Nobile Paullinus, eu sunt gata să fac ceea ce îmi ceri și să-mi pun în joc, dacă este necesar, chiar și viața pentru a-mi salva patria, dar ești sigur că aceasta este cea mai bună soluție? Nu ar fi mai bine să vă înțelegeți cu nobilul Wortigern? El este un luptător curajos, puternic și îndrăzneț, și are în jurul lui războinici mulți și bine antrenați care, și în alte rânduri, dacă-mi aduc bine aminte, au mai luptat alături de noi împotriva barbarilor din Nord. În plus, el se trage dintr-un tată celt și o mamă romană, având același sânge cu majoritatea locuitorilor de pe aceste pământuri. Și locțiitorul tău, Constantinus, îl cunoaște foarte bine.

Paullinus oftă, ca și cum s-ar fi așteptat la o asemenea obiecție.

— Am încercat deja să facem și asta, dar Wortigern a cerut un preț mult prea mare: puterea asupra întregii Britannii, desființarea adunărilor cetățenești, desființarea vechilor funcții, dispariția rolului pe care-l aveau senatorii. Asemenea măsuri mă tem că ar însemna ceva și mai rău, iar orașele care s-au supus puterii lui îndură o tiranie nemiloasă și o asuprire cumplită din partea lui. Dacă nu voi mai avea altă cale, voi lua chiar și o asemenea decizie, dar numai atunci când toate alternativele vor fi epuizate. În plus...

Nu mai continuă, oprindu-se ca și cum n-ar fi îndrăznit sau n-ar fi vrut să mai spună ceva anume, dar eu am crezut că pot desluși gândul lui neexprimat.

—... în plus, am continuat eu, tu ești roman până în vârful unghiilor, fiu și nepot de romani, poate ultimul din neamul tău, și te pot înțelege, chiar dacă nu cred că timpul poate fi oprit în loc, iar roata istoriei să se învârtă în alt sens.

— Greșești, spuse Paullinus. Nu mă gândeam la așa ceva, deși, în adâncul sufletului, am continuat să visez că, într-o zi, se vor întoarce acvilele romane. Mă gândeam la clipele în care ți l-am adus de pe câmpul de luptă pe Germanos, rănit de moarte, în pădurea de la Gleva, ca să-i îngrijești rana...

— Îmi amintesc de ziua aceea, îi răspunsei. N-am putut face mare lucru atunci.

— Ba ai făcut destul, spuse Paullinus. I-ai dat măcar timpul necesar ca să primească din partea unui preot ultima împărtăşanie şi iertarea creştinească a tuturor păcatelor, şi ca să poată spune ultimele cuvinte.

— Pe care numai tu le-ai putut asculta. Ţi le-a şoptit la ureche înainte de a-şi da sufletul.

— Aş vrea ca acum să ţi le spun şi ţie, continuă Paullinus.

Îşi duse o mână la frunte, ca şi cum ar fi vrut să-şi concentreze mai bine forţele memoriei şi ale sufletului. Apoi spuse:

Venit adulescens a mari infero cum spatha pax et prosperitas cum illo, aquila et draco iterum volabunt
Britanniae in terra lata.

— Par să fie versurile unui vechi cântec popular, spusei eu după câteva clipe de reflecţie. Un tânăr războinic care vine pe mare aducând pacea şi prosperitatea: este o temă foarte des întâlnită. Asemenea cântece sunt foarte frecvente printre oamenii din popor în perioadele de foamete, de război, de sărăcie.

Era, însă, clar că pentru Paullinus cuvintele aveau o altă semnificaţie. El spuse:

— Acesta este înţelesul aparent: cuvintele acelea, ultimele rostite de un erou în pragul morţii, au o altă semnificaţie, mai profundă şi mai importantă, esenţială pentru salvarea acestui pământ şi a noastră, a tuturor. Acvila reprezintă Roma, iar dragonul este stema noastră, emblema legiunii din Britannia. Eu presimt că totul îţi va deveni mai limpede atunci când vei ajunge în Italia şi vei fi primit de împărat. Du-te, te rog din suflet, du până la capăt această misiune pe care ţi-o încredinţez.

Atât de fierbinte şi disperată era rugămintea sa, încât am acceptat să fac ceea ce îmi cerea, chiar dacă versurile acelea ciudate nu-mi făcuseră o impresie deosebită. În faţa senatului din Carvethia, reunit în şedinţă sub conducerea lui Kustennin, jurai să mă întorc cu o armată pentru a elibera o dată pentru totdeauna pământul nostru de ameninţarea barbară. Plecai a doua zi şi, înainte de a coborî în port împreună cu tovarăşii mei de călătorie, aruncai o ultimă privire către

fortul de la Marele Zid, către dragonul roşu care flutura pe turnul cel mai înalt, către silueta aflată în picioare pe ziduri, învăluită într-o mantie de aceeaşi culoare: Cornelius Paullinus şi speranţele sale dispărură încet în urma mea în pâcla uşoară a unei dimineţi de toamnă.

Am ridicat ancora şi, profitând de vântul prielnic, ne-am îndreptat spre Galia, unde am debarcat pe la sfârşitul lui octombrie, dar călătoria fusese, de altfel, lungă şi obositoare, aşa cum era de prevăzut. Unul dintre tovarăşii mei s-a îmbolnăvit şi a murit după ce căzuse în apele îngheţate ale unui râu, un altul s-a rătăcit în timpul unui viscol pe când traversam Alpii. Ultimii doi au murit într-o ambuscadă organizată de o bandă de tâlhari într-o pădure din Padusa. Am fost singurul care am scăpat şi, când am ajuns la Ravenna, am încercat în zadar să fiu primit de împărat: acesta era o marionetă neputincioasă în mâinile altor barbari. N-au ajutat la nimic rugăminţile şi nici măcar înfometarea, aşa cum îmi ceruse Paullinus. În cele din urmă, obosiţi să mă mai vadă acolo, servitorii m-au alungat cu lovituri de bâtă din curtea palatului.

Extenuat de aşteptarea prelungită şi de foame am plecat, cuprins de disperare, departe de oraşul acela şi de oamenii aceia atât de nepăsători, am rătăcit din sat în sat cerând ţăranilor găzduire şi primind un colţ de pâine uscată şi un pahar cu lapte pentru munca mea de medic uman şi veterinar, alternând după caz cele două profesii. Şi fără îndoială că, în anumite cazuri, am avut mai multe motive să salvez animale de povară nevinovate, decât fiinţe omeneşti obtuze şi violente.

Vai de mândrul sânge latin! Ţara era înţesată de bande de tâlhari, gospodăriile erau locuite de ţărani săraci chinuiţi de taxele insuportabile. De-a lungul vechilor şi faimoaselor şosele construite de mari consuli romani, cetăţi înfloritoare cândva, înconjurate de ziduri cu bastioane semeţe nu mai erau acum decât biete fantome de ziduri ruinate şi pe jumătate distruse, printre crăpăturile cărora apăruseră deja perdelele de iederă. Cerşetori zdrenţăroşi se îngrămădeau în pragul caselor de bogătaşi, încăierându-se pe resturile aruncate câinilor sau pe maţele împuţite rămase de la sacrificarea animalelor. Nu mai existau pe dealuri viile şi livezile de măslini la care visam citind, pe când eram copil de şcoală în Carvethia, poemele lui Horatius şi Vergilius, şi boii albi cu coarnele ca secera lunii nu mai trăgeau plugurile care să brăzdeze ogoarele, nici gestul larg şi solemn al semănătorului care desăvârşea lucrarea câmpului. Se mai vedeau ici-colo doar păstori sălbăticiţi care mânau turme de oi şi de capre pe păşuni uscate, sau cârduri de porci

prin pădurile de stejar căutând cu disperare ghindă ca să-şi potolească foamea.

În ce ne puseserăm noi speranţele! Ordinea, dacă se putea numi astfel, era asigurată de hoarde de barbari din care se compunea acum armata imperială, mai credincioşi şefilor lor decât puţinilor ofiţeri romani. Ei mai mult asupreau poporul decât îl apărau. Imperiul nu mai era decât un fel de larvă, o simplă fantomă aşa cum era şi împăratul, iar cei care fuseseră stăpânii lumii se aflau acum sub călcâiul unor stăpâni necioplţi şi îngâmfaţi. De câte ori nu le-am privit cu atenţie feţele abrutizate, frunţile şiroind de o sudoare servilă, încercând să descopăr trăsăturile nobile ale lui Cezar şi Marius, spiritul plin de măreţie al lui Caton şi Seneca! Şi totuşi, la fel cum o rază de soare pătrunde pe neaşteptate printr-o pătură deasă de nori din toiul unei furtuni, tot astfel, câteodată, fără vreun motiv anume, din privirile acelea mai răzbătea, când şi când, mândria orgolioasă a strămoşilor şi, văzând aceasta, nu mă puteam opri să nu cred că, poate, nu era totul pierdut.

În oraşe şi la sate, religia creştină învinsese peste tot şi imaginea lui Hristos răstignit îi privea pe cei care credeau în el de pe altare sculptate în lemn sau în marmură, dar la ţară, ascunse şi oarecum protejate în desişul codrilor, se mai înălţau încă templele închinate vechilor zeităţi ale străbunilor. Mâini necunoscute depuneau ofrande în faţa acestor monumente sfărâmate şi pângărite, iar din adâncul pădurii sau de pe piscurile munţilor se mai auzea sunetul flautelor şi al tobelor care chema credincioşi necunoscuţi să invoce Driadele pădurilor, Nimfele izvoarelor şi ale lacurilor. În locurile cele mai izolate, în fundul peşterilor, printre vegetaţia înmiresmată, putea apărea pe neaşteptate imaginea sălbatică a lui Pan, cel cu copita despicată, cu un falus enorm apărându-i dintre coapsele puternice, mărturie a ritualurilor orgiastice care nu fuseseră nici uitate, nici abandonate.

Propovăduitorii lui Hristos predicau apropiata sa reîntoarcere şi Judecata de Apoi şi îi îndemnau pe credincioşi să nu se mai gândească la cetatea pământească, pentru a-şi înălţa privirile şi speranţele doar către Cetatea lui Dumnezeu. În felul acesta, cu fiecare zi care trecea, se stingea în sufletele oamenilor dragostea pentru patrie, dispărea cultul strămoşilor şi al celor mai sfinte amintiri, toate acestea fiind lăsate pe seama studiilor pur academice ale învăţaţilor.

Ani de zile am fost preocupat doar să supravieţuiesc zi de zi, uitând de motivul pentru care mă aflam atât de departe de ţara mea,

sigur de faptul că și acolo, la picioarele Marelui Zid, totul era în paragină, totul era pierdut, că prietenii și tovarășii mei muriseră, că nu mai exista speranța libertății și a demnității unei vieți civilizate. Într-adevăr, cu ce bani și cu ce provizii m-aș fi putut încumeta să mă întorc, dacă tot ceea ce câștigam nu era deajuns decât să-mi astâmpere foamea. Nu-mi mai rămăsese decât o dorință sau, poate, un vis: să văd Roma! În pofida jafului nemilos la care o supuseseră, cu o jumătate de secol înainte, barbarii lui Alaric, Urbea se înălța și acum ca una dintre cele mai frumoase orașe din lume, apărată mai mult de simbolul Sfântului Pontif, decât de impunătoarele ziduri construite sub domnia lui Aurelian, și acolo se mai reunea Senatul pe vechile sale locuri, mai mult ca să păstreze o venerabilă tradiție, decât să ia decizii care, în condițiile de azi, scăpau complet de sub autoritatea sa. Așa că, într-o zi, am pornit la drum, sub înfățișarea unui preot creștin, singura care, poate, impunea o oarecare teamă tâlharilor și hoților mai mărunți. Și, tocmai în timpul acelei călătorii de-a curmezișul Apeninilor, soarta mea s-a schimbat pe neașteptate, ca și cum destinul și-ar fi adus aminte dintr-o dată de mine, și-ar fi dat seama că încă mai trăiam și că mai puteam fi bun la ceva în locurile acelea, în mijlocul acelei lumi în care nu mai exista nici o speranță.

Era o seară de octombrie, era gata să se întunece și eu îmi pregăteam un adăpost pentru noapte, adunând o grămadă de frunze uscate care să-mi servească drept culcuș la picioarele unei stânci, când mi s-a părut că aud un geamăt în desișul pădurii. Mă gândeam că putea fi mormăitul vreunui animal de noapte sau chemarea unui huhurez care seamănă destul de mult cu geamătul unui om, dar mi-am dat seama destul de curând că era vorba despre tânguirea unei femei. M-am ridicat în picioare și m-am strecurat printre copaci în direcția de unde venea acel sunet, mergeam cu pas ușor și mă feream să nu fiu văzut așa cum învățasem să mă mișc pe când eram tânăr, în pădurea sacră de la Gleva. La un moment dat, în fața mea a apărut, în mijlocul unui luminiș, o tabără păzită de soldați, în parte romani și în parte barbari, dar echipați și înarmați cu toții după obiceiul roman. În mijlocul taberei ardea un foc și unul dintre corturi era luminat. De acolo se auzea tânguirea aceea. M-am apropiat și nu m-a oprit nimeni, pentru că, la vremea aceea, vechea mea pricepere de druid îmi permitea să-mi fac aproape invizibil corpul, astfel încât să semene cu una dintre infinitele umbre ale nopții; am scos o vorbă abia când mă aflam deja în cort și toți se întorseseră uluiți către

mine ca și cum m-aș fi înfiripat din nimic. Aveam în față un bărbat cu o înfățișare impunătoare, cu fața încadrată de o barbă neagră care îl făcea să pară un vechi patrician. Maxilarele încleștate, expresia ochilor negri și cu o privire pătrunzătoare arăta că sufletul îi era apăsat de o cumplită neliniște. Alături de el, o femeie foarte frumoasă plângea în hohote lângă un pat pe care zăcea un copil poate de patru sau cinci ani, aparent fără viață.

— Cine a dat ordin să fie chemat un preot? întrebă bărbatul privindu-mă nedumerit.

Era clar că, în înfățișarea mea umilă, în hainele mele murdare și jerpelite era ceva sărăcăcios și, poate, dubios care făcea să fiu luat mai degrabă drept un cerșetor decât un slujitor al lui Dumnezeu.

— Nu sunt preot... nu încă, am răspuns. Dar mă pricep la medicină și poate că reușesc să fac ceva pentru copilul acela.

Bărbatul m-a privit cu ochii plini de lacrimi și mi-a spus:

— Copilul acela a murit. Și era singurul nostru fiu.

— Nu cred, i-am răspuns. Încă mai simt un suflu de viață în cortul acesta. Lăsați-mă să-l consult.

Omul consimți cu resemnarea celor disperați și femeia mă privi cu ochii plini de uimire și de speranță.

— Lăsați-mă singur cu el și înainte de ivirea zorilor, dacă mai este vreo șansă, am să vi-l las în grijă, am spus, mirându-mă eu însumi de cuvintele mele.

Nu-mi dădeam seama, într-adevăr, din ce cauză, ca printr-o minune și în acele locuri izolate, am simțit în adâncul sufletului renăscând străvechile daruri ale științei romane și moștenirea puterilor druidice într-o concentrare unică de o formidabilă energie și calmă conștiință de sine. Era ca și cum în toți acei ani aș fi trăit uitând de mine însumi și de demnitatea mea și, dintr-o dată, mi-aș fi dat seama că puteam reda culoarea vieții în obrajii palizi ai acelei ființe și lumină ochilor care păreau stinși sub pleoapele închise. Vedeam, desigur, semnele otrăvirii, dar nu puteam ști cât de avansat era procesul de intoxicare. Omul ezita, dar femeia a fost aceea care l-a convins. L-a apucat de braț și l-a tras afară din cort, șoptindu-i ceva la ureche. Se gândea, probabil, că eu nu puteam să-i fac mai mult rău decât boala de care credeau ei că suferea.

Mi-am deschis desaga și am văzut rapid ce aveam la îndemână. În toți acei ani, îmi împrospătasem mereu rezerva de medicamente,

continuasem să culeg ierburi şi rădăcini, fiecare la timpul lor, şi să le prepar conform regulilor pe care le ştiam, astfel încât am pus să se încălzească apă pe un vas cu jăratic şi am pregătit o infuzie puternică, capabilă să pună din nou în funcţiune organismul acum aproape inert al copilului, am încălzit pietre şi le-am învelit în cârpe curate, aşezându-le în jurul corpului său deja răcit. Am turnat apă caldă, aproape clocotită, într-o ploscă şi i-am pus-o pe piept. Trebuia să trezesc o fărâmă de viaţă în corpul acela, înainte de a-i da leacul preparat. Când am văzut că pe pielea sa învineţită apăruseră picături mici de sudoare, i-am picurat infuzia în gură şi în nas şi am observat aproape imediat o reacţie, un tremur abia perceptibil al micilor lui nări.

Afară, toată lumea păstra tăcerea, nu mai auzeam nici măcar plânsul mamei: oare femeia aceea mândră şi atât de frumoasă se resemnase cu o pierdere atât de grea? Am continuat să-i dau câteva picături din infuzie şi am văzut o reacţie mai puternică şi, imediat după aceea, o contracţie vizibilă a pântecelui. L-am apăsat atunci cu putere cu mâinile pe stomac şi micuţul a vomitat: un lichid verzui şi cu miros greu care nu mi-a lăsat nici o urmă de îndoială. I-am mai picurat din infuzie şi au urmat alte contracţii, apoi un icnet şi mai puternic, urmat de încă un val de vomă şi alte convulsii. În cele din urmă, copilul s-a întins liniştit pe pat şi eu l-am dezbrăcat şi l-am spălat, acoperindu-l la sfârşit cu un cearşaf curat. Avea tot corpul scăldat în sudoare, dar acum respira şi inima începuse să i se simtă, bătaie cu bătaie, într-un ritm chinuit care mi se părea că este din ce în ce mai puternic şi, pentru mine, suna mai triumfător decât bătăile unei tobe mari. Am examinat cu atenţie ceea ce dăduse afară din stomac şi bănuielile mi s-au confirmat. Am ieşit atunci din cort şi am venit până în faţa părinţilor copilului. Erau aşezaţi pe două scaune lângă focul din mijlocul taberei şi li se citea în priviri o încordare teribilă. Auziseră dinăuntru acele icnete ale băiatului şi deja ştiau că erau semne neîndoielnice ale vieţii, dar fuseseră de acord să mă lase singur cu copilul şi-şi respectau promisiunea.

— O să trăiască, am spus eu cu o studiată şi liniştită mândrie.

Imediat după aceea, am adăugat:

— A fost otrăvit.

Cei doi s-au dus în grabă în cort şi am auzit hohotele unui plâns de bucurie ale mamei care-şi îmbrăţişa copilul. Mă îndreptam către marginea taberei, acolo unde era aprins focul santinelelor, ca să nu tulbur sentimentele lor atât de puternice şi de intime, dar, la auzul unei

voci ferme, m-am oprit la jumătatea drumului. Era el, tatăl.

— Cine eşti? m-a întrebat. M-am întors şi l-am văzut în faţa mea privindu-mă fix. Cum de ai ajuns până în cortul meu, atât de bine păzit de oameni înarmaţi? Şi cum de l-ai adus la viaţă pe fiul meu? Eşti oare... un sfânt sau un înger venit din cer? Sau eşti vreunul dintre duhurile pădurii? Spune-mi, te rog.

— Sunt doar un om oarecare, cu unele cunoştinţe de medicină şi de ştiinţe naturale.

— Îţi datorăm viaţa singurului nostru copil şi pentru aşa ceva nu există o răsplată pe măsură. Dar cere-mi şi, în limitele posibilităţilor mele, vei primi ce ai cerut.

— O masă caldă şi o pâine ca să am la drum pentru mâine vor fi o recompensă suficientă, am răspuns eu. Cea mai mare răsplată a fost pentru mine faptul că l-am văzut respirând pe copilul acela.

— Încotro mergi? m-a întrebat.

— La Roma. Visul meu dintotdeauna a fost să văd Urbea şi minunăţiile sale.

— Şi noi mergem spre Roma. Aşadar, te rog, rămâi cu noi: vei călători astfel în siguranţă şi atât eu cât şi soţia mea sperăm din toată inima că vei accepta să rămâi mereu cu noi ca să-l ai în grijă pe fiul nostru. Va avea nevoie de un învăţător şi cine l-ar putea ajuta mai bine decât tine, un om cu atâtea cunoştinţe şi cu asemenea însuşiri miraculoase?

Chiar speram să-l aud spunându-mi aşa ceva, dar i-am răspuns că mă voi mai gândi şi că-i voi da un răspuns când vom ajunge la Roma. Între timp, urma să mă străduiesc ca băiatul să se înzdrăvenească pe deplin, dar el, tatăl, ar fi trebuit să-l găsească pe asasin, pe acel om care-l ura atât de tare încât fusese capabil să otrăvească o fiinţă nevinovată.

În acel moment, el a părut să-şi dea seama de ceva şi mi-a răspuns:

— Asta este treaba mea. Vinovatul n-o să scape nepedepsit. Dar tu, între timp, acceptă-mi ospitalitatea şi şezi la masa mea, după care odihneşte-te în puţinul timp care a mai rămas până dimineaţa. O meriţi pe deplin.

Mi-a spus că-l chema Oreste şi că era ofiţer în armata imperială. În timp ce stăteam de vorbă, s-a apropiat de noi şi soţia sa, Flavia Serena, care, cuprinsă încă de emoţie voia să-mi apuce mâna ca să mi-o sărute. M-am retras în mare grabă şi m-am înclinat în faţa ei, salutând-o

cu respect. Era cea mai frumoasă şi mai nobilă persoană pe care o văzusem în viaţa mea. Nici chiar groaza de a-şi pierde copilul nu schimbase armonia trăsăturilor sale nobile şi nici nu întunecase lumina din ochii ei de culoarea ambrei. Ultimele evenimente mai adăugaseră doar o strălucire a suferinţei şi a încordării prin care trecuse. Avea o atitudine mândră, dar privirea îi era gingaşă ca un asfinţit de primăvară, fruntea înaltă era mărginită de bucle negre cu reflexe violete, degetele erau lungi şi subţiri, pielea albă şi delicată. O cingătoare de catifea îi scotea în evidenţă talia şi şoldurile frumos conturate pe sub hainele subţiri din lână, iar gâtul îi era împodobit de un colier de argint de care atârna o singură perlă neagră. Nu voi mai avea parte niciodată în viaţă să văd o fiinţă de o asemenea frumuseţe răpitoare şi încă din prima clipă în care am văzut-o am ştiut că-i voi fi credincios cât voi mai trăi, oricare ar fi fost soarta pe care viitorul ne-ar fi putut-o rezerva.

Am salutat-o cu o plecăciune adâncă şi i-am cerut permisiunea să mă retrag: eram obosit mort şi îmi cheltuisem toată energia în duelul acela victorios împotriva morţii. Am fost condus la un cort şi m-am prăvălit sleit de puteri pe un pat de campanie, dar ceasurile până dimineaţa le-am petrecut nu dormind cu adevărat, ci într-o toropeală apăsătoare întreruptă din când în când de urletele sfâşietoare ale unui om supus la cazne. Probabil că era acela pe care Oreste îl bănuia că-i otrăvise fiul. Dimineaţa, n-am vrut să întreb şi nici nu am vrut să aflu altceva pentru că ştiam deja destule: tatăl acelui copil era cu siguranţă un om cu mare putere în stat dacă îşi făcuse nişte duşmani atât de înverşunaţi încât să pună în pericol viaţa fiului său. Când tabăra a fost ridicată şi am plecat, am lăsat în urmă cadavrul ciopârţit al unui om legat de trunchiul unui copac. Până seara, animalele pădurii urmau să lase din el doar scheletul.

Am devenit în felul acesta preceptorul acelui copil şi membru al familiei, trăind mai mulţi ani în condiţii demne de invidiat, locuind în case deosebit de somptuoase, întâlnind personaje importante, dedicându-mă studiilor mele preferate şi experienţelor din domeniul ştiinţelor naturale şi uitând, în felul acesta, complet de misiunea cu care fusesem trimis în Italia cu atâta timp înainte. Oreste lipsea de acasă deseori, luând parte la campanii militare foarte periculoase, iar când se întorcea la ai săi era însoţit de căpeteniile barbare ale unităţilor din armată. Cu fiecare an care trecea, ofiţerii romani erau din ce în ce mai puţini. Cei mai capabili bărbaţi din rândul aristocraţiei preferau să facă

parte din clerul creştin şi să devină păstori ai unor suflete decât condotieri în fruntea unor armate. Aşa fusese cazul lui Ambrosius care, în vremea împăratului Teodosius, părăsise o carieră militară strălucită pentru a deveni episcop la Milano şi tot astfel se întâmplase şi cu însuşi Germanos, comandantul nostru suprem din Britannia care, în cele din urmă, lăsase sabia pentru a îmbrăca odăjdiile preoţeşti.

Dar Oreste era plămădit dintr-un alt aluat: am aflat pe parcursul timpului că în tinereţe se aflase în serviciul hunului Attila, distingându-se prin înţelepciunea şi inteligenţa sa şi nu era nici o îndoială că ţinta sa era să ajungă la putere.

Mă aprecia foarte mult şi nu rareori îmi cerea şi mie sfatul în unele privinţe, dar sarcina mea principală rămânea educaţia fiului său, Romulus. Aş putea spune chiar că mi-a cedat mie atribuţiile sale părinteşti, el fiind cu totul captivat de ascensiunea către cele mai înalte demnităţi militare. A reuşit într-o bună zi să obţină titlul de părinte al poporului roman şi comanda supremă a armatei imperiale. În acel moment a luat o decizie care urma să-şi pună pecetea pe viaţa noastră, a tuturor, deschizând, într-un anumit fel, şi o nouă eră.

În anul acela domnea împăratul Iulius Nepos, un om slab de înger şi incapabil, dar având relaţii foarte bune cu împăratul din Răsărit, Zenon. Oreste a plănuit să-l detroneze şi să urce el pe tron. M-a pus la curent cu intenţia sa şi m-a întrebat ce părere aveam. I-am răspuns că era o adevărată nebunie: cum se putea gândi că soarta sa ar fi putut să fie diferită de aceea a ultimilor împăraţi care se succedaseră, unul după altul, pe tronul cezarilor? Se gândea oare şi la ce primejdii îngrozitoare urma să-şi expună familia?

— De data aceasta va fi altfel, mi-a răspuns şi n-a vrut să-mi mai spună nimic.

— Dar cum poţi fi sigur de fidelitatea acestor barbari? Ei nu vor altceva decât bani şi teritorii: atât timp cât vei putea să le dai aceste două lucruri te vor urma, când nu vei mai putea să-i îmbogăţeşti, vor alege pe oricare altul, mai bogat şi mai dispus să le satisfacă pretenţiile şi lăcomia din ce în ce mai mare.

— Ai auzit vreodată vorbindu-se despre Legiunea Nova Invicta? m-a întrebat.

— Nu. Legiunile au fost desfiinţate de multă vreme. Ştii bine, stăpâne, că tehnica militară s-a dezvoltat foarte mult în ultimii o sută de ani. Şi mă gândeam, din contra, la legiunea pe care Germanos o formase

înainte de a muri lângă Marele Zid, apărând fortul de la Mont Badon şi care poate că nici nu mai exista.

— Greşeşti, răspunse Oreste. Nova Invicta este o unitate de elită, formată doar din soldaţi proveniţi din Peninsulă sau din vechile provincii, pe care eu am reorganizat-o în mare secret şi o ţin pregătită de ani de zile sub comanda unui om foarte capabil şi cu mari calităţi cetăţeneşti şi militare. În acest moment ea se apropie în marş forţat şi în scurt timp soldaţii vor poposi la o distanţă nu prea mare de reşedinţa noastră din Emilia. Dar aceasta nu este singura noutate: nu eu voi fi împăratul.

L-am privit uluit, în timp ce un gând înfricoşător îşi făcea loc în mintea mea.

— Nu? am întrebat. Atunci, cine ar putea fi?

— Fiul meu, a răspuns el, fiul meu, Romulus, care va căpăta şi titlul de Augustus. Va purta numele primului rege şi al primului împărat al Romei. Iar eu îi voi asigura spatele, păstrând comanda supremă a armatei imperiale. Nimeni şi nimic nu-i va putea face vreun rău.

N-am mai spus nimic, pentru că orice aş fi zis ar fi fost în zadar. El hotărâse deja toate acestea şi nimic nu l-ar fi putut face să-şi schimbe planurile. Nu părea să-şi dea seama nici măcar de faptul că-şi expunea fiul, elevul meu, băiatul meu drag, unui pericol de moarte.

În noaptea aceea m-am culcat târziu şi multă vreme am rămas în pat cu ochii deschişi fără a reuşi să adorm. Prea multe gânduri mă asaltau şi printre toate acestea era imaginea acelor bărbaţi care se apropiau în marş forţat ca să stea drept pavăză unui copil care devenea împărat. Soldaţi ai ultimei legiuni, gata să facă sacrificiul suprem pentru destinul ultimului împărat...

Povestea se termina aici şi Romulus îşi înălţă fruntea, închizând cartea. Îl văzu în faţa sa pe Ambrosinus.

— Bănuiesc că a fost o lectură interesantă. Te strig de ceva vreme şi tu nu te învredniceşti nici măcar să-mi răspunzi. Cina este gata.

— Iartă-mă, *Ambrosine*, nu te-am auzit. Am văzut cartea pe care ai lăsat-o şi m-am gândit...

— Nu-i nimic în cartea aceea pe care tu să nu-l poţi citi. Hai, să mergem.

Romulus luă cartea sub braţ şi-l urmă pe învăţătorul său către

sufragerie.

— *Ambrosine...* începu el la un moment dat.

— Da?

— Ce înseamnă profeţia aceea?

— Aceea? Ei bine, nu este un text prea greu de înţeles.

— Nu, sigur că nu, dar...

— Iată ce înseamnă

„Va veni un tânăr dinspre mările din sud cu sabia sa aducând pacea şi prosperitatea.

Acvila şi dragonul vor continua să domnească peste întinsele pământuri ale Britanniei."

Este o profeţie, Cezar, şi, ca toate profeţiile, are o semnificaţie înflăcărată, dar este în stare să ajungă până la sufletele acelor oameni pe care Dumnezeu i-a ales pentru a împlini tainicele sale planuri.

— *Ambrosine*..., mai spuse Romulus.

— Da.

— Tu... tu o iubeai pe mama?

Bătrânul învăţat îşi plecă fruntea golaşă şi făcu un semn aprobator plin de gravitate şi de durere.

— Da, o iubeam. Cu o iubire simplă şi pe deplin devotată pe care nu am îndrăznit să mi-o mărturisesc nici mie însumi, dar în numele căreia eram gata să-mi dau chiar şi viaţa în orice clipă.

Îşi ridică privirile către băiat şi ochii săi străluceau ca nişte cărbuni aprinşi când spuse:

— Cel care a pus să fie omorâtă va plăti pentru aceasta cu o moarte înfiorătoare. Jur.

XV

Ambrosinus era ca şi dispărut. De câtva timp se ocupa cu explorarea unor părţi mai puţin cunoscute ale *villei*, în special a vechilor locuinţe care nu mai erau folosite. Curiozitatea sa neostoită se apleca asupra unor obiecte abandonate, dar care prezentau pentru el un interes excepţional: fresce, statui, documente de arhivă, materiale de laborator, unelte de tâmplar şi de dulgher. Îşi petrecea mare parte din timp reparând diferitele unelte care nu mai fuseseră folosite de cine ştie când, cum erau moara şi fierăria, cuptorul şi latrina cu apă

curentă.

Barbarii îl considerau de-acum un fel caraghios lunatic şi râdeau când îl vedeau trecând pe lângă ei sau îşi băteau joc de el. Aşa făceau toţi, dar cu excepţia unuia: Wulfila. Îşi dădea seama prea bine de inteligenţa bătrânului ca să-l subaprecieze. Îl lăsa liber înăuntrul *villei* dar nu-i permitea să iasă dincolo de zidurile exterioare fără o strictă supraveghere.

Romulus se gândi că în ziua aceea bătrânul uitase să-i ţină lecţia de limba greacă, ocupat cu cine ştie ce lucruri mai captivante, aşa că se îndreptă spre interiorul clădirii, cea care cobora pe un fel de povârniş. Acolo erau paznici mai puţini pentru că zidul era foarte înalt şi nimeni nu putea ajunge până în vârf, iar în partea cealaltă era o râpă adâncă. Era o zi de la sfârşitul lui noiembrie, răcoroasă, dar limpede, astfel că se puteau vedea în depărtare ruinele de la Athenaion-ul din Surrentum şi, în capătul golfului, conul Vezuviului, de un roşu ruginiu, profilat pe fondul de un albastru pur al cerului. Nu se auzea decât sunetul paşilor săi pe aleea pavată cu piatră sfărâmată şi presată şi freamătul vântului printre crengile pinilor şi ale stejarilor seculari. Un măcăleandru îşi luă zborul cu un fâlfâit uşor din aripi, o şopârlă verde ca smaraldul se grăbi să se strecoare într-o crăpătură a zidului: acel mic univers parcă saluta trecerea sa prin foşnete abia perceptibile.

Până aproape de ivirea zorilor, din locuinţele soldaţilor răsunaseră chiotele de bucurie pentru sosirea unui cârd de prostituate, împiedicându-l să doarmă, dar băiatul nu se simţea obosit din cauza insomniei: nu putea exista oboseală dacă nu era nici o activitate, dacă nu existau proiecte, nici perspective, nici viitor. În momentul acela, el nu suferea în vreun fel şi nici nu avea de ce să se bucure, neavând nici un motiv pentru aceasta. Sufletul său vibra absurd şi zadarnic în contact cu lumea înconjurătoare, ca pânza unui păianjen rămasă în vânt. Totuşi, aerul acela curat, acea respiraţie liniştită a naturii erau plăcute şi Romulus îngâna cu vocea scăzută un cântecel de-al său de copil care, cine ştie de ce, îi venise în minte tocmai în clipele acelea.

Se gândea că, în cele din urmă, s-ar putea obişnui cu închisoarea aceea, pentru că te obişnuieşti cu orice şi, în fond, soarta sa nu era mai rea decât a altora. Acolo, departe, pe uscat, nu aveau, oare, loc măceluri şi războaie şi sărăcie şi năvăliri şi foamete? Încerca să nu mai ia în seamă prezenţa lui Wulfila, să uite de înfăţişarea lui, singurul element capabil să tulbure amorţeala apatică a sufletului său şi să declanşeze în

mintea lui convulsii dureroase, o mânie pe care nu putea să şi-o permită şi nici s-o întreţină, o spaimă care nu mai era justificată, o senzaţie apăsătoare de ruşine cu atât mai supărătoare, cu cât era absolut inevitabilă.

Deodată, simţi pe obraz senzaţia ciudată a unui curent de aer, puternic, concentrat care mirosea a muşchi şi a apă subterană. Privi împrejur, dar nu văzu nimic. Dădu să se întoarcă şi avu din nou acea senzaţie clară, puternică, însoţită de un şuierat abia perceptibil de vânt. Şi-şi dădu seama, pe neaşteptate, că venea de undeva de jos, dinspre grilajul des pe unde se scurgea apa de ploaie. Privi cu atenţie în toate părţile: nu se vedea nimeni. Scoase din sacul de şcoală pe care-l purta pe umăr un condei. Îngenunche şi începu să zgârie în jurul grilajului pe unde se simţea acel curent de aer. Când termină de curăţat, se folosi de un beţişor ca să ridice grilajul dintr-o parte, după care îl ridică de tot şi-l puse alături pe pavaj. Privi din nou împrejur, după care îşi vârî capul în golul apărut şi văzu ceva uluitor, cu atât mai impresionant cu cât totul îi apărea răsturnat: sub picioarele lui, o galerie cu coloane pe margini, împodobită cu fresce şi diferite alte motive ornamentale, se deschidea în măruntaiele muntelui.

Unul dintre pereţii laterali se năruise, astfel încât se crease un fel de pantă înclinată pe care se putea coborî până la pardoseala de dedesubt. Intră, trase la loc grilajul deasupra capului şi coborî fără prea mare greutate până jos. Un nou tablou fantastic apăru în faţa ochilor săi: de sus, mănunchiuri de raze luminoase pătrundeau prin alte grilaje de scurgere iluminând o lungă galerie pardosită cu lespezi de piatră şi mărginită pe cele două laturi de un lung şir de statui. Băiatul înainta cuprins de uimire şi de admiraţie printre acei bărbaţi cu platoşe străvechi, cu feţele iluminate de lumina schimbătoare care venea de sus şi pe fiecare dintre soclurile statuilor găsea săpate în marmură faptele fiecăruia, victoriile asupra inamicilor: erau statuile împăraţilor romani!

Pe măsură ce înainta, Romulus se simţea din ce în ce mai copleşit de acea încărcătură uriaşă de istorie, de grandioasa moştenire pe care o simţea apăsându-i umerii încă nevolnici. Păşea încet, citind inscripţiile, repetând în şoaptă fapte şi nume faimoase:

— Flavius Constans Iulianus, restaurator al Urbei, apărător al Imperiului...; Lucius Septimius Severus, Particus Maximus, Germanicus, Particus Adiabenicus, Pontifex Maximus...; Marcus

Aurelius Antoninus, Pius Felix, şi el augustus, Pontifex Maximus, de şase ori Tribun al Plebei...; Titus Flavius Vespasianus, augustus; Claudius Tiberius Drusus Caesar, Britannicus; Tiberius Nero Caesar, Germanicus, Părinte al Patriei, Pontifex Maximus; Augustus Caesar, fiul divinului Iulius, Pontifex Maximus, consul pentru a şaptea oară...

Un strat subţire de praf se aşezase pe acele statui impunătoare, pe sprâncene, în cutele adânci care le brăzdau frunţile, pe veşminte, pe arme şi pe semnele distinctive ale rangului lor, dar nici una dintre statui nu avea urme de lovituri sau de mutilări. Locul acela era, probabil, un fel de altar construit în secret de cine ştie cine, poate de Iulianus, cel pe care creştinii l-au blamat public dându-i numele de Apostatul şi care inaugura prin propria sa imagine, încruntat şi melancolic, lungul şir al stăpânilor lumii.

Romulus se afla acum, tremurând de emoţie şi de uimire, în faţa zidului dinspre miază-noapte al galeriei şi avea în faţa ochilor o placă de marmură verde purtând în mijloc o coroană de lauri din bronz aurit. În interiorul coroanei se putea citi cu majuscule:

CAIVS IVLIVS CAESAR

Iar dedesubt, cu litere ca de mână, o expresie enigmatică: *quindecim caesus,* pe care Romulus o citi în şoaptă:

— Lovit de cincisprezece ori.

Ce voia să spună această inscripţie? Cezar fusese lovit de douăzeci şi trei de ori cu pumnalul, aşa cum citise de atâtea ori în cărţile de istorie, nu cincisprezece... Şi ce rost avea ca într-o inscripţie glorificatoare, într-un text imprimat pe o marmură de preţ, împodobită cu bronz şi cu aur, să apară trista amintire a Idelor lui martie, evocarea uciderii celui mai mare dintre romani?

Dar, atunci, ce putea însemna cifra aceea? În clipa aceea îi veniră dintr-o dată în minte nenumăratele jocuri cu acrostihuri şi enigme pe care învăţătorul său i le dăduse de mii de ori de rezolvat ca să-i antreneze isteţimea şi perspicacitatea, precum şi pentru a mai petrece timpul într-un mod plăcut. Băiatul parcurse din nou literele, una câte una, într-un sens şi în altul: trebuia să existe o cheie, altminteri nu avea nici un sens.

De afară nu se auzea nici un zgomot, cu excepţia ciripitului monoton al vrăbiilor şi, în acea atmosferă de linişte şi calm, mintea

băiatului parcurgea în grabă toate combinaţiile posibile pentru a găsi o soluţie: îşi dădea seama că destul de curând cineva îi va observa lipsa şi că în clădire se va declanşa un adevărat infern, iar Ambrosinus ar fi fost şi el în pericol. Îngrijorarea crescândă îi punea la grea încercare mintea şi, dintr-o dată, gândirea i se aţinti, se aşează ca un fluture pe inscripţia aceea, descompunând-o într-o serie de numere care dădeau un total: cincisprezece. Era suma de V, V, V: „V”-urile de bronz aurit care apăreau în cuvintele CAIVS IVLIVS, în timp ce exprimarea următoare nu era întâmplător în litere de mână, unde litera „u” nu putea fi echivalentă cu „v” ca în scrierea cu majuscule. Da, aceea trebuia să fie soluţia! Apăsă cu o mână tremurătoare, pe rând, cele trei „v”-uri care se retraseră cu uşurinţă în interiorul plăcii, dar nu se întâmplă nimic. Oftă resemnat şi se întoarse, gata să plece pe unde venise, când o nouă idee îi fulgeră prin minte: în inscripţie era scris *quindecim,* adică suma celor trei litere care reprezentau cifra cinci şi nu o succesiune a lor. Se întoarse şi apăsă în acelaşi timp cele trei „v"-uri din cuvintele CAIVS IVLIVS. Cele trei litere se retraseră şi imediat se auzi un zgomot metalic, huruitul unei contragreutăţi, scârţâitul unui scripete şi, îndată după aceea, un curent de aer se simţi pe la marginile plăcii: piatra cea mare se roti de la jumătate şi se deschise!

Romulus se apucă de o margine a ei, o făcu să se mai învârtă puţin şi puse în mijloc o piatră ca să nu se închidă în urma lui. Respiră adânc şi intră în golul care apăruse.

Un tablou şi mai uluitor i se înfăţişă înaintea ochilor îndată ce se obişnui puţin cu semiîntunericul: în faţa lui se afla o statuie minunată, sculptată în marmură de diferite culori care imitau culorile naturale, îmbrăcată într-o armură din metal lucrată cu mare îngrijire.

Romulus ridică încet privirea ca să nu scape nici un amănunt, de la pulparele legate la gambele musculoase, la platoşa cizelată cu imagini de gorgone şi monştri marini cu cozile acoperite de solzi, până la figura severă, cu nasul acvilin, la ochii scăpărători ai lui *dictator perpetuus:* era Iulius Cezar! Şi pe toate suprafeţele acelei statui se aşternea un tremur luminos straniu, ca un reflex al unei mişcări ondulatorii invizibile şi-şi dădu seama că o lumină fantomatică, albăstruie, venea de jos, dintr-un mic altar sculptat în marmură pe care, la prima vedere l-ar fi confundat cu o urnă votivă. Romulus se aplecă peste marginea altarului şi văzu în adâncime doar un clipocit albăstrui, o lumină tremurătoare. Aruncă o piatră şi trase cu urechea,

deslușind timp de mai multe secunde un zgomot de rostogolire, după care plescăitul pietrei înghițite de apă. Trecerea aceea trebuia să fie lungă, o cădere enormă.

Se dădu înapoi și ocoli statuia observând-o cu atenție sporită. Văzu centura lată de care era prinsă o teacă și i se păru că este mai naturală decât la orice altă statuie, indiferent dacă era din marmură sau din bronz. Se căţără pe un capitel şi întinse o mână tremurătoare ca să atingă şi apoi să strângă în pumn mânerul sabiei, încercând în acelaşi timp să se ferească de uitătura încruntată a dictatorului care părea să-l fulgere din priviri. Trase de mâner. Sabia se supuse şi începu să iasă din teaca în care se afla de atâţia ani: avea o lamă cum nu mai văzuse vreodată, ascuţită ca briciul, lucioasă ca sticla, neagră ca bezna nopţii. Avea încrustate pe ea nişte litere pe care nu le putu citi pe moment. Acum o ţinea strâns, cu ambele mâini, îndreptată cu vârful în sus la numai o palmă de ochi şi tremura ca varga privind-o: avea în faţă sabia care-i învinsese pe gali şi pe germani, pe egipteni şi pe sirieni, pe numizi şi pe iberici. Sabia lui Iulius Cezar!

Inima îi bătea nebunește și din nou se gândi la Ambrosinus care era, probabil, în culmea disperării nevăzându-l pe nicăieri și la mânia lui Wulfila. Vru să pună sabia la locul ei, dar o forță mai mare decât voința lui îl împiedică. Nu voia și nu putea să se despartă de ea.

Își scoase mantia, înfășură sabia în ea și se întoarse pe unde venise închizând la loc lespedea de marmură. Aruncă o ultimă privire către dictatorul încruntat înainte ca acesta să dispară în întuneric și șopti:

— O țin doar pentru scurt timp... doar puțin și, după aceea, ți-o aduc înapoi...

Ieși cu greutate din subterană după ce privi cu atenție de sub grilaj, pândind un moment în care să nu poată fi zărit, țâșnind după aceea în mare grabă în spatele unor tufișuri; apoi, strecurându-se pe după un șir de haine întinse la uscat pe o frânghie, ajunse pe furiș în camera sa și ascunse pachetul cu sabia sub pat. Afară, toată *villa* răsuna acum de chemări, urlete și peste tot se auzea tropăitul paznicilor care alergau de colo-colo și nu reușeau să-l găsească. Coborî la catul de jos, trecu prin grajduri murdărindu-se tot de bălegar și, în cele din urmă, ieși în curte. Unul dintre barbari îl văzu imediat și strigă:

— E aici! L-am găsit!

Îl înhață fără milă de un braț, târându-l până la corpul de gardă.

Dinăuntru se auzeau nişte gemete pe care Romulus le recunoscu imediat cu strângere de inimă: Ambrosinus plătea din greu pentru îndelungata dispariţie a elevului său.

— Lăsaţi-l în pace! strigă el smucindu-se din labele pazniculuişi intrând în fugă în clădire. Lăsaţi-l imediat, nenorociţilor!

Ambrosinus, legat cu mâinile la spate, era aşezat pe un taburet şi sângele îi şiroia din nas şi din gură, iar un obraz i se învineţise deja. Romulus alergă spre el şi-l îmbrăţişă îndurerat.

— Iartă-mă, te rog să mă ierţi, *Ambrosine,* spunea el. Nu voiam, nu voiam...

— Nu-i nimic, dragă băiete, nu-i nimic, răspunse bătrânul. Important este că te-ai întors, eram îngrijorat pentru tine.

Wulfila îl apucă pe băiat de umeri şi-l trase înapoi, făcându-l să se rostogolească pe jos.

— Pe unde ai fost? urlă barbarul.

— Eram în grajd şi am adormit în fân, răspunse Romulus ridicându-se rapid în picioare şi înfruntându-l din priviri.

— Minţi! urlă Wulfila lovindu-l din răsputeri cu dosul palmei şi făcându-l să se izbească de perete. Te-am căutat peste tot!

Romulus îşi şterse sângele care îi curgea acum şi lui din nas şi se apropie din nou, cu un curaj care-l uimi pe Ambrosinus.

— Nu m-aţi căutat bine, răspunse băiatul. Nu vezi că încă mai am bălegar pe haine?

Wulfila ridică mâna ca să-l lovească din nou, dar Romulus îl privi drept în ochi şi-i spuse fără sfială:

— Dacă mai îndrăzneşti să-l atingi pe învăţătorul meu, te castrez ca pe un porc. Ţi-o jur.

Barbarul izbucni într-un hohot zgomotos de râs.

— Şi cu ce ai să faci asta? Ridică-te, acum, în picioare, şi mulţumeşte-i Dumnezeului tău că azi sunt bine dispus. Şterge-o de aici, am zis, tu şi gândacul ăsta bătrân.

Romulus desfăcu frânghia care-l ţinea prizonier pe Ambrosinus şi-l ajută să se ridice. Învăţătorul văzu în ochii elevului său o licărire de mândrie şi de orgoliu cum nu mai văzuse niciodată la el şi rămase impresionat ca de o minune, ca la apariţia neaşteptată a cuiva. Romulus îl sprijini cu dragoste, conducându-l către camera lui, lăsând în urmă râsetele şi vorbele de batjocură ale barbarilor. Dar bucuria lor exagerată, aproape frenetică, demonstra că până cu puţin timp înainte,

trecuseră printr-o spaimă cumplită. Un copilandru de treisprezece ani scăpase timp de o oră de sub controlul şi din vederea a şaptezeci dintre cei mai buni războinici ai armatei imperiale, punându-i pe toţi pe jar.

— Pe unde ai umblat? întrebă Ambrosinus îndată ce se aflară singuri în apartamentul lor.

Romulus luă o cârpă udă şi începu să-şi şteargă faţa.

— Într-un loc secret, răspunse el.

— Ce? Nu există locuri secrete în villa asta.

— Este o galerie sub pavajul curţii de jos şi eu... eu am căzut în ea, minţi băiatul.

— Nu prea ştii să înşiri baliverne. Spune-mi adevărul.

— Am intrat din iniţiativa mea acolo, printr-un grilaj al canalului de scurgere. Am simţit un curent de aer care venea dintr-acolo, l-am dat la o parte şi am coborât dedesubt.

— Şi ce ai găsit acolo jos? Sper că era ceva care să merite să iau atâtea scatoalce din vina ta.

— Am să-ţi răspund, dar vreau mai întâi să te întreb ceva.

— Să auzim.

— Ce se ştie despre sabia lui Iulius Cezar?

— Asta chiar că este o întrebare ciudată. Stai puţin, să mă gândesc... În vremea aceea, după moartea lui Cezar a urmat o lungă perioadă de războaie civile: se luptau, pe de o parte, Octavianus şi Marcus Antonius, pe de altă parte, Brutus şi Cassius, cei care puseseră la cale complotul de la Idele lui martie care a dus la asasinarea lui Cezar. După cum cred că ştii, a avut loc o bătălie decisivă la Philippis, în Grecia, în care Brutus şi Cassius au fost înfrânţi şi ucişi. Au rămas, astfel, Octavianus şi Marcus Antonius care, timp de câţiva ani, şi-au împărţit puterea în Imperiul roman: Octavianus în Apus, Antonius în Răsărit. Dar, destul de curând, relaţiile dintre cei doi s-au deteriorat, pentru că Antonius o repudiase pe sora lui Octavianus, ca s-o ia în căsătorie pe Cleopatra, fermecătoarea regină a Egiptului. Antonius şi Cleopatra au fost învinşi într-o mare bătălie navală, la Actium, şi au fugit în Egipt unde, de altfel, s-au şi sinucis, mai întâi el, apoi şi ea. Octavianus a rămas singurul stăpân al lumii şi a acceptat propunerea Senatului de a i se acorda titlul de Augustus. În momentul acela, el a pus să se construiască templul lui Marte Răzbunătorul în Forul roman

şi a depus acolo sabia lui Iulius Cezar. O dată cu trecerea secolelor, când barbarii ajunseseră să ameninţe serios Roma, sabia a fost luată din templu şi ascunsă. Cred că Valerianus sau Gallienus au fost cei care au făcut acest lucru sau, poate, un alt împărat. Am auzit vorbindu-se că însuşi Constantinus ar fi luat-o cu el ca s-o ducă la Constantinopol, noua sa capitală. Se spune, de asemenea, că, la un moment dat, sabia ar fi fost înlocuită cu o copie, dar nimeni nu mai ştie ce soartă a avut originalul.

Romulus aţinti asupra lui o privire enigmatică şi, în acelaşi timp, triumfală.

— O să vezi acum, spuse.

Se duse la fereastră, apoi la uşă, ca să fie sigur că nu era nimeni prin apropiere, apoi se aplecă în dreptul patului şi scoase pachetul pe care-l ascunsese dedesubt, sub privirea perplexă a învăţătorului său.

— Uite! spus băiatul.

Şi dezveli minunata sabie. Ambrosinus o privi uluit, fără să mai poată scoate vreo vorbă. Romulus o ţinea pe palmele întinse în faţă şi se putea vedea mânerul din aur măiestrit lucrat sub forma unui cap de acvilă, cu ochi de topaz. Oţelul lustruit al lamei strălucea în penumbra din încăpere.

— Este sabia lui Iulius Cezar, spuse Romulus. Uite ce scrie aici: *Cai Iulii Caesaris ensis ca...* începu el să silabisească.

— Oh, Dumnezeule mare, îl opri Ambrosinus, întinzând către lama sabiei degetele tremurătoare. Oh, Dumnezeule mare! Sabia calibică a lui Iulius Caesar! Am crezut întotdeauna că s-a pierdut în urmă cu sute de ani. Dar cum de ai găsit-o?

— Era chiar pe statuia lui, în teacă, într-o ascunzătoare. Într-o bună zi, când paznicii o să fie mai puţin atenţi, am să te duc acolo şi am să-ţi arăt totul. N-o să-ţi vină să crezi. Dar ce cuvânt ai folosit mai devreme? Ce este aceea o sabie calibică?

— Înseamnă, pur şi simplu, „călită de calibi", un popor din Anatolia, vestit pentru priceperea de a obţine un oţel de o calitate excepţională. Se spune că, atunci când Cezar a câştigat războiul împotriva lui Pharnakes, regele Pontului...

— Atunci când a spus: *„Veni, vidi, vici"?*

— Exact. Ei bine, se spune că un meşter fierar, căruia îi cruţase viaţa, ar fi făurit această sabie special pentru el, folosind un bloc de siderit, fier căzut din cer. Meteoritul, găsit pe un gheţar din Ararat, a

fost trecut prin foc, ciocănit necontenit timp de trei zile şi trei nopţi, după care a fost călit în sângele unui leu.

— E posibil să se fi întâmplat astfel?

— Mai mult decât posibil, răspunse Ambrosinus. Cu siguranţă aşa a fost. Vom afla imediat dacă aceasta este sabia cea mai puternică din lume. Hai, strânge-i tare mânerul în pumn!

Romulus făcu întocmai.

— Şi acum loveşte sfeşnicul acela, cu toată forţa de care eşti în stare.

Romulus lovi cum i se spusese, lama se roti şuierând prin aer, dar greşi doar puţin ţinta. Băiatul se încordă, pregătindu-se pentru a doua încercare, dar Ambrosinus îl opri cu un gest brusc al mâinii.

— De data asta o să reuşesc, spuse Romulus, fii atent... dar se opri, surprins, văzând privirea atentă şi emoţionată a învăţătorului său.

— Ce este, Ambrosine? De ce mă priveşti astfel?

Lovitura care nu nimerise sfeşnicul tăiase în două o pânză de păianjen întinsă într-un ungher al camerei, lăsându-i păianjenului care o ţesuse doar jumătatea de sus, printr-o tăietură atât de precisă, perfectă, încât stârnea o mirare fără margini. Parcă nevenindu-i să creadă, Ambrosinus se apropie de acea minune, şoptind:

— Priveşte, băiatul meu, uită-te aici... nici o sabie din lume nu ar fi putut face aşa ceva.

Rămase ca vrăjit, privind la păianjenul care îşi părăsea jumătatea de capcană care-i mai rămăsese, se strecura pentru o clipă în spatele unei perdele de praf auriu luminat de o rază de soare intrată printr-o crăpătură a oblonului de la fereastră şi dispărea în întunericul ascunzătorii sale. Apoi, se întoarse ca să-l privească pe Romulus. În ochii băiatului licărea aceeaşi lumină de mândrie plină de orgoliu din clipele în care îi luase apărarea înfruntându-l fără să clipească pe sălbaticul Wulfila. O lumină pe care n-o mai văzuse până atunci... aceeaşi sclipire metalică a lamei de oţel transmisă în ochii strălucitori ai acvilei de pe mâner. Şi vechile versuri înfloriră pe buzele bătrânului:

Veniet adulescens a mari infern cum spatha...

— Ce ai spus, Ambrosine? întrebă Romulus înfăşurând la loc sabia în mantia lui.

— Nimic... nimic..., răspunse preceptorul. Doar că sunt fericit... Fericit, dragă băiete.

— De ce? Pentru că am găsit sabia aceea?

— Pentru că a sosit momentul să plecăm din locurile astea. Şi nimeni nu ne va putea opri.

Romulus nu mai spuse nimic: puse sabia la loc şi ieşi închizând uşa în urma lui. Ambrosinus îngenunche pe pardoseală, strângând între degete rămurica de vâsc din argint, care-i atârna la gât şi se rugă, din adâncul sufletului, ca acele cuvinte pe care le pronunţase cu puţin timp în urmă să devină realitate.

XVI

Romulus stătea aşezat pe o bancă de lemn şi scurma cu un beţişor într-un furnicar. Comunitatea micilor vieţuitoare, deja pregătită pentru iernat, era cuprinsă de panică şi furnicile alergau în toate direcţiile, încercând să ducă la loc sigur ouăle lăsate de regină. Trecând pe acolo tocmai atunci, Ambrosinus se apropie de el.

— Cum se simte astăzi micul meu Cezar?

— Rău. Şi nu-mi mai spune aşa. Eu nu sunt nimic.

— Şi-ţi verşi necazul pe bietele creaturi nevinovate? Păstrând proporţiile, le-ai provocat o tragedie nu mai mică decât căderea Troiei sau incendierea Romei în timpul lui Nero, ştii asta?

Romulus aruncă scârbit nuiaua.

— Îl vreau pe tata, o vreau pe mama. Nu vreau să mai fiu singur şi prizonier. De ce trebuie să fie soarta mea atât de crudă?

— Crezi în Dumnezeu?

— Nu ştiu.

— Ar trebui. Nimeni nu este mai aproape de Dumnezeu decât împăratul. El este reprezentantul său pe pământ.

— Nu-mi amintesc ca un împărat să fi domnit mai mult de un an de la urcarea pe tron. Poate că Dumnezeu ar trebui să-şi aleagă nişte reprezentanţi mai puţin trecători pe acest pământ, nu crezi?

— O să facă aşa ceva şi, prin puterea sa, îi va da celui ales un semn neîndoielnic. Şi acum, nu mai pierde timpul degeaba cu furnicile şi întoarce-te în bibliotecă să lucrezi. Azi va trebui să comentezi primele două cărţi din *Eneida.*

Romulus ridică din umeri.

— Vechituri, poveşti inutile.

— Nu-i adevărat. Vergiliu povesteşte acolo isprăvile unui erou, Enea, şi ale fiului său Iulos: un băiat ca şi tine care devine întemeietorul celei mai mari naţiuni din toate timpurile. Erau fugari, disperaţi, şi totuşi au ştiut să-şi revină şi să regăsească voinţa şi curajul de a construi pentru ei şi pentru neamul lor un nou destin.

— Într-un mit, totul este posibil. Dar trecutul rămâne trecut şi nimic nu se mai întoarce.

— Aşa? Atunci de ce mai păstrezi sabia aceea sub pat? Nu cumva pentru că este o relicvă dintr-o veche şi inutilă poveste?

Aruncă o privire către orologiul solar din mijlocul curţii şi păru să-şi aducă aminte pe neaşteptate de ceva. Îi întoarse băiatului spatele şi, fără să spună nici o vorbă, traversă curtea, dispărând în umbra porticului. După câteva clipe, Romulus îl văzu urcând o scară care ducea la parapetul zidului dinspre mare şi rămânând acolo în picioare, nemişcat, în bătaia vântului care se juca în pletele lui lungi şi sure.

Băiatul se ridică şi se îndreptă spre bibliotecă, dar, înainte de a intra, mai aruncă o privire înspre Ambrosinus care acum părea să se ocupe cu una dintre observaţiile sale. Privea înainte şi, în acelaşi timp, scria ceva cu condeiul pe carnetul de care nu se despărţea niciodată. Poate că studia mişcarea valurilor sau migraţia păsărilor sau trâmbele de fum care în ultimele zile ieşeau tot mai groase din craterul Vezuviului, însoţite de nişte bubuituri înfundate.

Clătină din cap şi se apropie de uşa bibliotecii, gata să intre, dar, chiar în clipa aceea, Ambrosinus îi făcu semn să vină lângă el. Romulus îl ascultă şi alergă spre învăţătorul său care îl întâmpină fără să scoată nici un sunet, arătându-i doar un punct din largul mării. În depărtare, chiar în faţa lor, se vedea, mică din cauza distanţei, o barcă de pescari, o coajă de nucă pe nesfârşita întindere albastră.

— O să-ţi arăt acum un joc interesant, spuse Ambrosinus. Scoase dintr-un buzunar o oglindă de bronz foarte lucioasă, o orientă spre soare şi trimise cu o precizie impresionantă o rază luminoasă subţire pe apa din jurul bărcii, apoi pe proră şi pe velă. Îndată după aceea începu să mişte rapid şi studiat încheietura mâinii, făcând să apară şi să dispară pe rând micul punct luminos de pe puntea ambarcaţiunii.

— Ce faci acolo? întrebă, uluit, Romulus. Mă laşi să încerc şi eu?

— Mai bine nu. Vorbesc prin semnale luminoase cu oamenii din barca aceea. Este un sistem care se numeşte *notae tironianae.* L-a

inventat un sclav al lui Cicero, acum cinci secole. La început era doar un sistem pentru a scrie rapid după dictare, apoi a fost transformat într-un cod de comunicare pentru armată.

Nici nu terminase bine de vorbit că un semnal asemănător răspunse cu intermitenţă din barcă.

— Ce spun?

— Spun: „Venim să vă luăm. Nonele lui decembrie". Ceea ce înseamnă... exact peste trei zile. Ţi-am spus eu că nu ne vor părăsi şi că nu trebuie să ne pierdem speranţa.

— Sper că nu-ţi baţi joc de mine... spuse Romulus neîncrezător.

Ambrosinus îl îmbrăţişă şi-l linişti:

— Este adevărat, răspunse el cu o voce în care se simţea tremurul emoţiei. Este adevărat, în sfârşit!

Romulus reuşea cu greu să-şi stăpânească tulburarea. Nu prea voia să se lase furat de această nouă speranţă, de frică să nu fie, încă o dată, dezamăgit. Întrebă totuşi:

— De cât timp durează toată povestea asta?

— Cam de două săptămâni. Aveam destul de multe lucruri de discutat.

— Şi cine a început?

— Ei. Mi-au trimis un mesaj prin intermediul unuia dintre servitorii care merg jos, în port, ca să facă târguieli, şi aşa s-a făcut că m-am prezentat la ora stabilită cu oglinda mea bine lustruită. A fost foarte frumos să pălăvrăgim puţin, în sfârşit, cu cineva de afară.

— Şi mie nu mi-ai spus nimic...

Romulus îl privi năucit pe învăţătorul său care îi surâdea făcându-i cu ochiul şi, apoi, îşi îndreptă atenţia asupra micii bărci din depărtare. Sub privirile sale dialogul luminos reîncepu, întrerupându-se doar atunci când un zgomot de paşi îi anunţa că paznicul îşi făcea rondul. Ambrosinus îl luă de mână pe băiat şi coborâră împreună scările, îndreptându-se spre bibliotecă.

— Nu voiam să-ţi faci iluzii încă o dată, fără să am un motiv serios. Dar acum sunt convins că o asemenea acţiune ar putea reuşi. Nu sunt decât o mână de disperaţi, dar posedă o armă puternică...

— Care ar fi ea?

— Credinţa, dragă băiete. Credinţa care poate muta din loc până şi munţii. Nu credinţa într-un Dumnezeu pe care nu sunt obişnuiţi să-l venereze fără rezerve. Ei cred în om, chiar şi în aceste timpuri tulburi,

chiar şi în această epocă în care se prăbuşesc toate idealurile şi toate certitudinile. Să mergem acum să ne vedem de treburile noastre, aş putea să te învăţ şi ce înseamnă *notae tironianae,* ce zici?

Romulus îl privi cu admiraţie.

— Mai există ceva să nu cunoşti tu, *Ambrosine?*

Privirea învăţătorului deveni, pe neaşteptate, gânditoare.

— Sunt multe lucruri, spuse el, şi dintre cele mai importante: un copil, de exemplu; o casă, o familie... iubirea unei soţii...

Îl mângâie pe cap şi în privirea ochilor săi albaştri apăru umbra unui regret.

Barca îşi continuă drumul, ocolind promontoriul de nord al insulei.

— Eşti sigur că au înţeles totul? întrebă Batiatus.

— Bineînţeles că sunt sigur. Nu schimbăm asemenea mesaje pentru prima dată, îi răspunse Aurelius.

— Uite peretele dinspre nord, spuse Vatrenus. Pe Hercule, este drept ca un zid: şi, după părerea ta, ar trebui să ne căţărăm până acolo sus, să-l luăm pe băiat împotriva voinţei celor şaptezeci de paznici fioroşi, să coborâm din nou până la apă, să ne urcăm în barcă şi să plecăm aşa, *insalutato hospite?*

— Mai mult sau mai puţin, răspunse Aurelius.

Livia slăbi o scotă, coborând pânza şi barca se opri, legănată blând de valuri. Peretele de stâncă se înălţa acum aproape, prăvălindu-se asupra lor, piatră goală fără nici urmă de vegetaţie, purtând în vârf zidul *villei.*

— Acesta ar fi, pentru noi, singurul punct accesibil, continuă Aurelius, tocmai pentru că nimeni n-ar crede în posibilitatea ca un om să urce pe aici. Am văzut că oamenii de gardă îşi fac rondul numai de două ori: unul în primul schimb de pază şi unul în al treilea, adică înainte de revărsatul zorilor. Avem aproape două ore ca să ne îndeplinim misiunea. Răsturnă o clepsidră cu apă şi arătă cu degetul gradaţiile însemnate pe sticlă. O jumătate de oră ca să urcăm, o jumătate de oră ca să-l luăm pe băiat, o jumătate de oră ca să coborâm şi să ne îndepărtăm şi o jumătate de oră ca să ajungem pe coastă unde ne aşteaptă caii. Batiatus va sta la picioarele stâncii ca să aibă grijă de barcă şi să manevreze frânghiile, ceilalţi vor urca. În momentele acelea, Livia se va afla deja sus, pe meterezele de pe zidul de nord al *villei.*

— Cum va face asta? întrebă Vatrenus.

Aurelius schimbă o privire complice cu Livia.

— Printr-un şiretlic vechi de când lumea: cel al calului troian.

Batiatus măsură cu privirea peretele de stâncă, palmă cu palmă, până la zidul din vârf şi oftă.

— Ce noroc că eu o să rămân jos. N-aş vrea să fiu în pielea voastră.

— Nu-i nimic chiar atât de grozav, spuse Livia. A mai făcut un om aşa ceva şi s-a căţărat singur, acolo sus, cu mâinile goale.

— Nu prea-mi vine să cred, îi răspunse Batiatus.

— Şi totuşi aşa este. În timpul domniei lui Tiberius, un pescar voia să-i aducă în dar împăratului o langustă uriaşă pe care abia o pescuise şi, pentru că gărzile nu-l lăsau să intre pe poarta principală, el a urcat acest perete de stâncă.

— Pe Hercule! exclamă Vatrenus. Şi ce s-a întâmplat până la urmă?

Livia zâmbi cu jumătate de gură.

— O să vă spun după ce o să ne îndeplinim misiunea. Acum, eu aş zice să ne întoarcem până nu se schimbă direcţia vântului.

Trase de scota care orienta pânza, în timp ce Demetrios manevra catargul astfel încât pânza să fie umflată de vânt şi barca făcu o voltă largă îndreptându-se cu prova spre uscat. Aurelius mai aruncă o ultimă privire spre zidurile *villei* şi văzu apărând acolo o siluetă fantomatică: un războinic uriaş învăluit într-o mantie neagră pe care briza mării o făcea să se înfoaie.

Wulfila.

La trei zile după aceea, o barcă pântecoasă de transport intră în micul port şi căpitanul dădu un ordin muncitorilor, aruncându-le parâma de acostare. De la pupă, cârmaciul aruncă şi el o parâmă şi barca acostă la chei. Hamalii fixară o punte şi începură să descarce pachetele mai mici: saci cu grâu şi cu făină, cu fasole şi cu bob, amfore cu vin, cu oţet şi cu must fiert. Apoi aduseră o maşinărie de descărcat cu un braţ lung având la capăt un scripete, pentru mărfurile mai grele: şase chiupuri mari din lut ars de câte două mii de cotili fiecare, trei pline cu ulei de măsline şi trei pline cu apă de băut pentru garnizoană.

Livia, pitită la pupă, printre sacii cu provizii, se asigură că nu privea nimeni în direcţia ei şi se apropie de unul dintre chiupuri. Ridică în grabă capacul şi văzu că era plin cu apă, aruncă înăuntru un

colac de frânghie, apoi intră şi ea în apă, trăgând capacul la loc, deasupra capului. O parte din apă se revărsă peste marginile vasului, dar echipajul era ocupat cu descărcatul şi nimeni nu observă. Unul după altul, uriaşele vase fură ridicate cu scripetele şi aşezate pe un car tras de două perechi de boi. Când încărcătura fu urcată în car, omul care mâna boii începu să lovească animalele cu biciul, îndemnându-l cu strigăte ascuţite şi vehiculul se puse în mişcare, urcând pe drumeagul strâmt care urca pieptiş către *villa* din vârful stâncii. Ajunse sus când partea de jos a insulei se afla deja în umbră, iar ultimele raze ale soarelui care asfinţea încă mai înroşeau norişorii albi de pe cer şi acoperişurile cele înalte de pe insulă. Poarta cea mare fu deschisă şi carul intră în curtea de jos scrâşnind cu cercurile de fier ale roţilor pe pavajul din piatră. Gâşte şi găini începură să alerge peste tot şi să facă o larmă de nedescris, câinii începură să latre şi apărură o mulţime de servitori şi de argaţi care se pregăteau să descarce totul.

Şeful servitorilor, un napoletan bătrân cu pielea zbârcită, de culoarea pergamentului, dădu ordine oamenilor săi care pregătiseră deja scripeţii prinşi de grinzile acoperişului şi acum începură să coboare o platformă aducând-o la nivelul carului. Primul dintre chiupuri fu culcat pe o parte, rostogolit până la platformă şi fixat cu frânghii şi cu pene din lemn. Şeful servitorilor îşi duse mâinile pâlnie la gură şi strigă:

— Sus, urcaţi!

Servitorii începură să tragă de frânghia scripetelui şi platforma, scârţâind şi pârâind din încheieturi se ridică, legănându-se puţin în gol, după care, încet-încet, se porni să urce către catul de sus.

În partea cealaltă a *villei,* la baza peretelui de piatră, Batiatus sări pe mal şi trase barca până în dreptul plajei mici, pe marginea căreia se îngrămădeau de-a valma bolovani mari şi pietre ascuţite care ieşeau ameninţătoare din apă. Vremea era pe cale să se schimbe: rafale de vânt rece încreţeau suprafaţa mării, înălţând valuri cu crestele acoperite de spumă şi o grămadă de nori negri venea dinspre apus, la orizont văzându-se deja sclipirile necontenite ale fulgerelor. Bubuiturile tunetelor se amestecau în depărtare cu bombănitul surd al Vezuviului, mai slab din cauza distanţei.

— Numai o furtună ne mai lipsea, bombăni Vatrenus descărcând din barcă doi colaci de frânghie.

— E mai bine aşa, spuse Aurelius. Paznicii o să stea la adăpost şi noi o să avem mai multă libertate de acţiune. Hai, la treabă, timpul trece.

Batiatus legă pupa bărcii de un bolovan şi-i făcu semn lui Demetrios să tragă de frânghia ancorei ca să apropie şi prova de mal, după care săriră cu toţii pe uscat. Fiecare dintre ei avea peste tunică un pieptar din piele sau din zale de metal, pantaloni strâmţi, cu sabie şi pumnal la centură şi un coif de fier. Aurelius merse la baza stâncii şi respiră adânc, aşa cum făcea întotdeauna când se pregătea să înfrunte un duşman.

Văzută de jos, prima porţiune a peretelui avea o înclinaţie acceptabilă, astfel încât să permită o urcare nu tocmai dificilă.

— Trebuie să urcăm câte doi până la dunga aceea, acolo unde se vede stratul acela de piatră mai deschisă la culoare, spuse el. Eu voi duce frânghia cu fuscei care ne va servi drept scară. Tu, Vatrenus, o să duci sacul cu ţăruşi şi ciocanul. Livia va trebui să ne arunce de sus cealaltă funie pentru ca să putem trece de al doilea prag, mult mai abrupt. Dacă nu va putea face asta, vom urca liber: dacă pescarul acela a reuşit, o să reuşim şi noi. Se întoarse către Batiatus. La întoarcere, când o să coborâm, va trebui să ţii bine întinsă partea de jos a frânghiei ca vântul să n-o balanseze prea tare: băiatul s-ar putea să se sperie, sau să se dezechilibreze şi să cadă, mai ales dacă va începe ploaia şi totul va fi mult mai alunecos. Hai, să mergem, cât mai este o geană de lumină.

Vatrenus îl apucă de braţ:

— Eşti sigur că braţul tău o să reziste? Poate că ar fi mai bine să urce Demetrios care-i şi mai uşor.

— Nu, merg eu. Umărul meu s-a însănătoşit, nu-ţi face griji.

— Eşti un încăpăţânat şi, dacă am fi în tabăra noastră ţi-aş arăta eu cine dă ordine, dar aici tu decizi şi e bine aşa. Hai, s-o luăm din loc.

Aurelius îşi petrecu colacul de frânghie peste umăr şi începu să se caţere. Nu departe de el începu să urce Vatrenus, ducând pe umăr o desagă grea din piele: în ea erau ciocanul şi ţăruşii de cort pe care urma să-i folosească pentru a fixa de stâncă funia lui Aurelius, când acesta ajungea la primul punct de sprijin.

În curtea de jos a *villei,* tocmai urcau cel de-al şaselea dintre chiupurile acelea uriaşe, când o rafală neaşteptată de vânt făcu

platforma să se legene. O a doua rafală o făcu să se balanseze şi mai tare, aşa încât enormul vas, ajuns la jumătatea înălţimii dintre pavajul curţii şi loggia de sus unde trebuia să fie descărcat, rupse legăturile fragile care-l fixau pe platformă şi se prăbuşi, sfărâmându-se de pavaj cu mare zgomot şi răspândind peste tot cioburi de lut şi un val de ulei. Unii dintre muncitori fură răniţi, alţii se treziră mânjiţi de ulei din cap până în picioare, transformaţi în nişte arătări cu uleiul scurgându-se şiroaie şi alunecând la fiecare pas. Şeful servitorilor dădu drumul unui potop de înjurături şi, ca ieşit din minţi, începu să le dea picioare pe unde nimerea şi urla cât îl ţinea gura:

— Tocmai uleiul trebuia să-l pierdem, nenorociţi blestemaţi ce sunteţi! Dar o să mi-o plătiţi, o să mi-o plătiţi scump!

Livia trase cu ochiul de sub marginea capacului şi se lăsă în jos imediat. După un prim moment de zăpăceală, platforma fu coborâtă din nou şi fata îşi dădu seama că blocau capacul şi înclinau vasul. Îşi ţinu răsuflarea până când apa din interior se opri din balans, după care luă în gură o ţeavă şi astfel putu să respire. Pe măsură ce platforma urca, scârţâitul întregii maşinării devenea tot mai puternic, la fel şi balansul, iar şuieratul vântului care se înteţea ajungea în interiorul chiupului ca un muget surd. Livia simţea că inima îi bătea din ce în ce mai tare în bezna acelei temniţe lichide, în acel adevărat uter de lut tare ca piatra în care era hurducată la fiecare clătinătură a apei, în care orice posibilitate de orientare şi de echilibru era tulburată.

Ajunsă, de-acum, la limita rezistenţei, era pe punctul de a sparge cu mânerul sabiei, fără să-i pese de ceea ce s-ar fi putut întâmpla, când simţi că platforma încărcată se aşezase în sfârşit pe ceva stabil. Îşi făcu din nou curaj, ţinându-şi respiraţia în timp ce chiupul se rostogolea pe pavaj, împins de servitori, iar aerul îi lipsea cu desăvârşire. Îşi dădu seama, la un moment dat, că muncitorii ridicau vasul în poziţie verticală, probabil alături de celelalte. Ridică, atunci, capul deasupra nivelului apei şi respiră cu nesaţ, dând afară lichidul care-i pătrunsese în nări. Aşteptă ca zgomotul pe care-l făceau muncitorii îndepărtându-se să nu se mai audă, scoase pumnalul şi-l strecură între buza vasului şi capac până găsi frânghia cu care acesta era legat şi începu s-o taie. Era sleită de puteri şi avea membrele înţepenite, aproape paralizate de frig.

Nu departe, în una dintre camerele apartamentului imperial,

Ambrosinus şi Romulus se pregăteau de evadare, îmbrăcându-se cu haine comode, încălţări de postav cu care se puteau mişca rapid şi fără absolut nici un zgomot. Bătrânul adună cât putu din lucrurile sale în sacul de călătorie: merinde, prafurile sale de leac, ierburile, amuletele. Şi mai adăugă şi *Eneida.*

— Bine, dar asta-i o greutate inutilă, spuse Romulus.

— Crezi? De fapt, este bagajul cel mai preţios, băiete dragă, îi răspunse Ambrosinus. Când fugim şi lăsăm totul în urmă, singura bogăţie pe care o putem lua cu noi este amintirea. Amintirea originilor noastre, a rădăcinilor noastre, a istoriei noastre ancestrale. Doar memoria ne poate ajuta să renaştem, chiar şi din nimic. Nu are importanţă unde, nu are importanţă când, dar, dacă vom păstra amintirea măreţiei noastre trecute şi a motivelor pentru care am pierdut-o, vom renaşte.

— Dar tu vii din Britannia, *Ambrosine,* eşti un celt.

— Aşa este, dar, în aceste momente atât de îngrozitoare în care totul se prăbuşeşte şi dispare, în care singura civilizaţie din lumea aceasta este lovită drept în inimă, nu putem să nu ne considerăm romani, chiar şi noi cei care venim din cele mai îndepărtate provincii ale Imperiului, chiar şi noi care am fost lăsaţi, cu mulţi ani înainte, în voia soartei... Şi tu, Cezar, tu nu iei nimic cu tine?

Romulus scoase sabia de sub pat. O împachetase cu toată grija mai devreme, o legase bine cu o sfoară, şi găsise o centură tocmai bună ca s-o poarte atârnată în spate.

— Eu iau cu mine asta, spuse el.

Aurelius se afla cam la treizeci de picioare sub brâna stâncoasă care tăia de-a curmezişul peretele, când un fulger aruncă o lumină orbitoare asupra stâncii, urmat de bubuitul unui tunet şi imediat începu să toarne cu găleata. Totul deveni mult mai greu, punctele de sprijin mai alunecoase, vederea împăienjenită de apa care uda părul şi intra în ochi şi, cu fiecare clipă care trecea, colacul de frânghie pe care Aurelius îl purta pe umăr devenea tot mai greu, îmbibat din ce în ce mai tare de şuvoaiele de apă tot mai dese. Vatrenus îşi dădu seama că prietenul său se afla în pericol şi încercă să se apropie cât mai mult de el. Găsi un punct de sprijin şi înfipse un ţăruş în piatră, cât mai sus. Aurelius îl văzu, se mută înspre el şi îşi sprijini piciorul, ridicându-se până pipăi cu mâna o ieşitură a pietrei din dreapta sa. Începând din

acel punct, stânca avea o înclinaţie ceva mai blândă şi se putea înainta mai în siguranţă până la platforma aflată sub peretele vertical care urma chiar deasupra lor. Era ca o treaptă calcaroasă, acoperită de sfărâmăturile de piatră căzute de nu se ştie când din stânca de deasupra. Aurelius aruncă pe jos frânghia şi se întoarse ca să-l ajute şi pe tovarăşul său să urce.

Ajuns şi el pe refugiul acela, Vatrenus scoase ciocanul din desagă, bătu doi ţăruşi în stâncă, legă zdravăn de ei frânghia şi o desfăşură, lăsând-o să coboare până în locul unde acostaseră cu barca. Batiatus o apucă şi trase puternic de ea ca s-o întindă bine.

— Ţine bine, aprecie mulţumit Vatrenus.

Întinsă astfel, cu treizeci de trepte din lemn fixate în ea cam la o distanţă de trei picioare unul de altul, semăna oarecum cu o scară.

— Sunt sigur că băiatul o să poată coborî, spuse Aurelius.

— Dar bătrânul? întrebă îngrijorat Vatrenus.

— O să poată şi el. Este mai sprinten decât crezi. Ridică privirile în sus încercând să-şi ferească ochii de şiroaiele de apă. Dar, pe naiba, Livia încă nu se vede. Ce facem? Eu mai aştept puţin şi mă duc singur sus.

— Este o adevărată nebunie. N-o să reuşeşti nici în ruptul capului. Mai ales pe vremea asta.

— Te înşeli. O să urc cu ajutorul ţăruşilor. Dă-mi sacul tău.

Vatrenus îl privi înmărmurit, dar în clipa aceea câteva pietricele căzură de sus. Aurelius privi spre vârful stâncii şi văzu o siluetă care făcea gesturi largi cu mâna.

— Livia! exclamă el. În sfârşit!

Fata dădu drumul frânghiei pe care o adusese şi capătul ei se opri la o oarecare distanţă de capul lui Aurelius care începu să se caţere spre ea julindu-şi mâinile, braţele, genunchii, lăsând bucăţi întregi de piele pe muchiile ascuţite ale pietrelor, până când reuşi să apuce capătul de jos al frânghiei. Apoi, începu să urce cu preţul unor eforturi uriaşe. Vântul care continua să bată puternic şi în rafale făcea frânghia să se legene la dreapta şi la stânga, îl izbea câteodată de colţurile de piatră făcându-l să scoată fără să vrea strigăte de durere care se pierdeau în vâjâitul infernal al furtunii. În depărtare, se puteau vedea din când în când reflexe sângerii care pâlpâiau sinistru în craterul Vezuviului. Frânghia, îmbibată cu apă, devenea din ce în ce mai alunecoasă şi greutatea propriului său corp îl făcea să alunece

câteodată în jos, pierzând într-o clipă ceea ce cucerise cu atâta caznă supraomenească. Dar, de fiecare dată începea din nou să urce, cu îndârjire, strângând din dinţi, învingându-şi oboseala şi durerile pe care le simţea în fiecare muşchi, în fiecare încheietură, iar junghiurile pe care i le dădea vechea sa rană îi pătrundeau în creier ca nişte pumnale.

Livia îi urmărea cu o îngrijorare crescândă fiecare mişcare şi când, în sfârşit, Aurelius fu aproape se lipi cu pieptul de marginea prăpastiei şi-l apucă de braţ, trăgându-l din răsputeri. Cu un ultim efort, Aurelius se aburcă în vârful stâncii şi o strânse la piept pe tovarăşa sa într-o îmbrăţişare fericită, în bătaia ploii care parcă se dezlănţuise şi mai puternic. Ea se desprinse din braţele lui.

— Repede, să-i ajutăm pe Vatrenus şi pe ceilalţi.

Jos, Demetrius şi Orosius urcaseră până la treapta din stâncă, ajutându-se de frânghia cu fuscei şi, de acolo, apucaseră capătul frânghiei aruncate de Livia. Unul câte unul se legară de mijloc şi urcară cu destulă uşurinţă, ajutaţi de tovarăşii care trăgeau de sus. Vatrenus urcă ultimul.

— V-am spus eu că o să reuşim, exclamă fericită Livia. Să-l căutăm acum pe băiat înainte ca paznicul să-şi facă rondul.

XVII

Terasa de sus era pustie şi pardoseala din lespezi mari de piatră strălucea ca oglinda în lumina orbitoare a fulgerelor. Adunate laolaltă lângă zid încă se mai vedeau chiupurile care fuseseră aduse şi ridicate în timpul după-amiezii, iar Livia le privi fără plăcere amintindu-şi de câte îndurase când se afla în interiorul unuia dintre ele.

— În spatele vaselor acelora este o platformă care dă înspre interior printr-un ascensor pentru ridicarea obiectelor grele, spuse ea. Am putea folosi la coborâre platforma cu scripete manevrată de Orosius şi Demetrios, ajungând în curtea de jos şi, de acolo, în bibliotecă. Acolo ne aşteaptă nu-i aşa?

— Da, răspunse Aurelius, dar, dacă ne văd în timp ce atârnăm în aer, devenim o ţintă uşoară. Mai bine să alegem un traseu intern. Cred că nu-i prea greu să ajungem în curtea de jos, iar în bibliotecă va fi o lumină aprinsă ca să ne putem orienta. Se întoarse către Orosius. Tu rămâi aici de pază, ca să ne asiguri calea de retragere. Numără rar până la o mie din momentul în care o să ne vezi dispărând: dacă după asta

nu am venit, cobori, te duci la Batiatus şi ieşiţi în larg. O să ajungem cumva la voi, pe uscat, în două, maximum trei zile; altfel va însemna că misiunea noastră a avut un final nefericit şi că sunteţi liberi să plecaţi unde veţi vedea cu ochii.

— Eu sunt sigur că o să vă întoarceţi teferi, răspunse Orosius. Mult noroc.

Aurelius îi întoarse urarea, zâmbind cu jumătate de gură, apoi făcu un semn tovarăşilor săi şi porni pe scara care ducea spre caturile de jos. El mergea în frunte, cu sabia în mână, apoi Livia, Vatrenus şi, la urmă, Demetrios.

Golul scărilor era cufundat în întuneric şi doar fulgerele mai luminau din când în când prin ferestrele strâmte care dădeau înspre curtea interioară; apoi, la un moment dat, se putu întrezări o lumină slabă care se răspândea pe ziduri şi pe treptele din piatră.

Aurelius le făcu semn celorlalţi să înainteze cu cea mai mare prudenţă, apoi se îndreptă înspre lumina aceea. Scara se termina într-un coridor luminat de câteva felinare cu ulei, atârnate pe peretele dincolo de care se aflau camerele.

Aurelius le făcu din nou semn alor săi să se apropie de el şi le şopti:

— În faţa noastră este un coridor şi dincolo de uşile acelea trebuie să fie dormitoarele. Când vă fac eu semn treceţi pe coridor cât puteţi de repede ca să ajungem la a doua scară pe unde se ajunge la parter. Curaj, cel puţin pentru moment totul pare în ordine.

— Ia-o înainte, spuse Vatrenus. Venim şi noi după tine.

Dar, nici nu apucase Aurelius să facă un pas, când una dintre uşile din stânga sa se deschise şi apăru un războinic barbar cu o fată pe jumătate dezbrăcată. Aurelius îl atacă fulgerător cu sabia şi, înainte ca duşmanul să-şi dea seama ce se întâmpla, îl străpunse dintr-o parte în alta. Fata începu să urle, dar Livia se aruncă imediat asupra ei şi îi astupă gura cu palma.

— Taci! Nu vreau să-ţi fac nici un rău, dar dacă mai scoţi un sunet îţi tai beregata. Ai priceput?

Speriată de moarte, fata dădu din cap aprobator. Demetrius şi Vatrenus îi legară mâinile şi picioarele şi-i puseră în câteva clipe şi un căluş, târând-o într-o nişă întunecoasă.

Aflat jos, în sala fostă cândva sufragerie, Wulfila, care tocmai îşi termina cina, tresări trăgând cu urechea.

— Ai auzit şi tu? întrebă el, întorcându-se către locţiitorul său, unul dintre scirii care luptaseră sub comanda lui Mledo.

— Ce să aud?

— Un strigăt.

— Oamenii noştri îşi fac de cap deasupra noastră cu noile târfe venite ieri de la Napoli. Stai liniştit.

— Nu, nu era un strigăt de plăcere. Era de groază, insistă Wulfila, ridicându-se şi luându-şi sabia.

— Ei şi? Doar ştii că mai sunt câte unii care o fac lată. Ele sunt obişnuite, face parte din meseria lor. Singurul lucru care mă îngrijorează este că dezmăţatele astea îi cam sleiesc de puteri pe războinicii noştri. Am impresia că deja unii dintre ei nu se mai gândesc decât cum să ajungă din nou în pat cu ele...

Nici nu sfârşise bine de vorbit că se auzi un alt strigăt, de data aceasta de furie şi de durere, înăbuşit imediat de un horcăit al morţii.

— Fir-ar să fie, e de rău! scrâşni Wulfila ducându-se la fereastra care dădea spre curte. În bibliotecă doar un felinar era aprins, dar se puteau vedea o serie de siluete care se agitau, sclipirea lamelor de săbii care fulgerau prin întuneric şi, peste toate, urlete şi gemete ale agoniei.

— Suntem atacaţi. Dă imediat alarma, repede!

Bărbatul se supuse: chemă pe unul dintre paznici şi acesta suflă într-un corn de război, de mai multe ori, până când un alt corn îi răspunse, apoi altul, astfel încât, după câteva clipe, întreaga clădire răsuna de sunetul acela îngrozitor. Un fulger lumină ca ziua curtea şi Wulfila îl recunoscu de la fereastră pe Aurelius chiar în momentul în care îl dobora pe unul dintre oamenii săi care alergase să-i taie calea. În preajma lui se mai vedeau câteva siluete, două sau trei, iar în urma lor veneau bătrânul cu băiatul.

— Blestematul! strigă, iar el!

Se repezi pe coridor cu sabia scoasă din teacă, urlând ca scos din minţi:

— Îl vreau viu, aduceţi-mi-l viu!

Jos, în curte, Aurelius îşi dădu seama că avea doar câteva clipe la dispoziţie, aşa că-şi grăbi oamenii către scări, în timp ce alţi războinici apăreau din toate părţile, cu torţe aprinse în mâini. Ajunseră în coridorul de sus, dar îl găsiră blocat de o mulţime de paznici. Livia atacă spre stânga, Vatrenus şi Demetrios pe dreapta, cu lovituri

ucigătoare, încercând să-i atragă pe dușmani departe de scară și astfel Aurelius să-și poată croi drum către meterezele zidurilor. Ambrosinus se lipise de perete și îl ținea strâns lângă el pe Romulus. Bătrânul căzuse pradă celor mai negre presimțiri: acțiunea era deja compromisă încă din față. La un moment dat, Aurelius încercă să dea o lovitură decisivă, dar adversarul său se feri și sabia romanului se sfărâmă la contactul cu stâlpul care susținea scara. Romulus nu ezită nici o clipă și, pe când Aurelius bătea în retragere încercând să se apere cât mai bine cu pumnalul, se desprinse din brațele lui Ambrosinus și-i aruncă sabia pe care o avea la el, strigându-i:

— Încearcă și cu asta!

Arma fermecată zbură spre luptătorul roman, sclipind ca un fulger prin întuneric către mâna lui Aurelius care se întindea ca s-o prindă din aer. Îi strângea acum mânerul în pumn și imediat deveni de neînvins.

Nimeni nu-i mai putea sta în cale: roiuri de scântei apăreau când lovea scuturile și securile barbarilor. Crăpa coifurile și despica țestele, iar când lovea în stâlpul scării piatra se sfărâma într-un nor de țăndări incandescente, scoțând un zgomot puternic, asurzitor. Zăpăciți și înspăimântați, cei care mai rămăseseră în viață fură nevoiți să bată în retragere, în timp ce Livia îi trase de îndată pe Romulus și pe Ambrosinus după ea, urcând pe scara acum liberă de orice obstacol. Aurelius rămase în urmă ca să acopere spatele tovarășilor săi și, în aceste momente, înconjurat de un morman de trupuri fără viață, cu sabia lucitoare și șiroind de sânge, îl văzu Wulfila. Cei doi războinici schimbară o privire preț de numai câteva clipe, după care Aurelius urcă în fugă treptele, ajungându-i din urmă pe ceilalți care se aflau deja pe terasa de jos a clădirii. Înainte ca dușmanii să poată urca, închiseră și zăvorâră ușa în urma lor. Wulfila, ajuns prea târziu, se năpusti către ușa grea, întărită cu legături din fier, lovind în ea cu pumnii încleștați, spumegând de o furie neputincioasă. Urlă:

— Repede, pe aleea dinspre răsărit! Nu ne pot scăpa!

Se îmbulziră cu toții în jos pe scară, întâlnindu-se cu un alt grup condus de locțiitorul său care venise în ajutor.

— Voi, pe scara exterioară de la magazie, repede, o să-i prindem la mijloc! porunci căpetenia barbarilor.

Oamenii se supuseră, pornind în goană în direcție opusă și dispărând spre capătul coridorului.

Pe terasa de sus, Aurelius şi tovarăşii săi alergară spre parapetul zidului, unde Orosius aştepta îngrijorat, gata să le asigure singura cale de retragere.

— Băiatul mai întâi! ordonă Aurelius.

Orosius se aplecă peste marginea zidului şi strigă din toţi rărunchii ca să se facă auzit prin vuietul furtunii şi al valurilor mării. Batiatus îl auzi şi se pregăti să-i primească pe fugari. Între timp, Demetrios, Vatrenus şi ceilalţi se aşezară în semicerc în jurul lui Romulus care era pe punctul de a începe să coboare. Băiatul privi în jos şi simţi o strângere de inimă: de la distanţa aceea, peretele abrupt sclipea ca oţelul din cauza ploii şi jos de tot se vedea apa înspumată care se lovea neîncetat de stânci. Barca, legănată în toate părţile de valuri, părea o biată coajă de nucă pradă stihiilor dezlănţuite. Trase adânc aer în piept în timp ce Orosius încercă să-l asigure pentru coborârea pe funie cu o chingă improvizată. În acelaşi moment, Livia, urcată pe zid, văzu în depărtare cum se îndreptau către ei, din dreapta şi din stânga, oamenii lui Wulfila, aşa că dădu alarma.

— Chiupurile! strigă ea imediat sărind jos de pe zid. Să le aruncăm în cale chiupurile! Primul şi al treilea sunt pline cu ulei!

Ceilalţi alergară lângă ea şi chiar şi Orosius lăsă pentru câteva clipe funia de coborâre ca să le dea o mână de ajutor. Aplecară unul după altul cele două vase enorme, dându-le drumul să se rostogolească în direcţii opuse. Lăsate în voia lor, chiupurile se clătinară către dreapta şi către stânga, lovindu-se de zidul exterior şi de cel interior până când, la o izbitură mai puternică, se făcură ţăndări lăsând să se scurgă un val de ulei care se îndreptă către cele două grupuri aflate în plină alergare. Primii dintre urmăritori alunecară şi căzură, iar torţele pe care le aveau în mâini aprinseră lichidul, făcând să se înalţe flăcări uriaşe la marginile terasei. Câţiva dintre războinicii barbari, transformaţi în torţe umane, se aruncară în mare şi dispărură înghiţiţi de valuri, alţii se sfărâmară de stânci şi corpurile lor se izbiră de toate colţurile de piatră, ajungând striviţi pe bolovanii de la ţărm, ca nişte păpuşi ciopârţite. Dar alţii veneau din urmă şi Aurelius îşi dădu seama că nu le mai rămânea altă soluţie decât să lupte până la ultimul. Îşi încleştă maxilarele şi strânse în pumn mânerul sabiei pe care i-o încredinţase împăratul. Se gândi că, dacă va fi să moară, cu ultimele puteri o va arunca în mare pentru a nu o lăsa în mâinile duşmanilor. Dar, pe când cei cinci se strângeau umăr lângă umăr pentru a lupta

până la capăt, Romulus tresări, ca şi cum i-ar fi venit pe neaşteptate o idee.

— Urmaţi-mă! strigă el. Ştiu eu o cale de scăpare! Şi alergă către uşiţa de fier, trăgând zăvorul ca s-o deschidă.

Aurelius înţelese ce avea de gând băiatul, se aplecă peste parapet, strigând şi făcându-i semne cu mâna lui Batiatus să dezlege parâma şi să iasă în larg, după care aruncă jos funia de coborâre pentru ca el să nu mai aibă nici o îndoială că nu vor mai folosi această cale de fugă. Apoi, alergă la uşa deschisă şi porni în urma tovarăşilor săi coborând scara pe unde veniseră cu puţin timp înainte. Furtuna începea să mai piardă din intensitate, dar, din depărtare, se auzeau din ce în ce mai puternice bubuiturile care veneau dinspre vulcanul care-şi manifesta prin întuneric mânia.

Ajunseră în curtea interioară strecurându-se de-a lungul zidului de nord aflat în umbră, apoi Romulus găsi aleea mărginită de copaci care ofereau şi ei un adăpost fugarilor până în locul în care grilajul de scurgere din pavaj permitea accesul în subterana cu coloane. Îl deschise şi le făcu semn celorlalţi să-l urmeze pe când el se strecura deja dedesubt.

— Mai bine că nu este şi Batiatus cu noi, spuse Vatrenus. N-ar fi reuşit nici în ruptul capului să treacă prin gaura asta.

Începură să coboare pe rând, dar unul dintre servitori, trezit de toată hărmălaia creată, îi văzu şi începu să strige, îi răspunse lătratul furios al câinilor şi, după aceea, apăru un grup de paznici care veni în goană cu torţe şi cu felinare cercetând cu atenţie de jur împrejur terenul.

— Unde ar fi putut dispărea ticăloşii ăştia? întrebă omul care îi conducea.

Servitorul nu mai ştia ce să zică.

— Dar vă jur că erau aici acum câteva clipe, i-am văzut, sunt sigur.

Sub grilajul de scurgere, şedeau cu toţii nemişcaţi pentru că urmăritorii călcau chiar pe deasupra lor şi li se puteau vedea cu uşurinţă feţele luminate de felinarele pe care le ţineau în mâini.

— Şi, unde au dispărut? insistă şeful paznicilor. Omul ridică din umeri, în timp ce câinii continuau să alerge, scheunând, înainte şi înapoi. Barbarul îl împinse cât-colo pe servitor, înjurându-l, şi-şi conduse oamenii în altă parte, unde alte grupuri continuau căutarea.

Romulus ridică puţin grilajul, uitându-se în jur ca să se asigure că se îndepărtaseră cu toţii şi coborî apoi înspre pardoseala subteranei, urmat de toţi ceilalţi. Jos domnea un întuneric complet. Ambrosinus îşi scoase amnarul şi, după câteva încercări nereuşite, izbuti să aprindă o feştilă pe care o ţinea într-un vas mic de lut plin cu o substanţă negricioasă care semăna cu seul. Flăcăruia scoase mai întâi mult fum, dar, destul de repede, se transformă într-un mic glob de lumină albă strălucitoare care îi conduse prin faţa impresionantului şir de monumente imperiale până la lespedea cea mare de marmură verde. Aurelius şi ceilalţi erau copleşiţi de uimire atât din cauza miraculoasei surse de lumină pe care o avea Ambrosinus, cât şi a incredibilei defilări a Cezarilor, cu strălucirea hlamidelor imperiale şi a armurilor pe care aceştia le purtau.

— Pe toţi zeii, murmură Vatrenus, n-am văzut un loc ca acesta niciodată în viaţa mea.

— Isuse, făcu şi Orosius, holbând ochii la toate acele minunăţii.

— El a fost acela care a descoperit toate acestea, spuse cu mândrie Ambrosinus, arătând spre discipolul său care se apropia în aceste clipe de lespedea de marmură verde.

Romulus se întoarse către Aurelius spunându-i:

— Şi încă nu aţi văzut mai nimic. De aici este sabia pe care o ai în mână. Priveşte!

Puse degetele pe cele trei „v"uri şi le apăsă. Se auzi zgomotul contragreutăţilor şi al mecanismului care intrase în acţiune şi, sub privirile din ce în ce mai uluite ale tovarăşilor săi, marea placă începu să se rotească în jurul axei sale, până când le apăru în faţa ochilor, ţeapănă pe soclul său, statuia lui Iulius Cezar, strălucitoare prin armura sa argintie, prin marmura policromă din care erau sculptate purpura tunicii şi a mantiei, cu faţa palidă şi sprâncenele încruntate, creat de un mare artist, din cea mai preţioasă marmură care se putea găsi doar în carierele de la Luni. Dar tăcerea mută care cuprinsese micul grup fu întreruptă de vocea lui Demetrios.

— Ne-au descoperit, strigă el. Au văzut lumina!

La capătul coridorului, se vedea, într-adevăr, lumina unor torţe şi îndată după aceea se auziră strigăte şi ordine: Wulfila în persoană îşi conducea oamenii prin grilajul dinspre curte şi, după aceea, de-a lungul şirului de statui.

— Repede, intraţi înăuntru! spuse Romulus. Pe aici avem o cale

de scăpare!

Grupul se mistui în interior şi marea lespede se închise în spatele lor. Bubuiturile armelor care loveau în marmură şi urletele de furie ale lui Wulfila se făcură imediat auzite în micul spaţiu al catacombei şi, deşi grosimea blocului solid constituia o apărare de netrecut, zgomotele asurzitoare care însoţeau furia sălbatică a barbarilor făceau ca în locul acela strâmt să-şi facă loc un sentiment de îngrijorare, iar în aerul înconjurător să plutească o ameninţare neputincioasă, totuşi înspăimântătoare dată fiind cunoscuta cruzime a barbarilor. Pentru o clipă, se uitară unul în ochii altuia, dezorientaţi în oarecare măsură, dar Romulus le arătă puţul în adâncul căruia se vedeau misterioasele reflexe albăstrii, ca şi cum pe acolo ar fi existat o posibilitate de legătură cu lumea de dincolo.

— Puţul acesta comunică jos cu marea, mai spuse Romulus. Şi este singura noastră cale de scăpare. Haideţi, nu mai putem face nimic aici. Şi, sub privirile tuturor tovarăşilor săi, înainte ca vreunul să poată scoate o vorbă, începu să coboare prin deschizătura strâmtă. Aurelius nu stătu pe gânduri nici măcar o clipă şi porni imediat în urma băiatului, îndată după el, coborî Livia şi după ea Demetrios, Orosius, Vatrenus. Ambrosinus rămase ultimul şi primele clipe din lunga coborâre pe un fel de plan înclinat, apoi căderea aproape verticală printr-un spaţiu foarte strâmt i se păreau interminabile. Contactul cu apa îi dădu o senzaţie de panică şi de sufocare, dar, imediat după aceea, se linişti. Se simţea plutind într-un lichid în care parcă se revărsa o lumină cerească şi plină de viaţă. Feştila pe care o ţinea strâns în pumn îi scăpă şi se scufundă încet până când ajunse pe fund şi glonul acela luminos părea să dea apei o strălucire de un albastru intens, ca de safir. Ţâşni în sus cu ultimele puteri şi ieşi la suprafaţă printre tovarăşii săi care căutau să ajungă la mal. Se aflau în interiorul unei grote care comunica, printr-o mică deschidere, cu marea, atât de joasă faţă de nivelul apei încât abia se putea observa. Aurelius şi ceilalţi priveau uluiţi la flacăra aceea care încă mai ardea sub apă, dar Ambrosinus îşi rotea împrejur privirile pline de o mirare nu mai mică decât a lor. Vatrenus se apropie de bătrânul dascăl şi arătă spre lumina care părea că izvorăşte chiar din nisipul de pe fundul mării.

— Dar... ce este cu minunea asta? Eşti vrăjitor, cumva?

— Foc grecesc, o reţetă a lui Ermogenes din Lapsacus, îi răspunse Ambrosinus cu o nepăsare ostentativă. Arde şi în apă.

Dar privirea sa se rotea în continuare contemplând imaginile minunate ale zeilor olimpieni care apăreau în întregime sau doar parţial din apele acelei grote marine: Neptun într-un car tras de cai cu o coadă ca de peşte, soţia sa, Amphitrite, cu un alai de nimfe ale oceanului, tritoni care suflau în scoici marine, umflându-şi pieptul acoperit cu solzi. Lumina parcă ireală, reflectată de mişcarea undelor pe acele forme, părea să le redea viaţa, însufleţind figurile şi ochii ficşi de marmură. Un străvechi altar al zeităţilor mării, secret şi abandonat.

Romulus privea şi el vrăjit la acele personaje.

— Cine sunt? întrebă el.

— Imaginile unor zei uitaţi, îi răspunse Ambrosinus.

— Dar... au existat vreodată?

— Sigur că nu! răspunse revoltat Orosius. Nu există decât Dumnezeu şi el este singurul zeu.

Ambrosinus îl privi pe băiat cu un aer enigmatic.

— Poate că au existat, spuse. Atât timp cât cineva a crezut în ei.

Se lăsă o tăcere adâncă: vraja acelui loc părea că-i copleşise pe toţi. Lumina aceea albăstrie care se răspândea sub marea boltă de stâncă, imaginile acelea, tunetele din depărtare, respiraţia puternică a mării care-şi liniştise acum undele după furtună, toate dădeau fiecăruia dintre ei o senzaţie de linişte aproape supranaturală. Tremurau de frig, erau epuizaţi de oboseală după eforturile supraomeneşti pe care le făcuseră, dar îşi simţeau sufletele cuprinse de o fericire imposibil de exprimat prin cuvinte.

Romulus fu primul care rupse tăcerea.

— Suntem liberi? întrebă.

— Pentru moment, da, răspunse Aurelius. Ne mai aflăm încă pe insulă. Dacă n-ai fi fost tu, acum eram morţi cu toţii. Te-ai comportat ca un adevărat comandant.

— Şi acum ce facem? întrebă Vatrenus.

— Batiatus a văzut, desigur, că nu mai puteam coborî şi a plecat. Probabil că acum se învârte pe undeva, prin jur. Trebuie să facem ceva ca să ajungem la el sau să-l facem pe el să vină după noi.

— Mă duc eu să văd, spuse Livia. Tu rămâi aici cu băiatul.

Şi înainte ca Aurelius să mai poată spune ceva, se aruncă în apă, traversă peştera şi ajunse la malul mării. Înotă puţin de-a lungul malului, până găsi un loc pe unde putea să se caţăre pe stâncă. Urcă atât cât putu astfel încât să cuprindă cu privirile o porţiune cât mai

mare din întinderea mării şi aşteptă tremurând de frig. Norii începeau să se destrame şi luna îşi aşternea lumina argintie peste oglinda apei; pe continent, din craterul Vezuviului ieşeau străfulgerări roşii, dând nuanţe sângerii norilor care alergau pe cer în bătaia vântului dinspre apus.

La un moment dat tresări: din spatele unui promontoriu, se ivea o barcă având un felinar la proră. La pupă se întrezărea o siluetă imposibil de confundat care ţinea cârma. Strigă:

— Batiatus, Batiatus!

Barca îşi schimbă direcţia, îndreptându-se către mal.

— Unde eşti? întrebă cârmaciul.

— Aici, vino încoace!

— În sfârşit! exclamă Batiatus când se apropie. Începusem să mă îngrijorez. Sunteţi toţi?

— Da, slavă domnului. Ceilalţi sunt ascunşi aici înăuntru, într-o grotă. Îi chem îndată şi pe ei.

Batiatus slăbi scota pânzei, în timp ce Livia se arunca din nou în apă şi ajungea la grotă ca să-şi anunţe tovarăşii.

Unul câte unul, fugarii porniră înot spre larg, în direcţia bărcii, timp în care Batiatus îi grăbea:

— Repede, haideţi mai repede, mai devreme am văzut o barcă ieşind din port, repede, înainte să ne descopere!

Livia veni mai întâi lângă Romulus şi urcară împreună la bord, ajutaţi de Batiatus. După aceea, fu rândul lui Ambrosinus. Vatrenus, Orosius şi Demetrios se urcară şi ei în barcă. Aurelius se căţărase pe una dintre stâncile de lângă intrarea în grotă ca să vadă mai bine cum stăteau lucrurile, dar văzu în dreapta sa o lumină roşiatică răspândindu-se pe valuri şi apoi apărând o corabie mică de război purtată înainte cu iuţeală de bătăile puternice ale vâslelor. Wulfila se afla la proră şi ordona cârmaciului să se îndrepte spre barca lui Batiatus. Aurelius nu mai stătu pe gânduri şi strigă din răsputeri:

— Wulfila! Vino să mă prinzi, barbarule, dacă ai curaj! Nenorocit blestemat, vino să mă prinzi!

Wulfila se întoarse către direcţia de unde auzise aceste cuvinte şi, la lumina felinarului de la proră şi a torţelor, îl văzu pe adversarul său în picioare pe o stâncă, ţinând strâns în mână sabia invincibilă. Strigă şi el:

— Cotiţi! Cotiţi! îl vreau pe omul acela şi vreau şi sabia, cu orice

preț!

Batiatus înțelese de îndată situația și puse pânza sub vânt îndepărtându-se către continent, în timp ce Romulus striga:

— Nu! Nu! Trebuie să-l ajutăm! Nu-l putem lăsa acolo! întoarce, întoarce imediat, îți poruncesc!

Livia veni alături de el.

— Vrei ca sacrificiul său să fie zadarnic? A făcut asta pentru tine. Le-a atras atenția asupra sa ca noi să ne putem îndepărta.

Se întoarse către insulă și imaginea lui Aurelius stând neînfricat pe mal în lumina torțelor se contopi cu o altă imagine, mai de demult, aceea a unui soldat roman care și el stătea nemișcat pe mal, atacat de o ceată de barbari, pe fondul unui oraș în flăcări și se revăzu pe ea însăși, copilă, într-o barcă plină de fugari care plutea, ca și acum, pe apele întunecate ale lagunei.

Plânse îndelung.

XVIII

Wulfila porunci să se ridice mai sus felinarul de la proră și un om din echipaj lumină malul stâncos din fața corăbiei, acolo unde Aurelius aștepta nemișcat cu sabia în mână.

Câțiva dintre oamenii săi își încordaseră arcurile, gata să tragă, crezând că șeful lor voia să lumineze mai bine o țintă care devenise acum foarte ușoară, dar Wulfila îi opri.

— Lăsați jos arcurile alea! Am spus că vreau sabia aceea: dacă se întâmplă să cadă în mare, n-o mai găsim niciodată. Trage la mal! îi ordonă, apoi, cârmaciului. Trage la mal, n-auzi? O să-l prindem viu!

Din depărtare Vatrenus vedea destul de neclar scena aceasta și-și dădu seama ce avea să urmeze.

— Slăbește pânza! îi ordonă lui Batiatus.

Livia tresări la auzul acestor cuvinte și-și șterse lacrimile imaginându-și că mai exista vreo speranță în urma acestui ordin.

Batiatus se supuse fără să înțeleagă mare lucru și barca își încetini alunecarea până când, în cele din urmă, se opri.

— De ce ne oprim? întrebă.

— Pentru că Aurelius îi atrage către stânci, răspunse Vatrenus. Nu ți-ai dat seama?

— Barcă în dreapta! răsună vocea lui Demetrios de la proră.

O altă ambarcațiune, mai mică, se apropia, plină de războinici,

având torţe şi felinare aprinse la borduri şi pe catarg. Se afla cam la două leghe, dar se apropia cu o viteză destul de mare.

— Ce facem? întrebă Demetrios. Peste puţin timp o să ne vadă şi o să ne atace.

— Să mai aşteptăm! exclamă Romulus. Să aşteptăm cât se poate de mult, vă rog!

În clipa aceea, trosnetele lemnului care se sfărâma lovindu-se de stânci răsună peste întinderea mării, acoperite de bubuiturile tot mai puternice venite dinspre vulcanul care începuse acum să arunce către cer un nor de foc şi de scântei. În dorinţa sa nemăsurată de a-l prinde pe Aurelius, Wulfila înfipsese prora vasului său în stâncile de la mal şi valurile ridicară brusc pupa, făcându-i pe toţi cei care se aflau pe punte să se rostogolească unii peste alţii. Fiecare dintre ei încerca, înjurând şi urlând, să se agaţe de ceva şi Wulfila însuşi încercă să-şi recapete echilibrul şi să pornească la atac asupra adversarului său, dar Aurelius se aruncă în apă şi dispăru.

Atmosfera se întuneca din ce în ce mai mult: începu să plouă cu cenuşă pe puntea bărcii în care se aflau Livia şi tovarăşii săi, iar peste puţin timp începură să cadă de sus pietre încinse.

— Trebuie să plecăm, spuse Ambrosinus, sau va fi prea târziu: vulcanul este gata să ajungă la faza maximă a erupţiei. Dacă scăpăm de barbari, pietrele acestea înroşite vor aprinde barca şi ne vom găsi cu toţii sfârşitul.

— Nu! strigă Romulus. Să mai aşteptăm.

Şi scruta îngrijorat cu privirea suprafaţa întunecată a mării, în timp ce nava duşmană înainta mereu ajungând între ei şi cea a lui Wulfila, aflată cu totul acum în puterea valurilor care se izbeau de stânci. Ploaia de pietre înroşite devenea tot mai deasă şi, pe alocuri, în apropiere de Livia, luară foc câţiva colaci de frânghie. Barca duşmanilor nu era într-o poziţie din care barbarii ar fi putut vedea epava lui Wulfila, sfărâmată de valuri, dar nu mai era mult şi o puteau observa pe aceea a Liviei.

— Câţi or fi? întrebă Orosius, privind îngrijorat în faţă, tocmai când hoarda de războinici se îngrămădea la proră urlând şi agitând armele prin aer.

— Destui, răspunse mohorât Vatrenus. Se întoarse către Livia:

— Dacă vrei să-l salvezi pe băiat, trebuie să plecăm, acum!

Fără nici o tragere de inimă, Livia dădu din cap aprobator.

— Pânza în vânt! ordonă atunci Vatrenus. Repede, s-o ştergem de aici!

Batiatus manevră parâma ajutat de Demetrios care, după aceea, trecu la cârmă şi barca începu să se mişte îndepărtându-se încet. Dar, exact în clipa aceea, o sabie apăru din mijlocul valurilor, stârnind un vârtej de spumă, după care se văzu un braţ vânjos, lucios în lumina torţelor, un cap şi, în cele din urmă, nişte umeri puternici: Aurelius!

— Aurelius! strigă Romulus ieşit din minţi de bucurie.

— El este! strigară ceilalţi aruncându-se spre marginea bărcii.

Vatrenus îi aruncă o parâmă şi-l ajută să urce la bord. Era sleit de puteri şi doar îmbrăţişările tovarăşilor săi îl ţinură să nu se prăbuşească leşinat pe punte. Livia se repezi la el strângându-l şi ea în braţe, aşa cum era, aproape inconştient. Romulus se apropie şi el, privindu-l ţintă ca şi cum nu-i venea să creadă că viteazul bărbat era viu şi nevătămat, ca şi cum acea atmosferă ireală ar fi fost doar un vis înşelător, sortit să se destrame o dată cu ivirea zorilor.

Norul des de funingine aruncat de vulcan se răspândea acum peste valurile mării, ajungând până la malul insulei. Barca Liviei aproape că dispăru în spatele acestei perdele opace. Urmăritorii auziră abia atunci urletele prin care erau chemaţi de tovarăşii lor, împotmoliţi lângă mal printre resturile învălmăşite ale corăbiei naufragiate. Wulfila reuşise să se caţere pe stânci şi striga în gura mare să le vină cineva în ajutor. Nava se apropie de mal, dar rămase la o oarecare distanţă ca să nu se lovească şi ea de pietre. Naufragiaţii porniră înot şi urcară la bord unul după altul. Când urcă şi Wulfila, acesta dădu imediat ordin să pornească în urmărirea fugarilor, dar cârmaciul, un marinar bătrân de prin partea locului, îl convinse să renunţe:

— Dacă punem acum prora spre larg, nimeni nu va mai scăpa cu viaţă. Nu se vede nici la o palmă în faţa ochilor şi plouă cu foc, priveşte!

Wulfila aruncă o privire în direcţia continentului, apoi spre cerul negru brăzdat de dârele sângerii lăsate de pietrele înroşite care căzeau, simţi teama strecurându-se în inimile războinicilor săi, oameni ai Nordului care nu mai văzuseră niciodată ceva asemănător. Îşi muşcă buzele de ciudă că-i scăpaseră din mâini un copil de treisprezece ani şi un bărbat înaintat în vârstă, dintr-o fortăreaţă păzită de şaptezeci de luptători desăvârşiţi, dar ceea ce îl necăjea cel mai mult era pierderea acelei săbii nemaivăzute pe care şi-o dorise din toată inima încă de

prima dată, când o văzuse cu sclipirile ei sinistre în mâna duşmanului său.

— Ne întoarcem în port, porunci el.

Şi corabia făcu o voltă pornind pe drumul de întoarcere. Marinarii, cu toţii oameni din acele locuri, vâsleau cu toată forţa ştiind bine ce pericol îi pândea, dar se supuneau, disciplinaţi şi calmi, ordinelor date de cârmaci. Barbarii, însă, erau cuprinşi acum de panică şi priveau palizi de spaimă la ploaia ucigătoare care cădea din cer, tresărind din toate încheieturile la fiecare bubuitură care zguduia totul în jur. Peste tot era funingine, o duhoare acră şi înţepătoare de pucioasă se răspândea prin atmosferă şi, înspre continent, orizontul era brăzdat de fulgere sângerii.

În acest timp, barca Liviei înainta agale, cufundată în norul de funingine. Demetrios se dusese până în vârful ambarcaţiunii, acolo unde era atârnat felinarul, şi scruta bezna din faţa sa, încercând să descopere pericole sau obstacole neaşteptate, dar soarta tuturor rămânea pe mai departe la voia întâmplării în asemenea condiţii înspăimântătoare. La bord, erau cu toţii încordaţi peste măsură, nimeni nu scotea nici un sunet pentru a nu-i deranja pe cei care manevrau barca aproape orbeşte. Demetrios, încălecat pe botul ascuţit al bărcii, cu picioarele spânzurând peste bord, încerca să caute cât mai bine direcţia, bazându-se mai mult pe instinct decât pe ceea ce putea vedea sau auzi în faţa sa. Ambrosinus se apropie de Vatrenus.

— Încotro mergem? întrebă.

— Da' cine mai poate şti? Bănuiesc că spre nord. Altă posibilitate nu avem.

— Poate că v-aş putea ajuta... doar dacă...

Vatrenus clătină neîncrezător din cap.

— Las-o baltă, nu vezi că nici noi nu ştim pe ce lume suntem? N-am văzut niciodată aşa ceva.

— Şi totuşi s-a mai întâmplat. Acum patru sute de ani. Vulcanul ăsta a îngropat atunci sub lava sa trei oraşe cu locuitori cu tot. N-a mai rămas nici urmă de ei, dar Plinius descrie cu exactitate cum a decurs erupţia vulcanului. De aceea v-am propus să acţionaţi noaptea aceasta... mă gândeam că, în zăpăceala generală, va fi mai uşor să fugim. Din păcate, am greşit: faza cea mai puternică a erupţiei a început cu câteva ore mai târziu decât prevăzusem eu.

Vatrenus îl privi mut de mirare.

Aurelius, care îşi revenise de-acum pe deplin, se apropie şi el.

— Cu ce voiai să ne ajuţi? întrebă el.

Ambrosinus se pregătea să-i răspundă, dar, în aceeaşi clipă, se auzi de la proră vocea lui Demetrios:

— Priviţi!

Norul gros începea să se risipească şi o sclipire abia perceptibilă a valurilor din faţa lor anunţa apariţia revărsatului zorilor. În acele clipe ocoleau capul Misenum care-şi înălţa acum vârful pe deasupra păturii de fum şi cenuşă de la suprafaţa mării şi primele raze de soare îi luminau înălţimile. În culmea fericirii, îşi aţintiră cu toţii privirile asupra acestei apariţii neaşteptate, în timp ce funinginea dispărea cu încetul, până când barca şi echipajul său fură scăldaţi în întregime de razele soarelui care apărea de după piscurile munţilor Lattari.

Lăsaseră departe în urmă noaptea, cu teama, îngrijorarea, eforturile unei evadări cu peripeţii, ale unei urmăriri nemiloase şi fără răgaz, cu spaima că speranţa s-ar fi putut destrăma ca un vis înşelător, la apariţia zorilor. Soarele strălucea deasupra lor ca un zeu binefăcător, bubuiturile vulcanului se stingeau în depărtări ca ultimele tunete ale unei furtuni de vară, albastrul mării şi al cerului se contopeau într-un singur triumf al luminii, al aerului, al miresmelor mângâietoare aduse de vânt dinspre uscat.

Romulus se apropie de învăţătorul său.

— Acum, suntem liberi?

Ambrosinus ar fi vrut să-i explice că nu scăpaseră cu totul de primejdii, că-i aştepta o călătorie, probabil, plină de peripeţii şi cu nenumărate piedici, dar nu se îndură să întunece bucuria pe care, pentru prima oară după o lungă perioadă de timp, o vedea strălucind în ochii băiatului. Răspunse, stăpânindu-şi cu greu emoţia care făcea ca vocea să-i tremure:

— Da, dragă copile, suntem liberi.

Romulus dădu din cap de câteva ori de parcă voia să se convingă şi pe el însuşi că spusele bătrânului său dascăl erau adevărate, apoi se apropie de Aurelius şi de Livia care-l priveau de la distanţă şi spuse cu o voce plină de emoţie:

— Mulţumesc.

Barca atinse uscatul într-o aşezare pustie de pe coastă, lângă ruinele unei *ville* părăsite, la treizeci de mile la nord de Cumae, şi Livia

sări în apă, ajungând înaintea tuturor pe mal, parcă pentru a arăta că întreaga comandă a acestei acţiuni se afla fără putinţă de tăgadă în mâinile ei.

— Scufundaţi barca! le strigă celorlalţi Aurelius. După aceea veniţi după mine, în direcţia aceea, repede!

Şi arătă spre o cocioabă dărăpănată care abia se putea întrezări pe după un pâlc de copaci, la mai puţin de o milă depărtare. Aurelius îl ajută pe Romulus să coboare şi el în apă, iar Batiatus şi Demetrios puneau mâna pe securi, sub privirile îngrozite ale lui Ambrosinus.

— De ce faceţi asta? îi întrebă el. De ce scufundaţi barca? Este cel mai sigur mijloc de transport în vremurile acestea. Opriţi-vă, vă rog, ascultaţi-mă!

Livia îşi dădu seama de disputa care apăruse şi se întoarse.

— V-am spus să veniţi după mine! N-avem nici o clipă de pierdut. Pot da peste noi în orice moment. Băiatul acela este cea mai căutată persoană din tot Imperiul, nu-ţi dai seama?

— Aşa este, ai dreptate, răspunse Ambrosinus. Dar barca este cel mai sigur mijloc ca să...

— Gata cu discuţiile, urmaţi-mă şi gata, dar fuga! ordonă Livia pe un ton sec şi autoritar.

Ambrosinus porni în urma ei fără chef, întorcând de mai multe ori capul în urmă, ca să mai vadă încă o dată barca pe cale de a fi scufundată. Orosius coborâse deja, Demetrios îl urmă şi, îndată după el, Aurelius, Vatrenus şi Batiatus săriră pe mal unul după altul, pornind în fugă pe urmele grupului din frunte pe care Livia îl conducea la adăpost, printre tufişurile care acopereau tot ţărmul.

— Încă nu-mi vine să cred, spunea gâfâind Vatrenus. Noi şase am pus cu botul pe labe şaptezeci de paznici instalaţi în casa aia ca o cetate.

— La fel ca pe vremuri! se lăudă Batiatus. Dar mai plăcut ca atunci, adăugă el, făcându-i cu ochiul Liviei care îi mulţumi cu un zâmbet pentru aceste vorbe.

— De-abia aştept să număr toate monedele acelea de aur, mai spuse Vatrenus. O mie de solidus ai spus, nu-i aşa?

— Exact aşa, îi adeveri Aurelius. Dar nu uita că încă nu le-am câştigat. Avem de trecut dintr-o parte în alta a Italiei, până la locul stabilit pentru întâlnire.

— Şi unde este locul acesta? întrebă Vatrenus.

— Este un port la Marea Adriatică, unde ne aşteaptă o corabie. Abia acolo băiatul va fi în siguranţă şi noi ne vom lua grămada de bani.

Livia se opri în faţa cocioabei şi privi cu mare grijă în interior, ţinând arcul cu săgeata aţintită în faţa sa. Auzi un pufăit înăbuşit şi, imediat după aceea, văzu şase cai şi o catârcă, legaţi cu căpestrele de o funie întinsă între doi stâlpi. Printre ei se putea distinge imediat Juba care începu să bată din copite simţind mirosul stăpânului său.

— Juba! strigă Aurelius, alergând să-l dezlege.

Îl îmbrăţişă ca pe un vechi şi credincios prieten.

— Eşti mulţumit? spuse Livia. Eustatius a făcut o treabă bună: Stefanus are prieteni buni prin locurile astea. Totul merge cum nu se poate mai bine.

— Sunt chiar fericit, răspunse Aurelius. Nu există pe lume un cal mai bun decât Juba.

Ambrosinus făcu câţiva paşi, apropiindu-se de Livia care verifica şaua calului şi era gata să încalece.

— Răspund de soarta împăratului, spuse el aţintindu-şi asupra ei privirea severă, şi cred că am dreptul să ştiu unde aveţi de gând să-l duceţi.

— Eu răspund acum de băiat, dat fiind că v-am eliberat pe amândoi din captivitate. Dar te cred că eşti îngrijorat. Nu am acţionat din iniţiativa mea, cred că-ţi dai seama de asta, nu? Execut instrucţiunile pe care le-am primit. Îl vom duce pe băiat la malul Adriaticii şi, de acolo, va porni din nou, pentru a fi dus într-un loc în care barbarii nu vor putea ajunge şi unde rangul său imperial va fi respectat...

Ambrosinus se întunecă la faţă.

— Constantinopol, nu-i aşa? Vreţi să-l duceţi la Constantinopol... Este un adevărat cuib de vipere unde lupta pentru putere nu cruţă pe nimeni, nici pe fraţi, nici pe surori şi nici măcar pe copii...

Nu observase că Romulus se apropiase de ei şi că, probabil, nu pierduse nici un cuvânt din convorbirea lor însufleţită. Era, însă, prea târziu şi, oricum, era mai bine ca băiatul să-şi dea seama de situaţie. Îi puse o mână pe umăr şi-l trase înspre el, ca şi cum ar fi vrut să-l apere de o nouă ameninţare, nu mai mică decât aceea pe care o înfruntase până atunci.

— Acolo nu va mai fi nimeni care să-l protejeze, continuă el. Va fi la cheremul oricărei toane, al oricărei intenţii criminale. Lasă-mi-l

mie, te rog.

Livia nu reuşi să-l mai privească în ochi. Răspunse, dar nu cu prea mare convingere:

— Nu este un băiat ca oricare altul şi tu ştii asta foarte bine. Nu te poţi gândi să-l duci unde crezi de cuviinţă şi fără ajutorul nostru n-aţi putea ajunge prea departe. Oricum, dacă vrei, poţi să mergi împreună cu el. Mai bine încălecaţi şi să plecăm: este periculos să mai rămânem aici, suntem prea aproape de ţărm.

Îşi îndemnă calul pe drumeagul care se afunda în stufăriş.

— Este vorba despre bani, nu-i aşa? O problemă de câştig, aşa-i? strigă în urma ei Ambrosinus.

Aurelius îi puse în mână hăţurile catârcei.

— Nu vorbi prostii, învăţătorule. Ai idee ce i-ar fi făcut dacă barbarii ar fi pus mâna pe ea în timp ce încerca să vă elibereze? Nimeni nu-şi punea pielea la bătaie doar pentru bani. Şi noi toţi cei de aici ne-am pus viaţa în joc, şi chiar de mai multe ori. Acum ia-o din loc, m-ai auzit?

— Pot să urc pe cal cu tine? îl întrebă Romulus, dar Aurelius îl refuză.

— Este mai bine să încaleci cu învăţătorul tău, spuse. Noi avem nevoie să ne mişcăm mai uşor, în caz că suntem atacaţi.

Dădu pinteni calului. Romulus încălecă dezamăgit în spatele lui Ambrosinus care-şi îndemnă catârca, pornind în tăcere la drum; după el veniră Vatrenus, Demetrios, Orosius şi Batiatus, mergând câte doi în trap grăbit. Ajunşi în vârful unui deal se întoarseră să privească spre coastă: marea scânteia sub razele soarelui care urcase acum destul de sus faţă de crestele munţilor şi se vedea bine barca părăsită de ei care se scufunda stârnind în jurul ei o spumă uşoară. În partea opusă, crestele Apeninilor îşi înălţau piscurile albite de zăpadă deasupra mantiei de păduri de brazi, de un verde închis. Urcuşul deveni mai abrupt şi călăreţii lăsară animalele să meargă la pas. Vatrenus dădu pinteni calului său şi se alătură de Aurelius şi de Livia pentru a întări grupul din faţă care era mai expus primejdiilor.

— Eram, totuşi, curios să mai ştiu ceva, îi spuse el Liviei.

— Ce anume?

— Ce s-a întâmplat cu pescarul care s-a căţărat pe peretele de nord ca să-i aducă o langustă lui Tiberius Caesar?

— Împăratul n-a fost prea încântat; supărat că un intrus a reuşit

să intre în *villa* sa printr-un loc considerat ca fiind inaccesibil, a poruncit paznicilor să-i ia langusta şi să-i tragă vreo câteva cu ea peste faţă, după care să-l dea afară pe uşă.

Vatrenus se scărpină în ceafă.

— Fir-ar să fie. Nouă ne-a mers, până la urmă, mult mai bine.

— Până acum, spuse Aurelius.

— Aşa este, până acum, fu de acord şi Vatrenus.

La o depărtare de aproape o sută de picioare, veneau Ambrosinus şi cu băiatul, călare pe catârcă.

— Chiar crezi că mă vor duce la Constantinopol? întrebă Romulus.

— Mă tem că da, răspunse Ambrosinus. Sau, mai bine spus, sunt sigur. Livia nu m-a contrazis când am spus aşa ceva, ba chiar, într-un anumit sens, mi-a confirmat bănuiala.

— Şi este, într-adevăr, aşa de rău?

Ambrosinus nu mai ştiu ce să răspundă.

— Spune-mi, insistă Romulus. Am dreptul să ştiu ce mă aşteaptă.

— De fapt, nici eu nu prea ştiu: nu pot decât să fac presupuneri. Un lucru este clar: Livia a fost trimisă de cineva să te scoată de aici, de pe insula Capri. Ea este aceea care a organizat totul. În primul moment, prezenţa lui Aurelius m-a indus în eroare, ştiind că el mai făcuse o încercare de a te elibera, la Ravenna. Mi se părea normal ca el să mai încerce încă o dată. Faptul că fata era cu el nu m-a surprins din cale-afară. Putea fi pur şi simplu iubita lui. Mulţi soldaţi au o iubită şi, la sfârşitul stagiului militar, se însoară cu ea. Dar a trebuit să-mi schimb părerea: este evident că ea comandă şi, prin urmare, ea este aceea care dispune de bani pentru a-i plăti pe toţi.

— Deci, este adevărat ce ai spus... că au făcut-o pentru bani.

— Chiar şi aşa ar trebui să le fim, totuşi, recunoscători. Aurelius are dreptate: nimeni nu-şi riscă viaţa doar pentru bani, dar sigur este că banii ajută la asta. Este normal ca un om să vrea să trăiască mai bine, în special în vremuri ca acestea, iar oamenii aceştia nu mai au nimic, sunt soldaţi fără o armată în care să servească, sunt nişte cetăţeni fără patrie.

— De ce ai spus la început acele lucruri? Ce crezi că mi s-ar putea întâmpla dacă merg la Constantinopol?

— Probabil că nimic. Ai trăi în lux, poate că ai avea parte chiar

de prea mult lux. Dar rămâi, totuşi, împăratul din Apus şi aceasta va însemna, prin urmare, un pericol prin locurile acelea. Cineva s-ar putea folosi, pur şi simplu, de tine împotriva altcuiva, ai fi doar o piesă dintr-un joc de care să nu ai habar, înţelegi? Şi piesele pot fi sacrificate câteodată, fără nici o ezitare, pentru a pregăti o mişcare ulterioară mai avantajoasă pentru obţinerea victoriei. În acest caz, tu ai fi, din păcate, acela care ai plăti pentru toate. Constantinopolul este o capitală coruptă.

— Aşadar, nici ei nu sunt mai buni decât barbarii.

— Totul se plăteşte pe lumea asta, dragă băiete: dacă un popor ajunge la un nivel înalt de civilizaţie, suportă şi o anumită creştere a corupţiei. Barbarii nu sunt corupţi, tocmai pentru că nu sunt civilizaţi, dar şi ei vor învăţa destul de repede să aprecieze hainele scumpe, banii, mâncărurile alese, parfumurile, femeile frumoase, locuinţele luxoase. Toate acestea costă şi, ca să le aibă, au nevoie de mulţi bani pe care nu-i pot căpăta decât prin corupţie. În orice caz, nu există civilizaţie care să nu conţină în sânul ei o anumită cantitate de barbarie, după cum nu există barbarie care să nu aibă în interiorul ei un germene de civilizaţie. Mă înţelegi?

— Da, cred că da. Dar, atunci, ce fel de lume este aceasta în care trăim, *Ambrosine?*

— Cea mai bună posibilă sau cea mai rea posibilă, în funcţie de cum o priveşti. În orice caz, civilizaţia, după părerea mea, este de departe preferabilă barbariei.

— Şi, după tine, ce este civilizaţia?

— Civilizaţia înseamnă legi, orânduiri politice, siguranţa aplicării dreptului. Înseamnă profesii şi meserii, drumuri şi mijloace de comunicare, ritualuri şi solemnităţi. Ştiinţă, dar şi artă, mai ales artă; literatură, poezie ca aceea a lui Vergilius pe care am citit-o de atâtea ori împreună: activitate a spiritului care ne face să fim foarte asemănători lui Dumnezeu. Un barbar, în schimb, se aseamănă foarte mult cu un animal. Nu ştiu dacă m-ai înţeles. A face parte dintr-o civilizaţie înseamnă să fii deosebit de mândru de aceasta, mândru că participi la o uriaşă activitate colectivă, cea mai importantă la care i-a fost dat omului să ia parte.

— Dar a noastră, vreau să zic civilizaţia noastră, este pe cale să moară, nu-i aşa?

— Da, îi răspunse Ambrosinus.

Şi rămase multă vreme tăcut.

XIX

— Nu-i aşa că-i frumoasă?

Aurelius tresări la auzul acestor cuvinte. Romulus îl luase prin surprindere apărând din întuneric în spatele său, în timp ce, aşezat în faţa focului, învârtea sabia în mâini, aproape hipnotizat de reflexele albăstrii ale lamei, schimbătoare ca nuanţele de pe coada unui păun.

— Iartă-mă, răspunse el întinzându-i sabia. Am uitat să ţi-o dau înapoi. Este a ta.

— Pentru moment, este mai bine să stea la tine. Sunt sigur că o vei folosi mai bine.

Aurelius privi din nou sabia.

— Arma asta este incredibil de bună. Cu toate loviturile pe care le-a dat sau le-a parat, nu are nici o ştirbitură, nici un semn, nici măcar o zgârietură. Parcă ar fi arma unui zeu.

— Dintr-un anumit punct de vedere, chiar aşa şi este. Sabia aceasta i-a aparţinut lui Iulius Caesar. Ai văzut inscripţia de pe ea?

Aurelius dădu aprobator din cap şi-şi trecu degetele peste şirul de litere gravate pe mijlocul lamei, încadrate de un şănţuleţ abia vizibil.

— Am văzut-o şi nu-mi venea să-mi cred ochilor. Şi parcă emană din ea o forţă misterioasă, o putere care te pătrunde pe sub piele, în degete, în braţ şi ajunge până în inimă...

— Ambrosinus spune că a fost lucrată de calibienii din Anatolia, dintr-un bloc de fier căzut din cer şi călită în sânge de leu.

— Şi mânerul... nici o sabie de luptă nu are un mâner atât de bogat şi de scump ornamentat. Doar săbiile de ceremonie. Şi totuşi, gâtul acvilei este mai potrivit decât orice alt mâner pe care l-am strâns vreodată în pumn, pare o prelungire a braţului...

— Nu-i decât un formidabil instrument al morţii, spuse Romulus, făcut pentru un mare cuceritor. Tu eşti un luptător: este normal să te minunezi de această sabie. Aruncă o privire înspre învăţătorul său, ocupat să-şi aşeze în ordine lucrurile în preajma focului. Uită-te la Ambrosinus. El este un om de ştiinţă şi încearcă, în schimb, să-şi pună în siguranţă preţioasele lucruri udate pe când am mers prin apa aceea din grotă: prafurile lui... ierburile lui... Şi exemplarul meu din *Eneida:* un cadou de la el în ziua în care am fost

proclamat împărat.

— Şi caietul acela?

— Este jurnalul său personal. Acolo se află scrisă povestea sa... şi a noastră.

— Vrei să spui că vorbea acolo şi... de mine?

— Poţi fi sigur de asta. Dar de ce spui „vorbea”?

— A fost udat de apă. Îmi închipui că nu mai este mare lucru din el.

— S-a salvat tot. Cerneală care nu se şterge. Altă reţetă de-a sa. O cunoaşte şi pe aceea a cernelii invizibile.

— Îţi baţi joc de mine.

— Oh, nu. În timp ce scrie, nu vezi nimic, este ca şi cum ai întinge cu pana în apă de izvor şi, pe neaşteptate, când el...

Aurelius îl întrerupse.

— Ţii mult la el, nu-i aşa?

— Nu mai am pe altcineva pe lume, îi răspunse Romulus.

Şi o spunea pe un ton mai special, ca şi cum ar fi aşteptat o dezminţire din partea interlocutorului său. Dar Aurelius nu spuse nimic şi Romulus îl privi pe când îşi vâra sabia în teacă printr-o mişcare lină şi armonioasă, ca gesturile unui preot. Rămaseră amândoi o vreme cu ochii aţintiţi asupra flăcărilor, apoi Romulus rupse din nou tăcerea.

— De ce n-ai vrut astăzi să mă iei cu tine pe cal?

— Ţi-am spus: dacă este nevoie să te apăr, trebuie să fiu liber în mişcări.

— Nu acesta este motivul. Trebuie să fii liber şi gata, nu-i aşa?

Şi, înainte ca soldatul să-i mai poată răspunde ceva, băiatul se duse lângă Ambrosinus care acoperea cu o pânză un strat de frunze uscate. Demetrios făcea de pază la marginea taberei, Orosius se postase pe un deluşor de la oarecare distanţă, pentru a observa la timp apariţia dinspre apus a unor eventuali urmăritori. Ceilalţi, Batiatus, Livia, Aurelius şi Vatrenus se pregăteau să se odihnească.

— Ce ciudat, spuse Vatrenus. Ar fi trebuit să pic din picioare de somn, dar nu am nici un chef să dorm.

— Am trecut prin multe în ultimele douăzeci şi patru de ore, recunoscu Aurelius, şi corpul nostru nu reuşeşte, încă, să creadă că se poate odihni.

— Ar fi bună explicaţia asta, răspunse Batiatus. Într-adevăr, eu

care nu am făcut mare lucru pic de somn.

— Nu ştiu... mie mi-ar plăcea să cânt, spuse Vatrenus, aşa cum făceam în unele seri în tabăra de campanie, în jurul focului. Voi vă amintiţi? Pe toţi zeii... mai ţineţi minte ce voce avea Antoninus?

— Oh, da, spuse Aurelius. Grozavă. Dar ce cusur avea şi vocea lui Canidius? Sau a lui Paulinus?

— Nici comandantul Claudianus nu avea o voce urâtă, spuse Batiatus. Vă amintiţi? Câteodată venea, aşa, în timp ce-şi făcea rondul de inspecţie, se aşeza lângă foc şi, dacă noi cântam ceva, începea şi el să îngâne cu jumătate de glas. Apoi, ne aducea puţin vin şi bea şi el un păhărel cu noi. Spunea: „Beţi, băieţi, să vă mai încălziţi un pic". Sărmanul comandant, parcă-i văd şi acum ultima privire în timp ce cădea străpuns de săbii, înconjurat de o ceată de duşmani...

Şi, în timp ce-şi amintea de scena aceea crudă, în ochii uriaşului negru străluceau lacrimile.

La aceste cuvinte, Aurelius îşi ridică fruntea şi cei doi se priviră tăcuţi în ochi; pentru o clipă, în privirea lui Aurelius apăru o expresie scrutătoare care nu-i scăpă lui Batiatus.

— Ştiu la ce te gândeşti, spuse el. Te întrebi cum de ne-am salvat noi la Dertona, nu-i aşa? Vrei să ştii cum se face că mai suntem, încă, în viaţă...

— Greşeşti, eu nu...

— Nu minţi: te cunosc prea bine. Dar noi te-am întrebat, cumva, de ce nu te-ai mai întors? De ce nu te-ai întors ca să mori alături de alţi camarazi de-ai noştri?

— M-am întors ca să vă eliberez, asta nu-ţi este de-ajuns?

— Lăsaţi-o baltă, îi rugă Vatrenus. Şi spuse aceste cuvinte fără să strige, ci pe un ton calm şi hotărât. Îţi spun eu cum s-a întâmplat, Aurelius; în felul ăsta o să înmormântăm totul şi n-o să mai avem ce discuta pe urmă, bine? Nu aş fi vrut să ajung aici, dar văd că este necesar. Deci, după ce ai plecat tu, noi am început să luptăm, atacaţi din toate părţile, şi am luptat câteva ceasuri bune. Apoi alte ceasuri. Şi alte ceasuri. Mai întâi la palisade, apoi de pe ziduri, apoi în câmp deschis, în formaţie pătrată, chiar şi din mişcare, ca pe vremea lui Hannibal. Şi, în timp ce noi rămâneam tot mai puţini şi eram din ce în ce mai obosiţi, ei continuau să arunce în luptă forţe proaspete, în valuri... Ne tocau cu săgeţile, nori de săgeţi. Apoi, când ne-au văzut vlăguiţi, însângeraţi, sleiţi de puteri - asfinţise de-acum soarele - au

pornit la atac la pas, cu caii lor apăraţi de armuri, cu lăncile pregătite în mâini, gata să ne termine, să ne măcelărească. Luptă corp la corp. I-am văzut pe camarazii noştri căzând cu zecile, cu sutele, atât de obosiţi că nici nu mai puteau ţine armele în mâini; unii se aruncau cu pieptul în propriile lor săbii, punând, astfel, capăt suferinţelor pe care le îndураseră până atunci, alţii erau ciopârţiţi fiind încă în viaţă... lăsaţi pe pământ fără braţe sau fără picioare, sărmane trunchiuri care urlau de durere, care-şi lăsau sângele în noroi...

— Nu vreau să aud de toate astea! strigă Aurelius, dar Vatrenus nici nu-l luă în seamă.

— Atunci, a intervenit şeful lor, Mledo acela, unul dintre locotenenţii lui Odoacru. Nu mai eram decât cel mult o sută, cred, desfiguraţi de oboseală, mânjiţi de sânge şi de noroi, învinşi. Ar fi trebuit să ne vezi, Aurelius... ar fi trebuit... să ne vezi!

În acel moment, vocea îi tremură: Rufius Elius Vatrenus, soldatul călit, veteran din sute de bătălii, îşi acoperise faţa şi plângea, hohotea ca un copil, în timp ce Batiatus întindea mâna spre el şi-l bătea încetişor pe umăr, încercând să-l potolească. El fu acela care continuă:

— Mledo a strigat ceva în limba sa şi masacrul a încetat. Un crainic ne-a ordonat să aruncăm armele ca să ne fie cruţată viaţa. Şi noi le-am aruncat, da, ce altceva am fi putut face? Ne-au pus în lanţuri şi ne-au târât, lovindu-ne cu picioarele şi scuipându-ne, până la tabăra lor, unde mulţi barbari ar fi dorit să fim omorâţi prin cele mai crude torturi, pentru că uciseserăm aproape patru mii dintre ai lor, şi-i rănisem pe mulţi alţii. Dar Mledo probabil că primise ordin să lase în viaţă un număr oarecare de prizonieri pentru a-i folosi ca sclavi. Unii au fost duşi în Istria, cred, la carierele de piatră, alţii în Noricum, la tăiat de copaci. Noi am ajuns la Misenum, unde ne-ai găsit tu. Iată, Aurelius, asta-i tot, nu mai este nimic de spus. Mă duc acum să mă culc dacă nu mai aveţi nevoie de mine.

Aurelius dădu din cap aprobator.

— Du-te, îi spuse. Du-te să te culci, negrule. Dormiţi voi, dacă puteţi, şi du-te şi tu, Vatrenus, vechiul meu prieten. Eu... nu am stat nici o clipă la îndoială. Eu... singurul lucru pe care-l speram era să vă găsesc în viaţă, nimic altceva, vă jur... Aş fi dat orice pe lume ca să vă pot găsi în viaţă. Viaţa este singurul lucru care ne mai rămâne.

Se îndepărtă şi se aşeză la rădăcina unui stejar, alături de Juba. Livia nu se afla departe de ei şi probabil că auzise totul, dar nu spuse

nimic şi nici el. Aurelius ar fi vrut să plângă, dacă ar fi putut, dar inima lui era împietrită, iar gândurile i se încolăceau în creier ca nişte şerpi în cuibul lor.

Ceva mai departe, Romulus era întins în culcuşul său fără să poată adormi. Înţelesese că exista ceva îngrozitor care stârnise o confruntare aprigă între tovarăşii săi de drum, dar nu ştia despre ce anume era vorba. Se temea că el ar fi putut constitui subiectul acelei discuţii. De aceea continua să se sucească pe toate părţile fără să-şi găsească liniştea.

— Nu dormi? îl întrebă Ambrosinus.

— Nu pot.

— Îmi pare rău, eu sunt de vină. N-ar fi trebuit să vorbesc despre Constantinopol şi despre toate celelalte. Sunt un zăpăcit. Iartă-mă.

— Nu te mai frământa, era de aşteptat. De ce ar fi trebuit să organizeze o acţiune atât de grea şi de riscantă dacă nu dintr-o raţiune politică? Sau pentru bani, după cum ai spus tu. Te-am auzit cum strigai la Livia.

— Îmi ieşisem din fire. Nu trebuie să dai prea mare importanţă vorbelor de atunci.

— Totuşi, ai dreptate. Sunt nişte mercenari, atât Livia şi Aurelius, cât şi ceilalţi care li s-au alăturat: ce pot fi altceva?

— Nu fi nedrept. Aurelius a încercat să te elibereze şi la Ravenna, fără să urmărească vreo recompensă, ci doar pentru că tatăl tău i-a cerut asta în ultimele clipe de viaţă. Nu uita: Aurelius este omul care a auzit ultimele cuvinte ale tatălui tău. Există, prin urmare, în el ceva din tatăl tău şi este ceva foarte important.

— Nu-i adevărat.

— Crezi ce vrei, dar aşa este.

Romulus încercă să se liniştească şi să-şi întindă membrele înţepenite. Ţipătul unui huhurez răsună în depărtare ca un semn al tristeţii, şi-l făcu să se înfioare sub pătură.

— *Ambrosine...*

— Da.

— Tu nu vrei să mă ducă la Constantinopol, nu-i aşa?

— Nu.

— Şi ce-am putea face ca să nu se întâmple asta?

— Destul de puţin. Practic, nimic.

— Dar tu o să vii, în orice caz, cu mine, nu?

— Te mai îndoieşti?

— Nu. Nu mă îndoiesc. Dar, dacă ar depinde de tine, ce ar fi de făcut?

— Te-aş lua cu mine.

— Unde?

— În Britannia. În patria mea. Nici nu ştii cât este de frumos acolo. Este o insulă plină de verdeaţă, cu oraşe frumoase şi cu ogoare roditoare, păduri maiestuoase de stejari uriaşi, de fagi, de paltini care, la vremea asta, îşi înalţă către cer braţele golaşe, ca nişte uriaşi care caută să ajungă până la stele. Şi pajişti, pajişti cât vezi cu ochii, cu cirezi de vite şi turme de oi. Ici şi colo se înalţă monumente măreţe, relicve enorme de piatră, în formă de cerc, a căror semnificaţie n-o cunosc decât preoţii străvechii religii: druizii.

— Ştiu cine sunt. Am citit despre ei în *De Bello Gallico* a lui Iulius Caesar... De aceea porţi la gât rămurica aceea de vâsc din argint? *Ambrosine*? Şi tu eşti unul dintre druizi?

— Am fost educat în spiritul acelei vechi credinţe, sigur că da.

— Şi crezi şi în Dumnezeul nostru?

— Nu există decât un singur Dumnezeu, Cezarul meu. Diferite sunt doar căile pe care oamenii le parcurg ca să ajungă la el.

— Şi totuşi, în memoriile tale, am găsit descrierea unor ţinuturi cu o viaţă zbuciumată. Înseamnă că există şi pe la voi barbari de cruzimea celor de pe aici...

— Aşa este. De la o vreme, Marele Zid nu mai reuşeşte să-i oprească.

— Nu există, aşadar, pace pe lumea asta? Nu există nici un loc în care să se poată trăi în linişte?

— Pacea trebuie cucerită, fiul meu, pentru că este bunul cel mai preţios. Dar, dormi acum. Dumnezeu o să ne dea un semn atunci când va fi cazul. Sunt sigur de asta.

Romulus nu mai spuse nimic şi se cuibări mai bine sub pătură, ascultând doar strigătul monoton al huhurezului care răsuna dinspre munte, până când, toropit de oboseală, închise ochii şi adormi.

Stelele îşi urmau calea neabătută pe bolta cerului şi vântul rece dinspre nord făcea ca aerul să fie limpede precum cristalul. Flăcările focului din mijlocul taberei se mai înteţiră o ultimă dată, aruncând în jur o lumină puternică şi strălucitoare; apoi se stinseră rapid şi în

întunericul de la poalele muntelui nu se mai putu zări decât sclipirea molcomă a jarului.

Pe la miezul nopţii, Aurelius îl schimbă pe Demetrios şi Vatrenus pe Orosius. Se obişnuiseră cu aceste ritmuri din anii petrecuţi în castrul militar şi un resort interior îi trezea exact când trebuia, ca şi când, chiar şi în timpul somnului, mintea lor urmărea şi măsura mişcarea stelelor. Porniră la drum în zori, după ce luară pe fugă ceva în gură. În desagii atârnaţi la oblâncul şeilor, Eustatius avusese grijă să pună merinde: pâine, măsline, brânză şi două burdufuri cu vin.

Ambrosinus îşi adună lucrurile pe care le lăsase la uscat pe lângă foc şi le puse la locul lor în desaga sa. Romulus îşi împăturea şi-şi lega pătura cu mişcările pricepute ale unui adevărat soldat.

Livia trecea tocmai atunci pe lângă el, având în braţe şaua calului.

— Te pricepi foarte bine, spuse ea. Unde ai învăţat să faci aşa ceva?

— În ultimii doi ani am avut şi un instructor militar, un ofiţer din garda tatălui meu. A murit şi el în noaptea în care a fost atacată *villa* noastră din Piacenza. Barbarii i-au tăiat capul.

— Ai vrea să călăreşti cu mine astăzi? îl întrebă Livia, punând frâul şi şaua pe calul său.

— N-are importanţă, spuse Romulus. Nu vreau să încurc pe nimeni.

— Dar mie mi-ar face plăcere, insistă Livia.

Romulus şovăi o clipă înainte de a răspunde:

— Bine, dar cu condiţia să nu vorbim nimic despre Constantinopol şi despre toate celelalte lucruri.

— De acord, consimţi Livia. Nimic despre Constantinopol.

— Dar trebuie să-i spun mai întâi lui Ambrosinus. N-aş vrea să-l supăr.

— Bine, te aştept.

Romulus se întoarse după câteva clipe.

— Ambrosinus mă lasă, dar numai să nu mergem prea repede.

Livia dădu din cap aprobator şi zâmbi.

— Hai, urcă.

Şi-l lăsă să încalece în faţa ei.

Coloana porni la drum spre trecătoarea care se vedea în zare ca o șa între două piscuri acoperite de zăpadă.

— Probabil că acolo sus este foarte frig, spuse Romulus. Ajungem chiar la noapte?

— Da, dar, după aceea, vom începe să coborâm către Adriatica, marea mea. O să ne întâlnim și cu ultimele turme de oi care coboară la locurile de iernat. Poate că o să vezi și vreun mânz abia născut. Ți-ar plăcea?

— Știu câte ceva și despre agricultură, ca și despre creșterea animalelor: i-am citit pe Columella, Varro, Cato și Plinius, am crescut albine și cunosc tehnicile de curățare și de altoire a pomilor, perioadele propice pentru monta animalelor, prepararea vinului din struguri...

— Ca un adevărat roman de pe vremuri.

— Și toate acestea le-am învățat degeaba. Nu cred că o să am vreodată ocazia să pun în practică toate aceste cunoștințe. Viitorul meu nu mai depinde de mine.

Livia nu găsi nici un răspuns la acele cuvinte care sunau aproape ca un reproș. Romulus fu acela care vorbi iarăși.

— Ești iubita lui Aurelius?

— Nu. Nu sunt iubita lui.

— Dar ți-ar plăcea să fii?

— Nu cred că asta te privește pe tine. În orice caz, dacă vrei să știi, eu am fost cea care l-a salvat în noaptea aceea când a încercat să te salveze, atunci, la Ravenna. Avea o rană tare urâtă la umăr.

— Știu. Eram cu el când l-au rănit. Oricum, asta nu te face să fii iubita lui.

— Nu, așa este. Suntem împreună pentru misiunea aceasta.

— Și după aceea?

— După aceea, presupun că fiecare își va vedea de drum.

— Ah.

— Ești dezamăgit?

— De ce ar trebui să fiu dezamăgit? Cred că nu-i treaba mea.

— Într-adevăr, nu-i treaba ta.

Merseră câteva mile în tăcere. Romulus părea să fie preocupat de ceea ce vedea în jur, să admire priveliștea aproape sălbatică, dar de o deosebită frumusețe. Treceau acum pe lângă un lac în undele căruia se oglindea cerul senin. Un pâlc de mistreți care scurmau la marginea

pădurii dădură fuga să se ascundă prin vizuini. Un cerb impunător îşi arătă capul mândru, rămânând pentru o clipă nemişcat, profilat pe cerul înroşit de soarele care tocmai răsărea, după care se pierdu dintr-o săritură în desiş.

— Este adevărat că aţi făcut toate acestea pentru bani? întrebă Romulus.

— O să primim o răsplată, aşa cum i se dă fiecărui soldat care-şi serveşte ţara, dar asta nu înseamnă că am făcut-o doar pentru asta.

— Atunci de ce aţi făcut totul?

— Pentru că suntem romani, iar tu eşti împăratul nostru.

Romulus nu mai spuse nimic. Se simţea cum vântul începe să bată mai tare, un vânt rece care venea dinspre nord-est, după ce trecuse peste crestele Apeninilor acoperite cu zăpadă. Livia observă că băiatul tremura de frig şi-l acoperi cu mantia sa şi-l trase înspre ea cuprinzându-l protector cu braţele. Romulus încercă să se opună mai întâi, dar se lăsă atras de căldura prietenoasă a corpului ei. Închise ochii şi i se păru că mai exista pe lume şi fericire.

XX

Călătoriră încă trei zile, prin ţinuturi în mare parte nelocuite, prin desişul pădurilor şi pe cărări abrupte, ca să se ferească de întâlniri nedorite. Când se opreau pentru popas, Aurelius făcea un ocol larg de recunoaştere, împreună cu unul dintre camarazi sau cu Livia, ca să fie sigur că nu-i pândea vreun pericol. Dar nu întâlniră niciodată nimic care le-ar fi putut stârni îngrijorarea: probabil că duşmanii nu reuşiseră cu nici un chip să-şi închipuie încotro se îndreptaseră fugarii. Pe de altă parte, nu aveau motive să se teamă că le-ar fi putut lua urma. Întunericul nopţii şi cenuşa de la erupţia vulcanului le şterseseră urmele, apoi barca fusese scufundată, iar la cai ajunseseră într-un loc mai depărtat de mal, ca să nu lase urme în locul în care debarcaseră.

Totul părea să meargă cum nu se putea mai bine şi călătoria era plănuită astfel încât sosirea pe coasta Adriaticii să coincidă cu ziua fixată pentru întâlnirea cu corabia bizantină. Vremea părea să ţină cu ei, iar atmosfera era mai senină. Se făceau glume, câteodată domnea chiar şi veselia şi Romulus continua să călărească împreună cu Livia. Aurelius le zâmbea, călărea deseori alături de ei şi uneori stătea pe lângă ei când poposeau pentru noapte. Părea, totuşi, că nu prea voia să intre în vorbă cu băiatul. Romulus se gândi că se purta astfel din cauza

apropiatei lor despărţiri.

— Ai putea să şi vorbeşti cu mine, îi spuse într-o seară, când Aurelius se trăsese într-o parte şi mânca. Nu te-ar compromite în nici un fel.

— Este o plăcere să vorbesc cu tine, pe lângă că este şi o onoare, îi răspunse Aurelius zâmbind, dar fără să dea de înţeles că ar da curs provocării. Dacă ar fi după mine, aş face acest lucru mai mereu. Din păcate, va trebui să ne despărţim peste puţin timp şi, dacă ne-am împrieteni, depărtarea ne-ar face să suferim mai tare.

— N-am spus că vreau să ne împrietenim, îi replică Romulus, ascunzându-şi cu greu ciuda. Am spus doar că am putea schimba câteva vorbe, nimic mai mult.

— Dacă-i pe-aşa..., spuse Aurelius. Despre ce vrei să vorbim?

— Despre voi, de pildă. Ce veţi face după ce o să mă predaţi noilor mei păzitori?

— Nu mi se pare că predat este cuvântul cel mai potrivit.

— Poate că nu este, dar este acelaşi lucru.

— Ai fi preferat să rămâi pe insula Capri?

— În condiţiile de faţă, nu, dar, în realitate, nu ştiu ce mă aşteptă peste puţin timp. Ar fi trebuit să aleg, dacă ar fi existat posibilitatea de a alege, dacă înţeleg bine, între două feluri de captivitate, dar pentru că încă nu ştiu cum este cea care mă aşteaptă, cum aş putea să-mi exprim vreo preferinţă? Un om liber poate alege, în timp ce eu mă văd trecând din mână în mână şi nu se ştie dacă viitoarea captivitate nu mă va face s-o regret pe aceasta.

Aurelius admiră abilitatea cu care băiatul mânuia argumentele şi nu putu găsi, din punctul său de vedere, o posibilitate de a-l contrazice. Nu putu decât să spună:

— Eu sper că nu. O doresc din toată inima.

— Să zicem că te cred. Dar, ce veţi face?

— Nu ştiu. Am vorbit de câteva ori despre asta cu camarazii mei, pe de o parte ca să mai treacă timpul, pe de altă parte din teamă faţă de ce ne aşteaptă, dar nici unul dintre noi nu are vreo idee clară. Cândva, chiar în ziua în care am fost atacaţi în castru, Vatrenus mi-a spus că se săturase de viaţa aceea, că voia să plece în lume, să ajungă pe o insulă unde să pască o turmă de capre şi să lucreze pământul. Pe toţi zeii, pare să fi trecut de atunci un secol şi, de fapt nu sunt decât câteva săptămâni! Când vorbea aşa, am luat totul în glumă; acum, însă, când

mă aflu într-o situaţie atât de neclară şi de nesigură, pare să fie o alegere cuminte, chiar de dorit...

— Să paşti capre pe o insulă. De ce nu, la urma urmelor. Mi-aş dori şi eu aşa ceva dacă aş putea decide asupra viitorului meu. Dar nu pot.

— Nu e vina nimănui.

— Ba cum să nu. Acela care nu împiedică o nedreptate, este părtaş la ea.

— Seneca.

— Nu schimba vorba, soldatule.

— Şase sau şapte oameni nu pot lupta împotriva unei lumi întregi, iar eu, în ce mă priveşte, nu vreau să mai pun în cumpănă viaţa camarazilor mei. Au făcut tot ce le-a stat în puteri: acum merită recompensa promisă şi libertatea de a hotărî ce vor să facă de acum înainte cu viaţa lor. Poate că vom merge în Sicilia, unde Vatrenus are o mică bucată de pământ, sau poate că ne vom despărţi şi fiecare o va apuca pe drumul său. Sau poate, cine ştie, poate că vom merge şi noi în Răsărit, măcar pentru o zi şi vom veni să te salutăm în luxosul tău palat. Ce zici? Sper că o să ne inviţi măcar la masă.

— Oh, sigur că da, ar fi nemaipomenit! Aş fi fericit, mândru şi..., după care tăcu. Înţelegea că sentimentele nu-şi aveau rost. Poate că ar fi mai bine să mă duc la culcare, spuse el ridicându-se. Mulţumesc pentru că ai stat de vorbă cu mine.

— Eu îţi mulţumesc, Cezar, îi răspunse Aurelius, salutându-l cu o înclinare a capului, şi îl urmări cu privirea până când ajunse la culcuşul său.

A doua zi, îşi continuară drumul pe un teren deseori accidentat şi, pe porţiuni destul de lungi, fură nevoiţi să descalece şi să meargă pe jos pentru ca animalele să nu-şi rupă picioarele. Mergeau prin albia unui pârâu secat, un drum anevoios care ducea spre mare şi le permitea, în schimb, să ocolească aşezările omeneşti unde trecerea lor nu ar fi putut trece neobservată. Din când în când, valea îngustă se mai lărgea lăsând puţin loc câmpiei şi se mai vedeau păstori care îşi duceau turmele la păscut sau ţărani care adunau crengi uscate de prin pădure ca să aibă cu ce face focul iarna. Aveau cu toţii o înfăţişare neîngrijită, de oameni sălbăticiţi, bărbi lungi şi păr lung, purtau încălţări din piele de capră, iar corpul le era acoperit de haine zdrenţuite şi peticite care nu reuşea să-i apere de vântul rece dinspre nord. La trecerea coloanei

se opreau, orice ar fi făcut în momentul acela, şi priveau fără nici o vorbă micul grup care trecea prin faţa lor. Bărbaţii înarmaţi şi călare erau pentru ei nişte personaje importante, capabili să se apere sau să atace şi, tocmai de aceea, inspirau teamă. Într-un rând, Romulus observă nişte băieţi de vârsta sa şi nişte fete ceva mai mici: mergeau încovoiaţi, aproape rupţi de spinare, sub greutatea unei legături uriaşe de lemne, gâfâind, cu picioarele pe jumătate goale şi învineţite de frig, cu nasurile murdare şi cu buzele crăpate de ger şi de foame. Unul dintre ei îşi luă inima în dinţi: lepădă din spinare încărcătura, nemăsurat de mare pentru făptura aceea firavă şi se apropie, întinzându-i mâna.

Romulus, care călărea cu Livia, o întrebă:

— Am putea să-i dăm ceva?

— Nu, îi răspunse Livia. Dacă am face asta, mai la vale ne-ar ieşi în cale o ceată întreagă şi nu vom mai putea scăpa de ei. Până la urmă, într-un fel sau în altul, am atrage atenţia asupra noastră: nu ne putem permite un asemenea lucru.

Romulus îl privi pe sărmanul băiat, mâna sa întinsă în gol şi expresia de tristeţe şi de dezamăgire din ochii săi, pe măsură ce se îndepărta. Întoarse capul ca să-l mai urmărească o vreme, poate pentru a-l face să înţeleagă că ar fi vrut să-l ajute, dar nu putea, nu depindea de el. Apoi, când îşi dădu seama că erau pe cale să se afunde din nou în desişul pădurii, ridică mâna în semn de salut. Firava creatură îi răspunse la salut cu un zâmbet trist, dând şi el din mână, apoi îşi luă din nou legătura de uscături şi o porni, legănându-se sub greutatea poverii, printre tufişuri.

— Este trist, dar necesar, spuse Livia bănuind la ce se gândea Romulus. În viaţă trebuie să luăm deseori hotărâri care nu ne fac nici o plăcere, dar care nu ne lasă nici o posibilitatea de a alege. Este o lume dură şi nemiloasă aceasta în care trăim, guvernată de bunul plac şi de întâmplare.

Romulus nu răspunse, dar, văzând toată această mizerie, înţelegea că sărmanii oameni ar fi considerat o mană crească, poate chiar un lux, modul în care el trăise pe insula Capri până cu numai câteva zile în urmă şi că nu exista pe lume situaţie grea care să nu se poată compara cu altele infinit mai rele.

Pe măsură ce timpul trecea şi ei înaintau, pârâul devenea un adevărat râu care curgea printre blocuri lucioase de piatră şi apa

forfotea la praguri, în vârtejuri şi mici cascade, unindu-se în cele din urmă cu un alt curs de apă despre care Ambrosinus le spuse că se numea Metaurus. Era din ce în ce mai cald, semn că se apropiau de mare şi, deci, de ţinta călătoriei lor, punând capăt unei aventuri căreia nimeni nu-i putea prevedea sfârşitul. Pădurea începea să se răărească tot mai mult lăsând loc păşunilor şi ogoarelor, pe măsură ce se apropiau de coastă. Din când în când întâlneau sate de care era greu să se ţină departe, uneori dădeau peste porţiuni din şoseaua Flaminia şi, la capătul ultimei zile de drum, observară în depărtare o veche staţie de poştă părăsită şi, apropiindu-se, văzură că mai existau firma, destul de ruginită, piatra care marca distanţele şi fântâna de la care se umpleau adăpătorile pentru cai. Erau nişte jgheaburi frumoase, săpate în gresie cenuşie din Apenini, folosite cândva pentru caii staţiei de poştă, iar acum de turmele aflate în transhumanţă, după cum se putea vedea din urmele copitelor de oi despicate şi din bălegarul răspândit peste tot.

Livia ajunse prima la clădire şi, lăsând frâiele calului în grija lui Romulus, înaintă mergând pe jos ca să se asigure că nu era nici un pericol. Se prefăcu că vrea să bea apă şi, când văzu că nu era nici ţipenie de om, fluieră şi-i chemă pe ceilalţi. Romulus intră printre primii, după ce legase calul de stâlpul din faţă şi privi în jur: pe tencuiala pereţilor se vedeau încă inscripţiile scrijelite de miile de călători în timpul secolelor de funcţionare a hanului, multe dintre ele obscene; pe o latură, sus, era pictată în frescă o hartă pe care se puteau vedea Italia cu Sicilia, Sardinia şi ţărmul Africii în partea de jos, cea a Illiriei în partea de sus, cu mările, munţii, râurile, lacurile, toate în culorile cuvenite. Se mai putea distinge o linie roşie, *cursus publicus,* reţeaua de şosele care fusese avantajul şi mândria Imperiului, cu toate locurile de popas şi distanţele indicate în mile. Sus de tot se mai distingea un titlu pe jumătate şters de infiltraţiile de apă: TABVLA IMPERII ROMANI. Privirea lui Romulus se opri pe cuvintele CIVITAS RAVENNA ilustrate printr-o miniatură care reprezenta oraşul cu turnurile şi cu zidurile sale şi se simţi cuprins de teamă. Îşi mută repede privirea de la aceste imagini şi o întâlni pe aceea a lui Aurelius şi fiecare dintre ei citi în ochii celuilalt gândurile pline de nelinişte pe care acea privelişte le trezise în amintire: fuga plină de peripeţii, eşecul, captivitatea, moartea Flaviei Serena.

Ambrosinus începu să cotrobăie peste tot căutând ceva care le

putea fi de folos şi, când găsi pe fundul unui dulap prăpădit două suluri de pergament destul de uzate, le luă şi începu să copieze unul dintre itinerarele înfăţişate pe harta desenată pe perete.

Ceilalţi intrară şi ei, începând să-şi instaleze păturile pentru înnoptat. Demetrios observă că nu departe de clădire era o mirişte cu câteva căpiţe rămase de la seceriş, aşa că se duse să ia un braţ de paie pentru un culcuş mai moale. Stratul de deasupra era cenuşiu şi mucegăit, dar dedesubt paiele erau încă uscate, în ciuda toamnei târzii, şi de o frumoasă culoare galbenă care îţi dădea, doar privind-o, o senzaţie de căldură. Ceva mai departe era o fostă pădurice, acum tăiată, de jugastru, prin care crescuseră tufe de mure şi, dincolo de ea, se zăreau tufişuri scunde ajungând până la malul mării, o plajă lină, cu nisip auriu. În stânga se vedeau gura de vărsare a râului Metaurus pe albia căruia veniseră în ultimele zile până aici. În spatele lor se întindea pădurea, la miazănoapte şi la apus. Vatrenus făcu, călare, un scurt raid de recunoaştere pentru a vedea dacă nu este vreo primejdie şi văzu că, la mică distanţă de câmpurile cultivate erau, înspre miazănoapte, stive de trunchiuri de stejar şi de pin, fixate cu funii împletite din scoarţă de copac, legate de ţăruşi înfipţi adânc în pământ. Probabil că prin apropiere lucrau pădurari care trăiau din vânzarea lemnelor către populaţia de pe ţărm.

În depărtare se putea vedea marea încreţită de vântul răcoros dinspre miazănoapte, dar nu agitată, astfel încât vremea le dădea speranţe că acea corabie pe care o aşteptau se va putea apropia de mal fără probleme. Ambrosinus voia, totuşi, să-şi arate recunoştinţa faţă de oamenii care-i eliberaseră riscându-şi viaţa, aducându-i până aici şi, când se înseră, pregăti cu multă grijă cina pentru toţi, adăugând ierburi şi rădăcini pe care te culesese prin împrejurimi. Reuşi să le ofere chiar şi fructe: câteva mere pădureţe care mai atârnau încă pe crengile acum rămase fără frunze, în ceea ce fusese, probabil, cândva, livada staţiei de poştă. Aprinseseră focul pe vechea vatră din casă şi, chiar dacă prin spărturile întinse ale acoperişului se puteau vedea stelele, trosnetul crengilor şi lumina dată de flăcări răspândeau în jur o stare de bună dispoziţie şi de intimitate care reuşea să mai atenueze tristeţea pentru apropiata despărţire.

Nimeni nu aduse vorba despre faptul că Romulus urma să plece a doua zi din mijlocul lor, că se vor despărţi de el poate pentru totdeauna, că micul împărat urma să aibă o soartă necunoscută într-o

altă parte a lumii, într-o metropolă imensă şi necunoscută, printre intrigile şi pericolele unei curţi corupte şi crude. Dar se vedea limpede că se gândeau cu toţii la aceste lucruri, din privirile fugare îndreptate către băiat, din cuvintele spuse cu jumătate de gură şi din frazele neterminate care le mai scăpau, până la mângâierile stângace cu care încercau să-l consoleze, ca din întâmplare, atunci când treceau pe lângă el.

Aurelius alese să facă primul de pază şi se duse să se aşeze lângă jgheaburile de adăpat caii, privind ţintă marea care căpătase o culoare plumburie. Livia se apropie, venind din spatele lui.

— Săracul băiat, spuse ea. În toate zilele astea a încercat să se apropie sufleteşte de fiecare dintre noi, mai ales de tine şi de mine, dar noi nu l-am lăsat.

— Mai rău ar fi fost, răspunse Aurelius fără să se întoarcă spre ea.

Un cârd de cocori trecu pe bolta întunecată şi ţipetele lor se răspândiră prin beznă ca nişte vaiete ale suferinţei exilului.

— Vor ajunge în Bosfor înaintea lui, spuse Livia.

— Aşa este.

— Corabia ar trebui să sosească aici înainte de revărsatul zorilor. Îl vor lua pe băiat şi ne vor plăti recompensa. Sunt bani mulţi: o să puteţi începe o viaţă nouă, să vă cumpăraţi pământ, să aveţi servitori... Aţi meritat-o din plin.

Aurelius nu spuse nimic.

— La ce te gândeşti? îl întrebă Livia.

— Nu se ştie dacă va veni la timp corabia. Ar putea întârzia chiar şi câteva zile.

— Ar fi o simplă întâmplare sau o speranţă?

Aurelius părea să asculte în tăcere doar ţipetele stridente ale cocorilor care se stingeau în depărtare. Oftă.

— Este prima oară în viaţa mea când am avut un sentiment asemănător cu acela de a avea o familie. Şi mâine o să se sfârşească totul. Romulus va merge unde îi este scris, iar tu...

— Şi eu, spuse Livia pe un ton neaşteptat de hotărât. Trăim vremuri grele, asistăm neputincioşi la agonia lumii noastre. Fiecare dintre noi trebuie să aibă un scop, un motiv suficient de puternic ca să-i permită să supravieţuiască în această ruină generală.

— Şi de aceea vrei să te întorci în laguna aceea? N-ai vrea...

— Ce?

— Să vii cu noi... cu mine...

— Unde? Ţi-am mai spus: în laguna aceea este pe cale să nască o speranţă. Veneţia este patria mea, chiar dacă ţie ţi s-ar părea ciudat: câteva colibe construite de o mână de disperaţi, fugari din oraşele lor distruse.

La auzul acestor cuvinte, Aurelius tresări aproape imperceptibil şi Livia continuă:

— Sunt sigură că foarte curând va deveni un adevărat oraş. Pentru aceasta îmi trebuie partea de bani pe care o voi primi mâine: ca să întăresc sistemul de apărare, să pregătesc primele noastre corăbii, să construiesc noi case pentru cei care vor veni să ni se alăture. Şi tu ar trebui să vii la noi, împreună cu camarazii tăi, de ce nu? Avem nevoie de bărbaţi ca voi. Prin Veneţia retrăieşte sufletul oraşelor noastre arse şi din care nu a mai rămas nimic: Altinus, Concordia... Aquileia! Aminteşte-ţi de oraşul tău, Aurelius, aminteşte-ţi de Aquileia!

— De ce continui să mă chinuieşti cu numele acelui oraş? se revoltă Aurelius. De ce nu-mi dai pace?

Livia îngenunche în faţa lui privindu-l drept în ochi cu o expresie înflăcărată.

— Pentru că, în felul acesta, eu aş putea reînvia trecutul care ţi s-a şters din minte şi pe care tu însuţi ai vrut să-l uiţi. Am înţeles asta din prima clipă în care te-am văzut. Am înţeles din felul în care priveai asta, chiar dacă tu continui să negi.

Îi ţinu în faţa ochilor medalia pe care o purta la gât, ca pe o relicvă sacră care-l putea lecui de un rău misterios. Şi ochii bărbatului străluceau în umbră de lacrimi şi de iubire. Aurelius se simţi cuprins de flăcări, de o emoţie imposibil de biruit, de dorinţa arzătoare pe care încercase în zadar s-o înăbuşe în tot timpul petrecut în preajma fetei. Simţi cum buzele se apropiau tot mai mult de ale lui, respiraţia ei care se contopea cu a sa într-un sărut înfocat şi neaşteptat, dorit de atâta timp şi totuşi nesperat şi surprinzător. O cuprinse în braţe şi o sărută cum nu mai sărutase niciodată vreo femeie, cu toată energia care i se revărsa din suflet şi cu nesfârşită, caldă blândeţe, iar ea îi înlănţui gâtul cu braţele, fără a-şi desprinde buzele de gura lui, se lipi de el cu fiecare părticică a corpului său fremătător, cu pântecele încordat, cu picioarele lungi şi sprintene. El o culcă pe mantaua sa aşternută pe pământ, o pătrunse astfel, pe iarba aceea uscată din jur purtând

mirosul pământului contopit cu parfumul părului ei.

Şi rămase mult timp unit cu ea ca să se bucure cât mai mult de intimitatea aceea care-i umplea sufletul şi care ar fi vrut să dureze la nesfârşit. Se întinse într-un târziu alături, acoperind-o cu mantaua, ţinând-o strâns lipită de el, bucurându-se de căldura corpului şi de parfumul pielii ei.

Apoi, Livia se desprinse de el cu un sărut.

— A fost tare frumos, spuse ea, şi ar fi şi mai frumos dacă ar exista şi un viitor, dar mă tem că, peste puţin timp, va sosi corabia. Când se va face ziuă, totul va arăta altfel, mai greu şi mai obositor, aşa cum a fost mereu până acum. Tu vei pleca împreună cu camarazii tăi, vei încerca să fugi de amintirile tale pierdute, iar eu mă voi întoarce în laguna mea. Ne va rămâne amintirea acestor zile, a acestei nopţi de dragoste pe care am furat-o destinului. Amintirea acestei misiuni formidabile, a acestui băiat nefericit şi bine crescut pe care l-am îndrăgit cu toţii, fără a avea curajul să i-o spunem. Poate că într-o zi te vei hotărî să vii la mine şi eu te voi primi cu cea mai mare bucurie, dacă nu va fi prea târziu, sau poate că nu te voi mai vedea niciodată pentru că valurile vieţii te vor purta cine ştie pe unde. Adio, Aurelius, zeii să te ocrotească.

Se îndepărtă, intrând în vechea casă dărăpănată. Aurelius rămase singur sub cerul întunecat, ascultând şuieratul vântului şi ţipetele cocorilor care se mai auzeau stins din depărtări.

XXI

Ţipătul huhurezului se făcu auzit de mai multe ori dintr-un pâlc de sălcii de pe malul râului, apoi o luminiţă începu să se mişte, înainte şi înapoi, în apropierea podului care trecea peste apă. Livia, aflată acum între zidurile vechii staţii de poştă, părea să doarmă, rezemată de zid, în apropierea uneia dintre numeroasele spărturi ale acestuia. Ţipătul păsării de noapte o făcu să tresară, se ridică în picioare fără nici un zgomot şi se strecură afară. Aurelius, care îşi terminase orele de pază, dormea, înfăşurat în pătură, lângă zidul din partea opusă a încăperii. Afară făcea de pază acum Demetrios, aşezat pe pământ şi rezemat de scut, ţinând privirile aţintite spre ţărm în speranţa că va vedea apărând corabia pe care o aşteptau cu toţii. Livia ocoli colţul de sud al construcţiei, ajunse la zidul împrejmuitor din spate şi-şi dezlegă calul ţinându-i o mână pe bot pentru ca animalul să nu facă nici un

zgomot. Juba, care era legat ceva mai departe, nu păru să-i simtă prezenţa sau poate că, obişnuit cu un miros care îi era familiar, nu dădu nici un semn de neliniște.

Livia porni pe jos către apus, prin vâlceaua din spatele casei, apoi coti spre dreapta ca să ajungă la albia râului de unde putea coborî fără să fie văzută, călare, trecând printre sălcii, până la pod sau până la malul mării.

Între timp, printre zidurile ruinate ale clădirii, mişcările sale nu scăpaseră neobservate de Ambrosinus care nu închisese ochii până atunci, ajungând să ia o hotărâre. Se apropie de Romulus şi-l zgâlţâi cu grijă până când acesta se trezi.

— Ssst! îi şopti la ureche pentru ca băiatul să nu scoată nici un sunet care să-i dea de gol.

— Ce este? întrebă Romulus la fel de încet.

— Este că trebuie să plecăm. În clipa asta. Livia a ieşit, probabil că soseşte corabia.

Romulus îl îmbrăţişă cu putere şi în acel gest bătrânul simţi toată recunoştinţa băiatului pentru acea nesperată cale de scăpare, simţi dorinţa sa de a fi liber, de a lăsa în urmă lumea aceea în care nu avusese parte decât de durere şi amărăciune. Îi mai şopti la ureche:

— Fii atent să nu faci să foşnească paiele când te ridici, trebuie să ne mişcăm ca nişte umbre.

O luă înaintea lui către portiţa care dădea înspre fosta grădină de zarzavat din spatele clădirii. Romulus privi în jur, aşteptă ca sforăitul puternic al lui Batiatus să facă un zgomot cât mai mare şi se mişcă şi el, pornind în vârful picioarelor pe urma învăţătorului său. Se aflau acum afară. Undeva, în stânga lor, caii începură să bată nervoşi pământul cu copitele. Juba dădu de câteva ori, în sus şi în jos, din capul lui mândru, scoţând pe nări trâmbe de aburi. Ambrosinus tresări auzindu-l şi-i făcu semn lui Romulus să se lipească de perete.

— Să-l lăsăm să se liniştească, spuse, apoi o pornim spre pădure, ne ascundem într-un loc cât mai sigur şi aşteptăm ca totul să revină la normal, după care o să ne continuăm drumul, doar noi doi, tu şi eu.

— Dar, dacă eu fug, Aurelius şi prietenii lui n-o să mai primească nici o recompensă: ar însemna că s-au străduit atât şi şi-au riscat chiar şi viaţa pentru nimic.

— Sssst! îl întrerupse din nou Ambrosinus. Crezi că este momentul potrivit ca să-ţi faci mustrări de conştiinţă? O să se descurce

ei, n-am nici o îndoială.

Caii, însă, în loc să se liniştească, deveneau din ce în ce mai agitaţi, până când Juba se cabră, lovind zidul cu copitele din faţă şi scoţând un nechezat asurzitor.

— Hai să plecăm de aici, imediat, spuse Ambrosinus luându-l de mână pe băiat. Animalul ăla o să-i trezească pe toţi.

Şi încercă să pornească mai departe, dar o mână ca de oţel se înfipse în umărul lui, ţintuindu-l pe loc.

— Stai!

— Aurelius, spuse Ambrosinus, recunoscându-l prin întuneric. Lasă-ne să plecăm, te implor. Lasă-l liber pe băiatul acesta dacă ţii puţin la el. Prea mult a suferit... Lasă-l să se bucure măcar de libertate.

Dar Aurelius, fără să slăbească strânsoarea, privea cu atenţie în altă direcţie.

— Habar n-ai ce vorbeşti, răspunse. Uite, priveşte acolo jos, la pomii aceia.

Ambrosinus se strădui să distingă ceea ce se întâmpla în direcţia în care Aurelius arăta cu degetul: văzu o agitaţie nelămurită de umbre ameninţătoare şi simţi că-i sare inima din piept.

— Oh, Doamne, ai milă... şopti el.

Între timp, Livia ajunsese în apropierea podului şi putea distinge, în lumina tulbure a zorilor, un personaj aflat în spatele unei tufe de cătină, ţinând în mână un felinar. Un cal era legat de un arbust la o depărtare de câţiva paşi, în spatele unor sălcii. Înaintă grăbit şi se apropie până când distinse figura acelui om.

— Stefanus.

— Livia, răspunse celălalt când o recunoscu şi el.

— Am mers pe un drum mai întortocheat, prin păduri, dar am reuşit să ajungem la timp. În rest, totul este în regulă. Băiatul şi preceptorul său sunt bine, sănătoşi, oamenii s-au purtat extraordinar. Dar unde este corabia? Mai este puţin până răsare soarele, ar fi trebuit să fie aici încă de aseară. Mi se pare riscant să ne îmbarcăm în plină zi şi la fel de riscant este şi semnalul tău: l-ar fi putut vedea şi alţii...

Stefanus o întrerupse cu un gest al mâinii:

— Corabia nu mai vine.

— Ce-ai spus?

— M-ai auzit, din păcate, foarte bine: corabia nu va mai veni.

— A fost atacată? A naufragiat?

— Nimic din toate astea. Pur şi simplu, s-a schimbat situaţia.

— Ei, ia ascultă, povestea asta nu-mi place câtuşi de puţin: eu mi-am pus pielea în joc şi la fel oamenii mei şi...

— Linişteşte-te, te rog, n-a fost vina noastră: Zenon a recucerit tronul pe care i-l uzurpase Basiliskos, dar acum are nevoie de pace ca să-şi consolideze puterea. Nu-şi poate face din Odoacru un duşman şi, în plus, candidatul său la tronul din Apus a fost dintotdeauna Iulius Nepos, după cum bine ştii.

Livia îşi dădu seama pe dată ce primejdie de moarte însemna pentru toţi o asemenea situaţie absurdă.

— Anthemius ştie de toată încurcătura asta? întrebă ea din ce în ce mai îngrijorată.

— Anthemius n-a avut de ales.

— Fir-ar să fie! Dar, în felul acesta, îl condamnă la moarte pe băiat!

— Nu. De asta sunt eu aici. Am o barcă mai spre miazănoapte, acolo unde se varsă râul în mare. Am putea merge la *villa* mea de la Rimini, acolo veţi fi în siguranţă cu toţii. Dar trebuie să ne grăbim. Locul acesta este prea descoperit.

Livia încălecă.

— Mă duc să-i anunţ, spuse ea dând pinteni calului.

— Nu, aşteaptă! strigă Stefanus. Uită-te acolo.

Livia privi spre deal şi văzu o ceată de călăreţi barbari care venea dinspre miazăzi, înconjurând clădirea staţiei de poştă, în timp ce alţii ieşeau chiar în acele clipe dintre tufişuri. Stefanus încercă din nou s-o reţină.

— Aşteaptă, o să te ucidă!

Dar se împiedică, felinarul îi căzu din mână şi se sparse când ajunse pe pământ. Livia privi pata de ulei care ardea, apoi miriştea şi grămezile de paie, după care nu mai zăbovi nici o clipă. Desprinse arcul de la oblâncul şeii, aprinse vârful uneia dintre săgeţi şi o trimise, cu o traiectorie curbă, asupra unei grămezi de paie, apoi trase încă o săgeată şi încă una, până când paiele începură să se aprindă încet din toate părţile, lăsând să se înalţe spre cer trâmbe groase de fum.

— Eşti nebună, spuse Stefanus. N-o să te poţi descurca.

— O să vedem, îi răspunse grăbit Livia.

— Eu nu mai pot rămâne aici, trebuie să mă întorc, mai spuse

Stefanus care se vedea că era înspăimântat de întorsătura pe care o luaseră lucrurile. Te aştept la Rimini: caută să-şi cruţi viaţa, te rog!

Livia nu-i răspunse decât printr-un semn vag cu capul şi-şi îndemnă calul pe malul râului, în direcţia dealului.

În primele momente, barbarii nu-şi dădură seama de nimic, ocupaţi cum erau să încercuiască din toate părţile clădirea dărăpănată. Descălecaseră şi mergeau acum pe jos cu săbiile scoase din teacă aşteptând un semn de la căpetenia lor: Wulfila.

Împrejur domnea acea tăcere ireală care se aşterne în natură când nu se mai aud ţipetele vieţuitoarelor de noapte, iar cele de zi încă nu îndrăznesc să salute primele raze de soare, tăcere care marchează graniţa dintre bezna nopţii şi primele clipe ale zilei. Doar firma staţiei de poştă începu să scârţâie strident în bătaia brizei mării. Wulfila dădu semnalul coborând cu un gest rapid mâna stângă pe care o ţinuse în sus până atunci şi se îmbulziră cu toţii în spatele zidurilor, cu săbiile în mâini, apoi, în semiîntunericul care mai domnea încă printre ruine, începură să străpungă de zor corpurile care se vedeau pe jos, cufundate în somn. Dar, destul de repede, un cor de înjurături însoţi descoperirea înşelătoriei căreia îi căzuseră pradă. Pe sub pături nu erau decât nişte biete grămezi de paie: călătorii plecaseră deja.

— Căutaţi-i! strigă Wulfila. Trebuie să fie pe-aproape. Luaţi-vă după urme, au cai!

Oamenii săi se repeziră afară, dar rămaseră înmărmuriţi când văzură câmpul cu o sumedenie de focuri aprinse, cu flăcările care se ridicau peste tot şi se înteţeau în bătaia vântului. Părea o adevărată nălucire, pentru că Livia tot nu se vedea, ascunsă cum era pe fundul albiei râului.

— Ce mama dracu' se întâmplă? înjură Wulfila care nu reuşea să-şi dea seama cum de se schimbase totul aşa de repede. Ei au fost, blestemaţii! Căutaţi-i, căutaţi-i peste tot! Trebuie să fie pe-aici!

Oamenii se supuseră şi începură să scotocească împrejurimile, cercetând terenul palmă cu palmă, până când unul dintre ei descoperi urme de oameni şi de copite care duceau către pădure.

— Pe acolo! strigă Wulfila. Au luat-o pe acolo!

Alergară cu toţii la cai şi dădură să pornească spre pădure, dar Livia, dându-şi seama încotro urmau să se îndrepte, îşi îndemnă calul şi ieşi la loc deschis ca să atragă asupra ei atenţia duşmanilor. O altă săgeată de-a ei aprinse încă o căpiţă de paie şi alta şuieră prin aer şi

doborî un urmăritor, în aceeaşi clipă, fata strigă:

— Pe aici, nenorociţilor! Prindeţi-mă dacă puteţi!

Şi începu să cutreiere înainte şi înapoi, de-a latul ţărmului, trecând printre perdelele dese de fum, apărând pe neaşteptate ca să lovească din nou, ca să-i doboare pe barbari cu ucigătoarele sale săgeţi.

La un semn al lui Wulfila, trei războinici se despărţiră de grup şi porniră în urmărirea ei, în timp ce flăcările, înteţite de vânt, transformau tot câmpul într-un rug uriaş. Livia îl străpunse cu o săgeată pe unul dintre urmăritori, se feri de atacul altuia şi se năpusti cu sabia asupra celui de-al treilea care venea spre ea orbeşte, strigând ca un apucat. Reuşi să pareze lovitura, după care îl izbi cu toată forţa calului dintr-o parte, făcându-l să se rostogolească în flăcări. Urletele de durere ale barbarului transformat într-o torţă umană se pierdură curând în trosnetul năprasnic al flăcărilor care mistuiau totul în cale. Fata porni în galop de-a curmezişul câmpului care ardea, reuşind să ajungă la marginea pădurii. Apăru dintr-o dată în faţa tovarăşilor săi, cu sabia în mână şi cu pletele fluturând în vânt, ca o veche zeiţă a războiului.

— Plecaţi de aici! strigă ea. Am fost trădaţi! Urmaţi-mă, repede! O să vină îndată peste noi!

— Dar nu înainte de a le lăsa o amintire! răspunse Aurelius, şi le făcu semn camarazilor săi pitiţi pe după stivele de buşteni pe care Vatrenus le observase cu o seară înainte. La un semn al lui Aurelius, tovarăşii săi tăiară cu securile şi cu săbiile funiile care le fixau şi Batiatus le împinse pe povârniş, făcându-le să se rostogolească de-a lungul pantei, în scurt timp, trunchiurile luară viteză şi o porniră vijelios la vale, sărind peste toate ridicăturile de pământ, semănând panică şi moarte în rândul călăreţilor lui Wulfila care încercau să găsească adăpost în pădure. Alţii o luară printre căpiţele de paie care ardeau şi le împrăştiară stârnind roiuri de scântei, făcându-le să se ridice în aer ca nişte mingi de foc pe care vântul le transforma în nori ce mistuiau totul în calea lor.

În pădure, încălecară cu toţii şi Aurelius îi întinse o mână lui Romulus ca să-l ajute să urce în şaua lui Juba, apoi o porniră pe urmele Liviei care părea să ştie încotro trebuiau să meargă. Într-o goană nebună, o luară pe o cărare ascunsă prin tufele dese şi, peste puţin timp, se aflară din nou pe o veche ramificaţie a şoselei Popilia, devenită acum un drum ceva mai larg care se pierdea printre rugii de mure şi

puieţii de stejar. Livia descălecă dintr-o săritură şi le arătă, ceva mai sus, o trecere prin pădure.

— Descălecaţi şi veniţi după mine, ţinând caii de căpăstru. Ultimul să încerce să şteargă urmele.

Orosius se oferi să facă el asta, tăie un mănunchi de crengi şi întorcându-se pe unde veniseră, şterse urmele oamenilor şi ale cailor. Între timp, Livia dăduse ocol tufărişului des care întrerupea drumeagul, până când se opri la capătul unui deluşor, acoperit cu vegetaţie deasă de liane şi de iederă, încercă peretele verde în mai multe locuri cu arcul, până când acesta se afundă complet în perdeaua de verdeaţă.

— Pe aici, spuse ea. Am găsit o trecere.

Dădu într-o parte şi în alta tulpinile plantelor agăţătoare şi ieşi la iveală o trecere săpată în gresia din care era formată colina. Oamenii o urmară unul câte unul, după care Orosius aranjă în urma lor vegetaţia, acoperind complet trecerea. Când se întoarse şi el, îi văzu pe toţi cum priveau miraţi în jur. Lumina zilei pătrundea prin frunziş şi se puteau distinge contururile unei grote care îi ascundea vederii.

— Este o veche peşteră închinată zeului Mitra, neatinsă de sute de ani, folosită în vremuri de demult de marinarii orientali care acostau la Fanos, le explică Livia. Eu am fost aici doar o dată ca să mă adăpostesc. Este o adevărată minune că mi-am amintit de locul acesta. Dumnezeu cred că este cu noi, dacă ne arată în felul acesta calea izbăvirii.

— Dacă Dumnezeul tău este alături de noi, atunci are un mod destul de ciudat ca să ne-o arate, îşi exprimă părerea Vatrenus. Şi, pe mai departe, ca să fiu sincer, aş prefera să ne mai lase în pace şi să se mai ocupe şi de alţii.

— Adunaţi toţi caii în partea asta mai întunecoasă şi încercaţi să-i liniştiţi. Urmăritorii noştri vor ajunge aici dintr-o clipă în alta şi, dacă ne descoperă, de data asta am încurcat-o.

Nici nu sfârşise bine de vorbit că pe drum se auzi tropot de copite. Livia se apropie de locul pe unde intraseră şi privi pe furiş afară: Wulfila se apropia în fruntea cetei sale şi trecea mai departe într-o goană nebunească. Fata respiră uşurată şi vru să se întoarcă spre tovarăşii săi ca să le spună că pericolul trecuse, dar se răzgândi imediat. Zgomotul galopului de afară încetase pe neaşteptate şi se auzea acum zgomotul înăbuşit al cailor la pas care se întorceau de

unde veniseră. Livia le făcu semn celorlalţi să nu facă nici un zgomot şi aruncă o privire afară, în timp ce Aurelius se apropia de ea după ce lăsase frâul lui Juba în mâinile lui Batiatus.

Wulfila se afla acum la nu mai mult de douăzeci de paşi de intrarea în galerie şi se înălţa cu pieptul şi cu umerii pe deasupra tufelor care ascundeau vechiul traseu al şoselei romane. Îngrozitor la vedere, cu faţa neagră de funingine, ochii roşii, cicatricea care îi strâmba faţa, îşi rotea împrejur privirile ca un lup care adulmecă prada. În urma lui veneau războinicii barbari; răspândiţi în formă de evantai cercetau peste tot pădurea, în căutare de urme. În interiorul galeriei, fugarii îşi ţineau respiraţia, simţind pericolul care-i ameninţa şi strângeau în pumn mânerul sabiei, gata, ca întotdeauna, să dea o luptă pe viaţă şi pe moarte fără să se mai întrebe de ce.

Ceata de barbari se răspândi în împrejurimi ca să caute alte posibile căi de fugă, apoi, dându-şi seama că totul era în zadar, Wulfila îi chemă la el şi se întoarse pe unde venise.

— M-am întâlnit cu Stefanus înainte de a se lumina de ziuă, spuse Livia. Mi-a spus că Anthemius ne-a vândut. Din păcate, nu am banii pe care vi i-am promis, cel puţin deocamdată.

Ambrosinus se apropie de ei.

— Dar... nu înţeleg.

— E simplu, îi răspunse Livia. În Răsărit, împăratul Zenon a luat din nou puterea, alungându-l pe Basiliskos, şi vrea să aibă relaţii bune cu Odoacru. Poate că a aflat de înţelegerea cu Anthemius care, în felul acesta, s-a aflat în dificultate şi probabil că n-a avut altă posibilitate decât să-l sacrifice pe Romulus în condiţiile noii conjuncturi politice.

— Şi ce facem acum cu băiatul? întrebă Vatrenus.

— Am putea să-l luăm cu noi, răspunse Aurelius.

— Staţi puţin... încercă să intervină Livia.

— Şi unde? întrebă Demetrios fără s-o ia în seamă. Odoacru va trimite în urmărirea noastră toţi oamenii săi, nu ne va da nici o clipă de răgaz, nici un moment de linişte. Să nu ne facem iluzii pentru că barbarii aceia au plecat. O să se întoarcă exact atunci când ne vom aştepta mai puţin şi o să plătim scump. Cred că ar fi bine ca asta să fie clar pentru toţi.

— Şi, după tine, ce-ar trebui să facem? îl întrebă Aurelius. Să negociem o recompensă cu barbarii şi să-l predăm noi pe băiat?

— Ei, staţi o clipă! spuse Batiatus. Vreau să pricep şi eu despre

ce este vorba, ar trebui să-mi explice cineva...

— Dacă mă forţaţi să vorbesc, ce naiba... mai încercă să spună Livia.

Romulus privi în jurul său, îngrijorat de sporovăiala aceea înverşunată, de discuţia aceea care trecea pe deasupra lui, fără ca prezenţa sa să fie luată în seamă: şi de această dată, soarta lui se afla în mâinile altora. Acum, când nu mai era vorba despre o recompensă care ar fi trebuit plătită, pentru oamenii aceia el nu mai era decât o povară, o prezenţă nedorită. Aurelius îşi dădu seama de starea lui sufletească, îi citi în priviri umilinţa şi dezamăgirea, aşa că încercă să repare totul:

— Ascultă, ei nu...

Dar vocea lui Ambrosinus îl întrerupse, o voce care nu se făcuse niciodată auzită atât de plină de mânie şi de indignare.

— Gata! exclamă el. Ascultă tu, însă, şi ascultaţi cu toţii! Am venit acum mulţi ani în această ţară, din Britannia, într-o solie, alături de alte persoane, pentru a vorbi cu împăratul. Ceream ajutor pentru locuitorii insulei noastre, oprimată de un tiran nemilos, sătulă de jafurile neîncetate şi de violenţele sălbatice ale barbarilor. În timpul călătoriei, i-am pierdut pe mulţi dintre tovarăşii mei, răpuşi de frig, de boli, de atacurile tâlharilor. Numai eu am reuşit să ajung unde trebuia şi nici măcar nu am fost primit de împărat. Împăratul era o marionetă neputincioasă în mâinile altor barbari: n-a vrut să mă asculte, în scurtă vreme am ajuns să trăiesc în mizerie, supravieţuind doar datorită cunoştinţelor mele de medicină şi de alchimie, până când am devenit preceptorul acestui băiat. L-am urmat şi l-am ajutat, la bine şi la rău, în momentele de bucurie şi în cele disperate, de umilinţă şi de captivitate, şi pot să vă spun că el dă dovadă de mai mult curaj, înţelegere şi nobleţe sufletească decât orice altă fiinţă pe care am cunoscut-o.

Amuţiră cu toţii, impresionaţi de spusele acelui orator improvizat care, spunând toate acestea, îşi puse o mână pe umărul lui Romulus şi-l aduse în mijloc, ca pentru a-l impune atenţiei tuturor. Apoi, pe un ton mai reţinut, dar mai solemn, continuă:

— Eu îi cer acum să asculte rugămintea supuşilor săi din Britannia, lăsaţi de mulţi ani în voia soartei, şi să le vină în ajutor, îl rog să înfrunte împreună cu mine alte primejdii şi alte privaţiuni, cu sau fără ajutorul vostru.

Cei de faţă îl priviră uluiţi, după care se priviră unul pe altul, ca şi cum nu le venea să-şi creadă urechilor.

— Ştiu ce aveţi în minte, v-o citesc din priviri, mai spuse Ambrosinus. Credeţi că nu sunt în toate minţile, dar vă înşelaţi. Acum, că nu v-aţi primit recompensa şi nu vi se recunoaşte meritul de a fi dus la bun sfârşit această misiune, nu vă mai rămân decât două alternative: îl puteţi preda pe Romulus Augustus duşmanilor săi, primind, poate, o răsplată destul de mare, îl puteţi trăda pe împăratul vostru, pătându-vă conştiinţa cu o crimă îngrozitoare, dar n-o să faceţi aşa ceva. Am avut posibilitatea să vă cunosc în acest scurt timp în care am stat împreună şi am văzut că în voi persistă ceea am crezut pierdut de secole întregi: bravura, curajul şi credinţa adevăraţilor soldaţi ai Romei. Altfel, ne puteţi lăsa să plecăm, redându-ne libertatea.

Privirea lui Ambrosinus se opri asupra mânerului sabiei care atârna la cingătoarea lui Aurelius.

— Sabia aceea va fi talismanul nostru, iar călăuza noastră străvechea profeţie pe care doar eu şi el o cunoaştem.

În spaţiul acela larg, se aşternu o tăcere adâncă. Cu toţii erau impresionaţi de cuvintele acelui bărbat înţelept, de demnitatea şi de curajul micului suveran fără tron şi fără armate.

— Eu vin cu tine, *Ambrosine,* spuse Romulus, oriunde ai vrea să mă duci, cu sau fără sabia aceea. Dumnezeu o să fie cu noi.

Îl luă pe bătrân de mână şi vru să iasă din grotă.

Aurelius îi tăie calea.

— Aş putea să te întreb cum credeţi că aţi putea ajunge acolo sus?

— Pe jos, răspunse scurt Ambrosinus.

— Pe jos, repetă Aurelius, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că auzise bine.

— Aşa.

— Şi când o să fiţi afară, interveni ironic Vatrenus, dacă veţi putea face asta, cum o să reuşiţi să-l învingeţi pe acest tiran nemilos despre care vorbeai şi barbarii săi înspăimântători, voi doi, un bătrân şi un...

— Un copil, continuă Romulus. Asta voiai să spui, nu-i aşa? Ei bine, şi Iulus, fiul eroului Eneas, era un copil când a părăsit Troia în flăcări şi a venit în Italia. Şi totuşi, a devenit întemeietorul celei mai mari naţiuni din toate timpurile. Eu nu am nimic să vă dau, nu am averi, nici bani, şi nici nu posed nimic ca să vă pot despăgubi. Pot să vă spun doar că n-o să vă uit niciodată, că veţi rămâne pentru totdeauna

în inima mea, chiar de-ar fi să trăiesc o sută de ani... Vocea îi tremura de emoţie. Tu Aurelius, şi tu, Vatrenus, şi Demetrios, Batiatus, Orosius şi, mai ales tu, Livia, nu mă uitaţi... Adio. Se întoarse către învăţătorul său. Hai, *Ambrosine*, să pornim la drum.

Ajunseră la intrarea în grotă, dădură în lături vegetaţia şi o porniră pe cărare. Atunci, Aurelius apucă frâul lui Juba, îi privi în ochi pe camarazii săi şi spuse:

— Eu mă duc cu ei.

Cuvintele lui sunau ca şi cum ar fi spus cel mai evident lucru de pe lume.

Vatrenus îşi reveni din starea sa de uluire.

— Chiar asta ai de gând? spuse el. Aşteaptă, luate-ar naiba, aşteaptă, unde te duci? Şi porni în urma lui.

Livia zâmbi, ca şi cum nici nu se aştepta la altceva, şi porni şi ea, trăgându-şi după ea calul. Batiatus se scărpină în creştet.

— E atât de departe Britannia asta? îi întrebă el pe ceilalţi doi.

— Cred că da, răspunse Orosius. Mă tem că este la capătul pământului, după cum mi-au spus unii.

— Atunci, ar fi bine să ne grăbim.

Îşi fluieră calul şi porni şi el, prin perdeaua verde a plantelor agăţătoare, către lumina soarelui.

Ambrosinus şi Romulus, care se aflau deja departe pe cărare, auziră zgomotul de crengi rupte de paşii din spatele lor şi tropotul domol al copitelor, dar îşi continuară drumul. Apoi, dându-şi seama că mergeau cu toţii în aceeaşi direcţie, Romulus se opri şi strânse braţul lui Ambrosinus; se întoarse încet şi ceilalţi se opriră în faţa lui. Întrebă:

— Unde vă duceţi?

Aurelius făcu un pas înainte:

— Chiar credeai că o să te părăsim? spuse el. Începând din clipa asta, dacă tu o vrei, ai o armată. Mică, dar curajoasă. Şi credincioasă. *Ave, Caesar!*

Scoase sabia din teacă şi i-o înmână. În clipa aceea, o rază de soare ieşi dintre nori şi pătrunse printre ramurile pinilor şi ale stejarilor, revărsându-şi strălucirea asupra băiatului şi a sabiei sale, o lumină magică, parcă ireală.

Romulus îi înapoie sabia lui Aurelius, zâmbind:

— Ţine-o tu pentru mine, spuse băiatul.

Aurelius îi întinse mâna şi-l ajută să urce pe cal în faţa sa, apoi le

făcu semn celorlalţi să-i dea catârca lui Ambrosinus.

— De-acum ne aşteaptă un drum lung şi primejdios, spuse el. Peste două sau trei zile o să ajungem în valea Padului, în locuri deschise, fără posibilitatea de a ne furişa, aşa că putem fi văzuţi foarte uşor.

— Aşa este, răspunse Ambrosinus. Dar vom avea un aliat de nădejde.

— Ei da! Care?

— Ceaţa, îi răspunse bătrânul.

— Poate că Stefanus ne va mai ajuta în vreun fel, spuse Livia. Venise cu barca sa ca să ne dea o mână de ajutor. Poate că o să ne dea măcar o parte din banii pe care ni-i promisese sau măcar nişte provizii. Valea Padului este întinsă, zilele sunt scurte şi ceţoase: n-o să fim aşa uşor de recunoscut.

— Ai dreptate, o aprobă Aurelius. Dar, după aceea, va trebui să traversăm Alpii şi asta în plină iarnă.

XXII

Stefanus văzu ceata lui Wulfila apărând la marginea pădurii, doar vreo şase oameni cu totul, şi le ieşi înainte, încercând să se poarte cât mai natural:

— Unde sunt ceilalţi? întrebă.

— I-am împărţit pe mai multe grupuri şi i-am trimis să caute primprejur. Sunt sigur că se află pe aici pe undeva. Cu bătrânul acela şi cu băieţaşul nu se pot îndepărta prea mult.

— Da, dar vremea se strică şi asta nu ne este de ajutor, îi răspunse Stefanus.

Într-adevăr, dinspre mare se vedea o îngrămădire de nori negri şi, îndată după aceea, începu să cadă o ploaie rece amestecată cu măzăriche.

Focul, care mistuise de-acum miriştea şi clăile de paie, se stinse de tot, lăsând în urmă pământul înnegrit din care încă mai ieşeau aburi. Buştenii rostogoliţi în vale se opriseră când dăduseră de vreun obstacol sau ajunseseră până pe plajă sau în albia râului.

Stefanus clănţănea din dinţi de frig şi tremura ca varga, dar mai găsi puterea să vorbească.

— Chestia asta n-o să-i placă lui Odoacru şi nici solilor trimişi de Zenon. N-aş vrea să fiu în pielea ta când va trebui să spui ce s-a

întâmplat. Şi să nu crezi că eu am să-mi risc situaţia ca să te salvez pe tine. Ţi-au scăpat de sub nas un bătrân şi un copil, cu toate că aveai la dispoziţie şaptezeci de paznici. Este de necrezut: s-ar putea crede că te-ai lăsat corupt ca să-i laşi să fugă.

— Mai taci! mârâi Wulfila. Dacă m-ai fi anunţat din vreme, i-am fi prins pe toţi.

— Nu s-a putut. Omul lui Anthemius de la Napoli a pregătit atât de bine evadarea lor încât eu însumi le-am pierdut urma şi ei nu au mai dat nici un semn de viaţă. Ce ţi-aş fi putut spune? Singurul loc sigur de întâlnire era aici, pentru a se îmbarca pe corabie. Şi exact acest lucru ţi l-am spus.

— Nu reuşesc să pricep de partea cui te afli cu adevărat, dar fii atent ce faci. Dacă te prind că faci un joc dublu o să te fac să blestemi ziua în care ai venit pe lume.

Stefanus nu mai avu putere să-i mai răspundă ceva.

— Dă-mi ceva să pun pe mine, spuse el. Nu vezi că am îngheţat de frig?

Wulfila îl măsură din cap până în picioare cu un rânjet dispreţuitor, apoi luă pătura pe care o avea atârnată la şa şi i-o aruncă la picioare. Stefanus o luă şi şi-o puse pe umeri, înfăşurându-se cu ea până la bărbie.

— Ce ai de gând să faci acum? întrebă când se mai opri din tremurat.

— Să-i prind. Cu orice preţ. Oriunde s-ar afla.

— Dar asta ar putea dura mult timp. Dacă nu i-ai prins acum când aproape că-i aveai în mână, s-ar putea să nu reuşeşti nici în continuare. Timpul le este favorabil lor. În plus, de la Capri s-ar putea răspândi zvonuri ciudate şi asta ar crea nişte situaţii absurde.

Wulfila se hotărî în cele din urmă să coboare de pe cal şi gâtul lui Stefanus putu să-şi recapete o poziţie mai normală.

— Ce vrei să spui? întrebă barbarul.

— Simplu: dacă apare zvonul că împăratul a fugit, cineva ar putea profita de aceasta, cu consecinţe foarte grave. Wulfila ridică din umeri. Şi, în plus, dorinţa lui Odoacru, continuă Stefanus, era ca el să-şi petreacă restul zilelor pe insula aceea şi aşa trebuie să se întâmple. Nimeni nu trebuie să-şi dea seama că băiatul a dispărut.

— Ce-ar trebui să fac?

— Trimite la Capri un om în care să ai toată încrederea. Pune-l

să-l înlocuiască pe Romulus Augustus cu o sosie, un băiat de vârsta lui, îmbrăcat la fel şi fă astfel încât nimeni să nu-l poată vedea de aproape, cel puţin câteva luni de acum înainte, până ce-i vei schimba pe toţi servitorii, ca şi pe oamenii care trebuie să-l păzească. Pentru oamenii de rând, şi nu numai pentru ei, el nu a ieşit niciodată din *villa* şi nici nu a părăsit vreodată insula. Şi nici nu o va părăsi vreodată. M-ai înţeles?

Wulfila dădu din cap aprobator.

— După aceea, va trebui să-i raportezi despre cele întâmplate lui Odoacru. Şi va trebui s-o faci tu în persoană.

Wulfila dădu din cap afirmativ, stăpânindu-şi cu greu furia. Îl ura pe intrigantul acela de la curtea imperială, dar îşi dădea seama că, în momentul acela, aşa soios şi rebegit cum era, înfăşurat cu totul în pătura aceea pentru cai, se afla, cu certitudine, într-o situaţie mai bună decât a sa. Îi făcu semn să-l urmeze şi ajunseră la clădirea vechii staţii de poştă care, prin poziţia sa mai retrasă, nu fusese atinsă de incendiu şi aşteptară acolo să se întoarcă oamenii trimişi în căutarea fugarilor. Stând acolo, Stefanus îşi aduse aminte un alt lucru despre care auzise vorbindu-se şi-i făcu semn căpeteniei barbarilor să se apropie ca să nu fie auziţi.

— Anthemius avea informatori şi la Capri, chiar pe corăbiile cu care i-ai urmărit pe fugari şi unul dintre ei a reuşit să-mi transmită, printre alte informaţii, o poveste ciudată... începu el. Wulfila îl privi bănuitor. Se pare că unul dintre oamenii aceea ar avea o sabie formidabilă, o sabie cum nu s-a mai văzut. Nu ştii nimic despre asta?

Wulfila îi evită privirea şi era suficient de încurcat ca să se vadă limpede că mintea:

— Nu ştiu despre ce vorbeşti.

— Ciudat. Îmi închipui că te-ai luptat din răsputeri pentru ca grupul acela care a dispărut să nu-l ia pe împărat.

— Lumea poate să spună ce vrea. Eu nu ştiu nimic despre aşa ceva. Iar când lupţi, îţi priveşti adversarul în ochi, nu-i priveşti sabia. Şi, de altfel, ţi-am cerut şi eu o informaţie, dar încă nu mi-ai spus nimic.

— Despre soldatul acela? Ştiu doar că făcea parte din unitatea pe care Mledo a nimicit-o la Dertona şi că se numea Aurelius.

— Aurelius? Aurelius ai spus?

— Da. De ce, îţi spune ceva numele acesta?

Wulfila rămase câteva momente pe gânduri, apoi spuse:

— Sunt sigur că l-am mai văzut cândva: cu mult timp în urmă.

Eu nu uit niciodată o persoană pe care am văzut-o chiar şi o singură dată. Dar aceasta nu mai are acum nici o importanţă. Omul acela a pierit în mare în noaptea aceea şi, după toate probabilităţile, a sfârşit mâncat de peşti.

Primii oameni de-ai săi veniră după câtva timp, obosiţi, cu caii în spume, şi se vedea de pe chipurile lor că toate căutările fuseseră zadarnice. Parcă ieşit din minţi, Wulfila îi biciui.

— Să nu-mi spuneţi că nu i-aţi găsit. Şapte oameni călări nu dispar fără urme, nenorociţilor!

— Dar am căutat peste tot, spuse unul dintre ei. Poate că aveau pe aici vreo ascunzătoare. Ei au trăit dintotdeauna prin locurile astea, le cunosc mai bine decât noi. Sau poate că i-a adăpostit careva.

— Trebuia să scotociţi prin toate casele, să-i faceţi pe ţărani să vorbească. Ce, nu mai ştiţi cum se face aşa ceva?

— Am făcut şi asta. Dar mulţi dintre oamenii de pe aici nu înţeleg limba noastră.

— Se prefac că n-o înţeleg! urlă Wulfila.

Stefanus îl privea nepăsător, fără să intervină în nici un fel, dar, în sufletul său, se bucura văzând-o pe fiara aceea cuprinsă de o spaimă cumplită. Alte grupuri de luptători barbari se întoarseră către prânz.

— S-ar putea să le găsim urmele mai la nord, spuse unul dintre călăreţi. Şi, în orice caz, punctul de întâlnire este la Pesaro: cei care ajung primii îi aşteaptă pe ceilalţi. Acum, ce facem?

— Pornim iar să-i căutăm, răspunse Wulfila. Chiar acum.

Stefanus se pregătea să se despartă de el.

— Îmi închipui că o să ne mai întâlnim la Ravenna. Eu rămân aici ca să aştept să mă ia corabia. Îi făcu barbarului semn să se apropie din nou. Este adevărat că sabia aceea avea mânerul din aur şi de forma unui cap de acvilă?

— Habar n-am de aşa ceva. Nu ştiu despre ce vorbeşti, îi răspunse Wulfila.

— Aşa o fi, dar, dacă îţi cade în mână sabia aceea, ţine minte că există cineva care ar fi dispus să plătească oricât pentru ea, să te îngroape chiar în aur. M-ai înţeles? Nu fi prost, dacă se întâmplă să o găseşti, dă-mi de veste şi eu voi face în aşa fel încât să te scalzi în bogăţie tot restul zilelor tale.

Wulfila nu răspunse, îi aruncă timp de câteva clipe o privire enigmatică, apoi dădu semnalul de adunare pentru oamenii săi, le

ordonă să se împrăştie în evantai şi porni împreună cu ei în galop în toate direcţiile, conducând el însuşi grupul care se îndrepta către nord. Merseră zile întregi, bătând toate drumurile, dar fără nici un rezultat şi, în cele din urmă se întâlniră cu grupul care plecase mai înainte, la porţile oraşului Pesaro. Vremea se înrăutăţise peste tot şi cădea o ploaie măruntă, dar insistentă, care făcea ca drumurile să se umple de noroi, iar pe câmp să nu se mai poată merge cu nici un chip, în timp ce pe înălţimile din zare zăpada se aşternuse până aproape de poale. Avangarda pe care o trimiseseră cu ceva vreme înainte lăsaseră la toate garnizoanele din cale informaţia că era căutat un grup de cinci bărbaţi şi o femeie, însoţiţi de un bătrân şi de un băiat. Era posibil ca, mai devreme sau mai târziu, cineva să-i observe. Wulfila porni după aceea în goana mare către Ravenna, acolo unde îl aştepta cea mai grea încercare: întâlnirea cu Odoacru.

Magister militum îl primi în una dintre camerele apartamentului imperial în care locuia şi, din privirea lui, Wulfila îşi dădu seama că era deja la curent cu cele ce se petrecuseră şi că, în orice fel s-ar fi dezvinovăţit, n-ar fi putut decât să-l înfurie şi mai tare. Aşteptă, aşadar, ca şeful lui să izbucnească şi abia după aceea să spună şi el ceva.

— Cei mai buni oameni ai mei! începu Odoacru. Locţiitorul meu în persoană batjocoriţi de o mână de amărâţi, de romani fără vlagă: cum de s-a putut întâmpla aşa ceva?

— Nu erau deloc fără vlagă, răspunse înţepat Wulfila.

— Asta e limpede. Fără vlagă aţi fost voi.

— Ia seama, Odoacru, nici măcar tu nu-ţi poţi permite să-mi vorbeşti astfel.

— Acum mă şi ameninţi? După ce ai dat greş atât de ruşinos în misiunea pe care ţi-am încredinţat-o, mai îndrăzneşti încă să mă ameninţi? Să-mi spui imediat tot ce s-a întâmplat, dar totul, de-a fir-a-păr. Trebuie să înţeleg ce fel de oameni am în jur, trebuie să ştiu dacă aţi devenit mai slabi şi mai neputincioşi decât romanii pe care i-am cucerit şi i-am supus.

— Ne-au luat pe neaşteptate într-o noapte cu furtună, s-au căţărat pe stânca dinspre miazănoapte, un perete practic inaccesibil. Au fugit printr-un tunel secret care dădea pe malul mării. Deşi s-au întâmplat toate acestea, am trimis să patruleze prin apele din jur cele două bărci pe care le aveam cu noi, dar chiar şi forţele naturii ne-au fost potrivnice: chiar atunci când furtuna începea să se potolească, s-a

pornit să erupă vulcanul şi barca lor a dispărut parcă mistuindu-se într-un nor de funingine prin care nu se mai putea vedea nimic. Am văzut cum marea l-a înghiţit pe cel care le era căpetenie, acelaşi care mai încercase o dată să-l elibereze pe băiat aici, la Ravenna, dar tot nu m-am dat bătut.

— Eşti sigur de ce spui? întrebă Odoacru uluit. Eşti sigur că era acelaşi om? De unde ştii că nu te înşeli, dacă era atât de întuneric după cum spui?

— L-am văzut cum te văd pe tine acum şi este imposibil să mă înşel. În plus, nu mi se pare de mirare: cine a mai încercat o dată şi a dat greş, poate încerca şi a doua oară chiar dacă întâlnirea faţă în faţă cu el, la o asemenea distanţă, m-a mirat foarte tare.

— Continuă, îl îndemnă Odoacru, nerăbdător să asculte mai departe o asemenea istorie ciudată.

— Puteam crede că s-au scufundat, îşi reluă povestirea Wulfila, că se zdrobiseră de stâncile de la ţărm pentru că pluteau într-o beznă de nepătruns, dar ei au traversat munţii Apenini şi am ajuns în acelaşi timp cu ei, deşi, fiind romani, cunoşteau mai bine locurile. Din păcate, chiar în momentul în care eram gata să-i prind, mi-au scăpat din nou şi oricât ne-am străduit şi eu şi oamenii mei, n-am mai reuşit să dăm de urma lor. În orice caz, este clar că ştiau unde erau închişi prizonierii, ştiau că peretele de nord nu era păzit de obicei cu prea mare străşnicie şi cunoşteau o cale de scăpare despre care noi nu ştiam că există, aşa că se poate să fi fost informaţi de cineva.

— De cine? izbucni Odoacru.

— Putea fi oricine: un servitor, un hamal, un brutar sau un potcovar, una dintre bucătărese sau o... prostituată, de ce nu? Dar a fost cu siguranţă amestecat un personaj important, altfel cum ar fi putut şti de coridorul acela secret? Am limitat cât am putut contactele dintre vilă şi restul insulei, dar de izolat cu totul era imposibil.

— Dacă ai vreo bănuială, vorbeşte.

— Poate Anthemius: el putea foarte bine să cunoască *villa* de pe insula Capri, se pare că la Napoli are mulţi prieteni. Şi chiar şi Stefanus...

— Stefanus este un tip inteligent, foarte capabil şi are un simţ practic deosebit, aşa că-mi este foarte necesar în relaţiile mele cu Zenon, răspunse Odoacru, dar se vedea bine că spusele lui Wulfila îl puseseră pe gânduri. Îşi dădea seama că acţiunea fusese îndeplinită de

nişte oameni cu un curaj şi o pricepere incredibile, dovedind o şiretenie extraordinară: chiar în momentele acelea îşi dădea seama cât va fi de greu, dacă nu chiar cu neputinţă, să domnească peste ţara aceea doar prin forţa unei armate pe care toţi o vedeau ca străină, violentă şi crudă, într-un cuvânt, barbară. Înţelese că trebuia să aibă în jurul său mai multe capete luminate decât săbii, cunoaştere mai mult decât forţă şi că, în mijlocul sutelor de războinici care-i păzeau palatul, el era mai expus şi vulnerabil decât pe un câmp de bătălie. Şi se simţi timp de o clipă ameninţat de un băieţaş de treisprezece ani, aflat acum în libertate, protejat şi de negăsit: îşi aduse aminte de cuvintele de răzbunare rostite de el în faţa corpului mamei sale, jos, în cripta bazilicii. Adăugă cu îngrijorare în glas:

— Şi acum ce ar trebui să facem?

— Am luat deja nişte măsuri, îi răspunse Wulfila. Am pus să fie înlocuit băiatul cu o sosie: un alt copil, de aceeaşi vârstă şi statură, îmbrăcat la fel ca el, care va locui tot acolo dar de el nu se vor apropia decât persoane de cea mai mare încredere. Ceilalţi îl vor putea vedea doar de la distanţă. În scurt timp, voi schimba toţi paznicii şi voi pune să fie aduşi alţi servitori, astfel încât cei noi să nu poată avea nici un termen de comparaţie şi să creadă că acela este adevăratul Romulus Augustus.

— Nu credeam că eşti în stare să faci un plan atât de iscusit. Este mai bine aşa, dar nu vreau să ştiu cum vei face să-l prinzi pe băiat şi pe cei care sunt cu el.

— Dă-mi un decret prin care îmi acorzi puteri depline în privinţa asta şi posibilitatea de a pune un premiu pe capul lui. Nu se poate să ne scape. Este cel mai ciudat grup care s-a văzut vreodată şi nu va fi prea greu să le luăm urma. Mai devreme sau mai târziu, o să trebuiască să iasă ei la iveală, au nevoie de hrană, trebuie să-şi caute un adăpost: pe vremea asta nu se mai poate dormi sub cerul liber.

— Dar nici nu ştii măcar în ce direcţie au luat-o.

— Cred că au luat-o înspre nord, dat fiind că drumul spre răsărit este blocat. Unde s-ar putea duce în altă parte? Sunt nevoiţi să încerce să plece din Italia. Iar vreme prielnică pentru navigaţie deja nu mai este.

Odoacru mai medită în tăcere câteva timp. Wulfila îl privea acum ca şi cum l-ar fi văzut pentru prima oară. Se despărţiseră de numai câteva luni şi schimbarea din înfăţişarea regelui barbar era

impresionantă: avea părul tuns scurt şi îngrijit, faţa rasă proaspăt, purta o tunică romană albă din in, cu mâneci lungi şi cu două dungi brodate cu fir de aur şi de argint care coborau de la umeri până la poale, era încălţat cu cizme scurte din piele de viţel, împodobite şi ele cu împletituri de lână roşie şi galbenă şi cu şireturi de piele roşie. La gât îi atârna un medalion de argint cu o cruce de aur, iar mijlocul îi era încins cu o centură din zale de argint. La degetul inelar de la mâna stângă purta un inel cu o camee de mare valoare. Nu s-ar fi deosebit prin nimic de un mare demnitar roman, decât poate prin culoarea părului şi a tenului, de un blond roşcat, şi prin pistruii de pe faţă, pe nas şi pe mâini. Odoacru îşi dădu seama de supriza pe care o încerca Wulfila văzându-l cum arăta şi preferă să pună capăt insistenţei cu care era privit.

— Împăratul Zenon mi-a trimis numirea de patrician roman, spuse el, şi aceasta îmi dă dreptul să pun numele meu în faţa aceluia de „Flavius" şi în plus mi s-au acordat puteri depline în vederea administrării acestei ţări şi a regiunilor vecine. O să-ţi dau decretele pe care mi le ceri şi, din moment ce existenţa acelui băiat nu mai are nici o valoare politică, cel puţin în ceea ce priveşte relaţiile noastre cu Imperiul de Răsărit, şi dat fiind că ar putea sta la originea unor grave tulburări, găseşte-l şi ucide-l. Adu-mi capul lui, arde restul şi răspândeşte-i cenuşa. Singurul Romulus Augustus sau Augustulus, cum îi spun în derâdere curtenii săi pe la colţuri, va fi cel care se află la Capri. Pentru toţi şi pentru totdeauna. Cât despre tine, nu te vei întoarce până nu vei executa acest ordin. Îl vei urmări, dacă va fi cazul, chiar şi până la capătul lumii, iar dacă te vei întoarce fără capul lui, o să-l iau pe al tău în schimb. Ştii că sunt în stare de aşa ceva.

Wulfila nu clipi şi nici nu scoase vreo vorbă la auzul acelei ameninţări.

— Pregăteşte decretele acelea, spuse el. Voi pleca îndată ce le am. Şi se îndreptă către ieşire dar, înainte de a trece pragul, se întoarse. Ce hram poartă Anthemius?

— De ce vrei să ştii?

— Ca să înţeleg mai bine cine este acest Stefanus care se pare că a devenit un personaj foarte important aici, la Ravenna.

— Stefanus a făcut posibilă reînnodarea celor mai bune relaţii între Apus şi Răsărit, răspunse Odoacru, şi a contribuit la consolidarea poziţiei mele la Ravenna: o treabă foarte complexă şi delicată pe care

tu n-ai putea nici măcar s-o înţelegi. Cât despre Anthemius, a avut parte de sfârşitul pe care-l merita: îi promisese lui Basiliskos o bază de sprijin în lagună, în schimbul protejării lui Romulus; de fapt, uneltea cu el să mă asasineze. Am poruncit să fie executat prin strangulare.

— Am înţeles, răspunse Wulfila şi ieşi.

Stefanus debarcă la Rimini abia a doua zi pentru că nava sa fusese nevoită să străbată Adriatica pe un vânt de-a curmezişul, foarte periculos, dinspre nord-est. Din momentul acela, Wulfila făcu în aşa fel încât să nu-i scape nici o mişcare a sa. Înţelesese câteva lucruri de mare importanţă în privinţa lui: că sabia aceea îl obseda, cel puţin cât îl obseda pe el însuşi, şi pentru motive pe care nu le cunoştea, dar care, în mod sigur, aveau de-a face cu puterea şi cu banii, dacă era dispus să promită atât de mult. În plus, Stefanus părea să fi moştenit reţeaua de informatori pe care o avusese la dispoziţie mai înainte Anthemius, fără să fi fost el însuşi implicat în vreun fel în moartea acestuia. În plus, el era omul cel mai abil şi mai periculos cu care i se întâmplase vreodată să aibă vreo legătură. A purta tratative cu el era ca şi cum ai fi fost dinainte pe terenul lui, pierzând mai mult ca sigur. Cea mai bună soluţie pentru Wulfila era, aşadar, să vadă dacă Stefanus nu va face vreo mişcare, cum ar fi fost aceea de a se îndepărta de Ravenna. Dacă înţelesese el bine, acest lucru urma să se întâmple destul de curând şi, într-un asemenea caz, l-ar fi încolţit de îndată, cu siguranţa că va face descoperiri interesante. Între timp, trimisese curieri peste tot ca să ceară informaţii despre trecerea unui grup de şase sau şapte persoane, printre care un negru uriaş, un bătrân şi un băieţaş.

După ce oamenii lui Wulfila se pierduseră în depărtare, mica trupă a lui Aurelius făcuse în aşa fel încât să-şi piardă urma, trecând prin albia ascunsă a unui pârâu şi, apoi, îşi continuă drumul ţinându-se mereu la o oarecare înălţime pe coastele munţilor, astfel încât să poată ţine sub observaţie pe o rază cât mai largă teritoriul înconjurător. În plus, se împărţiseră în trei, fiecare grup mergând la circa o milă distanţă de celelalte. Batiatus mergea pe jos, acoperindu-se cu o mantie lungă cu glugă care îl ascundea aproape complet oricăror priviri şi mergea singur, astfel încât statura sa părea mai puţin impunătoare decât atunci când se afla în mijlocul celorlalţi tovarăşi de drum. Romulus mergea împreună cu Livia şi cu Aurelius, aşa încât

păreau o familie care se muta dintr-un sat în altul cărând după ea modestul avut. Fiecare dintre ei îşi ascundea armele pe sub mantii, iar scuturile, fiind prea mari, fuseseră încărcate pe catârca lui Ambrosinus şi acoperite cu o pătură. Bătrânul fusese acela care sugerase asemenea stratageme, iar Livia alesese itinerariul pe care trebuiau să-l urmeze, dovedind încă o dată că avea o experienţă ca a unui veteran încercat. Zăpada se întindea aproape peste tot, dar nu era atât de înaltă încât să împiedice mersul; temperatura nu era nici ea prea coborâtă, cerul fiind mereu acoperit de nori.

În prima noapte îşi făcură un adăpost improvizat, tăind cu securile crengi de brad şi alcătuind o colibă la adăpostul unei ridicături de teren. Şi, când fură siguri că duşmanii nu se mai aflau pe urmele lor, începură să aprindă şi focul, în special în adâncul pădurilor ca să nu poată fi observaţi din depărtare. În ziua următoare, cerul se însenină şi se făcu mai frig; în felul acesta, aerul mai călduţ şi mai umed care venea dinspre mare se condensa pe înălţimile Apeninilor, formând o perdea groasă de ceaţă care îi ascundea complet de privirile celor de jos. În seara zilei a doua, ajungând în apropierea câmpiei trebuiau să se hotărască dacă să coboare şi s-o traverseze sau să meargă în continuare pe pantele munţilor, îndreptându-se astfel spre apus. Ar fi fost de departe calea cea mai simplă, poate chiar cea mai uşoară, dar însemna că trebuia să ajungă obligatoriu pe coasta ligurică, înspre Gallia, unde ar fi putut da peste garnizoanele lui Odoacru care probabil fuseseră înştiinţate de fuga lor. Nu era exclusă nici posibilitatea ca Wulfila să fi trimis pe la fiecare dintre trecători un om de-al său care să fie în stare să-i recunoască pe fugari, având în vedere că vreo douăzeci dintre războinicii barbari îi puteau recunoaşte cu uşurinţă atât pe Romulus, cât şi pe tutorele său pe care-i păziseră câteva săptămâni la Capri. Harta pe care Ambrosinus o copiase din fericire la staţia de poştă *Fanum,* devenise foarte preţioasă şi, la căderea nopţii, se adunară în jurul focului ca să hotărască pe ce drum să meargă şi ce aveau de făcut.

— Eu m-aş feri să cobor acum la câmpie şi să traversez ţinutul Emilia, spuse Ambrosinus. Am fi prea aproape de Ravenna şi iscoadele lui Odoacru ne-ar putea găsi. Aş propune să mergem tot prin munţi, menţinându-ne pe la jumătatea pantelor înspre apus, până în dreptul Piacenţei. De acolo, ar trebui să ne hotărâm dacă să continuăm să mergem spre Postumia şi de acolo să coborâm către Gallia; sau s-o

luăm spre nord, către lacul Verbanus, de unde putem ajunge la trecătoarea care face legătura dintre valea Padului şi Rhetia occidentală, aflată acum sub controlul burgunzilor. Ambrosinus îşi mai amintea că, pe când sosea cu ani în urmă în Italia, observase nu departe de trecătoare, un drumeag nu prea dificil care ducea, prin ţinutul locuit de meziaţi, la un sat rhetic aflat pe creastă, aproape de cumpăna apelor.

— Dacă vreţi să ascultaţi părerea mea, încheie el, eu aş renunţa la prima variantă pentru că am fi în permanenţă pe nişte drumuri foarte umblate şi, prin urmare, expuşi mereu pericolului de a fi descoperiţi. Calea prin nord poate fi mult mai grea, obositoare şi accidentată, dar tocmai din pricina asta mai sigură.

Aurelius se declară de acord cu el, ca şi Batiatus şi Vatrenus. Lui Ambrosinus nu-i scăpă faptul că părerea celor trei vechi camarazi era identică: ştiau că, mergând spre apus urmau să treacă şi prin Dertona, unde pe câmpul de bătălie erau împrăştiate osemintele oştenilor romani căzuţi în lupta cu barbarii.

XXIII

— Este cale destul de lungă, spuse Livia rupând tăcerea care se aşternuse printre călători. O să ne trebuiască bani şi noi nu avem deloc.

— Aşa este, admise Ambrosinus, ca să cumpărăm de mâncare, taxele de trecere pe poduri şi la trecerea apelor cu pluta, fân pentru cai ca să avem când vom străbate crestele munţilor sau pentru găzduire, când va fi prea frig ca să mai dormim sub cerul liber.

— Ar exista o singură soluţie, îi răspunse Livia. Stefanus ar trebui să se afle acum la Rimini, la *villa* sa de pe malul mării. Nu a rămas dator cu recompensa pentru misiunea pe care am îndeplinit-o şi, chiar dacă nu va putea să ne-o plătească în întregime, nu cred că va refuza să ne ofere măcar un avans. Cunosc locul acela, pentru că m-am întâlnit odată acolo cu Anthemius şi nu mi-ar fi prea greu să ajung la *villă.*

— Putem avea încredere în el? întrebă Aurelius.

— În fond, el se afla la Fanos ca să ne ofere o cale de scăpare. Stefanus trebuie să supravieţuiască, la fel ca şi ceilalţi, şi să se descurce în cazul oricărei schimbări de putere, dar, dacă Anthemius avea încredere în el, înseamnă că ştia el ceva.

— Tocmai asta mă îngrijorează: Anthemius ne-a trădat.

— În primele momente aşa am crezut şi eu, dar, gândindu-mă mai bine, mi-am dat seama că schimbarea împăratului de la Constantinopol l-a pus, probabil, într-o situaţie imposibilă. Poate că a fost descoperit, torturat: noi nu putem şti ce s-a întâmplat acolo în realitate. În orice caz, voi nu riscaţi nimic. Voi merge doar eu.

— Nu, vin şi eu cu tine, interveni Aurelius.

— Mai bine nu, insistă Livia. Este mai mare nevoie de tine aici, în preajma lui Romulus. O să plec înainte de a se lumina de ziuă şi, dacă totul merge bine, o să fiu înapoi poimâine seara. Dacă se întâmplă să nu mă mai întorc, plecaţi mai departe fără mine. O să vă descurcaţi cumva: aţi trecut şi prin situaţii mai grele.

— Eşti sigură că poţi să faci drumul acesta atât de repede? întrebă Ambrosinus.

— Da, dacă nu apare ceva neprevăzut, voi fi la Stefanus înainte de lăsarea nopţii. În ziua următoare voi pleca de acolo tot aşa devreme şi până seara voi fi din nou cu voi.

Ceilalţi se priviră unii pe alţii surprinşi.

— De ce vă temeţi? îi linişti Livia. Chiar şi înainte de a vă cunoaşte, m-am descurcat singură de minune şi, apoi, m-aţi văzut de ce sunt în stare, nu?

Ambrosinus îşi ridică privirile de pe harta pe care o avea în faţă.

— Ascultă-mă, Livia, spuse el, când ne despărţim, se creează o stare de încordare. Cine aşteaptă peste timpul stabilit îşi face tot felul de gânduri, tot mai ciudate cu fiecare clipă care trece, îşi închipuie că s-au întâmplat tot felul de lucruri, parcă numără paşii tovarăşului său şi încearcă să socotească, iar şi iar, cât timp mai este până la întoarcerea lui. Şi aproape niciodată explicaţiile pe care le caută pentru întârziere nu coincid cu ceea ce s-a petrecut în realitate. Pe de altă parte, cine se află departe şi i se iveşte în cale ceva neprevăzut se frământă, gândindu-se că ar fi fost de ajuns să-şi planifice câteva ore în plus pentru întoarcere pentru ca tovarăşii săi să fie scutiţi de tot atâtea ceasuri de neliniște şi de îngrijorare. Aşa că ar trebui să ne stabilim o altă oră de întâlnire. Dacă nu te întorci până poimâine seara, vom rămâne totuşi aici toată noaptea şi nu vom pleca decât în zori. Dacă nici până atunci nu te întorci, ne vom gândi că un obstacol imposibil de depăşit te împiedică să ajungi la noi. Va trebui să ştii, în acest caz, că vom trece Alpii prin trecătoarea meziaţilor: aceasta pe care o vezi aici, îi arătă el cu degetul pe hartă. Poţi să iei cu tine harta, eu mi-am

întipărit-o deja în minte cu toate amănuntele. Te vei putea orienta de aici şi până la trecătoare, aşa încât să ne ajungi din urmă îndată ce vei putea.

— Cred că este cea mai bună soluţie, răspunse Livia. Eu mă duc să mă pregătesc de plecare.

Luă hamurile şi se duse la calul său care păştea nu departe de tabără.

Aurelius se duse după ea.

— La Rimini, îi spuse el, o să fii foarte aproape de casă. De acolo n-ai de făcut decât câteva ore cu barca şi ai fi din nou în oraşul tău din lagună. Ce-o să faci?

— O să mă întorc, răspunse Livia. Aşa cum am promis.

— Noi o să mergem în plin necunoscut, continuă Aurelius, urmând visurile unui învăţător bătrân, însoţind un împărat-copil hăituit de duşmani nemiloşi. Nu mi se pare înţeleaptă hotărârea ta de a continua singură un asemenea drum. Oraşul tău de pe apă te aşteaptă, nu-i aşa? Oamenii de acolo poate că îşi fac tot felul de gânduri ştiindu-te plecată de atâta timp. Nu ai pe nimeni drag pe acolo?

Livia părea să privească fix în direcţia văii, înspre pătura de ceaţă din care mai răsăreau doar vârfurile copacilor mai înalţi şi un sătuc agăţat pe povârnişul unui deal. Din coşurile caselor ieşeau şuviţe subţiri de fum, ca nişte rugăciuni de seară către cerul înstelat, iar lătratul câinilor ajungea până la ei înăbuşit de atmosfera grea şi rece care domnea peste câmpia de la picioarele lor. După ce fuseseră nevoiţi să părăsească în grabă staţia de poştă de la Fanos, nu mai avuseseră niciodată ocazia să stea singuri şi din această cauză apăruse un sentiment de nemulţumire şi aproape de suferinţă, fiecare dintre cei doi dând vina pe celălalt că voia să evite chiar şi o clipă de intimitate; parcă se temeau că nu va mai exista un motiv atât de puternic ca acela al despărţirii de la Fanos, în stare să-i împingă pe unul în braţele celuilalt, dacă acea intimitate ar fi apărut din nou. Era ca atunci când vezi soarele afundându-se într-o zare ceţoasă şi pare imposibil ca el să mai poată răsări a doua zi.

— Ţi-ai fi imaginat un astfel de sfârşit al misiunii noastre? mai întrebă Aurelius.

— Nu, răspunse Livia. Dar nu cred că asta are prea mare importanţă.

— Dar, atunci, ce are importanţă?

— Ceea ce simţim în noi. Tu de ce mergi împreună cu ei? De ce te-ai hotărât să-i urmezi pe cei doi?

— Pentru că l-am îndrăgit pe băiatul acela, pentru că nu are pe nimeni care să-l apere, pentru că jumătate din lume ar vrea să-l ştie mort şi cealaltă jumătate ar fi mulţumită dacă el nu ar mai exista. Pentru că pe umerii săi de adolescent apasă o povară prea greu de dus şi care, în cele din urmă, îl va strivi... Sau, poate, mai simplu, pentru că nu ştiu să fac altceva şi nici nu am încotro s-o apuc.

— Şi, atunci, cum crezi că ai umeri atât de puternici încât să duci povara aceea în locul lui, ca Hercule când l-a înlocuit pe Atlas care sprijinea bolta cerească?

— Nu cred că răutatea este un răspuns potrivit, răspunse Aurelius întorcându-i spatele.

— Nu, aşa este, recunoscu Livia. Iartă-mă. În realitate, sunt furioasă pe mine însămi: pentru că m-am lăsat târâtă în acest joc, pentru că v-am târât şi pe voi în aventura aceasta nebunească fără să vă pot răsplăti, nici să vă despăgubesc, pentru că v-am expus unui pericol de moarte.

— Şi pentru că ai pierdut controlul asupra operaţiunii. Nu te mai afli acum în fruntea celorlalţi, ci îi urmezi, fără a şti încotro merg şi ce te poate aştepta pe tine însăţi.

— Poate că şi pentru asta. Sunt obişnuită să fac planuri sigure, nu-mi plac evenimentele neprevăzute.

— Şi din cauza aceasta mă ocoleşti?

— Ba tu mă ocoleşti pe mine, îl contrazise Livia.

— Poate că... ne este frică de sentimentele noastre... Nu crezi că asta ar putea fi o explicaţie?

— Sentimente... Nu ştii ce vorbeşti, soldatule. Câţi prieteni ai văzut căzând fără viaţă pe câmpul de luptă, câte oraşe şi sate pârjolite şi rase de pe faţa pământului, câte femei siluite? Şi mai ai curaj să crezi că, într-o lume ca asta, ar mai fi loc pentru asemenea sentimente?

— Nu păreai să gândeşti astfel cu ceva timp în urmă. Când vorbeai despre oraşul tău, când îl ţineai strâns cu braţele pe Romulus şi-l înveleai cu mantia, lipindu-l de tine ca să-l încălzeşti, când călărea pe calul tău.

— Era altă situaţie: misiunea noastră era, practic, îndeplinită. Băiatul mergea într-un loc în care ar fi fost tratat cu tot respectul cuvenit, voi aţi fi primit banii care vi se cuveneau, eu la fel. Erau nişte

condiţii favorabile, cel puţin în momentele acelea.

— Eu sunt sigur că nu era singurul motiv.

— Eram la un pas de a reîntâlni un om pe care-l căutam de mulţi ani.

— Şi omul acela nu s-a lăsat regăsit, aşa este?

— Aşa este: de frică, de ruşine, nu ştiu.

— Crede ce vrei. Nu pot juca rolul altuia: nu sunt eroul pe care îl cauţi tu şi nici măcar un actor în stare să joace rolul acesta. Cred că sunt un bun luptător, adică un om obişnuit în asemenea vremuri. Nimic altceva. Tu vrei pe cineva sau ceva pierdut în noaptea în care fugeai din Aquileia. Băiatul acela care i-a cedat locul în barcă mamei tale reprezintă pentru tine rădăcina de care ai fost despărţită când erai încă mică. Ceva s-a veştejit în tine în noaptea aceea şi tu nu reuşeşti să-l trezeşti din nou la viaţă. Apoi, pe neaşteptate, ai crezut că un necunoscut, un legionar rănit care rătăcea prin mlaştinile de la Ravenna, hăituit de o hoardă de barbari, ar putea fi chiar întruchiparea acelei fantome de demult, dar nu era decât repetarea unei situaţii asemănătoare prin care în mintea ta apăruse o asociaţie de idei: legionarul, barbarii, barca, mlaştina... Se mai întâmplă, Livia, se mai întâmplă, ca în lumea viselor, pricepi? Ca în vis.

O privi drept în ochii acum scăldaţi în lacrimi pe care ea încerca zadarnic să şi le stăpânească, cu dinţii încleştaţi. Continuă să vorbească:

— La ce te aşteptai? Ca eu să vin cu tine în oraşul tău de pe apă? Că am să te ajut să readuci la viaţă Aquileia pierdută pentru totdeauna? Nu ştiu, s-ar fi putut să fie şi aşa. Orice este posibil şi orice este imposibil pentru un om în situaţia mea, unul care a pierdut tot şi nu mai are nici măcar amintiri. Dar tot mi-a mai rămas ceva, singura avere pe care o mai am: cuvântul meu de roman. Aşa ceva nu mai este la modă, ştiu, nu mai găseşti asemenea lucruri decât în cărţile de istorie, dar rămâne ca un colac de salvare pentru unul ca mine, un punct de referinţă, dacă vrei. Şi eu mi-am dat cuvântul de onoare în faţa unui muribund. I-am promis că o să-i salvez fiul şi zadarnic am căutat la început să mă conving că prima încercare m-a scutit de obligaţii, că mă puteam considera liber chiar dacă eşuasem. Nu puteam face nimic, cuvintele acelui om îmi răsună mereu în urechi şi nu există nici o posibilitate de a mă elibera de ele. De aceea te-am urmat la Misenum şi de aceea voi continua să stau alături de băiat până când se

va afla undeva în siguranţă, în Britannia, la capătul lumii, ce ştiu eu?

— Şi eu? întrebă Livia. Eu nu însemn nimic pentru tine?

— Oh, da, cum să nu, răspunse Aurelius. Tu însemni tot ceea ce eu nu voi putea avea niciodată.

Livia îl fulgeră cu o privire plină de dragoste rănită şi dezamăgită, fără a spune nimic, după care se îndepărtă începând să se pregătească de plecare.

Ambrosinus se apropie de ea ţinând în mâini un sul mic de pergament cu itinerariul trasat pe hartă.

— Uite-ţi harta, spuse bătrânul. Mi-aş dori să nu ai nevoie de ea şi să ne vedem mâine seară.

— Mi-o doresc şi eu, îi răspunse Livia.

— Poate că misiunea aceasta nu ar fi neapărat necesară...

— Este absolut necesară, replică fata. Închipuie-ţi că un cal şchiopătă sau că vreunul dintre noi se îmbolnăveşte sau că trebuie să luăm o barcă. Dacă vom avea bani, călătoria noastră va fi mult mai rapidă şi cu spor, dar, dacă ar trebui să cerem ajutor pe undeva am fi nevoiţi să ne expunem, am fi imediat observaţi... Stai liniştit. Mă întorc eu.

— Sunt sigur de asta. Dar până atunci o să stăm cu toţii ca pe ghimpi, în special Aurelius...

Livia lăsă privirile în jos fără să mai spună nimic.

— Încearcă să te odihneşti puţin, spuse Ambrosinus şi se îndepărtă.

Livia se trezi înainte de revărsatul zorilor, puse frâul calului, îşi luă pătura şi armele, după care înşeuă animalul.

— Fii atentă, te rog, răsună glasul lui Aurelius în spatele ei.

— O să fiu atentă, răspunse Livia. Ştiu să-mi port de grijă.

Aurelius o atrase la pieptul său şi o sărută. Livia îl îmbrăţişă strâns timp de câteva clipe, apoi sări în şa.

— Ai grijă de tine, îi spuse ea bărbatului.

Dădu pinteni calului şi se avântă în galop. Merse prin pădure până ajunse la valea râului Ariminum şi merse câteva ore la pas pe malul apei, ca şi cum ar fi urmat o călăuză de încredere care s-o conducă drept la ţintă. Cerul era din nou acoperit de nori groşi, negri şi bolovănoşi pe care îi aducea vântul dinspre mare şi, dintr-o dată, începu să plouă. Livia încercă să se ferească pe cât posibil de stropii de

ploaie, şi-şi continuă drumul până la drumeagul aproape pustiu, fără a întâlni decât câţiva drumeţi grăbiţi, mai ales ţărani sau servitori surprinşi de vremea rea pe când se duceau la muncă.

Către seară zări în depărtare Rimini şi se abătu spre sud, lăsând oraşul în stânga. Putea vedea clar zidurile şi, mai în depărtare, înălţimile amfiteatrului, în bună parte ruinate. *Villa* lui Stefanus îi apăru în faţă după ce traversă şoseaua Flaminia, cu lespezile sale de bazalt lucios ca fierul udat de ploaie. Părea o fortăreaţă, cu două turnuri mici care străjuiau poarta de la intrare şi cu o platformă pentru rondul de pază pe zidurile înconjurătoare. Oameni înarmaţi supravegheau intrarea şi patrulau sus, pe ziduri, şi Livia se feri să apară în faţa porţii pentru că nu voia să se facă remarcată. Dădu ocol zidurilor până când observă un servitor ieşind pe o portiţă din dreptul grajdurilor şi se apropie de el.

— Stăpânul tău, Stefanus, este acasă?

— Da' de ce vrei să ştii? întrebă încruntat omul. Du-te la poartă şi întreabă acolo.

— Dacă este acasă, spune-i că prietenul pe care l-a întâlnit la Fanos acum două zile este aici şi are o vorbă cu el.

Apoi scoase una dintre ultimele monede care-i mai rămăseseră şi i-o strecură omului în palmă.

Acesta privi banul, apoi o privi şi pe Livia, tremurând în bătaia ploii. Spuse:

— Aşteaptă, după care dispăru din nou după ziduri. Se întoarse după puţin timp şi, gâfâind, spuse simplu:

— Repede, intră.

Legă cu mâna lui calul de un inel de fier fixat în perete, sub o ieşitură a acoperişului şi o conduse înăuntru. Intrară pe un coridor care ducea spre interiorul clădirii, până la o uşă închisă în faţa căreia o lăsă singură. Fata ciocăni uşor şi imediat se auzi zgomotul unui zăvor, după care în faţa ei apăru Stefanus care spunea:

— În sfârşit! Nu mai speram să te văd. Am stat zilele astea ca pe ghimpi, nu mai ştiam nimic despre tine... Intră, hai, usucă-te. Eşti udă leoarcă.

Livia intră într-o încăpere largă, în mijlocul căreia ardea un foc mare de care se apropie ca să se încălzească. Stefanus chemă două servitoare:

— Aveţi grijă de musafira mea, le porunci el. Pregătiţi-i o baie şi

haine curate ca să se schimbe, repede.

Livia încercă să-l oprească.

— Nu am timp, m-am gândit că mai bine aş pleca imediat, nu vreau să risc nimic.

— Nici să nu te gândeşti. Eşti într-un hal fără hal. Nimic nu poate fi mai urgent pentru tine decât să faci o baie caldă şi apoi să te aşezi împreună cu mine să luăm o cină bună. Noi doi avem multe de vorbit. Trebuie să-mi povesteşti prin ce ai trecut şi ce pot face pentru tine.

Livia simţi căldura focului în obraji şi pe mâini şi, în clipa aceea, toată oboseala şi peripeţiile din ultimele zile părură s-o năpădească fără să mai poată rezista. O baie şi o mâncare caldă deveniseră cea mai mare fericire de pe lume şi dădu din cap aprobator.

— O să fac o baie şi o să mănânc ceva, spuse ea, dar, după aceea, trebuie neapărat să plec.

Stefanus zâmbi.

— Aşa mai merge. Du-te cu femeile astea care vor şti să facă tot ce trebuie.

Fu condusă într-o altă cameră, împodobită cu mozaicuri vechi, parfumată cu esenţe rare, plină de aburii care ieşeau dintr-o cadă mare de marmură aflată în mijlocul pardoselii, plină cu apă caldă. Livia se dezbrăcă şi intră în apă lăsându-şi armele, două pumnale ascuţite ca briciul, pe marginea căzii, sub privirile uluite ale slujnicelor. Îşi întinse în apă mâinile şi picioarele amorţite de oboseală şi de frig, respirând cu nesaţ parfumul care plutea în aerul încăperii. În toată viaţa sa nu mai avusese parte de aşa ceva, nu se mai bucurase niciodată de un asemenea lux. Una dintre femei luă un burete şi-i masă cu mare pricepere umerii şi spatele, cealaltă îi spălă părul cu o apă parfumată şi înviorătoare. La un moment dat, Livia se cufundă cu totul în apă, închizând ochii şi avu senzaţia că se dizolva în căldura aceea care o învăluia. Când ieşi din cadă o îmbrăcară cu o tunică foarte elegantă de lână subţire, cu broderii fine, şi-i puseră în picioare papuci moi, în timp ce pieptarul şi pantalonii săi de piele, murdari de noroi, intrau pe mâinile spălătoresei.

Stefanus o aştepta în sufragerie şi-i ieşi în întâmpinare cu un zâmbet cald.

— Nu pot să cred ce văd! exclamă el. O transformare uluitoare: eşti cea mai frumoasă femeie pe care am văzut-o vreodată. Eşti de-a

dreptul minunată!

Livia se simţi încurcată în situaţia aceea care era pentru ea nouă şi neobişnuită şi răspunse pe un ton sec:

— N-am venit ca să primesc complimente ci ceea ce ne-am înţeles. Nu este vina mea că acum lucrurile stau altfel. Eu mi-am dus la bun sfârşit misiunea şi trebuie să-mi plătesc oamenii.

Stefanus îi răspunse pe un ton ceva mai rece:

— Cât se poate de adevărat. Din păcate, banii care îţi fuseseră promişi trebuia să sosească de la Constantinopol, dar, dată fiind situaţia care s-a schimbat atât de mult, mă înţelegi... Dar, te rog, ia loc, mănâncă.

Şi făcu semn valetului să-i servească peşte fript şi să-i toarne vin.

— Am nevoie de bani, insistă Livia. Chiar dacă nu ai suma cu care ne-am înţeles, dă-mi cât poţi. Oamenii aceia şi-au pus viaţa în joc şi au avut încredere în cuvântul meu. Nu pot să mă duc acum şi să le spun: „Mulţumesc, aţi făcut treabă bună, la revedere".

— Nu-i nevoie să faci asta. Poţi rămâne aici cât vrei, mi-ar face mare plăcere şi nimeni nu va veni vreodată să te caute aici.

Livia duse la gură o bucată de peşte şi sorbi o înghiţitură de vin, după care spuse:

— Chiar crezi aşa ceva? Uiţi că oamenii aceia s-au căţărat pe stâncile de la Capri, au ucis vreo cincisprezece paznici, l-au eliberat pe împărat şi au traversat jumătate din Italia scăpând pe sub nasul sutelor de războinici barbari asmuţiţi peste tot pe urmele lor de Wulfila. Ar putea ajunge şi aici, în orice clipă, chiar în sala aceasta, doar să vrea.

Stefanus bătu în retragere.

— Nu voiam să spun asta... numai că... nimeni nu putea prevedea cum vor merge lucrurile. Ce aveţi de gând să faceţi cu băiatul? întrebă el după aceea.

— Să-l ducem într-un loc sigur.

— În oraşul tău?

— Nu pot să-ţi spun unde, s-ar putea să ne asculte cineva.

Stefanus păru să nu priceapă că Livia nu avea încredere în el.

— Aşa este, răspunse. Este mai bine să fim prudenţi. Zidurile au urechi peste tot, mai ales în vremuri ca acestea.

— Şi-atunci, ce răspuns îmi dai? Cel mai târziu mâine dimineaţă

trebuie să plec.

— Câţi bani îţi trebuie?

— Două sute de solidus mi-ar fi de ajuns. Este doar o mică parte din suma din înţelegerea noastră.

— Oricum, sunt bani destul mulţi. Nu am atâţia în clipa aceasta. Dar pot să dau ordin să mi se aducă. Chemă un servitor, îi şopti ceva şi omul plecă imediat cu pas grăbit. Ar trebui să ajungă aici mâine dimineaţă, dacă totul merge bine. Măcar aşa voi avea plăcerea să te găzduiesc noaptea asta. Eşti sigură că nu poţi rămâne mai mult timp?

— Ţi-am spus. Trebuie să plec cât pot de repede.

Stefanus păru să se resemneze şi începu să mănânce în tăcere. După o vreme, îşi turnă de băut şi se aşeză alături de ea, ca pentru a fi siguri că nu-i poate auzi nimeni.

— Ar mai exista pentru voi o posibilitate de a obţine banii aceia... ba chiar mult mai mult.

— În ce fel?

— Mi se pare că unul dintre oamenii tăi avea o sabie... un obiect cu totul deosebit... Mânerul are forma unui cap de acvilă, iar ca apărătoare sunt cele două aripi desfăcute ale păsării. Ştii despre ce vorbesc, nu-i aşa?

Se vedea bine că Stefanus avea informaţii foarte precise şi n-ar fi ajutat la nimic să încerce să-l contrazică, aşa încât Livia încuviinţă cu un gest al capului.

— Există cineva care ar plăti o sumă uriaşă pentru a avea sabia aceea. Poate că v-ar fi de folos atât bănet, nu crezi? V-aţi putea descurca mult mai uşor.

— Mă tem că sabia aceea s-a pierdut în timpul luptelor cu barbarii, minţi ea.

Stefanus îşi lăsă privirile în jos ca să-şi ascundă nemulţumirea şi nu mai spuse nimic.

— Ce mai face Anthemius, întrebă Livia ca să schimbe subiectul discuţiei.

— El a fost acela care m-a chemat de urgenţă şi mi-a spus că eraţi în pericol, pentru că planul său fusese descoperit, cerându-mi să vă salvez. Din păcate, am ajuns prea târziu. Bine cel puţin că aţi reuşit să fugiţi... Cât despre Anthemius, nu l-am mai văzut de atunci şi mă tem că nu pot face prea multe pentru el, dacă mai este încă în viaţă.

— Înţeleg, răspunse Livia.

Stefanus se ridică în picioare şi se apropie de ea, punându-i o mână pe umăr.

— Eşti chiar aşa de hotărâtă să te întorci în munţi, prin păduri, să trăieşti ca un animal hăituit? Ascultă-mă, ai făcut până acum tot ce ai putut, nu poţi fi obligată să-ţi rişti mai departe viaţa pentru băiatul acela. Rămâi cu mine, te rog, te-am admirat întotdeauna, te...

Livia îl privi hotărâtă.

— Nu se poate, Stefanus, n-aş putea niciodată să trăiesc într-un loc ca acesta, în toată bogăţia aceasta, după ce am văzut atâta mizerie şi atâtea suferinţe.

— Unde o să vă duceţi? întrebă bărbatul. V-aş putea, măcar, ajuta, cel puţin...

— Nu ne-am hotărât încă. Şi acum, dacă n-ai nimic împotrivă, aş vrea să mă odihnesc. De multe nopţi n-am mai dormit cu adevărat.

— Cum doreşti, răspunse Stefanus şi chemă slujnicele ca s-o conducă în dormitor.

Livia se dezbrăcă, gata de culcare, în timp ce femeile luau vasul de ceramică cu jar şi cenuşă care încălzise până atunci patul şi ea se întinse în aşternuturi, adulmecând mireasma plăcută de levănţică, dar nu reuşi să adoarmă imediat. Afară, furtuna se înteţea. Se auzea ploaia bătând pe acoperiş şi pe terasele exterioare şi, din când în când, fulgerele pătrundeau prin crăpăturile obloanelor, proiectând pe tavan lumini vineţii, tunetele se ţineau lanţ, cu un bubuit asurzitor care o făcea să tresară sub pături. Se gândea la tovarăşii săi cuibăriţi pe undeva, în desişul pădurii, adunaţi în jurul unui foc plăpând, în frig şi în întuneric, şi se stăpânea cu greu să nu plângă. Ar fi plecat de îndată dacă ar fi primit banii.

În încăperea de jos, Stefanus, dus pe gânduri, stătea treaz în faţa focului, mângâind din când în când un dulău uriaş întins lângă el pe o rogojină. Frumuseţea Liviei îl tulburase, admiraţia şi dorinţa pe care le simţise de când o văzuse pentru prima dată în lagună deveneau acum o obsesie, gândindu-se că ea se afla în casa lui, culcată într-un dormitor la câţiva paşi de el, îmbrăcată doar cu veşminte uşoare de noapte. Dar cum ar fi putut îmblânzi o asemenea fiinţă? Luxul şi comoditatea pe care i le oferise cu generozitate păreau să nu aibă nici un efect asupra ei şi nici promisiunea unei sume mari de bani. Şi era sigur că ea îl minţise când spunându-i că sabia aceea se pierduse. Sabia aceea... ar fi dat orice ca s-o poată vedea, s-o poată ţine în mână. Era simbolul acelei

puteri pe care şi-o dorea din toată inima şi al forţei pe care n-o avusese niciodată şi dorise cu ardoare s-o aibă.

La un moment dat, intră una dintre femei, ţinând ceva în mână.

— Am găsit asta în hainele musafirei, spuse ea întinzându-i un mic pergament făcut sul. Nu voiam să se strice la spălat.

— Foarte bine ai făcut, răspunse Stefanus şi-l desfăşură sub lumina lămpii de lângă el. Văzu itinerarul şi-şi dădu seama imediat încotro se îndrepta grupul fugarilor. Sabia aceea de preţ nu-i va mai scăpa şi, atunci, poate că şi Livia ar fi fost a sa.

Se întoarse către femeia care se îndrepta spre uşă.

— Aşteaptă, îi spuse el, întinzându-i harta. Pune-o la loc unde ai găsit-o.

Femeia făcu un gest de supunere şi ieşi.

Atunci, Stefanus îşi rezemă ceafa de spătarul jilţului, încercând să aţipească. În vasta sală nu se mai auzea acum decât răpăitul ploii şi şuieratul vântului ce aducea dinspre mare valuri uriaşe care se spărgeau cu vuiet de ţărmul pustiu.

XXIV

Livia se trezi în zori şi-şi găsi hainele aşezate pe un covor, spălate şi uscate, şi când le îmbrăcă simţi că încă mai erau călduţe: probabil că fuseseră ţinute toată noaptea în faţa focului ca să se usuce. Îşi atârnă cele două pumnale la cingătoare, sub pieptar, se încălţă cu cizmele şi coborî în sala de jos. Stefanus era tot în faţa focului, tolănit în jilţul său cu braţe largi. Era o piesă veche, din vremea împăraţilor Antonini, care făcea parte din preţiosul mobilier al casei. Se trezi la auzul paşilor uşori ai Liviei care cobora scara, îi veni în întâmpinare şi se vedea că nu reuşise să doarmă deloc.

— Văd că nu te-ai dus la culcare, spuse fata.

— Am mai aţipit puţin în faţa focului. Zgomotul furtunii de afară nu m-a lăsat deloc să dorm. Auzi? Plouă cu găleata şi acum.

— Aşa este, răspunse fata îngrijorată.

O servitoare intră, aducându-i o cană de lapte îndulcit cu miere.

— Nu poţi pleca pe o vreme ca asta, spuse Stefanus. Uită-te şi tu. Parcă s-au rupt zăgazurile cerului. Dacă i-ai fi adus cu tine şi pe oamenii tăi, i-aş fi găzduit aici şi ar fi fost în deplină siguranţă.

— Ştii şi tu că nu-i adevărat, îi răspunse Livia. Un grup aşa mare n-ar fi trecut neobservat prea mult timp. Şi sunt sigură că şi în casa ta

sunt iscoade. Foarte repede Odoacru ar afla că mă aflu aici şi va afla şi Wulfila.

— Nu cred că ar fi fost mai în pericol aici decât acolo unde sunt acum, oriunde ar fi. Şi nici iscoadele, oricât de zeloase ar fi, n-ar avea chef să plece pe vremea asta ca să raporteze despre ceea ce se întâmplă în casa mea. Dacă te-ai răzgândi, aş putea face multe pentru tine. De exemplu, recunoaşterea autonomiei micului tău oraş din lagună, atât de către cei din Imperiul de Răsărit, cât şi în faţa celor din Apus. Nu acesta a fost visul tău dintotdeauna?

— Un vis pe care l-am apărat cu arma în mână şi cu credinţa în viitorul nostru, răspunse Livia.

Stefanus oftă.

— Se pare că orice aş putea face şi orice aş zice nu te poate convinge să renunţi la aventura asta absurdă. Şi, deşi nu-mi face nici o plăcere să admit, nu există decât o singură explicaţie: probabil că te-ai îndrăgostit de soldatul acela.

— Mai bine să vorbim despre banii pe care mi i-ai promis. Când vor ajunge aici?

— Tu ce crezi? Cu vremea asta, râul a ieşit din matcă, s-ar putea să fie inundaţii mari de aici şi până la Ravenna. Omul pe care l-am trimis n-ar putea ajunge aici mai devreme decât diseară sau mâine dimineaţă, dacă va reuşi să răzbată.

— Nu pot să aştept atât, i-o reteză scurt Livia.

— Gândeşte-te: nu are nici un rost să pleci pe aşa o vreme. Ai tăi cred că, oricum, o să te aştepte.

Livia clătină cu hotărâre din cap.

— Nu. Nu mai mult decât am stabilit. Nu-şi pot permite să mă aştepte şi tu înţelegi foarte bine de ce.

Stefanus încuviinţă spusele ei. Apoi adăugă:

— Atunci, te rog să rămâi. O să-şi dea ei seama ce s-a întâmplat. Ai făcut deja mult în privinţa asta, ţi-ai pus viaţa în pericol, iar soldatul acela nu-ţi poate oferi nimic, în timp ce eu aş fi gata să împart cu tine totul: visuri, putere, bogăţii. Gândeşte-te, încă mai este timp.

— M-am gândit deja, răspunse Livia. Astă-noapte, pe când mă aflam la căldură, în patul acela plăcut mirositor, mă gândeam la ei care au dormit sub cerul liber, adăpostindu-se cum puteau, şi sufeream. Locul meu este alături de ei, Stefanus. Dacă banii aceia nu ajung aici în câteva ceasuri, nimic nu mă poate împiedica să plec. Şi acum, te rog să

mă ierți, mă duc să-mi pregătesc calul.

Ieși în coridorul prin care venise în ajun și parcurse în fugă distanța dintre *villa* și grajduri, sub o ploaie torențială. Calul aștepta cuminte, legat cum îl lăsase în seara precedentă. Fusese țesălat și hrănit și acum era gata să pornească la drumul greu care-l aștepta. Îi puse zăbala și hamurile și-i legă șaua de care fixă și pătura. Stefanus veni și el după câteva minute, însoțit de doi servitori care-l fereau de ploaie cu o pânză groasă.

— Cu ce îți pot fi de folos, întrebă el, dacă tot nu te pot convinge să rămâi?

— Dacă mi-ai da niște bani, răspunse Livia, cât poți, ți-aș fi recunoscătoare... Știi bine că nu ți-aș cere niciodată ceva doar pentru mine.

Stefanus îi dădu o pungă.

— Nu am decât atât, spuse. Sunt vreo douăzeci, treizeci de solidus.

— La nevoie, sunt buni, răspunse Livia. Oricum, îți mulțumesc. Dar dă-mi-i cel puțin în monede mai mărunte, de argint, cred că n-o să găsesc pe nimeni să-mi schimbe niște piese atât de valoroase.

Stefanus îi schimbă banii, Livia îi luă și se îndreptă pe coridorul dinspre ieșire.

— Nici măcar nu mă saluți? spuse Stefanus.

Și dădu s-o sărute, dar Livia se feri de buzele lui și-i întinse mâna.

— O strângere de mână mi se pare salutul cel mai potrivit, ca între niște vechi camarazi.

El încercă să-i mai rețină mâna între mâinile sale, dar ea se dădu un pas înapoi.

— Trebuie să plec, spuse. S-a făcut târziu.

Stefanus porunci servitorilor să-i dea o mantie din pânză cerată și desagi cu merinde. Livia îi mulțumi din nou, apoi încălecă și dispăru prin perdeaua deasă de ploaie. Stefanus se întoarse în casă și porunci să i se aducă ceva de mâncare în vasta sală a *villei* care adăpostea biblioteca. Pe masa mare de stejar din mijloc se afla un sul de pergament cu o ediție ilustrată, de mare preț a *Geografiei* lui Strabon, deschis la descrierea Forului roman. Unul dintre desene reprezenta vederea din exterior a templului lui Marte Răzbunătorul cu altarul închinat zeului. Un altul reprezenta detalii din interior, cu o statuie

impunătoare a lui Caesar din marmură de diferite culori, împăratul apărând îmbrăcat în armură. La picioarele sale se vedea o sabie: mică în desen, dar suficient ca să se poată distinge măiestria cu care fusese lucrată, mânerul de forma unui cap de acvilă cu aripile larg desfăcute. O privi fermecat mult timp, apoi înfăşură la loc sulul şi îl puse la locul lui pe un raft al bibliotecii.

În acest timp, Livia înainta la pas în direcţia oraşului, imaginându-şi că podul de pe şoseaua Emilia era singura trecere posibilă peste apele învolburate ale râului Ariminum, dar se trezi în curând în faţă cu o întindere nemărginită de apă care acoperea complet drumul. În depărtare se mai putea zări cu greu balustrada podului aproape cu totul acoperită de ape. O cuprinse o mare dezamăgire: cum mai putea oare ajunge la tovarăşii săi la timpul stabilit? Iar ei o aşteptau la locul hotărât sau fuseseră obligaţi să se ducă în altă parte, să caute un adăpost care să-i mai ferească de furia naturii dezlănţuite? Ploile torenţiale făcuseră ca râul să-şi iasă din matcă şi să inunde suprafeţe întinse de pământ, iar la altitudini mai mari probabil că era şi mai rău din cauza surpărilor şi a alunecărilor de teren.

Îşi făcu singură curaj şi o porni în susul râului ca să găsească o posibilitate de a trece dincolo, dar mersul deveni curând un adevărat chin. Fulgerele orbeau calul care se ridica în două picioare, nechezând înspăimântat, se dădea înapoi alunecând prin noroi, după care pornea din nou în sus, căţărându-se pas cu pas, îmboldit de Livia, cu preţul unor eforturi uriaşe. Poteca pe care cobora deveni repede un adevărat torent care aducea la vale pietre cu muchii ascuţite, iar râul, mai jos, era o frământare furioasă de ape mâloase prăvălindu-se la vale cu un vuiet asurzitor. Pe la amiază, nu făcuse mai mult de trei mile, şi-şi dădu seama că o va prinde noaptea pe un teritoriu deschis, fără nici o posibilitate de a găsi un adăpost. În sus, se vedeau crestele munţilor albindu-se de zăpadă şi înţelese că viaţa îi putea fi în pericol.

Se simţi cuprinsă de panică, pentru prima oară în viaţă, de teama de a muri singură, într-o asemenea pustietate, înotând prin noroaie; parcă se văzu părăsită de puteri, cu corpul târât la vale de şuvoaiele de apă, aruncat pe fundul apei tulburi, printre bolovanii ascuţiţi. Încercă să reziste, să-şi adune ultimele puteri ca să înainteze cât putea mai mult în direcţia satului pe care-l văzuse cu o zi înainte apărând prin ceaţă. Zări casele la căderea nopţii, când ploaia începea

să se transforme, din cauza frigului care se lăsase, într-o măzăriche îngheţată care o izbea în faţă ca nişte cioburi de sticlă. Se mai orienta doar după luminiţele sale care veneau de la casele sărăcăcioase risipite între păşuni şi marginea pădurii şi fu nevoită la un moment dat să treacă peste un pod de trunchiuri şi de crengi, căzut peste torentul care se rostogolea furios la vale, parcă fierbând cu rotocoale de spumă gălbuie. Văzu calul dându-se înapoi înspăimântat şi trebui să-l lege la ochi ca să-l facă să meargă pas cu pas pe puntea aceea şubredă care se clătina fără încetare pe deasupra apelor dezlănţuite. Ajunse în marginea satului când era întuneric deplin, înaintă printre case dărăpănate şi colibe, târându-se cu ultimele puteri, până când căzu în noroi istovită. Auzi un câine lătrând şi, apoi, voci speriate. Simţi că era ridicată pe braţe şi dusă undeva la adăpost. Simţi căldura focului aprins, apoi nu mai ştiu de ea.

Aurelius şi tovarăşii săi aşteptară timp îndelungat înainte de a se hotărî să părăsească adăpostul improvizat pe care şi-l alcătuiseră ca să se apere de vitregia vremii, considerând că Livia probabil întâlnise obstacole de tot felul pe drumul de întoarcere. Aşteptară toată ziua şi toată noaptea următoare, apoi trebuiră să ia o decizie.

— Dacă nu ne mişcăm din loc, foamea şi frigul o să ne ucidă, spuse Ambrosinus. Nu avem de ales.

Şi îl privi pe Romulus înfăşurat în pătură, palid la faţă din cauza frigului şi a foamei.

— Şi eu mă gândesc la fel, îl aprobă Vatrenus. Trebuie s-o pornim din loc cât mai putem. Nu putem ajunge să omorâm caii ca să avem ce mânca. Şi, în plus, ne putem gândi că Livia, după ce a încercat în zadar să ne ajungă din urmă, s-a întors în oraşul ei.

— Ar fi de înţeles şi o asemenea posibilitate, admise gânditor Ambrosinus. Aceasta nu mai este misiunea ei, nu mai este obligată să călătorească împreună cu noi. Are o patrie a ei, poate că sunt şi oameni dragi acolo. Îl privi pe Aurelius ca şi cum ar fi vrut să-i explice mai bine ceea ce gândea. Cred că o să-i simţim cu toţii lipsa. Era o femeie extraordinară, demnă de cele mai frumoase exemple ale trecutului.

— Nici nu încape îndoială, adăugă Vatrenus. Şi unul dintre noi îi va duce dorul mai mult decât ceilalţi. De ce nu te duci în oraşul ei, Aurelius, de ce nu te retragi cât mai ai încă timp în refugiul ei din lagună? Poate că tocmai asta vrea şi ea, nu crezi? Poate că a vrut să te

oblige să iei o hotărâre, să faci o alegere pe care, altfel, n-ai fi acceptat-o. Noi suntem în stare să-l ocrotim pe băiat şi, într-o zi, o să ştim unde să te găsim. N-or fi multe oraşe clădite pe apă. Ba chiar, mi se pare că este singurul. Şi, în orice caz, când ne-om întâlni ar fi frumos să petrecem un pic împreună. Dacă, însă, nu ne-om mai vedea, aceasta va fi cea mai frumoasă despărţire, între prieteni buni care nu vor uita niciodată anii petrecuţi împreună.

— Nu vorbi prostii, răspunse Aurelius. Eu v-am vârât în toată povestea asta şi eu voi face în continuare ce trebuie să fac. Să plecăm, avem drum lung de făcut şi trebuie să ne grăbim cât se poate de tare: cu fiecare zi care trece, trecerea peste munţi va fi tot mai grea.

Nu mai spuse nimic pentru că îşi simţea sufletul îngheţat şi, în momentele acelea, ar fi dat orice numai s-o mai poată vedea o dată pe femeia iubită, chiar şi pentru câteva clipe. Romulus fu urcat pe un cal, înfofolit cât mai bine şi ceilalţi o porniră pe jos pe poteca anevoioasă, prin locuri sălbatice şi pustii, prin zăpada care se îndesea pe măsură ce urcau către creste.

După multe ore, Livia deschise ochii şi văzu că se afla într-o colibă abia luminată de un opaiţ cu seu şi de focul care ardea pe vatră. Un bărbat şi o femeie de o vârstă imposibil de ghicit îl priveau plini de curiozitate, iar femeia luă din oala care clocotea pe foc un polonic de supă caldă, îl turnă într-un castron şi i-l dădu împreună cu un colţ de pâine uscată, tare ca piatra: nu era decât o supă de napi, dar Livia se simţi înviorată numai privind zeama aceea aburindă. Înmuie pâinea în ea şi începu să mănânce cu lăcomie.

— Cine eşti? întrebă după o vreme bărbatul. Ce căutai pe aici pe o asemenea vreme? Nu trece nimeni niciodată prin locurile astea.

— Călătoream împreună cu familia mea şi m-am rătăcit de ei din cauza viscolului. Mă aşteaptă în luminişul de lângă trecătoare. Puteţi, vă rog, să mergeţi cu mine până acolo ca să nu mă rătăcesc din nou? Pot să vă plătesc pentru osteneală.

— Trecătoarea? spuse omul. Poteca s-a surpat de tot şi apa a dus totul la vale. Şi acum ninge, nu vezi?

— Sunteţi siguri că nu există nici o posibilitate să ajung acolo? Trebuie să-i ajung cu orice preţ din urmă. Or fi îngrijoraţi, poate că mă cred deja moartă. Vă rog din suflet, ajutaţi-mă.

— Te-am ajuta din toată inima, spuse femeia. Suntem creştini şi

cu teamă de Dumnezeu, dar este de-a dreptul imposibil. Cei doi fii ai noştri, care încercau să aducă în vale animalele, au rămas izolaţi acolo sus şi nici până acum nu s-au putut întoarce. Suntem îngrijoraţi şi noi, dar nu putem face altceva decât să aşteptăm.

— Atunci o să plec singură, spuse Livia. O să-i găsesc pe drum.

— De ce nu aştepţi să stea ninsoarea? îi spuse bărbatul. Poţi să mai stai la noi încă o zi, dacă vrei. Suntem săraci dar te găzduim cu plăcere.

— Vă mulţumesc, răspunse Livia, dar trebuie să ajung la oamenii pe care-i iubesc. Dumnezeu să vă binecuvânteze pentru că mi-aţi dat adăpost şi pentru mâncarea aceasta care mi-a salvat viaţa. Adio, rugaţi-vă pentru mine. Îşi aruncă mantia pe umeri şi ieşi.

Fata coborî cu mare greutate pe povârnişurile care duceau spre vale, oprindu-se din când în când să cerceteze cu atenţie drumul din faţă ca să nu rişte cumva să-şi accidenteze calul. Când ajunse, în sfârşit, la câmpie, urcă din nou în şa şi porni la drum, mergând paralel cu şoseaua Emilia, alegând un traseu mai la înălţime ca să evite porţiunile inundate de apele torenţilor şi pâraielor ieşite din matcă. În timp ce mergea, încerca să-şi imagineze ce gândeau tovarăşii săi, ce-şi putea închipui Aurelius văzând că nu se întoarce. Îşi dăduseră seama de obstacolele care apăruseră în calea ei la întoarcere sau se simţeau abandonaţi? Şi cum ar mai fi putut ei continua să meargă aşa cum erau, aproape fără nici un ban şi cu proviziile pe terminate?

Merse astfel trei zile, aproape fără răgaz, dormind prin fânare sau prin adăposturile pe care ţăranii le foloseau vara ca să-şi păzească recoltele. Se gândea că singura posibilitate de a-i ajunge din urmă ar fi fost aceea de a sosi înaintea lor la un punct obligatoriu de trecere pe care i se păruse că-l descoperă pe harta lui Ambrosinus: un semn făcut în dreptul unui pod fix sau plutitor peste râul Trebiae, ca o indicaţie a unui punct de trecere. De atâtea ori făcuse şi refăcuse socotelile asupra drumului parcurs de ei, încât, în cele din urmă, rămăsese convinsă că-i va reîntâlni la trecerea aceea peste râu, în locul în care spera să ajungă în ziua aceea, după asfinţit. Atât de nerăbdătoare era să-i revadă încât, fără să-şi dea seama, îndemnase la galop calul şi abia când simţi că suflarea animalului era întretăiată şi grea, iar mersul mai poticnit, îl lăsă la pas ca să-l cruţe. Înaintă astfel încet, prin bezna nopţii de iarnă, prin locuri invadate de ceaţă, printre umbrele scheletice ale copacilor şi urletele prelungi ale câinilor vagabonzi. Se opri abia atunci când

simţi că se prăbuşeşte de oboseală, atrasă ca de un magnet de o luminiţă, singura lumină care se mai putea zări în întunericul ca de smoală al cerului şi al pământului. Când se apropie, un câine începu să latre furios, dar Livia nu-l luă în seamă. Era sleită de puteri, îngheţată, flămândă: frigul şi umezeala îi înţepeniseră mâinile şi picioarele, astfel încât, la fiecare mişcare, simţea mai mult durere decât oboseală. Lumina pe care o zărise era un felinar atârnat în faţa unei clădiri dărăpănate pe zidul căreia o firmă vestea că acolo se afla un han: *Ad pontem Trebiae.*

Nu era nici un pod, după cum pretindea firma ruginită, poate doar unul plutitor, de la un mal la celălalt, dar vuietul apelor era destul de puternic ca să dea de înţeles că, pentru drumeţul care se îndrepta spre miazănoapte, nu exista un alt mijloc de a trece dincolo. Intră, dând peste o atmosferă îmbâcsită şi apăsătoare. În mijlocul încăperii, un foc din crengi umede de plop dădea mai mult fum decât căldură, într-un colţ, un mic grup de călători era aşezat în jurul unei mese din scânduri negeluite. Mâncau o supă de mei şi luau pe rând dintr-un castron mare aşezat în mijloc bob verde şi napi fierţi peste care presărau puţină sare. Hangiul, aflat în partea opusă, lângă cuptor, jupuia nişte broaşte încă vii şi le arunca încă zvârcolindu-se într-un coş de alături. O fată plăpândă, cu hainele numai zdrenţe, lua pe rând câte una, le reteza capul şi le curăţa de măruntaie, aruncându-le după aceea într-o tigaie în care sfârâia untură de porc. Livia se aşeză şi ea mai într-o parte şi când hangiul se apropie îl întrebă doar dacă avea nişte pâine.

— De secară, răspunse omul.

Livia dădu din cap şi adăugă:

— Şi nişte fân şi un adăpost pentru calul meu.

— Nu avem decât paie. Iar calul poate să doarmă cu tine în grajd.

— E bine aşa. Până atunci, aruncă-i pe spinare pătura atârnată la şa.

Hangiul îi spuse ceva fetei care se duse să aducă pâinea. El ieşi bombănind ca să vadă de cal. Tânărul acela, gândea el, probabil că avea bani ca să plătească din moment ce avea un cal bun şi era încălţat cu cizme de piele. Îndată ce ieşi afară, tresări văzând un grup de călăreţi care se apropiau în clipa aceea de mal, aduşi de podul plutitor tras de o funie. Coborâră unul după altul, înjurând şi ţinând frâiele cailor într-o mână, iar în cealaltă purtând torţe aprinse. Lăsară caii în grija

hangiului şi-i porunciră să le aducă imediat de mâncare. Voiau carne.

— Carne! urlau mereu, în timp ce se aşezau.

Hangiul chemă un argat.

— Taie câinele, îi spuse, şi găteşte-l. Altceva nu avem şi n-o să-şi dea seama de nimic. Ăştia sunt ca nişte animale. Dacă nu le dăm ce vor, o să ne facă praf toată dugheana.

Livia îi privi pe sub sprâncene: erau mercenari barbari aflaţi, probabil, angajaţi în armata imperială. Nu se simţea în largul ei, dar nu vru să le trezească bănuieli plecând imediat. Mestecă cu greutate pâinea şi bău câteva înghiţituri din ceva care semăna mai mult a oţet decât a vin, dar, când dădu să se ridice, observă că unul dintre barbari se afla în faţa ei şi o privea cu atenţie. Instinctiv duse mâna la pumnalul pe care-l avea sub pieptar şi cu cealaltă mână îşi mai turnă de băut ca să-şi mai facă de lucru. Bău cu înghiţituri mici, apoi respiră adânc şi se ridică. Barbarul se îndepărtă fără să spună o vorbă şi porni către bucătărie să mai ceară vin. Livia plăti cina şi ieşi ca să-şi caute un culcuş în grajd alături de cal. Nu văzu că, în timp ce ieşea, barbarul se întorcea s-o privească din nou, după care schimbă o privire cu şeful său, ca şi cum ar fi vrut să spună:

— Ea este?

Celălalt îi făcu semn că da şi, îndată după aceea, strigă:

— Hangiule, mai adu vin şi adu şi carnea aia dacă nu vrei să iei câteva beţe pe spinare!

— Aveţi puţină răbdare, stăpâne, îi răspunse hangiul. Tocmai am tăiat un ied, special pentru domnia voastră, dar trebuie să mai aşteptaţi ca să-l pregătim.

Fu nevoie de încă un ceas ca să se gătească şi să fie adus la masă câinele, tăiat gata în bucăţi, servit cu verdeţuri amărui. Barbarii dădură la o parte verdeţurile şi se aruncară asupra câinelui, rozând până şi ultimele oscioare, sub privirea mulţumită a hangiului care avu parte de câteva clipe de spaimă când şeful lor porunci:

— Adu-mi capul, ochii sunt cea mai bună bucăţică.

Dar omul îşi veni în fire imediat:

— Capul, stăpâne? Oh, îmi pare tare rău, dar nu pot să-ţi fac pe plac; capul şi maţele le-am dat... câinelui să le mănânce.

Livia, încă tulburată de întâlnirea cu barbarul, nu putu să adoarmă mult timp ascultându-le chiuiturile, gata în orice clipă să

încalece şi să fugă. Dar nu se întâmplă nimic şi, la un moment dat, îi auzi ieşind din han şi îndepărtându-se înspre sud. Respiră uşurată şi se cuibări în paie ca să se odihnească puţin, dar în mintea sa năvăliră tot felul de gânduri, care mai de care mai emoţionante. Îi lipsea Aurelius, glasul şi prezenţa lui, şi era îngrijorată de soarta lui Romulus, pentru că nu ştia pe unde era şi ce gândea în clipa aceea. Chiar şi bătrânul Ambrosinus îi lipsea: atitudinea lui calmă de atoateştiutor care avea întotdeauna un răspuns la toate, grija chiar geloasă pe care i-o acorda băiatului şi, din contra, încrederea sa oarbă în viitorul acestuia, în pofida situaţiei care, pentru moment, nu era încurajatoare. Îi lipseau ceilalţi tovarăşi: Vatrenus, Batiatus, Orosius, Demetrios, inseparabili ca Dioscurii, curajul lor, abnegaţia, incredibila lor forţă sufletească. Cum se putuse despărţi de ei doar pentru a face rost de bani?

Până şi amintirea oraşului său părea, în clipele acelea, să i se şteargă din minte. Acum simţea doar că totul îi lipsea şi nici un alt gând decât acela de a-i regăsi pe tovarăşii săi nu mai părea important. Lumea aceea detestabilă, mizeria aceea degradantă care caracteriza tot ceea ce o înconjura, sentimentul neliniştitor de singurătate pe care-l încerca şi conştiinţa faptului că reîntâlnirea cu prietenii săi va fi destul de anevoioasă o convinseră să se hotărască în grabă. Ar fi putut să mai aştepte încă o zi sau două pentru a vedea dacă sosesc, dar, dacă ei nu apăreau, ar fi crescut cu mult distanţa pe drumul către locul de trecere a munţilor şi risca să nu-i mai găsească niciodată. Se gândi că singurul lucru înţelept pe care-l putea face era ceea ce, de fapt, îi sugerase şi Ambrosinus: să ajungă la trecătoare înaintea lor şi să-i aştepte acolo până când soseau. Apoi, rămâneau în voia lui Dumnezeu.

Aşteptă primele semne ale dimineţii, îşi înşeuă calul şi se îndepărtă pe furiş, îndreptându-se către miazănoapte pe drumul pe care ar fi trebuit să-l parcurgă prietenii săi, fie că ei s-ar fi aflat înaintea sa, fie în urmă. Era singură şi mergea grăbită, aproape sigură că va reuşi să ajungă înaintea lor la trecătoarea din ţinutul meziaţilor pe unde ştia că urmau să vină. Pentru scurt timp fu cuprinsă de disperare la gândul că ei ar fi putut sau ar fi fost nevoiţi să-şi schimbe planurile, obligaţi de schimbarea vremii sau de evenimente neprevăzute, şi, într-un asemenea caz, nu i-ar mai fi putut întâlni niciodată. Dar îşi alungă din minte acel gând, având în vedere că Ambrosinus lua întotdeauna cea mai înţeleaptă hotărâre şi o respecta orice s-ar fi întâmplat.

În aceeaşi seară, Stefanus fu informat că o persoană corespunzând cu descrierea Liviei fusese văzută la hanul de la podul plutitor peste Trebiae şi porni la drum cu escorta sa ca s-o urmărească de la o anumită distanţă, fără a putea fi văzut. Era încredinţat că dacă ar fi venit în urma ei pe drumul care ducea spre Rethia, ar fi convins-o să se întoarcă împreună cu el şi ar fi intrat în stăpânirea sabiei care se afla la vreunul dintre tovarăşii ei. Despre arma aceea miraculoasă le vorbise solilor trimişi de împăratul Zenon şi nu mai avea nici o îndoială că stăpânul Răsăritului i-ar fi oferit orice sumă de bani şi orice privilegiu ca să poată avea un obiect atât de preţios, aproape un simbol şi o relicvă a puterii primordiale a Imperiului Romei.

Pornise la drum îndată ce furtuna se mai domolise şi apele râuri lor se scurseseră spre mare, obţinând, sub un pretext inventat, de la Odoacru un grup de mercenari ca escortă. Dar pe urmele lui plecase şi Wulfila, sigur că numai Stefanus avea mijloacele şi informaţiile care-l puteau conduce pe urmele celor pe care-i hăituia. Barbarul trimisese deja curieri peste tot ca să obţină informaţii despre acel grup din care făceau parte un negru uriaş, un bătrân şi un băieţandru, dar nu primise nici un răspuns mulţumitor. Când află că Stefanus făcea în grabă pregătiri pentru o călătorie destul de suspectă şi că obţinuse de la Odoacru o escortă bine înarmată, sub pretextul că avea de îndeplinit o misiune diplomatică secretă cu guvernatorii regiunilor alpine, ghici imediat care era adevăratul motiv.

Îşi pregăti oamenii, vreo şaizeci de războinici destoinici şi porni pe urmele rivalului său. Era sigur că obiectivul lui Stefanus coincidea în totalitate cu al său. Dacă n-ar fi fost aşa, dacă ar fi fost nevoit să-şi recunoască greşeala de a fi mizat totul pe o ţintă falsă, pierzând, pentru el nu ar mai fi existat cale de scăpare. Ar fi trebuit să dispară în vreun colţ neştiut al continentului, făcându-se nevăzut, pentru că Odoacru nu ar fi acceptat să sufere două eşecuri într-un interval de timp atât de scurt şi ar fi reacţionat într-o manieră imprevizibilă. Dar Wulfila era convins că nu greşea. Voia să-i ajungă din urmă pe fugari şi în foarte scurt timp ar fi pus capăt lungii lor evadări. L-ar fi decapitat pe băiat chiar cu acea sabie minunată şi i-ar fi crestat faţa romanului care-l desfigurase pe el, descoperind în sfârşit identitatea lui pentru ca, după aceea, să-l facă şi pe el să dispară pentru totdeauna.

Între timp, Livia se afla în căutarea tovarăşilor săi. Şi nu-şi

imagina nici în ruptul capului că, trecând prin umedele ţinuturi lombarde, era călăuza fără voie care urma să-i conducă pe duşmanii cei mai înverşunaţi şi mai cruzi pe urmele prietenilor săi, ca într-o hăituială nemiloasă a unor biete animale puse pe fugă.

XXV

În primul moment, Livia sperase că trecerea obligatorie peste Pad îi va oferi o a doua ocazie de a-i întâlni pe tovarăşii săi în caz că aceştia ar fi încercat să traverseze râul cu unul dintre puţinele poduri plutitoare cu funie încă în funcţie, la fel ca acela pe care îl văzuse la Trebiae. Podurile de bărci rămase pe marele fluviu, cândva un mijloc sigur de traversare în mai multe locuri, acolo unde ajungeau marile şosele consulare, ca Postumia şi Emilia, fuseseră distruse în timpul evenimentelor din ultimele decenii de anarhie şi al dezordinilor de după uciderea lui Flavius Oreste, iar pontoanele plutitoare fuseseră furate unul după altul de locuitorii de pe cele două maluri pentru a fi folosite ca bărci de transport sau pescuit.

În acest fel, tot ceea ce contribuise înainte la coeziunea oraşelor, a popoarelor, a comunităţilor rurale şi montane, chiar şi a provinciilor, de la un capăt la altul al Imperiului se ruina treptat datorită nepăsării, a jafurilor şi a lipsei de interes. Structurile publice, ca acele *mansiones,* staţiile de poştă de pe şoselele consulare, termele, forurile şi bazilicele, apeductele, chiar şi pavajul din lespezi de piatră al drumurilor era distrus, demontat, vândut sau folosit în alte scopuri. Mizeria şi decăderea îi împingeau pe oameni să-şi jefuiască propria ţară, sperând să supravieţuiască, fără a mai fi posibilă o supravieţuire colectivă şi, cu atât mai puţin, vreo formă de progres al societăţii. Vechile monumente, statuile din bronz care aminteau de faptele strămoşilor şi ale patriei comune fuseseră de mult topite şi transformate în monede sau în banale obiecte de folosinţă zilnică. Şi, în felul acesta, nobilul metal din care se făuriseră efigiile lui Scipio sau Traian, ale lui Augustus sau Marcus Aurelius, servea la fabricarea unor vase pentru prepararea mâncării în casele noilor stăpâni sau la fabricarea monedelor pentru plata mercenarilor care tăiau şi spânzurau pe acele nefericite pământuri.

Până şi limba tuturor, latina, care unise zeci de popoare, folosită şi vorbită, încă, în formele sale cele mai curate de înalţi funcţionari, de guvernatori şi de membrii clerului, la nivelul populaţiei se fărâmiţa în

mii de dialecte şi graiuri locale, nu numai pe baza limbii vechilor populaţii existente în Italia înainte de cucerirea romană, ci dând naştere şi noilor graiuri legate exclusiv de micile comunităţi regionale, din ce în ce mai izolate în cadrul lor natural. Oraşele mai puteau încă, în parte, să conteze pe vechile lor tradiţii municipale de altădată; multe dintre ele îşi mai păstrau propriile magistraturi şi unele dintre ele mai beneficiau de ziduri înconjurătoare care, câteodată, le permiteau să-şi organizeze chiar şi o apărare eficientă, în primul rând împotriva cetelor de dezertori sau a bandelor de oameni înarmaţi care bântuiau satele pentru a jefui, ucide şi pârjoli totul.

Chiar şi templele vechii religii, părăsite acum, fuseseră de mult timp golite de relicve şi demolate, fiind considerate simboluri ale unor demoni de demult. În unele cazuri, coloanele şi preţioasele statui din marmură erau mai înţelept reutilizate la construirea bisericilor închinate Dumnezeului creştin făcând parte, astfel, din noi şi măreţe opere arhitectonice şi continuând să trăiască şi să inspire, prin frumuseţea lor, sufletele mulţimii de credincioşi care le frecventau.

Din toate aceste cauze, însă, creştea tot ceea diviza şi se pierdea tot ceea ce era făcut ca să unească. Lumea se fărâmiţa, se risipea într-o mulţime de ţăndări pe care cursul istoriei le purta în cele patru zări. Numai religia părea să mai fie, încă, în stare să-i ţină uniţi pe oameni, promiţându-le nemurirea, dându-le speranţa unei fericiri în viaţa de apoi, dar o făcea numai la suprafaţă. Se răspândeau mereu noi şi numeroase erezii care dădeau naştere uneori chiar unor conflicte sângeroase, provocau anateme şi excomunicări reciproce, declarate în numele lui Dumnezeu cel unic, cel care ar fi trebuit să fie părintele comun al întregii omeniri. Atât de mizerabilă era existenţa celei mai mari părţi a populaţiei, încât pentru mulţi dintre oameni ar fi fost peste puteri s-o îndure dacă nu le-ar fi fost promisă o fericire veşnică după moarte, deseori şi aceasta secerându-i prea devreme.

Gânduri de felul acesta îi treceau Liviei prin minte pe când înainta prin marea vale din nord, conştientă de riscurile la care se expunea călătorind singură şi având un cal superb care reprezenta o valoare uriaşă, atât ca o posibilă sursă de carne, cât şi ca animal de război. Încerca, de aceea, să se folosească de toate stratagemele pe care le aflase într-o viaţă plină de fugă, atacuri şi capcane, pe uscat şi pe apă. Nici prin cap nu-i trecea că siguranţa sa nu fusese niciodată mai

bine asigurată şi nici că priviri agere o ţineau sub supraveghere zi şi noapte şi că orice mişcare sau schimbare a direcţiei în care mergea îi era imediat comunicată lui Stefanus care călătorea, el însuşi, la o oarecare distanţă, astfel încât să nu existe nici o posibilitate de a se întâlni. Cel puţin pentru moment.

El era acela care prevăzuse totul, chiar şi eventualitatea ca, la rândul său, să fie spionat şi supravegheat de urmăritori mult mai periculoşi decât mercenarii pe care-i avea el la dispoziţie.

Livia se hotărâse să urmeze de la o vreme malul Padului care, fiind mai ridicat decât câmpia din jur îi permitea să ţină mai bine sub observaţie locurile şi, în plus, avea un mijloc de orientare mai bun şi mai sigur decât o şosea. Se gândea, în timp ce mergea pe malul fluviului, că ar fi fost imprudent şi foarte periculos pentru tovarăşii săi să încerce să traverseze apa pe un pod plutitor şi, ca dovadă, era şi întâlnirea pe care o avusese ea însăşi cu soldaţii barbari la hanul *Ad pontem Trebiae.* Pe de altă parte, cum ar fi putut trece de pe un mal pe altul cu tot cu cai, fără un pod plutitor şi, prin urmare, fără să atragă atenţia asupra lor? Poate că vânduseră animalele ca să cumpere altele pe malul celălalt, dar Aurelius nu s-ar fi despărţit pentru nimic în lume de Juba.

Încercă să nu se mai gândească la astfel de lucruri şi să aibă grijă mai bine de propria sa persoană, aşa că, până la urmă, îşi dădu seama că exista, totuşi, un mijloc de a traversa fluviul fără prea multe probleme: cam la jumătate de milă în faţa ei se afla, legată la mal, o plută mare care transporta nisip şi pietriş de pe malul celălalt. Tocmi preţul pentru trecere şi-şi urcă fără nici o greutate calul pe plută. Spera de-acum că greul cel mare trecuse, că iuţeala cu care putea călători, cu siguranţă mult mai mare decât cea a prietenilor săi, i-ar putea permite să ajungă la trecătoare cu cel puţin două zile înaintea lor, dacă nu se întâmpla nimic deosebit. Se îndreptă, prin urmare, drept spre Pavia, ţinându-se, însă, la o distanţă apreciabilă de oraş, pentru că se temea că acolo s-ar fi aflat o puternică garnizoană a armatei lui Odoacru. Aşa că porni către lacul Verbanus, unde reuşi să se alăture unei caravane de catâri care urca spre trecătoarea din ţinutul meziaţilor, făcând un transport de grâu şi o mare cantitate de fân. Asemenea provizii erau destinate fermelor de pe înălţimile munţilor, unde vacile şi oile rămâneau în grajduri pe timpul iernii. Crescătorii - după cum i s-a spus - nu mai aveau curaj să coboare ei înşişi la câmpie, de frică să nu fie

prădaţi.

Limba pe care o vorbeau oamenii din acele locuri era cu totul alta şi chiar şi peisajul se schimba mereu, pe măsură ce urcau către zonele cele mai înalte. Lăsau în urmă marele lac verde-albăstrui de pe fundul unei văi adânci, înconjurat de plaiuri şi păduri, de păşuni şi vii, chiar şi de plantaţii de măslini, înaintând pe nişte pante din ce în ce mai abrupte, prin păduri de fag şi de stejar, apoi de brad şi de zadă, acestea din urmă acum desfrunzite.

În cea de-a patra zi de mers, Livia, conducându-se mereu după indicaţiile din harta lui Ambrosinus, îi părăsi pe tovarăşii săi ocazionali de drum şi urcă de una singură pe drumul acoperit de zăpadă care ducea spre trecătoare. Vechea staţie de poştă din sistemul *de cursus publicus* mai funcţiona încă, puţin mai la nord de satul numit Tarussedum, care se putea ghici în depărtare după şuviţele de fum care ieşeau pe coşuri şi încercă să intre într-o casă ca să se mai adăpostească puţin de frigul care devenise pătrunzător. Văzu, însă, mai mulţi cai soldăţeşti legaţi la ieslea de sub şopron, acoperiţi cu pături groase de postav, aşa încât căută în împrejurimi un loc mai izolat şi la oarecare înălţime pentru a putea ţine sub observaţie şoseaua. Observă, pe latura de răsărit a trecătorii, câteva colibe din lemn locuite, pentru că şi de pe coşurile lor ieşea fum. Se gândi că acolo se putea să locuiască pădurarii, pentru că de jur împrejur se vedeau stive de buşteni, unii încă necurăţaţi de coajă, alţii deja curăţaţi şi ciopliţi gata pentru a fi folosiţi la construcţii. Se apropie şi bătu de mai multe ori la uşa uneia dintre case până când o bătrână veni să-i deschidă. Era îmbrăcată cu haine groase de lână ţesută ţărăneşte şi avea în picioare papuci de postav. Părul îi era împletit în cozi groase adunate la ceafă într-un coc fixat cu agrafe din lemn.

— Cine eşti? întrebă femeia privind-o chiorâş. Ce vrei?

Livia îşi descoperi capul şi-i zâmbi.

— Mă cheamă Irene şi călătoream cu fraţii mei către Rhetia. Ieri, o furtună de zăpadă ne-a făcut să ne rătăcim unii de alţii, dar eram înţeleşi ca, dacă vreunul dintre noi se va pierde, îi va aştepta pe ceilalţi aici, la trecătoare. Am văzut că staţia de poştă este plină de soldaţi şi, cum eu sunt o biată fată singură... mă înţelegi.

— Nu te pot găzdui şi nici nu am nimic să-ţi dau de mâncare, răspunse bătrâna, ceva mai înţelegătoare.

— Mă mulţumesc să dorm în grajd, pe pătura mea de drum şi

pot să-ţi plătesc dacă-mi dai ceva de mâncare. Şi fraţii mei o să te răsplătească atunci când vor sosi.

— Şi dacă ei nu vin?

Livia se întunecă la faţă auzind cuvintele ei, gândindu-se că, într-adevăr, tovarăşii săi ar fi putut-o apuca pe un alt drum sau s-ar fi putut rătăci şi că, poate, nu-i va mai revedea niciodată. Femeia parcă îi ghici gândurile şi, văzând-o atât de tulburată, deveni ceva mai blândă:

— Cum să nu, spuse, dacă ai răzbit tu, de ce să nu reuşească şi ei? Şi, de fapt, ai dreptate, continuă, o fată singură nu poate dormi într-un han cu toţi barbarii ăia în jurul ei. Eşti fecioară?

Livia dădu din cap aprobator.

— La vârsta ta, n-ar trebui să mai fii aşa. Vreau să spun că ar trebui să fii deja măritată şi să ai şi copii, cu atât mai mult cu cât, după câte văd, eşti zdravănă. Sigur că nici să te măriţi nu-i cine ştie ce mare scofală. Hai, nu sta în prag: du-ţi calul în grajd şi vino înăuntru.

Livia făcu aşa cum îi spusese bătrâna şi după aceea intră, ducându-se drept în faţa focului ca să-şi încălzească mâinile îngheţate.

— Cred că l-aş putea trimite pe bărbatu-meu să doarmă în grajd, iar tu ai putea să dormi cu mine în pat, spuse femeia şi se putea observa că neîncrederea ei se topea încetul cu încetul văzând cât de inofensivă era fata.

— Mulţumesc, răspunse Livia, dar nu vreau să vă fac nici un necaz. O să dorm eu în grajd, mi-e destul şi de altfel sper că este vorba doar de noaptea asta.

— Dacă vrei aşa... O să-ţi aşez, atunci, o saltea de partea cealaltă a vetrei ca să stai la căldură toată noaptea. Pe aici, când se întunecă se face tare frig.

Bărbatul se întoarse la căderea serii: era un tăietor de lemne şi când intră pe uşă purta pe umăr o secure, iar în mână avea o desagă cu pene de fier pentru despicat trunchiurile. Îl însoţea un câine frumos, cu blana albă şi moale ca a unei oi, învârtindu-se mereu în jurul stăpânului şi mereu atent la orice gest al lui. Omul se arătă bucuros de oaspeţi şi, în timp ce mâncau, îi puse o sumedenie de întrebări despre ce se întâmplase la Pavia, la Milano şi la curtea din Ravenna. Era evident că, locuind pe o cale cu circulaţie atât de intensă, putea avea deseori informaţii despre ce se întâmpla în restul ţării sau, cel puţin, în marea câmpie a Padului. Cei doi se numeau Ursinus şi Agata şi nu aveau copii, trăiau singuri în căsuţa aceea de când se căsătoriseră

adică, după un calcul aproximativ, de cel puţin patruzeci de ani. Ursinus insistă ca fata să doarmă cu soţia sa, dar Livia refuză politicos.

— Calul meu s-ar putea să se sperie dacă nu mă vede în apropiere şi nu ne-ar lăsa să dormim toată noaptea. Şi, apoi, mi-e frică să nu mi-l fure careva: este un cal prea frumos şi bun şi fără el aş fi moartă.

Astfel încât Livia se cuibări în grajd cu animalele, dormind cu spatele la peretele dinspre vatră, de unde venea o căldură plăcută. Agata îi mai dădu pături şi-i ură noapte bună. Era o noapte de-a dreptul minunată, atât de senină cum nu mai văzuse niciodată, iar Calea Lactee care traversa cerul părea o diademă de argint pe fruntea lui Dumnezeu. În cele din urmă adormi, răpusă de oboseală, dar un somn iepuresc în care percepea orice zgomot care venea dinspre vale. Din când în când se trezea şi privea în jur. Dacă prietenii săi trecuseră cumva în timp ce ea dormea? Tot zbuciumul ultimelor zile s-ar fi dovedit zadarnic. Trebuia neapărat să găsească o modalitate ca să nu scape trecerea lor.

Vorbi cu Ursinus a doua zi, în timp ce bea o cană de lapte cald.

— Mă îngrozesc la gândul că fraţii mei ar putea trece pe aici fără ca eu să ştiu. Şi, pe de altă parte, nu ştiu cum să fac. Nu pot să stau de veghe toată noaptea.

— Nici nu trebuie, răspunse Ursinus. Pentru că vor trece mai mult ca sigur ziua. Noaptea este prea periculos de călătorit.

— Mă tem că nu-i aşa. Vezi, familia mea a rămas fără casă şi fără tot avutul pentru că barbarii ne-au luat totul, aşa că acum singura noastră speranţă este să ajungem la nişte rude de-ale noastre din Rhetia care ne-ar putea ajuta. Dar, tocmai din această pricină, ai mei ar putea chiar să se ferească de trecătoare şi de războinicii care fac de pază acolo.

Ursinus o privi ţintă timp de câteva clipe: se vedea bine că nu era prea convins de acea situaţie ciudată. Atunci, Livia începu din nou să vorbească, sperând că o să-l convingă s-o ajute.

— Suntem fugari şi persecutaţi, hăituiţi de soldaţii lui Odoacru care a poruncit să fim omorâţi. Dar noi nu am făcut nimic rău, decât, poate, acela că nu am vrut să ne plecăm în faţa tiraniei sale şi ne-am păstrat credinţa în vechile noastre principii.

— Şi care ar fi aceste principii ale voastre? întrebă Ursinus cu o expresie ciudată în priviri.

— Credinţa în tradiţia strămoşilor, credinţa în viitorul Romei.

Ursinus oftă, apoi spuse:

— Nu ştiu dacă îmi spui adevărul despre nenorocirile care ţi s-au întâmplat, fato, şi te înţeleg că trebuie să fii foarte prevăzătoare până şi faţă de cei care ţi-au dat găzduire, dar dă-mi voie să-ţi arăt ceva care poate că te va convinge să ai încredere...

Livia încercă să se împotrivească, dar Ursinus o opri cu un gest al mâinii. Se ridică, scoase dintr-o lădiţă o fâşie mică de bronz şi o puse pe măsuţa din faţa ei. Era o *honesta missio,* un concediu extraordinar acordat lui Ursinus, fiul lui Sergius, şi semnat de Aetius, comandant suprem al armatei imperiale pe vremea împăratului Valentinianus al III-lea.

— După cum vezi, spuse el, am fost soldat, fato. Acum mulţi ani am luptat în Câmpiile Cataluniei împotriva lui Attila, sub ordinele lui Aetius, în ziua în care barbarii au suferit cea mai ruşinoasă dintre înfrângeri, ziua în care noi speram că am salvat civilizaţia noastră.

— Iartă-mă, spuse Livia. Nu-mi puteam închipui una ca asta.

— Şi acum spune-mi adevărul: chiar îi aştepţi pe fraţii tăi?

— Nu. Sunt prieteni şi tovarăşi de arme. Încercăm să ieşim din ţară şi să salvăm de la o moarte sigură un băiat nevinovat.

— Cine este băiatul acesta, poţi să-mi spui?

Livia îl privi drept în ochi: avea privirea unui om cinstit. Răspunse:

— Adevăratul meu nume este Livia Prisca. Am condus un grup de soldaţi romani în încercarea de a-l salva din captivitate pe împăratul Romulus Augustus şi am reuşit. Trebuia să-l ducem la nişte prieteni de încredere, dar am fost trădaţi şi a trebuit să fugim, hăituiţi ca nişte animale, în toate colţurile acestor pământuri. Singura noastră speranţă era să trecem frontiera şi să intrăm în Rhetia, apoi în Gallia, unde Odoacru nu mai are nici o putere.

— Doamne, mare eşti! exclamă Ursinus. Şi cum de eşti singură, de ce te-ai despărţit de tovarăşii tăi?

— S-a întâmplat aşa din cauza unor inundaţii care ne-au despărţit şi n-am mai reuşit să-i găsesc.

— Şi eşti sigură că o să treacă pe aici?

— Da, pentru că aşa ne era înţelegerea.

— Nu ţi-au mai spus şi altceva? Este foarte important, trebuie să ştiu tot ce ţi-au spus ei.

— Cu noi era şi un bătrân, preceptorul băiatului, care a trecut pe aici cu mulţi ani în urmă, venind din Britannia. A spus că există în locurile acestea o trecere peste munţi care ocoleşte postul de control de pe şosea. Uită-te aici. Şi îi arătă harta desenată de Ambrosinus.

— Cred că am priceput. În cazul acesta, nu avem nici o clipă de pierdut. Ce avans crezi că ai putea avea faţă de ei?

— Nu ştiu, îmi închipui că o zi, poate două sau trei, dar nu pot să spun prea exact. Se puteau întâmpla atâtea... Este posibil chiar să-şi fi schimbat planurile.

— Nu cred, răspunse Ursinus. Dacă ei ştiu că eşti aici şi că îi aştepţi, nu se poate să nu apară. Spune-mi acum câţi sunt şi cum arată, ca să-i pot recunoaşte.

— Nu-i nevoie. Vin şi eu cu tine.

— Tot n-ai încredere în mine, aşa-i? Dar trebuie să rămâi aici dacă vor încerca să meargă prin trecătoare. N-ar fi exclus să se întâmple aşa, pentru că poteca despre care vorbeşti este acum acoperită de zăpadă şi greu de găsit. Acum înţelegi?

Livia se dădu bătută.

— Sunt şase bărbaţi, unul dintre ei un negru uriaş, e greu să nu-l observi. Altul este în vârstă, cu barbă, capul aproape în totalitate chel, cam de şaizeci de ani, îmbrăcat într-o rasă călugărească şi merge sprijinindu-se într-un baston ca al pelerinilor. Mai este şi un băiat de treisprezece ani. El este împăratul. Sunt înarmaţi cu toţii şi au cai.

— Fii acum atentă la ce-ţi spun: eu mă duc acolo sus şi când îi văd, trimit la tine câinele, pricepi? Dacă-l vezi că vine la tine şi începe să latre, vino după el: el te va aduce la mine. Dacă, însă, îi vezi tu prima, încearcă să-i opreşti înainte de a ajunge la trecătoare şi ascunde-i în pădure: o să-i ajut eu să treacă la noapte. Semnalul pe care trebuie să mi-l dai va fi fumul alb ieşind pe coş. Agata va arunca pe foc nişte crengi verzi.

— Dar ce-o să te faci acolo sus, pe frigul ăsta?

— Nu-ţi face griji pentru mine, am acolo sus un adăpost din trunchiuri de copac care să mă ferească de vânt. O să mă descurc şi, de altfel, sunt obişnuit cu toate astea.

O porni în sus, urmat de câinele care dădea din coadă fericit că pleacă iar cu stăpânul său.

Livia strigă:

— Ursinus!

— Da.

— Îţi mulţumesc pentru tot ceea ce faci pentru mine.

Bătrânul zâmbi:

— O fac şi pentru mine, fetiţo. Este ca şi cum aş fi din nou soldat, mai întineresc şi eu, nu crezi?

Se îndepărtă fără să mai spună nimic şi, după câtva timp, Livia îl văzu apărând pe celălalt versant al văii, pe un povârniş plin de zăpadă, ducând spre vârful muntelui. Mai trecură câteva ore şi Liviei i se păru că desluşeşte nişte mişcări ciudate mai jos de punctul de trecere, un du-te-vino de soldaţi călări, aşa că începu să intre la bănuieli: ce se mai putea, oare, întâmpla într-un loc atât de puţin umblat şi pe o asemenea vreme? Apoi, parcă se mai linişti. Doi soldaţi călări mergeau în sus şi în jos pe şosea, în misiunea lor obişnuită de patrulare.

Livia deveni din nou îngrijorată: cum de îşi putuse închipui că va putea găsi un grup atât de mic de oameni aflaţi la drum printr-un ţinut atât de întins, prin păduri, prăpăstii şi văi întortocheate? Dar, în timp ce se lăsa în voia acestor gânduri triste, tresări auzind lătratul unui câine pe care nu-l observase până atunci fiind alb la fel ca zăpada. Privi în sus şi i se păru că Ursinus făcea nişte gesturi cu braţele ca pentru a o chema la el. Dumnezeule mare! Era posibil ca rugăciunile să-i fie ascultate? Era posibilă o asemenea minune? Îşi aruncă mantia pe umeri şi o porni pe urmele câinelui până în vale, după care începu să urce voinicește pe celălalt versant, un traseu care o ascundea vederii oamenilor de pază de la trecătoare. Nu-şi mai putea stăpâni încordarea de nedescris, dar încă nu îndrăznea să creadă, nu îndrăznea să spere că-i putea revedea şi gândul că Ursino poate o fi avut o nălucire sau că animalul venise la ea din altă cauză dezlănţuia în sufletul ei o adevărată furtună de sentimente năvalnice şi potrivnice. Ajunse în cele din urmă alături de bătrânul care nici nu se întoarse spre ea, neluându-şi privirile de la ceva care se mişca undeva, la mare depărtare, de-a lungul potecii care, despărţindu-se de şoseaua principală, urca şerpuind spre creasta muntelui.

— Crezi că ar putea fi ei? întrebă. Uită-te tu, ochii mei nu mai sunt la fel de ageri ca altădată.

Livia privi într-acolo şi inima îi bătu cu putere: mergeau la distanţă unul de altul, se vedeau foarte mici, dar erau şapte, cu şase cai, unul dintre ei se vedea bine că era mult mai înalt decât toţi, iar unul foarte scund, înaintau pe jos, încet, ţinând caii de frâie. Livia ar fi vrut

să ţipe, să plângă, să-i strige din răsputeri, dar trebuia să păstreze tăcerea, fremătând de încordare. Era gata să aştepte, să sufere, gata să rişte din nou, să înfrunte orice alte pericole de moarte. Dar ce importanţă mai avea? Îi găsise şi nimic de pe lume nu făcea mai mult decât bucuria aceasta.

Cuprinse cu braţele grumazul lui Ursinus.

— Ei sunt, dragul meu prieten, sunt ei, sunt ei!

— Ce-ţi spuneam eu? Vezi că ţi-ai făcut probleme degeaba?

— Mă duc să-mi iau calul, spuse. Aşteaptă-mă aici, mă întorc imediat.

— Nu-i nici o grabă, fetiţo, răspunse el. Mai au încă mult de mers şi, pe munte, distanţele sunt înşelătoare, ştii şi tu. Şi, colac peste pupăză, spuse el ridicând privirile către cerul care se acoperea încet-încet cu nori, vremea stă să se schimbe şi, cu siguranţă, nu în bine.

Livia mai aruncă o scurtă privire spre micul grup care urca din greu coasta înzăpezită şi începu să coboare la vale. Ajunse la casa celor doi bătrâni şi intră să-şi salute gazda.

— Agata, eu plec, au sosit prietenii mei şi...

Dar Agata avea o privire înspăimântată, era ţeapănă şi albă la faţă ca varul.

— Ei, dar asta-i o veste minunată! se auzi o voce din spatele ei. Voce pe care o cunoştea bine şi care o făcu să tresară: Stefanus!

— Sărmana femeie, nu prea este în apele ei pentru că unul dintre oamenii mei îi ţine, după cum poţi să vezi şi tu, vârful suliţei între coaste. Stai puţin, draga mea, lasă-mă să te privesc, nu ne-am văzut cam de multişor.

— Nenorocit ce eşti, izbucni Livia întorcându-se fulgerător către el. Trebuia să mă aştept la aşa ceva din partea ta!

— Greşeli care se plătesc, îi răspunse celălalt fără a se arăta câtuşi de puţin impresionat de cuvintele fetei. Noroc că există leac pentru toate. Ajunge doar să cădem la o învoială.

Livia ar fi vrut să-l ţintuiască de perete cu pumnalul al cărui mâner îl strângea spasmodic pe sub haină, dar Stefanus părea să-i ghicească gândurile.

— Nu te lăsa pradă emoţiilor, nu sunt un sfetnic prea bun.

— Cum de m-ai găsit? întrebă Livia aproape resemnată.

— Ah, cât este de adevărat că principala trăsătură a femeilor

este curiozitatea! îi răspunse ironic Stefanus. Dar vreau să te liniştesc: în fond, nu mă costă nimic. Servitoarea mea a găsit în hainele tale, înainte de a le spăla, o hartă, aşa că am putut afla cu exactitate pe unde urmai să mergi, în plus, te-a trădat medalionul acela pe care-l porţi mereu la gât. Livia îl strânse instinctiv în pumn ca şi cum ar fi vrut să-l ferească de privirile bărbatului. Un obiect fără nici o valoare, dar foarte rar. Unul dintre oamenii mei l-a observat la gâtul tău în taverna aceea de lângă podul plutitor peste Trebiae. Băiatul acela isteţ a observat nu numai că erai o femeie, după graţia mişcărilor şi după picioarele tale de fetiţă frumoasă, dar a băgat de seamă şi medalionul acela grosolan despre care le spusesem tuturor că este unul dintre semnalmentele tale. Oamenii mei aveau ordin să nu intervină dacă te găseau pe tine sau pe vreunul dintre prietenii tăi, ci doar să mă anunţe, fapt care s-a petrecut întocmai.

— Şi ce vrei acum? îl întrebă Livia privindu-l în faţă. Nu-ţi ajunge tot răul pe care ni l-ai făcut?

— Zona este înconjurată de oamenii mei şi, în plus, la trecătoare se află o garnizoană de patruzeci de soldaţi goţi care sunt gata să-mi execute ordinele şi pe care i-am pus deja în stare de alarmă: oriunde s-ar afla, prietenii tăi nu mai au cum să scape. Dar eu sunt o persoană civilizată şi nu vreau vărsare de sânge. Vreau sabia aceea şi pe tine. Obiectul acela mă va face atât de bogat încât o viaţă nu-mi va fi de-ajuns ca să cheltuiesc atâta bănet, iar tu vei împărţi cu mine această bogăţie. O să vezi, o să te obişnuieşti repede cu viaţa uşoară şi îndestulată. O să-l uiţi şi pe necioplitul acela de prieten al tău. În orice caz, dacă ţii cu adevărat la el, trebuie să faci aşa cum îţi spun eu.

— Ţi-am mai spus o dată, sabia aceea s-a pierdut.

— Nu minţi, că pun imediat să fie ucisă femeia asta.

Şi ridică mâna, gata să dea un ordin.

— Nu, opreşte-te, spuse Livia. Las-o în pace. O să-ţi spun tot ce ştiu. Este adevărat, sabia aceea există, dar eu nu i-am mai văzut pe oamenii aceia de mai multe zile şi s-ar putea să n-o mai aibă, s-o fi pierdut sau chiar s-o fi vândut.

— O să aflăm de îndată, este suficient ca tu să le-o ceri. O să fii negociatorul meu. Vreau sabia aceea şi-i voi lăsa pe toţi să plece liberi, chiar şi pe băiat. Pe toţi în afară de tine, evident. Este o propunere demnă de luat în seamă. Ştii că Odoacru a dat ordin să fiţi ucişi cu toţii? Ei, aşadar ce ai de spus?

Livia dădu din cap aprobator.

— De acord. Dar cum pot fi sigură că n-o să ne trădezi şi de data aceasta?

— În primul rând, află că nu i-am spus nimic lui Wulfila. Şi el vă caută şi ar fi fost vai de voi dacă v-ar fi găsit el înaintea mea. În al doilea rând, nu sunt un om crud şi sângeros, nu am nici un interes să provoc un măcel dacă pot obţine ceea ce vreau cu vorba bună. În al treilea rând, nu ai altă posibilitate de a scăpa.

— Bine, răspunse Livia. Să mergem. Dar, ţine minte, dacă m-ai minţit, am să te ucid ca pe un câine, chiar dacă am să te caut toată viaţa. Şi înainte de a muri, o să ai prilejul să regreţi că te-ai născut.

Stefanus nu avu nici o reacţie. Spuse doar:

— Să mergem, atunci. Voi, veniţi cu mine. Douăzeci de soldaţi ieşiră de după grajd şi porniră la câţiva paşi în urma lor.

— Dacă încerci să faci ceva necugetat, oamenii mei au ordin să te ucidă şi, în plus, să dea alarma tuturor celorlalţi care se află în pădure şi la postul de control al trecerii: ai tăi o să fie ucişi cu toţii în câteva clipe.

— Atunci, lasă-mă să-mi iau calul şi porunceşte mercenarilor tăi să se ţină la adăpost de priviri, acolo, la marginea pădurii. Un om de-al meu este acolo sus, soţul acestei femei: s-ar putea să intre la bănuială şi să dea alarma întregului grup.

Stefanus ordonă oamenilor săi să-şi continue drumul printre tufele de la marginea pădurii care se întindea până la zona înaltă, acoperită de zăpadă groasă. Livia îşi luă calul de căpăstru şi începură să coboare înspre şosea, după care porni să urce încet către vârful muntelui.

— Rămâi acum în urmă şi tu, spuse din nou Livia. Nu se ştie cum ar putea reacţiona văzându-te.

Stefanus îşi încetini mersul, în timp ce Livia se apropia de Ursinus. În momentul acela, Aurelius, Vatrenus şi ceilalţi apărură la numai câteva zeci de paşi depărtare, după ce ocoliseră o stâncă.

— Livia! strigă Romulus îndată ce o văzu.

— Romulus! exclamă Livia. Apoi se întoarse către Aurelius. Ascultă-mă, Aurelius! spuse ea, dar nu reuşi să-şi termine fraza începută pentru că văzu expresia de bucurie şi de surpriză de pe feţele tovarăşi lor săi dispărând, înlocuită de o strâmbătură de dispreţ. Îl văzu pe Aurelius trăgând sabia din teacă şi-l auzi urlând:

— Ne-ai trădat, nenorocito!

PARTEA A TREIA

XXVI

Wulfila, împreună cu războinicii săi, apăreau în clipa aceea din spatele Liviei. Formând un arc larg, se avântau înspre Aurelius şi ai săi din vârful pantei.

Livia se întoarse, îi văzu şi înţelese.

— Nu v-am trădat, strigă. Trebuie să mă credeţi! Repede urcaţi încoace şi încălecaţi, repede!

— Aşa este, strigă şi Ursinus. Fata asta voia să vă ajute. Mişcaţi-vă, hai, urcaţi până aici!

Aurelius şi ceilalţi, fără a reuşi încă să înţeleagă ce se întâmplă şi nici de ce Livia se afla în locurile acelea, urmărită îndeaproape de duşmanii lor cei mai înverşunaţi, se străduiră să străbată cât mai repede ultima parte a urcuşului şi ajunseră pe un fel de terasă, sub vârful dealului de pe care coborau, afundându-se în zăpada înaltă, călăreţii lui Wulfila. Erau cel puţin cincizeci.

— La trecătoare sunt alţii, le strigă Ursinus. Nu puteţi coborî pe partea şoselei!

— Acolo jos sunt şi mercenari de-ai lui Stefanus, strigă Livia. El a pus să fiu urmărită fără ca eu să-mi dau seama!

Atunci, Stefanus, dându-şi seama că planul său fusese zădărnicit, încercă să se îndepărteze către şosea ca să se alăture mercenarilor săi. Livia trase arcul de la şa şi, de la o distanţă de o sută de paşi îl străpunse cu o săgeată între umeri. Apoi trase alte săgeţi înspre oamenii săi care ieşeau din pădure, obligându-i să se retragă îndărăt, printre tufe: îl văzuseră căzând pe şeful lor şi erau cuprinşi acum de panică.

Ursinus arătă înspre latura de apus a dealului.

— Aceea este singura cale de scăpare, strigă el, dar se merge pe marginea unei prăpăstii şi zăpada poate fi îngheţată, aşa că trebuie să fiţi atenţi. Duceţi-vă, luaţi-o pe acolo, repede, pe acolo.

Livia se avântă în frunte, conducând coloana, dar Wulfila, aflat mai sus decât ei, le înţelese planul şi porunci unei părţi dintre călăreţii săi să pornească într-acolo.

— Nu uitaţi! urla el. Vreau capul băiatului şi vreau şi sabia aceea, orice s-ar întâmpla! Şi pe soldatul de acolo, cel cu centura roşie!

Între timp, Vatrenus pornise pe urmele Liviei, la fel ca Aurelius, Batiatus şi ceilalţi. Drumul părea liber şi ei îşi îndemnau caii ca să parcurgă cât mai repede porţiunea cea mai periculoasă care se termina către vest pe buza unei prăpăstii. Încercau din răsputeri să se menţină la jumătatea înălţimii şi, în urma lor, Ambrosinus îşi zorea cu disperare catârca încercând să ţină pasul cu ceilalţi. Aurelius îşi dădea seama că mica sa coloană era cum nu se poate mai vulnerabilă în timpul acelei fugi disperate, aşa că-l conduse pe Juba cu câţiva paşi mai sus ca să poată supraveghea mai bine ce se întâmpla. Exact în clipa aceea, apărură de după o stâncă Wulfila şi ai săi, cu săbiile trase din teacă.

Barbarul se năpusti fulgerător asupra romanului, îl izbi cu calul şi-l făcu să cadă la pământ, apoi se aruncă peste el şi cei doi începură să se rostogolească la vale ca un ghem de mâini şi picioare încleştate de ură şi amestecate cu un nor de zăpadă îngheţată. În momentele acelea imposibil de controlat, în rostogolirea aceea către fundul văii, sabia lui Aurelius ieşi din teacă şi o porni la vale, alunecând de-a lungul pantei. Căderea celor doi luptători se opri în bolovanii care formau un fel de barieră, ieşind din pătura de zăpadă, şi fiecare dintre ei îşi avea mâinile încleştate în beregata celuilalt, gâfâind de oboseală şi de ură. Wulfila se afla deasupra, privindu-se ochi în ochi şi barbarul avu străfulgerarea de memorie care aştepta de atâta timp acest moment de înfruntare supremă.

— Te recunosc, în sfârşit, romanule! A trecut mult timp de atunci, dar nu te-ai schimbat suficient de mult ca să nu te mai recunosc! Eşti acela care ne-a deschis porţile Aquileii!

Figura lui Aurelius se schimonosi într-o mască a durerii.

— Nu! urlă el. Nu! Nuuu!

Şi urletul lui fu amplificat de ecou între pereţii îngheţaţi ai Alpilor. În aceeaşi clipă, atacă parcă mânat de o forţă înspăimântătoare, îşi îndoi genunchii în pieptul adversarului său şi-l aruncă peste cap în spate. Apoi se rostogoli pe un şold ca să se ridice în picioare şi-l văzu în apropiere pe Ambrosinus care căzuse şi încerca disperat să nu alunece către prăpastie. Privirile lor se încrucişară doar timp de o clipă, dar lui Aurelius îi fu suficient ca să-şi dea seama că bătrânul auzise şi înţelesese totul. Îşi reveni şi începu să se caţere în sus pe povârniş ca să-i ajute pe prietenii săi deja încleştaţi într-o luptă pe viaţă şi pe moarte. Auzea răcnetele lui Batiatus care-şi înşfăca adversarii, îi ridica deasupra capului şi-i arunca în jos către prăpastie,

şi sudalmele lui Vatrenus care, cu câte o sabie în fiecare mână, se lupta cu câte doi duşmani odată, afundat în zăpadă până la genunchi.

În cele din urmă putu să se ridice în picioare şi duse mâna la centură, după sabie, ca să se arunce şi el în învălmăşeală, poate căutându-şi moartea, dar, cu disperare, nu dădu decât peste teaca goală. Mai sus de el, o altă ceată de călăreţi, cei care veniseră dinspre trecătoare, năvăli dinspre vârful dealului şi traversă tot luminişul ca să coboare şi mai mult, oblic şi în direcţie opusă pentru a evita o coborâre prea bruscă. Deplasarea lor în şir, de-a latul pantei, tăie în două pătura groasă de zăpadă care începu să alunece la vale, devenind o avalanşă din ce în ce mai largă şi mai puternică, până când îi izbi în plin pe Vatrenus şi pe Batiatus, care luptau în partea dinspre vârf, şi apoi pe toţi ceilalţi, inclusiv pe Romulus.

Demetrios şi Orosius încercaseră până în clipa aceea să-l apere cu scuturile de ploaia de săgeţi şi de suliţe duşmane care căutau cu orice preţ să-i dea lovitura de graţie, dar, izbiţi de avalanşă, fură împinşi înapoi fără să-l mai poată ajuta în nici un fel pe băiat. Caii, care erau un obstacol masiv în faţa valului de zăpadă fură doborâţi şi târâţi în prăpastie.

În acest timp, Wulfila continuase să alunece la vale, încercând din răsputeri să nu cadă în prăpastie, afundându-şi mâinile în zăpadă, zdrelindu-şi unghiile şi jupuindu-şi pielea de pe mâini, până când reuşise să se oprească încleştându-şi degetele pe un bolovan apărut în cale. Era atârnat acum pe jumătate în gol şi mâinile îi erau înţepenite de frig, nu-l mai ascultau în dorinţa lui nemăsurată de a scăpa de la moarte, de a se ridica peste buza prăpastiei. Simţea apropiindu-se clipa în care muşcătura gerului îl va obliga să slăbească strânsoarea, când, aproape de el, văzu sabia aceea minunată alunecând şi ea către prăpastie. Îşi mai încetinise alunecarea, dar continua să coboare, din ce în ce mai încet, se apropia tot mai mult de marginea hăului de dedesubt, o văzu atârnând în gol cu mai mult de jumătate din lamă, balansându-se puţin şi, în sfârşit, ca prin minune, oprindu-se. Greutatea mânerului masiv o oprise pe sol în ultima clipă.

Imaginea aceasta parcă îl biciui pe Wulfila: îşi arcui spinarea şi, cu un urlet sălbatic, îşi adună toate forţele corpului său uriaş, ridicându-se până se sprijini cu coatele pe muchia de gheaţă, apoi un genunchi şi, după eforturi uriaşe, pe celălalt. Era salvat. Şi se afla în picioare. Se apropie încet de sabie, dându-şi seama că până şi cea mai

mică vibraţie a terenului sau o adiere de vânt ar fi putut să o facă să cadă, până când fu la câţiva paşi distanţă de ea. Atunci, se întinse pe zăpadă, desfăcând picioarele şi înfigându-şi vârfurile încălţărilor în zăpadă ca punct de sprijin, după care întinse mâna până când apucă mânerul sabiei, strângându-l triumfător în pumn. Se ridică în picioare ridicând sabia către cerul acoperit de nori şi strigătul său victorios ajunse până la nori şi se reflectă în ţurţurii de gheaţă, răsunând de-a lungul văilor împădurite. Apoi urcă pieptiş povârnişul care, cu puţin timp înainte, provocase avalanşa, până când ajunse la oamenii săi şi unul dintre soldaţi îi oferi imediat calul său. Vremea se schimba şi, treptat, se lăsa noaptea.

— Este întuneric acum, le spuse el oamenilor săi. O să ne întoarcem mâine. Cu atât mai mult cu cât ei şi-au pierdut caii şi, chiar dacă vreunul a scăpat, cu siguranţă nu va ajunge prea departe. Aşa că, mâine, să închideţi toate trecerile din vale, la miazăzi şi la miazănoapte de trecătoare. Vreau să nu scape nici unul. Apoi, pe lumină o să căutăm corpurile. Vreau capul băiatului şi acela dintre voi care mi-l aduce va avea o răsplată grasă. Le făcu semn să vină după el şi coborâră cu toţii la staţia de poştă de la trecătoare.

Începea să ningă cu mici cristale de gheaţă ascuţite care înţepau faţa şi mâinile. Apoi, măzărichea se transformă în fulgi din ce în ce mai mari care dansau învârtejiţi în jurul siluetelor călăreţilor ce coborau ca nişte fantome panta, lăsând în urmă bălţi de sânge şi corpuri neînsufleţite. Printre acestea, Wulfila îl descoperi şi pe acela al lui Stefanus, străpuns în spate de o săgeată care-i trecuse până în partea cealaltă şi pe care omul încercase să şi-o smulgă din corp cu ultimele sforţări ale agoniei.

— Sfârşitul pe care-l meritai, cugetă barbarul, şi-şi continuă drumul cu capul plecat şi strângându-şi mantia în jurul umerilor ca să se apere de frig.

Intrară în hanul încălzit de un foc zdravăn din lemn de pin care trosnea neîncetat şi se aşezară pe o bancă în vreme ce hangiul supraveghea un berbec pus la fript într-un proţap şi, între timp, aducea pe mese căni de bere şi bucăţi de pâine. Deşi rănile pe care şi le făcuse în căderea de pe munte îl dureau îngrozitor, Wulfila era peste măsură de bucuros. La şold îi atârna cea mai grozavă sabie pe care şi-ar fi putut-o dori, iar posesorul ei zăcea acum ţeapăn sub o mantie groasă de zăpadă. Ar fi fost foarte uşor să-i reteze şi capul ca pe un ţurţure de

gheaţă.

— Voi, spuse el arătând către cei câţiva soldaţi de-ai săi care erau aşezaţi în faţa sa, îndată ce se luminează de ziuă coborâţi de la şosea până la râul de pe fundul văii şi ocupaţi podul, singurul loc pe unde se poate trece spre Rhetia. Iar voi, şi se îndreptă către grupul din dreapta, voi o s-o luaţi îndărăt, pe şosea până când o să daţi de o cărare care duce tot la podul acela, dar venind dinspre apus. O să aveţi o călăuză, aşa că nu vă puteţi rătăci. În felul acesta n-o să ne scape nici unul. Voi, ceilalţi, şi arătă spre cei aşezaţi în stânga, mergeţi cu mine acolo sus să căutăm cadavrele. Şi, aşa cum v-am mai spus, am aici o pungă cu bani pentru primul care găseşte leşul băiatului şi-i taie capul. Să mâncăm acum şi să bem, să ne veselim, căci norocul a fost de partea noastră. Ridică o cupă plină şi toţi ceilalţi îl imitară, aclamându-l: bucuroşi de izbândă, se puseră pe băut, turnând pe gâtlejuri cantităţi incredibile de bere şi scoţând după fiecare sorbitură câte un râgâit animalic.

Juba reuşi cu mare greutate să se ridice pe toate cele patru picioare, scuturându-şi de zăpadă spinarea şi scoţând fuioare groase de aburi pe nările presărate cu promoroacă. Sforăi scuturând din coamă şi scoase un nechezat asurzitor ca şi cum şi-ar fi chemat stăpânul, dar locul era pustiu şi întunericul se lăsa peste tăcerea serii pe întinderea de zăpadă adusă de avalanşă. Începu să meargă cu greu, la pas, sforăind din când în când şi biciuind aerul cu coada, până când, deodată, se opri şi începu să scurme prin zăpadă cu copitele, încet, dând puţin câte puţin zăpada în lături, până când apăru spinarea stăpânului său, apoi gâtul pe care calul începu să-l mângâie cu botul, suflând aburi calzi pe ceafa bărbatului pe jumătate leşinat. Atingerea aceea uşoară şi căldura răsuflării animalului îi dădură lui Aurelius, aproape înţepenit de frig, puterea de a se mişca. Izbuti cu greu să se sprijine în mâini, apoi în coate, după care se ridică în genunchi, în timp ce Juba necheza încetişor, ca şi cum ar fi vrut să-i încurajeze sforţările, şi, în sfârşit omul se ridică în picioare şi îmbrăţişă grumazul calului.

— Stai cuminte, Juba, stai cuminte, ştiu că eşti viteaz, n-am uitat. Hai să mă ajuţi să-i scot şi pe ceilalţi din zăpadă.

Nu departe de ei, apărută ca printr-o minune, se afla catârca lui Ambrosinus şi Aurelius îşi aminti că la şaua ei era atârnat un scut. Îl desfăcu şi începu să sape în zăpadă folosindu-l ca lopată. Peste câteva

clipe, dădu de pieptul lui Vatrenus care scoase un geamăt.

— Eşti întreg? îl întrebă Aurelius.

— Cred că da, bombăni Vatrenus. Mai ales dacă nu mai sapi în burta mea cu chestia aia.

Dinspre partea cealaltă a povârnişului, din direcţia şoselei, se auzi un scheunat şi, îndată după aceea, apăru Ursinus cu câinele său, înotând înspre ei prin zăpadă. Bărbatul se prezentă celor doi soldaţi spunând:

— Eu sunt cel care a găzduit-o pe Livia şi pot să vă dau o mână de ajutor: câinele meu este dresat să caute oamenii îngropaţi de avalanşe. Nu avem prea mult timp de pierdut: dacă se întunecă, nu mai este nimic de făcut.

— Îţi mulţumesc, răspunse Aurelius. Te rog să ne ajuţi.

Omul dădu din cap şi porni în căutare pe urmele câinelui.

— Hai, Argos, hai, caută, caută-i pe prietenii noştri, hai... Îl cheamă Argos, îi explică lui Aurelius care săpa din nou cu scutul prin zăpadă, ca pe câinele lui Ulisse. Nu-i aşa că-i un nume frumos?

— Cum să nu, spuse Vatrenus. Are un nume tare frumos. Să sperăm că este şi bun la căutat.

În vremea aceasta, câinele adulmecase deja o altă viaţă în pericol şi săpa acum de zor cu labele în zăpadă.

— Săpaţi acolo unde arată el, porunci Ursinus.

Aurelius şi Vatrenus făcură întocmai şi-l scoaseră de sub zăpadă pe Ambrosinus, palid şi pe jumătate leşinat.

— Ajutaţi-ne, repede! răsună o voce din dreapta lor, dinspre stâncile de pe marginea prăpastiei.

Aurelius alergă într-acolo, atent să nu alunece la vale. Văzu ceva care-l lăsă mut de uimire: Orosius atârna deasupra prăpastiei ţinându-se de trunchiul unui pin aplecat deasupra golului, Demetrios se ţinea de mânerul pumnalului înfipt în gheaţă, iar Livia aluneca în jos de-a lungul corpului său, întinzându-şi picioarele către braţele lui Orosius care se agăţă de ele. Livia începu atunci să se caţere în sus, ţinându-se de centura lui Demetrios care îşi încleştase disperat mâinile pe mânerul pumnalului. Aurelius îşi dădu seama că tovarăşul său nu mai putea rezista mult timp. Cu o mână îşi înfipse şi el pumnalul în gheaţă, iar pe cealaltă o întinse ca să-l apuce pe Demetrios care, bizuindu-se pe aceasta, se târî mai sus, înfigându-şi din nou arma într-un strat de gheaţă mai gros. Acest nou punct de sprijin era mai rezistent, astfel

încât, cu ajutorul lui Aurelius, acest adevărat lanţ uman putu face o sforţare hotărâtoare pentru a se salva.

— Batiatus pe unde o fi? întrebă Aurelius.

— Ultima oară când l-am văzut, se rostogolea la vale pe povârniş, în luptă cu doi sau trei duşmani, nu mai ştiu nici eu. O să vezi că apare el, răspunse Demetrios.

— Dacă nu cumva l-au ucis, se îndoi Aurelius.

— Da, dacă nu cumva l-au ucis, repetă şi Demetrios. Dar nu prea cred.

Un sunet ca un grohăit se auzi din apropiere şi un războinic barbar se ridică în faţa Liviei care-i trimise o lovitură de picior în faţă, făcându-l să se rostogolească spre prăpastie.

— Unde-i Romulus? întrebă fata în clipa următoare, nevăzându-l pe nicăieri, dar vocea lui Ambrosinus răsună chiar atunci, plină de îngrijorare.

— Veniţi fuga încoace! striga el. Veniţi, pentru numele lui Dumnezeu!

Silueta uriaşă a lui Batiatus apăru în acel moment de după marginea pantei dinspre răsărit şi etiopianul se apropie cât de repede putu.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el gâfâind.

— Cred că l-a găsit pe băiat, răspunse Aurelius pe un ton care, însă, nu era câtuşi de puţin vesel.

Se apropiară de locul din care se auzea scheunatul câinelui şi-l văzură pe Vatrenus care ridica pe braţe corpul aparent fără viaţă al lui Romulus. Figura veteranului, biciuită de vânt, era ca o mască împietrită de durere. Livia atinse mâinile îngheţate şi vinete ale băiatului şi izbucni în lacrimi.

— Oh, Doamne Dumnezeule, nu! Nuuu!

Aurelius se apropie şi-i aruncă lui Vatrenus o privire întrebătoare.

— E mort, răspunse soldatul. Nu se mai simte bătaia inimii nici la mână, nici la gât.

Se priviră cu toţii unul pe altul, parcă rătăciţi. Batiatus plângea şi-şi ştergea lacrimile cu dosul palmei în care încă mai ţinea sabia. Doar Ambrosinus părea să-şi mai fi păstrat cumpătul în vârtejul acela de vânt şi de disperare.

— Trebuie să căutăm un adăpost, repede, spuse el luând

comanda micului grup de oameni deznădăjduiţi. N-avem nici o clipă de pierdut. Dacă ne prinde noaptea aici, suntem pierduţi.

— Atunci, haideţi după mine, spuse Ursinus. N-avem mult de mers, e aproape. Dar ţineţi-vă aproape de mine ca să nu vă rătăciţi.

Porni la drum pe la jumătatea coastei, înconjurând muntele pe latura de miazănoapte, până când ajunse în dreptul unei stânci plate care se sprijinea pe marginea peretelui de piatră. Trunchiuri de brad înfipte unul lângă altul în pământ o rezemau şi alcătuiau un adăpost ferit de vânt din trei părţi. Se strecură înăuntru şi-i chemă şi pe ceilalţi. În dreptul peretelui de stâncă era aşternut un strat gros de frunze uscate şi de rămurele moi de pin, iar pereţii din lemn erau căptuşiţi cu piei de capră tăbăcite.

— Aici aduc caprele ca să fete, spuse Ursinus. Nu vă pot oferi ceva mai bun.

Vatrenus lăsă jos corpul băiatului şi Livia izbucni din nou într-un plâns deznădăjduit, întorcându-şi faţa către perete. Ambrosinus părea să nu vadă şi să nu audă nimic. Prin minte îi treceau amintiri de demult, încă vii în memorie: un copil pe moarte în pătucul său, sub un cort dintr-o pădure din Apenini, cu mulţi ani înainte; o femeie înlăcrimată, cu o ţinută mândră, dar copleşită de durere... Nu putea să se dea bătut, în nici un caz. Îl mângâie pe păr, apoi începu să-l dezbrace.

— Dar... ce vrei să faci?

Ambrosinus puse o mână pe pieptul gol al copilului şi închise ochii.

— O fărâmă de viaţă mai există în el, spuse. Trebuie s-o alimentăm.

Aurelius clătină din cap neîncrezător.

— Bine, dar nu vezi că-i mort? A murit.

— Nu poate să fie mort, răspunse calm Ambrosinus. Profeţia nu minte.

Se întunecase de-acum şi singurul răspuns la cuvintele lui fu şuieratul mânios al vântului care biciuia muntele. După ce-l dezbrăcase pe băiat până la brâu, Ambrosinus îl aşezase pe stratul de frunze şi paloarea membrelor sale ieşea în evidenţă în întunericul aproape complet. Ambrosinus îi spuse lui Batiatus:

— Tu ai în tine mai multă căldură decât oricare dintre noi, îi spuse, pentru că păstrezi în tine arşiţa Africii. Dezbracă-te până la brâu

şi ţine-l strâns în braţe, lipit de tine, fă în aşa fel încât inima ta să bată alături de a lui. Eu o să încerc să aprind un foc.

Batiatus făcu întocmai cum i se spusese, îl ridică pe băiat ca pe un fulg şi-l ţinu strâns lipit de el. Livia aruncă peste ei o pătură, ca să nu se piardă nici o picătură de căldură. Aurelius şi Vatrenus clătinau neîncrezători din cap, descurajaţi.

Ambrosinus, mergând pe brânci, adună de pe pereţi muşchi uscat şi făcu din el un mic mănunchi compact. Deasupra puse frunze uscate, apoi îşi scoase din desagă pietrele care-i serveau drept amnar şi începu să le lovească una de alta, cu mişcări pline de pricepere. Apărură scântei mari la baza micului mănunchi de muşchi şi, în cele din urmă, apăru un punct roşu, abia vizibil; atunci, Ambrosinus se aplecă şi începu să sufle. Cu toţii îl priveau uluiţi, neputând să înţeleagă ce făcea. Dar micul punct roşu începea să crească puţin câte puţin şi bătrânul continua să facă fără încetare ceea ce începuse, ca şi cum ar fi suflat ca să reaprindă viaţa aproape stinsă a băiatului său.

La un moment dat, o flăcăruie sclipi în întuneric, atât de mică încât abia putea fi zărită. Dar, curând, crescu, lichenii din jur se aprinseră alimentând-o, făcând-o, cu fiecare clipă care trecea, din ce în ce mai mare şi mai puternică. Şi Ambrosinus nu se oprea, continuând să adauge ghemotoace de muşchi uscat, apoi câteva frunzuliţe, o crenguţă..., până când mica flacără deveni un foc în toată regula, dând lumină, alungând treptat întunericul din modestul adăpost, învăluind în căldură corpurile înghesuite în acel spaţiu strâmt, ochii scânteietori ai lui Ambrosinus şi faţa lată a uriaşului etiopian căruia i se vedeau în penumbră ochii larg căscaţi din care se scurgeau lacrimi mari. Erau lacrimi de bucurie.

— Respiră, spuse Batiatus.

Ambrosinus privi în jur cu ochi parcă goi de expresie, privirea unui om abia trezit dintr-un somn adânc, în toiul nopţii, după un coşmar înspăimântător.

Se strânseră cu toţii în jurul lui Romulus îmbrăţişându-l care mai de care, până când Ambrosinus le spus:

— Liniştiţi-vă, luaţi-o mai încet, băiatul este încă slăbit. Lăsaţi-l să-şi vină în fire şi să mai prindă puteri.

Ursinus ieşi prin preajmă ca să mai adune nişte vreascuri uscate şi le puse pe foc, apoi înşiră alte blănuri în dreptul intrării ca să nu lase frigul să intre. În adăpostul cel strâmt începu să se simtă puţină

căldură şi Romulus se încălzi întinzând mâinile către flăcări.

— El te-a readus la viaţă, îi spuse Ambrosinus, arătând înspre Batiatus.

Romulus se ridică şi-l îmbrăţişă cu toată puterea pe etiopian şi Batiatus îl îmbrăţişă şi el, dar cu grijă ca să nu-i rupă vreun os. Aurelius spuse:

— Mă duc afară să pun o pătură pe cal; este singurul care ne-a mai rămas în afară de catârca lui Ambrosinus care nu ne va fi de prea mare folos. La noapte o să se lase un ger straşnic.

Dar Ambrosinus observă tristeţea din privirile sale, contrastând cu bucuria din ochii celorlalţi. Aşteptă câteva clipe după care îşi aruncă mantia pe umeri şi ieşi, spunând:

— Trebuie să am şi eu grijă de catârca mea.

Aurelius se afla lângă Juba, se ghemuise sub mantie şi părea să privească înspre vale şi râu. Vocea lui Ambrosinus parcă îl trezi din visare.

— Două adevăruri, două imagini diferite şi opuse din trecutul tău, cea a Liviei şi cea a lui Wulfila... Căreia dintre ele să-i dai crezare?

Aurelius nici nu se întoarse, se ghemui înfăşurându-se mai bine în mantie, ca şi cum frigul i-ar fi pătruns până în suflet.

— Dacă le ştii pe amândouă, de ce nu-mi spui tu?

— Este adevărat, am auzit cuvintele barbarului aceluia, dar îi ceri prea mult unui biet dascăl. Tu te lupţi acum cu un adevăr apărut din bezna trecutului, o pată pe conştiinţă de care nu ştiai.

Aurelius nu spuse nimic.

— Doare, ştiu, continuă Ambrosinus, dar este mai bine că se întâmplă aşa. Când răul se află ascuns, undeva în adânc, ne macină fără să putem găsi vreun leac şi, uneori, ne poate lua prin surprindere în orice clipă. Acum, cel puţin, ştii cum stai.

— Nu ştiu nimic.

— Asta nu se poate. Trebuie să-ţi aminteşti ceva.

Aurelius oftă. În sinea sa, îşi dădea seama că are nevoie să vorbească, să se destăinuie cuiva care i-ar putea uşura sufletul de povara care-l apăsa.

— Doar nişte frânturi de amintiri, spuse el. Şi un vis urât care revine din când în când...

— Care? îl îmboldi Ambrosinus. Ce vis?

Vocea lui Aurelius căpătă un tremur uşor.

— E noapte... Doi bătrâni, fiecare dintre ei legat cu încheieturile mâinilor de câte un stâlp. Pe corpurile lor se văd semnele unor torturi îngrozitoare şi apoi...

— Şi apoi... un barbar uriaş se apropie cu sabia scoasă din teacă şi... şi îi străpunge pe rând, unul după altul.

Spunând acestea, soldatul scoase un suspin adânc, ca şi cum ar fi trecut printr-un efort supraomenesc.

— Cine sunt? întrebă Ambrosinus. Poate că în asta se află secretul existenţei tale.

— Nu ştiu, răspunse Aurelius, acoperindu-şi ochii cu palmele, nu ştiu.

Ambrosinus simţea cât de mare era chinul din sufletul acelui bărbat viteaz şi-i puse o mână pe umăr.

— Nu te lăsa doborât, îi spuse. Oricine ai fi fost cândva, nu are importanţă. Nu există decât prezentul şi poţi fi mândru de el. Iar băiatul acela s-ar putea să-ţi ofere un viitor. Ai văzut tu însuţi că forţa sa vitală este aproape imposibil de oprit.

— Am pierdut sabia, spuse Aurelius.

— Nu te mai gândi la ea, o s-o găsim, sunt sigur de asta. Şi o să-ţi regăseşti şi trecutul, dar va trebui să treci prin infern, aşa cum a făcut deja copilul acela nevinovat.

XXVII

Cu o oră înainte de ivirea zorilor, pe când era încă întuneric, Demetrios îşi termină ultimul schimb de pază şi-şi trezi tovarăşii. Erau cu toţii înţepeniţi de frig, deşi reuşiseră să întreţină micul foc din interiorul adăpostului şi chiar şi cele două animale care petrecuseră noaptea sub cerul liber fuseseră aduse pe rând înăuntru, pentru a le feri câtuşi de puţin de frigul pătrunzător. După marea bucurie prilejuită de faptul că scăpaseră cu viaţă şi de nesperata salvare a lui Romulus, cu toţii erau nevoiţi acum să facă faţă unei realităţi foarte dure, dacă nu chiar disperate. Nu le mai rămăsese decât un cal şi o catârcă, iar sabia lui Aurelius se afla acum în mâinile lui Wulfila care, cu siguranţă, abia aştepta să pună la încercare puterea ei teribilă. Cum îşi vor mai putea continua drumul, dar, mai ales, cum vor putea scăpa de Wulfila şi de oamenii lui, în caz că ar fi fost descoperiţi? Era clar că duşmanii se vor întoarce pe muntele de deasupra lor pentru a căuta cadavrele şi eventuale urme ale fugarilor pe care ninsoarea de peste noapte nu le putuse şterge cu totul.

Cu toţii fură de acord, după ce se sfătuiră, că locul acela trebuia părăsit cât mai grabnic pentru a coborî în vale şi a trece graniţa. Ursinus îi sfătui să se grăbească să treacă râul, înainte ca duşmanii să le dea de urmă. Apoi, îşi luă, cuprins de o mare emoţie, rămas bun de la fiecare dintre ei.

— Râul este drept în faţa voastră şi tot acolo este şi podul de bărci, nu vă puteţi rătăci. Dacă n-aş fi atât de bătrân, aş veni şi eu cu voi şi ar fi cea mai mare onoare pentru mine să lupt pentru împăratul meu, dar, aşa stând lucrurile, mai mult v-aş încurca şi, apoi, trebuie să mă întorc la casa mea ca să văd ce face bătrânica mea care o fi încă moartă de spaimă.

Se apropie de Romulus şi îi sărută mâna cu un respect adânc.

— Domnul Dumnezeu să te păzească, Cesare, oriunde vei merge şi fie ca prin persoana ta numele de roman să dăinuie multe secole de-acum încolo.

Spunând acestea, se îndepărtă împreună cu câinele său, ca să ajungă acasă înainte de a se lumina de ziuă. Îl priviră plecând, emoţionaţi cu toţii şi îngrijoraţi că li s-ar fi putut întâmpla ceva rău lui şi soţiei sale din cauză că îi ajutase la nevoie.

— Să plecăm şi noi acum, spuse Ambrosinus. Nu mai avem prea mult timp.

Începură să coboare încet spre vale, cu Aurelius rămas în urmă, ţinându-l pe Juba de frâu, în timp ce Vatrenus conducea coloana căutând un traseu mai puţin abrupt şi mai uşor. La un moment dat, ridică un braţ şi dădu comanda de oprire.

Aurelius veni în grabă lângă el.

— Ce s-a întâmplat?

— Uită-te şi tu, răspunse Vatrenus.

La capătul coborâşului se afla o porţiune de teren mai plat, cam de două sau trei sute de picioare în lăţime, traversat în partea de nord de un râu care sclipea prin întunericul din vale. Malurile erau legate printr-un pod de plute legate împreună prin două funii groase bine ancorate la capete. Dincolo de râu, la o distanţă cam de o sută de picioare, se zărea, ca o pată mai întunecată pe fondul alb al zăpezii, o pădure deasă de brad.

— Da, acela este podul. Dacă reuşim să trecem dincolo suntem salvaţi. O să ne strecurăm în pădurea aceea unde ne va fi uşor să ne pierdem urma. Cel puţin aşa sper.

— Eu nu vorbeam despre pădure, îl corectă Vatrenus. Priveşte acolo, în depărtare, în stânga, nu vezi nimic?

Lui Aurelius îi scăpă o înjurătură:

— Nenorociţii ăştia de pui de căţea! Şi ce ne facem acum?

Într-adevăr, în direcţia arătată de Vatrenus, se zărea, în ceaţa dimineţii, o coloană de soldaţi barbari care înaintau în direcţia podului.

— Iar din partea aia vin alţii, spuse Demetrios, arătând înspre un alt grup care înainta din dreapta. Ne-au prins în cursă.

— Nu, mai avem o speranţă, interveni Livia. Tu, Aurelius, mai ai calul: ia-l pe Romulus cu tine şi, îndată ce coborâşul se face mai lin, porneşte cu toată viteza spre pod. Barbarii înaintează destul de greu pentru că, pe unde merg ei, zăpada este mai înaltă. Noi o să ne căutăm o ascunzătoare şi o să te ajungem din urmă la noapte, mergând pe jos.

— Nu cred că se poate, îi contrazise Ambrosinus. Aceia de acolo au, cu siguranţă, ordin să apere podul, aşa că vom rămâne despărţiţi pentru totdeauna. Aruncă o privire către catârca sa şi spre scuturile legate de-o parte şi de alta a şeii, după care se lumină la faţă. Ascultaţi aici, mi-a venit o idee: acum şase secole, o ceată de războinici cimbri a reuşit să scape în Alpi din încercuirea în care-i prinsese consulul Lutatius Catulus alunecând la vale pe zăpadă cu ajutorul scuturilor.

— Pe scuturi? întrebă Vatrenus, nevenindu-i să creadă.

— Da, ţinându-se de curelele din interiorul scutului. Scrie în *Vieţile* lui Plutarh. Dar trebuie s-o pornim imediat.

Urmară câteva clipe de ezitare, dată fiind aparenta absurditate a unei asemenea propuneri, apoi, unul câte unul îşi luară scuturile şi le puseră pe zăpadă.

— Uitaţi-vă, le explică Ambrosinus, trebuie să vă aşezaţi în interior şi să vă ţineţi de chingi, iată aşa. Deplasând greutatea corpului spre dreapta sau spre stânga şi trăgând în acelaşi fel de chingi, veţi reuşi să vă păstraţi pe direcţia dorită. Aţi priceput?

Dădură cu toţii din cap în sens afirmativ, chiar şi Batiatus care, năucit de-a binelea, privea coborâşul rapid care ducea către pod. Între timp, Aurelius, după ce-l aşezase pe Romulus în faţa sa, începu să coboare în zigzag până când, ajungând într-un loc ceva mai neted, îl îndemnă cu călcâiele pe Juba, mai întâi la un trap mai rapid şi apoi la galop, străbătând întinderea de zăpadă. În scurt timp, barbarii care veneau din ambele direcţii îşi dădură seama de ceea ce urma să se întâmple şi dădură pinteni cailor, dar viteza lor era încetinită de

zăpada care se adunase în special pe laturile povârnişului, astfel încât Aurelius părea să-şi poată menţine avantajul iniţial.

— Dii, Juba! striga el îndemnându-şi calul, în timp ce Romulus privea când în lături ca să vadă câte de mult se apropiau urmăritorii, când în urmă, pentru a vedea dacă Ambrosinus îşi punea într-adevăr în aplicare planul nebunesc. Şi rămase uluit când văzu ceea ce se petrecea:

— Uite, Aurelius! strigă. Sosesc şi ei! Şi, îndată după aceea, unul după altul, ţâşniră, pe dreapta şi pe stânga scuturile pornite cu toată viteza la vale, fiecare condus de cel care se afla deasupra: Demetrios, Vatrenus, Orosius, Livia, Ambrosinus însuşi cu pletele lui lungi şi albe fluturându-i în vânt şi, mai la urmă, Batiatus care îşi menţinea cu greu echilibrul pe scutul care părea o biată coajă de nucă în comparaţie cu statura sa.

Aurelius îşi continuă cursa şi trecu pe pod în galop, ducându-se în marginea pădurii, apoi se întoarse ca să vadă ce făceau tovarăşii săi şi văzu că, tocmai în clipele acelea, avalanşa aceea de corpuri omeneşti ajungea pe porţiunea netedă de la poalele pantei şi coborârea se încheia cu o buşitură zdravănă. Ceea ce urmă fu o chestiune de clipe. Vatrenus se ridică primul, văzu că barbarii ajunseseră foarte aproape şi dintr-o parte şi, din alta, privi podul şi înţelese că nu-i mai rămânea decât o singură posibilitate. Strigă la ai lui:

— Cu toţii pe pod! Să trecem râul!

Ceilalţi se ridicară de pe jos cât de repede putură şi alergară după el până ajunseră pe pod. Vatrenus ordonă:

— Batiatus, tu şi Demetrios, tăiaţi în partea aceea, eu şi Orosius aici! La semnalul meu... acum!

Aurelius dădu să se apropie, dar securile şi săbiile izbiseră deja funiile de ancorare şi întregul pod de plute o luă la vale, purtat în mare viteză de valurile râului, lăsându-i pe barbari păcăliţi şi în culmea furiei. Wulfila ajunse chiar în acele clipe la marginea apei şi-i strigă lui Aurelius:

— O să te găsesc eu, laşule, o să te găsesc oriunde te-ai ascunde, chiar dacă ar fi să te urmăresc până la capătul lumii!

Aurelius tresări: pentru prima oară în viaţă nu putea reacţiona la o provocare atât de aspră. Dar nu scoase nici o vorbă, îşi îndemnă calul şi se făcu nevăzut după câteva clipe.

După ce merseră cam o milă, Romulus, care nu pierdea nici o clipă din ochi apele râului, văzu la un moment dat podul de plute trecând purtat cu mare viteză de curent şi i se păru că nu lipsea nimeni. Erau agăţaţi de frânghiile care serveau drept parapet şi se ajutau unul pe altul încercând să nu cadă în vârtejurile pe care râul le forma la tot pasul. Apoi, ciudata ambarcaţiune dispăru în spatele unui pâlc de copaci care o acoperi vederii. Abia mai avu timpul să strige:

— Uite-i! dar ei dispăruseră deja.

Aurelius lăsă calul la pas.

— Aşa n-o să-i mai ajungem niciodată! se plânse băiatul.

— Nu există cal care să se poată măsura cu viteza curentului unui râu de munte. Panta este mare şi apele coboară la vale foarte repede. Şi, apoi, Juba este obosit şi trebuie să ne ducă pe amândoi, nu trebuie să-i cerem mai mult decât poate da. Dar nu-ţi face griji: o să mergem mai departe pe firul apei şi sunt sigur că prietenii noştri fie că vor ajunge la un loc puţin adânc lângă mal şi se vor opri, fie vor acosta după dorinţă când apele râului se vor mai linişti ajungând la şes. Acolo o să ne aştepte şi o să fim din nou împreună.

— Dar de ce au făcut asta? întrebă Romulus. Ar fi putut să treacă pe pod şi abia după aceea să taie funiile la capătul de pe malul nostru.

— Aşa este, dar Vatrenus a luat cea mai înţeleaptă decizie: a acţionat ca un adevărat strateg şi ca un brav soldat ce este. A fost extraordinar, ia gândeşte-te: dacă ar fi făcut după cum spui tu, am fi fost împreună cu toţii, dar pe jos şi, prin urmare, am fi mers atât de încet încât barbarii ar fi avut timpul să arunce vreo punte improvizată peste apele râului sau să le oprească mai sus, ca să ne ajungă din urmă, fără prea mari eforturi, în maximum o zi de mers. În felul acesta, însă, tovarăşii noştri au posibilitatea, dacă reuşesc să se salveze, să ia o distanţă mai mare de urmăritori, în timp ce noi, pentru că suntem doar doi, ne putem mişca mult mai rapid şi mai uşor, ne putem ascunde, putem schimba direcţia de mers sau poate chiar să mai găsim un cal şi astfel viteza noastră de mers să crească mult.

Romulus se gândi câteva clipe, apoi spuse:

— Cred că ai dreptate, dar mă întreb ce poate gândi Ambrosinus şi cum s-o fi simţind acum, când suntem despărţiţi.

— Ambrosinus se descurcă foarte bine şi sfaturile sale vor fi neînchipuit de preţioase pentru prietenii noştri.

— Şi asta este adevărat, dar îţi dai seama că este pentru prima

oară de când m-a întâlnit, la vârsta de cinci ani, că suntem despărţiţi unul de altul?

— Vrei să spui că el s-a aflat întotdeauna alături de tine de când îl cunoşti?

— Aşa este. Mai mult decât tata şi mai mult decât mama, mai mult decât oricine altcineva. Este omul cel mai înţelept şi mai inteligent pe care l-am cunoscut vreodată şi mă surprinde mereu prin tot ce face: de când am fost luaţi prizonieri de Odoacru, l-am văzut făcând lucruri pe care nu le mai făcuse niciodată şi nu m-aş mira câtuşi de puţin să mai aibă în minte cine ştie câte secrete şi cine ştie câte alte posibilităţi.

— Cred că ţii foarte mult la el, spuse Aurelius.

Băiatul zâmbi, amintindu-şi de unele momente din viaţa petrecută împreună cu preceptorul său.

— Câteodată este foarte ciudat, spuse, dar este omul pe care-l iubesc cel mai mult pe lume.

Aurelius nu mai spuse nimic. Îndemnă calul să meargă mai repede ca să nu rămână prea în urmă faţă de podul de plute, pe care şi-l închipuia plutind foarte repede pe râu, şi nici să nu se apropie prea mult urmăritorii care aveau, probabil, intenţia ca la prima ocazie să treacă apa. Merseră mult timp aşa, fără nici un obstacol, prin locuri minunate, admirând crestele munţilor pe care soarele la asfinţit le scălda într-o lumină purpurie, pe lângă lacuri de o limpezime incredibilă, lucind ca nişte oglinzi care reflectau verdele intens al pădurilor, albul orbitor al zăpezilor, albastrul curat al cerului. Romulus era copleşit de atâta frumuseţe şi privea uluit în jurul său la fiecare schimbare de privelişte sau de lumină. Aurelius îi mai dădu lui Juba puţin răgaz ca să se odihnească, lăsându-l din nou să meargă la pas.

— N-am mai văzut niciodată aşa ceva, spuse Romulus. Ce ţinut o fi acesta?

— În vechime era ţara helveţilor, un popor care aparţinea neamului celţilor care a avut curajul să-l înfrunte pe marele Caesar.

— Cunosc episodul acela, răspunse Romulus. Am citit *De Bello Gallico* de mai multe ori. Dar de ce au vrut oare să părăsească un ţinut atât de frumos?

— Oamenii nu se mulţumesc niciodată cu ceea ce au, răspunse Aurelius. Sunt condamnaţi să caute mereu altceva: noi pământuri, noi zări, noi bogăţii. Aşa cum indivizii luaţi separat doresc să se ridice

deasupra celorlalţi, să exceleze prin bogăţie sau prin vitejie sau prin isteţime, tot aşa se întâmplă şi cu popoarele şi cu naţiunile. Acest lucru dă naştere, pe de o parte, unor progrese neîntrerupte în domeniul cunoaşterii, al explorării de noi teritorii, al meşteşugurilor şi, în general, în cele mai variate activităţi umane, pe de altă parte duce la conflicte şi la ciocniri deseori sângeroase. Este un efort supraomenesc şi zadarnic: pentru tot ceea ce obţinem cu preţul unor strădanii uriaşe plătim pe urmă un preţ cumplit. Şi, deseori, la sfârşit, pierderile sunt mai mari decât avantajele obţinute. Helveţii aveau munţii şi poate că-şi doreau câmpii, terenuri întinse şi roditoare. Sau poate că se înmulţiseră peste măsură şi văile acestea deveniseră neîncăpătoare pentru ei. Credeau că dacă se vor întinde şi la câmpie vor deveni un popor mai puternic, mai numeros şi, prin urmare, va creşte şi forţa lor militară. Dar, până la urmă, au ajuns să dispară.

— Şi tu, Aurelius, întrebă Romulus, tu ce ţi-ai dori? Ce ai vrea?

— Eu aş vrea... pace.

— Pace? Nu pot să cred aşa ceva: tu eşti un războinic, cel mai puternic şi mai curajos pe care l-am văzut vreodată.

— Nu sunt un războinic, sunt doar un soldat. Nu-i acelaşi lucru. Lupt doar de nevoie, pentru a apăra ceva în care cred. Dar nimeni nu ştie mai bine decât un soldat, decât un *miles,* cât de îngrozitor este războiul. Aş vrea ca, într-o bună zi, să trăiesc într-un loc liniştit şi singuratic, să cultiv pământul şi să cresc animale, să pot dormi liniştit fără să trebuiască să sar în picioare în toiul nopţii, la cel mai mic foşnet, cu sabia pregătită în mână. Să mă trezesc la cântecul cocoşilor şi nu la semnalul de trâmbiţe care dau alarma. Şi mi-aş dori, mai ales, pacea sufletească de care n-am avut parte niciodată. Par dorinţe, la urma urmelor, modeste şi totuşi imposibil de realizat. Trăim într-o lume care parcă a înnebunit, o lume în care nimic nu mai este sigur pentru nimeni.

Soarele cobora acum sub linia orizontului trimiţându-şi ultimele raze împurpurate pe crestele maiestuoase care se înălţau în jurul lor. Aurelius căută să se apropie cât mai mult de râu ca să nu piardă contactul cu singura cale pe care ar fi ajuns la camarazii săi, dar îşi dădea seama că în acelaşi timp exista riscul de a fi descoperit de oamenii lui Wulfila care, cu siguranţă, nu renunţaseră la urmărire.

— O să ne odihnim cât mai puţin posibil, spuse, şi după aceea o s-o pornim din nou la drum.

— Ei unde or fi în clipa aceasta? întrebă Romulus.

— În faţa noastră, desigur, la cel puţin o zi de mers. Râul nu se odihneşte niciodată, curge la vale toată ziua şi toată noaptea, iar ei călătoresc o dată cu râul. Noi trebuie să mergem pe cărări abrupte, strâmte şi anevoioase, trecând prin păduri şi peste pâraie.

Romulus luă păturile de la şa, pregătind cu ele un culcuş în scobitura unei stânci, într-un loc mai ridicat care domina împrejurimile, în timp ce Aurelius scotea zăbala calului şi-i punea căpăstrul.

— Aurelius...

— Da, Cezare.

Romulus ezită o clipă, nedumerit de insistenţa cu care Aurelius folosea acest titlu, apoi întrebă:

— S-ar putea să nu-i mai găsim niciodată?

— Este o întrebare la care cunoşti deja răspunsul: da. Poate că pe râul acesta sunt vârtejuri, poate şi cataracte şi ţancuri care ies din apă şi pot face ţăndări plutele acelea. Dacă ar cădea în râu, apa este aproape îngheţată şi nimeni nu poate rezista decât foarte puţin timp. Şi totul în jur nu-i decât gheaţă şi zăpadă. Pe timp de iarnă, muntele este locul cel mai neprietenos. În plus, ar putea fi pe aici bande de tâlhari, grupuri de soldaţi dezertori porniţi în căutarea prăzilor, într-o asemenea lume, pericolele sunt nenumărate.

Romulus se culcă în tăcere, învelindu-şi umerii cu pătura.

— Dormi, îi spuse Aurelius, Juba o să ne fie o santinelă pricepută: dacă s-ar apropia cineva, el ne va da de ştire şi vom putea pleca imediat. În plus, eu dorm întotdeauna iepureşte.

— Şi ei? La ce distanţă de noi s-ar putea afla?

— Urmăritorii noştri? Nu ştiu. Poate că la câteva ore de mers, poate la o jumătate de zi, poate la mai mult. Dar nu cred că sunt prea departe. Şi noi lăsăm urme destul de evidente pe zăpadă, aşa că până şi un copil ar putea merge după ele.

Romulus mai tăcu o vreme, după care mai întrebă:

— Ce s-ar întâmpla dacă ne-ar ajunge din urmă?

Aurelius ezită câteva clipe înainte de a-i răspunde.

— Faci faţă primejdiilor atunci când ele apar. Dacă te gândeşti prea mult la ele, nu faci decât să-ţi înrăutăţeşti situaţia: creşte frica, imaginaţia face ca ameninţarea să devină mai mare decât în realitate. Când te afli pe neaşteptate în faţa primejdiei, mintea îşi pune în

mişcare toate resursele, corpul îţi este întărit de o energie nouă, bătăile inimii se îndesesc, muşchii se încordează şi sunt gata de luptă, duşmanul devine o ţintă care trebuie doborâtă, sfărâmată, nimicită...

Romulus îl privi cu o admiraţie neţărmurită.

— Tu nu eşti doar un soldat, Aurelius. Eşti şi un războinic...

— Devii astfel după ce ani de zile eşti nevoit să trăieşti în mijlocul unor ameninţări permanente, printre grozăvii şi distrugeri, printre masacre şi nenorociri, torturi şi maltratări de tot felul. În fiecare dintre noi există o fiară adormită şi războiul este acela care o trezeşte.

— Pot să te mai întreb ceva?

— Sigur că da.

— La ce te gândeşti când stai tăcut ore întregi şi nu auzi nici cuvintele mele atunci când încerc să-ţi spun ceva?

— Chiar fac aşa ceva?

— Da. Poate că te plictisesc cu sporovăiala mea sau chiar te enervez.

— Nu, Cezare, nu... Încerc doar să... caut să...

— Ce anume?

— Să-mi amintesc unele lucruri.

Podul de plute, scăpat din funiile care-l ţineau legat la mal, fusese târât cu mare viteză de curent şi îşi păstrase la început poziţia de-a curmezişul albiei râului, ceea ce putea duce repede la o nenorocire. Se vedea, într-adevăr, cam la o jumătate de milă mai la vale, o stâncă ascuţită în mijlocul apei care ar fi despicat în două fragila alcătuire de buşteni. Ambrosinus îşi dădu seama imediat de pericol şi strigă:

— Treceţi cu toţii pe pluta de la margine, repede! şi el ajunse primul mergând în patru labe ca să nu cadă în apă. Ceilalţi îl urmară şi, pe măsură ce greutatea creştea pe pluta din stânga, aceasta plutea mai iute şi venea în faţă, în timp ce restul plutelor se deplasau tot spre stânga. Orientat astfel, convoiul trecu prin dreapta stâncii, foarte aproape, dar fără să se izbească de ea şi cu toţii respirară uşuraţi.

— Avem nevoie de nişte pari ca să-i folosim în loc de vâsle, spuse Ambrosinus. Încercaţi să prindeţi din mers vreo creangă mai groasă dusă de ape.

— Am putea să desprindem o parte din plute, propuse Vatrenus.

— Nu, am căpăta o viteză prea mare şi am pierde din stabilitate, coada aceea lungă a plutelor de la urmă menţine direcţia pe firul apei. Avem nevoie cât mai repede de pari cu care să vâslim.

Dar pe apă nu pluteau crengi groase, ci doar beţe prea subţiri pentru a fi folosite ca vâsle. Atunci, Batiatus se apropie de balustradă.

— Ăsta ar fi bun? strigă el ca să se facă auzit prin vuietul din jur.

Ambrosinus îi răspunse afirmativ şi etiopianul smulse fără prea mare efort parapetul din stânga, un fel de par lung, cioplit grosolan, şi se duse lângă Ambrosinus care acum făcea pe cârmaciul acelei ciudate ambarcaţiuni. Viteza continua să fie foarte mare şi în faţă păreau să apară cataracte: apa parcă fierbea şi făcea spume din mijlocul apei către dreapta, până aproape de mal şi Ambrosinus îi ordonă lui Batiatus să înfigă în partea stângă parul, pe fundul apei, cu toată puterea de care era în stare şi chiar mai mult decât atât. Batiatus execută cu o surprinzătoare pricepere manevra şi pontonul coti spre stânga trecând razant pe lângă cataractă, dar coada nu reuşi să-şi schimbe direcţia la fel de repede ca plutele din faţă, astfel încât ultimul segment se izbi violent de stâncile care ieşeau din apă şi se sfărâmă cât ai clipi din ochi.

Oamenii se întoarseră să privească buştenii transformaţi în mii de aşchii risipite printre vârtejurile înspumate ale cataractelor, apoi atenţia lor se îndreptă imediat asupra necesităţii de a-şi menţine echilibrul ameninţat de zdruncinături şi clătinături. În unele momente aveau senzaţia că se aflau călare pe un cal sălbatic, atât de dese şi de puternice erau oscilaţiile plutelor pe valurile care urmau forma neregulată a fundului apei şi a malurilor. Bolovani uriaşi îndreptaţi către centrul curentului făceau să apară praguri şi vârtejuri neaşteptate, iar după scurte porţiuni pe care albia râului se lărgea şi viteza mai scădea urmau altele pe care panta creştea şi viteza creştea din nou, obligându-i pe ciudaţii navigatori la eforturi permanente şi susţinute pentru a rămâne în picioare. La un moment dat, curentul începu să se mai domolească şi obstacolele de la fundul apei deveniră mai rare şi mai puţin periculoase, dar apărură porţiuni întinse de prundiş pe care puteau eşua oricând şi efectele ar fi fost la fel nedorite. În una dintre aceste schimbări neaşteptate de direcţie, Orosius îşi pierdu echilibrul, se rostogoli pe podina din scânduri şi căzu în apă.

— Orosius a căzut în apă! strigă îngrijorat Demetrios. Repede, să-l ajutăm, curentul îl îneacă!

Vatrenus tăie cu o lovitură de sabie una dintre funiile care serviseră la ancorarea podului şi o aruncă de mai multe ori înspre camaradul său din apă, dar acesta nu reuşi s-o prindă.

— Dacă nu reuşim să-l scoatem, o să moară de frig, strigă Ambrosinus.

Atunci, Livia, fără să scoată vreo vorbă, îşi legă funia de mijloc şi-i dădu lui Vatrenus celălalt capăt.

— Ţine-o bine, spus ea şi se aruncă în apă înotând din toate puterile către Orosius care se afla acum pradă curentului şi nu mai avea putere să reacţioneze. Ajunse la el şi-l apucă de centură, strigând:

— L-am prins! Trageţi! Repede!

Vatrenus şi ceilalţi traseră de funie din răsputeri, în timp ce Batiatus încerca să menţină cât mai bine direcţia, până când mai întâi Livia şi după ea Orosius, pe jumătate leşinat, fură urcaţi pe plută. Erau uzi până la piele, şi îngheţaţi iar tovarăşii lor îi acoperiră cu mantii pentru a-şi putea scoate hainele ude şi a se usca. Amândoi clănţăneau din dinţi şi erau vineţi de frig şi de efortul pe care-l făcuseră. Orosius mai reuşi să îngaime un „Mulţumesc", după care leşină. Vatrenus se apropie de Livia şi-i puse o mână pe umăr.

— Şi eu care nu voiam să vii cu nou! Eşti puternică şi cu suflet mare, fato. Ferice de bărbatul cu care, într-o zi, o să-ţi uneşti viaţa.

Livia îi răspunse cu un zâmbet chinuit şi se duse să se cuibărească pe lângă Ambrosinus.

Către seară, curentul începu să se domolească şi râul să se lărgească pe măsură ce coborau către zona cu dealuri şi podişuri, dar nu putură să găsească nici un loc în care să coboare de pe plută ca să-l aştepte pe Aurelius care, bănuiau ei, urma să vină pe urmele lor cât de repede putea. A doua zi de dimineaţă ajunseră la locul de vărsare a unui alt curs de apă ce venea dinspre stânga lor, iar după încă o zi, pe seară, când râul se afla deja într-o zonă aproape netedă, putură să îndrepte plutele către mal şi să le ancoreze cu o funie de un ţăruş înfipt în mal. Marea lor aventură pe apă ajunsese în punctul final: acum trebuia să aştepte cu răbdare ca grupul să se reîntregească şi ca mica armată să aibă din nou un conducător suprem şi un împărat. Ambrosinus, care, dintre toţi, era, poate, cel mai îngrijorat, încercă să le insufle celorlalţi linişte şi încredere în reuşită. Şi părea să le dea încredere şi pacea care domnea în acele locuri, vederea păstorilor care se întorceau cu vitele acasă, la grajduri, dunga roşie pe care o lăsase

soarele pe nori când dispărea sub linia îndepărtată a orizontului, legănarea liniştită a apelor râului, vâslitul rar al barcagiilor care coborau pe firul curentului ca să ajungă şi ei la adăpostul de noapte.

— Dumnezeu ne-a ajutat, spuse Ambrosinus. Şi va continua să ne aibă în pază pentru că slujim binele şi pentru că suntem hăituiţi. Eu sunt sigur că în cel mai scurt timp o să ne întâlnim cu ceilalţi.

— Am fost salvaţi mai ales datorită ţie, spuse Vatrenus. Nu ştiu cum ai făcut ca să manevrezi hardughia asta printre cataracte, vârtejuri şi bolovani. Cred, învăţătorule, că eşti un adevărat vrăjitor.

— La mijloc nu-i decât principiul lui Arhimede, dragă prietene, îi răspunse Ambrosinus. Pluta care se afundă cel mai mult în apă pluteşte mai rapid şi le trage după ea pe cele mai uşoare dacă şi curentul este puternic, în timp ce atunci când curentul este mai slab, ea opune o rezistenţă mai mare. De aceea am schimbat poziţia greutăţilor îndată ce am ajuns în ape mai liniştite: a fost suficient să-l trimit pe Batiatus pe pluta din coadă. Aş vrea acum să cobor pe mal cu Livia care am înţeles că are ceva bani şi să căutăm ceva de mâncare: laptele şi brânza ar trebui să se găsească din belşug pe aici şi poate că şi pâine.

Descoperi că nu departe de ei se afla un sat, numit Magia, şi că oamenii mai vorbeau încă într-un dialect celtic nu prea diferit de limba sa natală. Dar conducătorii comunităţii şi preotul care ţinea slujbele creştine în mica bisericuţă din sat se exprimau într-o latină surprinzător de bună. Reuşi să afle de la ei că râul pe care se aflau era Rinul. În curând aveau să ajungă la un lac mare, apoi, la nişte cataracte imposibil de trecut şi doar pe uscat puteau ajunge din nou la cursul râului, cel mai mare din Europa şi unul dintre cele mai mari din lume, al doilea cel puţin după Tigru şi Eufrat care curgeau prin paradisul pământesc. Ambrosinus confirmă.

— Uite, aici este arătat drumul. Vom coborî pe firul apei şi vom putea ocoli o serie de pericole, ajungând astfel, poate, şi la Ocean. Dar mai întâi trebuie să găsim o navă adevărată, este o adevărată minune că am ajuns teferi până aici pe un pod de plute, purtaţi de forţa curentului.

Le vorbi celorlalţi şi despre situaţia existentă mai la nord, unde francii ocupaseră teritorii întinse în ceea ce fusese într-o vreme Gallia, provincia cea mai bogată şi mai credincioasă a Imperiului. Partea sa centrală, în schimb, rămăsese un fel de insulă a romanităţii, guvernată de un general pe nume Siagrius care se proclamase rege al romanilor.

— De aceea, cred că, într-un anumit loc, am putea debarca pe malul apusean, încheie el, pornind mai departe pe uscat, până vom ajunge pe malurile canalului britanic: acolo, în sfârşit, vom mai avea doar o singură zi de navigaţie până la ţara mea. Doamne Dumnezeule! Cât timp a trecut, cine ştie câte lucruri s-au schimbat, câţi cunoscuţi de-ai mei nu mai sunt... câţi prieteni vor fi uitat de mine!

— Vorbeşti de parcă am vedea deja ţărmurile acelea, spuse Livia. Dar drumul este lung până acolo şi presărat cu obstacole, la fel ca acela pe care l-am parcurs deja.

— Ai dreptate, răspunse Ambrosinus, dar sufletul este mai iute decât picioarele, mai iute decât cel mai iute dintre bidivii şi nu-i este frică de nimic. Oare nu-i aşa?

— Aşa este, recunoscu Livia.

— Şi tu, nu te mai gândeşti din când în când la oraşul tău de pe mare? Nu-i duci lipsa, oare?

— Ba da, foarte mult, şi totuşi nu m-aş fi putut despărţi de Romulus...

— Şi de Aurelius... dacă am înţeles eu bine.

— Da, şi de Aurelius, dar în tot acest timp în care am stat împreună, doar o singură dată m-a lăsat să înţeleg că încearcă pentru mine ceva care s-ar putea numi un sentiment şi a fost în noaptea aceea de la Fanos, când eram siguri că a doua zi trebuia s-o apucăm pe drumuri diferite, că urma să nu ne mai vedem niciodată. Şi în noaptea aceea, nici eu nu am avut curajul să-i spun acele cuvinte pe care poate că le aştepta din partea mea.

Pe faţa lui Ambrosinus apăru o expresie gravă.

— Cugetul lui Aurelius este sfâşiat de o îndoială neliniştitoare care i s-a instalat în minte. Până când nu va rezolva enigma care îl chinuie, în sufletul său nu va mai fi loc pentru altceva. Poţi să fii sigură de asta.

Ajunseseră într-un loc din care puteau vedea râul şi Ambrosinus schimbă pe neaşteptate vorba.

— Trebuie să facem rost de o barcă, spuse el. Este neapărat necesar. Dacă Aurelius a reuşit să scape de urmărirea lui Wulfila, ar putea fi aici în cel mult două zile şi ar trebui să fim gata să ridicăm ancora. Pregătiţi cina: eu sper să mă întorc cât de repede şi cu veşti bune.

Se despărţi de ea şi se îndreptă către debarcaderul la care erau

acostate mai multe bărci rămase acolo pentru a petrece noaptea. Câţiva pescari îşi expuseseră pe tarabe peştii pe care-i pescuiseră şi mai mulţi cumpărători se tocmeau deja pentru ei. Pe bărci începuseră să se aprindă felinarele care-şi reflectau lumina palidă în undele marelui fluviu.

XXVIII

Ambrosinus se întoarse când era deja întuneric, însoţit de doi hamali care aduceau piei de oaie, pături şi mantii pentru noapte şi anunţă că se înţelesese cu un barcagiu care transporta sare către nord, coborând pe cursul Rinului. Contra unei sume destul de mari, omul era dispus să-i ducă până la destinaţie, la Argentoratum, unde, dacă totul mergea bine, ar fi ajuns cam după o săptămână de navigaţie. În plus, îşi făcuse pomană cu ei şi nu le luase mulţi bani, astfel că putuseră să petreacă noaptea în condiţii ceva mai bune, sub cerul acela rece şi într-un loc atât de umed. Optimismul unei asemenea perspective nu se potrivea, însă, cu sentimentul de nesiguranţă şi de îngrijorare pe care îl încerca fiecare dintre ei pentru soarta lui Aurelius şi a lui Romulus, despre care nu se mai ştia cam de multişor nimic. Îşi dădeau seama că toată strădania şi nenumăratele pericole pe care le înfruntaseră până atunci nu mai aveau nici un rost în lipsa băiatului. Îşi dădeau seama că soarta lor era legată de a lui şi că soarta băiatului depindea la rândul ei de sprijinul şi contribuţia lor, astfel încât lipsa acelui punct de referinţă părea să le golească existenţa de orice semnificaţie.

Ambrosinus se aşeză pe plută, cu picioarele încrucişate, luă puţină pâine şi brânză din cina pregătită pe unul dintre scuturi şi începu să mănânce fără prea mult chef.

— Am făcut socoteli peste socoteli, spuse Vatrenus. Dacă mă gândesc la terenul pe care-l străbate râul, ajung la concluzia că ar trebui să avem în faţa lor un avans cam de două zile de mers.

— Ar însemna că va trebui să-i mai aşteptăm toată noaptea asta, mâine toată ziua şi poate şi în ziua de poimâine? întrebă Orosius.

— S-ar putea, dar nu putem fi siguri. Eu sunt convins că Aurelius încearcă să pună o distanţă cât mare între ei şi urmăritori, iar Juba este un cal iute şi rezistent. Cu siguranţă, se odihnesc cât mai puţin şi merg cât se poate de mult, remarcă Demetrios.

— Da, interveni şi Batiatus, dar zilele sunt acum foarte scurte şi, noaptea, drumul pe munte nu este posibil sau poate fi foarte periculos,

aşa încât mă îndoiesc că Aurelius ar risca să cadă în vreo prăpastie sau calul să-şi rupă vreun picior. Eu aş face o socoteală a timpului doar având în vedere etape mai scurte.

Fiecare dintre ei îşi spunea părerea şi, foarte curând, deveni clar că socotelile fiecăruia dintre ei nu coincideau cu ale celorlalţi tovarăşi.

— S-ar putea să fie chiar pe-acolo pe sus, pe înălţimile acelea, spuse Livia privind către munţi. Poate că le este foame şi frig, or fi şi sleiţi de puteri. În fond, noi am avut mai mult noroc, chiar dacă în drumul nostru am avut parte de multe peripeţii.

Vatrenus încercă să dea discuţiei o notă de optimism.

— Poate că ne facem griji degeaba. S-ar putea ca Wulfila să nu fi reuşit să treacă râul sau că a pierdut mult timp mergând în sus şi în jos pe mal, căutând un vad. Aurelius merge aşa cum poate şi va sosi atunci când va putea. Ştie că îl aşteptăm într-un loc pe care să-l poată vedea şi că nu vom pleca de lângă plutele astea până când nu ne va zări.

— N-am putea să-i dăm un semnal luminos? propuse Demetrios. Dacă s-ar afla acolo sus, l-ar vedea şi asta le-ar da mai mult curaj. Vor înţelege că suntem aici şi îi aşteptăm. Scutul meu este din metal şi l-am putea lustrui făcându-l ca oglinda...

— Mai bine nu, îi răspunse Ambrosinus. Oricum, ei ştiu asta şi ne vor găsi pentru că nu se vor îndepărta niciodată de râu. Un semnal luminos i-ar atrage atenţia şi lui Wulfila, pentru că, fiţi siguri, n-a renunţat la urmărire. Nu va avea linişte până când nu ne va ucide pe toţi, vă spun eu. Acum, încercaţi să vă odihniţi: am avut o zi grea şi nu ştim ce ne mai aşteaptă şi mâine.

— O să fac eu prima de pază, spuse Livia. Nu mi-e somn.

Şi se duse în partea din faţă a plutei, aşezându-se pe margine, cu picioarele spânzurând peste apă. Ceilalţi îşi întinseră pe scândurile plutei blănile de oaie aduse de Ambrosinus şi se culcară unul lângă altul ca să se mai încălzească reciproc, acoperindu-se cu mantiile. Ambrosinus rămase mai departe de ei, scrutând mult timp întunericul şi, într-un târziu, se apropie de Livia.

— Ar trebui să dormi şi tu. Locul acesta este destul de liniştit, aşa că un bătrân om de ştiinţă ar fi în stare să facă el de pază.

— Dar am mai spus: nu mi-e somn.

— Nici mie. Aş putea să mai stau puţin cu tine... dacă vrei.

— Mi-ar face chiar plăcere. Cu atât mai mult cu cât am lăsat o discuţie neterminată, îţi aminteşti?

— Da, sigur că da.

— Vorbeai de un secret din viaţa lui Aurelius.

— Da, aşa este. Lucruri pe care le-am auzit fără să vreau, în noaptea aceea de la Fanos şi în cealaltă, de la trecătoare, pe când alunecam spre prăpastie.

— Despre ce este vorba? întrebă Livia tulburată.

— Poate că, mai întâi, ar trebui să-mi spui ceea ce ştii tu despre el.

— Destul de puţin.

— Sau ceea ce crezi că ştii.

— Eu... eu cred că el este acel tânăr erou care, timp de nouă luni, a apărat Aquileia de hunii lui Attila şi care s-a sacrificat cedându-mi mie şi mamei mele ultima posibilitate de scăpare, în noaptea în care oraşul a fost cucerit datorită unui trădător.

— Cum de poţi fi sigură de asta?

— O simt. Ştiu că nu greşesc.

Ambrosinus căută prin întuneric să întâlnească privirea Liviei.

— De fapt, l-ai minţit... Nu-i aşa? Aveai nevoie de un om care să poată întreprinde o acţiune imposibilă şi ai vrut să pui pe seama lui amintirea unui erou care poate că a dispărut cu ani şi ani în urmă.

— Nu... răspunse Livia. Poate că la început; dar, apoi, când l-am văzut luptând, făcând minuni de vitejie, riscându-şi viaţa pentru a o salva pe a celorlalţi, n-am mai avut nici o îndoială: el este eroul de la Aquileia şi, chiar dacă n-ar fi aşa, pentru mine acesta este adevărul.

— Un adevăr pe care el îl refuză. Şi din cauza aceasta voi nu vă puteţi pune de acord, este fantoma care se află între voi şi vă înstrăinează unul de celălalt. Ascultă-mă, nici o amintire, nici o imagine a trecutului nu se poate instala în mintea lui dacă dedesubt este un gol. Nu se poate construi nimic pe apă.

— Crezi? Dar eu am văzut făcându-se acest lucru.

— Aşa este, oraşul tău din lagună. Dar aici este cu totul altceva, aici este vorba despre sufletul unui om, de mintea lui rănită, de sentimentele lui. Şi, ca şi cum n-ar fi de ajuns, a apărut din trecutul lui un alt adevăr şi acesta este pe cale să-l distrugă.

— Despre ce adevăr vorbeşti? Spune-mi, te rog să-mi spui.

— Nu pot. Nu am dreptul să fac asta.

— Înţeleg, spuse Livia, resemnată. Dar nu putem face nimic pentru el?

Ambrosinus oftă.

— Trebuie să facem astfel încât adevărul să iasă la iveală, singurul adevăr, din străfundurile minţii lui unde este înmormântat de atâţia ani. Eu poate că aş şti cum, dar este groaznic, groaznic... S-ar putea să nu reziste la aşa ceva.

— Pe unde o fi el acum, *Ambrosine?*

La întrebarea ei, văzu că bătrânul devine ţeapăn, cu privirile absente, iar întreaga sa făptură părea concentrată într-o sforţare îngrozitoare.

— Poate că este... că este în pericol, spuse el cu o voce ciudată, parcă metalică.

Livia veni mai aproape şi-l privi uluită. Dintr-o dată, el parcă nici nu se mai afla acolo: gândul şi poate chiar şi sufletul său erau undeva departe. Călătoreau pe cărări misterioase, explorau tărâmuri îndepărtate şi întinderi nesfârşite şi îngheţate ale zăpezilor. Rătăcea peste munţi, purtat pe aripile vântului, printre pădurile de brazi şi piscurile semeţe, plutea peste oglinda lacurilor îngheţate, tăcut şi nevăzut ca o pasăre răpitoare de noapte.

Livia nu mai spuse nimic şi rămase mult timp pe gânduri, ascultând foşnetul slab al undelor printre legăturile plutei. Un vânt rece dinspre miazănoapte alungă norii, dezvelind pentru câteva clipe discul argintiu al lunii. Figura lui Ambrosinus, întrezărită în lumina aceea diafană, părea o mască din ceară; pleoapele erau nemişcate, ochii albi şi goi ca aceia ai statuilor. Doar gura îi era deschisă, ca şi cum ar fi strigat ceva, dar fără a scoate nici un sunet, dar răsuflarea nu i se ghicea după aburi, ca la ceilalţi oameni, de parcă încetase să mai şi respire.

Strigătul ascuţit al unei răpitoare sfâşie liniştea adâncă a pădurii şi Aurelius se trezi din somnul său vecin cu veghea, privi în jur şi trase cu urechea, încercând să prindă şi cele mai mici tresăriri ale aerului îngheţat. Scutură umărul lui Romulus care dormea încovrigat lângă el.

— Repede, îi spuse în şoaptă, trebuie să plecăm. Wulfila este pe aici pe undeva.

Romulus îşi roti înspăimântat privirile, dar totul în jur era liniştit şi peste tot domnea tăcerea, iar luna se arăta din când în când printre nori şi printre vârfurile brazilor.

— Repede, îl îndemnă din nou Aurelius. Nu avem nici o clipă de

pierdut. Puse zăbala calului şi-l apucă de frâu, pornind-o pe jos la vale, câte de repede putea, de-a lungul potecii care traversa pădurea, cu Romulus alergând pe lângă el.

— Dar ce ai văzut? îl întrebă copilul gâfâind.

— Nimic. M-a trezit un ţipăt, un semnal de alarmă. Este instinctul meu. M-am obişnuit să simt primejdia, după atâţia ani de război. Aleargă, trebuie să mergem cât de repede putem.

Trecură de pădure şi se aflau într-un loc descoperit, pe o întindere albă de zăpadă. Luna răspândea o lumină puternică pe care strălucirea zăpezii o făcea să pară şi mai intensă şi Aurelius văzu în apropierea lor dârele lăsate de două roţi care ieşeau din pădure şi se îndreptau spre vale.

— Pe acolo, spuse. Pe acolo pe unde trece un car, terenul este bun. Acum putem, în sfârşit, să încălecăm. Hai, urcă, sus!

— Dar, nu înţeleg... nu-i nimeni care...

Dar Aurelius nu-i răspunse: îl apucă de braţ, îl trase în sus pe spinarea calului, în faţa sa, şi dădu pinteni animalului. Juba porni în galop pe povârniş, ţinându-se pe urmele carului, pe pajiştea acoperită de zăpadă. În depărtare se zărea pata mai întunecată a unui sat şi Aurelius îşi îndemnă din nou calul. În dreptul primelor case, fură întâmpinaţi de un cor de lătraturi şi atunci coti spre fundul văii până când ajunse pe o mică platformă ceva mai înaltă, de unde putea vedea albia râului. Scoase un suspin de uşurare şi, pentru scurt timp, lăsă la pas pe Juba ca să-şi mai tragă sufletul. Vrednicul animal, scăldat în sudoare, scotea pe nări trâmbe lungi de aburi şi sforăia, muşcându-şi zăbala, ca şi cum ar fi fost nerăbdător să pornească din nou în galop. Poate că şi el simţea apropierea primejdiei.

Wulfila şi războinicii săi se apropiară de marginea pădurii şi observară imediat urmele lăsate pe mantia imaculată a zăpezii: urmele unui cal care ceva mai încolo se uneau cu cele ale unui car, coborând de-a lungul pantei, înspre vale. Unul dintre ai lui descălecă şi pipăi urmele cu vârfurile degetelor.

— Potcoava din spate nu are decât trei cuie şi urmele picioarelor din faţă sunt mai adânci decât ale celor din spate, între şa şi grumazul calului duce o greutate. Ei sunt.

— În sfârşit! exclamă Wulfila. Acum îi avem în mână, nu ne mai pot scăpa.

Ridică braţul şi făcu semn oamenilor săi să-l urmeze în galop spre râu. Erau în jur de şaptezeci şi, la trecerea lor, se stârnea un nor alburiu, ca un halo de pulbere argintie pe care luna îl făcea să scânteieze asemenea unui magic curcubeu nocturn. Treziţi de lătratul din ce în ce mai puternic al câinilor, câţiva dintre locuitorii satului ieşiseră din case şi priveau miraţi acea cavalcadă fantastică traversând întinsul luminiş aflat mai sus de satul lor. Îşi făcură semnul crucii, gândindu-se că erau nişte fiare blestemate despre care se spunea că ieşeau noaptea din iad, în căutare de victime pe care să le târască după ei în chinurile din lumea de dincolo, apoi se retraseră prin case, rămânând cu urechea lipită de obloane, tremurând de frică, până când tropotul copitelor se pierdu în depărtare şi ultimul dintre câinii de pază se linişti scoţând doar un scheunat umil.

Lumina rece a zorilor începu să străbată treptat stratul subţire de nori care acoperea bolta cerului, trezindu-i rând pe rând pe oamenii care dormeau pe plută, înveliţi în mantii.

Se ridică şi Livia şi-şi trecu mâinile peste frunte şi tâmple: i se părea că totul fusese doar un vis şi că, în realitate, Ambrosinus nu-i spusese niciodată nimic. Într-adevăr, şi el dormea alături de ceilalţi, întins pe pieile de oaie. De pază făcea Demetrios care, în clipele acelea părea să observe cu atenţie linia dealurilor acoperite de zăpadă. Ambrosinus îi îndemnă să se mute pe barca destinată să-i ducă spre nord, astfel încât să fie gata de plecare în orice moment. Plutele urmau să le lase ca o compensaţie însuşi barcagiului, acesta urmând să le folosească pentru transporturile sale de marfă pe râu.

Acesta era un bărbat cam de cincizeci de ani, voinic, lat în umeri, cu plete lungi cărunte, îmbrăcat cu o tunică de postav şi având pe burtă un şorţ din piele. Vorbea apăsat, uneori chiar răstit.

— Nu mai pot să aştept prea mult, spuse el îndată ce-i văzu. Lumea începe să taie porcul şi are nevoie de sare ca să prepare carnea. Şi mai este un pericol, mult mai important. Cu cât înaintăm în iarnă, cu atât riscăm mai mult să fim blocaţi când o să ne aflăm mai la nord. Asta înseamnă că apele râului pot şi ele să îngheţe, iar gheaţa poate prinde şi strivi barca mea.

— Dar ne-am înţeles că putem aştepta până diseară. Crezi că dacă o să mai aşteptăm doar câteva ore se schimbă prea mult situaţia? încercă să-l înduplece Ambrosinus.

Livia observă că vocea bătrânului era foarte slabă, parcă răguşită, faţa îi era pământie şi brăzdată de cute adânci, ca şi cum n-ar fi închis ochii toată noaptea.

— Îmi pare rău, continuă barcagiul, dar vremea, după cum vedeţi, este pe cale să se schimbe, se lasă şi ceaţa, aşa că navigaţia poate deveni foarte periculoasă. Nu-i vina mea că vine vremea rea.

Ambrosinus nu se dădu bătut.

— Ţi-am lăsat şi plutele şi ai deja un câştig de pe urma transportului pe care-l faci, iar pentru călătoria noastră vei primi alţi bani. Fii bun şi acceptă rugămintea noastră. Aşteptăm alţi prieteni care vor sosi în curând. Fii sigur de asta.

Dar barcagiul era de neînduplecat.

— Trebuie să plec, răspunse el. Nu ştiu ce să vă spun.

Vatrenus se apropie şi el.

— Eu ştiu ce o să-ţi spun. Ascultă-mă bine: ori faci cum îţi spunem de bunăvoie, ori de nevoie. Suntem înarmaţi cu toţii aşa că o să pleci atunci când o să-ţi spunem noi.

Barcagiul se retrase înfuriat la pupa bărcii şi începu să discute cu echipajul.

— N-ar fi trebuit să faci asta, spuse Ambrosinus. Întotdeauna este mai bine să negociezi, este întotdeauna mai bine să convingi decât să obligi.

— O fi şi cum spui tu, răspunse Vatrenus, dar, pentru moment, mai suntem legaţi la mal doar pentru că argumentele mele au fost mai convingătoare decât ale tale.

Abia terminase de vorbit că Livia strigă:

— Uite-i, ei sunt!

Şi aşa era. Aurelius şi Romulus coborau cât puteau de iute dealul, dar erau urmăriţi, de-acum, foarte aproape, de călăreţii lui Wulfila care atacau cu săbiile scoase din teacă şi scoţând urlete înfricoşătoare. Barcagiul văzu scena şi pricepu imediat că nepreţuita sa ambarcaţiune urma să se transforme într-un câmp de bătălie sau, mai rău, putea fi arsă ca pedeapsă de diavolii aceia urlători fiindcă îi adăpostise pe acei fugari care erau, poate, căutaţi pentru cine ştie ce crime. Strigă din răsputeri:

— Ridicaţi ancora, acum!

Şi doi oameni din echipaj desfăcură într-o clipă funiile de acostare, în timp ce un altul împingea cu o vâslă în chei ca să pună

prova pe cursul apei.

Vatrenus strigă ieşit din fire:

— Nu! Să nu faceţi asta, nenorociţilor!

Dar era prea târziu: barca se desprinsese de mal şi se îndepărta acum încet de cheiul la care fusese ancorată. Livia văzu că Aurelius avea un moment de nesiguranţă: se îndrepta către plute dar vedea, probabil, că nu se afla nimeni pe ele. Strigă din toate puterile:

— Suntem aici! Suntem aici! Aleargă, Aurelius, aleargă! începu să-şi agite prin aer mantia, iar ceilalţi o imitară agitându-se şi strigând şi ei:

— Aici! Suntem aici! Vino repede!

Aurelius îi văzu, strânse între genunchi coastele lui Juba şi trase puternic de hăţuri, obligându-şi calul să cotească brusc. Apoi, îl îndemnă din nou, strigând:

— Dii, Juba, dii! şi-l lovi de câteva ori cu frâul peste gât şi peste crupă.

Barca plutea acum paralel cu malul şi era pe cale să depăşească partea din faţă a pontonului. Aurelius îl parcurse în plină viteză până la capăt, după care îl îndemnă pe Juba să facă un salt acrobatic şi să aterizeze pe grămada de sare, afundându-se în ea până la genunchi. Aurelius şi Romulus se lăsară pe o parte ajungând şi ei pe stratul albicios de sare care le amortiză căderea. Batiatus, văzând o asemenea schimbare rapidă a situaţiei, desfăcu cele două cârme de la pupa, le sprijini în furcheţii de pe bordul bărcii şi, folosindu-le ca pe nişte vâsle, dădu ambarcaţiunii o viteză mai mare. Wulfila străbătu şi el în galop pontonul, în plină cursă a urmăririi, dar fu nevoit să-şi oprească armăsarul în ultima clipă pentru a nu cădea în apă. Ajuns din urmă de oamenii săi, se văzu nevoit să asiste încă o dată, în culmea furiei şi a neputinţei, la fuga prăzii pe care o urmărea cu atâta înverşunare.

Vatrenus făcu înspre el un gest obscen, adăugând şi o expresie soldăţească pe care Romulus nu o înţelese. Băiatul veni lângă el, scuturându-şi sarea de pe haine.

— Ce înseamnă *să mă pupi în c*...? îl întrebă el, neştiutor.

— Cezare! îl mustră Ambrosinus. Nu trebuie să spui asemenea cuvinte.

— Înseamnă „să mă săruţi în fund", îi răspunse liniştit Vatrenus.

După care îl luă în braţe şi-l ridică pe deasupra capetelor celorlalţi, strigând cât îl ţinea gura:

— Bine-ai venit, Cezare!

Se dezlănţui o explozie de bucurie fără seamăn pe care încordarea o înăbuşise până atunci. Se îmbrăţişau fericiţi cu toţii şi chiar şi Juba avu parte de asemenea manifestări, aşa cum se cuvenea acestui brav animal care-i salvase atât de eroic pe Romulus şi pe Aurelius. Batiatus lăsă din nou cârma pe seama echipajului şi luă parte şi el la veselia camarazilor săi.

În tot acest timp, Wulfila continua să-i urmărească de pe mal, agitând sabia Cezarilor, ca pe o veşnică şi neostoită ameninţare. Aurelius se rezemă de parapetul din dreapta bărcii înfruntându-şi duşmanul, primind valul urii acestuia ca pe un vânt îngheţat care-i biciuia faţa şi nu-şi dezlipea privirile de la sabia strălucitoare pe care barbarul o strângea în pumn. Călăreţii trăgeau asupra lor nori de săgeţi, dar toate cădeau în apa din jur cu plescăituri uşoare. Una singură făcu o boltă mai înaltă şi căzu pe punte, dar scutul lui Demetrios, ridicat fulgerător de acesta, o opri înainte de a o nimeri pe Livia. Cu fiecare clipă care trecea, distanţa de mal devenea tot mai mare şi în curând nici săgeţile nu mai puteau fi de nici un folos.

Atunci Romulus se apropie de Aurelius şi-l strânse de braţ.

— Nu te mai gândi la sabia aceea, îi spuse. N-are nici o importanţă că ai pierdut-o. Sunt atâtea lucruri mult mai importante decât acesta.

— Care? întrebă Aurelius, amărât.

— Ne-am întâlnit cu toţii, suntem din nou împreună. Şi, pentru mine, cel mai important este că mă iubesc cu toţii. Sper că şi tu.

— Te iubesc, Cezare, răspunse Aurelius fără să se întoarcă spre el.

— Să nu-mi mai spui „Cezar”.

— Te iubesc, dragă băiete, răspunse Aurelius.

Apoi se întoarse în sfârşit către el şi-l îmbrăţişă cu putere, cu ochii înotând în lacrimi.

În momentul acela, norii deşi se risipiră dintr-o dată, ceaţa care se târa pe deasupra apei dispăru şi razele soarelui se răspândiră pe suprafaţa marelui râu, luminând cu putere întinderea de zăpadă de pe maluri şi făcând-o să strălucească asemenea unei mantii de argint. Rămaseră cu toţii ca vrăjiţi de imaginea aceea, ca şi cum ar fi întrezărit în ea o speranţă luminoasă. Apoi, dinspre pupa, din micul grup al veteranilor, vocea răguşită a lui Rufius Vatrenus începu să cânte, rar şi

solemn, imnul închinat soarelui, străvechiul *carmen saeculare* al lui Horaţiu:

Alme Sol curru nitido diem qui promis et celas...

Vocii lui Vatrenus i se alătură a doua, apoi a treia şi a patra, apoi cele ale Liviei şi chiar a lui Aurelius:

aliusque et idem nasceris, possis nihil Roma visere maius...

Romulus avu un moment de ezitare şi privi înspre Ambrosinus.

— Dar este un imn păgân... spuse băiatul.

— Este imnul măreţiei Romei, băiatul meu, care nu ar fi ajuns la o asemenea strălucire dacă Dumnezeu n-ar fi îngăduit-o. Acum, când ea se îndreaptă către amurg, este drept să-i înălţăm acest cântec de slavă. Şi se alătură şi el corului.

Cântă şi Romulus. Îşi înălţă şi el vocea încă limpede de copil, aşa cum nu mai făcuse niciodată până atunci, reuşind să se facă auzită printre cele profunde şi puternice ale tovarăşilor săi, unindu-se cu cea a Liviei, încordată şi pătrunzătoare. Barcagiul, atras şi el de atmosfera aceea atât de înălţătoare, cântă împreună cu ei alăturându-se melodiei, chiar dacă nu cunoştea cuvintele.

În cele din urmă, cântecul se stinse, în timp ce soarele, după ce învinsese norii şi răspândise ceaţa, triumfa strălucitor pe cerul acelei zile de iarnă.

Romulus se apropie de barcagiul care tăcea acum şi avea în privire o lumină ciudată, ca aceea a unei puternice emoţii.

— Eşti roman şi tu? îl întrebă.

— Nu, răspunse barcagiul. Dar aş vrea să fiu.

XXIX

Lacul Brigantium apăru în faţa lor ca o oglindă enormă strălucind în mijlocul pădurilor şi păşunilor pe care se zăreau case singuratice şi sate. Le trebui o zi întreagă pentru a-l traversa de la un capăt la altul, până la un promontoriu care despărţea, ca o furcă, două golfuri lungi şi înguste. Barca intră pe cel de-al doilea şi aruncă ancora pentru noapte lângă un mic oraş numit Tasgaetium. A doua zi, călătoria lor reîncepu din locul în care râul îşi continua curgerea către

miazănoapte.

— Suntem din nou pe Rin, anunţă barcagiul când vasul porni pe braţul care ducea spre vărsare. O să coborâm astfel până ajungem la Argentoratum. Dar, înainte de aceasta, ne aşteaptă un spectacol cum n-aţi mai văzut şi nici n-o să mai aveţi ocazia să vedeţi în viaţa voastră: marile cataracte.

— Cataracte? întrebă Orosius care nu uitase sperietura din timpul ultimei sale aventuri de pe râu. Dar asta înseamnă că sunt periculoase.

— Nici pomeneală, răspunse barcagiul, cataractele au o înălţime de peste cincizeci de picioare şi o lărgime de cinci sute, iar apa care se prăbuşeşte la vale face un zgomot ca de tunet. Dacă faceţi linişte şi ciuliţi urechile, acum, cu vântul ăsta favorabil, puteţi să-l auziţi chiar de aici.

Tăcură cu toţii privindu-se unii pe alţii cu nelinişte, nereuşind să înţeleagă care va fi rezultatul unui asemenea anunţ. Într-adevăr, în depărtare se auzea un fel de bubuit înăbuşit, contopit cu alte zgomote din natură, care ar fi putut veni de la cataracte.

Ambrosinus se apropie de barcagiu:

— Bănuiesc că ai şi o altă cale: un salt de cincizeci de picioare mi se pare exagerat chiar şi pentru o barcă solidă cum este a ta.

— Presupunerea ta este exactă, răspunse barcagiul. O să tragem la mal şi mergem acolo pe uscat. Este un sistem special, cu sănii trase de boi, care ne va duce pe uscat până mai jos de cascade.

— Pe toţi zeii! exclamă Ambrosinus. Un *diolkos*! Cine ar fi putut crede, în aceste ţinuturi barbare?

— Ce ai spus? întrebă Vatrenus.

— Un *diolkos:* o cale terestră de trecere pentru navele care trebuie să depăşească un obstacol natural. Exista un asemenea procedeu peste istmul Corintului, în antichitate, ceva cu adevărat spectaculos.

Barca acostase. Un grup de edecari o ancoră temeinic pe un suport cu roţi, în timp ce barcagiul se tocmea pentru preţul trecerii. Apoi, un vizitiu îndemnă boii să pornească la drum şi impunătorul vehicul se puse în mişcare. Juba fu coborât pe pământ şi putu astfel să-şi mai dezmorţească picioarele printr-o lungă şi liniştită plimbare. Fu nevoie de aproape două zile de mers şi de câteva schimbări ale saniei pentru ca barca să ajungă pe un teren mai plat şi, când trecu prin

dreptul cataractelor, cu toţii se opriră ca să privească uimiţi imensul zid al apelor înspumate, arcul curcubeului care îl traversa ca un pod, de la un mal la celălalt, vârtejurile şi bulboanele, fierberea tumultuoasă a apelor în locul în care râul îşi relua drumul către apus.

— Ce minune! exclamă Romulus. Seamănă puţin cu cascadele de pe Nera, doar că sunt de o mie de ori mai înalte!

— Mulţumeşte-i lui Wulfila! râse Demetrios. Dacă n-ar fi fost el, n-ai fi văzut niciodată o asemenea minune.

Începură să râdă şi ceilalţi, în timp ce barca era adusă din nou să plutească pe apele râului. Râdeau cu toţii, de parcă ar fi jucat un joc, cu excepţia lui Ambrosinus.

— Ce ai, *Ambrosine*? îl întrebă Livia.

Bătrânul se încruntă:

— Wulfila. Călătoria aceasta pe uscat ne-a făcut să pierdem aproape tot avansul pe care-l aveam faţă de el. În momentul acesta, el ar putea fi pe oricare din dealurile acelea.

La auzul acestor cuvinte, râsetele începură să se stingă devenind în curând doar un murmur abia auzit. Unii începură să privească mai atent înălţimile din jur, alţii, rezemaţi de parapet, priveau la curgerea leneşă a apelor.

— Curentul şi-a mai pierdut din iuţeală, continuă Ambrosinus, şi, când ne vom îndrepta spre nord, vom avea şi vântul din faţă. Cu atât mai mult cu cât barca asta a noastră este uşor de recunoscut după mormanul de sare din mijloc şi prin prezenţa unui cal la bord.

Nimeni nu mai avea chef să râdă şi nici măcar să mai sporovăiască.

— Ce-o să facem, de fapt, atunci când vom ajunge la Argentoratum? întrebă Livia ca să mai abată atenţia de la subiectul acela.

— Cred că ar trebui să intrăm neapărat în Gallia, unde am fi mai puţin expuşi, răspunse Ambrosinus. Luă harta pe care o desenase la acea *mansio* de la Fanos şi pe care Livia i-o înapoiase după întâlnirea lor de la trecătoare, o întinse pe o bancă şi le făcu semn celorlalţi să se apropie.

— Uitaţi-vă aici, spuse el. Cam aceasta este situaţia. Aici, în partea centrală şi de sud a ţării se află vizigoţii, de mulţi ani prieteni şi aliaţi ai poporului roman. Au luptat pe câmpiile Cataloniei împotriva lui Attila, sub ordinele lui Aetius cu care regele vizigot era prieten bun.

Mai mult, el a plătit cu viaţa credinţa în această prietenie: a căzut în luptă în timp ce apăra cu mare vitejie aripa dreaptă a poziţiei aliate.

— Aşadar, nu toţi barbarii sunt cruzi şi sălbatici, remarcă Romulus.

— N-am spus niciodată aşa ceva, răspunse Ambrosinus. Din contra. Mulţi dintre ei sunt extraordinar de curajoşi, de credincioşi, de sinceri, calităţi care, din păcate, nu mai fac parte din comportarea noastră aşa-zis civilizată.

— Dar nu este mai puţin adevărat că au provocat distrugerea Imperiului nostru, a lumii noastre.

— Nu noi suntem vinovaţi, spuse Batiatus. Eu am omorât atât de mulţi încât nici nu le mai ştiu numărul.

Ambrosinus se întoarse la miezul problemei.

— Aici nu este vorba, dragă băiete, de a face deosebirea dintre cine este bun şi cine rău. Cei pe care noi îi numim „barbari" erau popoare care trăiau de când lumea ca nomazi în nesfârşitele stepe sarmatice. Aveau tradiţii, obiceiuri, un anumit mod de viaţă. Apoi, la un moment dat, au început să ne atace graniţele. Poate că, în ţinuturile lor, fusese foamete sau epidemii care le-au răpus animalele, poate că au fost mutaţi din loc de alte popoare care plecau din locurile lor natale: este greu de stabilit cauza. Este posibil şi ca ei să-şi fi dat seama de sărăcia lor în contrast cu bogăţia noastră, văzând cât de sărace erau corturile lor din piei faţă de casele noastre din cărămidă şi din marmură, de *vilele* noastre, de palatele noastre. Aceia dintre ei care trăiau în apropierea graniţei şi făceau negoţ cu noi vedeau diferenţa uriaşă dintre viaţa lor atât de sărăcăcioasă şi risipa pe care o făceam noi. Vedeau peste tot bronz, aur şi argint, frumuseţea monumentelor, abundenţa şi rafinamentul mâncării, a vinurilor, eleganţa veşmintelor şi a bijuteriilor, rodnicia ogoarelor. Au fost orbiţi şi fermecaţi, şi-au dorit şi ei să trăiască astfel. Aşa au început atacurile, încercările de a forţa sistemele noastre de apărare sau, în alte cazuri, o presiune continuă, o infiltrare treptată. Confruntarea durează de trei sute de ani şi încă nu s-a încheiat.

— Ce spui tu? S-a sfârşit totul: lumea noastră nu mai există.

— Greşeşti. Roma nu este totuna cu o rasă, cu un popor sau cu un neam. Roma este un ideal şi idealurile nu pot fi distruse...

Romulus clătină neîncrezător din cap: cum putea omul acesta să mai aibă atâta credinţă, când în jur nu era decât tristeţe şi distrugere?

Ambrosinus împunse din nou harta cu degetul.

— Aici, între Rin şi Belgica, sunt francii, despre care ţi-am mai spus câte ceva. Trăiau în codrii Germaniei, acum locuiesc pe teritoriile cele mai fertile din Gallia, la apus de Rin. Şi ştii cum au reuşit să treacă peste râu? Cu ajutorul frigului. Într-o noapte, temperatura aerului a scăzut atât de mult încât Rinul a îngheţat şi, la ivirea zorilor, soldaţii noştri au avut parte de o imagine incredibilă: o armată imensă de soldaţi călare apărea din ceaţă şi înainta pe râul transformat într-o lespede uriaşă de gheaţă. Ai noştri au luptat eroic, dar au fost învinşi.

— Aşa este, adeveri Orosius. Eu am auzit povestea asta, pe Dunăre, de la un veteran. Rămăsese aproape fără nici un dinte în gură, iar corpul îi era acoperit de cicatrice, dar avea o memorie încă bună. Şi tabloul acelor călăreţi care traversau râul era un coşmar pe care-l avea deseori, făcându-l să tresară în somn, strigând: „Alarmă, alarmă! Uite-i că vin!" Unii spuneau despre el că era nebun, dar vă asigur că nimeni nu îndrăznea să-şi bată joc de el pentru aceasta.

— La nord-est, continuă Ambrosinus, puteţi vedea ce-a mai rămas din provincia romană Gallia care a devenit independentă. Domneşte acolo Siagrius, generalul roman care le-a impus tuturor să-l recunoască drept *rex Romanorum*. Doar un biet soldat putea să pretindă un titlu atât de vechi şi, în acelaşi timp, răsunător...

— Ei, învăţătorule, se burzului în glumă Batiatus, şi noi suntem nişte simpli soldaţi, dar avem şi noi nişte calităţi. Eu nu pot să spun că nu-mi place Siagrius ăsta.

— Da, poate că ai dreptate. Ne-ar conveni să trecem prin regatul său care încă mai este bine organizat şi aproape întreg teritoriul se află sub un control strict. Am putea ajunge până la Sena şi să coborâm pe cursul ei până la *Parisii* şi de acolo să atingem malul canalului britanic. Este o călătorie lungă şi grea, dar ar trebui să reuşim. O dată ajunşi pe canal, putem spera să ne pierdem urmele şi aproape sigur vom găsi o posibilitate de a trece dincolo. Sunt mulţi negustori care vin să vândă lâna oilor noastre în Gallia, unde este ţesută, şi să cumpere diferite obiecte care lipsesc pe la noi.

— Şi, după aceea? Când vom ajunge, în sfârşit, în Britannia aia a ta? După aceea ne va merge mai bine, vom avea o viaţă mai uşoară? întrebă Vatrenus, sigur că toţi ceilalţi erau curioşi să afle aceste lucruri.

— Mă tem că nu, răspunse Ambrosinus. Am plecat de acolo de atâta vreme şi nu ştiu nimic precis, dar nu-mi fac iluzii. După cum ştiţi,

insula este lăsată de capul ei de o jumătate de secol, multe căpetenii locale se războiesc între ele, dar eu sper că încă mai există instituţiile civile în oraşele cele mai importante şi, mai ales, în oraşul care s-a aflat în fruntea rezistenţei împotriva invaziilor din nord: Carvethia. Într-acolo ne îndreptăm şi, ca să reuşim, va trebui să traversăm aproape toată insula, de la sud la nord.

Nu mai întrebă nimeni nimic. Oamenii aceia veniţi de pe coastele Mediteranei priveau în jurul lor şi vedeau un întreg continent aflat în puterea frigului: zăpada cuprinsese totul cu mantia sa uniformă acoperind orice demarcaţie, orice graniţă. Natura era aceea care-şi impunea legile, iar delimitările ei nu erau decât râuri, munţi şi păduri nesfârşite.

Merseră aşa zile, chiar şi nopţi, atunci când lumina lunii le-o îngăduia. Coborau pe cursul marelui fluviu şi, pe măsură ce se îndreptau spre nord, cerul devenea din ce în ce mai senin, era tot mai frig şi vântul mai pătrunzător. Aurelius şi camarazii săi îşi făcuseră nişte tunici grosolane din blănile de oaie, aveau bărbi şi plete lungi şi neîngrijite şi, cu fiecare zi care trecea, semănau tot mai mult cu barbarii care locuiau prin acele ţinuturi. Romulus privea locurile prin care treceau cu mirare amestecată cu teamă; întinderea aceea pustie îi strecura în suflet neliniştea. Câteodată parcă regreta culorile de pe insula Capri şi ale mării, mireasma pinilor şi a ginestrelor, toamna atât de blândă încât părea o a doua primăvară, dar încerca să-şi dea singur curaj şi să nu se dea bătut, conştient că prietenii săi făcuseră o mulţime de sacrificii şi înfruntaseră nenumărate pericole pentru a-i fi de ajutor. Doar că toate acele sacrificii începeau să devină un fel de povară. Cu fiecare zi care trecea, le simţea ca pe nişte tributuri exagerat de grele, disproporţionate faţă de scopul în care erau făcute. În ochii săi, acel scop nu era altceva decât un plan pe care nimeni nu-l cunoştea în afară de Ambrosinus. Înţelepciunea lui şi cunoaşterea deplină a lumii şi a naturii nu încetau să-l uimească, dar cel mai mult îl neliniştea aerul misterios al acelui bărbat. După ce trecuseră clipele de fericire pentru eliberare şi pentru reîntâlnirea cu prietenii săi, acum era apăsat de îngrijorare şi, într-un fel, de sentimentul de vinovăţie faţă de acei oameni care-şi legaseră soarta de aceea a unui suveran fără ţară şi fără supuşi, a unui băiat sărac care n-ar fi putut să-şi plătească faţă de ei nici o datorie ca semn al recunoştinţei.

Pe de altă parte, Vatrenus, Batiatus şi ceilalţi se simţeau, în

realitate, din ce în ce mai legaţi unul de altul, nu atât în virtutea realizării unui scop sau a unui plan, ci, mai curând, datorită faptului că erau împreună, înarmaţi şi în marş. Neliniştea căpeteniei lor, expresia deseori absentă sau gânditoare a lui Aurelius îi tulbura, pentru că nu înţelegeau stările prin care trecea el şi nu ştiau la ce putea să-i ducă. Livia simţea şi ea la fel, dar tulburarea ei era cauzată de motive mult mai intime şi mai personale.

Într-o seară se apropie de el în timp ce stătea rezemat de balustrada bărcii, singur, făcând de pază şi privind cum prora ambarcaţiunii despica undele cenuşii ale Rinului.

— Eşti îngrijorat? îl întrebă.

— Ca de obicei. Ne afundăm tot mai mult într-un teritoriu complet necunoscut.

— Nu te mai gândi la asta. Suntem din nou laolaltă, cu toţii, aşa că o să trecem împreună prin tot ceea ce ne aşteaptă. Nu-i şi asta o consolare? Când tu şi Romulus eraţi prin munţi eu nu-mi găseam liniştea; căutam în minte să urmăresc fiecare pas pe care-l făceaţi, parcă vă vedeam pe potecile din adâncul acelor păduri, hăituiţi de duşmani, supuşi vitregiei naturii.

— Şi eu mă gândeam la voi şi... mai ales la tine.

— La mine? întrebă Livia, încercând să-i prindă privirea.

— Da, aşa cum m-am gândit întotdeauna la tine, cum te-am dorit întotdeauna de când te-am văzut pentru prima oară îmbăindu-te la izvorul acela din Apenini, ca o zeiţă a pădurilor şi cum am suferit în fiecare clipă în care eram despărţiţi.

Livia simţi un tremur care-i cuprindea întregul corp şi nu din cauza crivăţului: era surpriza de a se afla pe neaşteptate în faţa unei posibilităţi de a pătrunde în sufletul lui Aurelius, ascultând mărturisirea sentimentelor lui în condiţii atât de neobişnuite.

— De ce n-ai vrut niciodată să-ţi deschizi sufletul? îi spuse. De ce nu m-ai lăsat să-ţi cunosc sentimentele, iar când am încercat să fac asta m-ai îndepărtat, oprindu-mă să pătrund în vreun fel în sufletul tău? Viaţa mea nu mai are nici un rost departe de tine. Ştiu, am greşit şi eu, nu mi-am dat seama că te-am iubit încă din prima clipă, am vrut să rezist în faţa unui asemenea sentiment, să-l ţin bine ferecat în adâncul sufletului. Aveam impresia că era o manifestare de slăbiciune, că mă făcea mai vulnerabilă şi asta pentru că viaţa pe care o dusesem până atunci mă învăţase să nu dau niciodată şi în faţa nimănui vreun semn

de slăbiciune.

— Nu voiam să te resping, răspunse Aurelius, şi nici nu-mi era frică să-mi deschid sufletul. Mă temeam de ceea ce tu ai fi putut vedea în adâncul lui. Tu nici nu-ţi dai seama ce port în minte, ce suferinţă trebuie să îndur şi ce luptă trebuie să duc cu fantasmele mele. Cum pot să mă unesc cu altcineva dacă eu însumi sunt divizat, dacă trebuie să mă tem în orice moment că ar putea apărea o amintire care m-ar schimba cu totul, făcând din mine un străin, o fiinţă poate demnă de ură şi de dispreţ. Înţelegi ce vreau să spun?

Livia îşi rezemă capul de umărul lui şi-i căută mâna.

— Nu-i aşa cum crezi tu: pentru mine eşti ceea ce văd, ceea ce cunosc. Te privesc în ochi şi văd un om bun şi generos. Şi, din acest moment, nici nu mă mai interesează dacă eşti cu adevărat acela care cred eu că eşti, dacă al tău este chipul care mi s-a întipărit în memorie de pe când eram copil. Nu mă interesează ce se poate ascunde în trecutul tău, despre orice ar fi vorba.

Aurelius îşi îndreptă spinarea şi o privi ţintă în ochi, cu o expresie îndurerată.

— Despre orice ar fi vorba? Dar ştii ce înseamnă asta?

— Înseamnă că te iubesc, soldatule, şi că am să te iubesc întotdeauna, orice soartă ne-ar aştepta. Şi dragostea poate face orice. Ne poate da forţa de a înfrunta nenumăratele piedici de pe calea vieţii, de a depăşi orice durere, orice dezamăgire. Nu te mai chinui singur: singurul lucru pe care vreau să-l ştiu în privinţa ta este dacă simţi şi tu ceea ce simt eu pentru tine.

Aurelius o îmbrăţişă strâns, îi căută gura cu buzele lui însetate de iubire, o strânse şi mai tare în braţele lui vânjoase, ca şi cum ar fi vrut să-i transmită prin corpul său ceea ce nu putea cuprinde în cuvinte.

— Te iubesc, Livia, îi şopti, mai mult decât îţi poţi închipui şi, în asemenea clipe, căldura pe care o simt în suflet ar fi în stare să topească toată zăpada şi toată gheaţa care ne înconjoară. Chiar dacă totul ne este acum potrivnic, chiar dacă viitorul mă neliniştește nu mai puţin decât trecutul, te iubesc cum nu te mai poate iubi nimeni în lumea asta sau în împărăţia iadului.

— De ce acum? îl întrebă Livia. De ce ai ales clipa aceasta?

— Pentru că eşti aproape de mine şi pentru că singurătatea mea, pe apele acestea îngheţate, în ceaţa aceasta nelămurită este de

nesuportat. Strânge-mă în braţe, Livia, dă-mi forţa să cred că nimic nu ne va mai putea despărţi de acum înainte.

Livia îşi petrecu braţele pe după gâtul lui şi rămaseră multă vreme astfel, strânşi unul într-altul, în timp ce vântul le agita şi le unea şuviţele de păr, ca într-o aureolă brun, abia întrezărită în lumina slabă a nopţii de iarnă.

Erau de-acum în ajunul ultimei nopţi de navigaţie şi barcagiul privea îngrijorat pojghiţa de gheaţă care se legăna pe apele fluviului.

— Aveai dreptate să te temi, spuse Ambrosinus, apropiindu-se de el. Apa este pe cale să îngheţe.

— Din păcate, da, răspunse barcagiul. Dar, din fericire, aproape că am ajuns. Mâine, spre seară, aruncăm ancora. Mă gândeam că puteam ruga pe vreun alt coleg de-al meu din port să vă ia cu el până la vărsarea râului în mare, dar, dacă lucrurile stau aşa, navigaţia va fi cu siguranţă întreruptă până când apele vor începe din nou să curgă.

— Şi asta când s-ar întâmpla, primăvara?

— Nu neapărat. Pot fi schimbări de temperatură chiar şi în toiul iernii. Aţi putea să cereţi găzduire undeva şi să aşteptaţi un asemenea moment. S-ar putea să fie doar o răcire trecătoare a vremii şi în acest caz v-aţi putea continua călătoria cu un alt vas, până la Ocean. De acolo puteţi trece uşor în Britannia, în prima zi cu mare calmă.

A doua zi, după asfinţit, aruncară ancora în portul Argentoratum, exact la timp. Vântul începuse să bată mai cu putere dinspre nord, din ce în ce mai rece. Barcagiul privi grupul acela de fugari, îmbrăcaţi ca vai de ei, şi i se făcu milă. Unde aveau să se ducă fără să cunoască locurile, drumurile cele mai sigure, pe o asemenea iarnă care se înteţea şi aducea viscol şi zăpadă, ger şi foame? Se apropie de Ambrosinus care vârâse mâna în pungă ca să-i plătească şi-i spuse:

— Ştii ce, las-o baltă: am avut destul noroc că am reuşit să aduc transportul până aici. Vântul dinspre nord o să mă ducă acasă mai repede decât mă puteam aştepta. Păstraţi pentru voi banii: s-ar putea să aveţi nevoie de ei. În noaptea asta aţi putea rămâne pe barca mea: probabil că ar fi mai sigură şi mai confortabilă decât orice han din oraş. În plus, n-o să fie nevoie să vă arătaţi peste tot. Duşmanii voştri s-ar putea să dea deja târcoale prin jur.

— Îţi mulţumesc, răspunse Ambrosinus, şi în numele tovarăşilor

mei. În situaţia noastră, un prieten este cel mai preţios lucru pe care l-am putea dori.

— Şi mâine ce-o să faceţi?

— Intenţia mea era să trecem pe malul celălalt, unde duşmanii noştri nu prea pot găsi sprijin, iar pe noi s-ar putea să ne ajute cineva. Să ne îndreptăm, prin urmare către Sena şi să coborâm pe cursul ei până la canalul britanic.

— Cred că este o hotărâre bună. Doar să nu îngheţe Sena.

— Dar cum o să facem ca să trecem pe malul celălalt?

— Să aşteptăm până mâine şi o să vedem cum va bate vântul şi cum arată apa. Acum nu are rost să ne gândim la asta.

— Aşa ziceam şi eu.

Ambrosinus îşi adună camarazii şi le spuse ce aranjase pentru a doua zi. Hotărâră ca, oricum, câte unul dintre ei va face de pază. Se oferiră Vatrenus pentru primul schimb şi Demetrios pentru al doilea.

— Am făcut de pază de atâtea ori pe Dunăre, cu zăpadă şi cu ger, spuse Demetrios, aşa că sunt obişnuit.

La căderea întunericului, barcagiul coborî la mal şi se întoarse noaptea târziu, anunţându-l de departe pe Vatrenus care era pregătit să dea alarma dacă ar fi fost cazul. Livia veni tot atunci, aducând un castron cu supă fierbinte pentru Vatrenus, apoi luă câteva mâini de orz dintr-un sac şi i le dădu calului.

— Unde sunt ceilalţi? întrebă barcagiul.

— Sub punte, se odihnesc. Ai ceva noutăţi?

— Din păcate, da, spuse. Vino după mine îndată ce poţi. Şi coborî sub punte, ţinând în mână un felinar.

Veni imediat după aceea şi Livia, iar omul începu să vorbească:

— Aduc veşti nu prea bune. În oraş au sosit nişte necunoscuţi care, din descrieri şi după purtări, ar putea fi urmăritorii voştri. Cer de peste tot informaţii despre un grup de străini care trebuiau să debarce în seara aceasta şi nu am nici o îndoială că pe voi vă caută. Dacă veţi coborî de pe barcă, veţi fi descoperiţi foarte uşor. Promit bani mulţi oricui le-ar da informaţii şi, prin locurile acestea, vă spun eu, sunt oameni care şi-ar vinde şi mama pentru câţiva gologani. În plus, ca şi cum n-ar fi fost de ajuns, am auzit de la un coleg care venea dinspre nord că râul este complet îngheţat la treizeci de mile de aici. Chiar dacă aş vrea să vă duc eu mai departe, n-ar fi posibil.

— Asta-i tot? întrebă Ambrosinus.

— Am impresia că ne cam ajunge, remarcă Batiatus.

— Da, tot, răspunse barcagiul. Şi mai trebuie să avem în vedere că ei sunt în stare să recunoască barca asta: au văzut-o de aproape şi nu poate fi confundată din cauza încărcăturii de sare de pe punte. Acum este întuneric beznă şi nu se poate vedea nimic, dar mâine, pe lumină, nu le va lua mult timp să ne descopere. Am de gând să descarc înainte de a se crăpa de ziuă şi să ridic ancora imediat: nu vreau să dea foc bărcii. N-aş fi crezut nici în ruptul capului că ar putea ajunge aici o dată cu noi. Trebuie să fi călărit fără întrerupere, dormind puţin sau deloc, sau poate că s-au urcat şi ei pe vreo barcă, mai rapidă decât a mea. Într-o bună zi, dacă va fi să ne mai întâlnim pe undeva, aş fi tare curios să-mi spuneţi de unde atâta înverşunare la ei, dar acum sunt de luat hotărâri mai importante. Adică trebuie să vedeţi cum vă puteţi salva pielea.

— Ne-ai putea da vreun sfat? întrebă Aurelius. Cunoşti mai bine decât noi locurile acestea şi oamenii de pe aici.

Barcagiul întinse braţele în lături în semn de neputinţă.

— O idee poate că aş avea eu, spuse Ambrosinus. Dar ne trebuie o căruţă. În clipa asta.

— O căruţă? Nu este prea simplu la ora asta din noapte, dar ştiu unde poate fi închiriată una. Teoretic, ar trebui să o înapoiaţi la douăzeci de mile mai la vale de aici, dar există şi pierderi pe care ei le pun la socoteală: ceea ce câştigă ar trebui să-i despăgubească după două sau trei drumuri, aşa că nu vă faceţi prea multe scrupule. Mă duc să mă interesez: voi să fiţi gata... Aş putea să vă întreb ce vreţi să faceţi cu căruţa?

Încurcat, Ambrosinus îşi plecă fruntea.

— Ar fi mai bine ca tu să nu ştii nimic despre asta: înţelegi ce vreau să spun, nu-i aşa?

Barcagiul fu de acord şi urcă pe punte. După câteva clipe dispăru în labirintul de străduţe care porneau din port.

— Ce ai de gând? întrebă Aurelius.

— O să facem ce au făcut francii acum treizeci de ani. Vom trece pe malul celălalt pe podul de gheaţă.

— Noaptea, şi fără să ştim dacă gheaţa ne va ţine? întrebă Batiatus căscând larg ochii.

— Dacă are cineva o idee mai bună, s-o vedem, răspunse Ambrosinus. Pregătiţi-vă bagajele şi să meargă careva sus ca să-l

anunţe şi pe Vatrenus.

Demetrios se oferi să se ducă el, dar Romulus, ridicându-se brusc în picioare, i-o luă înainte.

— Mă duc eu. O să-i mai duc şi puţină supă fierbinte.

Romulus dispăruse doar de câteva clipe pe punte, când sus se auziră tropăituri şi vocea lui Vatrenus care striga:

— Stai pe loc, opreşte-te! Unde te duci?

Ambrosinus îşi dădu seama ce se întâmpla şi începu să strige:

— Fugiţi, pentru numele lui Dumnezeu, alergaţi după el!

Aurelius o porni în goană ieşind din două salturi pe punte, urmat de Livia şi de Demetrios. Vatrenus era deja pe mal şi alerga strigând mereu:

— Opreşte-te, stai pe loc, am zis!

În urma lor veneau şi ceilalţi şi ajunseră într-un loc din care porneau trei străzi, în direcţii diferite.

— Vatrenus a luat-o prin mijloc, spuse Demetrios. Eu o iau la dreapta, tu cu Livia la stânga: ne întâlnim aici îndată ce-l găsim.

La o oarecare depărtare se auzea zgomot de paşi care alergau de zor şi glasul lui Vatrenus care continua să strige.

Porniră cu toţii în direcţia aceea. În scurt timp, Aurelius ajunse la o bifurcaţie de străzi.

— Pe acolo, îi spuse el Liviei. Eu o iau pe aici.

În acest timp, Demetrios alerga pe o stradă în pantă pe care o credea paralelă cu cea aleasă de Vatrenus. Cercetă peste tot, scotoci prin toate ungherele, dar străzile erau pustii şi cufundate în beznă: era ca şi cum ar fi căutat un ac în carul cu fân. Nici Livia şi nici Aurelius nu avură mai mult succes. Se întâlniră cu toţii gâfâind la o răscruce.

— De ce o fi făcut aşa ceva? întrebă Livia.

— Nu pricepi? Nu vrea ca noi să mai înfruntăm pericole şi să suferim atâta pentru el. Se simte o povară şi o ameninţare pentru noi, aşa că vrea să dispară.

— Doamne, Dumnezeule, nu! exclamă Livia abţinându-se să nu izbucnească în plâns.

— Să-l căutăm în continuare, spuse Aurelius. Nu putea să ajungă prea departe.

În timpul acesta, Romulus ajunsese la o mică piaţă pe latura căreia se vedea o cârciumă şi se opri. Se gândea că ar putea intra acolo

şi să se ofere ca servitor pentru curăţenie şi spălat de vase în schimbul adăpostului şi al mâncării. Se simţea singur, disperat, înspăimântat de gravitatea hotărârii pe care o luase, de ceea ce îl putea aştepta, dar era sigur că făcuse ce trebuia. Trase adânc aer în piept şi vru să pornească spre cârciumă, dar nu făcuse decât doi paşi că uşa se deschise larg şi, în lumina felinarului, apăru unul dintre barbarii lui Wulfila. În urma lui mai apărură alţi trei şi porniră în direcţia în care se afla el. Îngrozit, Romulus se întoarse, vrând s-o ia la fugă, dar se izbi de cineva care îi venea din direcţie opusă. Simţi o mână care-l înhăţa şi alta care-i astupa gura. Şi mai speriat, încercă să scape din strânsoare, dar auzi o voce cunoscută care-i şoptea:

— Ssst! Sunt Demetrios. Stai cuminte: dacă ăia ne observă, s-a zis cu noi.

Se dădură înapoi fără să facă nici cel mai mic zgomot şi, după aceea, Demetrios îl trase după el, alergând în direcţia portului. Acolo, îi aştepta Ambrosinus, cu faţa crispată de îngrijorare, ţinându-se de balustrada bărcii, cu ceilalţi doi camarazi lângă el.

— Ce-ai făcut? izbucni el îndată ce-l văzu.

Şi ridică mâna ca să-i tragă o palmă, dar Romulus nici nu clipi, privindu-l ţintă în ochi. Ambrosinus desluşi în privirea lui demnitatea şi măreţia suveranului său şi renunţă, plecând fruntea în jos.

— Ai pus în pericol viaţa tuturor, Livia, Vatrenus şi Aurelius te mai caută încă şi, în clipa aceasta, poate că se află în pericol de moarte.

— Aşa este, confirmă Demetrios. Era să dau nas în nas cu oamenii lui Wulfila. Colindă prin oraş, e clar că ne caută peste tot.

Atunci, Romulus izbucni în plâns şi alergă să se ascundă sub punte.

— Nu fi prea aspru cu el, spuse Demetrios. Nu-i decât un copil şi trece prin nişte emoţii cumplite, trebuie să ia hotărâri peste puterile lui.

Ambrosinus suspină şi se întoarse către balustradă ca să vadă dacă se întorc şi ceilalţi. Auzi, însă, vocea barcagiului:

— V-am găsit o căruţă, spuse el urcând pe punte. Aveţi noroc. Dar trebuie să vă grăbiţi: omul care închiriază vrea să-şi închidă prăvălia şi să se ducă la culcare.

— Am avut o problemă, îi răspunse Demetrios. Şi câţiva de-ai noştri sunt încă în oraş.

— O problemă? Ce problemă?

— Merg eu cu el, spuse Ambrosinus. Voi aşteptaţi-mă aici şi nimeni să nu mai plece, pentru numele lui Dumnezeu, până ce nu ne întoarcem.

Demetrios dădu din cap şi rămase de santinelă, împreună cu Orosius şi cu Batiatus, aşteptându-i pe ceilalţi. Primul sosi Vatrenus şi, după el, în scurt timp, Livia, urmată de Aurelius. Erau în culmea disperării.

— Liniştiţi-vă, le spuse Demetrios. L-am găsit eu, ca prin minune. Cred că voia să intre într-o cârciumă. Mai aveam un pic şi intram în ghearele măcelarilor ălora ai lui Wulfila.

— Într-o cârciumă? întrebă nedumerit Aurelius. Şi acum unde este?

— Jos. Dar l-a certat deja zdravăn Ambrosinus.

— Mă duc eu la el, spuse Livia şi coborî sub punte.

Romulus stătea ghemuit într-un colţ şi plângea deznădăjduit, cu capul rezemat pe genunchi. Livia se apropie de el şi-l mângâie pe păr.

— Era să murim de frică, îi spuse. Să nu mai faci aşa ceva, te rog. Nu tu eşti acela care are nevoie de noi. Noi avem nevoie de tine, înţelegi ce-ţi spun eu?

Romulus ridică fruntea şi-şi şterse lacrimile cu mâneca tunicii, apoi se ridică şi, fără să scoată nici o vorbă, o îmbrăţişă strâns pe Livia. De afară se auzea zgomotul unor roţi pe caldarâm.

— Acum, hai cu mine, spuse Livia. Ia-ţi lucrurile, e timpul să plecăm.

XXX

Căruţa se afla deja pe chei şi Ambrosinus îi plătea proprietarului chiria, scăzând costul calului.

— După cum vezi, spuse el, deja avem unul.

Într-adevăr, Aurelius îl cobora pe Juba din barcă, conducându-l de căpăstru, ca să-l pună în locul bietei mârţoage care se afla între hulubele căruţei.

— Pe toţi sfinţii, spuse căruţaşul, animalul ăsta n-are ce căuta la tras de căruţă. Dacă mi-l dai mie, îşi dau pe el doi cai de-ai mei, ce zici?

Aurelius nu-l învrednici nici măcar cu o privire şi continuă să-şi înhame calul la căruţă.

— Pentru el, calul ăsta este ca un frate, îi spuse Demetrios căruţaşului. Tu l-ai da pe fratele tău în schimbul gloabelor ăstora?

Omul se scărpină în creştet.

— Dacă l-ai cunoaşte pe fratele meu, l-ai da chiar şi în schimbul unui biet măgar.

— Să plecăm, îi zori Ambrosinus. Cu cât o luăm din loc mai repede, cu atât putem fi mai liniştiţi. Ceilalţi urcară în căruţă după ce-l salutară şi-i mulţumiră barcagiului, aşezându-se pe jos şi sprijininduse cu spatele de obloane. O prelată din pânză cerată era întinsă pe câteva nuiele groase de salcie şi, în afară de faptul că-i ascundea vederii pe pasageri, le oferea şi un oarecare adăpost. Livia se cuibări sub acest coviltir, alături de Romulus. Aurelius apăru din spatele căruţei.

— Eu o să merg pe jos, spuse. Juba nu este obişnuit să tragă după el o căruţă, s-ar putea speria. În timpul ăsta, voi încercaţi să vă mai odihniţi puţin.

Ambrosinus strânse mâna barcagiului.

— Îţi mulţumim foarte mult, îi spuse. Îţi datorăm viaţa şi nici măcar nu ştim cum te cheamă.

— E mai bine aşa, n-are rost să-ţi mai încarci memoria. A fost un drum frumos şi tovărăşia voastră mi-a făcut plăcere. De obicei, fac drumul ăsta singur ca un câine. Dacă am înţeles bine, vrei să treci dincolo pe gheaţă.

— După cât se pare, nu avem altă soluţie, confirmă Ambrosinus.

— Aşa mi se pare şi mie. Dar fii foarte atent: gheaţa este mai groasă acolo unde râul curge mai încet; prin urmare, pe porţiunile în linie dreaptă, cel mai mare pericol este pe centru, în schimb, acolo unde sunt mai multe cotituri, gheaţa este mai subţirea pe partea din exterior a curbei. Treceţi doar unul câte unul şi lăsaţi la urmă calul şi căruţa fără nimic în ea. Când ajungeţi dincolo, luaţi-o spre nord-vest: într-o săptămână de mers, puteţi ajunge la Sena, dacă aveţi parte de vreme bună. După aceea, totul va deveni mai uşor, cel puţin aşa sper. Dumnezeu să vă ajute.

— Să te ajute şi pe tine, prietene. Într-o zi, poate că vei auzi vorbindu-se de băiatul acela pe care l-ai văzut rătăcind de colo-colo hăituit şi vei fi mândru că l-ai cunoscut şi că l-ai ajutat. Drum bun!

Se despărţiră cu o ultimă strângere de mână şi Ambrosinus urcă în căruţă, ajutat de Orosius, apoi scoaseră oblonul din spate şi-l rezemară de unul dintre cele laterale. Demetrios îl anunţă pe Aurelius:

— Suntem gata cu toţii.

Căruţa se puse în mişcare, scârţâind şi zdrăngănind din toate încheieturile pe pavajul cheiului, după care dispăru în beznă.

Merseră toată noaptea, parcurgând cam cincisprezece mile şi ţinând cu rândul hăţurile lui Juba. Apoi, când calul se mai obişnui cu noua sa muncă, Aurelius se aşeză şi el pe locul vizitiului şi-l conduse doar cu hăţurile şi cu vocea. În stânga lor, fluviul devenea din ce în ce mai alb şi compact, până când fu ca o lespede netedă de la un mal la celălalt. Frigul era pătrunzător şi ceaţa se transformase în timpul nopţii în chiciură, alcătuind podoabe fantastice de pulbere albă pe arbuşti şi pe trestii, pe iarba de pe mal şi pe tufişuri. Cerul era acoperit de nori subţiri, aflaţi la mare înălţime, care lăsau din când în când să se vadă primele raze ale soarelui ca un halo alburiu şi înceţoşat, ridicat cu puţin deasupra orizontului.

Nimeni nu era liniştit. Mijlocul de transport de care dispuneau îi ascundea vederii, dar era lent şi vulnerabil. În plus, îi aştepta momentul cel mai periculos: traversarea fluviului. Avantajul unei anumite vizibilităţi date de lumina dimineţii nu era de prea mare folos pentru că lumina venită în mod egal, de la cer, de la zăpadă şi de la gheaţă făcea ca toate contururile şi dimensiunile să se contopească uniform în peisajul înconjurător, ca într-o ceaţă lăptoasă. Se desluşeau mai clar, mai ales datorită mişcărilor pe care le făceau, doar oamenii şi animalele. Rar se vedeau drumeţi: ţărani cu animale de povară purtând legături de crengi uscate sau de lemne de foc, vreun misionar singuratic sau cerşetori acoperiţi de zdrenţe. Cântecul cocoşilor anunţa o nouă zi în gospodăriile risipite prin câmpie şi, din când în când, se auzea câte un lătrat de câine pe care imensul spaţiu gol şi rece îl transforma într-un vaiet neliniştitor.

Mai merseră încă vreo câteva mile, după care se opriră într-un loc în care albia fluviului era mai îngustă şi unde malul jos şi cu prundiş oferea o posibilitate mai mare de acces. Hotărâră ca doi oameni mergând pe jos să încerce soliditatea gheţii, legaţi unul de altul cu o frânghie, astfel încât, dacă unul dintre ei, cel care mergea înainte, ar fi căzut în apă, celălalt să-l poată trage imediat afară. Pentru aceasta se oferiră Aurelius şi Batiatus, a cărui forţă şi statură urmau să asigure o mai mare siguranţă tovarăşului său. Sub privirile îngrijorate ale celorlalţi, cei doi înaintară pe crusta de gheaţă, bătând în ea cu mânerul unei suliţe pentru a-şi putea da seama, după sunet, de grosimea gheţii. În scurt timp, ajungând pe la mijlocul fluviului, cei

rămaşi pe mal îi vedeau din ce în ce mai mici. Acela era punctul critic, porţiunea în care gheaţa se formase mai la urmă, şi Aurelius se hotărî s-o încerce tăind-o cu sabia. Ţinând-o de mâner cu amândouă mâinile, el începu să sape cu toată forţa, răspândind în jur un nor de ţăndări strălucitoare ca nişte nestemate.

Ajunsese la grosimea de un picior şi, la o ultimă lovitură, sabia se cufundă în apă.

— Un picior grosime! îi strigă el îndărăt lui Batiatus.

— O fi ajungând? îl întrebă etiopianul.

— Ar trebui să fie de ajuns: nu putem să rămânem în locul ăsta prea mult timp şi la vedere. Deja suntem priviţi, uită-te acolo!

Şi-i arătă un grup de drumeţi care se opriseră pe mal, privind la ciudata îndeletnicire a celor doi. Se întoarseră ca să se sfătuiască şi cu ceilalţi, după care o porniră spre malul opus, la distanţă de câţiva paşi unul de altul.

— Să ne grăbim puţin, spuse Ambrosinus. Suntem prea expuşi, prea la vedere. Oricine a aflat despre noi ne poate recunoaşte.

Barcagiul care, la ora aceea, sperase să se afle deja în drum spre sud, era, din păcate, în cu totul altă situaţie. Descărcarea durase mult mai mult decât era prevăzut pentru că îndelungata expunere la umiditate întărise sarea.

Operaţiunea nu se încheiase când oamenii lui Wulfila năvăliseră călări pe cheiul portului şi începuseră să inspecteze bărcile ancorate. Nu le trebuise mult timp ca s-o găsească pe cea încărcată cu sare, deşi aceasta fusese aproape descărcată, şi năvăliseră la bord cu săbiile scoase din teacă.

— Staţi! Cine sunteţi? strigă barcagiul. Nu aveţi dreptul să urcaţi astfel pe barca mea.

Wulfila sosi şi el şi porunci unuia dintre oamenii săi să-l facă să tacă şi să-l ducă sub punte.

— Nu te preface că nu mă cunoşti! începu el. Ultima oară ne-am văzut acum vreo zece zile şi sunt sigur că n-ai uitat cum arăt, nu-i aşa? Şi se apropie de bietul om cu un rânjet ameninţător pe faţa pocită. Noi urmăream un dezertor ucigaş care s-a urcat pe barca ta călare pe cal. Şi avea şi un băiat cu el, nu-i aşa?

Barcagiul îşi dădu seama că era pierdut: nu putea nega nici una dintre aceste acuzaţii.

— Îl aşteptau prietenii lui, răspunse. Au plătit pentru drum şi s-au purtat frumos. Nu puteam să...

— Să taci! Oamenii aceia sunt căutaţi pentru crime sângeroase comise pe teritoriul Imperiului şi l-au răpit pe băiatul acela pe care acum căutăm să-l eliberăm şi să îl ducem înapoi la părinţii lui. Ai priceput?

Barcagiul se îndoi o clipă că pocitul acela spunea adevărul, gândindu-se la fuga neaşteptată a lui Romulus din noaptea trecută şi la căutarea sa febrilă, dar, după aceea, îşi aminti de gesturile permanente de afecţiune cu care-l înconjurau toţi tovarăşii săi de călătorie şi cât de frumos le răspundea el. Nu răspunse decât atât:

— Nu am de unde să cunosc viaţa şi faptele celor care urcă în barca mea. Mie-mi este suficient să-mi plătească şi să nu-mi creeze neplăceri şi aşa au făcut ei. În toate celelalte nu mă pot amesteca şi nu vreau să ştiu nimic. Trebuie să mă întorc acasă, aşa că...

— O să pleci când îţi spun eu! urlă Wulfila şi-l plesni cu dosul palmei. Să-mi spui imediat încotro au plecat dacă nu vrei să-ţi pară rău că te-ai născut!

De spaimă şi de durere, omul încercă să-l convingă pe barbar că nu ştia nimic, dar, cu siguranţă, nu era în stare să suporte şi torturile. Încercă să reziste la loviturile de pumn şi de picioare, strânse din dinţi când îi răsuceau mâinile la spate, gata să i le smulgă din încheieturi, îşi înăbuşi strigătele de durere în timp ce sângele îi curgea în valuri dintr-o buză crăpată şi din nasul zdrobit, dar, când îl văzu pe Wulfila scoţându-şi pumnalul şi pregătindu-se să-i cresteze carnea, nu mai putu îndura şi fu cuprins de disperare. Le spuse:

— Au plecat, în noaptea asta, cu o căruţă, spre miazănoapte...

Cu o lovitură de picior, Wulfila îl făcu să se rostogolească pe jos şi-şi puse pumnalul la loc în teacă.

— Roagă-te la Dumnezeul tău să-l găsim, altfel ne întoarcem şi o să te ardem de viu în barca ta.

Lăsă doi oameni de pază, apoi coborî pe chei, încălecă şi porni în galop către nord, urmat de războinicii săi.

— Astea-s urmele căruţei şi ale calului, spuse unul dintre războinici îndată ce ieşiră din oraş. Aflăm imediat dacă ei sunt.

Coborî de pe cal şi cercetă urmele lăsate de Juba în zăpadă, recunoscându-le imediat. Îi raportă şefului său, cu un rânjet de mulţumire.

— Ei sunt, porcul ăla a spus adevărul.

— În sfârşit! exclamă Wulfila.

Trase sabia din teacă, făcând-o să scânteieze prin aer, pe deasupra capului, în uralele oamenilor săi. Apoi dădu pinteni calului şi porni în galop pe drumul acoperit de zăpadă.

În acest timp, Aurelius, după ce toţi tovarăşii săi trecuseră pe celălalt mal, rămăsese mai în urmă ca să-l aducă pe Juba care trăgea după el căruţa. Ţinea calul de hăţuri şi înainta pe jos în faţa lui, îi vorbea mereu pentru a-l linişti în drumul acela atât de nou şi de ciudat, pe pojghiţa aceea sticloasă pe care copitele sale alunecau la fiecare pas.

— Încet, Juba, încet, vezi, nu? Nu-i nimic, acum mergem la Romulus, care ne aşteaptă acolo, îl vezi, îl vezi cum ne face semne?

Se aflau de-acum pe la mijlocul fluviului şi Aurelius era îngrijorat din cauza greutăţii mari a lui Juba şi a carului, aceasta concentrându-se doar pe cercul îngust de fier din jurul roţilor. Trăgea cu urechea ca să prindă şi cea mai mică scârţâitură, temându-se mereu de apariţia vreunei crăpături care l-ar fi cufundat pe el şi calul în apele acelea îngheţate. Era o moarte care îl îngrozea. Din când în când, se întorcea spre camarazii săi şi putea ghici tensiunea în care-l aşteptau să ajungă pe mal.

— Hai, acum înaintează! strigă la un moment dat Batiatus. Ai trecut de locul unde este mai subţire: hai, dă-i drumul!

Aurelius grăbi imediat pasul şi se miră că tovarăşii săi îl strigau mereu, din ce în ce mai tare şi mai des. Un gând îl făcu să-i îngheţe sângele în vine şi se întoarse, descoperind că, la mai puţin de o milă depărtare, se vedea o ceată masivă de călăreţi care înaintau în galop pe mal. Wulfila! Iar el! Cum de era posibil? Cum de puteau fiarele acelea să apară de fiecare dată, din senin, ca nişte diavoli ai iadului? Îşi trase mai cu putere calul către malul celălalt, acum aproape, şi scoase sabia din teacă pregătindu-se să lupte pe viaţă şi pe moarte.

Camarazii săi, cu armele în mâini se aşezau şi ei într-o poziţie care să le permită să acopere fuga lui Romulus.

— Aurelius, îi strigă Vatrenus, deshamă calul şi fugi cu băiatul. Noi o să încercăm să rezistăm cât putem. Hai, hai o dată, pe toţi dracii!

Dar Romulus se prinse cu mâinile de roţile carului, strigând:

— Nu, nu plec. Nu vreau să mai plec fără voi! Nu mai vreau să fug!

— Ia-l şi fugi! Hai, hai mai repede! continua să strige Vatrenus, înjurând de toţi zeii şi diavolii pe care-i cunoştea.

Călăreţii duşmani se aflau acum pe malul celălalt, în dreptul lor, fiind gata s-o pornească şi ei pe gheaţă. Dându-şi seama de pericol, Wulfila încercă să-i oprească, dar avântul urmăririi şi dorinţa barbarilor de a pune o dată pentru totdeauna capăt acestei hăituieli extenuante îi făcea să pornească fără ezitare la un atac năvalnic pe suprafaţa îngheţată a fluviului. În clipa aceea, Demetrios se întoarse către camarazii săi şi le spuse:

— Uitaţi, înaintează în grup compact şi gheaţa nu va rezista. Putem scăpa dacă plecăm imediat. Haideţi, să ne urcăm în căruţă!

Nici nu terminase de vorbit că o crăpătură apăru şi se întinse şerpuind sub greutatea cailor, se lărgi sub loviturile copitelor şi, în cele din urmă, gheaţa se rupse, aducând la suprafaţă un val de apă pe care alunecară cu toţi, provocând desprinderea unei lespezi uriaşe. Wulfila strigă:

— Opriţi-vă! înapoi! Gheaţa nu vă ţine, înapoi!

— Să plecăm! strigă Aurelius, văzând ce se petrecea. Haideţi! Poate că reuşim!

Săriră cu toţii în căruţă, Ambrosinus lovi crupa lui Juba cu hăţurile şi porniră în mare viteză, dar rămaseră imediat dezamăgiţi: Wulfila, adunându-şi oamenii, îi organiză, punându-i să treacă, unul câte unul, prin locurile în care gheaţa nu crăpase, iar acum porniseră din nou în galop, câştigând mereu teren în urmărirea căruţei supraîncărcate. La apariţia lor, Aurelius le împărţi camarazilor suliţele şi arcurile, iar Livia luase deja la ţintă călăreţii duşmani. Dar, tocmai când aceştia ajunseseră în bătaia arcului, îi văzu încetinind şi, în cele din urmă, oprindu-se cu totul.

— Ce se întâmplă? întrebă Vatrenus.

— Habar n-am, răspunse Aurelius, simţind că şi viteza căruţei scădea, dar nu vă opriţi, nu vă opriţi!

— Se întâmplă că suntem salvaţi! strigă Ambrosinus. Uitaţi-vă acolo!

În faţa lor se vedeau mai mulţi călăreţi înarmaţi şi un detaşament de infanterie, apăruţi pe neaşteptate din ceaţă; soldaţii pedeştri înaintau, desfăşuraţi pe un front larg, la pas, cu armele pregătite în mâini. Uluit, Wulfila le dădu oamenilor săi semnalul de oprire şi se opri la o distanţă respectabilă.

Soldaţii apăruţi atât de surprinzător se opriră şi ei, iar echipamentul şi drapelele nu lăsau nici o îndoială: erau trupe romane!

Un ofiţer veni în faţa fugarilor.

— Cine sunteţi? întrebă el. Şi cei care vă urmăreau cine erau?

— Dumnezeu să vă binecuvânteze! exclamă Ambrosinus. Ne-aţi salvat viaţa.

Aurelius înţepeni într-un salut militar roman.

— Aurelius Ambrosius Ventidius, se prezentă el. Cohorta întâi, Legiunea Nova Invicta.

— Rufius Elius Vatrenus, se auzi ca un ecou camaradul său. Legiunea Nova Invicta.

— Cornelius Batiatus... începu uriaşul etiopian.

— Legiune? întrebă ofiţerul uluit. Nu mai există legiuni de două secole. De unde ai apărut, soldat?

— Poţi să-l crezi pe cuvânt, comandante, spuse Demetrios. Şi, dacă ne oferi o supă fierbinte şi un pahar de vin, o să auzi lucruri nemaipomenite.

— Bine, răspunse ofiţerul, veniţi după noi.

Merseră cam o milă, ocolind dealul, şi ajunseră în faţa unei tabere care putea adăposti peste o mie de militari.

Comandantul îi invită să coboare din căruţă şi-i conduse în cortul său. Ordonanţele alergară să-i desfacă de la brâu centura şi sabia, să-i scoată coiful şi să-i aducă un scaun de campanie. Un servitor le servi tuturor raţia de mâncare cuvenită tuturor soldaţilor şi începură cu toţii să mănânce. Romulus, care îşi revenise din spaima prin care trecuse şi începea să-şi mai dezmorţească membrele înţepenite de frig, ar fi vrut să se arunce pur şi simplu asupra mâncării, dar se abţinu şi, imitând comportamentul învăţătorului său, începu să folosească plin de demnitate lingura, ţinând spinarea perfect dreaptă, aşa cum se cuvenea.

— Grupul vostru are de toate, începu ofiţerul. Trei soldaţi ai legiunii, dacă este să mă iau după ei, un filosof, dacă este să mă iau după barba lui, doi dezertori, dacă ochii nu mă înşeală, o fată cu o ţinută prea mândră şi cu picioarele prea sprintene ca să fie o damă de companie şi, în sfârşit, un băieţaş căruia nu i-au dat încă tuleiele, dar se poartă ca un nobil din vechea Republică. Ca să nu mai vorbesc despre ceata aia de tâlhari pe care-i aveaţi pe urme. Ce aş putea crede despre voi?

În sinea sa, Ambrosinus prevăzuse deja asemenea întrebări şi era pregătit să răspundă el în numele celorlalţi.

— Ai un spirit de observaţie foarte ascuţit, comandante. Îmi dau seama că halul în care arătăm poate da naştere la unele bănuieli, dar nu avem nimic de ascuns şi-ţi putem explica totul. Băiatul acesta este victima unor persecuţii îngrozitoare: fiind ultimul moştenitor al unei familii din marea nobilime, averea strămoşilor săi i-a fost confiscată prin lăcomia unui barbar aflat în serviciul armatei imperiale. Acesta nu s-a mulţumit doar să-i ia tot ceea ce avea, ci a încercat prin toate mijloacele să-l ucidă pentru a nu-şi putea revendica niciodată dreptul la moştenirea tatălui său. A pus pe urmele noastre o ceată de ucigaşi fioroşi care ne urmăresc de săptămâni întregi şi care astăzi s-ar fi putut să-şi atingă scopurile, dacă n-aţi fi intervenit dumneavoastră. Fata este sora mai mare a băiatului, crescută şi educată bărbăteşte, la fel ca Penthesilea şi Camilla: mânuieşte cu o incredibilă măiestrie arcul şi suliţa, fiind unul dintre cei mai neobosiţi apărători ai fratelui său mai mic. În ce mă priveşte, eu sunt tutorele lui şi, cu banii pe care-i mai aveam, i-am angajat pe aceşti luptători curajoşi, rămaşi în viaţă ca prin minune, după ce unităţile din care făceau parte fuseseră măcelărite de alţi barbari, şi ne-am unit astfel destinele. A fost o bucurie de nedescris pentru noi să vă vedem apărând cu toată măreţia armelor voastre şi să auzim din gura voastră limba latină. Şi îţi suntem profund recunoscători pentru că ne-ai salvat viaţa.

Tăceau cu toţii, impresionaţi la culme de elocinţa vibrantă a bătrânului, dar comandantul era un veteran trecut prin multe, aşa că nu se arătă prea emoţionat de cele auzite. Răspunse:

— Numele meu este Sergius Volusianus, *comes regis et magister militum,* aceasta însemnând, după cum ştiţi, probabil, că-l reprezint pe rege şi sunt comandant de armată. Venim dintr-o misiune de război în sprijinul aliaţilor noştri din Gallia centrală şi ne întoarcem la *Parisii,* unde voi face un raport către stăpânul nostru, Siagrius, regele romanilor. Şi am să-l informez şi despre voi şi despre modul în care v-am întâlnit. Începând din acest moment, va trebui să nu vă despărţiţi pentru nici un motiv de trupele noastre, aceasta şi ca să fiţi în siguranţă: teritoriul pe care-l vom străbate este foarte periculos şi au loc multe expediţii de pradă ale francilor. Veţi fi trataţi ca nişte romani adevăraţi. Daţi-mi voie, acum, să mă retrag pentru că vom porni cât de curând la drum.

Mai bău o cupă de vin, îşi luă sabia şi coiful şi ieşi din cort, urmat de ordonanţe şi de aghiotantul său.

— Ce părere aveţi? întrebă Ambrosinus.

— Nu ştiu ce să zic, răspunse Aurelius. Nu mi-a părut prea convins de povestea spusă de tine.

— Care, de altfel, este aproape adevărată.

— Tocmai pentru că este „aproape". Să sperăm că va fi bine. În orice caz, acum situaţia noastră este mult mai bună şi, pentru moment, putem să ne considerăm în siguranţă. Comandantul este, n-am nici o îndoială, un excelent soldat şi, probabil, un om de onoare.

— Şi Wulfila? întrebă Orosius. Credeţi că o să renunţe? În situaţia aceasta nu mai are nici o speranţă: ne aflăm sub protecţia unei unităţi de luptă, cu mulţi soldaţi, iar el se află în pericol pe malul acesta al Rinului.

— Eu nu mi-aş face prea multe iluzii, răspunse Aurelius. Ar putea cere ajutorul francilor. Am văzut până acum că înverşunarea sa nu cunoaşte limite, din moment ce ne-a fugărit până la capătul lumii. Oricare altul, în locul lui, ar fi renunţat, dar el nu: de fiecare dată când ne-am întâlnit cu el parcă era şi mai crud şi agresiv, ca şi cum ar fi venit direct din iad. În plus, are la el sabia lui Caesar.

— Câteodată chiar cred că ar putea fi un diavol, spuse Orosius şi ochii săi aveau o expresie mult mai grăitoare decât ceea ce spunea.

— Aurelius i-a ciopârţit faţa şi te poate asigura că este făcut din carne şi oase, îl lămuri Demetrios. În orice caz, nu-mi pot explica îndârjirea cu care ne urmăreşte, hăituiala asta nemiloasă, dincolo de orice închipuire.

— Eu, însă, mi-o explic, interveni Ambrosinus. Aurelius l-a schilodit, l-a făcut de nerecunoscut. Aşa desfigurat, el nu va putea spera să intre în paradisul războinicilor şi aceasta va fi o osândă de nesuportat pentru unul din neamul său. Wulfila face parte dintr-un trib al goţilor din est care cred în vitejia militară şi în soarta care-i aşteaptă pe războinici după moarte. Pentru a se reabilita, el trebuie să-ţi facă şi ţie ceea ce i-ai făcut tu lui, Aurelius: trebuie să-ţi taie faţa până la os, adică trebuie să aducă o ofrandă zeului războiului, bând din ţeasta ta transformată în cupă. Nu putem fi siguri că nu-l vom mai vedea decât în ziua în care va muri.

— Nu te invidiez deloc pentru o asemenea perspectivă, comentă Vatrenus.

Aurelius, însă, părea să fi luat foarte în serios cuvintele bătrânului.

— Atunci, înseamnă că pe mine mă vrea. De ce ai aşteptat atâta ca să-mi spui aceasta?

— Pentru că, probabil, ai fi făcut prostii, cum ar fi fost să te lupţi cu el într-un duel.

— Asta ar putea fi chiar o soluţie, răspunse Aurelius.

— Pentru nimic în lume. Cu sabia aceea în mâinile sale, n-ai avea nici o şansă. De altfel, îl vrea, fără îndoială, şi pe Romulus, altfel nu ne-am fi trezit atacaţi de el la staţia aceea de poştă de la Fanos. N-avem altceva de făcut decât să rămânem împreună, uniţi, este singura posibilitate de a rămâne în viaţă. Dar, mai presus de orice, ţine minte un lucru: Romulus trebuie să ajungă cu orice preţ în Britannia. Acolo se va împlini idealul pentru care am luptat şi nu va mai fi nevoie să ne temem de nimic. De nimic, înţelegeţi?

Se priviră cu toţii unul pe altul, pentru că, de fapt, nu înţelegeau, nu încă. Dar simţeau, fiecare în felul lui, că omul acela avea dreptate, că înflăcărarea din ochii săi nu era fără rost. De fiecare dată când se referea la viitor, pentru el atât de luminos, iar pentru ceilalţi atât de înceţoşat, vorbea ca unul care stă de veghe în zori în vârful unui turn de pază şi vede primul razele răsăritului de soare.

XXXI

Trupele lui Sergius Volusianus porniră a doua zi spre amiază către nord-vest şi mărşăluiră timp de şase zile, făcând aproape douăzeci de mile pe zi, până ajunseră în regatul lui Siagrius. Teritoriul acestui *rex Romanorum* era marcat de o linie de apărare formată dintr-un val de pământ, cu şanţ în faţă şi cu palisadă, iar la o distanţă de circa o milă unul de altul se înălţau turnuri de observaţie. Soldaţii care apărau aceste fortificaţii erau îmbrăcaţi cu veste groase din zale şi purtau pe cap coifuri conice din fier, cu apărători pentru obraji şi pentru nas, asemănătoare cu cele folosite de franci, şi aveau ca arme săbii lungi cu două tăişuri.

Intrară pe o poartă monumentală, salutaţi prin semnale de trâmbiţe şi-şi continuară drumul până la cel mai apropiat port fluvial pe Sena. Acolo, se îmbarcară pe o corabie şi-şi continuară călătoria spre capitală, vechea colonie *Lutetia Parisiorum* pe care, acum, aproape toată lumea o numea mai simplu, după numele locuitorilor,

Parisii. Acea lungă călătorie, foarte liniştită, le dădu tuturor senzaţia că ameninţarea care-i apăsase atâta timp dispăruse sau, cel puţin, era atât de departe că nu mai erau motive de îngrijorare. Fiecare zi de drum îi apropia tot mai mult de ţintă şi Ambrosinus părea cuprins de o agitaţie ciudată a cărei cauză nu şi-o putea explica nici el însuşi. Singurul motiv de îngrijorare era lipsa oricărei relaţii cu comandantul Volusianus, cu care nu avea decât rare şi scurte momente de contact. El rămânea, de obicei, cam tot timpul în cabina sa de la pupa. Când ieşea pe punte, era înconjurat întotdeauna de statul său major şi era, practic, imposibil de abordat. Doar Aurelius avu ocazia, într-o seară, să stea de vorbă cu el. Îl văzu în picioare, la proră, privind soarele care apunea undeva, la marginea câmpiei, şi se apropie de el.

— Salve, comandante, îi spuse.

— Salve, soldat, îi răspunse Volusianus.

— Avem parte de o călătorie liniştită.

— Aşa se pare.

— Pot să te întreb ceva?

— Poţi s-o faci, dar să nu fii sigur că o să primeşti şi un răspuns.

— Am luptat ani de zile sub comanda lui Manilius Claudianus şi am fost comandantul gărzii sale personale. Poate că lucrul acesta spune ceva şi poate că mă face demn de puţin respect din partea ta.

— Claudianus era un mare soldat şi un om dintr-o bucată, un roman cum astăzi nu mai există mulţi. Şi, dacă avea încredere în tine, înseamnă că meritai aprecierile lui.

— Aşadar, l-ai cunoscut.

— L-am cunoscut personal şi a fost o mare onoare pentru mine. Cununa aceea a bravurii pe care o vezi pe steagul meu am căpătat-o sub comanda lui şi chiar el în persoană mi-a înmânat-o, sub zidurile cetăţii Augusta Raurica.

— Comandantul Claudianus a murit, atacat mişeleşte de trupele lui Odoacru. Eu şi cu camarazii mei suntem printre puţinii care am supravieţuit acelui măcel: nici unul, însă, din laşitate sau prin dezertare.

Volusianus îşi aţinti asupra lui o privire pătrunzătoare. Avea ochii de un albastru cenuşiu, ca de pasăre de pradă şi faţa brăzdată de cute adânci, părul retezat scurt, barba rasă proaspăt, pielea uscată. Greutăţile vieţii se ghiceau în fiecare trăsătură a persoanei sale şi, desigur, îl făceau capabil să facă aprecieri asupra oamenilor cu care

avea de-a face.

— Te cred, spuse după câteva clipe de tăcere. Ce vrei să ştii?

— Aş vrea să ştiu dacă ne aflăm sub protecţia sau sub paza ta.

— Şi una şi alta.

— De ce?

— Veştile despre schimbările din raporturile de putere se transmit mai repede decât îţi poţi închipui tu.

— Îmi dau seama. Nu mă miră deloc că regele tău ştie de Odoacru şi de asasinarea lui Flavius Oreste şi că şi tu eşti la curent cu toate acestea. Ce altceva mai ştii, dacă-mi dai voie să te întreb?

— Că Odoacru caută pe mare şi pe uscat un băiat de treisprezece ani apărat de o mână de dezertori şi însoţit de alte personaje... pitoreşti.

Aurelius lăsă capul în jos.

— Şi toţi cei care fac parte din structurile puterii, continuă Volusianus, ştiu că aceea este vârsta ultimului împărat din Apus, Romulus Augustus, numit de unii Augustulus. Cred că-ţi dai seama că o asemenea coincidenţă este prea ciudată ca să nu fie luată în consideraţie.

— De acord, răspunse Aurelius.

— El este?

Aurelius ezită câteva clipe, după care dădu din cap afirmativ. Şi adăugă, privindu-l ţintă drept în ochi pe interlocutorul său:

— Pot vorbi de la soldat roman la soldat roman?

Volusianus aprobă printr-un semn cu capul.

— Nu vrem să ne amestecăm şi nici să creăm vreo dezordine, continuă Aurelius pe un ton plin de mâhnire. Vrem doar să găsim un loc îndepărtat şi liniştit în care acest tânăr nefericit să poată trăi la adăpost de persecuţia sălbatică la care a fost supus până acum. El nu-şi doreşte puterea, nici o funcţie, nici un titlu, ci doar tăcerea şi uitarea, pentru a putea începe o nouă viaţă, ca un băiat oarecare. Şi noi dorim acelaşi lucru. Am dat tot ceea ce ne-a fost în puteri. Am asudat şi ne-am vărsat şi sângele pentru Roma şi ne-am pus în joc viaţa de ori câte ori a fost nevoie, fără a aştepta vreo răsplată. Am plecat de acolo pentru că refuzam să ne supunem barbarilor: asta nu înseamnă dezertare, ci este o dovadă de mândrie. Suntem obosiţi, sleiţi de puteri, în halul în care ne vezi. Lasă-ne să plecăm, generale.

Volusianus se întoarse din nou să privească spre orizont,

devenit acum o lungă dâră sângerie care mărginea spre apus pustiul de zăpadă. Cuvintele îi ieşiră cu greutate de pe buze, de parcă frigul care domnea în jur i-ar fi pătruns până în inimă:

— Nu pot, răspunse. Siagrius a trimis pe lângă mine ofiţeri care aspiră să-mi ia locul, pentru a profita de simpatia pe care o au soldaţii pentru mine. De la ei ar putea afla de prezenţa voastră aici şi tăcerea mea ar apărea, fără îndoială, suspectă sau cel puţin de neînţeles. Este mai bine ca eu însumi să-l informez.

— Şi, atunci, ce se va întâmpla cu noi?

Volusianus îl privi drept în ochi.

— Nu eu voi fi acela care să dezvăluie identitatea băiatului şi este posibil ca nu toţi cei din jurul meu să îşi dea seama de adevăr. În cel mai bun caz, s-ar putea ca Siagrius însuşi să nu-şi dea seama şi să nu ia nici o măsură, lăsându-mă pe mine să fac ceea ce voi crede de cuviinţă. Într-un asemenea caz...

— Şi dacă, însă, ar ghici adevărul?

— În momentul acela, ar fi mai bine să nu vă faceţi iluzii. Băiatul valorează mult, prea mult, atât ca bani, cât şi pe planul relaţiilor politice. Siagrius nu poate uita că acela care comandă acum, în Italia, este Odoacru. El este adevăratul *rex Romanorum.* Pentru voi ar fi mai simplu. Aş putea să vă angajez cu contract în armata noastră: avem nevoie de soldaţi buni şi, când îi găsim, nu ne interesează prea mult trecutul lor.

— Înţeleg, răspunse Aurelius cu inima frântă şi dădu să plece.

— Soldat!

Aurelius se opri.

— De ce te-ai legat atât de mult de băiatul acela?

— Pentru că ţin la el, răspunse, şi pentru că el este împăratul.

Aurelius nu putu fi atât de crud să dezvăluie cele discutate lui Ambrosinus şi, cu atât mai puţin Liviei, aşa că speră ca identitatea lui Romulus să rămână ascunsă, bazându-se în acest caz pe cuvântul lui Volusianus. Un om de onoare. Păstră în suflet viermele acestei griji, sforţându-se să pară liniştit şi chiar să facă glume cu Romulus şi cu camarazii săi.

Ajunseră în marele oraş în a cincea zi de navigaţie, spre asfinţit, şi se îngrămădiră cu toţii pe punte ca să admire priveliştea care li se oferea în faţa ochilor. *Parisii* se ridica pe o insulă din mijlocul Senei,

înconjurat de fortificaţii construite din zidărie *opus cementicium,* adică din cărămizi legate între ele cu faimosul mortar roman, sau din palisade de lemn. În spatele zidurilor se zăreau acoperişurile celor mai înalte edificii, acoperite cu ţiglă de lut ars, după modelul roman, sau din lemn şi paie în vechiul stil celtic.

Ambrosinus veni lângă Romulus.

— De cealaltă parte a fluviului, cea aflată în faţa malului de vest a acestei insule, este înmormântat sfântul Germanus. Acest lucru îl ştiu cei care-i venerează amintirea.

— Este eroul care i-a condus pe romanii din Britannia în lupta cu barbarii din nord? Cel despre care vorbeşti în notiţele tale?

— Sigur că da: el nu avea armate, dar i-a instruit pe ai noştri, i-a organizat într-o structură militară după modelul vechilor legiuni romane şi a murit în urma rănilor căpătate în luptă. Eu însumi, după cum ştii, i-am ascultat ultimele cuvinte, profeţia sa... Îndată ce vom coborî pe uscat, voi căuta să aflu unde se află mormântul său şi-i voi cere protecţie şi binecuvântare pentru viitorul tău, Cezar.

În jurul lor se auzeau strigătele marinarilor care se pregăteau pentru manevrele de acostare. Portul fluvial *Parisii* fusese construit încă din vremea primei aşezări a romanilor, după ocuparea teritoriului de către Caesar şi nu se schimbase prea mult de atunci. Prima corabie acostă la primul dintre cele trei cheiuri, aruncând două funii, una la proră, alta la pupa, în timp ce, la o comandă a cârmaciului, vâslaşii trăgeau vâslele în interiorul navei. Volusianus debarcă împreună cu ordonanţele sale şi le ordonă străinilor să vină după el. De pe şlepul de la remorcă fură coborâţi caii, printre care se afla şi Juba care dădea din copite şi se opunea din toate puterile grăjdarilor care îl ţineau de hăţuri. Ambrosinus, uluit de cele ce vedea, încercă să se apropie de comandant.

— Generale, spuse, noi am vrea să-ţi mulţumim încă o dată înainte de a ne despărţi şi te rugăm să ne dai înapoi calul. Trebuie să plecăm chiar mâine şi...

Volusianus se întoarse spre el.

— Nu puteţi pleca. Veţi rămâne aici atât timp cât va fi necesar.

— Generale... încercă să mai spună Ambrosinus, dar Volusianus îi întorsese deja spatele şi se îndrepta către forul din centrul oraşului. Mai mulţi soldaţi îl înconjurară pe Ambrosinus şi pe prietenii săi, iar un ofiţer le ordonă:

— Veniţi cu noi.

Aurelius le făcu semn camarazilor săi să nu opună rezistenţă, în timp ce Ambrosinus era disperat.

— Dar ce înseamnă asta? De ce ne arestaţi? Nu am făcut nimic, suntem nişte călători care... Dar îşi dădu seama că nu-l asculta nimeni aşa că îi urmă plin de tristeţe pe soldaţi.

Romulus veni lângă Aurelius.

— De ce fac asta? întrebă el. Nu sunt şi ei romani, la fel ca noi?

— Poate că ne-au confundat cu altcineva, încercă să-l liniştească Aurelius. Se mai întâmplă câteodată. O să vezi că totul se va lămuri, nu te speria.

Soldaţii se opriră în faţa unei clădiri din pietre cioplite, cu un aspect auster. Ofiţerul ordonă să se deschidă uşa de la intrare şi-i conduse într-o cameră mare şi goală. Pe pereţii laterali se vedeau uşiţe zăbrelite. Era o închisoare.

— Daţi-mi armele, îi somă ofiţerul.

Fură clipe de mare încordare în care Aurelius căută să-şi dea seama de numărul soldaţilor care îi însoţeau şi se gândi la toate urmările pe care le-ar fi avut dacă ar fi încercat să opună rezistenţă. Apoi, trase sabia din teacă şi i-o dădu unuia dintre temniceri. Camarazii săi, resemnaţi şi surprinşi de un asemenea sfârşit al călătoriei lor, făcură la fel. Armele fură puse într-un dulap ferecat în fier, pe peretele din capătul camerei. Ofiţerul schimbă în şoaptă câteva cuvinte cu temnicerul, apoi îşi alinie soldaţii cu armele pregătite, până când fiecare dintre prizonieri fu închis într-o celulă. Romulus îi aruncă lui Aurelius o privire plină de disperare, apoi îl urmă pe Ambrosinus în celula care le era destinată.

Bubuitura uşii grele de la intrare care se închidea, răsună cu putere în vastul atrium gol şi paşii cadenţaţi ai soldaţilor se pierdură în scurtă vreme în lungul străzii. În cele din urmă, nu mai rămase decât tăcerea.

Livia era aşezată pe un pat mizerabil. Neputând să doarmă, trecea în revistă ultimele evenimente şi, în ciuda stării de nelinişte pe care i-o dădea captivitatea, nu putea decât să aprobe decizia lui Aurelius care evitase orice formă de împotrivire care, de altfel, n-ar fi avut nici o şansă de reuşită. „Şi, atât timp cât mai suntem în viaţă...", se gândi ea. Era, totuşi, îngrijorată în privinţa lui Romulus: o impresionase expresia feţei lui din momentul în care îl închideau încă

o dată, şi-şi dăduse seama atunci că băiatul ajunsese la limita capacităţii de a suporta. Acea continuă schimbare de speranţe şi de spaimă, de iluzii şi de disperare îl distrugea. Fuga sa din Argentoratum, un gest nesăbuit şi periculos, îi trăda starea sufletească şi situaţia de faţă nu făcea decât să agraveze situaţia şi mai mult. Singura consolare era că Ambrosinus se afla alături de el şi că prezenţa tutorelui său putea să-l liniştească şi să-i dea, într-o măsură cât de mică, încrederea în viitor.

Era cufundată în asemenea gânduri, când auzi zgomote ciudate la uşa celulei sale şi se lipi de perete trăgând cu urechea şi ţinându-şi respiraţia. Instinctul său de luptător, ascuţit prin ani şi ani de atacuri, de retrageri şi de ambuscade, se trezise imediat, punându-i în mişcare toată energia corpului şi a minţii, astfel că era gata să acţioneze în orice clipă.

Simţi cum se mişcă zăvorul, auzi o şuşoteală şi un mârâit înăbuşit şi înţelese de îndată: desigur, Volusianus promisese că vor fi bine trataţi, dar probabil că nu era un lucru obişnuit ca printre prizonieri, în temniţa aceea puturoasă, să se afle şi o fată tânără şi atrăgătoare, astfel încât, o glumă deşucheată făcuse să se trezească poftele temnicerilor şi să-i facă să uite de riscul unei pedepse.

Într-adevăr, uşa se deschise şi doi paznici apărură în prag, făcând puţină lumină cu un felinar.

— Unde eşti, porumbiţo, spuse unul dintre ei. Hai, vino afară, nu te teme. Nu vrem decât să-ţi ţinem puţin de urât.

Livia se prefăcu înspăimântată şi, în acelaşi timp, îşi întindea mâna stângă de-a lungul piciorului, până la şireturile cizmei, din care scoase un pumnal ascuţit ca un brici, cu mâner sferic astfel încât putea fi strâns în pumn cu vârful ieşind printre degetul arătător şi cel mijlociu.

— Vă rog, nu-mi faceţi rău! îi imploră ea, dar această reacţie a fetei îi aţâţă şi mai tare pe cei doi.

— Fii liniştită, n-o să-ţi facem nimic rău. Eu aş zice chiar că o să-ţi facem un bine şi după aceea o să-i mulţumeşti bătrânului zeu Priap că ne-a hărăzit cu o sculă zdravănă, tocmai bună ca să facă fericite curviştinele ca tine.

Zicând acestea, începu să se descheie la pantaloni, în timp ce celălalt o ameninţa cu un cuţit. Livia se prefăcu şi mai speriată şi se întinse pe pat, retrăgându-se cu spatele spre zid.

— Uite, spuse primul dintre cei doi, o s-o facem pe rând. Acum eu, după aia şi prietenul meu. La sfârşit o să ne spui care a fost mai bun şi care ţi-a plăcut mai mult. Cred că o să ne distrăm pe cinste.

Între timp, rămăsese gol de la brâu în jos şi se sprijinise cu genunchii de marginea patului. Livia ţinea pregătită arma ei ca un fel de gheară şi, pe când primul paznic se pregătea s-o apuce, îl lovi fulgerător pe celălalt, înfigându-i stiletul în piept, exact în clipa în care primul cădea întins pe pat. Livia îşi trecu fulgerător pumnalul din mâna stângă în cea dreaptă şi-l lovi cu putere în ceafă, secţionându-i şira spinării. Se prăvăliră amândoi, unul pe pat, altul pe pardoseală, aproape în acelaşi timp şi fără să scoată nici măcar un geamăt.

Nu mai existau de-acum decât două căi: Livia luă cheile şi merse să deschidă celulele camarazilor săi care se treziră cu ea în prag, liniştită şi zâmbitoare.

— Scularea, băieţi, e timpul s-o luăm din loc.

— Dar cum... îngăimă uluit Aurelius când ea îi deschise uşa celulei şi i se aruncă în braţe.

Îi arătă stiletul. *In calceo venenum!* râse ea modificând vechiul proverb care se referea la Ahile.

— Nu le-a trecut prin minte să mă caute şi în cizme.

Romulus îi alergă în întâmpinare, o prinse cu braţele de gât şi o strânse de parcă ar fi vrut s-o sufoce. După aceea, Livia descuie dulapul în care se aflau armele lor şi se îndreptară cu toţii către ieşire. Dar tocmai în clipele acelea, de afară se auzi zgomot de paşi, apoi cel al zăvorului care se deschidea: în prag apăru Volusianus, urmat de garda sa de corp în ţinută de luptă.

Livia schimbă o privire cu Aurelius.

— Eu nu mă mai las prinsă, spuse ea şi imediat fu limpede că şi ceilalţi camarazi gândeau la fel, după felul în care strângeau armele în pumni.

Dar Volusianus ridică o mână.

— Opriţi-vă, spuse el. Ascultaţi-mă, nu avem prea mult timp. Barbarii lui Odoacru au fost primiţi de Siagrius şi este posibil să obţină predarea voastră. Nu am timp să vă explic, veniţi cu mine: afară este calul vostru şi v-am pregătit şi alţii. Fugiţi în direcţia asta până la poarta de la apus, unde este un pod de bărci care leagă insula de uscat. Santinelele îmi sunt credincioase şi o să vă lase să treceţi. Mergeţi în josul apei până la ţărmul mării unde o să găsiţi un sat de pescari care

se numeşte Brixate. Întrebaţi de un oarecare Teutasius şi spuneţi-i că v-am trimis eu. El vă poate duce în Frisia sau în Armorica, unde nimeni nu v-ar mai ameninţa. Evitaţi Britannia: insula este sfâşiată de luptele interne dintre şefii principalelor triburi de acolo, mişună de tâlhari şi de vagabonzi. Peste puţin timp va trebui să dau alarma. Ca să nu atrag bănuielile asupra mea, va trebui să trimit în urmărirea voastră chiar soldaţi de-ai mei şi, dacă s-ar întâmpla să vă prindă din nou, n-am să mai pot face nimic pentru voi. Aşa că, plecaţi, grăbiţi-vă!

Aurelius veni înspre el.

— Ştiam eu că n-o să ne predai barbarilor. Mulţumesc, generale, zeii să te aibă în pază.

— Dumnezeu să te apere şi pe tine, soldat, şi pe băiatul acela care-i cu tine.

Romulus se apropie şi el şi, cu mare demnitate îi spuse:

— Mulţumesc pentru ceea ce faci pentru noi: n-am să uit.

— Nu mi-am făcut decât datoria... Cezar, răspunse Volusianus înţepenind într-un salut militar desăvârşit. Înclină fruntea cu respect, apoi spuse: Plecaţi acum, salvaţi-vă.

Încălecară şi porniră în galop pe străzile întunecoase şi pustii ale oraşului în direcţia în care li se spusese şi ajunseră la capătul podului. Santinelele le făcură semn să treacă şi Aurelius îi conduse pe camarazii săi până pe malul celălalt. Aici o luară spre nord pe drumul care însoţea albia fluviului: dădură pinteni cailor şi în curând se pierdură în beznă.

Volusianus încălecă şi el şi se întoarse la locuinţa sa de iarnă, nu departe de portul fluvial, urmat de şase soldaţi din garda sa şi de aghiotant. Unul dintre servitori alergă să ia frâul calului şi un altul veni cu un felinar ca să-i lumineze drumul. Generalul îi spuse aghiotantului său:

— Mai lasă să treacă puţin timp şi, după aceea, aleargă la palat şi dă alarma. Spune că au evadat după ce au ucis paznicii, lucru care este perfect adevărat. O să-i spui, desigur, că nu ştii încotro au luat-o.

— Sigur că da, generale, răspunse aghiotantul.

— Dacă generalii tăi nu i-ar fi protejat, strigă Wulfila ca ieşit din minţi, i-am fi prins deja şi i-am fi dus înapoi.

Siagrius era aşezat pe tronul său, un jilţ care semăna oarecum cu *sella curulis* a vechilor magistraţi. Înfăşurat într-o mantie din blană

de vulpe ca să se apere de frigul pătrunzător, părea vizibil iritat pentru faptul că rămăsese treaz până la ora aceea târzie din noapte şi pentru comportarea acelui sălbatic cu faţa ciopârţită.

— *Magister militum* Volusianus a făcut ceea ce trebuia să facă, îi replică el furios. Acesta este teritoriul romanilor şi jurisdicţia lui îmi aparţine mie, ofiţerilor mei şi magistraţilor mei, nimănui altcuiva! Acum, când oamenii aceia s-au făcut vinovaţi de omor şi au evadat dintr-o închisoare de-a mea, devin persoane căutate şi nu va fi greu să-i prindem: ei ştiu că dacă ar rămâne pe teritoriul meu n-ar putea scăpa de cercetări, aşa că vor încerca să fugă pe mare din portul cel mai apropiat. O să-i prindem acolo...

— Dar dacă ar reuşi să se îmbarce? strigă barbarul.

Rex Romanorum ridică din umeri.

— N-ar ajunge prea departe, spuse. Nici o barcă nu se poate lua la întrecere cu galerele mele şi ştim că se vor îndrepta către Frisia sau Armorica, pentru că nimeni nu ar fi atât de nebun, în vremuri ca astea, să aleagă Britannia. Dar oamenii mei o să-i prindă, nu ai tăi.

— Ascultă la mine, spuse Wulfila, apropiindu-se de jilţul lui Siagrius, tu nu-i cunoşti: sunt nişte luptători formidabili şi s-a văzut asta din felul în care au evadat din închisoarea ta, la câteva ore după ce fuseseră arestaţi. Eu îi urmăresc de luni întregi, le ştiu toate mişcările, toate şiretlicurile: lasă-mă să plec şi eu cu oamenii mei în urmărirea lor. Îţi jur că n-o să regreţi. Am ordin să tratez o mare răsplată în bani pentru prinderea băiatului, dar, mai ales, Odoacru este gata să-ţi arate toată recunoştinţa faţă de tine printr-un tratat de alianţă. El este acum stăpânul şi protectorul Italiei ca şi intermediar în relaţiile cu Imperiul de Răsărit.

— Puteţi pleca şi voi, răspunse Siagrius, dar să nu aveţi nici un fel de iniţiative fără aprobarea reprezentantului meu. Făcu semn unui locotenent de-al său, un vizigot romanizat, pe nume Ghenadius:

— O să mergi tu cu ei, îi ordonă. Ia câţi oameni ai nevoie. Plecaţi în zori.

— Nu! replică Wulfila. Dacă plecăm în zori, o să ne scape: au deja un avans mare în faţa noastră. Trebuie să plecăm imediat.

Siagrius se gândi câteva clipe, după care dădu aprobator din cap.

— E bine şi aşa, spuse. Dar când îi prindeţi, aduceţi-i la mine. Jurisdicţia este a mea şi oricine o încalcă devine prin aceasta duşmanul

meu. Acum, plecaţi!

Ghenadius salută şi ieşi, urmat de Wulfila. Puţin după aceea, corabia era gata să ridice ancora: era o galeră mare, construită după tradiţia celtică, din lemn de stejar, putând să transporte oameni şi cai chiar şi în largul mării.

— Care este cel mai apropiat port? întrebă Wulfila, îndată ce urcă la bord.

— Brixate, răspunse Ghenadius, la gura de vărsare a Senei în mare. Nu va fi greu să aflăm dacă vreo navă a pornit în larg: în anotimpul acesta nu navighează aproape nimeni.

Înaintară foarte repede, duşi şi de curentul fluviului şi, când vântul se schimbă, de la nord-est spre vest, ridicară şi pânzele, sporindu-şi viteza. Cu câteva ore înainte de ivirea zorilor, cerul se înseninã şi, după aceea, se făcu frig, când, de-acum, ţinta călătoriei era aproape şi în depărtare se vedeau deja luminile portului.

Cârmaciul îşi roti privirea în faţa sa, îngrijorat.

— Uitaţi-vă acolo, spuse, se lasă ceaţa.

Wulfila nici nu-l luă în seamă. Scruta estuarul larg al Senei şi, chiar mai departe, în largul mării, parcă nevoind să scape încă o dată prăzile pe care le simţea acum la îndemână.

— Navă la proră! răsună în clipa aceea vocea marinarului urcat pe catarg.

— Ei sunt! exclamă Wulfila. Sunt sigur de asta. Uite: nu mai sunt alte ambarcaţiuni pe mare.

Cârmaciul văzuse şi el celălalt vas.

— Ciudat, spuse. Se îndreaptă direct înspre valul de ceaţă, ca şi cum vor să traverseze canalul şi să ajungă în Britannia.

— Să mergem mai repede, hai, mai repede! ordonă barbarul. Îi putem ajunge din urmă.

— Ceaţa este din ce în ce mai deasă, răspunse cârmaciul. Mai bine am aştepta să se mai risipească, atunci când soarele va mai urca pe cer.

— Acum! strigă Wulfila ca ieşit din minţi. Trebuie să-i prindem acum!

— Ordinele le dau eu, răspunse Ghenadius. Nu vreau să pierd corabia: dacă ăia vor să se sinucidă, n-au decât, dar eu nu intru în ceaţa aceea, nici nu mă gândesc. Şi cred că nici ei nu se încumetă.

Atunci, cu un gest fulgerător, Wulfila trase sabia din teacă şi-i

duse vârful la gâtul comandantului.

— Ordonă oamenilor tăi să arunce armele, spuse, sau îţi retez gâtul. Iau eu comanda corăbiei.

Ghenadius nu avea de ales şi oamenii săi se supuseră, deşi fără voie, impresionaţi la vederea armei fantastice pe care barbarul o ţinea în mână.

— Aruncaţi-i în mare! le ordonă Wulfila oamenilor săi. Şi să fiţi mulţumiţi că nu vă ucid. Apoi, întorcându-se către Ghenadius: Ordinul te priveşte şi pe tine.

Îl împinse până la balustrada punţii şi-l obligă să se arunce în apele Oceanului, unde oamenii săi se zbăteau deja în voia valurilor. Se înecară aproape toţi din cauza apei îngheţate care le înţepenea membrele şi a greutăţii hainelor şi armurilor. Rămas stăpân peste navă, Wulfila îi porunci cârmaciului din cale-afară de speriat să pună prora înspre nord, în urmărirea ambarcaţiunii care se vedea acum destul de clar la depărtare de circa o milă. Plutea drept în întâmpinarea bancului de ceaţă care înainta şi el, compact ca un zid.

La bordul navei fugare, în faţa acelui val dens care se întindea peste mare în trâmbe compacte ca fumul, domnea neliniştea. Teutasius, cârmaciul, coborî pânza pentru că vântul căzuse cu totul şi nava aproape că se opri pe loc.

— E o nebunie să mergem mai departe în condiţiile astea, spuse, cu atât mai mult cu cât nimeni nu va avea curajul să vă mai urmărească.

— S-o crezi tu, îi replică Vatrenus. Priveşte corabia aceea de acolo: înaintează cu vâsle şi vine direct încoace: am impresia că ăia au ceva cu noi.

— Dacă aşteptăm să vedem dacă ei sunt, va trebui să ne şi luptăm cu ei, remarcă Orosius.

— Eu, spuse Batiatus, prefer să ne luptăm cu nenorociţii ăia pistruiaţi decât să ne afundăm în asta... în chestia asta. Parcă am coborî în adâncurile iadului.

— De altfel, la Misenum am mai făcut aşa ceva şi ne-a mers bine, le aminti Vatrenus.

— Da, dar acolo ştiam că totul va dura foarte puţin, îi răspunse Aurelius, pe când aici avem multe ore de navigat.

— Ei sunt! strigă Demetrios care se căţărase în vârful catargului.

— Eşti sigur? întrebă Aurelius.

— Cum nu se poate mai sigur! O să fie aici într-o jumătate de oră.

Ambrosinus, care părea cufundat în gândurile sale, parcă se trezi pe neaşteptate.

— Avem ulei pe corabie?

— Ulei? întrebă, uimit, cârmaciul. Cred... cred că da, dar puţin. Îl folosesc oamenii pentru felinare.

— Adu-mi-l imediat, într-un castron, cel mai larg pe care-l ai, şi pregăteşte-te, după aceea, să plecăm mai departe. O să vâslim.

— Dă-i tot ce-ţi cere, spuse Aurelius. El ştie întotdeauna ce face.

Omul coborî sub punte şi apăru în scurt timp cu un castron din lut, plin pe jumătate cu ulei.

— Asta-i tot ce am găsit, spuse el.

— Se apropie! strigă din nou Demetrios din vârful catargului.

— Bine, spuse Ambrosinus, ajunge. Pune-l pe acoperişul cabinei, întoarce-te la timonă şi, la semnalul meu, toţi oamenii în putere să pună mâna pe vâsle.

Spunând acestea, luă din desaga sa de drum trusa de care se servea pentru scris, o scoase din teaca de pergament şi, sub privirile uimite ale celor de faţă, trase din condei o fâşie de metal în formă de săgeată, atât de subţire încât până şi vântul ar fi luat-o, şi o aşeză pe suprafaţa uleiului din vas.

— N-aţi auzit niciodată vorbindu-se despre Aristeos din Proconexus? îi întrebă. Nu, sigur că nu. Ei bine, anticii spuneau despre el că avea o săgeată care-l conducea în fiecare an în ţara nordicilor, adică la capătul lumii dinspre nord. Iat-o aici. Ea ne va arăta drumul către Britannia. Va fi suficient să urmăm direcţia pe care ne-o indică.

Şi, sub ochii din ce în ce mai miraţi ai tovarăşilor săi, săgeata parcă prinse viaţă şi începu să se rotească pe suprafaţa uleiului, până rămase nemişcată pe o direcţie anume.

— În partea aceea este nordul, anunţă solemn Ambrosinus. Bărbaţii să treacă la vâsle!

Se supuseră cu toţii şi nava se puse în mişcare, afundându-se încet în norul lăptos.

Romulus se ghemui lângă învăţătorul său, care între timp scrijelea un semn pe marginea vasului în locul în care se afla vârful săgeţii.

— Cum de se poate aşa ceva? se miră băiatul. Săgeata asta este

vrăjită.

— Cred şi eu că da, îi răspunse Ambrosinus. Nu ştiu cum altfel s-ar putea explica.

— Dar unde ai găsit-o?

— Acum câţiva ani, în subteranele templului de la Portunos, la Roma, într-o urnă de piatră. O inscripţie în greceşte spunea că era săgeata lui Aristeos din Proconexus şi că fusese folosită şi de Pytheas din Massalia pentru a ajunge la Thule cea îndepărtată. Nu-i aşa că-i incredibil?

— Aşa este, răspunse Romulus. Şi adăugă: Crezi că vor mai veni după noi?

— Cred că nu, pentru că nu au nici o posibilitate de a menţine direcţia şi, în plus...

— În plus? nu renunţă Romulus.

— Echipajul este format din oameni de prin partea locului şi, pe aici, circulă o poveste care îi sperie foarte tare.

— Ce poveste?

— Că această ceaţă atât de deasă apare în zona aceasta pentru a ascunde corabia care se întoarce de pe insula morţilor unde a dus sufletele celor răposaţi.

Romulus privi în jur, încercând să pătrundă cu privirea zidul de nepătruns al ceţii, în timp ce un fior de spaimă îi trecea pe şira spinării.

XXXII

Romulus îşi strânse mai bine mantia în jurul umerilor, ţinându-şi privirile aţintite asupra micilor oscilaţii ale săgeţii care tremura pe suprafaţa uleiului, indicând într-un mod misterios polul din constelaţia Ursei.

— Insula morţilor ai zis? întrebă el după o vreme.

Ambrosinus zâmbi.

— Chiar aşa i-am spus. Şi oamenilor de pe aici le este tare teamă de ea.

— Eu nu reuşesc să înţeleg, credeam că morţii se duc în lumea de apoi.

— Asta credem cu toţii. Dar, vezi tu, aşa cum nimeni nu s-a întors vreodată de pe tărâmul morţilor ca să povestească tot ce a văzut pe acolo, fiecare popor şi-a făcut o idee proprie despre lumea aceea misterioasă. Prin părţile astea se spune că, pe ţărmul Armoricii, există

un sat de pescari ai cărui locuitori nu plătesc biruri şi nici vreun alt fel de dări pentru că au o misiune foarte importantă: duc sufletele celor morţi într-o insulă misterioasă învăluită în ceţuri veşnice. Iar numele insulei ar fi Avalon. În fiecare noapte, la uşa uneia dintre casele din sat se aude un ciocănit şi o voce stinsă spune: „Suntem gata". Atunci, pescarul se scoală şi merge pe ţărm unde vede că barca sa, deşi în aparenţă goală, se afundă în apă ca şi cum ar fi încărcată. Aceeaşi voce pe care a auzit-o mai devreme spune numele fiecăruia dintre bărbaţii răposaţi, iar pentru femei este menţionat şi numele tatălui sau al soţului. După aceea, pescarul ridică pânza şi se aşază la cârma bărcii. Prin întuneric şi prin ceaţă, el face într-o singură noapte, un transport pentru care ar fi nevoie de o săptămână de navigaţie doar la dus. În noaptea următoare, ciocănitul se aude la o altă uşă şi aceeaşi voce spune din nou: „Suntem gata...".

— Doamne, oftă Romulus. Asta-i o poveste care îţi dă fiori. Dar este adevărată?

— Cine ar putea să spună aşa ceva? Într-un anume sens, este adevărat tot ceea ce noi credem. Sigur, ceva adevărat probabil că există. Poate că oamenii din satul acela cunosc obiceiuri străvechi ale evocării morţilor, ceea ce îi face să aibă nişte trăiri atât de puternice încât par adevărate... Se întrerupse ca să dea indicaţii cârmaciului:

— Mai la stânga, încet, e bine aşa.

— Şi unde s-ar afla insula asta, Avalon?

— Nimeni nu ştie asta: poate că este pe undeva pe coasta apuseană a Britanniei. Aşa l-am auzit spunând pe un druid bătrân de pe insula Man. După alţii, s-ar afla mai la nord şi ar fi locul în care merg eroii după ce mor, cum ar fi insulele Fericirii despre care vorbeşte Hesiod, îţi aminteşti? Poate că ar trebui să urcăm la bordul bărcii, în satul acela din Armorica, pentru a descoperi misterul... Dar toate acestea sunt presupuneri, speculaţii: fapt este, fiul meu, că în jurul nostru există o mulţime de mistere.

Romulus dădu cu gravitate din cap, ca pentru a-şi exprima aprobarea faţă de o afirmaţie atât de gravă, apoi îşi trase mantia până deasupra capului şi se adăposti sub punte. Ambrosinus rămase singur doar cu săgeata sa ca să conducă nava prin ceaţa deasă, în timp ce toţi ceilalţi camarazi vâsleau de zor, muţi de mirare, parcă suspendaţi în atmosfera aceea pâcloasă, fără dimensiuni şi fără timp, în care singurul contact cu realitatea era clipocitul valurilor lovindu-se de chila bărcii.

La un moment dat, Aurelius întrebă:

— Crezi că o să-l vedem apărând iarăşi?

Ambrosinus se aşeză lângă el pe banca vâslaşilor:

— Pe Wulfila, răspunse, da, până când cineva îl va ucide.

— Volusianus ne-a sfătuit să mergem în oricare alt loc, dar nu în Britannia. Se pare că este un adevărat cuib de vipere.

— Nu cred că ar exista, în lumea asta a noastră, locuri mai bune decât altele. Mergem în Britannia pentru că acolo se află cineva care ne aşteaptă.

— Profeţia ta. Nu-i aşa?

— Te surprinde?

— Nu ştiu. Îi cunoşti pe Plinius şi pe Varo, pe Arhimede şi pe Eratostene. L-ai citit pe Strabon şi pe Tacit...

— După câte văd, şi tu i-ai citit, remarcă Ambrosinus, surprins.

— Eşti, în orice caz, un om de ştiinţă, încheie Aurelius ca şi cum nici nu ar fi auzit cuvintele bătrânului.

— Şi un om de ştiinţă n-ar trebui să creadă în profeţii: nu este ceva raţional, aşa-i?

— Nu, nu este.

— Şi este, oare, raţional ceea ce ai făcut tu? Ce este logic în toate întâmplările prin care ai trecut în ultimele luni?

— Destul de puţin, într-adevăr, răspunse Aurelius.

— Dar ştii de ce? Pentru că există o altă lume, în afara de cea pe care o cunoaştem noi, lumea visurilor, a monştrilor şi a himerelor, lumea delirelor, a patimilor şi a misterelor. Este o lume care, în anumite momente, ne atinge şi ne îndeamnă să facem lucruri fără sens sau, pur şi simplu, ne face să ne înfiorăm, ca de o suflare îngheţată care trece prin noapte, ca un ciripit de privighetoare izbucnit din umbră. Nu ştim până unde se întinde, dacă are graniţe sau dacă este nesfârşită, dacă este înăuntrul sau în afara noastră, dacă ia înfăţişarea realului ca să se dezvăluie sau, mai curând, ca să se ascundă. Profeţiile seamănă cu cuvintele pe care un om le pronunţă în somn. Aparent, nu au sens, în realitate, ele vin din abisurile cele mai adânci ale sufletului universal.

— Credeam că eşti creştin.

— Şi asta schimbă ceva? Şi tu ai putea fi, după cum se manifestă sufletul tău. În schimb, eşti păgân.

— Dacă a fi păgân înseamnă credinţa faţă de tradiţia strămoşilor

şi de credinţele părinţilor, dacă înseamnă a-l vedea pe Dumnezeu în toate lucrurile şi toate lucrurile în Dumnezeu, dacă înseamnă a regreta amarnic o măreţie care nu se va mai repeta niciodată, ei bine, da, sunt păgân.

— Asta cred şi eu. Vezi rămurica asta de vâsc care atârnă la gâtul meu? Ea reprezintă legătura cu lumea în care m-am născut, cu o străveche înţelepciune. Nu ne îmbrăcăm, oare, haine diferite atunci când trecem de la o ţară caldă la una rece? Aşa se întâmplă şi cu imaginea noastră despre lume. Religia este culoarea pe care sufletul nostru o ia în funcţie de lumina în care apare. M-ai văzut în lumina mediteraneană şi o să mă vezi prin întunecimile codrilor din Britannia şi o să fiu altul, ţine minte asta, totuşi acelaşi. Şi este inevitabil să se întâmple astfel. Îţi aduci aminte când ne aflam pe Rin şi voi aţi început să cântaţi imnul închinat soarelui? Am cântat cu toţii, împreună, creştini şi păgâni, pentru că, în strălucirea soarelui care apare din nou după noapte, se poate vedea faţa lui Dumnezeu, slava lui Hristos care aduce lumină întregii lumi.

Petrecură astfel toată noaptea, vorbind din când în când ca să se încurajeze unul pe altul sau vâslind în tăcere, până când, deodată, ceaţa începu să se împrăştie şi se porni să bată vântul. Demetrios înălţă pânza şi camarazii săi, obosiţi de îndelungata trudă de peste noapte, putură să-şi tragă sufletul. Dar, îndată ce începură să se ivească zorile, răsună vocea lui Ambrosinus:

— Priviţi! Priviţi cu toţii!

Aurelius îşi ridică privirea, Romulus şi Livia alergară la proră, Batiatus, Orosius şi Demetrios lăsară şcotele din mâini ca să admire în voie priveliştea care li se înfăţişa încet în faţa ochilor: la primele raze ale soarelui, apărea din ceaţă pământul, cu verdele pajiştilor şi albul lanţului de stânci de la ţărm, cu albastrul cerului şi al mării, înconjurat de spuma talazurilor, mângâiat de vânt, salutat de glasul milioanelor de păsări.

— Britannia! strigă Ambrosinus. Pământul ţării mele!

Şi-şi desfăcu braţele ca şi cum ar fi întâmpinat un om drag pe care dorea de mult să-l vadă. Plângea: lacrimi fierbinţi îi brăzdau chipul de ascet, făceau ca ochii să-i scânteieze cu o lumină nouă. Apoi, căzu în genunchi şi-şi acoperi faţa cu palmele: se reculese în rugăciune şi în meditaţie în faţa Spiritului ţării natale, în faţa vântului care-i aducea miresmele pierdute şi niciodată uitate.

Tovarăşii săi îl priveau într-o tăcere plină de emoţie. Îşi reveniră din starea aceea abia când auziră scrâşnetul chilei care ajunsese pe prundişul curat de la ţărm.

Doar Juba fusese luat dincolo de canalul britanic, pentru că îi lăsaseră lui Teutasius ceilalţi cai, ca plată pentru călătoria cu barca. Aurelius îl coborî pe pasarela îngustă mângâindu-l, ca să-l liniştească, după care îl privi cu admiraţie, cu părul lucios şi strălucitor ca pana corbului, în soarele acelei zile atât de luminoase, de parcă primăvara venise mai devreme. Coborâră, după aceea, şi ceilalţi, Batiatus rămânând ultimul, ducându-l pe umeri pe Romulus, în semn de triumf.

Porniră la drum spre nord, printre câmpiile verzi pe care se mai vedeau pete întinse de zăpadă de sub care apăreau ici şi colo brebenei purpurii. Prin tufele cu boabe roşii, se zbenguiau măcălendrii, părând să se oprească doar ca să privească, plini de curiozitate, micul cortegiu care trecea pe cărare. Din loc în loc, în mijlocul imenselor pajişti, se înălţau stejari uriaşi. Pe crengile lor străluceau boabele aurii de vâsc.

— Vezi? spuse Ambrosinus elevului său. Acela este vâscul, o plantă sacră pentru vechea noastră religie, pentru că se credea că ar cădea din cer ca o ploaie. Sacru este, de asemenea, şi stejarul de la care provine numele vechilor înţelepţi ai religiei celtice: druizii.

— Ştiu, răspunse Romulus. Vine de la cuvântul grecesc *drys* care înseamnă „stejar”.

Aurelius îi readuse pe toţi cu picioarele pe pământ.

— Trebuie să facem cât mai repede rost de cai: aşa, pe jos, suntem prea vulnerabili.

— Îndată ce vom putea, răspunse Ambrosinus. Îndată ce va fi posibil.

Continuară să meargă. Şi merseră toată ziua, trecând printre câmpuri presărate cu gospodării şi case din lemn cu acoperişuri înalte de paie. Satele erau mici, cu casele înghesuite una în alta şi, pe măsură ce se lăsa seara acelei zile scurte de iarnă, pe coşuri se vedea ieşind fumul. Romulus îşi imagina familiile adunându-se la o cină săracă, la lumina slabă a opaiţelor, bucurându-se de hrana câştigată prin trudă grea. Îi invidia, visând şi el la o viaţă simplă şi umilă, la adăpost de lăcomia oamenilor care ţineau acum puterea în mâinile lor.

Înainte de lăsarea întunericului, Ambrosinus se duse singur, doar cu Romulus de mână, să bată la uşa unei case mai izolate, o

clădire mare şi, evident, mai răsărită decât cele pe care le văzuseră până atunci. Lângă casă, într-un ţarc întins se vedea o turmă de oi cu lâna bogată şi în altul se afla o mică herghelie de cai. Veni să-i deschidă un bărbat zdravăn, îmbrăcat cu o tunică de lână cenuşie şi cu chipul încadrat de o barbă neagră înspicată cu fire argintii.

— Suntem drumeţi, spuse Ambrosinus. Câţiva tovarăşi de drum ne aşteaptă dincolo de tufele acelea. Venim de peste mare şi vrem să ajungem în ţinuturile din nord de unde am plecat cu mulţi ani în urmă. Mă numesc Myrdin Emreis.

— Câţi sunteţi? întrebă omul.

— Opt cu toţii. Şi avem nevoie de cai, dacă ni-i poţi vinde.

— Pe mine mă cheamă Wilneyr, spuse omul, şi am cinci fii, cu toţii zdraveni şi buni în mânuirea armelor. Dacă veniţi cu gânduri bune, veţi fi primiţi ca nişte oaspeţi, dacă veniţi ca tâlhari, află că nu suntem dispuşi să ne lăsăm jefuiţi.

— Venim cu gânduri de pace, prietene, suntem oameni cu frica lui Dumnezeu care ne va judeca într-o zi pe toţi. Suntem înarmaţi de nevoie, dar o să lăsăm armele afară, la uşă, dacă intrăm sub acoperişul tău.

— Dacă-i aşa, veniţi încoace. În caz că vreţi să rămâneţi peste noapte, puteţi dormi în grajd.

— Îţi mulţumesc, răspunse Ambrosinus. N-o să-ţi pară rău.

Şi-l trimise pe Romulus să-i cheme şi pe ceilalţi.

La vederea lui Batiatus, omul holbă ochii de mirare şi se dădu câţiva paşi înapoi, cuprins imediat de spaimă. Fiii săi veniră de îndată alături de el.

— Nu vă temeţi, spuse Ambrosinus. Nu-i decât un om negru. În ţara sa, toţi oamenii sunt negri ca el şi, dacă un alb ajunge pe meleagurile acelea, stârneşte aceeaşi mirare pe care o simţiţi şi voi acum. Este paşnic şi cumsecade, deşi are o forţă uriaşă. Vom plăti dublu pentru cina lui, pentru că mănâncă întotdeauna cât doi oameni.

Wilneyr îi pofti să se aşeze în jurul focului şi le dădu pâine cu brânză şi bere, ceea ce le încălzi tuturor sufletele.

— Pentru cine creşti caii? întrebă Ambrosinus. Cei pe care i-am văzut sunt animale pentru armată.

— Aşa este. Şi sunt căutaţi din ce în ce mai mult, pentru că nu este pace pe pământul ăsta, în nici o parte, pe nicăieri pe unde am ajuns. De aceea de pe masa mea nu lipseşte niciodată pâinea, nici

carnea de oaie şi nici berea. Dar tu, care ai spus că vii cu gânduri de pace, de ce vrei să cumperi cai şi mergi însoţit de oameni înarmaţi?

— Povestea mea este lungă şi, mai ales, tristă, răspunse bătrânul. Nu ne-ar ajunge toată noaptea să ţi-o spun. Dar, dacă vrei s-o asculţi, am să-ţi spun cât pot de mult, pentru că nu am nimic de ascuns, decât doar duşmanilor care ne urmăresc. Aşa cum ţi-am spus, nu sunt un străin, m-am născut în locurile acestea, în oraşul Carvethia şi am fost educat de înţelepţii din pădurea sacră de la Gleva.

— Am ştiut asta de când am văzut ce porţi la gât, spuse Wilneyr. De aceea te-am şi primit în casă.

— Puteam să-l fi furat, îi răspunse Ambrosinus cu un surâs ironic.

— Nu cred. Pentru că figura ta, cuvintele tale şi privirea îmi spun că simbolul acela nu este furat. Povesteşte, aşadar, dacă nu eşti prea obosit. Noaptea-i lungă şi nu se întâmplă prea des să ai de-a face cu oaspeţi care vin de atât de departe.

Spunând acestea îl privi din nou cu mirare pe Batiatus: ochii săi negri ca tăciunele, buzele prea groase, nasul turtit şi grumazul ca de taur, mâinile enorme împreunate pe genunchii puternici.

Ambrosinus povesti cum plecase cu mulţi ani în urmă din oraşul său şi din codrii natali ca să ceară ajutor de la împăratul romanilor, aşa cum îi porunciseră eroul Germanus şi generalul Paullinus, ultimul apărător al Marelui Val. Povesti despre peregrinările şi nenorocirile sale, despre zilele fericite şi despre îndelungatele suferinţe pe care le îndurase. Wilneyr şi cu fiii săi îl ascultau ca vrăjiţi, pentru că povestea aceea era cea mai frumoasă dintre toate cele pe care le auziseră până atunci de la barzii care mergeau din oraş în oraş, din casă în casă, ca să povestească aventurile eroilor din Britannia.

Dar Ambrosinus nu spuse nimic despre identitatea lui Romulus şi despre soarta acestuia, pentru că încă nu venise momentul. Abia noaptea târziu sfârşi de povestit şi flăcările din vatră începeau să se stingă.

— Spune-mi acum, întrebă la rândul său Ambrosinus, cine are puterea în insulă? Care dintre căpeteniile militare este cea mai puternică şi mai temută? Ce s-a întâmplat cu oraşele care, cândva, erau înfloritoare şi pline de viaţă, aşa cum le ştiam când am plecat?

— La noi, este vremea tiranilor, răspunse cu gravitate Wilneyr. Nimeni nu ia seama la binele poporului. Nu există decât legea celui mai

tare şi nu există milă pentru cel căzut, dar, cu siguranţă, cel mai cunoscut şi mai de temut dintre tirani este Wortigern. Oraşele s-au îndreptat către el ca să le protejeze de atacurile războinicilor din Nord şi el, în schimb, le-a subjugat, le-a supus la biruri apăsătoare şi, deşi în unele dintre aceste oraşe mai supravieţuiau vechile sfaturi ale bătrânilor, ele nu au, în realitate, nici o putere. De fapt, oraşele şi-au cedat libertatea în schimbul siguranţei vieţii, pentru că sunt locuite mai ales de negustori care doresc pacea ca să poată prospera, pentru a se îmbogăţi din schimburi de mărfuri şi comerţ. Cât despre Wortigern, pe măsură ce-şi pierdea vigoarea tinereţii, nu reuşea să-şi mai îndeplinească sarcina pentru care i se acordase o atât de mare putere. A hotărât, de aceea, să ceară ajutorul triburilor saxone care trăiesc pe continent, în peninsula Kymre, dar soluţia aceasta a fost mai proastă decât răul, şi oprimarea, în loc să dispară, s-a dublat. Saxonii nu sunt preocupaţi decât de a acumula bogăţii, luându-le de la cetăţeni şi nu din pricina asta raidurile scoţilor şi ale picţilor din Nord au încetat. Ca nişte câini care se bat pentru un os mai mare, toţi aceşti barbari se luptă unii cu alţii pentru sărmanele resturi din ceea ce, într-o vreme, era o ţară prosperă şi plină de viaţă şi care acum nu mai este decât umbra aceleia de altădată. Doar prin sate se mai poate supravieţui, dar poate că nici aici nu va mai dura mult.

Dezamăgit, Aurelius căută privirile lui Ambrosinus: oare aceea era ţara la care visaseră de atât timp? Prin ce era mai bine aici decât în vălmăşagul sângeros din care abia ieşiseră? Dar privirea înţeleptului era îndreptată spre alte zări, căutând imagini îndepărtate pe care le lăsase în urmă când plecase din ţara sa. El se pregătea să reînnoade scurgerea timpului, să vindece o rană deschisă din istoria sa ca om şi în aceea a neamului său.

Ieşiră din casă, însoţiţi de unul dintre fiii lui Wilneyr, intrară în grajd, se întinseră sleiţi de puteri pe culcuşuri din fân, alături de boii care rumegau liniştiţi şi se cufundară îndată după aceea într-un somn greu. De pază stăteau câinii pe care stăpânul casei îi eliberase din cuşti. Erau nişte dulăi uriaşi, purtând zgărzi bătute cu ţinte de fier, obişnuiţi să se lupte cu lupii şi, poate, chiar şi cu fiare mai mari.

Se treziră în zori şi băură lapte cald, proaspăt muls de soţia lui Wilneyr, după care se pregătiră de drum. Cumpărară un catâr pentru Ambrosinus şi şapte cai, dintre care unul era mai mic decât ceilalţi, iar altul mult mai mare: un armăsar masiv adus din Armorica pentru a fi

încrucişat cu iepele din Britannia. Şi, când Batiatus încălecă pe el, părea un colos călare din bronz ca aceia care împodobeau cândva forurile şi arcurile de triumf din capitala lumii.

Wilneyr numără banii pe care-i primise, adică tot ce mai avea Livia, mulţumit că făcuse dis-de-dimineaţă o afacere atât de bună, şi rămase în pragul casei ca să-i vadă pe când plecau. Îşi luaseră armele în mâini, săbiile le aveau atârnate la centură: în primele raze ale soarelui semănau întru totul cu războinicii din legende. Copilul palid care călărea în frunte pe căluţul lui părea un tânăr condotier, iar fata o driadă a pădurilor. Prin ce peripeţii urma să mai treacă o armată atât de mică? Gazda lor nici măcar nu ştia cum îi cheamă şi totuşi i se părea că-i cunoaşte de când lumea. Ridică o mână în semn de salut şi ei îi răspunseră de pe creasta unui deal pe care o străbăteau la pas, nişte siluete întunecate în lumina sidefie a dimineţii.

Pământul acela atât de plin de pericole nu avea, totuşi, secrete pentru Ambrosinus, de parcă se despărţise de el de numai câteva zile şi nu de ani şi ani: el cunoştea limba, natura, firea locuitorilor, ştia cum să străbată codrii fără a se rătăci şi fără a intra prin locuri strâmte în care i-ar fi putut pândi unele primejdii, ştia adâncimea râurilor şi durata zilelor, a nopţilor şi chiar şi a orelor. După culoarea cerului ghicea apropierea unei furtuni sau o apropiată înseninare. Glasurile păsărilor erau pentru el mesaje clare de alarmă sau de pace şi chiar şi trunchiurile noduroase ale copacilor vorbeau cu el. Îi povesteau întâmplări din lungi ierni cu zăpadă multă sau despre primăveri roditoare, despre ploi fără sfârşit, despre fulgere căzute din cer. Doar o singură dată fură nevoiţi să facă faţă unei ameninţări: într-o seară, atacul unei bande de tâlhari, dar intervenţia înspăimântătoare a lui Batiatus pe armăsarul său armorican, forţa ucigătoare a lui Aurelius şi a lui Vatrenus, săgeţile bine ţintite ale Liviei, rapiditatea fulgerătoare a lui Demetrios şi forţa calmă a lui Orosius, duseră în scurt timp la înfrângerea agresorilor care se obişnuiseră de mult timp să lupte doar ca tâlhari şi nu ca soldaţi.

Astfel, în ceva mai mult de două săptămâni, micul grup străbătu aproape o treime din teritoriul ţării, instalându-şi tabăra de noapte nu departe de un oraş numit Caerleon.

— Este un nume ciudat, spuse Romulus privind aşezarea de departe, uimit de amestecul dintre vechi construcţii impunătoare şi

colibe sărăcăcioase.

— Este doar varianta locală pentru *Castra Legionum,* îi explică Ambrosinus. Aici se aflau taberele legiunilor din Sud, iar construcţia aceea pe care o vezi acolo este ceea ce a mai rămas dintr-un amfiteatru.

Aurelius şi ceilalţi priveau şi ei cu atenţie oraşul şi erau foarte impresionaţi să vadă vestigiile Romei încă destul de impunătoare, deşi în ruine, gata să dispară pentru totdeauna.

Mai merseră încă două săptămâni, ajungând la poalele primelor înălţimi şi la marginea celor mai deşi codri. Într-o seară, în timp ce se aflau aşezaţi în jurul focului, Aurelius consideră că sosise momentul ca să afle care era ţinta lungului lor marş şi ce viitor îi aştepta în ţinuturile acelea de la capătul lumii.

— Încotro mergem, învăţătorule? întrebă el pe neaşteptate. Nu crezi că ar trebui să ne-o spui şi nouă?

— Da, Aurelius aşa este drept. Mergem la Carvethia, de unde am plecat cu atâţia ani în urmă cu promisiunea de a mă întoarce cu o armată imperială pentru a elibera acest pământ de barbarii din Nord şi de Wortigern, un tiran care asuprea atunci ţara şi continuă s-o asuprească, după câte am aflat, deşi acum este bătrân şi neputincios. Setea de putere este medicamentul cel mai puternic: îi ţine în viaţă până şi pe muribunzi.

Se priviră unii pe alţii, fără a putea scoate nici o vorbă.

— Ai promis să te întorci cu o armată şi asta-i tot ce aduci? spuse Vatrenus arătând înspre el însuşi şi spre camarazii săi. Nu crezi că o să fim întâmpinaţi cu un cor de râsete batjocoritoare? Eu credeam că o să ne duci într-un loc liniştit ca să ducem o viaţă normală: cred că am meritat-o pe deplin.

— Ca să spun drept, îi continuă gândul Demetrios, şi eu mă aşteptam la ceva de genul ăsta: un loc aflat departe de lume, la ţară, unde să-ţi poţi face o familie şi să-ţi foloseşti sabia doar ca să tai, dacă vrei neapărat, pâinea sau brânza.

— Da, un astfel de loc mi-ar plăcea şi mie, spuse Orosius. Am putea construi un mic sat şi să ne întâlnim din când în când să stăm la masă împreună şi să ne amintim prin ce suferinţe şi primejdii am trecut. Nu-i aşa că ar fi nemaipomenit de frumos?

Batiatus părea să fie şi el de acord cu o asemenea perspectivă.

— Am observat că prin părţile astea oamenii n-au văzut

niciodată un negru, dar cred că s-ar putea obişnui: poate că mi-aş găsi şi eu o fată care să fie de acord să trăiască lângă mine, ce ziceţi?

Ambrosinus ridică o mână ca să se facă auzit.

— În Nord, încă mai există o legiune înarmată care îl aşteaptă pe împărat: i se spune Legiunea Dragonului, pentru că emblema de pe steagurile sale este un dragon de argint cu coada purpurie, care se umflă şi se mişcă în bătaia vântului, ca şi cum ar fi viu.

— Baţi câmpii, răspunse Aurelius. Singura legiune, şi ultima, era a noastră şi, după cum bine ştii, noi suntem singurii ei supravieţuitori.

— Nu-i adevărat, îl contrazise Ambrosinus. Există, şi a fost înfiinţată de Germanus. Înainte de a muri, a cerut poporului meu s-o păstreze mereu înarmată şi gata de luptă ca să apere libertatea ţării până ce mă voi întoarce eu. Sunt sigur că şi-au îndeplinit promisiunea făcută unui erou şi unui sfânt. Ştiu că vorbele mele ar putea părea fără sens, dar v-am înşelat eu vreodată, v-am dezamăgit eu cumva de când mă cunoaşteţi?

Vatrenus clătină din cap din ce în ce mai uimit.

— Îţi dai seama ce spui? Chiar dacă ar fi aşa, acum soldaţii aceia sunt nişte moşnegi cu barbă albă şi fără dinţi.

— Crezi? îi răspunse ironic Ambrosinus. Au vârsta ta, Vatrenus, şi a ta, Aurelius. Vârsta unor veterani călîţi şi plini de semeţie. Ştiu că toate astea vi se par absurde, dar ascultaţi-mă, pentru numele lui Dumnezeu! Veţi avea tot ce vă doriţi. O să puteţi trăi în pace în locurile în care vă voi duce eu. O vale roditoare şi ferită de primejdii, un mic paradis prin care curge un pârâu cu ape cristaline, un loc în care aţi putea trăi doar din vânătoare sau din pescuit şi v-aţi putea alege femeile pe care le doriţi tratând cu tribul nomad care trece pe acolo în fiecare an, ducându-şi turmele la păscut. Dar, înainte de asta, terminaţi-vă lucrarea aşa cum mi-aţi promis şi cum i-aţi promis băiatului acestuia. Nu vă cer altceva. Însoţiţi-ne până la tabăra fortificată, care este ţinta noastră, şi, după aceea, o să luaţi ce hotărâre vreţi, iar eu o să fac tot ce-mi va sta în puteri ca să vă ajut.

Aurelius se întoarse către camarazii săi.

— Aţi auzit cu toţii: misiunea noastră este să-l aducem pe împărat în fruntea legiunii sale, admiţând că ea mai există, după care vom fi liberi de orice altă obligaţie. Putem rămâne să servim, poate, sub ordinele lui sau să ne bucurăm de o odihnă meritată.

— Şi dacă legiunea aceea nu mai există? întrebă Livia care, până

atunci, nu scosese nici o vorbă. Ce vom face? Îl vom lăsa pe băiat în voia soartei? Sau ne vom împrăştia, care pe unde apucă, în loc să rămânem împreună în locul acesta atât de frumos pe care ni-l promite Ambrosinus?

— Dacă nu mai există, sunteţi liberi să faceţi ceea ce vreţi. Şi tu la fel, fiule, îi spuse Ambrosinus lui Romulus. Vei putea trăi împreună cu ei dacă se vor hotărî să rămână, aşa cum sper eu din toată inima, să creşti în linişte, devenind un bărbat adevărat. Un păstor, poate, sau un vânător, sau un agricultor, ce-ţi va plăcea. Dar eu sunt sigur că Dumnezeu ţi-a hărăzit un cu totul alt destin şi că bărbaţii aceştia şi fata aceasta vor rămâne în slujba destinului tău, aşa cum am fost şi eu. Toate peripeţiile prin care am trecut n-au fost întâmplătoare. Şi nu doar datorită curajului nostru ca oameni am învins atâtea provocări în aparenţă peste puterile omeneşti. Aici a fost mâna lui Dumnezeu, a oricărui zeu în care credeţi, care ne-a călăuzit şi ne va călăuzi până când planurile sale vor fi împlinite.

Aurelius îi privi în ochi pe fiecare dintre camarazii săi şi o privi şi pe Livia cu profundă emoţie, ca şi cum ar fi vrut să-i transmită prin acele priviri o iubire deseori înăbuşită de spaimele sale şi de suferinţa pe care o purta în suflet: din partea tuturor primi un răspuns mut, fără putinţă de tăgadă.

— N-o să vă părăsim, spuse el atunci. Nici înainte, nici după această expediţie nebunească, şi vom găsi o posibilitate ca să păstrăm unite vieţile noastre. Dacă, de atâtea ori, moartea ne-a ocolit, drept este să vină şi ziua în care să ne putem bucura de cât ne-a mai rămas de trăit, de viaţa lungă sau scurtă pe care o mai avem în faţă.

Se ridică în picioare şi se îndepărtă, neputând să ţină piept furtunii de sentimente care-i năpădiseră sufletul, dar nu numai de aceea: în ultima vreme, coşmarurile reveniseră, la fel şi imaginile care-l torturaseră ani de zile, ca şi durerile de cap, devenind din ce în ce mai dese, împiedicându-l câteodată să-şi exprime sentimentele, mai ales pe acelea care o aveau drept ţintă pe Livia. Era ca şi cum cercul vieţii sale se strânsese, aproape închizându-se, ca şi cum în acel capăt de lume l-ar fi aşteptat o încheiere a socotelilor cu destinul şi cu el însuşi.

Ambrosinus aşteptă ca focul să se stingă şi toţi ceilalţi să meargă la culcare, după care se apropie de el.

— Nu te pierde cu firea, te rog, îi spuse. Ai încredere. Şi nu uita că, de cele mai multe ori, marile isprăvi au fost opera unui mic grup de

eroi.

— Nu sunt un erou, răspunse el fără a se întoarce spre bătrânul înţelept. Şi tu însuţi ştii asta.

În noaptea aceea ninse şi fu ultima zăpadă din iarna aceea. De aici încolo merseră scăldaţi în razele soarelui, sub un cer presărat cu nori albi ca blana mieilor care ieşeau pentru prima oară cu turmele la păscut. Şi pantele dinspre miazăzi ale dealurilor erau cu fiecare zi care trecea acoperite tot mai mult cu violete şi cu margarete. În sfârşit, într-o zi, Ambrosinus se opri la poalele unui deal şi descălecă de pe catârul său. Îşi luă toiagul de pelerin şi, sub privirile celorlalţi, porni să urce, ajungând până pe creastă. Apoi se întoarse către ei şi strigă:

— Veniţi! Ce mai aşteptaţi? Haideţi, veniţi repede!

Romulus fu primul care ajunse lângă el, asudat şi gâfâind, urmat de Livia, de Aurelius, de Vatrenus şi de ceilalţi. În faţa lor, la o depărtare de câteva mile, Marele Val se întindea, ca o centură puternică de piatră, de la un orizont la altul, întrerupt de turnuri şi de castele. Jos şi mai la dreapta călătorilor, nu prea departe, străluceau apele unui mic lac, limpezi şi transparente ca aerul din jur, iar în mijlocul lui se putea vedea o mică pată verde, o insuliţă acoperită de muşchi. La orizont, către răsărit, se zăreau crestele unui munte, încă acoperite de zăpadă, şi, mai sus de o prăpastie, o tabără cu împrejmuirea caracteristică. Ambrosinus contemplă încântat acel spectacol superb: privirea sa parcurse imensa fortificaţie şerpuitoare care unea o mare cu alta, apoi poposi asupra lacului, asupra crestelor muntelui şi, la sfârşit, se opri asupra taberei militare, cenuşie ca stânca, şi spuse:

— Am ajuns, fiule, prieteni dragi, călătoria noastră s-a sfârşit. Iată Marele Val care traversează toată ţara, acolo este *Mons Badonicus,* iar aici, la picioarele noastre, *Lacus Virginis,* lacul fetei, despre care se spunea că este locuit de o nimfă a apelor. Iar acolo sus, săpată în prăpastia aceea, tabăra ultimei legiuni a Britanniei. Cetatea dragonului!

XXXIII

Coborâră în valea complet pustie şi înaintară către fortăreaţa care li se părea acum mai departe decât îşi închipuiseră, văzând-o de pe deal. Ocoliră micul lac de o frumuseţe încântătoare, ca o scoică

înconjurată de bolovani negri, albi şi cafenii, lucioşi sub pânza de apă limpede şi începură să urce către dealul pe care se înălţa fortul. Un deal nu prea înalt, terminat cu o platformă stâncoasă.

— Partea interioară a taberei, le explică Ambrosinus celorlalţi, a fost săpată pentru a se obţine un platou neted pe care să fie instalate dormitoarele soldaţilor, grajdurile şi anexele. De jur împrejur, pe stâncă, a fost înălţată o fundaţie din bolovani şi deasupra ei o palisadă cu turnuleţe de pază.

— Cunoşti foarte bine locurile, spuse Aurelius.

— Sigur că le cunosc, răspunse Ambrosinus. Am trăit mult timp aici ca medic şi sfetnic al comandantului Paullinus.

— Şi acolo ce este? întrebă Romulus.

Şi arătă înspre un fel de monument megalitic care începea să se zărească în partea cealaltă a colinei, pe o altă platformă netedă care mai devreme nu se putea observa. Părea o enormă lespede circulară, de piatră, înconjurată de patru coloane înalte, tot de piatră, aşezate în direcţia celor patru puncte cardinale.

Ambrosinus se opri.

— Acela, spuse el, este monumentul funerar închinat unui mare războinic al locurilor acestora, o căpetenie celtă pe nume Kalgak căreia autorii latini i-au spus Calgacus. El a fost ultimul erou al rezistenţei indigene când romanii au invadat Britannia acum trei sute de ani.

— Cunosc episodul acela, spuse Romulus. Am citit paginile lui Tacitus care reproduc cuvântarea lui dinaintea ultimei bătălii. Şi cuvintele îngrozitoare prin care defineşte *Pax Romana.*

— Cu mincinoase cuvinte numesc Imperiu supunerea întregii lumi şi, acolo unde au pustiit totul ei spun că este pace, cită din memorie Aurelius. Dar aminteşte-ţi, continuă el cu mândrie, că, în realitate, nu sunt cuvintele lui Calgacus, ci ale lui Tacitus: un roman care critică imperialismul roman. În aceasta constă măreţia civilizaţiei noastre.

— Se spune că, în jurul acestei pietre, el îşi aduna sfetnicii, spuse Ambrosinus. De atunci, ea este un simbol al libertăţii pentru toţi locuitorii acestei ţări, de orice neam ar fi ei.

Îşi continuă urcuşul spre împrejmuirea exterioară a taberei, dar, chiar şi de la distanţa aceea, locul părea pustiu: palisada era în ruină, porţile vraişte, turnurile de pază stăteau să se prăbuşească. Aurelius fu acela care intră primul şi observă, în toate părţile în care îşi rotea

privirile, semnele lipsei de îngrijire şi ale abandonului.

— O legiune de fantome... şopti el.

— Locul acesta este părăsit de mulţi ani, aici totul se dărâmă, continuă Vatrenus.

Batiatus încercă să vadă cât de zdravănă mai era o scară care ducea la platforma de pază, dar toată construcţia se prăbuşi cu zgomot.

Ambrosinus părea uluit, aproape copleşit de o asemenea decădere.

— Dar te aşteptai, cu adevărat, să mai găseşti pe cineva pe aici? îl trezi la realitate Aurelius. Mie nu-mi vine să cred. Uită-te acolo la Marele Val: nu există nici un simbol roman pe zidul acela de mai bine de şaptezeci de ani, cum puteai spera că ar putea rezista un mic fort ca acesta? Priveşte şi tu. Nu sunt semne de distrugere sau de rezistenţă armată. Pur şi simplu au plecat cu toţii, cine ştie de când.

Ambrosinus merse către centrul taberei.

— Ştiu că totul pare fără sens, dar vă rog să mă credeţi: focul nu s-a stins, trebuie doar să-l reînsufleţim şi flacăra libertăţii va începe din nou să strălucească.

Dar nimeni nu părea să-l mai asculte. Clătinau din cap dezamăgiţi, în tăcerea aceea ireală, întreruptă doar de şuieratul uşor al vântului, de scârţâitul obloanelor de la barăcile şubrezite de timp şi de intemperii. Fără să se lase doborât de atmosfera aceea de descurajare, Ambrosinus se apropie de ceea ce părea să fi fost pretoriul, reşedinţa comandantului, şi dispăru în interior.

— Unde se duce? întrebă Livia.

Aurelius ridică din umeri.

— Şi ce facem acum? întrebă Batiatus. Am făcut două mii de mile degeaba, dacă am înţeles eu bine.

Retras într-un colţ, Romulus părea concentrat în gândurile sale, iar Livia nu îndrăzni să se ducă la el. Îşi dădea seama în ce stare sufletească se afla şi parcă suferea şi ea pentru el.

— Dacă aşa stau lucrurile, ar trebui să privim cu realism situaţia, începu Vatrenus.

— Realism? Nu-i nimic realist aici. Pe toţi zeii, uită-te în jurul tău! izbucni Demetrios.

Dar nu sfârşise de vorbit că uşa pretoriului se deschise şi reapăru Ambrosinus. Murmurele încetară, privirile se concentrară asupra figurii hieratice care apărea din penumbra clădirii ţinând în

mână un obiect uimitor: un steag având pe el un dragon cu capul de argint, cu fălcile larg căscate şi cu coada purpurie, fixat pe un băţ de care atârna o eşarfă cu inscripţia:

LEGIO XII DRACO

— Doamne, murmură Livia.

Romulus privi ţintă simbolul, coada brodată cu solzi aurii care se mişca, pe neaşteptate, de parcă ar fi fost însufleţită de un suflu vital. Ambrosinus se apropie de Aurelius şi aţinti asupra lui o privire ca de foc. Faţa îi era transfigurată, trăsăturile încordate şi încremenite, parcă sculptate în piatră. Îi întinse steagul spunându-i:

— Este al tău, comandante. Legiunea a luat din nou fiinţă.

Aurelius ezită câteva clipe, nemişcat în faţa acelei făpturi plăpânde, aproape scheletică, a acelei priviri imperioase în care ardea o flacără tainică, neostoită. Apoi, când o adiere mai puternică de vânt stârni un nor de praf care se întinse de jur împrejur, întinse mâna şi apucă prăjina drapelului.

— Du-te, acum, îi porunci Ambrosinus. Înfige-l pe turnul cel mai înalt.

Aurelius privi în jurul lui, îşi văzu camarazii nemişcaţi şi tăcuţi, apoi porni încet, se urcă pe metereze şi fixă drapelul pe turnul dinspre apus, cel mai înalt dintre toate. Coada dragonului se desfăşură sub şfichiuirea vântului, gura de argint scoase un sunet ascuţit, şuierul care de atâtea ori înspăimântase duşmanii în bătălii. Privi în jos: camarazii săi erau aliniaţi umăr la umăr, încremeniţi în salutul militar roman. Şi ochii i se umplură de lacrimi.

Ambrosinus vorbi din nou:

— Ne vom instala aici şi vom căuta să facem locuibil acest loc: va fi casa noastră pentru o vreme. Între timp, eu voi căuta să iau legătura cu oamenii pe care-i cunosc şi care poate mai trăiesc pe aici; când va sosi momentul potrivit mă voi înfăţişa în faţa sfatului din Carvethia, dacă acesta mai există, iar dacă nu, voi aduna poporul în for. Când va sosi clipa cea mare, voi merge cu Romulus şi-l voi prezenta poporului şi senatului...

— Când ai plecat de pe aceste pământuri, ai promis că vii cu o armată, spuse Vatrenus, şi, în loc de asta, te întorci cu un copil. La ce te aştepţi?

— Ascultaţi-mă, legiunea va lua din nou fiinţă, soldaţii răspândiţi peste tot se vor întoarce sub drapelul acesta, în jurul împăratului lor. Eu le voi aminti profeţia: „Va veni dinspre mările sudului un tânăr aducând sabia. Acvila şi dragonul vor pluti din nou în zbor peste întinsele ţinuturi ale Britanniei!

— Sabia... şopti Aurelius, plecând fruntea. Am pierdut-o eu.

— Nu pentru totdeauna, răspunse Ambrosinus. O s-o recapeţi, sunt gata să-ţi jur asta.

A doua zi, Ambrosinus părăsi tabăra pentru a lua din nou legătura cu ţinutul pe care-l părăsise de atâta timp. Plecă singur, cu toiagul său de pelerin, traversând valea în direcţia Carvethiei şi, la fiecare pas, îşi simţea sufletul cuprins de o adâncă emoţie. Mireasma ierburilor adusă de vânt, cântecul păsărelelor care salutau răsăritul soarelui, pajiştea care se acoperea cu flori galbene şi albe, totul îi amintea de zilele îndepărtate ale tinereţii sale, totul îi părea din nou apropiat şi familiar, ca şi cum nu plecase niciodată din acele locuri. Pe măsură ce înainta, soarele urca pe bolta cerului, din ce în ce mai strălucitor, încălzind aerul şi făcând să strălucească apa pâraielor care străbăteau câmpurile ca nişte panglici de argint. Vedea turmele de oi şi cirezile de vite duse de păstori la păşunat, ţăranii prin livezi ce curăţau pomii de uscături: frumuseţea naturii părea să biruie nenorocirile care apăsau viaţa oamenilor şi aceasta i se părea bătrânului de bun augur.

Ajunse după-amiază târziu în locul din care se putea vedea oraşul şi recunoscu de pe deal silueta familiară a unei mari şi străvechi aşezări. Zidul exterior era construit ca acela al unei fortificaţii, dar în jur se vedeau păşuni şi ogoare pe care lucrau ţăranii şi fel de fel de muncitori. Unii pregăteau pământul pentru semănat, alţii curăţau pomii de crengile uscate, alţii, aflaţi la marginea pădurii, încărcau buşteni groşi în carele trase de boi. Într-un ţarc larg alerga o herghelie de cai, având în frunte un armăsar alb cu coama lungă, care se dezlănţuia într-un galop mândru, biciuind aerul cu coada.

Ambrosinus intră pe poarta mare a curţii întinse pe laturile căreia se vedeau atelierele fierarilor, ale potcovarilor, ale dulgherilor. Îndată ce păşi în curte, îl izbi aroma îmbietoare a pâinii abia scoase din cuptor şi lătratul vesel al câinilor. Nimeni nu-l întrebă cine era, nici ce voia, dar o femeie îi întinse o pâine caldă ca dar pentru un oaspete drag şi el înţelese că nimic nu se schimbase în acea casă nobilă de când

fusese primit acolo pentru prima oară. Întrebă:

— Jupân Kustennin mai este stăpânul acestei case?

— Tot el este, mulţumită lui Dumnezeu, răspunse femeia.

— Atunci, te rog să-l anunţi că un vechi prieten de-al lui s-a întors dintr-un lung exil şi că abia aşteaptă să-l îmbrăţişeze.

— Vino cu mine, îi spuse femeia, am să te duc la el.

— Nu, prefer să rămân aici, aşa cum se cuvine unui drumeţ care bate la uşă, cerând ospitalitate şi adăpost.

Femeia dispăru pe sub arcada unei uşi şi urcă în grabă scările care duceau la etajul casei. La puţin timp după aceea, o siluetă impunătoare apăru în lumina roşietică a asfinţitului. Un bărbat cam de cincizeci de ani, cu ochii albaştri şi cu tâmplele argintii, cu umerii largi acoperiţi de o mantie neagră scurtă, îl privea oarecum nedumerit, încercând să-l recunoască pe drumeţul din faţa sa. Atunci, Ambrosinus îi ieşi în întâmpinare:

— Kustennin, sunt Myrdin Emreis, vechiul tău prieten. M-am întors.

Ochii bărbatului străluciră de bucurie. Alergă înspre el, strigând:

— Myrdin! şi-l strânse într-o lungă îmbrăţişare. Cât timp, spunea el cu vocea gâtuită de emoţie. Bunul meu prieten, cât timp a trecut! Oh, Dumnezeule mare, cum de nu te-am recunoscut din primul moment!

Ambrosinus se desfăcu din îmbrăţişarea lui pentru a-l privi în ochi, aproape nevenindu-i să creadă că-l reîntâlnea după atâţia ani.

— Am trecut prin tot felul de peripeţii, am îndurat frig şi foame, am fost greu încercat, dragă prietene. De aceea, înfăţişarea mea este alta, de aceea părul meu este complet alb şi chiar şi vocea mi-a slăbit. Sunt aşa de fericit că te văd, aşa de fericit... Tu, însă, nu te-ai schimbat deloc, în afară de argintul de la tâmple. Ce-ţi face familia?

— Vino, spuse Kustennin, vino să-i vezi. Eu şi Egeria avem o fată, Ygraine, care este lumina ochilor noştri. Şi-i făcu loc să urce scările, după care merseră pe un coridor către apartamentul femeilor.

— Egeria, spuse Ambrosinus, sunt Myrdin, îţi mai aduci aminte de mine?

Egeria lăsă din mână broderia la care lucra aşezată lângă fereastră şi-i veni în întâmpinare.

— Myrdin? Nu pot să-mi cred ochilor. Te credeam mort de multă vreme. Dar ăsta-i un semn al milei lui Dumnezeu, trebuie să

sărbătorim. Şi tu trebuie să rămâi cu noi, n-o să mai pleci nicăieri! Şi, întorcându-se către soţul ei, îi spuse: Nu-i aşa, Kustennin? Nu-i aşa?

— Bineînţeles, răspunse acesta. Ne-am bucura tare mult.

Ambrosinus vru să mai spună ceva, dar fu întrerupt de apariţia unei copile de o frumuseţe răpitoare. Ochii săi erau albaştri ca ai tatălui său, părul roşu ca flacăra, îmbrăcată în veşminte de lână fină albastră, lungi până la glezne: era Ygraine care îl salută cu o graţie desăvârşită.

Egeria porunci imediat servitorilor să pregătească de îndată cina şi o cameră pentru musafir.

— Doar pentru seara asta, spuse ea. Mâine o să ne gândim cum să te găzduim cât mai confortabil, într-o cameră mai răcoroasă...

Ambrosinus o întrerupse:

— Accept cu mare plăcere ospitalitatea voastră, dar nu mă pot stabili la voi deşi mi-aş dori-o din tot sufletul. Nu sunt singur: am ajuns aici cu un grup de prieteni din Italia, reuşind să scăpăm de o urmărire nemiloasă care nu ne-a dat nici o clipă de răgaz.

— Oricine te-ar urmări, răspunse Kustennin, aici eşti în deplină siguranţă şi nimeni nu va cuteza să-ţi facă vreun rău. Servitorii mei sunt cu toţii înarmaţi şi, la nevoie, se pot transforma într-un mic detaşament disciplinat şi gata de luptă.

— Îţi mulţumesc din tot sufletul, răspunse Ambrosinus. Povestea mea este tare lungă şi o vei afla chiar în seara asta, dacă vei avea răbdarea de a mă asculta. Dar de ce ţi-ai înarmat servitorii? Ce s-a întâmplat cu Legiunea Dragonului? Eu şi tovarăşii mei am poposit în vechiul fort, dar ne-am dat imediat seama că era părăsit de mult timp. S-au schimbat, oare, vechile locuri de concentrare?

— Doamne, Myrdin, răspunse Kustennin. Legiunea nu mai există de mulţi ani, s-a desfiinţat...

Ambrosinus se întunecă la faţă.

— Desfiinţată? Nu pot crede aşa ceva. Juraseră pe corpul însângerat al sfântului Germanus că vor lupta până la ultima suflare pentru libertatea patriei noastre. Eu nu mi-am uitat niciodată acel jurământ, Kustennin. Şi m-am întors ca să-mi ţin promisiunea. Dar, atunci, trebuie să mă gândesc că nici tu nu mai ai puterea de a apăra acest pământ de cei care-i asupresc pe ai noştri.

Kustennin suspină.

— Ani de zile am căutat să-mi menţin calitatea de administrator

al regiunii şi, cât timp a existat legiunea, am reuşit într-o oarecare măsură, chiar dacă nu au lipsit aceia care au preferat să mă insulte făcându-mă uzurpator sau confundându-mă cu alţi tirani de pe acest năpăstuit pământ. Dar, apoi, legiunea s-a desfiinţat, Wortigern a corupt în cele din urmă o mare parte din senat şi astăzi domină întreaga ţară cu ajutorul cruzilor săi mercenari. Carvethia încă mai este un oraş fericit, pentru că Wortigern are nevoie de crescătoriile noastre de cai şi de portul nostru, aşa că nu ne distruge. Senatul încă se mai reuneşte şi magistraţii încă îşi mai exercită, măcar în parte, autoritatea. Dar aceasta este tot ce a mai rămas din libertatea pe care Germanus a ştiut să ne-o acorde, alături de mândria şi demnitatea celui care este stăpân peste propriul destin.

— Înţeleg, murmură Ambrosinus, coborându-şi privirea în pământ ca să-şi ascundă tristeţea care-l cuprinsese la auzul acelor cuvinte.

— Dar spune-mi câte ceva despre tine, insistă Kustennin. Ce ai făcut în toţi aceşti ani în care ai lipsit şi cine sunt aceşti prieteni despre care vorbeai mai devreme şi de ce i-ai adus în vechea tabără fortificată?

Egeria le întrerupse convorbirea, anunţându-i că se servise cina şi se aşezară cu toţii la masă. În cămin ardea un foc frumos din trunchiuri groase de stejar, servitorii turnau în cupe bere spumoasă şi aşezau pe farfurii bucăţi de carne friptă, aşa că mâncară cu poftă amintindu-şi de vremuri de demult. Apoi, când masa fu strânsă, Kustennin mai puse lemne pe foc, turnă în cupe un vin dulce adus tocmai din Gallia şi-şi invită prietenul să se aşeze alături de el în faţa focului.

Valul amintirilor, căldura prieteniei şi vinul bun deschideau sufletele şi trezeau dorinţa de a povesti. Şi Ambrosinus povesti tot ce făcuse de când părăsise Britannia pentru a merge să ceară ajutorul împăratului. Se făcuse târziu când termină de povestit. Kustennin îl privi ţintă, cu o expresie uluită, şi, după câteva clipe de tăcere, şopti:

— Dumnezeule atotputernic... L-ai adus pe împărat în persoană...

— Aşa este, răspunse Ambrosinus. În acest moment, el doarme în locul acela pustiu, învelit cu pătura de drum, singurul lucru pe care-l mai are, păzit de oamenii cei mai nobili şi mai curajoşi care au existat vreodată pe lume.

XXXIV

Wulfila şi oamenii săi ajunseră în Britannia a doua zi după ce aici sosiseră Aurelius şi ceilalţi, pe la căderea serii. Aveau cu ei şi caii, dar nu întârziară prea mult cu debarcarea. Cârmaciul, deşi se afla în serviciul lui Siagrius, fusese convins să-i însoţească pentru că, fiind originar din Britannia, le-ar fi putut arăta cum să se mişte pe pământul acela necunoscut. Wulfila îi dăduse bani pentru a-l face să dezerteze astfel şi-i mai promisese şi alţii dacă informaţiile sale se dovedeau a fi utile.

— Ce vrei să ştii? îl întrebă cârmaciul.

— Cum îi putem ajunge din urmă pe oamenii aceia.

— Nu-i uşor. L-am văzut pe cel care-i călăuzeşte: este un druid sau, în orice caz, unul care a fost educat de druizi; asta înseamnă că se simte aici ca peştele în apa mării. Înseamnă că ştie toate secretele pământului, toate ascunzătorile posibile. Dacă mai adăugăm şi faptul că au faţă de noi un avans de o zi de mers devine foarte greu să le luăm urma. Dacă am şti încotro se îndreaptă, ar fi altceva, dar aşa... Britannia este mare. Este cea mai mare insulă din lume.

— Dar drumurile nu pot fi multe, traseele principale probabil că se cunosc.

— Sigur că da, însă nu sunt sigur că vor merge pe astfel de drumuri. Ar putea merge prin păduri, pe poteci de-ale păstorilor sau chiar pe acelea pe care merg animalele sălbatice.

— Dar nu vor putea rămâne prea mult ascunşi. Nu mi-au scăpat niciodată până acum, aşa că n-o să-mi scape nici pe insula asta.

Se îndepărtă, mergând pe plajă şi se opri să privească valurile care se spărgeau de ţărm, rumegându-şi furia. Apoi, dintr-o dată, îi făcu semn cârmaciului să se apropie:

— Cine comandă în Britannia?

— Ce anume?

— Există un rege? Cineva care este cel mai puternic?

— Nu, pentru puterea din ţară se luptă multe căpetenii locale, oameni violenţi şi arţăgoşi. Dar este un om de care se tem toţi şi care domneşte peste o mare parte a teritoriului, de la Marele Val până la Caerleon, bazându-se pe forţa unor mercenari nemiloşi. Îl cheamă Wortigern.

— Şi unde locuieşte el?

— În nord. Trăiește într-o fortăreață imposibil de cucerit pe care a construit-o deasupra unei vechi tabere fortificate romane: Castra Vetera. Cândva era un războinic viteaz și a luptat cu invadatorii veniți din Ținuturile de Sus care trecuseră de Marele Val, protejând orașele și instituțiile acestora, dar, după aceea, s-a lăsat atras de putere și a devenit un tiran sângeros. Își justifică dominația pretinzând că ar apăra granițele de nord. În realitate, este o minciună, pentru că el însuși plătește tribut căpeteniilor din Ținuturile de Sus și-și recuperează banii dați vlăguind țara prin biruri peste biruri sau chiar lăsându-i pe mercenarii saxoni pe care i-a adus de pe continent să jefuiască oamenii în voia lor.

— Văd că știi multe.

— Pentru că asta a fost țara mea o bună parte din viață. Apoi, m-am refugiat de nevoie în Gallia și m-am angajat în armata lui Siagrius.

— N-o să-ți pară rău dacă o să ne duci la Wortigern. O să-ți dau pământuri, servitori, animale, tot ceea ce îți dorești.

— Eu te pot călăuzi până la Castra Vetera. După aceea, va trebui să te descurci singur ca el să te primească. Se spune că Wortigern este foarte bănuitor și neîncrezător, fie pentru că este conștient de câtă ură a semănat în jur, de câți i-ar dori moartea ca răzbunare a nedreptăților suferite, fie pentru că, acum, este foarte bătrân și neputincios simțindu-se, din această cauză, în pericol.

— Atunci, plecăm, să nu pierdem vremea.

Părăsiră barca în voia valurilor și porniră de-a lungul coastei până întâlniră vechiul drum consular roman, drumul pe care puteau ajunge cel mai rapid la țintă.

— Cum arată Wortigern? o întrebă Wulfila pe călăuză.

— Nu se știe. De ani buni nu l-a mai văzut nimeni. Unii spun că fața sa, atacată de o boală cumplită, a devenit toată o rană plină de puroi. Alții spun doar că nu mai vrea ca supușii săi să vadă cât de mult a decăzut, cu ochii aproape stinși și sticloși, gura știrbă și băloasă și cu obrajii buhăiți. Ar vrea ca toți să se teamă încă de el, astfel încât își ascunde chipul sub o mască de aur care îl înfățișează neschimbat, așa strălucitor cum era în tinerețe. I-a făcut-o un mare artist care a turnat-o din aurul unui potir din biserică. Un asemenea sacrilegiu, se spune, i-a asigurat lui Wortigern alianța cu Satana și, de acum până în vecii vecilor, cine va mai purta masca aceea va avea puterea diavolului. Îl privi pieziș pe interlocutorul său, dându-și seama că i-a amintit cumva

de sluţenia sa. Dar, în mod ciudat, Wulfila nu dădu nici un semn de supărare.

— Vorbeşti prea frumos ca să fii doar un marinar, spuse el. Cine eşti, de fapt?

— N-o să mă crezi, dar am fost şi eu artist şi am avut cândva ocazia să-l cunosc pe cel care a făcut masca aceea. Se spune că ar fi fost ucis după ce şi-a terminat lucrarea, pentru că era singurul care văzuse de aproape chipul slut al lui Wortigern. Nu mai sunt vremurile în care un artist era respectat ca o fiinţă plăcută lui Dumnezeu: mai este, oare, loc pentru artă într-o lume ca aceea în care trăim noi? Ajungând şi eu în mizerie, mi-am încercat norocul pe o barcă de pescari şi am învăţat de la ei să mânuiesc cârma şi pânzele. Nu ştiu dacă voi mai avea vreodată în viaţă posibilitatea de a lucra aurul şi argintul, aşa cum făceam cândva, sau să pictez figuri de sfinţi în biserici sau să lucrez un mozaic, dar, în pofida înfăţişării şi condiţiei mele actuale, rămân şi voi rămâne întotdeauna un artist.

— Un artist? întrebă Wulfila privindu-l drept în ochi cu o expresie ciudată, ca şi cum o idee neaşteptată i-ar fi venit în minte. Oare ştii şi să citeşti o inscripţie?

— Cunosc vechile inscripţii celtice, alfabetul runic al scanilor şi scrisul latinesc, răspunse mândru omul.

Wulfila scoase sabia şi i-o puse în faţă.

— Spune-mi, atunci, ce înseamnă literele acestea gravate pe lamă şi, când călătoria aceasta se va sfârşi, te voi plăti şi te voi lăsa să pleci nestingherit.

Omul privi lama şi, după aceea, îndreptă spre barbar o privire plină de uimire.

— Ce este? întrebă Wulfila, neliniştit. Este vreo vrajă, cumva? Vorbeşte!

— Mult mai mult, răspunse omul, mult mai mult. Inscripţia spune că această sabie a aparţinut lui Iulius Caesar, primul cuceritor al Britanniei, şi că a fost făurită de calibi, un popor din îndepărtatul Orient, cunoscător al secretului unui oţel invincibil.

Wulfila avu un rânjet de satisfacţie.

— În poporul din care fac eu parte se spune că acela care ţine în mână arma unui cuceritor, devine el însuşi un cuceritor, deci ceea ce mi-ai spus este de cel mai bun augur. Condu-mă până la Castra Vetera şi, când vom ajunge acolo, îţi voi da alţi bani şi te voi lăsa să pleci unde

vei dori.

Merseră aşa timp de aproape două săptămâni, străbătând teritoriile multor mici tirani, dar numărul impresionant de războinici călare care-l urmau pe Wulfila şi chiar înfăţişarea înspăimântătoare a căpeteniei acestora, deschiseră calea în faţa grupului fără prea mare greutate. Doar o singură dată, un senior foarte puternic, pe nume Gwynwird, care avea o oaste destul de numeroasă, îndrăzni să le aţină calea la trecerea peste un pod care marca trecerea pe teritoriul său, în apropiere de Eburacum. Iritat de atitudinea dispreţuitoare a acelui străin cu faţa crestată, îi ceru să plătească o taxă de trecere şi să-i predea armele, urmând ca acestea să-i fie restituite când ieşea de pe teritoriul său. Wulfila izbucni în râs şi-i porunci călăuzei sale să-i răspundă că, dacă voia armele sale, trebuia să le dobândească prin luptă şi că îl provoca la duel. Mândru de faima şi de prestigiul său, seniorul acceptă provocarea, dar când văzu adversarul scoţând din teacă sabia, o sabie cu o lucrătură incredibilă şi de o frumuseţe nemaipomenită, îşi dădu seama că era pierdut. La primul contact, scutul îi fu sfărâmat, iar la al doilea atac al barbarului sabia îi fu făcută bucăţele şi, îndată după aceea, îi zbură şi capul, rostogolindu-se printre picioarele calului, cu ochii încă holbaţi într-o expresie de uimire şi de groază.

După străvechiul obicei celtic, războinicii căpeteniei învinse acceptară să treacă sub ordinele învingătorului, aşa încât banda lui Wulfila se îngroşă ajungând la dimensiunile unei mici armate şi-şi urmă marşul precedată de zvonuri înspăimântătoare despre cruzimea căpeteniei sale şi despre sabia care-l făcea de neînvins. Până când, într-o zi, pe la jumătatea iernii, putură zări în depărtare Castra Vetera.

Era o fortăreaţă cu un aspect mohorât şi ameninţător, construită pe o colină acoperită de o pădure deasă de brad, fiind înconjurată de un şanţ dublu şi de un zid înalt şi păzită de sute de soldaţi. Dinăuntru se auzea lătratul necontenit al câinilor de pază şi, la apropierea călăreţilor lui Wulfila, un stol de corbi se ridică în zbor umplând aerul cu croncănitul lor ascuţit. Cerul acoperit de nori groşi învăluia într-o lumină plumburie castelul, dându-i, dacă se putea spune astfel, un aer şi mai posomorât. Wulfila îl trimise înainte pe tălmaci, pe jos şi fără arme.

— Stăpânul meu, începu acesta, este trimisul curţii imperiale de la Ravenna, din Italia, ca să-i aducă un omagiu seniorului Wortigern şi

pentru a-i propune un tratat de alianţă. Aduce cu sine daruri de preţ şi sigiliul imperial care atestă persoana şi misiunea sa.

— Aşteaptă aici şi nu te mişca din loc, spuse soldatul care făcea de gardă. Îndată după aceea, discută cu un personaj care părea un superior de-al său şi acesta dispăru în interiorul fortăreţei. Trecu mult timp şi Wulfila, călare încă, aştepta nerăbdător, neştiind ce să creadă. În sfârşit, omul se întoarse şi transmise răspunsul stăpânului său: trimisul trebuia să prezinte daruri şi scrisori de recomandare şi abia după aceea urma să fie primit. Fără arme şi fără escortă.

Wulfila fu pe punctul de a întoarce calul şi de a pleca, dar instinctul îi spunea că în castelul acela ar fi putut găsi calea pentru a-şi atinge scopurile şi ideea unui tiran slab şi bolnav îl îndemna şi mai tare să rişte, încrezându-se în propria sa energie rămasă intactă. În lunga sa experienţă, văzuse de prea multe ori cum oameni veniţi din neant ajungeau la vârful puterii folosindu-se de ocazii favorabile, într-o lume dominată de tulburări fără sfârşit şi deschisă îndrăznelii celor mai puternici. Acceptă.

Sub supravegherea unui grup de oameni înarmaţi, traversă curtea în care se mai putea recunoaşte planul originar al taberei romane, având în jur grajduri şi dormitoarele pentru soldaţi, şi ajunse în clădirea principală: un bastion din blocuri mari de piatră cioplită, cu ferestre mici în loc de barbacane şi având deasupra o platformă pentru pază, protejată de intemperii cu un acoperiş din lemn. Urcă două scări şi fu oprit în faţa unei uşiţe cu întărituri de fier care se deschise după puţin timp, fără ca vreunul dintre oamenii care-l escortau să fi ciocănit în ea. Îi făcură semn să intre şi închiseră uşa în urma lui.

Wortigern se afla în faţa lui, singur. Nu mai era nimeni altcineva în marea încăpere goală şi acest lucru îl miră. Era aşezat pe tron, cu un aer de om istovit: avea plete lungi albe care îi coborau pe lângă gât, până pe piept, iar faţa îi era acoperită de masca din aur. Dacă trăsăturile acelea erau fidele, fusese, probabil, un bărbat extraordinar de impunător.

Vocea îi răsuna înăbuşit şi greu de recunoscut din interiorul acelei carcase metalice.

— Cine eşti? De ce ai cerut să-mi vorbeşti?

Vorbea o latină de uz comun care nu era greu de înţeles pentru interlocutorul său.

— Numele meu este Wulfila, fu răspunsul, trimis de curtea

imperială de la Ravenna unde pe tron se află un nou suveran, un războinic valoros, pe nume Odoacru, care doreşte să încheie cu tine un pact de prietenie şi de alianţă. Împăratul era un copil necopt la minte, manevrat prin intrigile curtenilor, şi a fost detronat.

— Şi de ce Odoacru acesta vrea să devină prietenul meu?

— Pentru că a aflat de puterea ta ca suveran al Britanniei şi de vitejia ta ca războinic. Dar mai este şi un alt motiv, foarte important, referitor la împăratul detronat.

— Vorbeşte, spuse Wortigern şi fiecare cuvânt pe care-l scotea părea să-i provoace o suferinţă atroce.

— Un grup de dezertori l-a răpit pe băiat cu complicitatea preceptorului său, un bătrân celt aproape nebun, şi s-au refugiat aici, pe insula ta. Sunt extrem de periculoşi, aşa că voiam să te pun în gardă.

— Ar trebui să-mi fie frică de un bătrân şi de un băieţaş însoţiţi de o mână de tâlhari?

— Pentru moment, poate că nu, dar în curând ar putea deveni o ameninţare; aminteşte-ţi de vechea zicală: „Necazurile trebuie înfruntate când sunt încă la început".

— *Principiis obsta...* repetă mecanic masca de metal.

Probabil că, în tinereţe, omul primise o educaţie romană.

— În orice caz, nu ţi-ar strica să ai un aliat puternic cum este Odoacru care dispune de multe mii de războinici şi de bogăţii imense. Dacă tu îl vei ajuta să-i captureze pe aceşti răufăcători, vei putea conta întotdeauna pe sprijinul său. Ştiu că atacurile venite din Nord împotriva regatului tău nu au încetat cu totul şi că trebuie să duci un război dificil şi cu multe cheltuieli.

— Eşti bine informat, răspunse Wortigern.

— Pentru a te sluji pe tine şi pe stăpânul meu, Odoacru.

Wortigern se sprijini pe braţele tronului ca să-şi îndrepte spinarea şi să-şi ridice capul şi Wulfila simţi intensitatea privirii lui prin deschizăturile acelei măşti neînsufleţite. Simţea că studia cu atenţie cicatricele sale şi fu cuprins de ură.

— Ai spus ceva de daruri... vorbi din nou Wortigern.

— Aşa este, răspunse Wulfila.

— Vreau să le văd.

— Pe primul îl poţi vedea dacă te apropii de fereastra aceea: sunt cei două sute de războinici pe care i-am adus cu mine pentru a-i pune la dispoziţia ta. Sunt luptători formidabili, capabili să se întreţină

singuri: nu te vor costa nimic. Sunt dispus să-i comand eu însumi în orice misiune pe care ai dori să ne-o încredinţezi. Nu-i decât un început, dacă vei mai avea nevoie de alte forţe, stăpânul meu, Odoacru, este dispus să ţi le trimită în orice clipă.

— Cred că îi este tare frică de băiatul acela, spuse Wortigern.

Wulfila nu-i răspunse şi rămase în picioare în faţa tronului crezând că bătrânul tiran se va apropia de fereastră pentru a-i vedea pe oamenii săi, dar acesta nu se mişcă din loc.

— Şi celelalte daruri?

— Celelalte? Wulfila avu un moment de ezitare apoi, dintr-o dată se lumină la faţă. Nu mai am decât unul, continuă, dar este vorba despre obiectul cel mai frumos pe care ţi-l poţi închipui, un obiect pentru care cei mai puternici oameni de pe pământ ar da toate bogăţiile lor ca să-l aibă. Este cel mai preţios talisman care există şi a aparţinut lui Iulius Caesar, primul cuceritor al Britanniei. Cine îl are este sortit să domnească pe vecie asupra acestui pământ şi să nu cunoască niciodată amurgul puterii sale.

Wortigern stătea acum nemişcat pe tron, cu capul ridicat, plin de interes. Ar fi părut de-a dreptul o statuie, dacă n-ar fi fost un tremur abia perceptibil al mâinilor zbârcite. Wulfila simţea că-i stârnise prin acele cuvinte nemăsurata lăcomie.

— Dar arată-mi-l odată, spuse bătrânul şi vocea sa devenise poruncitoare şi, în acelaşi timp, nerăbdătoare.

— Darul acesta va fi al tău dacă o să mă ajuţi să-i prind pe duşmanii noştri, dacă vei fi de acord să-i pedepsesc după cum merită şi dacă îmi vei da capul băiatului. Acesta este schimbul pe care ţi-l propun.

Urmă o lungă tăcere, după care Wortigern dădu din cap în semn de aprobare.

— Accept, spuse, şi sper, în interesul tău, că darul acesta nu mă va dezamăgi. Omul care te-a adus la mine este comandantul trupelor mele saxone. O să-i descrii lui înfăţişarea celor pe care îi cauţi, astfel încât să-i poată anunţa pe informatorii noştri care au ochi şi urechi peste tot.

După ce spuse toate acestea, îşi dădu capul pe spate ca şi când ar fi murit, lăsând să se audă doar un hârâit uşor prin buzele măştii de aur. Wulfila crezu că întrevederea luase sfârşit. Făcu o plecăciune în semn de salut şi se îndreptă spre uşă.

— Aşteaptă! se auzi pe neaşteptate glasul bătrânului.

Se întoarse din nou cu faţa către tron.

— Roma, ai văzut-o vreodată?

— Da, răspunse Wulfila. Şi frumuseţea ei nu poate fi descrisă în cuvinte. Dar am să-ţi spun ce am văzut acolo: arcuri de marmură înalte cât cele mai mari palate, având deasupra lor care de bronz trase de cai turnaţi din acelaşi metal, poleiţi cu aur şi conduşi de zeităţi înaripate. Pieţe având pe margini porticuri cu sute de coloane, tăiată fiecare dintr-un singur bloc de piatră, înalte ca turnul acesta, strălucind în cele mai frumoase culori. Temple şi bazilici acoperite de picturi şi mozaicuri. Fântâni în care creaturi de basm din marmură, din bronz, lasă să curgă apa în bazine de piatră atât de mari încât în ele ar putea intra o sută de oameni. Şi, peste toate, mai este un monument, cu sute de arcade, înşiruite pe mai multe etaje, în care cei vechi îi omorau pe creştini, lăsându-i pradă fiarelor sălbatice. I se spune Colosseum şi este atât de mare că tot castelul tău ar putea încăpea în el.

Se opri pentru că din spatele măştii se auzea un şuierat plângăreţ, un geamăt de durere pe care n-ar fi ştiut cum să-l interpreteze: poate că era visul unei tinereţi îndepărtate, poate lăcomia aţâţată de imaginea atâtor bogăţii imense sau, poate, suferinţa interioară pe care o asemenea imagine a măreţiei o provoca sufletului, prizonier pentru totdeauna într-un corp deformat şi neputincios, pradă bătrâneţii şi bolii.

Wulfila ieşi, închise uşa în urma sa şi se întoarse la oamenii săi. Aruncă o pungă cu bani tălmaciului, spunându-i:

— Uite-ţi răsplata aşa cum ţi-am promis. Acum, eşti liber să pleci unde vei voi pentru că ştiu acum tot ce trebuie.

Omul luă banii, îşi plecă fruntea într-un gest grăbit de mulţumire şi dădu pinteni calului ca să fugă cât putea mai departe de acel castel al groazei.

Din ziua aceea, Wulfila deveni cel mai credincios şi mai feroce dintre bandiţii lui Wortigern şi, oriunde apărea vreun semn de nesupunere, apariţia sa vijelioasă, în fruntea războinicilor săi semănau spaima, moartea şi distrugerea cu atâta rapiditate, cu atâta forţă devastatoare, încât nimeni nu mai îndrăzni nici măcar să vorbească despre libertate, nimeni nu mai cuteză să se încreadă în prieteni şi nici să mai vorbească despre aşa ceva chiar şi când se afla în propria casă, împreună cu cei din familie. Şi prestigiul de care se bucura din partea

tiranului crescu peste măsură, proporţional cu roadele jafurilor, depuse la picioarele sale.

Wulfila era tot ceea ce Wortigern nu mai putea să fie: energie inepuizabilă, putere a braţului şi sprinteneală fulgerătoare a minţii. Devenise de-acum prelungirea fizică a setei sale de putere, într-un asemenea grad, încât nici nu mai era nevoie să-i dea ordine: barbarul ştia să le prevadă şi să le execute chiar înainte să le audă răsunând în marea sală goală a tronului. Şi totuşi, datorită acestor calităţi, a acelei inteligenţe a răului care îi scânteia în privirile ca de gheaţă, Wortigern se temea de el. Nu avea încredere în aparenta supunere a acelui misterios războinic venit de peste mare, deşi părea că scopul lui principal nu era altul decât să-l găsească pe copilul acela, să-i taie capul şi să-l ia cu el la Ravenna.

Într-o zi, ca să-i dea de înţeles ce ar fi însemnat să-l trădeze sau măcar să se gândească la aşa ceva, îl chemă să fie de faţă la execuţia unui vasal care nu avea altă vină decât aceea că ţinuse pentru el o parte din prada adunată în timpul unui raid.

În apropierea turnului, se afla o curte, înconjurată de un zid înalt de piatră, în care erau ţinuţi închişi dulăii săi: nişte animale înspăimântătoare, folosite deseori în luptele cu duşmanii, singura distracţie a lui Wortigern fiind aceea de a-i hrăni de două ori pe zi, aruncându-le hălci mari de carne de la fereastra aflată în spatele tronului său. Condamnatul fu dezbrăcat de haine şi legat cu o funie de mijloc, fu ridicat încet, astfel încât câinii, nemâncaţi de două zile, începură să-l sfâşie de viu, începând de la picioare, pe măsură ce corpul era lăsat mai în jos. Urletele de durere ale acelui nenorocit, lătratul asurzitor al dulăilor, întărâtaţi de mirosul sângelui şi de hrana pe care se încăierau lacomi, ajungeau în interiorul turnului prelungite şi deformate, imposibil de suportat pentru oricine avea un pic de omenie în el. Dar Wulfila nu avu nici o tresărire, privi cu nesaţ la tot acel spectacol îngrozitor şi, când îşi întoarse privirile către Wortigern, în ochii săi nu se citea decât o satisfacţie neliniştitoare, o cruzime rece.

XXXV

Venise de-acum primăvara şi zăpadă nu mai era decât pe *Mons Badonicus,* care, în dialectul local, era denumit Mount Badon, şi mulţi dintre ţăranii care se întorceau acasă de la munca zilnică a câmpului şi dintre păstorii care-şi mânau turmele la păscut văzuseră fluturând în

depărtare dragonul purpuriu, văzuseră capul lui de argint scânteind pe turnul cel mai înalt al fortăreţei, fiind un semnal care trezea în ei amintiri îndepărtate ale curajului şi ale faptelor de glorie.

Ambrosinus, învârtindu-se printre oamenii care forfoteau prin pieţele din sate şi intrând prin gospodăriile ţăranilor, auzea şi înţelegea ce neliniște stârnea acea imagine, pe câţi oameni îi făcea să tresară acea amintire apărută pe neaşteptate dintr-un trecut uitat şi îndepărtat, chiar dacă nu spuneau cu voce tare ceea ce aveau în suflet. Într-un rând, văzând un păstor care se oprise să privească de departe stindardul legiunii, se prefăcu a fi străin şi-l întrebă:

— Ce este cu drapelul acela? Cum se face că flutură deasupra unui fort părăsit?

Omul îl privi cu o expresie ciudată.

— Cred că vii de foarte departe, spuse, dacă nu cunoşti steagul acela. Ani de zile a însemnat singurul apărător al onoarei şi al libertăţii de pe pământul acesta, conducând în luptă o armată legendară: Legiunea a Douăsprezecea Draco.

— Parcă am auzit vorbindu-se de ea, răspunse Ambrosinus. Dar am crezut întotdeauna că era vorba numai despre zvonuri lipsite de temei, răspândite cu meşteşug ca să-i sperie pe barbarii din Nord şi să nu mai năvălească pe aici.

— Greşeşti, răspunse păstorul. Unitatea aceea a existat cu adevărat şi cel care se află acum în faţa ta a făcut parte din ea pe când era tânăr.

— Şi ce s-a întâmplat cu legiunea? A fost cumva nimicită? Sau nevoită să se predea?

— Nimic de felul acesta, îl contrazise păstorul. A fost trădată. Ne aflam dincolo de întăriturile de la graniţă, în urmărirea unei bande de scoţi care răpiseră femeile din satul nostru, şi lăsaserăm o căpetenie de trib, aliat de-al nostru, să păzească trecerea prin Marele Val pe unde urma să ne întoarcem. Dar, când ne-am întors, urmăriţi de o hoardă de duşmani turbaţi, trecerea era blocată şi aliaţii noştri aveau armele îndreptate înspre noi. Eram încercuiţi! Mulţi dintre noi au căzut în luptă, dar mulţi s-au salvat pentru că s-a lăsat pe neaşteptate o ceaţă deasă care ne-a ascuns privirilor duşmane şi ne-a ajutat să scăpăm printr-o vale îngustă, pierdută printre stânci înalte. Am hotărât să ne răspândim care încotro şi să ne întoarcem separat pe la casele noastre. Trădătorul se numea Wortigern, cel care şi acum ne asupreşte şi ne

secătuieşte vlaga cu birurile sale şi cu expediţiile de pradă, cel care ne domină prin teroare. De atunci, trăim în beznă şi în ruşine, luaţi cu treburile noastre, încercând să dăm uitării ceea am fost cândva. Dar acum, steagul acela apărut din nou, ca prin minune, de nu se ştie unde, ne-a amintit că acela care a luptat atâta vreme pentru libertate nu poate sfârşi ca sclav.

— Dar, spune-mi, continuă Ambrosinus, cine a fost acela care a desfiinţat legiunea? Cine v-a sfătuit să vă întoarceţi la casele voastre?

— Comandantul nostru căzuse în luptă. Locţiitorul său, Kustennin, a fost acela care ne-a oferit această soluţie. Era un om curajos şi înţelept şi vorbea spre binele nostru. Soţia sa adusese pe lume cu puţin timp în urmă o fetiţă ca un boboc de trandafir şi poate că în clipele acelea viaţa i s-a părut cel mai preţios dar pentru om. Ne-am gândit şi noi la nevestele noastre, la casele noastre, la copiii noştri. Atunci nu ne dădeam seama că numai rămânând împreună şi uniţi datorită acelui stindard am fi putut să-i apărăm cu adevărat.

Ambrosinus ar mai fi vrut să stea de vorbă cu el, dar omul nu mai putea continua pentru că vocea i se sugruma de emoţie. Mai aruncă o privire înspre drapelul care flutura scăldat în razele soarelui şi se îndepărtă în tăcere.

Impresionat de aceste mărturisiri, bătrânul îl vizită de câteva ori pe Kustennin, încercând să-l atragă de partea cauzei sale, dar totul fu în zadar. În condiţiile acelea, împotrivirea în faţa puterii lui Wortigern echivala, în opinia lui, cu o sinucidere, iar aparenţa de libertate de care se mai bucura grupul de oameni din jurul său i se părea suficientă în comparaţie cu riscurile enorme ale unei revolte. O asemenea posibilitate i se părea atât de nefericită încât nu urcase niciodată ca să-i viziteze pe noii veniţi.

Carvethia era acum singurul oraş de sub dominaţia lui Wortigern care îşi mai putea menţine o oarecare libertate, aceasta numai pentru că tiranul avea nevoie de resursele pieţelor sale şi de avantajul portului de pe ţărmul Oceanului, prin care încă se mai puteau aduce mărfuri rare şi mai puteau sosi unele veşti, nu mai puţin importante decât săbiile mercenarilor săi, pentru menţinerea şi întărirea puterii sale.

În tot acest timp, în interiorul fortăreţei, oamenii refăcuseră sistemele de apărare, reparaseră sau reconstruiseră meterezele şi turnuleţele de pază, întăriseră zidul şi şanţul cu pari ascuţiţi, pârliţi în

foc. Batiatus pusese din nou în funcţiune forja şi barosul său izbea fără încetare nicovala. Vatrenus, Demetrios şi Orosius reparaseră vechile dormitoare, grajdurile, cuptorul de pâine şi moara, iar Livia putuse să le ofere aroma şi gustul pâinii proaspăt scoase din cuptor, al laptelui proaspăt muls. Doar Aurelius, după primele clipe de entuziasm, părea, pe zi ce trecea, că se închide tot mai mult în el. Noaptea, petrecea ceasuri întregi pe ziduri, cu armele pregătite, scrutând bezna din jur ca şi cum ar fi aşteptat un duşman care nu mai sosea, un duşman în faţa căruia se simţea, totuşi, dezorientat şi neputincios, o fantomă care lua, câteodată, chiar şi propria sa înfăţişare, imaginea unui fricos sau, mai rău, a unui trădător. Se afla din nou pe zidurile unei cetăţi, pregătindu-se s-o apere. Când va începe asediul? Când vor apărea în zare hoardele de călăreţi? Când va apărea sub cerul acela azuriu ceasul adevărului? Cine va deschide de data aceasta porţile în faţa duşmanilor? Cine va da drumul lupului să intre în stână?

Ambrosinus, care intuia frământările lui Aurelius şi suferinţa lui atât de intensă încât nici iubirea Liviei nu reuşea s-o aline, se gândea că ar trebui să treacă în vreun fel la acţiune, să forţeze mâna unui destin care se arătase până atunci batjocoritor şi nesigur. Şi, în vreme ce reflecta în privinţa căii pe care urma să pornească, apăru Kustennin călare pe armăsarul său alb. Aducea veşti proaste: un ordin al Wortigern impunea ca până la sfârşitul lunii, să se desfiinţeze senatul, să se renunţe la vechile magistraturi, să se aducă înăuntrul zidurilor o garnizoană de mercenari necruţători veniţi de pe continent.

— Poate că aveai dreptate tu, Myrdin, spuse Kustennin. Singura libertate posibilă este cea câştigată prin sudoare şi sânge. Dar, din păcate, acum este prea târziu.

— Nu-i adevărat, îi replică Ambrosinus. Şi mâine vei afla de ce dacă vei asista la adunarea senatului.

Kustennin clătină din cap, ca şi cum ar fi auzit nişte vorbe goale, apoi sări în şa şi porni în galop prin valea pustie. A doua zi, când încă nu se luminase de ziuă, Ambrosinus îl luă cu el pe băiat şi dădu să plece către oraş.

— Unde te duci? îl întrebă Aurelius.

— La Carvethia, fu răspunsul, la senat sau în piaţa în care se ţin târgurile ca să chem poporul la adunarea generală, dacă va fi necesar.

— Vin şi eu cu tine.

— Nu, locul tău este aici, în fruntea oamenilor tăi. Ai încredere,

spuse şi porni la drum, cu toiagul său de pelerin, de-a lungul potecii care şerpuia prin pajişti, pe malurile lacului *fecioarei,* în direcţia oraşului.

Carvethia mai avea încă aerul unui oraş roman, cu zidurile din pietre cioplite în forme regulate, păzite de santinele, cu străzile şi edificiile sale, cu obiceiurile locuitorilor şi cu limba pe care o vorbeau. Ambrosinus ajunse la un moment dat în faţa clădirii senatului şi-i văzu intrând pe reprezentanţii poporului pentru a participa la sfat. Intrară şi alţi locuitori ai oraşului şi se înghesuiră în atrium, înainte ca uşile să fie închise.

Unul dintre oratori se ridică în picioare ca să ia cuvântul: era un bărbat cu o înfăţişare austeră şi impunătoare datorită sobrietăţii veşmintelor şi trăsăturilor demne ale feţei. Probabil că se bucura de un mare respect şi consideraţie din partea tuturor pentru că, de îndată ce începu să vorbească, se lăsă o tăcere adâncă.

— Senat şi popor al Carvethiei! fură primele lui cuvinte. Condiţia noastră a devenit de nesuportat. Tiranul a angajat noi mercenari străini de o cruzime nemaiauzită, sub pretextul că apără populaţia oraşelor care încă mai păstrează instituţii independente, şi încearcă să desfiinţeze şi ultimul simbol al colaborării libere dintre cetăţenii Britanniei: senatul nostru! Un murmur de consternare se răspândi printre jilţurile din sala de şedinţe şi în mulţimea care se îmbulzea în atrium.

— Ce-ar trebui să facem? continuă vorbitorul. Să plecăm capul aşa cum am făcut până acum? Să îndurăm alte abuzuri şi altă umilinţă, lăsându-i să ne încalce drepturile şi demnitatea, să ne spurce casele, să ne smulgă din braţe chiar şi soţiile şi fiicele?

— Din păcate, nu avem de ales, spuse un altul. Este o adevărată sinucidere să te ridici împotriva lui Wortigern.

— Aşa este, spuse un al treilea. Nu putem să stăm în faţa mâniei lui. Am fi măturaţi cât colo. Dacă ne supunem, însă, am putea spera, cel puţin, să mai păstrăm măcar câteva dintre avantajele de până acum.

Atunci, Ambrosinus ieşi în primele rânduri, ţinându-l pe Romulus de mână, şi strigă:

— Cer cuvântul nobili senatori!

— Cine eşti? întrebă cel care prezida adunarea. De ce tulburi această întrunire?

Ambrosinus îşi descoperi capul şi înaintă către mijlocul sălii, cu

Romulus mereu alături, deşi simţea ezitarea băiatului de a se arăta astfel în public.

— Sunt Myrdin Emreis, începu bătrânul, druid din pădurea sacră de la Gleva şi cetăţean roman cu numele de Meridius Ambrosinus atât timp cât legea romană a domnit în această ţară. Cu mulţi ani în urmă, m-aţi trimis în Italia cu misiunea de a cere ajutor împăratului şi de a mă întoarce cu o armată care să readucă pe pământul acesta chinuit ordinea şi prosperitatea din vremurile glorioase ale sfântului erou Germanus, trimisul lui Aetius, ultimul şi cel mai viteaz dintre soldaţii Romei.

Uimirea produsă de apariţia aceea neaşteptată făcu să se aştearnă în sală o tăcere mormântală şi Ambrosinus continuă:

— N-a fost posibil. Mi-am pierdut toţi tovarăşii în timpul călătoriei, victime ale frigului, ale foamei, ale bolilor şi ale atacurilor vrăjmaşe. Eu am scăpat ca prin minune şi am stat zile întregi, rugător, în curtea palatului imperial din Ravenna, dar totul a fost în zadar. Nu am fost nici măcar primit în faţa împăratului, un om timid, aflat cu totul la mâna miliţiilor sale barbare. Acum mă întorc. Târziu, este adevărat, dar nu singur, nu cu mâinile goale! Cred că voi toţi cunoaşteţi oracolul care vesteşte sosirea unui tânăr cu inima curată care va aduce sabia dreptăţii pe acest pământ şi-i va reda libertatea pierdută. Ei bine, strigă el, eu vi l-am adus pe acest tânăr, nobili senatori! Şi-l împinse în faţă pe băiat, astfel încât cei de faţă să-l poată vedea mai bine. El este Romulus Augustus Caesar, ultimul împărat al romanilor!

Cuvintele sale căzură peste o adâncă stupefacţie a celor prezenţi, după care urmă imediat un murmur de uimire care crescu până deveni o zarvă nelămurită. Unii păreau impresionaţi de afirmaţiile bătrânului, alţii, în schimb, izbucniră în râs, alţii chiar îl luară în batjocură pe neaşteptatul orator.

— Şi unde este sabia aceea miraculoasă? întrebă unul dintre senatori reuşind să se facă auzit în vacarmul din sală.

— Şi unde sunt legiunile noului Cezar? întrebă un altul. Ştii câţi luptători are Wortigern? Spune, ştii?

Ambrosinus avu un moment de ezitare la auzul acelor cuvinte, apoi răspunse:

— Legiunea a douăsprezecea Draco este pe cale să ia din nou fiinţă. Împăratul va fi prezent în faţa soldaţilor şi sunt sigur că ei vor regăsi forţa şi voinţa de a lupta şi de a se împotrivi tiraniei.

Un hohot zgomotos de râs răsună în sală şi un al treilea senator se ridică pentru a lua cuvântul.

— Lipseşti într-adevăr cam de multişor, Myrdin, îl mustră el spunându-i pe numele de celt. Legiunea aceea s-a desfiinţat de mulţi ani şi nimeni nu ar mai dori să ia arma în mână.

Se auziră din nou râsete şi Romulus se simţi copleşit de valul acela de neîncredere şi de bătaia de joc cu care era din nou întâmpinat, dar nu avu nici o reacţie. Îşi acoperi faţa cu mâinile şi rămase nemişcat şi tăcut în mijlocul sălii, în faţa acelei imagini, zarva se mai potoli, transformându-se într-un murmur de stânjeneală şi de neaşteptată ruşine. Ambrosinus se apropie de el, îi puse o mână pe umăr şi începu din nou să vorbească, plin de indignare:

— Râdeţi, nobili senatori, haideţi, luaţi-l în râs pe băiatul acesta. Nu are nici o posibilitate de a se apăra, nici de a răspunde obrăzniciei voastre prosteşti. El a văzut cum îi erau măcelăriţi părinţii, a fost hăituit fără răgaz şi fără milă, ca un animal, de către toate puterile acestei lumi. Deşi obişnuit cu fastul imperial, a îndurat cele mai aspre privaţiuni, ca un mic erou ce este. Şi-a zăvorât în adâncul sufletului durerea, disperarea, teama, sentimente perfect normale pentru un băiat de vârsta sa, cu forţa şi curajul unui erou de pe vremea vechii republici.

— Unde vă este onoarea, senatori ai Carvethiei? Unde vă este demnitatea? Meritaţi tirania lui Wortigern, este normal să înduraţi o asemenea umilinţă, pentru că aveţi suflet de servitori! Băiatul acesta a pierdut totul, în afară de onoare şi de viaţă. Măreţia sa este îndurerată, ca a unui adevărat suveran. L-am adus aici, în faţa voastră, fiind ultimul vlăstar al unui arbore pe moarte, ca să fac să înmugurească o lume nouă, dar am găsit un teren putred şi lipsit de vlagă. Aveţi dreptate să-l refuzaţi, pentru că nu-l meritaţi. Nu! Voi meritaţi doar dispreţul oricărui bărbat cu credinţă şi cu onoare!

Ambrosinus îşi încheiase cuvântarea plină de tristeţe într-o tăcere mormântală. Peste întreaga adunare dezorientată şi copleşită de ruşine părea că se aşternuse o lespede de piatră. Ambrosinus scuipă pe pardoseala din faţa sa, în semn de total dispreţ, apoi îl luă pe Romulus de braţ şi ieşi plin de mândrie, în timp ce câteva voci timide se auzeau, încercând să-l întoarcă din drum. Îndată ce ieşiră, făcându-şi drum prin mulţime, discuţiile reîncepură imediat pe un ton din ce în ce mai înfierbântat, iar unul dintre cei prezenţi se grăbi să iasă pe o

uşiţă laterală şi se urcă într-o căruţă, poruncind vizitiului să pornească de îndată.

— La Castra Vetera, spuse. La castelul lui Wortigern, repede!

Ambrosinus, furios pentru ofensa care i se adusese, ieşi în piaţă căutând să-i dea puţin curaj lui Romulus ca să reziste şi de data aceasta în faţa loviturilor unui destin potrivnic, când se simţi apucat pe neaşteptate de braţ.

— Myrdin!

— Kustennin! exclamă la rândul său Ambrosinus. Doamne, ai văzut ce ruşine? Erai şi tu în sală?

Bărbatul îşi aţinti privirile în pământ.

— Da, am văzut şi am auzit totul. Ai înţeles acum de ce ţi-am spus că este prea târziu? Wortigern a atras de partea lui o bună parte din senat şi astăzi îşi poate permite să-l desfiinţeze fără a întâmpina aproape nici o rezistenţă.

Ambrosinus dădu din cap, confirmându-i spusele.

— Trebuie să discut neapărat cu tine, spuse. Simt nevoia să stau mai mult de vorbă cu tine, dar acum trebuie să plec, nu mai pot rămâne aici. Şi trebuie să-l duc de aici pe băiatul acesta al meu... Romulus, haide, trebuie să plecăm. Îl căuta din priviri, dar Romulus nu mai era prin preajmă.

— Oh, Doamne, unde eşti, unde este băiatul? exclamă îngrijorat bătrânul.

Veni înspre ei Egeria care sosise tocmai în clipa aceea.

— Nu-ţi face griji, spuse femeia zâmbind. Uite-l acolo, pe plajă, şi fata mea, Ygraine, s-a dus după el.

Ambrosinus scoase un oftat de uşurare.

— Lasă-i să mai schimbe două vorbe. Copiii simt câteodată nevoia să mai stea şi cu cei de vârsta lor, îl linişti Egeria. Dar, spune-mi, este adevărat ce am auzit puţin mai devreme de la oamenii care au ieşit din sala senatului? Nu-mi puteam crede urechilor. Nu mai există nici o urmă de mândrie şi nici măcar bunul simţ de a-ţi ascunde josnicia.

Ambrosinus confirmă cu un semn al capului, dar ochii săi nu-l pierdeau nici o clipă din vedere pe băiat care stătea departe, pe plajă, aşezat la marginea apei.

Romulus privea în tăcere valurile care se spărgeau de pietrele

de pe mal şi nu-şi putea înăbuşi sughiţurile de plâns care-i făceau să tresară întreaga făptură.

— Cum te cheamă? De ce plângi? întrebă o voce de fată din spatele său.

Un glas limpede şi sprinţar care, în prima clipă, îl deranjă. Dar, după aceea, se simţi atins pe obraz de o mână, delicată ca o aripă de fluture, şi simţi o căldură mângâietoare.

Răspunse fără să se întoarcă, pentru că, în clipa aceea, n-ar fi vrut ca vocea şi mângâierea să fie în contrast cu un chip diferit de acela pe care-l visase pe neaşteptate.

— Plâng pentru că am pierdut totul: nu mai am nici părinţi, nici casă, nici ţară. Pentru că poate îmi voi pierde şi ultimii prieteni pe care-i mai am, şi poate şi libertatea şi numele. Plâng pentru că pentru mine nu există pace în nici un colţişor din lumea asta.

La vorbele lui, mult prea greu de înţeles pentru ea, fata răspunse cu o tăcere plină de înţelepciune, dar mâna sa continua să mângâie părul lui Romulus, obrazul, până când îşi dădu seama că băiatul se liniştise. Atunci vorbi:

— Eu mă numesc Ygraine şi am doisprezece ani. Pot să stau puţin aici cu tine?

Romulus îi făcu semn că da şi ea se aşeză pe nisip, în faţa lui. Băiatul îşi înălţă privirea ca să vadă dacă figura ei era tot atât de dulce pe cât era glasul şi mângâierea şi se află în faţa a doi ochi albaştri şi expresivi, un chip de o frumuseţe delicată, încadrat de o cunună de păr roşu ca focul pe care briza mării îl făcea să fluture acoperindu-i în răstimpuri fruntea şi strălucirea privirii. Simţi cum inima îi bătea mai tare şi un val de căldură îi invadă pieptul, cum nu i se mai întâmplase niciodată. În privirea aceea a fetei văzu, într-o singură clipă, câtă frumuseţe, câtă căldură şi câtă gingăşie îi mai putea aduce viaţa de-acum înainte. Ar fi vrut să scoată şi el câteva vorbe, orice l-ar fi îndemnat inima să spună, dar în clipa aceea auzi paşii lui Ambrosinus şi ai celor care erau cu el.

— Unde o să dormiţi la noapte? întrebă Kustennin.

— În fort, răspunse Ambrosinus.

Puţin îngrijorat, Kustennin îi atrase atenţia:

— Fii atent: cuvântarea ta nu a trecut neobservată.

— Chiar asta am şi vrut, îi răspunse sec Ambrosinus.

Dar, în sinea sa, înţelesese ce voiau să spună acele cuvinte şi

simţi oarecare teamă.

— Vino, Ygraine, spuse Egeria. Avem multă treabă de făcut în seara asta.

Fata se ridică fără prea mult chef şi porni după mama sa, întorcând capul de mai multe ori pentru a-l mai vedea pe tânărul străin, atât de diferit de toţi băieţii pe care-i cunoştea, prin paloarea extenuată a chipului său, prin nobleţea trăsăturilor, prin tristeţea sfâşietoare din privirile sale. Plecă de lângă ei şi Kustennin luând-o în urma familiei sale.

Egeria o lăsă pe Ygraine să meargă mai în faţă şi-şi aşteptă bărbatul s-o ajungă din urmă.

— Ei sunt aceia care au înălţat emblema dragonului deasupra vechii fortăreţe, nu-i aşa?

— Da, răspunse Kustennin. Curată nebunie. Unde mai pui că astăzi, în senat, Myrdin a spus că legiunea ia fiinţă din nou, când, în realitate, sunt cu toţii doar şase sau şapte inşi. În plus, le-a dezvăluit senatorilor cine este băiatul acela, îţi dai seama?

— Nu reuşesc să-mi dau seama care ar putea fi reacţiile la o asemenea destăinuire, îi răspunse Egeria. Dar stindardul acela este pe cale să creeze o mare încordare şi multă speranţă. Se spune că unul dintre vechii luptători ar dezgropa armele pe care le-a ascuns cu mulţi ani în urmă. Că destul de mulţi tineri ar vrea să li se alăture acestor străini. Sunt zvonuri despre lumini ciudate care clipesc noaptea pe zidurile acelea, despre zgomote ca de tunet care se aud în partea dinspre munte. Sunt îngrijorată: mă tem că până şi liniştea asta aparentă, supravieţuirea noastră cu chiu cu vai ar putea fi tulburată de noi lupte, de noi tulburări, de o nouă vărsare de sânge.

— Sunt doar un grup de fugari, Egeria, un bătrân visător şi un băieţaş, răspunse Kustennin.

Şi aruncă o ultimă privire în urma prietenului său, apărut ca prin farmec după atâţia ani. Bătrânul şi cu băiatul stăteau în picioare, unul lângă altul: priveau în tăcere valurile care se spărgeau de bolovanii de la ţărm lăsând în urmă o forfotire de spumă albă ca laptele.

A doua zi spre seară, căruţa senatorului se opri în faţa porţilor de la Castra Vetera. El fu introdus în castelul lui Wortigern, dar, mai întâi se prezentă în faţa lui Wulfila care se bucura acum de încredere

totală din partea stăpânului său. Cei doi şuşotiră o vreme şi un rânjet de satisfacţie apăru pe faţa pocită a barbarului.

— Vino cu mine, spuse. Trebuie să-i raportezi chiar tu suveranului nostru care îţi va rămâne recunoscător.

Şi-l conduse pe coridoarele castelului până când ajunse în faţa lui Wortigern. Bătrânul îi primi aşezat pe tron: masca de aur era singurul obiect care strălucea în lumina stinsă a asfinţitului.

— Vorbeşte, porunci Wulfila şi senatorul spuse:

— Nobile Wortigern, ieri, în senatul din Carvethia, un om a cutezat să vorbească în public împotriva ta, numindu-te tiran şi îndemnând oamenii să se răscoale. A spus că vechea legiune, care a fost desfiinţată, se reface acum şi a arătat tuturor un băiat despre care spunea că este împăratul...

— Ei sunt, îl întrerupse Wulfila. Nu mai este nici o îndoială. Bătrânul bate câmpii vorbind despre o profeţie, cu un tânăr suveran care ar trebui să vină de peste mare. Aşa ceva reprezintă un pericol, crede-mă. El nu este atât de nebun pe cât pare: este şiret, în schimb, se serveşte de superstiţii şi de vechile nostalgii ale aristocraţiei romano-celtice. Este clar ceea ce urmăreşte: să facă din acel mic impostor un simbol. Şi să-l folosească împotriva ta.

Wortigern ridică mâna descărnată într-un gest de încheiere a audienţei şi senatorul se retrase cu spinarea frântă de la mijloc într-o plecăciune adâncă până la uşa pe care ieşi în mare grabă.

— Ce crezi că este de făcut? îl întrebă tiranul pe Wulfila.

— Lasă-mi mână liberă, dă-mi voie să plec cu oamenii mei, singurii în care am deplină încredere. Eu îi cunosc pe oamenii aceia: o să-i găsesc şi o să-i scot din orice ascunzătoare s-ar afla. O să-ţi aduc pielea bătrânului ca să-l împăiezi, iar eu o să iau pentru mine căpăţâna băiatului.

Wortigern clătină încetişor din cap.

— Nu mă interesează pielea bătrânului, alta era înţelegerea noastră.

Wulfila tresări. În clipa aceea, soarta îi oferea o ocazie nepreţuită: totul se împlinea într-un plan urzit cu ceva vreme înainte. Trebuia doar să dea lovitura finală şi în faţa lui s-ar fi deschis un viitor cu o putere fără margini. Răspunse, înăbuşindu-şi cu greu nervozitatea:

— Ai dreptate, Wortigern: entuziasmat de faptul că vedeam

terminată îndelungata mea vânătoare uitasem pentru o clipă de ceea ce ţi-am promis. Aşa este, tu îmi dai capul băiatului şi posibilitatea de a-i nimici, în sfârşit, după cum merită pe dezertorii aceia asasini care îl apără, iar eu trebuie să te răsplătesc cu darul pe care ţi l-am făgăduit.

— Văd că ştii să-mi ghiceşti întotdeauna gândurile, Wulfila. Aşa că adu-mi darul acela pentru care m-ai făcut să suspin atât de mult timp. Dar, înainte de toate, spune-mi un lucru.

— Vorbeşte.

— Printre oamenii aceia pe care vrei să-i nimiceşti se află şi cel care ţi-a crestat atât de rău faţa?

Wulfila lăsă ochii în jos pentru a nu lăsa să se vadă fulgerul de cruzime care-i trecea prin privire şi răspunse în silă:

— Da, aşa este cum ai spus.

Tiranul avusese parte de o satisfacţie aparte, pentru că impusese încă o dată superioritatea măştii sale de aur asupra cărnii ciopârţite de pe faţa servitorului şi posibilului său rival. Pentru că acea cicatrice era făcută de un om, pe când cangrena care îi măcina chipul nu putea fi decât lucrarea lui Dumnezeu.

— Aştept, spuse Wortigern, şi vocea lui suna ameninţător din spatele măştii. Semăna cu o sentinţă.

Wulfila ieşi, îl chemă pe unul dintre războinicii săi şi-i porunci să-i aducă imediat ceea ce ştia. La puţin timp după aceea, omul reapăru ţinând în mâini o casetă lungă şi îngustă din lemn de stejar, ornamentată cu frunze şi flori din fier forjat, şi o depuse la picioarele lui Wortigern.

Wulfila îi făcu semn să se îndepărteze şi se apropie de tron, îngenunchind ca să deschidă preţioasa apărătoare a darului promis. Îşi ridică privirile către masca impenetrabilă aplecată deasupra lui şi ar fi dat orice, în clipa aceea, ca să vadă expresia de neînfrânată lăcomie a bătrânului tiran.

— Iată darul meu, stăpâne, spuse el deschizând cu un gest rapid capacul casetei. Iată sabia calibică a lui Iulius Caesar, primul stăpân al lumii, cuceritorul Britanniei. A ta este acum.

Wortigern nu putu să reziste fascinaţiei acelei arme superbe şi întinse mâna gâfâind nerăbdător.

— Dă-mi-o, dă-mi-o!

— Îndată, stăpâne, răspunse Wulfila şi în privirea lui tiranul desluşi - prea târziu! - soarta fatală care-l aştepta, încercă să strige, dar

sabia i se înfigea deja în piept, străpungându-i inima şi ajungând până la spătarul tronului. Se prăbuşi fără să scoată nici cel mai mic geamăt şi, din masca de aur, ţâşni un şuvoi de sânge, singurul semn de viaţă care apărea pe faţa aceea de neschimbat, ca o ultimă ironie a soartei, în momentul sfârşitului.

Wulfila trase sabia din corpul neînsufleţit, dădu în lături masca de aur a lui Wortigern, descoperind un chip însângerat şi aproape de nerecunoscut, apoi îi crestă pielea de jur împrejurul craniului şi-i smulse dintr-o singură mişcare pletele albe. Târî corpul care semăna cu un vierme uriaş până la fereastra din spatele tronului şi-l aruncă în curtea de dedesubt. Lătratul dulăilor înfometaţi ajunse în sala tronului ca nişte urlete venite din iad şi mârâiturile lor răsunară surd, semn că, acolo jos, fiarele se băteau pe rămăşiţele însângerate ale stăpânului lor.

Wulfila îşi puse masca de aur pe faţă, pe cap îşi puse scalpul cu plete albe al lui Wortigern, luă sabia în mână şi apăru astfel, asemenea unui demon, cu sângele victimei sale şiroindu-i pe tâmple, în faţa războinicilor săi aflaţi deja pe cai în curtea cea mare a castelului. Îl priviră cu toţii îngroziţi în timp ce el încăleca dintr-o săritură pe armăsarul său şi dădea pinteni, strigând:

— La Carvethia!

XXXVI

La două zile după aceea, un călăreţ intra în goana mare în curtea lui Kustennin, aducând o veste de necrezut. Era unul dintre informatorii pe care el îi avea în castelul de la Castra Vetera, singura posibilitate care-i mai rămânea ca să prevină îngrozitoarele incursiuni ale mercenarilor din slujba tiranului.

— S-a spus întotdeauna că Wortigern a făcu un pact cu diavolul, spuse gâfâind omul care avea ochii holbaţi de spaimă, şi aşa este! Satana însuşi i-a dat din nou forţa şi vigoarea de altădată, dar a făcut ca şi cruzimea să-i crească peste măsură!

— Ce tot spui! Ţi-ai pierdut minţile? exclamă Kustennin apucându-l de umeri şi zgâlţâindu-l ca pentru a-l face să-şi vină în fire.

— Nu, stăpâne, din păcate ăsta-i adevărul. Dacă trăgeai nădejde să nu mai aibă mult de trăit, nu te mai amăgi, acum este de parcă... de parcă ar fi înviat. E posedat de Satana, îţi spun eu! L-am văzut cu ochii mei apărând ca într-un vis urât, cu masca de aur pe faţă şi pe tâmple curgându-i sânge amestecat cu sudoare. Şi avea o voce tunătoare, cum

nu l-am mai auzit niciodată, dar, mai ales, ţinea în mână o sabie atât de frumoasă cum n-am mai văzut în viaţa mea. Lama ascuţită ca briciul oglindea lumina torţelor la fel ca o sticlă transparentă, mânerul era în formă de acvilă, din aur curat. Doar arhanghelul Mihail ar mai fi putut avea o asemenea minunăţie. Sau diavolul în persoană.

— Încearcă să te linişteşti, îi spuse Kustennin. Vorbeşti aiurea.

— Nu, crede-mă, este întocmai cum îţi zic. S-a pus în fruntea a două sute de călăreţi îmbrăcaţi în armuri care înaintează semănând în calea lor spaima, prădând, punând foc, distrugând cu o furie nemaivăzută până acum. Eu nu m-am oprit nici o clipă: am luat-o pe scurtătură prin pădurea Gowan, am alergat zi şi noapte fără să mă opresc, schimbând caii în proprietăţile noastre. Dar l-am auzit eu însumi strigând: „La Carvethia!". O să ajungă aici în cel mult două zile.

— Carvethia... dar asta nu se poate! De ce ar face asta? Nu s-a atins niciodată de oraşul acesta pentru că are nevoie de el şi, în orice caz, aproape toţi oamenii de vază îi sunt supuşi lui. Nu are sens, nu are nici un sens...

Cugetă în tăcere preţ de câteva clipe, după care spuse:

— Ascultă aici, ştiu că eşti foarte obosit, dar te rog să-mi faci un ultim serviciu. Du-te jos, la vechiul chei roman şi caută-l pe Oribasius, pescarul. Este un om de-al meu. Spune-i să fie pregătit să ridice ancora mâine dimineaţă în zori, cu provizii şi apă din belşug, tot ceea ce poate lua în barcă. Du-te!

Omul sări din nou în şa şi porni în galop, în timp ce Kustennin urca scările ca s-o pună în gardă pe soţia sa:

— Din păcate, am veşti proaste: oamenii lui Wortigern se îndreaptă înspre părţile noastre şi mă tem că şi prietenul meu Myrdin se află în mare primejdie. Poate că discursul lui a fost acela care a provocat o asemenea expediţie fără sens, dar, în orice caz, nu pot lăsa ca bătrânul acela zăpăcit să-şi rişte propria viaţă şi pe a bietului băiat, fără a mai vorbi şi despre tovarăşii lor. Şi ei trebuie să fie destul de nebuni ca să vină după el tocmai din Italia.

— Dar peste puţin timp o să fie întuneric beznă, se văită Egeria. Nu-i cam periculos?

— Trebuie să mă duc, altfel n-aş putea închide ochii toată noaptea.

— Tată, pot să viu şi eu cu tine? Te rog, îl rugă cu lacrimi în ochi Ygraine.

— Nici nu poate fi vorba, spuse Egeria. O să mai ai ocazia să-l vezi pe tânărul tău prieten roman.

Ygraine se îmbujoră la faţă şi plecă îmbufnată.

Egeria oftă şi-l conduse pe soţul său până la uşă, apoi, îngrijorată, rămase pe loc ascultând zgomotul paşilor săi pe scară şi în curtea interioară.

Kustennin îşi scoase din grajd armăsarul cel alb, cu galopul cel mai iute. Sări în şa, în timp ce servitorii deschideau poarta şi dădu pinteni calului pornind pe câmpia scăldată încă în ultimele raze înflăcărate ale asfinţitului.

De pe înălţimea dealului care domina valea şi lacul văzu fortăreaţa şi privirea sa se opri imediat pe steagul care flutura pe turnul cel mai înalt, dragonul vechilor trupe auxiliare sarmate care formau garnizoana de la Marele Val, devenit mai apoi simbolul legiunii sale. Din interior, un fum subţire arăta că între vechile ziduri se afla cineva. Poarta se deschise când el ajungea în faţa ei şi intră la pas întâmpinat cu o îmbrăţişare emoţionată a lui Ambrosinus care îl prezentă tovarăşilor săi:

— L-aţi mai văzut o dată pe vechiul meu prieten Kustennin, Constantinus pentru romani, cândva *dux bellorum et magister militum,* cel mai drag şi mai viteaz dintre prietenii mei britanici care acum, sper, vine ca să stea puţin cu noi.

O căprioară se frigea la un foc mare de lemne şi, pe măsură ce carnea era friptă, oamenii îşi tăiau câte o porţie cu vârful săbiilor. Livia avea, ca de obicei, alături arcul şi tolba cu săgeţi cu care vânase animalul. Erau cu toţii veseli şi lui Kustennin i se strânse inima gândindu-se la vestea pe care urma să le-o dea.

— Stai jos, îi spuse Ambrosinus. Ia şi mănâncă, este destul pentru toată lumea.

— Nu este timp pentru aşa ceva, răspunse Kustennin. Am informaţii sigure că Wortigern se îndreaptă către Carvethia în fruntea unui detaşament de două sute de călăreţi înzăuaţi. Ar putea ajunge aici chiar mâine seară.

— Wortigern? întrebă uluit Ambrosinus. Dar este prea bătrân: n-ar putea să se ţină pe cal nici dacă l-ar lega de şa.

— Ai dreptate. Nici mie nu prea-mi vine să cred povestea pe care am auzit-o de la unul dintre informatorii mei. Vorbea prostii, spunea că tiranul ar fi făcut un pact cu diavolul. Satana a pus stăpânire

pe el, dându-i înapoi tinereţea şi vigoarea anilor de demult. Şi, în plus, i-ar fi pus în mână o sabie fantastică, nemaivăzută până acum.

Aurelius se apropie.

— De unde ştie omul tău că este vorba despre Wortigern?

— A sa era masca de aur care de peste zece ani îi acoperă faţa, al lui era părul alb şi lung, iar vocea tunătoare era aceea din tinereţea lui.

— Ai spus ceva despre o sabie... insistă Aurelius.

— Da. Şi omul meu a văzut-o bine, de aproape. O lamă strălucitoare precum cristalul, mânerul de aur, de forma unui cap de acvilă...

Aurelius păli.

— Zei atotputernici! exclamă el. Nu este Wortigern, este Wulfila! Şi ne vrea pe noi.

Se priviră cu toţii, unul pe altul, surprinşi.

— Despre oricine ar fi vorba, continuă Kustennin, trebuie să plecaţi de aici. În cel mai bun caz, vor fi aici în cel mult două zile. Ascultaţi-mă, mâine dimineaţă, în zori, eu îmi voi pune la adăpost familia ducându-i cu o barcă în Irlanda. Mai este loc pentru două sau maximum trei persoane. Myrdin şi cu băiatul, fata, nu ştiu... Asta-i tot ce pot face pentru voi.

Aurelius oftă adânc şi-l privi ţintă pe Ambrosinus cu ochii strălucind de emoţie.

— Poate că prietenul tău are dreptate, spuse. Este singurul lucru înţelept pe care îl putem face. Nu putem continua să fugim la nesfârşit, pentru că ne aflăm deja la capătul lumii. Gata, trebuie să ne despărţim. Aşa, cu toţii, nu facem decât să atragem asupra noastră duşmani şi adversari de toate felurile. Şi nu mai avem unde să ne ducem. Plecaţi, tu şi cu băiatul şi Livia, te rog din tot sufletul. Puneţi-vă la adăpost. Acum, nici o sabie nu-l mai poate apăra.

Romulus îl privi ca şi cum nu-i venea să creadă ce auzise şi avea lacrimi în ochi. Dar Ambrosinus se revoltă:

— Nu! izbucni el. Nu se poate sfârşi astfel. Profeţia nu minte, sunt sigur de asta. Trebuie să rămânem, cu orice preţ!

Livia schimbă o privire insistentă cu Aurelius, apoi se întoarse către Ambrosinus.

— Trebuie să iei lucrurile aşa cum sunt, îi spuse, realităţile triste sau nu. Dacă rămânem aici, vom muri cu toţii şi va muri şi el.

Se întoarse după aceea şi către ceilalţi:

— Tu, Vatrenus, ce crezi?

— Cred că este drept ceea ce aţi spus voi. Nu are rost să ne încăpăţânăm. Să-i salvăm pe băiat şi pe învăţătorul său. Noi o să găsim în vreun fel o cale de scăpare...

— Orosius? Demetrios?

Cei doi dădură din cap afirmativ.

— Batiatus?

Uriaşul privi în jurul său cu un aer rătăcit ca şi cum nu-i venea să creadă că aventura aceea teribilă şi minunată putea ajunge la un sfârşit, că acea mare familie a sa, singura pe care o cunoscuse vreodată, era pe cale de a se destrăma. Plecă fruntea ca să-şi ascundă lacrimile şi ceilalţi interpretară gestul său ca pe o încuviinţare.

— Atunci... cred că s-a hotărât, încheie Livia. Acum, să încercăm să ne odihnim: mâine va trebui să facem un drum obositor, oricare ar fi direcţia în care o vom lua fiecare dintre noi.

Kustennin se ridică şi el ca să plece.

— Nu uitaţi, spuse. La vechiul chei roman, în zori. Sper ca noaptea să vă fie un sfetnic bun.

Şi apucă hăţurile calului.

— Aşteaptă, spuse Aurelius.

Urcă în turn şi strânse drapelul, apoi coborî, îl împături cu grijă şi i-l înmână lui Kustennin.

— Ţine-l tu, aşa va fi în siguranţă.

Kustennin îl luă, apoi sări în şa şi porni în galop.

Ambrosinus asistă împietrit la acel trist ceremonial, apoi puse o mână pe umărul lui Romulus şi-l atrase către el ca pentru a-l proteja de frigul din interior care-i îngheţa sufletul.

Aurelius se îndepărtă copleşit de emoţie şi Livia îl urmă. Se apropie de el, pe întuneric, sub scara care ducea pe coama zidului şi-i atinse buzele cu un sărut timid.

— Este inutil să te lupţi cu imposibilul: soarta hotărăşte pentru noi şi dincolo de nişte limite nu ne este permis să ajungem. Să ne întoarcem în Italia, să căutăm o corabie care ridică pânzele înspre Marea Mediterană. Să ne întoarcem la Veneţia...

Aurelius îl privea pe Romulus cum şedea alături de Ambrosinus şi pe bătrân cum îl strângea lângă el acoperindu-l cu mantia sa şi-şi muşca buzele.

— Poate că o să-i mai vedem... Cine ştie? spuse Livia

împărtăşindu-i gândurile. *Sed primum vivere,* înainte de toate este viaţa, nu crezi?

Şi-l strânse în braţe. Dar Aurelius se desprinse din îmbrăţişarea ei.

— Tu nu ţi-ai uitat niciodată planurile, nu-i aşa? Dar nu înţelegi că eu ţin la băiatul acela ca şi cum ar fi vorba despre fiul pe care nu l-am avut niciodată? Şi nu pricepi că a mă întoarce în laguna ta ar însemna pentru mine să mă arunc într-o mare de flăcări? Lasă-mă singur, te rog... lasă-mă singur.

Livia se îndepărtă plângând şi se ascunse în una dintre barăci.

Aurelius se întoarse pe coama zidului şi intră în unul dintre turnuleţele de pază. Noaptea era liniştită şi senină, o noapte călduţă de primăvară, dar în sufletul său era gheaţă şi disperare. Ar fi vrut să nu existe, să nu se fi născut niciodată. Rămase astfel mult timp, retras în el însuşi şi aproape absent, în timp ce luna răsărea de după Mount Badon, poleind cu o lumină argintie întreaga vale. La un moment dat, o mână îi scutură umărul, făcându-l să tresară şi se pomeni cu Ambrosinus în faţa lui. Nu se auzise nici un zgomot dinspre scara de lemn ale cărei trepte scârţâiau la fiecare pas, nici un zgomot de pietre mişcate din loc, dinspre zid. Se răsuci fulgerător ca la apariţia unei fantome.

— Ambrosinus... ce vrei?

— Vino, să mergem.

— Unde?

— Să căutăm adevărul.

Aurelius clătină din cap.

— Nu, lasă-mă în pace. Mâine ne aşteaptă un drum lung.

Ambrosinus îl apucă de cutele tunicii.

— Tu o să vii cu mine, acum!

Aurelius se ridică, resemnat.

— Cum vrei, dar după aceea o să mă laşi în pace.

Ambrosinus coborî scara şi se îndepărtă de zid, îndreptându-se cu paşi sprinteni către marea piatră rotundă înconjurată de cei patru monoliţi care se profilau tăcuţi în lumina lunii. Ajuns în faţa pietrei, îi făcu semn lui Aurelius să se aşeze pe ea şi acesta se supuse ca şi cum s-ar fi aflat sub impulsul unei voinţe de neînvins. Ambrosinus turnă un lichid într-o cupă şi i-o întinse, poruncindu-i:

— Bea.

— Ce este? întrebă Aurelius uluit.

— Un drum către infern... dacă te simţi în stare.

Aurelius îl privi drept în ochi, în pupilele dilatate şi se simţi atras cu putere într-un vârtej de tenebre. Întinse mâna cu un gest mecanic, luă cupa şi o goli dintr-o răsuflare.

Ambrosinus îi puse mâinile pe cap şi Aurelius simţi acele degete ca pe nişte gheare ascuţite care îi pătrundeau în piele, apoi în craniu şi începu să urle de o durere sfâşietoare, insuportabilă. Dar era ca şi cum ar fi strigat în vis: căsca gura şi sunetul nu ieşea, durerea rămânea înăuntru ca un leu în cuşcă şi îl sfâşia cu cruzime. Apoi, degetele pătrunseră până în creier, în timp ce vocea druidului răsuna ascuţită, stridentă.

— Lasă-mă să intru, urla, tuna, şuiera. Lasă-mă să intru!

Şi strigătul îşi făcu loc să intre, explodă deodată în mintea lui Aurelius ca un urlet de agonie, apoi soldatul se prăbuşi gâfâind pe piatră, fără a mai face nici o mişcare.

Se afla într-un loc necunoscut, înconjurat de o beznă adâncă şi privi ameţit peste tot, căutând ceva care să-l trezească la realitate. Văzu silueta întunecată a unui oraş asediat... focuri de campanie de jur împrejurul zidurilor. Meteoriţi în flăcări brăzdau cerul cu un şuierat ascuţit. Dar sunetele, vocile îndepărtate şi înăbuşite aveau tremurul şovăitor şi nelămurit al unui coşmar.

— Unde sunt? întrebă.

Vocea druidului răsună în spatele său:

— În trecutul tău... la Aquileia!

— Nu se poate... răspunse. Nu se poate.

Vedea acum în depărtare conturul întunecat al unui apeduct ruinat, o lumină care apărea şi dispărea printre stâlpi şi arcade. Vocea lui Myrdin Ambrosinus răsună din nou în spatele său:

— Priveşte, este cineva acolo.

Auzind aceste cuvinte, privirea i se încordă ca aceea a unei păsări de noapte: da, era un om care se mişca pe apeduct. Un om cu un felinar înainta, mergând pe al doilea rând de arcade. La un moment dat, se întoarse şi felinarul îi lumină faţa.

— Tu eşti! spuse vocea din spatele său.

Şi Aurelius se simţi luat de un vârtej neaşteptat, ca şi când ar fi fost o frunză purtată de vânt. Era el, acum, pe apeductul acela ruinat, el era acela care ţinea felinarul în mână şi o voce din întuneric, o voce pe care o cunoştea, îl făcu să tresară.

— Ai adus aurul?

Şi, imediat după aceea, o figură ieşi din întuneric: Wulfila!

— Tot ce am avut, răspunse. Şi-i dădu o pungă.

El o cântări în palmă.

— Nu aşa ne-am înţeles, dar... o să accept.

— Părinţii mei! Unde sunt? învoiala noastră era ca...

Wulfila îl privi nepăsător şi figura lui ca de piatră nu trăda nici o emoţie.

— Ai să-i găseşti la intrarea în necropola de apus. Sunt foarte slăbiţi: n-ar fi putut ajunge până aici sus.

Îi întoarse spatele şi dispăru în întuneric.

— Aşteaptă! strigă.

Dar nu primi nici un răspuns. Era singur. Chinuit de îndoieli. Flacăra felinarului tremură.

Vocea călăuzei sale răsună iarăşi în beznă:

— Nu aveai de ales.

Se afla acum în altă parte, la baza zidurilor, în faţa unei portiţe care dădea înspre câmp. O deschise cu mare greutate, luptându-se cu rugina şi cu păienjenişul de tufe şi de plante agăţătoare care o mascau de cine ştie câtă vreme. Şi, într-un târziu, ieşi în exterior, ţinând încă felinarul în mână. În faţa sa era necropola, morminte din vremuri străvechi, acoperite de rugi de mure şi de buruieni. Privi prudent în urmă, apoi în lături şi, la sfârşit, în faţa sa: în jur nu se afla nimeni şi totul părea pustiu. Strigă încet:

— Tată... Mamă...

Un geamăt de durere îi răspunse din întuneric: era vocea părinţilor săi! Alergă în faţă, cu sufletul la gură, şi felinarul din mâna sa lumină o scenă îngrozitoare: părinţii săi atârnau legaţi fiecare de câte un stâlp, în pragul morţii. Pe corpurile lor se vedeau semnele unor torturi cumplite. Tatăl său ridică fruntea, arătându-şi chipul plin de sânge:

— Întoarce-te în cetate fiule! strigă el cu ultimele puteri.

Dar nu mai avu vreme să spună şi altceva pentru că Wulfila ţâşni de după un mormânt şi-l străpunse cu sabia. Aurelius văzu cum şi alţi barbari apăreau din beznă şi îl înconjurau. Simţi că un pumnal îi tăia carnea mai jos de gât, apoi o lovitură în ceafă îl făcu să se prăbuşească. Mai apucă să vadă doar sabia lui Wulfila care se înfigea în trupul mamei sale. Dar continua să distingă sunetele din jur: vocea

căpeteniei barbare care-şi îndemna oamenii.

— Portiţa este deschisă, daţi fuga, oraşul este al nostru!

După aceea, tropăitul mulţimii de războinici care se îmbulzeau să treacă de portiţa din zid şi, puţin mai târziu, strigătele sfâşietoare care venea dinăuntrul oraşului, vaiete, zăngănit de arme şi pârâitul flăcărilor care mistuiau Aquileia!

Strigă, cu toată forţa care-i mai rămăsese, strigă de groază, de ură, de disperare. Apoi, auzi din nou vocea care îl călăuzise prin iadul acela şi se trezi întins pe marea piatră rotundă, lac de sudoare, cu capul parcă gata să-i explodeze. Ambrosinus se afla în faţa lui şi-l îndemna:

— Continuă... continuă înainte ca poarta spre trecutul tău să se închidă. Aminteşte-ţi, Aurelianus Ambrosius Ventidius, adu-ţi aminte de toate!

Aurelius respiră adânc şi se ridică în capul oaselor, ducându-şi palmele la tâmplele în care parcă simţea lovituri cu barosul. Fiecare cuvânt îi producea o suferinţă îngrozitoare.

— Nu ştiu cât timp trecuse până mi-am venit în fire. Probabil că m-au crezut mort...

Acum, respira mai liniştit. Îşi duse mâna la cicatricea pe care o avea pe piept.

— Lama care trebuia să-mi reteze carotida îmi crestase doar pielea sub claviculă... dar durerea de cap era insuportabilă, cu nişte junghiuri atroce... Nu-mi mai aminteam nimic... Am rătăcit în neştire până când am zărit o coloană de fugari care îşi căuta scăparea cu bărcile în largul lagunei. Instinctiv, mi-am dat toată silinţa ca să-i ajut. Veneau mereu alţii, alergau din toate părţile şi încercau să se urce în bărci, cu riscul de a le scufunda de prea mare greutate. Am alergat să-i ajut: erau bătrâni, femei, copii care înaintau prin nămolul de la mal într-un vacarm de plânsete, strigăte de ajutor, vaietele celor care-şi pierduseră copiii, fraţii, părinţii. Încă nesătui de măcelul din oraş, barbarii se năpusteau acum ieşind pe porţi, cu torţe aprinse în mâini, alergând într-un galop nebunesc către plajă, ca să-i masacreze şi pe ultimii supravieţuitori. Ultima dintre bărcile acelea, plină de oameni până la refuz, se îndepărta deja de mal şi barcagiul păstrase pentru mine ultimul loc. Îmi întinse mâna strigând: „Repede, urcă!”. Dar, chiar în clipa aceea, auzirăm strigătul disperat al unei femei de pe mal: „Aşteptaţi! Pentru numele lui Dumnezeu, nu plecaţi încă!” Alerga

înspre noi prin apa care-i ajungea deja până la brâu, târând după ea o fetiţă care plângea înfricoşată. O ajutai să urce şi luai în braţe copila pentru ca mama să se poată urca în barcă, ajutată de barcagiu. Îndată ce se aşeză, i-o dădui pe fetiţă. Micuţa, îngrozită de vederea apei tulburi, întinse o mânuţă către mama sa, dar cu cealaltă se ţinea încă de gâtul meu. Astfel... astfel îmi smulse medalionul pe care-l purtam la gât... medalia cu acvila... simbolul unităţii din care făceam parte şi al oraşului meu distrus. Fetiţa aceea era Livia!

Ambrosinus îl ajută să se ridice în picioare şi-l ajută ca pe un bolnav să facă primii paşi. Cei doi bărbaţi se îndreptară încet către tabără.

— Am fost luat prizonier, continuă Aurelius, şi am devenit sclav, până când, într-o zi, am fost eliberat cu ocazia unui atac al Legiunii Nova Invicta care, de atunci, a fost casa, familia şi viaţa mea.

Ambrosinus îi cuprinse umerii cu braţul, de parcă ar fi vrut să-i dea puţină căldură.

— Ai deschis atunci portiţa aceea doar pentru că ai vrut să-ţi salvezi părinţii de la o moarte îngrozitoare, spuse. Tu ai fost eroul de la Aquileia, cel care o apărase timp de atâtea luni, şi nimeni altul. Wulfila a fost călăul oraşului tău şi al părinţilor tăi.

— O să plătească pentru asta, spuse Aurelius, o să plătească până la ultima picătură de sânge. Şi ochii îi erau ca de gheaţă atunci când pronunţa aceste cuvinte.

Ajunseseră la poarta taberei şi Ambrosinus bătu cu toiagul. Dădură cu ochii de Livia şi de Romulus care stătuse de veghe împreună cu ea.

— Ai găsit ceea ce căutai? îl întrebă fata pe Aurelius.

— Da, îi răspunse acesta. Şi tu îmi spuseseşi adevărul.

— Dragostea nu minte niciodată. Nu ştiai? îl îmbrăţişă strâns şi-l sărută pe gură, pe frunte, pe ochii în care se mai citea încă groaza.

Ambrosinus se întoarse către Romulus.

— Vino, băiatul meu, îi spuse. Hai, trebuie să încerci să te odihneşti.

Peste tabără domnea tăcerea. Fiecare din cei de acolo stătea singur, de veghe în noaptea aceea liniştită de primăvară, aşteptând ca soarele să le dezvăluie un nou destin. Sau sfârşitul.

— Nu mă lăsa singură în noaptea asta, îl rugă Livia. Te rog mult.

Aurelius o strânse lângă el şi o conduse către locul în care-şi

avea culcuşul.

Se aflau acum unul în faţa celuilalt şi razele lunii, pătrunzând prin spărturile rămase nereparate din acoperiş, scoteau din întuneric figura minunat de frumoasă a Liviei, o alintau cu lumina lor palidă, făurindu-i în jurul capului o aură magică, o strălucire lichidă, ca de argint. Aurelius îi desfăcu şireturile tunicii şi-i admiră corpul gol, mângâie extaziat, cu ochii şi apoi cu mâinile, frumuseţea ei statuară, corpul divin. Îl dezbrăcă şi ea, încet, cu devotamentul şi aşteptarea nerăbdătoare a unei mirese. Atinse delicat cu degetele corpul său ca turnat în bronz, cercetă toate cutele acelui corp chinuit, carnea încreţită de urmele atâtor răni, muşchii de oţel ai bărbatului, căliţi în nesfârşite şi sângeroase bătălii. Apoi i se dărui, pe modestul culcuş de paie, pe pătura aspră de soldat şi îl primi în ea, arcuindu-şi şoldurile ca o cârlană încă sălbatică, îşi înfipse unghiile în umerii lui, îi căută cu nesaţ gura. Şi se iubiră fără grabă, mult timp, fremătând de o nesecată dorinţă, amestecându-şi răsuflarea şi cele mai fierbinţi ascunzişuri ale cărnii. Apoi se desfăcură unul de altul, epuizaţi, şi Aurelius se întinse alături de ea, învăluit încă în parfumul părului ei.

— M-am îndrăgostit de tine încă din noaptea aceea, şopti Livia, când te-am văzut, singur şi dezarmat pe malul lagunei, aşteptând nemişcat să ţi se împlinească destinul: nu aveam decât nouă ani...

XXXVII

Aurelius se sculă devreme, când încă nu se luminase de ziuă, se îmbrăcă şi ieşi în curtea încă pustie. La apariţia lui, ca prin farmec, camarazii săi se apropiară unul câte unul, de parcă aşteptau ultimul lui cuvânt. Veni şi Ambrosinus. Nici unul dintre ei nu reuşise să adoarmă.

Aurelius vorbi primul.

— M-am răzgândit, spuse. Rămân aici.

— Ce-ai spus? întrebă Vatrenus. Ai căpiat?

— Dacă rămâne el, rămân şi eu, spuse Batiatus agăţându-şi la centură sabia şi securea cu două tăişuri.

— Înţeleg, se arătă de acord şi Demetrios. Rămânem să acoperim fuga lui Romulus şi a lui Ambrosinus... Aşa este drept.

— E drept, repetă Orosius. În felul acesta şi Livia o să se poată salva.

Livia apăru şi ea în clipa aceea, îmbrăcată în veşmintele ei de amazoană, cu arcul pe umăr şi cu tolba de săgeţi în mână:

— Aurelius este bărbatul pe care-l iubesc. Voi trăi împreună cu el, dacă va vrea Dumnezeu, dar nu am de gând să mai fiu fără el. Acesta este ultimul meu cuvânt.

Romulus, apărut şi el pe neaşteptate, înaintă în mijlocul cercului făcut de tovarăşii săi.

— Nici să nu vă gândiţi că eu aş putea fugi, dacă voi rămâneţi, spuse. Şi glasul său răsună răspicat şi hotărât, parcă mai grav, ca acela al unui bărbat adevărat. Am trecut împreună prin tot felul de încercări şi, în acest moment, viaţa mea n-ar mai avea nici un rost departe de voi. Sunteţi singurele persoane care mi-au mai rămas pe lume, prietenii mei cei mai dragi. Nu mă voi despărţi de voi pentru nici un motiv şi chiar dacă m-aţi alunga cu forţa, eu tot m-aş întoarce. Ar trebui să mă lege pentru că, altfel, mă voi arunca în mare din barcă şi mă voi întoarce înot...

Ambrosinus ridică mâna ca să se facă linişte.

— Îl iubesc pe băiatul acesta ca pe fiul meu, chiar mai mult decât atât, şi mi-aş da viaţa oricând pentru el. Dar acum el este un bărbat în toată puterea. Durerea, frica, suferinţele şi lipsurile l-au făcut să crească. Merită privilegiul de a lua hotărâri în privinţa propriei sale persoane şi trebuie să i le respectăm. Eu în primul rând. Soarta noastră stă să se împlinească într-un fel sau în altul, destul de curând, şi eu vreau să împărtăşesc acelaşi destin ca şi voi. Ceea ce ne ţine uniţi, ceea ce a făcut să nu ne răzleţim în faţa primejdiilor este ceva atât de puternic încât poate învinge chiar şi teama de moarte. Este ceea ce ne va ţine uniţi până în ultima clipă şi nu pot să vă spun ce sentimente încerc auzind cuvintele voastre. Nu am nimic să vă ofer în afară de dragostea cea mai adâncă şi sfaturile pe care Dumnezeu în nemărginita Lui putere mi le va transmite. Îmi pare rău pentru prietenul nostru Kustennin care ne va aştepta în zadar la cheiul vechi. Dar sunt întâlniri de la care nu se poate lipsi, ca aceea pe care o vom avea noi.

Se lăsă o tăcere adâncă, plină de emoţie şi o linişte senină îi cuprinse pe toţi, seninătatea aceluia care este gata să facă sacrificiul suprem în numele iubirii, al prieteniei, al credinţei, al devotamentului.

Vatrenus reacţionă primul cu modul său mai repezit de a fi:

— Ei, atunci să trecem la treabă, spuse. Nu-mi convine să mă las ucis ca o oaie bleagă. Vreau să iau cu mine în iad cât mai mulţi dintre fiii ăia de căţea.

— Aşa este! exclamă Batiatus. Mi-a fost scârbă întotdeauna de pistruiaţii ăia nenorociţi.

Ambrosinus nu se putu abţine să nu zâmbească.

— Asta ştim cu toţii, Batiatus, spuse. Atunci, poate că am ceva pentru voi, ceva ce am descoperit în noaptea asta, neputând să închid ochii.

Şi porni către pretoriu. Camarazii veniră după el şi intrară în urma lui în vechea locuinţă a comandantului. Se mai puteau vedea masa şi scaunul pliant de campanie de care se servise, ca şi câteva suluri de pergament cu documente de administraţie, portretul aproape şters de timp al unei femei nespus de frumoase, pictat pe o scândură lată atârnată pe perete. Ambrosinus se duse într-un anumit loc al pardoselii şi ridică o rogojină de paie împletite. Dedesubt se afla un capac şi el îl ridică, făcând semn tovarăşilor săi că puteau coborî.

Primul coborî Aurelius şi se află în faţa unui spectacol de necrezut: arsenalul Legiunii! Aşezate într-o ordine perfectă, cu unsoarea încă strălucind pe ele, se vedeau douăzeci de armuri complete, lucrate după vechile canoane: platoşe alcătuite din segmente unite solid între ele, coifuri şi scuturi, alături de o mulţime de lănci cu vârful în trei muchii, străvechea armă a soldaţilor lui Traian şi Adrianus. În plus, demontate şi în stare perfectă de funcţionare, baliste şi catapulte cu proiectilele lor de fier masiv, un mare număr de *scorpiones,* unelte ucigătoare de fier cu trei vârfuri ascuţite care se ascundeau la suprafaţa câmpului de luptă ca să oprească atacul cavaleriei şi al infanteriei duşmane.

— Cred că ăsta este cel mai mare ajutor pe care ni l-ai dat până acum, exclamă Vatrenus bătându-l pe umăr pe Ambrosinus. Cu tot respectul şi pentru ideile tale filosofice. Curaj, băieţi, haideţi să ne apucăm de treabă. Demetrios tu să mă ajuţi să instalăm catapultele şi balistele.

— Cele mai multe dintre ele o să le puneţi pe latura dinspre răsărit, ordonă Aurelius, cea dinspre care ne-ar putea ataca şi cea în care suntem mai vulnerabili.

— Orosius şi Batiatus, continuă Vatrenus, luaţi lopeţi şi târnăcoape şi aşezaţi scorpionii acolo unde vă va spune Aurelius: el este strategul. Livia, tu adu pe zid muniţia pentru artilerie, în special lănci şi sulițe... şi pietre, toate pietrele pe care le găseşti. Fiecare să ia câte o armură completă: coifuri, pieptare, absolut tot, sunt de toate

măsurile. Bineînţeles, nu şi pentru Batiatus.

Batiatus privi în jur nedumerit, dar îi veni o idee:

— Ai, ia uitaţi-vă aici, la apărătoarea asta pentru pieptul calului: din câteva lovituri de baros o pot adapta: o să meargă de minune.

Izbucniră cu toţii în râs văzându-l pe uriaşul acela ridicând cu o singură mână platoşa grea a unui cal de luptă şi urcând în fugă scările cu ea.

— Şi eu? întrebă Romulus. Eu ce am de făcut?

— Nimic, răspunse Vatrenus. Tu eşti împăratul.

— Atunci, o s-o ajut pe Livia, spuse şi începu să adune lăncile aşa cum o vedea făcând pe prietena sa.

Aurelius urcă ultimul şi mai zăbovi puţin ca să se uite prin hârtiile care rămăseseră neatinse pe masă, pline de praf. O pagină îi atrase cel mai mult atenţia, purtând un scris frumos. Erau versurile: „*Exaudi me regina mundi, inter sidereos Roma recepta polos...”*[1] Era începutul de la *De reditu* a lui Rutilius Namatianus, ultimul imn emoţionant închinat măreţiei Romei, scris cu şaptezeci de ani înainte, cu puţin timp înainte ca oraşul să fie jefuit de Alaric. Oftă şi-şi strecură sub pieptar micul pergament, lângă inimă, ca pe un talisman. Ambrosinus tocmai urca şi el din ascunzătoarea subterană şi Aurelius se apropie de el.

— Dacă vezi că totul este pierdut, ascunde-te împreună cu băiatul acolo jos şi aşteaptă ca lucrurile să se liniştească. Când se întunecă, te duci la Kustennin şi acceptă ajutorul lui. Romulus se va împăca şi el cu situaţia şi poate că veţi reuşi să găsiţi un loc retras, poate în Irlanda, unde să începeţi o nouă viaţă.

— N-o să fie nevoie, răspunse liniştit Ambrosinus.

Aurelius clătină din cap şi ieşi în curte ca să-şi ajute camarazii.

Lucrară toată ziua, cu mare tragere de inimă, cu un entuziasm incredibil, ca şi cum şi-ar fi luat de pe suflet o povară care devenise imposibil de suportat. La asfinţit, sleiţi de puteri, asudaţi şi plini de praf, Aurelius şi ceilalţi priviră cu satisfacţie treaba terminată: catapultele şi balistele înşirate pe ziduri, legături de suliţe şi de lănci aşezate în ordine lângă fiecare dintre maşini, parapetele consolidate, numeroase arcuri cu săgeţile necesare, pregătite pentru a fi folosite

[1] „Ascultă-mă, Regină a lumii, Roma, tu care ai fost primită între polii firmamentului” (Rutilius Namatianus, *De reditu suo,* I, 3).

prin barbacane. Iar armurile, lucioase, strălucitoare, aliniate de-a lungul palisadei, gata pentru a fi îmbrăcate. Tot acolo era şi aceea a lui Batiatus, modificată pe nicovală cu lovituri de baros, călită şi lucioasă. Construită ca să acopere pieptul unui cal, urma să apere în luptă trunchiul acelui Hercule negru.

Mâncară împreună aşezaţi în jurul focului, apoi se pregătiră pentru noapte.

— Dormiţi voi, pentru că mâine va trebui să luptaţi, spuse Ambrosinus. O să fac eu de pază. Încă mai văd bine, iar auzul este şi mai bun.

Dormeau cu toţii. Batiatus cu capul rezemat de armură, lângă forja care încă mai era călduţă. Livia în braţele lui Aurelius, în una dintre barăci. Demetrios şi Orosius în grajduri, lângă cai. Romulus, învelit în pătura lui de călătorie, sub şopron. Vatrenus, sus, într-unul dintre foişoarele de pază.

Ambrosinus stătea de pază lângă poartă, cufundat în gândurile sale. Deodată, când simţi că tovarăşii săi dormeau tun, deschise fără nici un zgomot poarta şi porni către piatra rotundă. Ajuns acolo, începu să adune pe ea o mulţime de lemne, crengi şi bucăţi mai groase, uscate, care erau răspândite pe sub stejarii seculari. Se apropie, apoi, de o scorbură uriaşă a unui stejar, scoţând de acolo un obiect mare şi rotund şi o măciucă din lemn. O tobă. O atârnă de creanga unui copac şi lovi puternic cu măciuca, scoţând o bubuitură înfundată care se propagă peste munţi ca un semnal al furtunii. Apoi lovi a doua oară, a treia şi iarăşi.

În tabără, Aurelius se ridică din culcuşul său.

— Ce-a fost asta? întrebă el.

Livia îl apucă de mână şi-l trase lângă ea.

— Tunetul. Dormi.

Dar sunetul se făcea din ce în ce mai puternic, înfundat şi bubuitor, multiplicat de ecoul care se auzea pe marginile văii, peste pajişti şi peste stânci. Aurelius trase din nou cu urechea.

— Nu, spuse. Ăsta nu este tunet, seamănă mai degrabă cu un semnal de alarmă... dar pentru cine?

Din foişor, se auzi glasul lui Vatrenus.

— Veniţi să vedeţi, repede!

Îşi înşfăcară cu toţii armele şi urcară pe ziduri. În depărtare,

cercul de megaliţi părea că luase foc. Un rug uriaş ardea între marile coloane de piatră, înălţând către cer o trâmbă de scântei. Se putea distinge o umbră mişcându-se ca o fantomă pe fondul luminos al flăcărilor.

— Este Ambrosinus cu vrăjitoriile lui, spuse Aurelius. Şi noi care credeam că face de pază. Eu mă culc la loc. Rămâi tu, Vatrenus, până când se întoarce el.

Alţi oameni, în căsuţele risipite în depărtări, văzură şi ei focul. Erau păstori şi ţărani, fierari şi meşteşugari şi aprinseră şi ei alte focuri, sub ochii uimiţi ai soţiilor şi ai copiilor, până când flăcările apărură peste tot, pe munţi şi pe dealuri, de la ţărmul Oceanului, până la Marele Val.

Sunetele tobei ajunseră şi la urechile lui Kustennin care sări din pat şi trase cu urechea. Se apropie de fereastră, văzu focurile şi-şi dădu seama de ce, în dimineaţa aceea, nu venise nici unul dintre prietenii săi în port. Privi la paturile goale ale Egeriei şi ale lui Ygraine şi se gândi la barca lor care, la ora aceea, plutea pe ape liniştite ducându-le într-un loc sigur. Deschise o ladă şi scoase de acolo dragonul din purpură şi argint, apoi trezi un servitor şi-i porunci să-i pregătească armura şi calul.

— Unde pleci, stăpâne, la ora asta?

— Ca să mă întâlnesc cu nişte prieteni.

— Atunci, de ce iei şi sabia?

În clipa aceea, se auzi din nou, mai puternic, bubuitul tobei adus de vânt.

Kustennin oftă.

— Sunt momente, spuse el, când trebuie să alegi între sabie şi plug.

Îşi atârnă sabia la brâu şi coborî scările către grajduri.

În zori, Aurelius şi Vatrenus, împreună cu ceilalţi camarazi, înarmaţi până în dinţi, se aflau pe metereze şi priveau cu atenţie către orizont. Romulus trecea de la unul la altul aducând o oală cu supă fierbinte şi-i turnă, la urmă, şi lui Aurelius.

— Cum e? întrebă.

Aurelius sorbi o înghiţitură.

— Bună. Cea mai bună supă pe care am mâncat-o vreodată într-o tabără militară.

Romulus zâmbi.

— Poate că ne-am dat peste cap degeaba. Poate că nici nu vor veni.

— Poate...

— Ştii ce mă gândeam? Ar fi frumos dacă am întemeia aici o micuţă comunitate a noastră. Poate că tabăra aceasta ar putea deveni într-o zi un sat. Şi eu mi-aş putea găsi vreo fată. Ştii, am cunoscut deja una acolo, în oraş, o fată cu părul roşu.

Aurelius zâmbi.

— Asta-i o treabă tare bună, vreau să zic faptul că tu ai început să te gândeşti la fete. Înseamnă că ai crescut, dar şi că rănile tale încep să se vindece, că amintirea părinţilor tăi nu mai este o rană dureroasă, ci devine o amintire duioasă, un gând de iubire care te va însoţi toată viaţa.

Romulus suspină.

— Da, poate că ai dreptate, dar nu am nici paisprezece ani: un băiat de vârsta mea are nevoie de un tată. Îşi turnă şi lui puţină supă şi începu să mănânce, ca şi cum ar fi vrut să-şi facă de lucru. Din când în când îl privea pe furiş pe Aurelius ca să vadă dacă şi acesta se uita la el. Ai dreptate, spuse. Supa asta nu-i rea deloc: Livia a gătit-o.

— Îmi închipuiam eu, răspunse Aurelius. Dar, spune-mi, dacă tatăl tău ar fi aici, ce i-ai cere să facă pentru tine?

— Nimic deosebit. Mi-ar plăcea să stau lângă el, să facem ceva împreună, aşa cum facem noi doi acum şi mâncăm unul lângă altul. Lucruri simple, o nimica toată, doar să fim împreună, să ştiu că nu sunt singur, mă înţelegi?

— Cum să nu, răspunse Aurelius. Şi mie îmi lipsesc tare mult părinţii, deşi eu sunt cu mult mai bătrân decât tine.

Rămaseră o vreme privind către orizont, fără a mai spune nimic. Apoi, Aurelius rupse tăcerea:

— Ştii ceva? Eu nu am avut niciodată copii şi nici nu ştiu dacă voi avea vreodată. Vreau să spun... nu ştiu ce ne aşteaptă şi...

— Înţeleg, răspunse Romulus.

— Mă întrebam dacă...

— Ce anume?

Aurelius îşi scoase de pe deget inelul de bronz cu o camee mică pe care era gravată o monogramă.

— Ştiu acum cu siguranţă că inelul acesta îmi aparţine cu

adevărat. Că este inelul meu de familie şi mă întreb... mă întreb dacă ai accepta să-l porţi.

Romulus îl privi cu ochii umezi de emoţie.

— Vrei să spui că...

— Da. Dacă eşti de acord, eu aş fi fericit să te adopt şi să fii ca şi copilul meu.

— Aici? Acum?

— *Hic et nunc,* răspunse Aurelius. Dacă accepţi.

Romulus îi cuprinse gâtul cu braţele.

— Din toată inima, spuse. Chiar dacă... nu cred că o să reuşesc să-ţi spun vreodată „tată". Ţi-am spus întotdeauna „Aurelius".

— Sigur, e bine şi aşa.

Romulus întinse mâna dreaptă şi Aurelius îi aşeză inelul pe degetul mare, după ce încercase pe celelalte, toate fiind prea subţiri.

— Atunci, eu te adopt, ca fiu al meu, pe tine, Romulus Augustus Caesar Aurelianus Ambrosius Ventidius... Britannicus! Aşa să fie atât timp cât vei trăi.

Romulus îl îmbrăţişă din nou.

— Mulţumesc, spuse. Voi şti să te respect precum meriţi.

— Te avertizez, totuşi, îi atrase atenţia Aurelius. Acum va trebui să-mi urmezi neapărat sfaturile, dacă nu chiar să te supui poruncilor mele.

Romulus era gata să-i răspundă, când răsună vocea lui Demetrios din vârful celui mai înalt turn.

— Sosesc!

Aurelius strigă:

— Treceţi toţi la locurile voastre! Romulus, tu stai cu Ambrosinus, el ştie deja ce trebuie să facă. Hai, repede!

Se auziră în clipa aceea sunetele prelungi de corn, aceleaşi pe care le auziseră la Dertona în ziua în care fuseseră atacaţi de barbarii lui Mledo, şi, pe creasta dealurilor dinspre răsărit apăru un şir lung de călăreţi înzăuaţi care înaintau la pas. La un moment dat, se despărţiră în două, lăsând să iasă în faţă un războinic uriaş, cu faţa acoperită de o mască de aur şi care agita în aer o sabie strălucitoare.

Aurelius făcu un semn: Vatrenus şi Demetrios armară catapultele şi balistele.

— Priviţi! strigă Demetrios. Vine cineva.

— Poate că vor să poarte tratative! spuse Vatrenus ieşind la

vedere pe coama zidului.

Un călăreţ, având alături doi războinici înarmaţi, înainta către fort fluturând o cârpă albă legată la capătul unui băţ: semn al unei solii. Cei trei înaintară până aproape de palisadă.

— Ce doreşti? îl întrebă Vatrenus.

— Stăpânul meu, Wortigern, vă lasă în viaţă dacă îl predaţi pe tânărul uzurpator care pretinde că se numeşte Romulus şi pe dezertorul care îl apără, cunoscut sub numele de Aurelius.

— Aşteaptă o clipă, răspunse Vatrenus, trebuie să ne sfătuim.

Se apropie, apoi, de Batiatus şi-i şopti ceva la ureche.

— Ei? întrebă solul. Ce trebuie să raportez stăpânului meu?

— Spune-i că acceptăm! răspunse Vatrenus.

— Deocamdată, ia-l pe băiat! strigă Batiatus.

Se apropie de parapet, ţinând în braţe un fel de balot şi, înainte ca barbarul să-şi fi dat seama ce putea fi, îl aruncă asupra lui. Înfăşurat într-o pătură era un bolovan enorm care îl izbi în plin şi-l strivi de pământ. Ceilalţi doi întoarseră caii şi o luară la fugă, în timp ce Batiatus urla din răsputeri:

— Mai staţi puţin, vine şi celălalt!

— Asta o să-i înfurie rău de tot, spuse Aurelius.

— Şi schimbă ceva? îi replică Vatrenus.

— Nu, deloc. Fiţi pregătiţi, uite-i că înaintează.

Se auzi din nou semnalul repetat al cornului şi frontul larg al călăreţilor se năpusti înspre fortăreaţă. Apoi, când ajunseră la un sfert de milă de palisadă, în mijlocul lor se făcu un gol şi apăru un berbece pe roţi, tras de opt cai, care o luă în jos pe pantă.

— Vrea să repete lovitura de la Dertona! strigă Aurelius. Pregătiţi catapultele!

Călăreţii duşmani atacau acum în mare viteză, ajungând pe terenul pe care fuseseră plantaţi *scorpionii* şi cei doi cai din frunte se prăbuşiră la pământ, aruncându-i din şa pe călăreţi care se înfipseră în ţepuşele de fier ascunse prin iarbă. Berbecele se dezechilibră şi coti spre stânga, luând din ce în ce mai mult viteză. Roţile nu rezistară greutăţii şi se sfărâmară, iar trunchiul masiv se răsturnă şi se rostogoli la vale pe povârniş, sărind din stâncă în stâncă până când ajunse în lac.

Catapultele se declanşară şi alţi patru călăreţi fură străpunşi de suliţe în timp ce încercau să se retragă. Un strigăt de bucurie se auzi de pe zidurile fortului, dar imediat se auzi din nou sunetul cornului.

Călăreţii se opriseră şi, în locul lor, înainta un val de infanterie uşoară.

— Atenţie! strigă Demetrios. Au săgeţi incendiare.

— Arcurile! ordonă Aurelius. Opriţi-i cât puteţi de repede!

Infanteriştii înaintau în fugă către tabără şi se vedea că sunt servitori slab înarmaţi, sortiţi să se lase ucişi ca să deschidă calea cavaleriei grele. În spatele lor, ceilalţi războinici aveau arcurile pregătite pentru a-i ucide pe cei care ar fi încercat să dea înapoi. Soldaţii pedeştri îşi dădură seama de prezenţa *scorpionilor* îndată ce-i văzură pe primii dintre ei căzând şi urlând de durere, cu picioarele sfâşiate. Se împărţiră în două ocolind, prin dreapta şi prin stânga, terenul periculos şi începură să-şi arunce săgeţile cu foc în vârf. Mulţi dintre ei căzură străpunşi de săgeţile trimise de Livia şi de ceilalţi, dar mulţi duşmani reuşiră să ajungă la adăpostul stâncilor şi al copacilor, de unde continuară să-şi arunce săgeţile, unele dintre ele ajungând la ţintă. Lemnul palisadei, vechi de mulţi ani şi uscat complet, luă foc imediat. Alţi soldaţi veniră în fugă aducând scări dar fură ţintuiţi la pământ de suliţele aruncate de baliste şi de salvele de săgeţi trase de pe metereze.

În acest moment, călăreţii începură să înainteze la pas.

Era clar că aşteptau ca porţiunea incendiată a palisadei să se prăbuşească pentru a se năpusti înăuntru.

Aurelius îi chemă la el pe camarazii săi.

— Nu avem apă, nici nu are cine să stingă focul şi, în curând, Wulfila va ataca prin breşa făcută în apărare cu toţi oamenii săi: Vatrenus, tu şi Demetrios veţi doborî cât mai mulţi inamici cu artileria, apoi nu ne mai rămâne decât să pornim în exterior: porţiunea fără *scorpioni* este acolo unde se vede frasinul acela mic. Batiatus, tu o să fii berbecele nostru. O să ataci pe centru şi noi o să-ţi venim în ajutor. Îi vom atrage pe terenul mai accidentat, unde vor fi nevoiţi să se răspândească şi să urce pe jos. Încă mai avem o speranţă.

Un sector din palisadă se prăbuşi chiar în clipa aceea, stârnind un vârtej de fum şi de scântei, iar cavaleria duşmană porni în galop în direcţia breşei. Catapultele şi balistele se rotiră pe platformele lor şi sloboziră o ploaie de suliţe, doborând nu mai puţin de şase călăreţi care, în cădere, îi împiedicară şi pe alţii. O a doua salvă lovi tot în grămadă, făcând un adevărat măcel, apoi arcurile aruncară alte săgeţi, iar după ele, la distanţă mai mică lăncile, mai întâi cele uşoare cu bătaie mai lungă, apoi cele grele care băteau mai aproape. Morţii erau

împrăştiaţi peste tot, dar duşmanii continuau să înainteze, siguri acum că puteau porni la atacul decisiv.

— Afară, strigă în acel moment Aurelius, pe poarta de sud. O să-i ocolim printr-o latură! *Ambrosine,* ai grijă de băiat!

Jos, Batiatus, purtând uriaşa sa platoşă, cu capul şi cu faţa acoperite de un coif cu vizieră, se afla deja în şaua uriaşului său armăsar armorican, protejat şi el de plăci din fier, şi avea pregătită în mână securea cu două tăişuri. Nu era un om călare pe un cal, ci o adevărată maşină de război. În scurt timp îl urmară cu toţii, călări şi ei, în formaţie de triunghi cu vârful îndreptat înainte.

— Acum! strigă Aurelius. Afară cu toţii!

Şi poarta taberei se deschise exact când primii călăreţi inamici se aflau deja foarte aproape de breşa din palisadă. Batiatus dădu pinteni calului şi porni în galop, urmat de prietenii săi, pe teren deschis, îndreptându-se către locul în care nu erau plantaţi *scorpionii.*

Dar Romulus scăpase de sub supravegherea preceptorului său şi, sărind în şaua căluţului său şi învârtind prin aer un cuţit mare în loc de sabie, se grăbea să-şi ajungă din urmă tovarăşii şi să lupte alături de ei.

Ambrosinus alergă în urma lui strigând disperat:

— Opreşte-te! Vino înapoi!

Dar în curând se trezi singur în câmp descoperit. În acest timp, Batiatus ataca şirurile de călăreţi inamici, strivindu-i în această şarjă nimicitoare pe toţi cei care îi ieşeau în întâmpinare ca să-l oprească. Camarazii veneau după el şi atacau furibund, lovind cu săbiile şi cu scuturile pe toţi aceia pe care îi întâlneau în cale. Wulfila, care se mai afla încă pe porţiunea mai înaltă a pantei, îl zări pe Aurelius şi se năpusti înspre el cu sabia trasă din teacă. Vatrenus îl observă cu coada ochiului pe Romulus care gonea în dreapta sa şi-i strigă:

— Fugi către deal, fugi Romulus, dă-i drumul, fugi de aici!

Ambrosinus, înspăimântat şi văzând că se afla în mijlocul călăreţilor care alergau în galop în toate direcţiile, alergă spre o stâncă din apropiere şi se căţără pe ea ca să vadă unde era băiatul. Şi-l văzu, călare pe cârlanul său, îndreptându-se către cercul de megaliţi.

Wulfila ajunsese de-acum în prejma lui Aurelius şi striga ca ieşit din minţi:

— Luptă, laşule! Acum nu mai ai unde fugi!

Şi atacă primul, printr-o lovitură ucigătoare cu sabia. Batiatus

ridică scutul, o placă groasă de fier şi-l salvă pe camaradul său. Sabia din mâna barbarului lovi scutul cu un zgomot asurzitor, făcând să sară un roi de scântei. Între timp, cavalerii din prima linie năvăleau prin breşa apărută în zid, zburând peste flăcări şi năpustindu-se în tabără. Îşi vărsară furia pe tot ceea ce întâlneau în cale, puseră foc la bараci şi la foişoarele de pază care fură de îndată învăluite în flăcări, ca nişte torţe uriaşe.

— Nu mai este nimeni pe aici! strigă unul dintre duşmani. Au fugit. Repede, să-i urmărim!

Ajuns în vârful stâncii, Ambrosinus îl văzu pe Aurelius care lupta cu un curaj disperat împotriva lui Wulfila, văzu că scutul romanului se făcuse ţăndări şi că sabia lui se sfărâmase sub loviturile invincibilei lame a adversarului. Dar, pe neaşteptate, pe deasupra acelui vălmăşag de urlete sălbatice, peste scrâşnetele armelor care se ciocneau, se ridică un sunet ascuţit, pătrunzător: o trâmbiţă romană care suna atacul. În aceeaşi clipă, de după creasta colinei, dinspre răsărit, apăru capul scânteietor şi, după aceea, coada purpurie a dragonului şi, imediat în urma lui, o linie compactă de luptători care înaintau cu lăncile îndreptate în faţă, în spatele unui zid de scuturi, scoţând la fiecare pas vechiul strigăt de luptă al pedestrimii romane. Legiunea Dragonului, apărută ca prin farmec, se prăvălea în goană pe coastă, încadrată pe margini de două şiruri de călăreţi aflaţi sub comanda lui Kustennin.

Wulfila avu o clipă de ezitare şi Batiatus se năpusti cu toată forţa asupra lui, dezechilibrându-l şi împingându-l într-o parte înainte să apuce să-i dea lovitura de graţie lui Aurelius, acum dezarmat. Wulfila se prăbuşi la pământ, dar, în timp ce se ridica, îl văzu pe Romulus căzând de pe cal şi alergând pe jos către cercul de pietre, căutând să se adăpostească printre ele. Sări imediat în picioare şi porni în urmărirea băiatului, dar Vatrenus, care îi ghicise intenţia, îi tăie calea. Sabia lui Wulfila se abătu cu o forţă înspăimântătoare asupra lui, îi spintecă scutul şi făcu să ţâşnească un val de sânge din pieptul romanului. Wulfila porni din nou în goană, urlând la ai săi:

— Acoperiţi-mă! şi patru războinici barbari se aruncară asupra lui Vatrenus care continua să lupte ca un leu, retrăgându-se pas cu pas, plin de sânge, căutând să ajungă cu spatele la un copac. Îl străpunseră o dată, de două, de trei ori, ţintuindu-l cu lăncile de trunchiul copacului. Vatrenus mai avu forţa să rânjească: „În iad cu voi,

nenorociţilor!” după care capul i se lăsă pe umăr, fără viaţă.

Ceilalţi făcură un adevărat zid în faţa micului grup de luptători care continuau să lupte cu o energie sălbatică. Aurelius culese de pe jos sabia unui duşman şi continuă să se bată, încercând să-şi croiască drum pentru că-l văzuse pe Wulfila alergând către cercul de megaliţi unde Romulus căuta adăpost. Demetrios şi Orosius veniră alături de el ca să-l acopere şi căzură unul după altul, copleşiţi de numărul mare al barbarilor. Sosirea grabnică a lui Batiatus nu reuşi să-i salveze, dar îi deschise calea lui Aurelius pe teren liber, către cercul uriaşilor megaliţi. Încercuit din toate părţile, uriaşul învârtea prin aer securea, retezând capete şi mâini, sfărâmând scuturi şi platoşe, lăsând să se scurgă în ţărână valuri de sânge duşman. O lance i se înfipse într-un umăr şi trebui să se retragă cu spatele la o stâncă. Ca un urs atacat de o haită de câini, Batiatus continua să împartă în dreapta şi în stânga lovituri năprasnice, deşi sângele îi curgea din belşug pe şoldul stâng. Livia îl văzu şi, alergând iute călare pe calul său, arunca săgeţi după săgeţi care se înfigeau în spinările duşmanilor aflaţi în jurul uriaşului rănit.

Lupta se înteţea din nou, în toate părţile, şi luptătorii proaspăt sosiţi continuau să înainteze sub stindardul dragonului făcându-i pe duşmani să dea din ce în ce mai repede înapoi, către vale, uluiţi de apariţia unor asemenea soldaţi.

Între timp, şi Ambrosinus văzuse ce avea de gând Wulfila şi alerga disperat pe marginea câmpului de bătălie, încercând să ajungă la cercul de pietre, strigând fără încetare:

— Fugi, Romulus, ascunde-te, fugi!

Romulus ajunsese acum în vârful dealului şi privi înapoi, încercând să vadă în învălmăşeala luptei unde erau prietenii săi.

Şi se trezi în faţa unui războinic uriaş, cu plete lungi albe, cu faţa acoperită de o mască de aur. Înspăimântător la vedere, plin de sus până jos de sânge şi scăldat în sudoare, coborâse de pe cal şi înainta înspre el, cu sabia roşie de sânge în mână. Apoi, cu un gest neaşteptat, îşi smulse masca, lăsând să i se vadă rânjetul de pe faţa cumplit ciopârţită: Wulfila! Romulus se retrase înspăimântat către una dintre uriaşele coloane de piatră ţinând întins în faţa sa cuţitul, într-o încercare curajoasă de a se apăra. Putea auzi din depărtare strigătele îngrijorate ale învăţătorului său şi larma înăbuşită a luptei, dar privirea sa urmărea ca hipnotizată vârful sabiei care se ridica pentru a

lovi. Fu suficientă o lovitură îndemânatică a acelei săbii pentru ca mâna băiatului să scape cuţitul la picioarele barbarului. Romulus se retrase şi mai mult până când se lipi cu spatele de coloana de piatră. Lunga sa fugă se sfârşise. Neliniști, spaime, speranţe: lama aceea avea să le pună capăt într-o clipă. Şi totuşi, oboseala din cauza alergării şi spaima teribilă care, la început, îl cuprinsese la vederea nemilosului său duşman lăsară pe dată locul unei misterioase seninătăţi, astfel încât se pregăti să moară ca un adevărat soldat. Şi, pe când sabia scânteia în aer, gata să-i străpungă inima, simţi înăuntrul său, limpede, vocea lui Ambrosinus care-i spunea:

— Apără-te!

Şi se feri de lovitură, ca printr-o minune, cu o mişcare fulgerătoare într-o parte. Spada nimeri într-o crăpătură a pietrei şi rămase înţepenită acolo. Atunci, băiatul apucă, fără măcar să se întoarcă, un pumn de jăratic încă încins de pe piatra cea mare din mijloc şi îl aruncă drept în ochii lui Wulfila care se dădu înapoi urlând de durere. Şi vocea lui Ambrosinus răsună din nou în sinea sa, limpede şi calmă:

— Apucă sabia!

Şi Romulus făcu întocmai, apucă minunatul mâner de aur şi trase de el cu o forţă calmă. Lama se spuse tinerei mâini şi, când Wulfila reuşi să deschidă din nou ochii, îl văzu pe băiat care o împingea, cu două mâini, în pântecul său, cu gura căscată într-un strigăt mai înspăimântător decât vacarmul bătăliei. Uluit, fără să-i vină să creadă, barbarul văzu cum ascuţişul îi pătrunde în trup, se afundă, cu un bolborosit de viscere sfâşiate, în pântecul său. Simţi cum vârful îi ieşea prin spate, năvalnic ca strigătul sălbatic al băiatului.

Căzu în genunchi şi Romulus veni gâfâind în faţa lui ca să-i vadă sfârşitul. Dar Wulfila simţi că ura încă îi mai dădea o fărâmă de viaţă, stârnea o energie încă în stare să învingă, şi, apucând mânerul sabiei, o trase încet din înspăimântătoarea rană, o ţinu într-o mână, în timp ce, cu cealaltă, îşi apăsa pântecul, şi începu să înainteze, privindu-şi ţintă victima, parcă pentru a o ţintui pe loc prin forţa de neînvins a privirii. Dar, în timp ce se pregătea să lovească, o altă lamă îi ieşi din piept, venind din partea opusă, prin spinare. Aurelius era acolo, atât de aproape încât putea să-i vorbească la ureche, cu un glas rece şi aspru ca o sentinţă de condamnare la moarte.

— Asta este pentru tatăl meu, Cornelius Aurelianus Ventidius,

pe care l-ai ucis la Aquileia.

Un şuvoi de sânge îi ieşi din gură, dar Wulfila tot se mai ţinea în picioare, încercând să ridice sabia care, acum, devenise grea, ca de plumb. Lama sabiei lui Aurelius îl străpunse din nou, rece, dintr-o parte în alta, şi-i ieşi prin stern.

— Şi aste este pentru mama mea, Cecilia Aurelia Silvia.

Wulfila se prăbuşi la pământ cu un ultim horcăit. Sub privirile uimite ale lui Aurelius, Romulus se aplecă, luă pe degete sângele duşmanului şi-şi făcu o dâră roşie pe frunte. Apoi, ridică sabia spre cer, scoţând un strigăt de triumf care răsună, încordat şi tăios, ascuţit ca o trâmbiţă de război, pe câmpul năclăit de sânge care se întindea mai la vale, la picioarele sale.

Legiunea, victorioasă pe toată linia, înainta, în rânduri strânse, către marele cerc de piatră, urmând steagul glorios care o chemase din întuneric şi o călăuzise către victorie. Kustennin ţinea strâns în mâini acest simbol, strălucitor sub soarele care urcase acum sus, pe bolta cerului. Ajuns în vârful dealului, coborî de pe cal şi înfipse în pământ prăjina steagului, în faţa lui Romulus. Strigă:

— Ave, Caesar! Ave, fiu al dragonului! Ave, Pendragon!

La un semn al său, patru războinici se apropiară, încrucişară pe pământ patru suliţe, puseră deasupra un scut mare rotund şi-l urcară sus pe Romulus, în picioare, ridicându-l pe umeri după obiceiul celtic pentru a fi văzut de toată lumea.

Kustennin începu să bată cu sabia în scut şi întreaga legiune făcu la fel: mii de săbii loviră cu putere scuturile, mii de glasuri tunară, mai puternic decât zăngănitul asurzitor al armelor, repetând la nesfârşit acel strigăt:

— Ave, Caesar! Ave, Pendragon!

Cu sângele lui Wulfila pe frunte, cu sabia strălucitoare strânsă în pumn, Romulus le păru soldaţilor victorioşi ca o fiinţă providenţială, ca tânărul războinic din profeţie, şi strigătul acela neîntrerupt, repetat printre munţi în mii de ecouri, îi aprindea în priviri o iubire arzătoare. Dar, de acolo de sus, privirea alergă mai departe, căutându-i pe tovarăşii săi, şi, îndată după aceea, triumful i se păru îndepărtat, bucuria aceea de nedescris făcu loc unei emoţii fierbinţi. Sări jos şi trecu printre şirurile de soldaţi care se dădeau cu respect în lături ca să-l lase să treacă. Peste vale se aşternu tăcerea în timp ce el mergea tăcut şi împietrit de durere pe câmpul acoperit de morţi. Ochii săi

priveau tot acest spectacol înspăimântător, corpurile încă încleştate în ultimele zvârcoliri ale agoniei, răniţii, muribunzii. Iată-l pe uriaşul Batiatus, cu o lance înfiptă în umăr, rezemat de o stâncă, plin de sânge, înconjurat de o grămadă de duşmani ucişi, iată-i pe camarazii săi căzuţi în această luptă inegală: Vatrenus, ţintuit de trei lănci inamice pe trunchiul unui copac, cu ochii încă deschişi de parcă urmărea un vis imposibil, Demetrios şi Orosius, nedespărţiţi chiar şi în moarte, unul alături de celălalt. Mulţi duşmani, căzuţi de jur împrejurul lor, plătiseră scump sfârşitul celor doi romani.

Şi Livia. Vie, dar cu o săgeată în şold, rezemată de un bolovan, cu faţa schimonosită de durere.

Şi Romulus izbucni în plâns, lacrimi fierbinţi curseră şiroaie pe obrajii săi văzându-i pe camarazii săi răniţi şi căzuţi, oameni pe care n-avea să-i mai revadă niciodată. Şi continua să meargă înainte, ca un automat, cu privirea rănită de imaginile acelea sfâşietoare, până ce ajunse pe malul lacului. Valuri mici, abia încreţite de o briză uşoară, îi udau picioarele rănite, stropeau vârful sabiei sale de pe care încă mai picura sângele. Şi o imensă dorinţă de linişte îl cuprinse, ca o adiere călduţă de primăvară. Strigă:

— Niciodată să nu mai fie război! Niciodată să nu mai fie vărsare de sânge!

Apoi, spălă sabia în apa lacului, până o văzu din nou strălucitoare ca de cristal. Atunci, se ridică şi începu s-o rotească pe deasupra capului, în cercuri din ce în ce mai largi, până când o aruncă, din toate puterile, în lac. Lama zbură prin aer, sclipi orbitor în bătaia soarelui şi căzu ca un meteorit, înfigându-se în vârful stâncii care răsărea, înverzită de muşchi, în mijlocul lacului.

În clipa aceea, se opri şi ultima adiere de vânt, suprafaţa apei se netezi şi în oglinda ei se reflectă ca o viziune fermecată, figura solemnă a învăţătorului său, apărut pe neaşteptate, şi mica rămurică de argint care îi strălucea pe piept. Parcă nici nu-i mai recunoscu glasul când îi spuse:

— S-a sfârşit, fiul meu, stăpâne, regele meu. Nimeni nu va mai cuteza să te atingă pentru că ai trecut prin gheaţă, foc şi sânge, ca sabia aceea care a pătruns în adâncul stâncii, fiu al dragonului, Pendragon.

Epilog

În felul acesta a avut loc și a fost câștigată bătălia de la Mount Badon, datorită lui Aurelianus Ambrosius, un om simplu, ultimul dintre adevărații romani. Și astfel s-a împlinit profeția care mă îndemnase să pornesc la o călătorie considerată de mulți ca imposibilă, mai întâi de pe pământul meu natal până în Italia și apoi din Italia, după mulți ani, din nou până în Britannia. Iar discipolul meu, pentru doar câteva zile împărat al romanilor și apoi sortit unei lungi captivități, a devenit rege al britanilor, sub numele de Pendragon, „fiul dragonului", pentru că astfel l-au văzut și l-au aclamat soldații ultimei legiuni în ziua victoriei sale. Aurelianus a rămas alături de el ca un tată, până când și-a dat seama că numele de Pendragon luase definitiv locul aceluia de Romulus și că dragostea pentru Ygraine se înstăpânise cu totul pe inima fiului său adoptiv. Atunci a plecat la drum cu Livia, singura femeie pe care o iubise vreodată și nu s-a mai știut nimic despre ei. Îmi place să cred că s-au întors la mica lor patrie de pe ape: Veneția, pentru a continua să trăiască precum vechii romani, fără a trebui să se comporte ca niște barbari și pentru a clădi un viitor al libertății și al păcii.

Cornelius Batiatus a plecat și el împreună cu ei, pe aceeași corabie, dar poate că nu i-a urmat până la capătul călătoriei lor, poate că s-a oprit la Coloanele lui Hercule, de unde începe țara lui de obârșie: Africa. Nu voi putea uita niciodată că, datorită căldurii inimii sale, viața a revenit în trupul băiatului meu pe care-l credeam mort, acolo sus, pe culmile înghețate ale Alpilor, și să dea Dumnezeu ca el să întâlnească în cale cât mai mulți asemenea oameni cu suflet la fel de nobil și de generos.

Sămânța venită dintr-o lume pe moarte a prins rădăcină și a dat roade pe acest pământ îndepărtat, la capătul lumii. Fiul lui Pendragon și al lui Ygraine împlinește cinci ani acum, când eu mă pregătesc să-mi închei povestea și i s-a dat la naștere numele de Arthur, de la Arcturius care înseamnă „cel care s-a născut sub stelele Ursei". Și doar acela care venea din ținuturile scăldate de mările calde putea da fiului său un asemenea nume, ca dovadă că oricare ar fi soarta unui om, amintirile sale cele mai profunde nu-l părăsesc niciodată, până în clipa morții.

Dușmanii noștri au fost alungați și regatul nostru s-a întins către sud, cuprinzând și orașul Caerleon, una dintre primele așezări pe care le-am întâlnit la întoarcerea în Britannia, dar eu am preferat să rămân aici

sus, să veghez şi să meditez în turnul acesta de lângă Marele Val, ascultând şoaptele timpului. Sabia fermecată este tot înfiptă în stâncă, din ziua aceea de sânge şi de glorie şi numai eu mai cunosc în întregul ei inscripţia de pe lama ei, pentru că am desluşit-o încă de când am văzut-o prima oară: Cai. Iul. Caes. Ensis Caliburnus, „sabia calibică a lui Iulius Caesar".

O parte a inscripţiei nu se vede fiind înfiptă în piatră, alte litere au fost acoperite de diferite depuneri şi de licheni în anii mulţi în care a fost supusă tuturor vitregiilor vremii. Singurele litere care se mai pot citi sunt:

E S CALIBUR

şi acesta este numele pe care i l-au dat oamenii de prin partea locului atunci când, în dimineţile geroase de iarnă, gheaţa groasă le permite să ajungă până la stânca din mijlocul lacului şi să admire obiectul acela de poveste. Se spune că numai mâna regelui va putea s-o scoată din stâncă, în ziua în care va fi din nou nevoie să se dea lupta cu răul. A trecut atâta timp de la zilele îndepărtate ale tinereţii mele şi chiar şi cel dintâi nume al meu, Myrdin, s-a schimbat cu timpul în rândul oamenilor, devenind Merlin. Dar sufletul meu rămâne neschimbat şi sortit, ca al fiecărui om creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, să ajungă la lumina nemuririi.

Soarele începe să topească zăpada de pe povârnişurile dealurilor şi primele flori de primăvară îşi desfac petalele sub mângâierea vântului călduţ care vine dinspre miazăzi. Dumnezeu mi-a îngăduit să-mi termin munca şi-i mulţumesc din toată fiinţa mea. Aici ia sfârşit povestea mea. Aici, poate că se naşte o legendă.

Nota autorului

Căderea Imperiului roman este una dintre marile teme ale istoriei Occidentului şi, în acelaşi timp, una dintre cele mai misterioase prin complexitatea problemei şi prin numărul redus de izvoare şi de mărturii privind epoca amurgului său definitiv. În plus, acest eveniment, considerat, în mod tradiţional, o adevărată catastrofă, este, dintr-un punct de vedere istoriografic, cu totul convenţional. De fapt, nimeni nu şi-a dat seama că, în acel an 476 după Hristos, lumea

romană dispărea: nimic din ceea ce se întâmpla atunci nu era mai traumatizant decât ceea ce se întâmplase în fiecare zi, timp de mai mulţi ani. Pur şi simplu, Odoacru, căpetenia herulă care îl detronase pe Romulus Augustulus, şi-a trimis însemnele imperiale la Constantinopol, susţinând că un singur împărat era mai mult decât suficient pentru întregul Imperiu.

În povestirea de faţă, în mare parte rod al fanteziei, am încercat să redau acel eveniment în uriaşa sa însemnătate epocală, dar şi să scot în evidenţă apariţia unor noi lumi, a unor noi culturi şi a unor noi civilizaţii din rădăcinile încă vii ale lumii romane. Rezultatul „arthurian" al poveştii mele trebuie înţeles în semnificaţia sa simbolică a unei adevărate parabole, dar nu numai atât: este un fapt recunoscut acum de mulţi cercetători că evenimentele care au dus la apariţia legendei lui Arthur, relatată în Evul Mediu de Geoffrey de Monmouth, au avut loc la sfârşitul secolului al V-lea în Britannia şi l-au avut printre protagonişti pe misteriosul şi viteazul Aurelianus Ambrosius, *solus Romanae gentis* („ultimul dintre romani"), învingător în bătălia de la Mount Badon împotriva saxonilor şi predecesor al lui Pendragon şi al lui Arthur. La nivel popular, ne gândim la acele personaje ca la nişte cavaleri medievali, dar, în realitate, ei au fost foarte apropiaţi lumii romane. Şi corespunde adevărului tradiţia conform căreia britano-romanii din secolul al V-lea au cerut în repetate rânduri ajutorul împăratului împotriva invadatorilor din Nord şi din Sud, obţinând în două rânduri, de la generalul Aetius, trimiterea lui Germanus, un personaj misterios, ceva între sfânt şi războinic. Alte personaje, cum ar fi celtul Myrdin, Merlin cel din legendă, provin, însă, din acel *corpus* epic din ciclul arthurian care se învârte în jurul miticei săbii Excalibur, al cărei nume a fost recent interpretat de cercetători serioşi ai lumii celtice ca un fel de combinaţie hibridă între cuvintele latineşti *ensis caliburnus,* adică „sabia calibică", expresie care ne sugerează din nou lumea mediteraneană. Această povestire trebuie considerată, aşadar, ca o ipoteză mitică şi simbolică, inspirată de evenimente existente în istorie şi care, către sfârşitul lumii antice, ar fi putut avea loc în conul acela de umbră din care a luat naştere mitul arthurian.

În ficţiunea narativă, unghiul vizual, optica personajelor, sunt cele ale unui grup de soldaţi romani lealişti, apărători ai tradiţiei, care văd în barbari nişte străini cruzi şi distrugători, un tip de comportare într-adevăr foarte răspândit în acea epocă. Existenţa efemeră a

domniilor romano-barbare a fost determinată tocmai de contrastul inexorabil dintre populaţiile romanizate şi invadatori. Astăzi, mai degrabă decât de „invazii", se preferă termenul de *Völkerwanderung,* adică migraţii, dar rezultatul este acelaşi şi, în vânzoleala zilelor noastre, Occidentul, care se crede, din anumite puncte de vedere, nemuritor şi indestructibil (ca Imperiul roman în timpurile sale de glorie), ar trebui să mediteze asupra faptului că, mai devreme sau mai târziu, imperiile se destramă şi că bogăţia acumulată într-o parte a lumii nu poate dăinui prin sfidarea mizeriei în care trăiesc celelalte popoare. Cei care erau denumiţi „barbari" nu doreau distrugerea Imperiului, ci voiau doar să facă parte din el şi, mai mult, unii chiar l-au apărat cu preţul vieţii lor, însă este tot atât de adevărat că au provocat căderea lui aruncând lumea într-o lungă perioadă de degradare şi de haos.

Unele dintre personajele romanului lasă să se presupună, din felul în care se exprimă, perpetuarea unor sentimente păgâne care, din punct de vedere istoric, nu mai puteau exista la sfârşitul secolului al V-lea, dar poate că existenţa lor nu este chiar atât de improbabilă în lumina unor semnale în acest sens, apărute în izvoare mai târzii. Aceste sentimente trebuie înţelese în semnificaţia lor de ataşament faţă de tradiţie şi de *mos maiorum,* respectul faţă de cei care sunt mai mari decât oamenii, care poate că nu se stinsese cu totul.

În ce priveşte personajul lui Romulus şi vârsta, controversată în diferite izvoare, la care a fost detronat, am preferat varianta din *Excerpta Valesiana, 38* care îl descrie, fără nici un dubiu ca pe un copilandru: *Odoacar... deposuit Augustulum de regno, cuius infantiam misertus concessit ei sanguinem...* (Odoacru l-a înlăturat pe Augustulus de la domnie şi, fiindu-i milă de vârsta lui fragedă, i-a cruţat viaţa...).

Cititorul avizat va recunoaşte în cuprinsul romanului o cantitate de izvoare aparţinând în mare parte latinităţii târzii: *Istoriile* lui Ammianus Marcellinus, *De reditu suo* al lui Rutilius Namantianus, *De gubernatione Dei* a lui Salvianus, *Istoria războiului gotic* a lui Procopius din Cesareea, *Historia Lausiacae* a lui Palladius, *In rufinum* a lui Claudianus, *Anonimul Valesian, Cronica lui Cassiodor* şi *Vita Epiphanii,* în afară de referirile ocazionale la Plutarh, Orosius, sfântul Ambrosie, sfântul Augustin, sfântul Ieronim; de asemenea, o serie de izvoare medievale timpurii care se afla la baza epilogului „britanic" al povestirii noastre: *Istoria ecleziastică a Îngerilor* de Venerabile Beda,

Comitis Chronicon şi *De exitio Britanniae* de Gildas.

Vreau să mulţumesc tuturor prietenilor mei dragi care m-au susţinut şi încurajat cu sfaturile şi cu ideile lor: Lorenzo Braccesi şi Giovanni Gorini de la Universitatea din Padova, Gianni Brizzi şi Ivano Dionigi de la Universitatea din Bologna, Venceslas Kruta de la Sorbona, Robin Lane Fox de la New College care a ascultat lectura integrală a acestei povestiri în timpul unei lungi călătorii cu maşina de la Luton la Oxford. De asemenea, mulţumiri pentru Giorgio Bonamente şi Dr. Angela Amici de la Universitatea din Perugia şi pentru fosta mea colegă şi colaboratoare Gabriella Amiotti de la Universitatea Catolică din Milano. Desigur, eventuale greşeli sau omisiuni sunt exclusiv din vina mea.

Vreau să-i amintesc, de asemenea, pe Franco Mimmi, care m-a ajutat din locuinţa sa de la Madrid, Marco Guidi, de care mă leagă o veche şi profundă prietenie şi pe care l-am consultat deseori în legătură cu evenimentele din romanitatea britanică târzie, şi Giorgio Fornoni care, în virtutea unei tradiţii care durează de circa un deceniu, m-a găzduit în minunata sa locuinţă de la munte, într-o izolare completă pentru redactarea formei finale a acestui roman. După cum nu pot să nu o amintesc pe soţia mea, Christine, căreia îi datorez verificarea în permanenţă a textului şi lectura cea mai critică şi mai atentă, cu mult drag, ca şi pe agenţii mei literari Laura Grandi şi Stefano Tettamanti care m-au însoţit şi m-au încurajat pas cu pas, chiar şi în momente mai dificile. Un gând special se îndreaptă şi spre Paolo Buonvino a cărui muzică m-a însoţit pe toată durata redactării romanului, inspirându-mi paginile cele mai dense de conţinut şi mai dramatice.

În fine, *last but not least,* mulţumiri lui Damiano de la Albergo Ardesio, care m-a susţinut prin delicioasele sale preparate culinare pe toată durata sejurului meu alpin, şi barmanului meu preferat, Giancarla, de la barul „Freccia", care, în fiecare dimineaţă, mă ajută să-mi încep cu bine ziua, datorită incomparabilei cafea *espresso* pe care mi-o oferă.

CUPRINS

Prolog 6
Partea Întâi 8
I 9
II 21
III 32
IV 46
V 62
VI 74
VII 87
VIII 99
IX 111
X 123
XI 136
XII 150
PARTEA A DOUA 160
XIII 161
XIV 175
XV 195
XVI 208
XVII 223
XVIII 237
XIX 250
XX 262
XXI 274
XXII 289
XXIII 303
XXIV 318
XXV 333
PARTEA A TREIA 350
XXVI 351
XXVII 365
XXVIII 383
XXIX 397
XXX 415
XXXI 429

XXXII 447
XXXIII 464
XXXIV 474
XXXV 486
XXXVI 502
XXXVII 516
Epilog 537
Nota autorului 540